

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	ΣΕΛΙΔΕΣ
1. ΔΕΠΠΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ.....	2-51
2. ΔΕΠΠΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ.....	52-55
3. ΔΕΠΠΣ –ΑΠΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ Κ.Α.....	56-198
4. ΔΕΠΠΣ –ΑΠΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ Κ.Α.....	199-235
5. ΔΕΠΠΣ –ΑΠΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ.....	236-280
6. ΔΕΠΠΣ –ΑΠΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ Κ.Α.....	281-312
7. ΔΕΠΠΣ –ΑΠΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΤΗΝ Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ Κ.Α.....	313-354
8. ΔΕΠΠΣ –ΑΠΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ..	355-401
9. ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ.....	402-453
10. ΔΕΠΠΣ –ΑΠΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ Κ.Α.....	454-505
11.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΣ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ.....	506-509
12.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΣ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ.....	510-512

**Β΄: ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ**

**Χαρίτου Σοφία
Ι. ΣΚΟΠΟΣ**

Σκοπός του Νηπιαγωγείου σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία είναι να βοηθήσει τα παιδιά να αναπτυχθούν σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά μέσα στο πλαίσιο των ευρύτερων στόχων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το Νηπιαγωγείο, ως φορέας κοινωνικοποίησης του παιδιού (μετά την οικογένεια), θα πρέπει να εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να αναπτύσσονται και να κοινωνικοποιούνται ομαλά και πολύπλευρα. Στο πλαίσιο αυτό κρίνεται απαραίτητη η ισότιμη ενσωμάτωση της Προσχολικής Αγωγής στον ενιαίο σχεδιασμό της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι η Προσχολική Αγωγή αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε προηγμένης κοινωνίας και γενικευμένη αρχή.

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Τα προγράμματα του Νηπιαγωγείου προκειμένου να έχουν τα αναμενόμενα θετικά και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα θα πρέπει να βασίζονται :

- α. στη γνώση για το πώς μαθαίνουν και αναπτύσσονται τα παιδιά
- β. στις σχετικές θεωρητικές συζητήσεις και στα εμπειρικά δεδομένα για το σχεδιασμό κατάλληλων προγραμμάτων

Ειδικότερα:

Το ενδιαφέρον των παιδιών να γνωρίσουν τον κόσμο είναι το κίνητρο για τη μάθηση. Τα παιδιά μέσα σε ένα ασφαλές και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον εξερευνούν με τις αισθήσεις, δημιουργούν ιδέες και δομούν τη γνώση. Καθώς αναπτύσσονται οδηγούνται σε πιο σύνθετες και περίπλοκες μορφές αλληλεπίδρασης με τους συνομήλικους και τους ενήλικες που επηρεάζουν τις γλωσσικές και νοητικές τους ικανότητες. Παράλληλα χρησιμοποιούν συνεχώς τις γνώσεις που αποκτούν και τις ιδέες τους για διαφορετικούς σκοπούς και με πολλούς τρόπους. Έτσι, αναπτύσσουν την ικανότητα προσαρμογής τους στο περιβάλλον.

Διάφορα ερωτήματα και συζητήσεις ανακύπτουν κατά το σχεδιασμό προγραμμάτων γύρω από το τι είναι σημαντικό να μάθουν τα παιδιά και πότε και για το αν θα πρέπει να δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο ή στη διαδικασία μάθησης. Στο σχεδιασμό των προγραμμάτων λαμβάνεται υπόψη η ατομικότητα κάθε παιδιού, τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες του, οι κοινωνικές αξίες και τα προϊόντα του πολιτισμού μας, οι προσδοκίες των γονέων και κυρίως η ανάγκη να αποκτήσουν βαθμιαία τα παιδιά τα απαραίτητα εφόδια, γνώσεις, δεξιότητες, αξίες και στάσεις, ώστε να μπορέσουν να ζήσουν δημιουργικά και ευτυχισμένα στον κόσμο.

Διεθνείς οργανισμοί και φορείς εκπαίδευσης στις σχετικές οδηγίες τους τονίζουν την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στην ενεργητική, βιωματική και συνεργατική μάθηση. Παράλληλα, ασκούν αυστηρή κριτική στη μάθηση

αποσπασματικών και απομονωμένων γνώσεων, στην άνευ νοήματος και ενδιαφέροντος για το παιδί άσκηση και καλλιέργεια δεξιοτήτων και στις εξαντλητικές επαναληπτικές εργασίες.

Τέλος, αναγνωρίζεται η αξία της εφαρμογής εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης με στόχο την υποστήριξη και την ανατροφοδότηση του προγράμματος. Ολόκληρο δε το εκπαιδευτικό έργο αποτιμάται προκειμένου να βελτιώνεται συνεχώς και να επιτυγχάνεται η επίτευξη των στόχων και η ουσιαστική ωφέλεια των παιδιών και των οικογενειών τους.

III. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο είναι ένα οργανωμένο σύστημα εργασίας το οποίο σκιαγραφεί το τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται οι γενικές επιδιώξεις που καθορίζονται και το τι πρέπει να κάνει ο/η εκπαιδευτικός και ταυτόχρονα θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η μάθηση και η διδασκαλία. Προκειμένου δε να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό για όλα τα παιδιά του Νηπιαγωγείου θα πρέπει:

- να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των παιδιών αυτής της ηλικίας

- να προσαρμόζεται με ευελιξία στις ανάγκες, στις ικανότητες και στις κλίσεις του κάθε παιδιού και να εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή όλων των παιδιών, όπως είναι π.χ. τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή τα παιδιά με ιδιαίτερες ικανότητες

- να παρέχει ευκαιρίες για τη στήριξη της πολιτισμικής ταυτότητας και της γλώσσας όλων των παιδιών

- να βασίζεται στις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες και να συνδέει τη γνώση με την καθημερινή πρακτική στο σχολείο

- να ενισχύει την αλληλεπίδραση των παιδιών μεταξύ τους, τη συνεργασία με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς των άλλων βαθμίδων και γενικά το άνοιγμα του Νηπιαγωγείου στην ευρύτερη κοινωνία

- να ενισχύει τη γνώση, να προάγει τη διαθεματικότητα

- να προκαλεί το ενδιαφέρον για τη μάθηση και να προάγει, τη γνώση, την κατανόηση και την ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών

- να ενθαρρύνει την πρόσβαση σε ποικίλες πηγές της γνώσης, την επιλογή και τη χρήση ποικίλου υλικού την προσέγγιση και παρουσίαση διαφόρων θεμάτων με πολλούς τρόπους

586

- να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, να εξασκούν τις δεξιότητες τους και να συνεχίζουν να μαθαίνουν διαρκώς προάγοντας την αναζήτηση, την αιτιολόγηση, την κριτική σκέψη, τη λήψη αποφάσεων, τη λύση προβλημάτων

- να επιτρέπει στα παιδιά να κάνουν λάθη, να μην επιδιώκει την εξασφάλιση των “σωστών” απαντήσεων, αλλά να αξιοποιεί ανάλογα τα λάθη τους κατά το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού έργου.

-να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να αναπτύσσουν και να εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με πολλούς τρόπους, όπως με το παιχνίδι, τη δραματοποίηση, τη γραφή, τη ζωγραφική, κ. ά.

-να ενισχύει την αυτοαντίληψη και αυτονομία

-να στηρίζει το ρόλο της γλώσσας σε όλα τα προγράμματα

-να αναδεικνύει το παιχνίδι ως τον πυρήνα του όλου προγράμματος

-να ενσωματώνει όπου είναι δυνατόν, την τεχνολογία στις διάφορες δραστηριότητες του προγράμματος και να αξιοποιεί ποικιλία πηγών πληροφόρησης, όπως το διαδίκτυο

-να ενσωματώνει την αξιολόγηση στο πρόγραμμα

-να μπορεί να ανανεώνεται συνεχώς και να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες προκλήσεις της εποχής μας.

IV. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο προσδιορίζει τις κατευθύνσεις των προγραμμάτων σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων Γλώσσας, Μαθηματικών, Μελέτης Περιβάλλοντος, Δημιουργίας και Έκφρασης (Εικαστικά, Δραματική Τέχνη, Μουσική, Φυσική Αγωγή) και Πληροφορικής για το παιδί του Νηπιαγωγείου.

Τα προγράμματα αυτά *δε νοούνται ως διακριτά διδακτικά αντικείμενα και δεν προτείνονται για αυτοτελή διδασκαλία αλλά για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση δραστηριοτήτων που έχουν νόημα και σκοπό για τα ίδια τα παιδιά*. Το πρόγραμμα για την Πληροφορική εισάγει τη γνωριμία με τη χρήση του υπολογιστή ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας και ως εργαλείου διερεύνησης και επικοινωνίας, πάντα με τη στενή βοήθεια του εκπαιδευτικού.

Ειδικότερα:

A. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Το πρόγραμμα της Γλώσσας για το Νηπιαγωγείο στηρίζεται στην άποψη ότι η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται σταδιακά, μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα.

Ένας από τους κεντρικούς άξονες της προσέγγισης είναι ότι τα παιδιά οικοδομούν τη γνώση κάνοντας αναπόφευκτα λάθη κατά τη διαδικασία, λάθη όμως, που η συγκεκριμένη προσέγγιση μας επιτρέπει να τα δούμε ως εκφράσεις της προσπάθειάς τους να κατακτήσουν τη γνώση. Κατά συνέπεια είναι φυσικό αυτά τα λάθη, που συνδέονται με την αναπτυξιακή πορεία των παιδιών, να γίνονται σ' ένα βαθμό αποδεκτά, αποτελώντας παράλληλα σημείο εκκίνησης του σχεδιασμού της μαθησιακής διαδικασίας που μακροπρόθεσμα στοχεύει στο ξεπέρασμά τους.

Για τη σύνταξη του συγκεκριμένου προγράμματος ελήφθησαν υπόψη τα πορίσματα ερευνών και μελετήθηκαν τα σχετικά με τη γλώσσα προγράμματα και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Σ αυτά τονίζεται ιδιαίτερα ο σημαντικός ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το Νηπιαγωγείο στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, η οποία στις μικρές ηλικίες συνδέεται κατά κύριο λόγο με την έλλειψη εξοικείωσης του παιδιού με εκφάνσεις της γλώσσας που έχουν σχέση με το γραπτό λόγο. Και αυτό, όπως είναι γνωστό, αφορά περισσότερο τα παιδιά που

προέρχονται από μη προνομιούχα παιδαγωγικά και κοινωνικά περιβάλλοντα. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θεωρούμε ότι μπορεί να συμβάλει σε μια προοπτική καλύτερης προετοιμασίας των παιδιών για την ένταξή τους σε μια κοινωνία γραπτής επικοινωνίας, όπως η σημερινή.

Β. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα μικρά παιδιά διαμορφώνουν, τροποποιούν και δομούν ιδέες με τη συνεχή αλληλεπίδραση με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Αναπτύσσουν απλές μαθηματικές δεξιότητες με την εφαρμογή των ιδεών τους σε καθημερινές πράξεις και προβλήματα. Χειρίζονται απλές μαθηματικές έννοιες για να αντιληφθούν τη λογική καθημερινών πράξεων και προβλημάτων, ρωτούν γύρω από σχέσεις, σχέδια και ακολουθίες.

Σκοπός του προγράμματος των Μαθηματικών για το Νηπιαγωγείο είναι να υποβοηθήσει τα παιδιά μέσα από βιωματικές καταστάσεις να επεκτείνουν τις πρώτες μαθηματικές γνώσεις τους και να εφαρμόζουν οικείες μαθηματικές δομές σε νέες καταστάσεις. Να επεξεργάζονται και να αξιοποιούν νέα δεδομένα, να συγκρίνουν και να μετασχηματίζουν απλές σχέσεις και διαδικασίες με τη δοκιμή και τον έλεγχο. Να ενδιαφέρονται να επινοούν και να επιλύουν προβλήματα και να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία. Κατά τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων, ομαδικά και ατομικά, τα παιδιά αναπτύσσουν ειδικές ικανότητες όπως να συγκρίνουν και να συσχετίζουν αντικείμενα, να αντιλαμβάνονται κάποιες ιδιότητες, σχέσεις και συνδυασμούς και τέλος να μετρούν και να αναγνωρίζουν απλά σχήματα στο περιβάλλον.

Γ. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η Μελέτη Περιβάλλοντος στο Νηπιαγωγείο είναι πλαίσιο δράσης και αλληλεπίδρασης άρρηκτα συνδεδεμένο με τα βιώματα των παιδιών. Μέσα σε ένα ελκυστικό, κατάλληλα διαμορφωμένο και εμπλουτισμένο μαθησιακά περιβάλλον διαρκούς αλληλεπίδρασης μέσα στην τάξη ή και στο άμεσο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον έξω από την τάξη, προετοιμάζονται και πραγματοποιούνται ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες. Αυτές οι δραστηριότητες ξεκινούν από

587

τις ανάγκες και τις γνώσεις των παιδιών, ενεργοποιούν τη δημιουργικότητα, την ανταλλαγή ιδεών και οδηγούν σε νέες γνώσεις.

Η Μελέτη Περιβάλλοντος στο Νηπιαγωγείο συνδέεται άρρηκτα με τη διαδικασία μάθησης εφόσον αφορά την προσέγγιση θεμάτων που ενδιαφέρουν τα παιδιά. Τα παιδιά επιλέγουν τρόπους, υλικά και μέσα προκειμένου να μελετήσουν πράγματα, φαινόμενα και γεγονότα.

Βασικές γνώσεις και διαδικασίες από το χώρο των Φυσικών Επιστημών της, Γεωγραφίας, Ιστορίας, Θρησκευτικών, έννοιες της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής καθώς και στοιχεία Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Κυκλοφοριακής Αγωγής προσεγγίζονται διαθεματικά μέσα από δραστηριότητες που αφορούν τη Μελέτη Περιβάλλοντος. Ακόμα απλές έννοιες από τα

Μαθηματικά και δραστηριότητες από τη Δημιουργία και Έκφραση εμπλέκονται αβίαστα. Παράλληλα εμπλουτίζεται η Γλώσσα, αναπτύσσεται η Επικοινωνία και αξιοποιείται στον ανάλογο βαθμό η Τεχνολογία.

Οι επιδιώξεις, το περιεχόμενο και οι ενδεικτικές δραστηριότητες της Μελέτης Περιβάλλοντος για το Νηπιαγωγείο αναπτύσσονται γύρω από δυο άξονες:

i. ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

ii. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

Ειδικότερα:

i. ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

α) ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ

Στο σύνθετο περιβάλλον του Νηπιαγωγείου, τα νέα κοινωνικά βιώματα που αποκτούν τα παιδιά και οι συνεπακόλουθες πολυδιάστατες γνώσεις που διαμορφώνονται ως προς την κοινωνική ζωή αποτελούν σημαντική κατάκτηση στην εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας.

Το παιδί είναι μέλος μιας οικογένειας, μιας συνοικίας, ενός χωριού ή μιας πόλης και βιώνει μέσα στο μικρόκοσμό του τις απαιτήσεις, τους συμβιβασμούς και τις συγκρούσεις που συνεπάγεται η οργανωμένη κοινωνικά ζωή, αλλά τις βιώνει συνήθως μέσα στο προστατευτικό κέλυφος της οικογένειας, η οποία καταφέρει να απορροφά τους κραδασμούς και να φιλτράρει τις υπερβολικές αντιπαλότητες και αντιθέσεις.

Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να έχει συνείδηση της πολυπλοκότητας του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο ζει και αναπτύσσεται το παιδί και να αξιοποιεί τις εμπειρίες και τις πολιτισμικές καταβολές του, καθώς σ' αυτό το πρώιμο επίπεδο της εκπαίδευσης η καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών διαμορφώνεται κυρίως μέσα από το χώρο των βιωμάτων τους.

Τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να αναπτύξουν την αυτοεκτίμησή τους, τις βασικές ικανότητες συνεργασίας και ταυτόχρονα να συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους και να εντοπίζουν τις ομοιότητές και τις διαφορές τους με τους άλλους και να τις σέβονται. Θα πρέπει, επίσης, να καταστούν ικανά να περιγράφουν το άμεσο περιβάλλον τους και να γνωρίζουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα σ' αυτό και σε άλλα ευρύτερα περιβάλλοντα μέσα από συγκρίσεις που ενθαρρύνονται να πραγματοποιούν. Είναι εμφανές ότι η ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων στο επίπεδο του Νηπιαγωγείου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το περιεχόμενο που αναδύεται μέσα από τις δραστηριότητες της Γλώσσας και με τη συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες άλλων προγραμμάτων.

β) ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τα μικρά παιδιά με τη φυσική κίνηση και το παιχνίδι διευρύνουν συνεχώς τις αντιλήψεις τους για το χώρο. Εξερευνούν το άμεσο περιβάλλον. Αναγνωρίζουν πως το περιβάλλον γύρω τους μπορεί να μεταβάλλεται και ότι μπορούν με τη δική τους παρέμβαση να το διαφοροποιούν. Διαπιστώνουν πως οι άνθρωποι, τα πράγματα και οι ιδέες ταξιδεύουν από το ένα μέρος στο άλλο. Αναπτύσσουν τις πρώτες ιδέες τους γύρω από τα σύμβολα και τους χάρτες. Κατανοούν πως οι επικοινωνιακοί κώδικες είναι χρήσιμοι στην καθημερινή ζωή και "διαβάζουν" κάποιους από αυτούς π.χ. τους φωτεινούς σηματοδότες στο δρόμο. Γνωρίζουν πως οι χάρτες και η σφαίρα παριστάνουν τον πραγματικό κόσμο σε μικρογραφία

και διαβάζουν απλά σχεδιαγράμματα και απλούς χάρτες π.χ. χάρτες και σχεδιαγράμματα επιτραπέζιων παιχνιδιών. Αναγνωρίζουν κάποιες επινοήσεις των ανθρώπων, όπως και τη χρησιμότητα της επιστήμης στην καθημερινή ζωή.

Παρόλο που τα μικρά παιδιά δεν έχουν κατακτήσει απόλυτα την έννοια του χρόνου και της χρονικής ακολουθίας, καταλαβαίνουν απλές έννοιες του χρόνου όπως π.χ. τώρα, πριν, τα πολύ παλιά χρόνια, μετά κλπ. και ενδιαφέρονται να διευρύνουν τον κόσμο τους ως προς το “εδώ” και το “τώρα”. Αγαπούν τα παραμύθια, τους μύθους, τις βιογραφίες και πλάθουν δικές τους ιστορίες. Ενδιαφέρονται και ρωτούν για σημαντικούς ανθρώπους του παρελθόντος καθώς και για σπουδαία γεγονότα. Ξεφυλλίζουν άλμπουμ και ημερολόγια. Συγκρίνουν φωτογραφίες, αναλύουν και σχολιάζουν γεγονότα και χαρακτήρες. Απολαμβάνουν μια επίσκεψη στο μουσείο ή σε αρχαιολογικούς χώρους και επεξεργάζονται το πληροφοριακό-εκπαιδευτικό υλικό που τους διατίθεται. Στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να εξερευνούν στοιχεία από το ανθρωπογενές περιβάλλον και να μαθαίνουν περισσότερα για τον εαυτό τους και για τις σχέσεις στον κόσμο που μοιράζονται.

ii. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

Τα μικρά παιδιά «ανακαλύπτουν» τον κόσμο με την κίνηση, την εξερεύνηση και την αλληλεπίδραση. Χρησιμοποιούν αρχικά τις αισθήσεις τους, κάνουν υποθέσεις, προσπαθούν να γνωρίσουν τον κόσμο. Διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές, αντιλαμβάνονται σχέσεις αλληλεξάρτησης, προσπαθούν να ερμηνεύσουν φαινόμενα και αλλαγές που συμβαίνουν γύρω τους. Μοιράζονται τις γνώσεις τους με τους άλλους, ανταλλάσσουν ιδέες και τροποποιούν τις απόψεις τους.

588

Η προσωπική παρατήρηση και η περιέργεια για την προέλευση, την κατασκευή, τη μορφή, τη λειτουργία και τη χρήση των πραγμάτων είναι οι κινητήριες δυνάμεις.

Τα παιδιά ενδιαφέρονται να γνωρίσουν τον εαυτό τους, τα ζώα και τα φυτά. Παρατηρούν τους ζωικούς και φυτικούς οργανισμούς και παρακολουθούν την ανάπτυξή τους. Παίζουν με το νερό, το χώμα κλπ και μαθαίνουν για τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος. Ρωτούν για τον καιρό, για τα καιρικά φαινόμενα και την επίδρασή τους στο περιβάλλον. Ενδιαφέρονται για τον τεχνικό κόσμο. Θέτουν ερωτήσεις για τα αντικείμενα και τις ιδιότητες. Με την παρατήρηση αναζητούν πληροφορίες από διάφορες πηγές. Σχεδιάζουν και πραγματοποιούν έρευνες και απλά πειράματα. Ενδιαφέρονται να χρησιμοποιούν εργαλεία, να μετρούν, να κόβουν, να συνδέουν, να διαλύουν, να χρησιμοποιούν όργανα όπως για παράδειγμα μαγνήτες, μικροσκόπια κ.ά. Στο Νηπιαγωγείο τα παιδιά μαθαίνουν για το φυσικό περιβάλλον με την παρατήρηση και τη διερεύνηση.

Δ. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ - ΕΚΦΡΑΣΗ : ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η Δημιουργία και Έκφραση περιλαμβάνει τα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων σχετικών με τα Εικαστικά, το Θέατρο – Δραματική Τέχνη, τη Φυσική Αγωγή και τη Μουσική.

Αυτά τα προγράμματα διατηρούν την αυτονομία τους, αλλά διαθέτουν και κοινούς κώδικες. Ενεργοποιούν τις φυσικές ικανότητες των παιδιών, συγκινούν, μαγεύουν, αφυπνίζουν την περιέργειά τους, κινητοποιούν τη φαντασία, ενθαρρύνουν την έκφραση, καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και δίνουν ευκαιρίες για πειραματισμό με υλικά και τεχνικές. Συχνά πολλές από τις δραστηριότητες που σχεδιάζονται και οργανώνονται εμπλέκονται και αλληλοσυμπληρώνονται ανοίγοντας νέους δημιουργικούς δρόμους. Η Μουσική για παράδειγμα μπορεί να οδηγήσει σε κίνηση ή σε εικαστική δημιουργία, ενώ το θέατρο μπορεί να ολοκληρώνεται με τη συνοδεία ενός μουσικού κομματιού και μιας εικαστικής δημιουργίας. Με αυτό τον τρόπο συνυπάρχουν οι τέχνες και η κίνηση χωρίς να τονίζεται η εξειδίκευσή τους. Ωστόσο η ανάπτυξη των διαθεματικών δραστηριοτήτων και η εξυπηρέτηση των στόχων που επιδιώκονται προϋποθέτουν τη γνώση και την κατανόηση κάθε προγράμματος από τον/την εκπαιδευτικό.

i. Εικαστικά

Στο Νηπιαγωγείο τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες διακρίνουν την ομορφιά στη φύση, στο περιβάλλον και στα έργα τέχνης με τα οποία έρχονται σε επαφή. Αναπτύσσουν ενδιαφέρον για την καλλιτεχνική δημιουργία καθώς και επιθυμία να συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Παρατηρούν, πειραματίζονται με διαφορετικά υλικά και τεχνικές, ερευνούν και χρησιμοποιούν τις εμπειρίες και τις ιδέες τους ως στοιχεία καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης. Ανακαλύπτουν ότι η τέχνη είναι μέσο έκφρασης και επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων. Χρησιμοποιούν την τέχνη σε συνδυασμό με άλλες δραστηριότητες του προγράμματος.

ii. Το Θέατρο - Η Δραματική Τέχνη

Η Δραματική Τέχνη στο Νηπιαγωγείο είναι εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία αναδεικνύονται ικανότητες και κλίσεις των παιδιών. Το παιδί με τη Δραματική Τέχνη εκφράζεται, δημιουργεί, επικοινωνεί, μαθαίνει για τον εαυτό του και τον κόσμο, εκτονώνεται, απελευθερώνεται. Μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης, συντροφικότητας και ασφάλειας προσπαθεί να ερμηνεύσει την ανθρώπινη συμπεριφορά, να κατανοήσει τον κόσμο, να σχηματίσει τη δική του αντίληψη για τα όσα συμβαίνουν γύρω του, να μεταμορφώσει την καθημερινότητα. Με την κίνηση, τη φωνή, το λόγο και τα υλικά που επιλέγει, εκφράζει, μόνο του ή σε συνεργασία με άλλους, εμπειρίες, συναισθήματα και ιδέες. Διηγείται ή πλάθει ιστορίες. Χειρίζεται αντικείμενα και τους αποδίδει νέες σημασίες. Σημειώνεται ότι η πολυχρωμία και η πολυμορφία των υλικών ερεθίζουν τη φαντασία και την εφευρετικότητα των παιδιών και τα οδηγούν σε νέους δρόμους. Η κοινή δράση με τα άλλα παιδιά οδηγεί στην ανάγκη της οργάνωσης και της αποδοχής κανόνων. Το παιδί μαθαίνει να δημιουργεί μέσα από το διάλογο, να ανακαλύπτει τις δυνατότητές του, να μοιράζεται φόβους και ανησυχίες και να συνεργάζεται.

Ο/η εκπαιδευτικός συμμετέχει στη διαδικασία, παίζει ρόλους, εμπυχνώνει τα παιδιά, προκαλεί τη φαντασία τους με ερωτήσεις και ενισχύει την πρωτοβουλία τους. Εξασφαλίζει το κατάλληλο περιβάλλον και τα απαραίτητα υλικοτεχνικά μέσα.

iii. Φυσική Αγωγή

Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του μικρού παιδιού είναι η συνεχής κίνηση. Αν παρατηρήσουμε το παιδί θα δούμε ότι συνεχώς τρέχει, πηδά, αιωρείται, αναρριχάται, χορεύει ή ασχολείται με κάποια άλλη δραστηριότητα περισσότερο ή λιγότερο έντονη. Αυτή η έμφυτη και αυθόρμητη ενεργητικότητα του παιδιού είναι η βάση της ανάπτυξης και της καλής υγείας του.

Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους, και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όριά του. Συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του παιδιού. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες.

Στο Νηπιαγωγείο προγραμματίζουμε δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολική κινητικότητα του παιδιού και προάγουν, σύμφωνα με το σκοπό της Φυσικής Αγωγής, τη σωματική, κοινωνική, συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού. Εξασφαλίζουμε ένα ασφαλές περιβάλλον, τον απαραίτητο εξοπλισμό και διευκολύνουμε τη συμμετοχή του παιδιού σε διάφορες δραστηριότητες και παιχνίδια λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες της ηλικίας του.

iv. Μουσική

Η Μουσική στο Νηπιαγωγείο σκοπεύει στην καλλιέργεια της αισθητικής ικανότητας και ευαισθησίας, στην κατανόηση και απόλαυση της μουσικής και στην απελευθέρωση της δημιουργικής ικανότητας των παιδιών. Κάθε παιδί

589 φέρνει στο Νηπιαγωγείο τα δικά του μουσικά βιώματα, έχει τα δικά του ενδιαφέροντα και τις δικές του ικανότητες. Τονίζεται ότι όλα τα παιδιά έχουν μουσικές δυνατότητες και μπορούν να αναπτύξουν μουσικές ιδέες.

Η ανάπτυξη της μουσικής αντίληψης και ανάλογων δεξιοτήτων εξαρτάται από την ποιότητα, ποικιλία και καταλληλότητα των μουσικών εμπειριών, όπως αυτές δίνονται μέσα και έξω από την τάξη. Η Μουσική στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να περιλαμβάνει ποιοτικά παιδικά τραγούδια και μουσική διάφορων πολιτισμών. Όλα τα παιδιά θα πρέπει να βιώνουν κατάλληλες μουσικές εμπειρίες μέσα σε ένα ευχάριστο περιβάλλον

Τα παιδιά χρειάζεται να αποκτήσουν μουσικές δεξιότητες σχετικές με τον έλεγχο, το χειρισμό και την παρουσίαση του ήχου (δηλαδή να ακούν, να τραγουδούν, να παίζουν και να συνθέτουν).

Οι δεξιότητες αυτές περιλαμβάνουν:

α. ακουστική αντίληψη και διάκριση των ήχων

β. στοιχειώδη τεχνικό έλεγχο της φωνής και των οργάνων, ανάπτυξη και κατανόηση των μουσικών ιδεών.

Σε κάθε μουσικό έργο που ακούν ή στην εργασία τη δική τους ή των άλλων τα παιδιά θα πρέπει να μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τα μουσικά στοιχεία και να τα χρησιμοποιούν για να εκφράσουν τις μουσικές τους ιδέες. Ως τέτοια μουσικά στοιχεία στη δημιουργία κάθε μουσικού έργου μπορεί να είναι τα εξής: ήχος, χροιά, ένταση - διάρκεια, σιωπή, παλμός, ρυθμός, ταχύτητα.

Ο/η εκπαιδευτικός δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον. Διευκολύνει τα παιδιά με υλικά και με ποικίλες δραστηριότητες. Με προτάσεις και ερωτήσεις τα οδηγεί σε περαιτέρω μουσική εξερεύνηση. Ενεργοποιεί τα παιδιά να ακούν μουσική και να παίζουν «με τη μουσική», να βιώνουν ομαδικές μουσικές εμπειρίες, να πειραματίζονται με τους ήχους, το τραγούδι, την κίνηση, με το παίξιμο οργάνων και τη «σημειογραφία» και να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες όπου είναι δυνατόν. Το τραγούδι και η χρήση της «σημειογραφίας» αποτελούν σημαντικές δραστηριότητες στις οποίες γίνεται συχνή αναφορά.

Αν αναπτύσσεται με συνέπεια, το τραγούδι αποτελεί μια κεντρική πηγή για την εκτέλεση, τη σύνθεση – δημιουργία. Το υλικό (ρεπερτόριο) που επιλέγεται πρέπει να ανταποκρίνεται στις δυνατότητες της φωνής της παιδικής ηλικίας. Στις μικρές ηλικίες θα πρέπει η έκταση των μελωδιών που θα χρησιμοποιηθούν να είναι περιορισμένη. Χρησιμοποιούμε τον όρο «σημειογραφία» για να αναφερθούμε σε κάθε μέσο έκφρασης των στοιχείων της μουσικής σε γραπτή μορφή. Τα μικρά παιδιά αποκτούν μια ιδέα των μουσικών στοιχείων (π.χ. του ψηλού /χαμηλού, δυνατού /σιγανού, μεγάλης διάρκειας /μικρής διάρκειας κ.ά.) μέσα από την επαναλαμβανόμενη παραγωγή και ακρόαση ήχων. Έτσι, για παράδειγμα, οι διαφορές στο ηχόχρωμα μπορούν να αποδοθούν με τη χρήση διαφορετικών χρωμάτων και οι διαφορές στη δυναμική (διαβαθμίσεις έντασης) με τη χρήση σχημάτων διαφορετικού μεγέθους (π.χ. μικροί και μεγάλοι κύκλοι). Μέσω τέτοιων αυτοσχεδιασμών και επινοήσεων τα παιδιά μπορούν να φτάσουν να αναγνωρίσουν την ανάγκη να καταγράψουν τη μουσική που δημιουργούν και να προσπαθήσουν να ανταποκριθούν σ' αυτήν την απαίτηση.

Η προσέγγιση της Μουσικής στο Νηπιαγωγείο πρέπει να εξασφαλίζει ότι η ακρόαση και η εφαρμογή της γνώσης και κατανόησης αναπτύσσονται μέσα από τις συσχετιζόμενες δεξιότητες της εκτέλεσης(έλεγχος ήχων μέσω τραγουδιού και παιχνιδιού οργάνου), μουσικής δημιουργίας (δημιουργία και ανάπτυξη μουσικών ιδεών) και αξιολόγησης (εκτίμηση και αναθεώρηση της εργασίας τους), όπως αυτά αναλύονται στο πρόγραμμα.

Ε. ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΠΛΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο είναι να εξοικειωθούν τα παιδιά με απλές βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του, ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας καθώς και ως εργαλείου ανακάλυψης, δημιουργίας και έκφρασης στο πλαίσιο των καθημερινών τους δραστηριοτήτων.

Τα παιδιά ενθαρρύνονται με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού να προσεγγίζουν βασικές έννοιες που αφορούν τον υπολογιστή, να αποκτούν στοιχειώδεις δεξιότητες χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης και να «παίζουν» με ασφάλεια χρησιμοποιώντας τον υπολογιστή στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της ευαίσθητης ηλικίας τους. Τέλος τα παιδιά ευαισθητοποιούνται και ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν τον υπολογιστή ως χρήσιμο εργαλείο για τον άνθρωπο.

V. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

A. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

ι. Στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο οι επιδιώξεις των προγραμμάτων οδηγούν σε κατάλληλες

αναπτυξιακά πρακτικές, σε χρήσιμες και διερευνητικές δραστηριότητες διαθεματικού χαρακτήρα που έχουν νόημα για τα ίδια τα παιδιά έτσι ώστε:

-να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους

-να κοινωνικοποιούνται

-να γνωρίζουν τον κόσμο στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον.

ii. Η Επικοινωνία (αλληλεπίδραση και παρουσίαση δεδομένων με πολλούς τρόπους, όπως οι κατασκευές, η δραματοποίηση, το σχέδιο, οι πίνακες, τα σχεδιαγράμματα) και η Τεχνολογία (το μαγνητόφωνο, η φωτογραφική μηχανή, η κάμερα και ο υπολογιστής κ.ά.) διατρέχουν όλα τα προγράμματα και βοηθούν τη διαδικασία της μάθησης αφού αυτή συντελείται με διαδραστικό και πολυαισθητηριακό τρόπο. Η Γλώσσα έχει εξ ορισμού διαθεματικό χαρακτήρα και οι δραστηριότητες προφορικής επικοινωνίας, ανάγνωσης και γραφής συνδέονται με όλα τα θέματα που προσεγγίζονται.

iii. Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο δίνει έμφαση στη διαδικασία χωρίς να παραγνωρίζει τη σπουδαιότητα των γνώσεων που προϋποθέτουν και παράγουν οι διαδικασίες. Στις επιδιώξεις όλων των προγραμμάτων τονίζεται ο τρόπος προσέγγισης των στόχων και ο ενισχυτικός ρόλος του εκπαιδευτικού. Οι στόχοι και το περιεχόμενο των προγραμμάτων αναδεικνύονται μέσα από ενδεικτικές δραστηριότητες κατάλληλες για τα μικρά παιδιά του Νηπιαγωγείου.

iv. Οι δραστηριότητες που προτείνονται στα προγράμματα είναι ενδεικτικές αφού πολλές προκύπτουν από τα τρέχοντα γεγονότα και τα αυθόρμητα ενδιαφέροντα των παιδιών. Ο/η εκπαιδευτικός λοιπόν, μπορεί να επιλέγει από τις προτεινόμενες δραστηριότητες, να σχεδιάζει και να στηρίζει παρόμοιες διαθεματικές δραστηριότητες σύμφωνα με τις επιδιώξεις του προγράμματος, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών της τάξης του, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει το ευρύτερο μαθησιακό περιβάλλον. Επίσης αξιοποιεί διάφορες πηγές πληροφόρησης, συνεργάζεται με τους γονείς και προωθεί τις εκπαιδευτικές ανταλλαγές με την ευρύτερη κοινότητα με πολλούς τρόπους.

B. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Ο/η εκπαιδευτικός δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες ώστε μέσα σε ένα ελκυστικό, ασφαλές, φιλικό και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον να εξασφαλίζονται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης για όλα τα παιδιά. Οργανώνει ελκυστικές μαθησιακές εμπειρίες που έχουν νόημα και ενδιαφέρον για τα ίδια τα παιδιά μέσα σε πνεύμα συνεργασίας, ενθάρρυνσης, εμπιστοσύνης, αποδοχής, αγάπης και επιμερισμού της εργασίας και των ρόλων. Υποστηρίζει την προσέγγιση της γνώσης μέσα από το παιχνίδι, τη διερεύνηση, την αξιοποίηση διαφόρων πηγών πληροφόρησης, τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων, τη δημιουργία, την παρουσίαση ιδεών. Επιδιώκει την αβίαστη συμμετοχή κάθε παιδιού στις καθημερινές δραστηριότητες του προγράμματος σύμφωνα με το δικό του τρόπο και ρυθμό. Αξιοποιεί τις προϋπάρχουσες γνώσεις, τα βιώματα και τις εμπειρίες των παιδιών ως σημείο εκκίνησης επιδιώκοντας συγχρόνως τη διεύρυνση και τον εμπλουτισμό τους.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοριστικός καθώς βοηθά, συνεργάζεται, διαμεσολαβεί και διευκολύνει την όλη μαθησιακή διαδικασία.

Γ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ - ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ - ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η προσέγγιση «θεμάτων» καθώς και τα σχέδια εργασίας είναι συστατικά στοιχεία των προγραμμάτων και δίνουν έμφαση στη διαθεματικότητα, την ολιστική αντίληψη της γνώσης και την αξιοποίηση του ενδιαφέροντος και των ιδεών των παιδιών στη διαδικασία της μάθησης.

i. Τα προγράμματα οργανώνονται γύρω από «θέματα» που ενδιαφέρουν και είναι παιδαγωγικά κατάλληλα για τα παιδιά. Το «θέμα» που επιλέγεται βρίσκεται στο κέντρο ενός σχήματος, αν μπορούμε να το φανταστούμε σχηματικά, εξακτινώνεται και ταυτόχρονα αλληλεπιδρά με τα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων των Μαθηματικών, της Μελέτης Περιβάλλοντος και της Δημιουργίας-Έκφρασης. Η Γλώσσα, η Επικοινωνία και η Τεχνολογία διατρέχουν κάθε «θέμα» που επιλέγεται. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται είναι κυρίως συλλογικές και ευνοούν την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία, τη χρήση της τεχνολογίας, τον προφορικό και το γραπτό λόγο.

ii. Βασικούς κρίκους διασύνδεσης του περιεχομένου των προγραμμάτων και προώθησης της διαθεματικότητας μπορεί να αποτελέσουν επίσης ορισμένες θεμελιώδεις έννοιες των διαφόρων επιστημών οι οποίες προσφέρονται για διαθεματική ανάπτυξη. Το πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου λαμβάνει υπόψη του τις διαθεματικές έννοιες που υπάρχουν στα Δ.Ε.Π.Π.Σ. του Δημοτικού και Γυμνασίου και στο μέτρο του εφικτού τις αξιοποιεί και για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου στα επιμέρους προγράμματα.

Μερικές από τις θεμελιώδεις έννοιες είναι οι εξής:
 Αλληλεπίδραση (συνεργασία, εξάρτηση, ενέργεια...)
 Διάσταση (χώρος, χρόνος...)
 Επικοινωνία (κώδικας, πληροφορία...)
 Μεταβολή (εξέλιξη...)
 Ομοιότητα -Διαφορά (ισότητα – ανισότητα ...)
 Πολιτισμός (παράδοση...)
 Σύστημα (ταξινόμηση ...)

iii. Τα σχέδια εργασίας είναι «έρευνες» θεμάτων που επιλέγουν τα παιδιά. Οι στόχοι είναι ατομικοί ή συλλογικοί. Τα παιδιά με την υποστήριξη του εκπαιδευτικού σχεδιάζουν την πορεία της «έρευνας», συζητούν και παίρνουν αποφάσεις οι οποίες καθορίζουν και την εξέλιξη του σχεδίου εργασίας. Πρόκειται για ανοιχτές δράσεις ως προς τις διαδικασίες, το περιεχόμενο και το χρόνο ολοκλήρωσης. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο αυτής της δράσης είναι βιωματικές και επικοινωνιακές, συνδέουν το πρόγραμμα με την καθημερινή πρακτική και το σχολείο με την τοπική κοινότητα.

Σε κάθε μια από τις παραπάνω περιπτώσεις, οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται ενθαρρύνουν τη συμμετοχή, την πρωτοβουλία, τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και το διάλογο. Έμφαση δίνεται επίσης στην εργασία σε μικρές ομάδες.

Δ. ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Το ελεύθερο παιχνίδι είτε ατομικό, είτε ομαδικό σε ελκυστικά οργανωμένες γωνίες και υπαίθριους χώρους επιτρέπει στα παιδιά να αναπτύσσονται, να

ανακαλύπτουν, να χρησιμοποιούν δημιουργικά υλικά και μέσα, να πειραματίζονται, να επικοινωνούν, να συνεργάζονται και να κοινωνικοποιούνται.

Οι δραστηριότητες με αφορμή ευκαιριακά περιστατικά που προκαλούν το ενδιαφέρον των παιδιών προσφέρονται για μάθηση και αξιοποιούνται με κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις(π.χ. τα παιδιά αποφασίζουν να στείλουν μια κάρτα με ευχές στον άρρωστο φίλο τους).

Οι οργανωμένες συναντήσεις ολόκληρης της τάξης καλύπτουν συνήθως κάποιο χρόνο του ημερήσιου προγράμματος. Σε αυτό το διάστημα τα παιδιά μπορεί να παίξουν ένα ομαδικό παιχνίδι, να τραγουδήσουν, να ακούσουν ένα παραμύθι ή μια ανακοίνωση από μια ομάδα παιδιών . Αυτές οι συναντήσεις θα πρέπει να είναι σύντομες για τα μικρότερα παιδιά. Οι συζητήσεις γύρω από διάφορα θέματα, ο σχεδιασμός εργασιών, η επεξεργασία δεδομένων και οι παρουσιάσεις, είναι προτιμότερο να γίνονται με μικρές ομάδες εργασίας στις διάφορες «γωνιές» της τάξης.

VI. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

A. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό στάδιο κάθε οργανωμένης και συστηματικής διαδικασίας την οποία χαρακτηρίζει ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η εφαρμογή στην πράξη.

Βασικός σκοπός της αξιολόγησης είναι η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με στόχο τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Στο Νηπιαγωγείο δεν υπάρχει τυποποιημένη πορεία στη μάθηση. Το διδακτικό περιβάλλον προσφέρεται για προβληματισμό, πειραματισμό, προσεγγίσεις εννοιών και ελκυστικές δραστηριότητες. Η αξιολόγηση είναι διαρκής, ενσωματώνεται στην καθημερινή διαδικασία, και βασίζεται στη συνολική αποτίμηση του προγράμματος. Κατά την αξιολόγηση λαμβάνονται υπόψη τα ατομικά χαρακτηριστικά κάθε παιδιού, οι διαφορές στον τρόπο και το ρυθμό μάθησης, οι αντιλήψεις, οι επιθυμίες, οι ικανότητες, οι ευκαιρίες που έχουν για μάθηση στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, οι ιδιαιτερότητές τους, όπως παιδιά αλλόγλωσσα, παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ιδιαίτερες ικανότητες και κλίσεις.

B. ΜΟΡΦΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ο/η εκπαιδευτικός παρακολουθεί συστηματικά το παιδί στη διάρκεια του χρόνου. Αρχικά διαπιστώνει το επίπεδο των εμπειριών, βιωμάτων, γνώσεων, ενδιαφερόντων του παιδιού (αρχική ή διαγνωστική αξιολόγηση) και προσπαθεί να προσαρμόσει τις μαθησιακές διαδικασίες στις δυνατότητες και στις ιδιαιτερότητες του κάθε παιδιού. Στη συνέχεια ελέγχει την πορεία κάθε παιδιού (σταδιακή ή διαμορφωτική αξιολόγηση) καθώς αναπτύσσει νέες αντιλήψεις, στάσεις, αξίες και δεξιότητες. Σκοπός είναι να εξαχθούν οι απαραίτητες πληροφορίες για το σχεδιασμό των κατάλληλων παρεμβάσεων.

Τέλος, εκτιμάται η συνολική επίτευξη των στόχων του προγράμματος (τελική ή συνολική αξιολόγηση). Ουσιαστικά συγκρίνεται το αποτέλεσμα της μαθησιακής διαδικασίας στην ανάπτυξη και την κοινωνικοποίηση του παιδιού τόσο σε ατομικό όσο και σε επίπεδο ομάδας. Το μαθησιακό επίπεδο του κάθε παιδιού συγκρίνεται σε σχέση με τον εαυτό του κι όχι σε σχέση με τους συμμαθητές του

και η ομαδική εργασία των παιδιών της τάξης αξιολογείται σε σχέση με τις προσδοκώμενες επιδιώξεις.

Γ. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι τεχνικές αξιολόγησης πρέπει να είναι κατάλληλες για την ηλικία, τις μαθησιακές ανάγκες και εμπειρίες των παιδιών. Ο/η εκπαιδευτικός παρατηρεί και καταγράφει στοιχεία που θεωρεί σημαντικά και συνδέονται με την ανάπτυξη, τη μάθηση και την κοινωνικοποίηση των παιδιών. Υποβοηθά όλα τα παιδιά, αναγνωρίζει και αξιοποιεί την ποικιλία των ατομικών διαφορών και αξιολογεί όχι μόνο τι μπορεί να κάνει το κάθε παιδί μόνο του αλλά και τι μπορεί να κάνει σε συνεργασία με τα άλλα παιδιά και με τη βοήθειά τους.

Στο Νηπιαγωγείο δεν έχουν θέση οι παραδοσιακές μορφές αξιολόγησης, όπου αξιολογούνται κυρίως οι επιδόσεις στο γνωστικό τομέα, αλλά οι εναλλακτικές. Δίνεται έμφαση στις διαδικασίες κατάκτησης της γνώσης σε συνθήκες δημιουργικής εργασίας και αναδεικνύονται οι επικοινωνιακές δεξιότητες των παιδιών, η απόκτηση υπευθυνότητας μέσα από τη συλλογική εργασία, την έρευνα και την κριτική σκέψη. Τέτοιες εναλλακτικές μέθοδοι είναι :

- α. η πορεία και τα αποτελέσματα σχεδίων εργασίας
- β. η αξιολόγηση της ομάδας από τα ίδια τα παιδιά συλλογικά
- γ. ο φάκελος εργασιών του παιδιού

Ο φάκελος εργασιών του παιδιού αποτελεί καταγραφή της διαδικασίας της μάθησης. Περιέχει υλικό που αποκαλύπτει τι ενδιαφέρει το παιδί, τι έχει μάθει, πώς σκέπτεται, πώς δημιουργεί, πώς αναλύει και συνθέτει. Ο φάκελος θα πρέπει να περιέχει δείγματα δουλειάς τα οποία είναι αυθεντικές παραγωγές των παιδιών (π.χ. σχέδια, ζωγραφιές, χειροτεχνίες, δείγματα γραφής, κατασκευές) κι όχι προσχεδιασμένα για αξιολόγηση φύλλα εργασίας. Επίσης, ενδείκνυται να περιέχει και άλλες καταγραφές διαφόρων μορφών συστηματικής παρατήρησης, φωτογραφίες από τη συμμετοχή του παιδιού σε δραστηριότητες, μαγνητοφωνήσεις αφηγήσεων των παιδιών κτλ. Το υλικό οργανώνεται κατά χρονολογική σειρά και κατηγορία και συγκρίνονται οι πρόσφατες εργασίες των παιδιών με τις προηγούμενες.

Δ. ΦΑΚΕΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Το αποτέλεσμα της αξιολόγησης- καταγραφές, περιστασιακές σημειώσεις του εκπαιδευτικού μαζί με το φάκελο εργασιών του παιδιού- αποτελούν το φάκελο αξιολόγησης για κάθε παιδί. Ο φάκελος θα πρέπει να είναι προσβάσιμος από τους γονείς. Η νηπιαγωγός θα πρέπει να ενημερώνει σε τακτικά χρονικά διαστήματα τους γονείς για τη συνολική πρόοδο του παιδιού, μέσα από την οποία αναδεικνύονται και επισημαίνονται τα ενδιαφέροντα, οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητές του. Σημαντικές αποφάσεις και συμπεράσματα σχετικά με την κατάσταση και την πρόοδο των παιδιών θα πρέπει να βασίζονται και σε άλλες πηγές πληροφόρησης, όπως για παράδειγμα στους γονείς, σε άλλους εκπαιδευτικούς και σε ειδικούς.

VII. Ορισμός και χαρακτηριστικά των παιδιών με Κινητικές Αναπηρίες.

Οι κινητικές αναπηρίες επηρεάζουν την φυσιολογική κίνηση του ατόμου δυσχεραίνοντας, ανάλογα με την σοβαρότητα, τις λειτουργικές δραστηριότητες της καθημερινής του ζωής. Μπορεί να οφείλονται σε παθήσεις, τραυματισμούς του μυοσκελετικού ή του νευρικού συστήματος.

Οι κυριότεροι τύποι κινητικών αναπηριών που συναντώνται στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι οι εξής: Εγκεφαλική Παράλυση

Δισχιδής ράχη

Τραυματισμοί Νωτιαίου Μυελού

Εγκεφαλικές Κακώσεις

Παιδική, Εφηβική αρθρίτιδα

Αρθρογρίπωση

Μυικές δυστροφίες

Ακρωτηριασμοί

1) Εγκεφαλική Παράλυση

Ορισμός:

Η εγκεφαλική παράλυση είναι μιά νευρολογική διαταραχή που προκαλείται από βλάβη στις κινητικές περιοχές του εγκεφάλου. Μπορεί να συμβεί κατά την κύηση, τον τοκετό και στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού. Ανάλογα με το είδος της νευρομυικής διαταραχής διακρίνεται σε σπαστική, αθетωσική, αταξική ή μικτή μορφή. Ανάλογα με την κατανομή της βλάβης στο σώμα διακρίνεται σε τετραπληγία, διπληγία, τριπληγία και μονοπληγία..

Χαρακτηριστικά:

Η εγκεφαλική παράλυση χαρακτηρίζεται από:

Διαταραχές στον μυικό τόνο, έλλειψη νευρομυικού συντονισμού, μυική αδυναμία
Επιπρόσθετα μπορεί να συνυπάρχουν:

Νοητική καθυστέρηση, Διαταραχές στη όραση, την ακοή και την ομιλία, διάσπαση προσοχής και ψυχολογικά προβλήματα

2) Δισχιδής ράχη

Ορισμός: Η δισχιδής ράχη είναι μια εκ γεννητής πάθηση, η οποία οφείλεται σε ατελή ανάπτυξη της σπονδυλικής στήλης κατά τις 4 πρώτες εβδομάδες της εμβρυικής ζωής. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται ατελής κλείσιμο του οστέινου σπονδυλικού τόξου ενός σπονδύλου από την αυχενική έως την οσφυϊκή μοίρα της σπονδυλικής στήλης προκαλώντας νευρολογικές διαταραχές.

Χαρακτηριστικά

Οστικές παραμορφώσεις, διαταραχές της στάσης, κατακλίσεις, μώλωπες, ουρολοιμώξεις, παχυσαρκία

3) Τραυματισμοί νωτιαίου μυελού

Ορισμός: Είναι κακώσεις στην σπονδυλική στήλη που προκαλούν βλάβη στο νωτιαίο μυελό με αποτέλεσμα την απώλεια της κίνησης και της αισθητικότητας από το σημείο της βλάβης και κάτω. Η σοβαρότητα του τραυματισμού εξαρτάται από την θέση και την έκταση της βλάβης που έχει υποστεί ο νωτιαίος μυελός. Η διαταραχή μπορεί να έχει την μορφή τετραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα τα

άνω και κάτω άκρα και την μορφή παραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα κυρίως τα κάτω άκρα .

Χαρακτηριστικά

Σπαστικότητα, διαταραχές αισθητικότητας, κατακλίσεις, προβλήματα θερμορύθμισης, μυική ατροφία, διαταραχές στην ουροδόχο κύστη, σεξουαλική δυσλειτουργία, οστεοπόρωση, καρδιαγγειακά προβλήματα, μυικές βραχύνσεις, διαταραχές στην στάση του σώματος και ψυχολογικά προβλήματα..

4) *Εγκεφαλικές κακώσεις*

Οι εγκεφαλικές κακώσεις προκαλούν μερική ή ολική αναπηρία και επιδρούν αρνητικά στον ψυχισμό του ατόμου. Η σοβαρότητα της κάκωσης εξαρτάται από την θέση, την έκταση της βλάβης και από το είδος της θεραπευτικής αγωγής.

Χαρακτηριστικά

Διαταραχές μνήμης και ομιλίας, διάσπαση προσοχής, δυσλειτουργία της ουροδόχου κύστης, επιληπτικές κρίσεις, σπαστικότητα, έλλειψη νευρομυικού συντονισμού, διαταραχές αισθητικότητας, αναπνευστικά και ψυχολογικά προβλήματα.

5) *Μυϊκές δυστροφίες*

Είναι ομάδα κληρονομικών ασθενειών που προκαλούν μυική αδυναμία εξαιτίας της προοδευτικής εκφύλισης των μυικών ινών. Υπάρχουν διάφοροι τύποι μυϊκής δυστροφίας αλλά η συνηθέστερη είναι η μυϊκή δυστροφία Duchenne η οποία εμφανίζεται στην ηλικία των 2-6 ετών. Η ασθένεια είναι προοδευτική και τελικά το παιδί καταλήγει σε αναπηρικό αμαξίδιο με την πάροδο δεκαετίας , ενώ το προσδόκιμο ζωής ανέρχεται περίπου στα 20 χρόνια.

Χαρακτηριστικά

Μυϊκή ατροφία, Χαρακτηριστικό βάδισμα (νήσειο), μυικές βραχύνσεις, Ανάπτυξη συνδετικού ιστού στους μύες, διαταραχές στην στάση(λόρδωση), αναπνευστικά προβλήματα, πτωχή μυϊκή αντοχή.

6) *Αρθρογρίπωση*

Εκ γενετής πάθηση κατά την οποία προσβάλλονται οι αρθρώσεις και οφείλεται σε εκφύλιση του νωτιαίου μυελού.

Χαρακτηριστικά

Δυσκαμψία, λέπτυνση των άκρων, μυϊκή αδυναμία, αντικατάσταση του μυϊκού με λιπώδη και συνδετικό ιστό, περιορισμένη λειτουργικότητα.

7) *Νεανική αρθρίτιδα*

Χρόνια αρθρίτιδα που εμφανίζεται στην παιδική ή την εφηβική ηλικία. Πρόκειται για πάθηση αγνώστου αιτιολογίας κατά την οποία οι αρθρώσεις παρουσιάζουν φλεγμονή και σταδιακή μείωση του εύρους κίνησης.

Χαρακτηριστικά

Οίδημα στις αρθρώσεις, πόνος ευαισθησία δυσκαμψία, δυσκολία στην βάδιση, μυϊκή ατροφία.

8) *Ακρωτηριασμοί*

Ακρωτηριασμός είναι η αφαίρεση τμήματος ή μέλους του σώματος. Η αιτία μπορεί να είναι τραυματισμός, κακοήθεις όγκοι, αγγειακές βλάβες, δυσμορφίες κα. Ο ακρωτηριασμός μπορεί να προκαλέσει σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα, και γιαυτό ο ασθενής θα πρέπει να προετοιμασθεί ψυχολογικά και να γίνει προγραμματισμένο χειρουργείο.

**ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΛΩΣΣΑΣ
Προφορική Επικοινωνία (ομιλία και ακρόαση)**

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες*	Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
<p>Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να διαμορφώνονται ποικίλες επικοινωνιακές καταστάσεις, ώστε τα παιδιά από την αρχή να ενθαρρύνονται να παίρνουν το λόγο για:</p>		
<p>να διηγούνται / αφηγούνται</p>	<p>Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να διηγούνται εμπειρίες τους επιδιώκοντας να τηρούν τη διαδοχική σειρά των γεγονότων και να χρησιμοποιούν λέξεις όπως «πρώτα», «μετά», «ύστερα», «μετά από αυτό» κτλ. (Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική).**</p> <p>Ενθαρρύνονται να αφηγούνται ένα παραμύθι.</p> <p>Παροτρύνονται να συσχετίζουν τις ιστορίες που ακούν με τη δική τους ζωή και με τις δικές τους εμπειρίες.</p> <p>Παροτρύνονται να συνθέτουν ιστορίες με ή χωρίς καθοδήγηση και περιορισμούς.</p> <p>Η χρήση φωτογραφιών και εικόνων για τη διήγηση ιστοριών πραγματικών ή φανταστικών) είναι ενδεδειγμένη.{1}</p>	<p>Διάσταση (χρόνος)</p>
<p>να περιγράφουν</p>	<p>Ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να περιγράφουν γεγονότα, αντικείμενα και προσωπικές εμπειρίες (ενθαρρύνονται π.χ. να περιγράψουν σε άλλους πώς συγκεντρώνουν τα υλικά για καρτεπικόλληση (κολάζ) και πώς το κατασκευάζουν). {1}</p>	
<p>να εξηγούν και να ερμηνεύουν</p>	<p>Παροτρύνονται να δίνουν εξηγήσεις για διάφορες επιλογές και προτιμήσεις τους και να αιτιολογούν απόψεις και πράξεις τους. {1}</p>	
<p>να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να χρησιμοποιούν στοιχειώδη επιχειρηματολογία</p>	<p>Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να συνειδητοποιούν ότι σε κάθε συζήτηση οι συμμετέχοντες είναι διαδοχικά ομιλητές και ακροατές και επομένως παίρνουν το λόγο εκ περιτροπής. Ενθαρρύνονται στην ανάπτυξη μιας στοιχειώδους επιχειρηματολογίας ώστε να αιτιολογούν τις απόψεις τους και να μπορούν να πείθουν τους συνομιλητές τους. {1}</p> <p>Μαθαίνουν να ακούν τους συνομιλητές τους, χωρίς να τους διακόπτουν, και να μιλούν την</p>	

	κατάλληλη στιγμή, αφού λάβουν υπόψη τους τι έχει προηγηθεί. {1}	
να βελτιώνουν και να εμπλουτίζουν τον προφορικό τους λόγο	<p>Ασκούνται στο να χρησιμοποιούν εύστοχα λέξεις ή εκφράσεις που συνδέονται με ειδικές περιστάσεις, όπως ευχές, χαιρετισμούς κτλ. {1}</p> <p>Εθίζονται να απομνημονεύουν και να απαγγέλλουν ποιήματα, να μαθαίνουν λαχνίσματα, αινίγματα, γλωσσοδέτες, να απομνημονεύουν μικρούς ρόλους στο πλαίσιο των παραστάσεων που θα παρουσιάσουν μέσα στην τάξη. {1}</p> <p>Συνηθίζουν να αναπαράγουν εύστοχα τα λεκτικά σχήματα που συναντούν συχνά στα παραμύθια, όπως «<i>ήταν μια φορά κι έναν καιρό ...</i>», «<i>και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα</i>» κτλ. {1}</p> <p>Ασκούνται στο να κατανοούν απλές μορφές της μεταφορικής χρήσης των λέξεων (π.χ. να μπορούν να διακρίνουν την ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στις εκφράσεις «<i>με τρώει η μύτη μου</i>» και «<i>τρώω το φαγητό μου</i>») συμμετέχοντας σε παιχνίδια λέξεων. {1}</p> <p>Ασκούνται στο να οργανώνουν το λόγο τους, συνδέοντας τις απλές προτάσεις μεταξύ τους με τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις (<i>και, για, ή, αλλά, επειδή</i> κτλ.). {1}</p> <p><i>Ενθαρρύνονται να αναδιατυπώνουν φράσεις ή προτάσεις, χρησιμοποιώντας εναλλακτικά λέξεις με παρεμφερές νόημα (π.χ. ο άνεμος λυσομανούσε ή ο αέρας λυσομανούσε ή σφύριζε) ή αντίθετο νόημα (π.χ. ένα μεγάλο μπουκάλι γάλα ή ένα μικρό μπουκάλι γάλα) (Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική).</i></p>	
Να αποκτήσουν φωνολογική επίγνωση	Μέσα από τραγούδια, λαχνίσματα και ρίμες να συνειδητοποιήσουν σταδιακά το φωνημικό χαρακτήρα της γλώσσας και να διακρίνουν τα φωνήματα ως συστατικά των λέξεων. {2}	

{1}: Οι κινητικές αναπηρίες ενδεχομένως να συνοδεύονται από προβλήματα στην ομιλία. Για το λόγο αυτό είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται γραπτά σύμβολα για τη δημιουργία προτάσεων. Όπου τα προβλήματα ομιλίας είναι σοβαρά, δε δίνεται έμφαση στις δραστηριότητες που απαιτείται η χρήση αυτής (π.χ. τραγούδια, ρίμες, λαχνίσματα κ.ο.κ. Αντ' αυτού, γίνεται η εκμάθηση των φωνημάτων με τη διαδικασία της αντιστοίχισης ήχου και συμβόλου.

{2} Στη φωνολογική επίγνωση επιτακτική θεωρείται η συνεργασία με τον/ την λογοθεραπευτή/ λογοθεραπεύτρια, προκειμένου να υπάρχει συνέπεια και συνέχεια στην εκφορά των φωνημάτων από όλα τα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας του σχολείου.

* Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα στη δεύτερη στήλη συσχετίζονται με τις θεμελιώδεις έννοιες της τρίτης στήλης και αναφέρονται στα αντίστοιχα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων της παρένθεσης.

** Οι οριζόντιες στήλες που παρουσιάζονται στα προγράμματα έχουν τεχνικό χαρακτήρα. Η αντιστοίχιση επιδιώξεων και περιεχομένου δεν έχει αποκλειστικό χαρακτήρα. Συχνά οι επιδιώξεις συνδέονται με δραστηριότητες που δεν παρουσιάζονται σε άμεση αντιστοίχιση.

Ανάγνωση

<p>Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να έρχονται αβίαστα σε επαφή με διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, επιγραφές κτλ.) και να τους δίνονται ευκαιρίες ώστε:</p>		
<p>να αναγνωρίζουν τις βασικές εκδοχές του γραπτού λόγου με βάση τα εξωτερικά – τυπογραφικά χαρακτηριστικά και το περιεχόμενο, να συνειδητοποιούν ότι οι διαφορετικές αυτές εκδοχές μεταφέρουν μηνύματα με διαφορετικό τρόπο και χρησιμοποιούνται για διάφορους λόγους</p>	<p>Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με εικονογραφημένα βιβλία και με περιοδικά, εφημερίδες, λεξικά, καθώς και με αφίσες, χάρτες, συσκευασίες προϊόντων που γνωρίζουν τα παιδιά (π.χ. κουτιά από γάλα, σακούλες από ζάχαρη ή αλεύρι, κουτιά από φάρμακα κτλ..) στα οποία εικόνες και κείμενο συμπλέκονται για να μεταφέρουν το μήνυμα. Στο πλαίσιο των ποικίλων δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στο χώρο του Νηπιαγωγείου ενεργοποιούνται τα παιδιά στο να κάνουν υποθέσεις γύρω από το τι είναι γραμμένο σε καθένα από αυτά (Γλώσσα, Εικαστικά, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p>	<p>Επικοινωνία (πληροφορία)</p>
<p>να υιοθετούν βασικές συμβάσεις ανάγνωσης του αλφαβητικού συστήματος γραφής (π.χ. ότι διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω, ότι τα βιβλία διαβάζονται από την αρχή προς το τέλος κ.λ.π.)</p>	<p>Τα παιδιά «ακούν» κείμενα από βιβλία που τους διαβάζει ο/η εκπαιδευτικός, ο οποίος τους δείχνει με το δάχτυλο πού ακριβώς διαβάζει, διαβάζοντας σε κανονικό ρυθμό ανάγνωσης και χρωματίζοντας τη φωνή του ανάλογα με το περιεχόμενο του κειμένου. Το βιβλίο ή το έντυπο που διαβάζεται κάθε φορά είναι στραμμένο προς τα παιδιά ώστε να συνειδητοποιούν ότι αυτό που διαβάζεται είναι το κείμενο και όχι η εικόνα.</p>	
<p>να ακούν και να κατανοούν μία διήγηση, ένα κανόνα παιχνιδιού ή άλλα απλά κείμενα που κάποιος τους διαβάζει φωναχτά</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παρεμβαίνουν κατά την ανάγνωση του κειμένου, κάνοντας υποθέσεις για τη συνέχεια και το τέλος της ιστορίας, σχόλια για τους χαρακτήρες κ.λ.π.</p>	
<p>να μπορούν να διακρίνουν σ' ένα κείμενο που τους διαβάζεται τα διαλογικά</p>	<p>Τα παιδιά αναγνωρίζουν τα διαλογικά μέρη σε κείμενα που τους διαβάζονται και επαναλαμβάνουν παρόμοιους διάλογους.</p>	

από τα μη διαλογικά μέρη		
να απομνημονεύουν πολύ μικρά κείμενα	Κείμενα που αρέσουν στα παιδιά διαβάζονται από τον/την εκπαιδευτικό κατ' επανάληψη, όταν τα παιδιά το ζητούν, πράγμα που συχνά οδηγεί αβίαστα στην απομνημόνευση. Τα έμμετρα κείμενα (π.χ. λαχνίσματα, ποιήματα) που έχουν ρίμες, παρηχήσεις και ομοιοκαταληξίες απομνημονεύονται εύκολα και βοηθούν τα παιδιά να συνειδητοποιούν, σταδιακά, στοιχεία της γλώσσας που συνδέονται με τον ιδιαίτερο και συλλαβικό χαρακτήρα της συμβάλλοντας έτσι στη φωνημική και συντακτική συνείδηση της γλώσσας. Τα παιδιά απομνημονεύουν επίσης μικρούς ρόλους, τους οποίους δραματοποιούν στο πλαίσιο σχολικών παραστάσεων.	
να αναγνωρίζουν οικείες λέξεις στο περιβάλλον και μέσα σε κείμενα.	Στο χώρο του Νηπιαγωγείου έχει διαμορφωθεί περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα γραπτού λόγου. Στη βιβλιοθήκη συγκεντρώνονται, εκτός από τα βιβλία, έντυπα διάφορων ειδών, όπως περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες. Στο μαγαζάκι π.χ. υπάρχουν συσκευασίες γνωστών στα παιδιά προϊόντων, επάνω στις οποίες υπάρχει γραπτός λόγος. Γραφή υπάρχει και στις συσκευασίες κάθε υλικού που χρησιμοποιούν τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο όπως παιχνίδια, μαρκαδόροι κ.λ.π. Επίσης διαμορφώνονται πίνακες αναφοράς για ποικίλα θέματα, στους οποίους υπάρχει αντιστοιχία εικόνων και λέξεων. Οι πίνακες αυτοί επιτρέπουν στα παιδιά, χωρίς συστηματική διδασκαλία, να ανακαλύπτουν το νόημα ορισμένων λέξεων που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες εκτυλίσσονται στην τάξη. (π.χ. <i>τα ονόματα των παιδιών της τάξης είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους, τα μέσα συγκοινωνίας αναγράφονται δίπλα στην αντίστοιχη εικόνα. Με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζονται τα χρώματα, τα ζώα του σπιτιού, του αγρού ή του δάσους κτλ</i>).	
	<p>Για κάθε πίνακα αναφοράς υπάρχουν και αντίστοιχες καρτέλες, χωριστή καρτέλα για κάθε λέξη του πίνακα. Στις καρτέλες δεν υπάρχουν οι εικόνες. Τα παιδιά αναζητούν το νόημα της καρτέλας που θέλουν να διαβάσουν συγκρίνοντάς την με τις λέξεις του πίνακα αναφοράς. Όταν εντοπίσουν τη λέξη από την εικόνα που της αντιστοιχεί, κατανοούν και το νόμά της. (Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή).</p> <p>Οι πίνακες αναφοράς αξιοποιούνται πάντα για την πραγματοποίηση ποικίλων δραστηριοτήτων όπως π.χ. για το παρουσιολόγιο, για διάφορα παιχνίδια, για την καταγραφή του καιρού της ημέρας κτλ.</p>	Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)

<p>να παίρνουν πληροφορίες από διάφορες πηγές όπως αφίσες, ταινίες, σήματα, έργα τέχνης, στις οποίες συνυπάρχουν γραπτός λόγος και εικόνα.</p>	<p><i>Τα παιδιά, κατά τη διάρκεια εξόδων από το Νηπιαγωγείο, ενθαρρύνονται στο να προσπαθούν να αναγνωρίσουν κάποια ονόματα δρόμων ή ορισμένες από τις επιγραφές των καταστημάτων της γειτονιάς κλπ. (Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική).</i></p>	<p>Επικοινωνία (κώδικας)</p>
<p>να «χρησιμοποιούν» τη βιβλιοθήκη της τάξης και να κάνουν συγκεκριμένες επιλογές βιβλίων, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους ή το θέμα με το οποίο απασχολούνται κάθε φορά.</p>	<p>Η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να δανείζονται εικονογραφημένα βιβλία με παραμύθια λαϊκά και έντεχνα, μύθους, θρύλους, λαχνίσματα, ποιήματα, γλωσσοδέτες, μικρά θεατρικά, αλλά και εικονογραφημένα περιοδικά και λευκώματα καθώς και βιβλία ή έντυπα εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα που απευθύνονται στις μικρές ηλικίες και τα οποία μπορούν να τα επιστρέφουν στη θέση τους (για παράδειγμα τα βιβλία να τοποθετούνται έτσι, ώστε να φαίνεται ολόκληρη η μπροστινή τους όψη και πίσω από κάθε βιβλίο να είναι σταθερά τοποθετημένη η φωτοτυπία του εξωφύλλου του, πράγμα που αποτελεί σημείο αναφοράς για τα παιδιά και τους επιτρέπει, μέσα από συσχετισμούς, να επανατοποθετούν τα βιβλία που δανείζονται στην ορισμένη τους θέση).</p>	
<p>να εντοπίζουν τον τίτλο, το συγγραφέα και άλλα στοιχεία του βιβλίου</p>	<p>Πριν από την ανάγνωση ενός βιβλίου επισημαίνεται από τον/την εκπαιδευτικό ότι στο εξώφυλλο κάθε βιβλίου είναι γραμμένα σημαντικά στοιχεία (π.χ. ο τίτλος, ο συγγραφέας, ο εικονογράφος, ο εκδοτικός οίκος κ.ά.) και τα παιδιά ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν τις θέσεις αυτών των στοιχείων στο κάθε βιβλίο. Ακόμη ενθαρρύνονται να αντιληφθούν τη σελιδαρίθμηση, καθώς και τον ρόλο του πίνακα περιεχομένων όπου αυτός υπάρχει.</p>	
<p>να συνειδητοποιήσουν ότι ο γραπτός λόγος είναι αναπαράσταση της γλώσσας και η εικόνα είναι αναπαράσταση του κόσμου</p>	<p>Τα παιδιά προοδευτικά ενθαρρύνονται να συνειδητοποιήσουν πως ό,τι λέμε μπορούμε και να το γράψουμε. Επίσης, έχοντας συναντήσει κάποιες λέξεις αρκετές φορές (κατά την ανάγνωση βιβλίων ή στους πίνακες αναφοράς) και έχοντας μάθει μέσα από γλωσσικά παιχνίδια να διακρίνουν τα φωνήματα που δομούν τις λέξεις, αρχίζουν να τις αναγνωρίζουν και σιγά-σιγά μπορεί να είναι σε θέση να απομονώνουν ορισμένα γράμματα αλλά και να κάνουν συνδυασμούς αυτών των γραμμάτων προκειμένου να «διαβάσουν» άγνωστες λέξεις.</p>	

<p>να κατανοήσουν γενικά στοιχεία από τη σχέση προφορικού-γραπτού λόγου.</p> <p>να συνειδητοποιήσουν σταδιακά ότι στα φωνήματα της ομιλούμενης γλώσσας αντιστοιχούν γράμματα.</p>	<p>Ενθαρρύνονται να αναζητούν λύσεις, να συζητούν και να προβληματίζονται καθώς προσπαθούν να «διαβάσουν», χωρίς να διορθώνονται ή να τους επιβάλλεται η σωστή «ανάγνωση» κάθε φορά.</p>	
<p>να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν διαφορετικές μορφές του γραπτού λόγου, όπως π.χ. το χειρόγραφο και το έντυπο κείμενο, αλλά και την ελληνική και άλλες γραφές.</p>	<p>Στο γραπτό λόγο που υπάρχει γύρω μας (π.χ. στις συσκευασίες προϊόντων, στις επιγραφές καταστημάτων, στις γραφές πάνω στις ενδυμασίες τους κ.λ.π) τα παιδιά έρχονται σε επαφή και με το λατινικό αλφάβητο το οποίο σιγά σιγά και μέσα από παιχνίδια (π.χ. χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με τη «γραφή» κειμένου που κρατούν) αρχίζουν να το διαφοροποιούν από το ελληνικό.</p>	

Γραφή και γραπτή έκφραση

<p><i>Η εργασία που συνδέεται με το γραπτό λόγο στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνει στα παιδιά ευκαιρίες να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που συνδέονται με το γιατί και το πώς γράφουμε, να αρχίσουν δηλαδή να συνειδητοποιούν την κοινωνική διάσταση του γραπτού λόγου ώστε:</i></p>		
<p>να κατανοήσουν τη σημασία της γραφής ως μέσου επικοινωνίας, ανάπτυξης ιδεών, μεταφοράς πληροφοριών και ως πηγής ευχαρίστησης και απόλαυσης. Και σ' αυτό συμβάλλει η ενεργός συμμετοχή των παιδιών στη «δημιουργία» δικών τους κειμένων με υπαγόρευση στον/την εκπαιδευτικό.</p>	<p><i>Τα παιδιά, σε μικρές ομάδες, στο πλαίσιο ελκυστικών γι' αυτά δραστηριοτήτων, υπαγορεύουν στον/την εκπαιδευτικό κείμενα που τα διαμορφώνουν συλλογικά (π.χ. γράμματα, προσκλήσεις, καταλόγους, κανόνες παιχνιδιών, συνταγές, παραμύθια, ποιήματα κ.ά.). (Γλώσσα, Μουσική, Εικαστικά, Δραματική Τέχνη, Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική).</i></p> <p><i>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συζητούν για τις διαφοροποιήσεις του γραπτού λόγου από την εικόνα ως μέσου μεταφοράς μηνύματος (π.χ. επιλέγουν τον «καλύτερο» τρόπο έκφρασης ενός μηνύματος σε διαφορετικές περιστάσεις) (Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος).</i></p>	<p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία)</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p>

<p>Εξελικτικά, συνειδητοποιούν ότι τα κείμενα απευθύνονται σε συγκεκριμένους κάθε φορά αναγνώστες και μαθαίνουν να τα βελτιώνουν ακούγοντας το αποτέλεσμα της διόρθωσης – υπαγόρευσης και αναθεωρώντας κατά περίπτωση τις επιλογές λεξιλογίου ή διατύπωσης</p>	<p><i>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να διορθώνουν και να αναθεωρούν κείμενα, χωρίς να τους επιβάλλεται η σωστή εκδοχή. Σ' αυτό το πλαίσιο ενθαρρύνονται να παίζουν με τη γλώσσα. (Γλώσσα, Εικαστικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική τέχνη).</i></p>	<p>Μεταβολή (εξέλιξη)</p>
<p>Τα παιδιά πρέπει να υποστηριχθούν στην προσπάθειά τους: να κρατούν ένα μολύβι, ένα στυλό διαρκείας, μία κιμωλία με τρόπο αποτελεσματικό και να μπορούν να τα χρησιμοποιούν παίρνοντας τη σωστή σωματική στάση.</p>		
<p>να γράφουν το όνομά τους στις εργασίες τους με κεφαλαία ή και πεζά γράμματα.</p>	<p>Στο χώρο του Νηπιαγωγείου υπάρχει «πίνακας αναφοράς» στον οποίο είναι γραμμένα τα ονόματα των παιδιών δίπλα στις φωτογραφίες τους. Τα παιδιά μπορούν να τον συμβουλευτούν προκειμένου να γράψουν το όνομά τους στις εργασίες τους, χωρίς όμως αυτό να επιβάλλεται.</p>	
<p>να αντιγράφουν λέξεις που εξυπηρετούν λειτουργικές ανάγκες και ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά τους.</p>	<p>Τα παιδιά π.χ. ενθαρρύνονται να σημειώνουν, το όνομά τους ή τον τίτλο του βιβλίου που δανείστηκαν από τη βιβλιοθήκη, να γράφουν όπως μπορούν κάτω από τις ζωγραφιές τους, συμπληρώνοντας ή ερμηνεύοντας το νόημα της εικόνας και να εκφράζονται δημιουργώντας κάρτες με ευχές, προσκλήσεις ή καταλόγους από πράγματα που θα έπρεπε να θυμηθούν. Σε αυτή τους την προσπάθεια χρησιμοποιούν, αν θέλουν, τους πίνακες αναφοράς που είτε είναι αναρτημένοι στους τοίχους του Νηπιαγωγείου είτε αναρτώνται ανάλογα με τις αναπτυσσόμενες δραστηριότητες.</p>	

να ενθαρρύνονται να γράφουν όπως μπορούν.	Το σημαντικό σ' αυτό το πλαίσιο είναι να συνειδητοποιούν τη χρησιμότητα του γραπτού λόγου και να αποκτούν κίνητρα για την κατάκτησή του. Ο/Η εκπαιδευτικός αποδέχεται τα τυχόν λάθη που κάνουν τα παιδιά επιχειρώντας να γράψουν και τα αξιοποιεί στη μαθησιακή διαδικασία.	
---	---	--

Σημείωση: Οι κινητικές αναπηρίες ενδεχομένως να συνοδεύονται από προβλήματα στην κινητικότητα των άνω άκρων. Στην περίπτωση αυτή η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι πολύ σημαντική. Αν στο νηπιαγωγείο διατίθεται ηλεκτρονικός υπολογιστής, τότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή γραπτού λόγου. Αν δεν είναι δυνατή η πρόσβαση σε ηλεκτρονικό υπολογιστή καλύτερα να χρησιμοποιηθούν ξύλινα γράμματα ή μαγνητικά γράμματα για την παραγωγή γραπτού λόγου.

Η συνεργασία με τον/ την εργοθεραπευτή/ εργοθεραπεύτρια θεωρείται ενδεδειγμένη για την ορθή χρήση μαρκαδόρων, μολυβιού κ.ο.κ., καθώς και των απαραίτητων βοηθημάτων.

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο/ Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
<i>Στα παιδιά θα πρέπει να δίνονται ποικίλες ευκαιρίες μέσα από ενδιαφέρουσες δραστηριότητες και με τις κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις να εφαρμόζουν τα μαθηματικά στην καθημερινή πρακτική ώστε:</i>		
να προβληματίζονται και να ερευνούν ποικίλες καταστάσεις, να στηρίζονται σε προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες, να κάνουν απλές υποθέσεις και να καταλήγουν σε σχετικά συμπεράσματα	Τα παιδιά εμπλέκονται σε καταστάσεις προβληματισμού και επεξεργάζονται ποσότητες, σχέσεις, σχήματα, και αριθμούς. Αναπτύσσουν διαδικασίες δοκιμής, επαλήθευσης και ελέγχου (π.χ. αντιστοιχούν ένα προς ένα αντικείμενα προκειμένου να επαληθεύσουν ισότητα ως προς το πλήθος των αντικειμένων κ.ά.). Αναγνωρίζουν πως κάποια προβλήματα έχουν περισσότερες από μια λύσεις και πως ένα πρόβλημα μπορεί να λυθεί με πολλούς τρόπους (π.χ. για να δημιουργηθεί η ισότητα ανάμεσα σε δυο ποσότητες μπορεί να αφαιρέσει στοιχεία από τη μία ή να προσθέσει στοιχεία στην άλλη κ.ά.).	

<p>να διαχειρίζονται και να χρησιμοποιούν υλικά, μέσα και καταστάσεις που συνδέονται με την καθημερινή ζωή να αξιοποιούν τις δυνατότητες για αριθμητικές εφαρμογές μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους να οικοδομούν σταδιακά την έννοια των αριθμών</p>	<p>Παροτρύνονται με κατάλληλες δραστηριότητες ομαδικές και ατομικές να πειραματίζονται με διακριτές μονάδες, (π.χ. πέτρες, χάντρες κ.ά.) και μη διακριτές (π.χ. επιφάνειες, υγρά κ.ά.). Να επιλέγουν και να χειρίζονται κατάλληλο εξοπλισμό και υλικό, όπως το ξύλινο δομικό υλικό, τη ζυγαριά, την κλεψύδρα, τα γεωμετρικά σχήματα, τα παζλ, το υλικό για κινητικά παιχνίδια, μπάλες στεφάνια, κορδέλες, κουτάλια, κύπελλα κ.ά.</p>	
<p>να «ερμηνεύουν» γενικά στοιχεία του κόσμου που τα περιβάλλει μέσα από διαδικασίες παρατήρησης και περιγραφής, σύγκρισης, ταξινόμησης, αντιστοίχισης, σειροθέτησης, και συμβολικής αναπαράστασης</p>	<p><i>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να παρατηρούν, να περιγράφουν, να συγκρίνουν και να ταξινομούν με βάση ορισμένα γνωρίσματα που είναι κοινά σε αντικείμενα και καταστάσεις (π.χ. χρώμα, σχήμα, μέγεθος, επάγγελμα κ. ά.) για κάποιο σκοπό (π.χ. τακτοποιούν τη γωνιά της ζωγραφικής και ξεχωρίζουν τα χρώματα, δουλεύουν και σειροθετούν με το οικοδομικό υλικό, μοιράζονται ρόλους κ.ά.) και να εισάγονται σταδιακά στην έννοια των σχέσεων (Μαθηματικά, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά).</i></p> <p><i>Με αντικείμενα και σύμβολα παροτρύνονται να απεικονίζουν σχέσεις σε πίνακες καταγραφής (π.χ. απλούς πίνακες διπλής εισόδου) και γραφικές παραστάσεις (π.χ. απεικονίζουν το πλήθος των αγοριών και των κοριτσιών στην τάξη με καρτέλες που τοποθετούν στην κατάλληλη στήλη, δημιουργούν έναν πίνακα με τα βιβλία που έχει δανειστεί κάθε παιδί ή τον πίνακα γενεθλίων με τους μήνες και τις ημερομηνίες γέννησης των παιδιών κ.ά.) (Μαθηματικά, Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος).</i></p>	<p>Σύστημα (ταξινόμηση)</p> <p>Επικοινωνία (κώδικας)</p>
<p>να διατυπώνουν απορίες ή να θέτουν προβλήματα, να επιλέγουν ή να παράγουν κατάλληλο για την επίλυση των προβλημάτων υποστηρικτικό υλικό</p>	<p>Ενθαρρύνονται να κάνουν ερωτήσεις του τύπου “Τι θα συμβεί εάν”, “Γιατί” κ.ά. (π.χ. γιατί δεν έφτασαν τα κουτάλια για όλα τα παιδιά κ.ά.) και να αξιοποιούν ιδέες για να βρουν λύσεις σε καθημερινά απλά προβλήματα που προκύπτουν (π.χ. αποφασίζουν να βάλουν τα μικρότερα κουτιά μέσα στα μεγαλύτερα διαδοχικά έτσι ώστε να μην περισσέψει κανένα κ.ά.). Να επιλέγουν υλικά για να επιλύσουν κάποιο πρόβλημα (π.χ. χρησιμοποιούν κάρτες στις συναλλαγές τους αντί χρήματα).</p>	

<p>να οργανώνουν και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τους αριθμούς</p>	<p>Τα περισσότερα παιδιά όταν έρχονται στο Νηπιαγωγείο γνωρίζουν π.χ. πως έχουν δυο μάτια, ένα στόμα, πέντε δάχτυλα στο κάθε χέρι.</p> <p>Ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να χρησιμοποιούν σχετικές αριθμητικές εκφράσεις (π.χ. μαθαίνουν τραγούδια και ποιήματα με αριθμούς, παίζουν με τα δάχτυλα και μετρούν). Να απαριθμούν αντικείμενα. Να βάζουν διάφορα πράγματα στη σειρά και να εξοικειώνονται με τα τακτικά αριθμητικά</p>	
<p>να «εκτελούν» απλές μαθηματικές πράξεις</p>	<p>Να χειρίζονται ποσότητες, να τις ενώνουν και να δημιουργούν άλλες, να βγάζουν ή να βάζουν ένα μέρος τους, να συγκρίνουν ή να μοιράζουν ποσότητες σε διαφορετικές καταστάσεις.</p>	
<p>να μετρούν χρησιμοποιώντας αυθαίρετες ή συμβατικές μονάδες μέτρησης</p>	<p>Τα παιδιά εμπλέκονται αρχικά σε δραστηριότητες άμεσων συγκρίσεων ανθρώπων ή αντικειμένων ως προς ένα χαρακτηριστικό (π.χ. μήκος χεριών, ύψος ποδιών, μολυβιών κ.ά.) και αργότερα σε δραστηριότητες έμμεσων συγκρίσεων αντικειμένων για συγκεκριμένο σκοπό, χρησιμοποιώντας ένα όργανο αναφοράς όπως το μέτρο ή αυθαίρετες μονάδες μέτρησης (π.χ. το κορδόνι, ένα φύλλο χαρτιού, τα κύπελλα, την παλάμη τους κ.ά.) προκειμένου να μετρούν μη διακριτά υλικά (π.χ. το πλάτος της πόρτας, την επιφάνεια ενός τραπεζιού, την άμμο, το νερό, το ζυμάρι κ.ά.).</p> <p>Τα παιδιά ασκούνται να αναγνωρίζουν την αξία μικρών νομισμάτων και τη χρησιμότητα τους στις συναλλαγές με βιωματικό τρόπο (π.χ. ψωνίζουν πράγματα σε παιχνίδια ρόλων κ.ά.).</p>	
<p>να κατανοούν απλές χωροχρονικές σχέσεις και να προσεγγίζουν σταδιακά την έννοια της μέτρησης του χρόνου αρχικά με τη βοήθεια αυθαίρετων μονάδων (αρίθμηση, μουσική, κλεψύδρα κ.ά.)</p>	<p><i>Ενθαρρύνονται με κατάλληλες δραστηριότητες να επισημαίνουν απλές σχέσεις στο χώρο και να τις περιγράφουν (π.χ. πάνω από, δίπλα, κοντά κ.ά.). Να τοποθετούν και να μετακινούν αντικείμενα σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς (Μαθηματικά, Φυσική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος).</i></p> <p><i>Ενθαρρύνονται με βιωματικό τρόπο να επισημαίνουν απλές χρονικές σχέσεις όπως η διάρκεια, η χρονική ακολουθία, το «ταυτόχρονο» δραστηριοτήτων και τα χρονικά διαστήματα.</i></p> <p>Να συγκρίνουν τη διάρκεια δραστηριοτήτων που έχουν κοινή έναρξη, να συγκρίνουν την ταχύτητα κίνησης πραγμάτων σε σχέση με το χρόνο όταν είναι ίση η απόσταση (π.χ. δραματοποιούν το μύθο της χελώνας και του λαγού κ.ά.) (Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Μουσική).</p>	<p>Διάσταση (χώρος)</p> <p>Διάσταση (χρόνος)</p>

<p>να αντιλαμβάνονται και να αναπαράγουν δεδομένα μοτίβα</p> <p>να αναγνωρίζουν συμμετρικά σχήματα ως προς άξονα</p>	<p>Ενθαρρύνονται να αντιλαμβάνονται, να επεκτείνουν, να διπλασιάζουν και να αναπαράγουν διάφορους συνδυασμούς με ποικιλία υλικών (π.χ. τα παιδιά δουλεύουν στη σειρά μια δεδομένη διάταξη με χρώματα και σχήματα για τα σκηνικά του θεάτρου).</p> <p>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να αναγνωρίζουν συμμετρίες στο περιβάλλον (π.χ. το φύλλο ενός φυτού) και να δημιουργούν συμμετρίες (π.χ. με τη ζωγραφική).</p>	
<p>να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν απλά στερεά και ευθύγραμμα σχήματα</p>	<p>Ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να πειραματίζονται με διάφορα σχήματα και να αναγνωρίζουν τον κύκλο, το τρίγωνο, το τετράγωνο και το παραλληλόγραμμο. Να χρησιμοποιούν απλά γεωμετρικά σχήματα, να αντιλαμβάνονται απλές βασικές ιδιότητές τους και να τις αξιοποιούν όπου χρειάζεται (π.χ. κύβος, σφαίρα όπου οι κύβοι μπορούν να τοποθετηθούν ο ένας πάνω στον άλλο, αλλά το ίδιο δεν ισχύει με τις μπάλες κ.ά.).</p>	
<p>να εμπλουτίζουν τη γλώσσα και με λέξεις που συνδέονται με τα μαθηματικά, να επικοινωνούν και να αξιοποιούν την τεχνολογία</p>	<p>Υποβοηθούνται μέσα από τη συζήτηση να εμπλουτίζουν τη γλώσσα με λέξεις που συνδέονται με τα μαθηματικά (π.χ. προσθέτω, μοιράζω, μεγαλύτερο, μικρότερο από κ.ά.). Προοδευτικά ασκούνται στο να κατανοούν πως οι λέξεις που εκφράζουν μεγέθη είναι σχετικές (π.χ. ο ψηλός πύργος είναι στην πραγματικότητα ψηλότερος από κάποιον άλλο κ.ά.). Τα ονόματα και κάποια σύμβολα των αριθμών, τα αριθμητικά επίθετα είναι ήδη γνωστά σε πολλά παιδιά πριν να έρθουν στο Νηπιαγωγείο. Στα παραμύθια, στα τραγούδια, στο ημερολόγιο του Νηπιαγωγείου, στο τηλέφωνο, στη διεύθυνση, στις σελίδες των βιβλίων κ.ά. εμφανίζονται οι αριθμοί. Με ποικίλες δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην τάξη υποβοηθούνται να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τους αριθμούς και τι αντιπροσωπεύουν (ποσότητα, αξία κ.ά.)</p> <p><i>Ενθαρρύνονται να αναζητούν απαντήσεις και να θέτουν τα ίδια ερωτήσεις. Να περιγράφουν σχέσεις και διαδικασίες (π.χ. με τι σειρά θα βάλουν τα χρωματιστά μπαλόνια στο σκοινί), να δίνουν εξηγήσεις για τις επιλογές τους (π.χ. γιατί επέλεξαν τη μεγαλύτερη κορδέλα για να μετρήσουν πόσο μακρύ είναι το τραπέζι), να διατυπώνουν συλλογισμούς, να συζητούν και να επιχειρηματολογούν στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους. Να παρουσιάζουν τις ιδέες και τα "ευρήματά" τους με πολλούς τρόπους (π.χ. με το λόγο, με κατασκευές, σχέδια, «παραστάσεις» κ.ά.) (Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά).</i></p> <p>Να αναγνωρίζουν αριθμούς στο πληκτρολόγιο και να αξιοποιούν τον υπολογιστή στο βαθμό που</p>	<p>Επικοινωνία (πληροφορία)</p>

	είναι δυνατόν. Να αρχίσουν να κατανοούν τη σημασία των αριθμομηχανών στην καθημερινή ζωή	
--	--	--

**ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Ανθρωπογενές περιβάλλον και αλληλεπίδραση**

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
<i>Μέσα σε ένα ασφαλές και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον, καθώς και στο ευρύτερο περιβάλλον έξω από την τάξη, δίνονται πολλές ευκαιρίες στα παιδιά ώστε:</i>		
να αναπτύξουν την αυτοεκτίμησή τους	Όλα τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε δραστηριότητες της τάξης τους, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και ευθύνες (π.χ. “πωλητής” στο κατάστημα της τάξης, συντονιστής της ομάδας εργασίας, υπεύθυνος για το οικοδομικό υλικό κ.ά.) και να αναπτύσσουν θετικά συναισθήματα για τον εαυτό τους. Τους δίνονται ευκαιρίες να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις και τις εμπειρίες τους. Να διερευνούν, να υποβάλουν ερωτήσεις, να «πειραματίζονται», να κάνουν λάθη τα οποία γίνονται αποδεκτά ως ένα βαθμό και αντιμετωπίζονται κατάλληλα, να αξιοποιούν τις ιδιαίτερες κλίσεις και τα ταλέντα τους, να διακρίνονται σε διαφορετικούς τομείς και να αποκτούν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους.	
να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας	<i>Τα παιδιά παροτρύνονται να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, να ρωτούν, να παρουσιάζουν και να συζητούν τις ιδέες τους. Ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν και να υιοθετούν κάποιες φορές τις απόψεις των άλλων. Να ζητούν και να δίνουν βοήθεια (π.χ. να γράψουν με τη βοήθεια του φίλου τους το όνομά τους κ. ά.). Ενθαρρύνονται να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τους ενήλικες (π.χ. να «παίρνουν συνεντεύξεις» στη λαϊκή αγορά από τους πωλητές, να ρωτούν και να εκφράζουν τις ιδέες τους στο μουσείο, να γράψουν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και να στείλουν προσκλήσεις σε ειδικούς για να επισκεφτούν το σχολείο κ.ά.).</i>	

<p>να κατανοούν την αξία της ομαδικής εργασίας και της από κοινού ανακάλυψης</p>	<p><i>Παροτρύνονται να διαπραγματεύονται τυχόν συγκρούσεις ή εντάσεις που προκύπτουν στη συνεργασία. Να αξιολογούν τη συμπεριφορά τους, να αντιλαμβάνονται τα όριά τους και να οδηγούνται σε κοινά αποδεκτούς κανόνες που είναι αναγκαίοι για την ομαλή συμβίωση (π.χ. να περιμένουν τη σειρά τους για να μιλήσουν, να ακολουθούν τους κανόνες ενός παιχνιδιού κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά, Μουσική, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή).</i></p>	<p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία)</p>
<p>να συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους αλλά και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και διαφορές τους με τους άλλους και να τις σέβονται</p>	<p>Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες (π.χ. με συγκρίσεις χαρακτηριστικών, τη ζωγραφική, τις προσωπικές διηγήσεις, τις αφηγήσεις, κ.ά.) κατανοούν τη μοναδικότητά τους (π.χ. τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, το όνομα, το φύλο, την ηλικία, κ.ά.) αλλά και τις ομοιότητες με τα άλλα παιδιά (π.χ. κοινά ενδιαφέροντα, προτιμήσεις, ανάγκες, αδυναμίες, επιθυμίες, κ.ά.). Παιχνίδι με ομοιότητες και διαφορές για παιδιά με και χωρίς αναπηρίες, αλλά και μεταξύ παιδιών με διαφορετικού τύπου αναπηρίας.</p> <p><i>Ενθαρρύνονται να ανταλλάσσουν εμπειρίες, να μαθαίνουν για τον τρόπο ζωής των άλλων (π.χ. ετοιμάζουν μια γιορτή στο Νηπιαγωγείο με φαγητά άλλων χωρών, ακούν μουσική διάφορων χωρών κ.ά.). Παροτρύνονται να αποδέχονται ανθρώπους με διαφορετικές γλωσσικές, πολιτιστικές ή θρησκευτικές καταβολές, να συνεργάζονται και να οικοδομούν δεσμούς φιλίας μαζί τους.</i></p> <p><i>Ευαισθητοποιούνται μέσα από συζητήσεις, λογοτεχνικά κείμενα ή ατυχείς ευκαιριακές καταστάσεις (π.χ. ένα ατύχημα κ.ά.) για τις ιδιαίτερες ανάγκες κάποιων ανθρώπων.</i></p> <p><i>(Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Μουσική).</i></p> <p><i>Ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε ομάδες διαφορετικής σύνθεσης (π.χ. παιδιά με διαφορετικές ικανότητες) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά, Μουσική, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή, Δραματική Τέχνη).</i></p>	<p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία)</p>
<p>να γνωρίσουν θρησκευτικές παραδόσεις, να αναπτύσσουν συναισθήματα αγάπης και αδελφосύνης για όλα τα πλάσματα της γης</p>	<p>Με αφορμή τις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές (π.χ. Πάσχα, Χριστούγεννα, ονομαστικές γιορτές κ.ά) αναπτύσσονται δραστηριότητες που σχετίζονται με τη χριστιανική πίστη και τα έθιμα και τις παραδόσεις της πατρίδας μας (π.χ. τραγούδια, κάλαντα, βάψιμο αυγών, στολισμός χριστουγεννιάτικου δένδρου, παρασκευή γλυκισμάτων κ.ά). Παράλληλα μέσα από καθημερινές δραστηριότητες, το παιχνίδι και τα προσωπικά βιώματα καλλιεργείται η αγάπη και η αλληλεγγύη προς τους συνανθρώπους μας και τα πλάσματα της γης (π.χ. αγοράζουν κάρτες από τη UNICEF ενισχύοντας τους σκοπούς της οργάνωσης, φροντίζουν ένα απροστάτευτο ζώο κ.ά.).</p>	

<p>να μάθουν βασικούς κανόνες υγιεινής και προστασίας</p>	<p>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες καθημερινά να αντιλαμβάνονται τη σημασία της καθαριότητας, της άσκησης και της υγιεινής διατροφής στη διατήρηση και την προαγωγή της υγείας. Να γνωρίζουν και να μιλούν για βασικές υγιεινές συνήθειες (π.χ. φροντίδα δοντιών, νυχιών κ.ά.). Να διακρίνουν υγιεινές και βλαβερές τροφές και ουσίες (π.χ. η νικοτίνη στο τσιγάρο). Να αναγνωρίζουν και να ταξινομούν τις τροφές σε διάφορες ομάδες (π.χ. αποφασίζουν να παρουσιάσουν εναλλακτικές προτάσεις για υγιεινό πρωινό αναζητώντας τα κατάλληλα γι' αυτό προϊόντα. Αποφασίζουν να περιορίσουν την κατανάλωση γλυκών και να αυξήσουν την κατανάλωση των φρούτων για την επόμενη βδομάδα, κολλούν σε πίνακα καταγραφής τα περιτυλίγματα από τα γλυκά και τα φλούδια από τα φρούτα που τρώνε καθημερινά και συγκρίνουν). Να αντιλαμβάνονται τη σημασία των φαρμάκων στη ζωή μας. Να αναγνωρίζουν ορισμένες υπηρεσίες υγείας και το ρόλο τους (π.χ. νοσοκομείο, οδοντίατρος, κτηνίατρος κ.ά.). Να εντοπίζουν κινδύνους στο άμεσο περιβάλλον και να μάθουν τρόπους προστασίας (π.χ. φωτιά, σεισμοί, πλημμύρες κ.ά.).</p>	
<p>να γνωρίσουν το εγγύς ανθρωπογενές περιβάλλον</p>	<p><i>Ενθαρρύνονται με ποικίλες δραστηριότητες να εξερευνούν το άμεσο περιβάλλον όπως το σπίτι, το σχολείο, τη γειτονιά, το χωριό και την πόλη και να αναγνωρίζουν βασικές διαφορές τους (π.χ. ισόγειο σπίτι, πολυκατοικία, αριθμός αιθουσών του σχολείου, τα επαγγέλματα των ανθρώπων της γειτονιάς, ομοιότητες και διαφορές του χωριού και της πόλης) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Μουσική)</i></p> <p><i>Να γνωρίζουν πώς χτίζεται ένα σπίτι (π.χ. παρακολουθούν και καταγράφουν τα στάδια κτισίματος ενός σπιτιού, τα υλικά που χρειάζονται, τις ειδικότητες των ατόμων που απασχολούνται). Μέσα από αφηγήσεις, κείμενα ή φωτογραφικό υλικό να εντοπίζουν ότι κάποια χαρακτηριστικά του τόπου τους έχουν αλλάξει με το πέρασμα του χρόνου (π.χ. το μέγεθος και η κίνηση των δρόμων, το πλήθος των κτιρίων, ελεύθεροι χώροι κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά, Δραματική τέχνη, Πληροφορική).</i></p> <p>Ασκούνται στο να αναγνωρίζουν τη διεύθυνση του σπιτιού τους και το όνομα της πόλης που ζουν.</p>	<p>Ομοιότητα- Διαφορά</p> <p>Μεταβολή (εξέλιξη)</p>

<p>να αντιλαμβάνονται την αλληλεπίδραση του περιβάλλοντος με τις δραστηριότητες του ανθρώπου</p>	<p><i>Τα παιδιά, με κατάλληλες δραστηριότητες, ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν εποχικές δραστηριότητες των ανθρώπων (π.χ. ο τρύγος το φθινόπωρο, ο θερισμός το καλοκαίρι κ.ά.) αλλά και την εξάρτηση ορισμένων δραστηριοτήτων του ανθρώπου από τον καιρό (π.χ. το ψάρεμα, η σπορά κ.ά.) Αντιλαμβάνονται πως ο άνθρωπος παράγει και καταναλώνει πολλά προϊόντα (π.χ. αναγνωρίζουν προϊόντα που αγοράζουν και χρησιμοποιούν στο σπίτι τους, διαφημίζουν ένα προϊόν, μιλούν για τις διαφημίσεις κ.ά.) και ότι με τις ενέργειές του προκαλεί αλλαγές και ρύπανση στο φυσικό περιβάλλον (π.χ. παρατηρούν ένα φουγάρο που λειτουργεί κ.ά.).</i></p> <p><i>Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται να εντοπίζουν προβλήματα στο άμεσο περιβάλλον που συνδέονται με την αισθητική και τη μόλυνση (π.χ. το καυσαέριο, η έλλειψη πράσινου, τα μολυσμένα νερά κ.ά.), να προβληματίζονται για τα αίτια, να αναζητούν μέτρα αντιμετώπισης και να ευαισθητοποιούνται σχετικά (π.χ. περιποιούνται τον κήπο του σχολείου, φροντίζουν για την καθαριότητα της αυλής του κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Μουσική, Φυσική Αγωγή).</i></p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>
<p>να αποκτήσουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές για το περιβάλλον</p>	<p><i>Ασκούνται στο να αναγνωρίζουν πως κάποια προϊόντα (π.χ. χαρτιά, τενεκεδάκια κ.ά.) μπορούν να ανακυκλώνονται και να ξαναχρησιμοποιούνται (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά, Δραματική Τέχνη).</i></p> <p><i>Να συνειδητοποιούν τη σημασία της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης στη μείωση της ποσότητας των απορριμμάτων (π.χ. συμμετέχουν στο πρόγραμμα ανακύκλωσης της περιοχής τους, κατασκευάζουν και χρησιμοποιούν κάδους ανακύκλωσης στο σχολείο, κατασκευάζουν παιχνίδια με χαρτιά που έχουν ζωγραφίσει κ.ά.).</i></p>	<p>Μεταβολή (εξέλιξη)</p>
<p>να “διαβάζουν” απλά σύμβολα, σχεδιαγράμματα και χάρτες</p>	<p><i>Ασκούνται στο να αναγνωρίζουν απλά σύμβολα (π.χ. πώς συμβολίζονται οι δρόμοι σε ένα χάρτη, τα ποτάμια κ.ά.)</i></p> <p><i>Να χρησιμοποιούν χάρτες και να αναγνωρίζουν ότι οι χάρτες είναι εργαλεία που μας βοηθούν να προσανατολιζόμαστε και απεικονίζουν τον κόσμο σε μικρογραφία (Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική, Γλώσσα).</i></p> <p><i>(π.χ. προγραμματίζεται επίσκεψη σε ένα ψηλό σημείο της πόλης (χωριού). Στη συνέχεια μοιράζονται τα παιδιά τις εμπειρίες τους για το πώς φαίνεται ο κόσμος από ψηλά,, κ.ά.). Να δείχνουν τη θάλασσα και την ξηρά στο χάρτη. Να</i></p>	<p>Επικοινωνία (κώδικας, σύμβολο)</p>

	<p>ακολουθούν μια διαδρομή με το δάχτυλο και να εντοπίζουν τον τόπο που ζουν. Ο/η εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί ακριβείς γεωγραφικούς όρους (π.χ. πρόκειται να ταξιδέψω βόρεια για Θεσσαλονίκη κ.ά.).</p>	
<p>να αντιληφθούν τη συμβολή των μέσων μεταφοράς και επικοινωνίας στη μετακίνηση και επικοινωνία των ανθρώπων, στη μεταφορά προϊόντων και την ανταλλαγή ιδεών</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να ρωτούν από πού προέρχονται διάφορα προϊόντα και πώς μεταφέρονται (π.χ. επισκέπτονται την υπεραγορά - το σουπερ μάρκετ, κοιτούν τις επιγραφές στα προϊόντα, παρατηρούν τα φορτηγά καθώς ξεφορτώνουν πράγματα κ.ά.). Να ρωτούν και να κατανοούν τους λόγους μετακίνησης των ανθρώπων από τόπο σε τόπο (π.χ. για να βρουν δουλειά, να επισκεφθούν συγγενείς κ.ά.) και τον τρόπο που ταξιδεύουν. Να συγκρίνουν και να ταξινομούν τα μέσα μεταφοράς με βάση κοινά χαρακτηριστικά τους (π.χ. μέσα μεταφοράς της ξηράς, της θάλασσας και του αέρα) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Εικαστικά).</p> <p>Να ρωτούν και να ενημερώνονται για τον τρόπο που 'ταξιδεύουν' οι ιδέες και οι πληροφορίες (π.χ. με την τηλεόραση, με το ταχυδρομείο, με το τηλεομοιοτυπικό μηχάνημα - φαξ κ.ά.).</p>	<p>Σύστημα (ταξινόμηση)</p>
<p>να γνωρίσουν βασικούς κανόνες κυκλοφοριακής αγωγής</p>	<p>Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες και παιχνίδια (π.χ. με αυτοκινήτκια, αυτοσχέδια σήματα και κορδέλες μια πράσινη και μια κόκκινη κ.ά.) μαθαίνουν κανόνες ασφαλείας και ασκούνται στο να αναγνωρίζουν σύμβολα που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή και σήματα κυκλοφορίας (π.χ. πώς διασχίζουμε με ασφάλεια ένα δρόμο, απαγορεύεται η είσοδος, το πράσινο και το κόκκινο στα φανάρια, κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική, Γλώσσα). Όσα παιδιά είναι σε αναπηρικό αμαξίδιο, το χρησιμοποιούν σαν αυτοκίνητο και γίνεται στην αυλή αναπαράσταση ενός δρόμου.</p>	<p>Επικοινωνία (κώδικας)</p>
<p>να αρχίσουν να αναγνωρίζουν τη σχέση της επιστήμης με την καθημερινή ζωή, να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα απλών μηχανών και επινοήσεων στη ζωή μας</p>	<p>Τα παιδιά ασκούνται στο να παρατηρούν και να περιγράφουν διάφορες εφαρμογές της επιστήμης στην καθημερινή ζωή (π.χ. τους τρόπους θέρμανσης, ψύξης, κ.ά.). Αναφέρονται παραδείγματα για το πώς η τεχνολογία βοηθάει και τα ίδια τα παιδιά στην καθημερινή τους ζωή (π.χ. ηλεκτρικά αναπηρικά αμαξίδια, ανελκυστήρες σκάλας, προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.α.), καθώς και άλλα άτομα με διαφορετικού τύπου αναπηρίας (π.χ. κοχλιακά εμφυτεύματα για κωφούς κ.α.).</p> <p>Να συζητούν και να αναφέρουν περιπτώσεις που οι μηχανές απλοποιούν την εργασία (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Φυσική Αγωγή, Μουσική).</p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>

<p>να ακολουθούν τους κανόνες ασφαλείας και να χρησιμοποιούν ασφαλή υλικά και μέσα</p>	<p>Δημιουργείται το κατάλληλο περιβάλλον και οι απαραίτητες προϋποθέσεις σε όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και η προστασία των παιδιών. Τα παιδιά κατανοούν και ακολουθούν οδηγίες χρήσης και κανόνες ασφαλείας, καθώς χρησιμοποιούν διάφορα υλικά, εργαλεία και απλές μηχανές.</p>	
<p>να προσεγγίζουν και να αποσαφηνίζουν βασικές χρονικές έννοιες, να αντιλαμβάνονται τη χρονική ακολουθία γεγονότων</p>	<p><i>Τα παιδιά ασκούνται στο να αντιλαμβάνονται τη ροή του χρόνου και τις έννοιες του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Να αναγνωρίζουν την αρχή, τη μέση και το τέλος μιας ιστορίας που τους αφηγούνται. Να αναδιηγούνται ό,τι έχουν ακούσει και να ακολουθούν τη χρονική αλληλουχία γεγονότων. Να βάζουν σε χρονική σειρά τις δικές τους αφηγήσεις (οικογενειακές, σχολικές και φανταστικές ιστορίες) και να χρησιμοποιούν λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με τη ροή του χρόνου (π.χ. μια φορά κι ένα καιρό, τα παλιά χρόνια, πριν, ύστερα, στο τέλος κ.ά.). Να συνεχίζουν την εξέλιξη μιας ιστορίας όταν τους δίνεται η αρχή και να την ολοκληρώνουν. Να χρησιμοποιούν το ημερολόγιο της τάξης και να αναγνωρίζουν έννοιες, όπως χθες, σήμερα, αύριο, παλιά. Να ασκούνται στο να υπολογίζουν βαθμιαία το χρόνο με τις μέρες, τις εβδομάδες, τους μήνες και τα χρόνια.</i></p> <p>Να απαγγέλλουν και να μετρούν τις μέρες της εβδομάδας.</p> <p><i>Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες και υλικό (διηγήσεις, φωτογραφίες κ.ά.) ασκούνται στο να παρατηρούν και να αναγνωρίζουν συνεχείς αλλαγές στη ζωή τους, στην ιστορία του σχολείου και της κοινότητας τους. Να γνωρίζουν πώς ζούσαν τα παλιά χρόνια οι άνθρωποι (π.χ. με τη μελέτη εικονογραφημένων βιβλίων, με επισκέψεις στα μουσεία κ.ά.), να συγκρίνουν το παρόν με το παρελθόν και να διακρίνουν αλλαγές που συνδέονται με γεγονότα, καθημερινές συνήθειες, έθιμα ή άλλα πολιτιστικά στοιχεία (π.χ. εξέλιξη της κατοικίας, των οικιακών σκευών, των μεταφορικών μέσων) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Μαθηματικά, Μουσική).</i></p>	<p>Διάσταση (χρόνος)</p>
<p>να αναπαριστούν γεγονότα σύμφωνα με τη χρονική τους ακολουθία</p>	<p>Τα παιδιά ασκούνται στο να αναπαριστούν γεγονότα με σωστή χρονική σειρά και με πολλούς τρόπους (π.χ. εικονογραφούν μια ιστορία και βάζουν τα βασικά θεματικά της μέρη στη σωστή ακολουθία, δραματοποιούν μια ιστορία κ.ά.). Ενθαρρύνονται να δημιουργήσουν την ιστορία της ζωής τους ή της οικογένειάς τους τοποθετώντας για παράδειγμα με χρονική σειρά φωτογραφίες ή ζωγραφίες σε μακριές λωρίδες χαρτιού ή στις σελίδες ενός άλμπουμ κ.ά.</p>	

<p>να αναπτύσσουν ενδιαφέρον για ιστορικά γεγονότα, προβλήματα και διλήμματα ανθρώπων διαφορετικών εποχών</p>	<p><i>Ο/η εκπαιδευτικός διηγείται ή διαβάζει ιστορίες, μύθους, θρύλους, βιογραφίες και παραμύθια στα παιδιά. Τα παιδιά ασκούνται στο να κατανοούν τα γεγονότα, να αναγνωρίζουν τους ήρωες της κάθε ιστορίας και τα επακόλουθα των πράξεων τους.</i></p> <p>Να συζητούν για τα πιθανά κίνητρα, τα διλήμματα, τις ελπίδες και τους φόβους των ηρώων. Να κάνουν υποθέσεις (π.χ. τι θα γινόταν αν ο κεντρικός ήρωας έπραττε διαφορετικά).</p> <p><i>Να αναγνωρίζουν και να σχολιάζουν ιστορικό υλικό (π.χ. φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής, αγάλματα κ.ά.) και να κατανοούν ότι πρόκειται για διάφορες αναπαραστάσεις του παρελθόντος (Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά, Μουσική).</i></p>	<p>Πολιτισμός (παράδοση)</p>
<p>να αναπτύσσουν τη γλώσσα και την επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία</p>	<p>Ο/η εκπαιδευτικός με κατάλληλες δραστηριότητες και υλικό προκαλεί συζητήσεις, θέτει εύστοχες ανοιχτές ερωτήσεις που κεντρίζουν το ενδιαφέρον των παιδιών ώστε να παρατηρούν, να ρωτούν, να αναζητούν πληροφορίες, να συγκρίνουν και να περιγράφουν φαινόμενα, αντικείμενα και γεγονότα. Να μοιράζονται αυτά που γνωρίζουν με τους άλλους, να σχολιάζουν, και να κρίνουν την εργασία τους και την εργασία των άλλων. Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν το λεξιλόγιό τους. Να παρουσιάζουν τις ιδέες τους και τα συμπεράσματά τους με διάφορους τρόπους (π.χ. κατασκευές, δραματοποίηση, κ.ά.). Να χρησιμοποιούν διάφορα εργαλεία, οπτικοακουστικά μέσα κ.ά. για διάφορους σκοπούς (π.χ. παρατηρούν με τον μεγεθυντικό φακό διαφορετικά χαρακτηριστικά εντόμων όπως της αράχνης και της πεταλούδας και τα ζωγραφίζουν, καταγράφουν με τη φωτογραφική μηχανή και με την βοήθεια του εκπαιδευτικού τις αλλαγές που γίνονται στον κήπο του σχολείου ανάλογα με την εποχή και συζητούν τις παρατηρήσεις τους, καταγράφουν το κελήδημα των πουλιών στο μαγνητόφωνο. Αναγνωρίζουν στην πτυξίδα το βορρά, κοιτάζουν με τα κιάλια μακρινά αντικείμενα και τα ζωγραφίζουν). Χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες όπου είναι δυνατόν.</p>	

<p>να εξοικειώνονται με βασικές ερευνητικές διαδικασίες.</p>	<p>Τα παιδιά υποβοηθούνται να συνεργάζονται και να πραγματοποιούν μικρές έρευνες. Αναζητούν απαντήσεις σε διάφορα ερωτήματα που προκύπτουν και διερευνούν θέματα του άμεσου περιβάλλοντος. Παρατηρούν, συλλέγουν στοιχεία από διάφορες πηγές όπως βιβλία, εικόνες, φωτογραφίες, εγκυκλοπαίδειες, συνεντεύξεις, οργανώνουν και “καταγράφουν” πληροφορίες (π.χ. μαγνητοφωνούν, φωτογραφίζουν κ.ά.). Συγκρίνουν, ταξινομούν, πειραματίζονται, ερμηνεύουν, εξηγούν και δοκιμάζουν νέους τρόπους εργασίας (π.χ. αποφασίζουν να γνωρίσουν τα επαγγέλματα των ανθρώπων της γειτονιάς τους, συζητούν για τα ερωτήματα που θα υποβάλουν, επισκέπτονται τα εμπορικά καταστήματα, «παίρνουν συνεντεύξεις» κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά).</p> <p>Παρουσιάζουν τις ιδέες τους με πολλούς τρόπους (π.χ. ζωγραφίζουν, κάνουν μια μακέτα της γειτονιάς, του δάσους, ενός ενυδρείου κ.ά.).</p> <p>Εκθέτουν τις δημιουργίες τους, δραματοποιούν, οργανώνουν θεατρικές παραστάσεις κ.ά.</p>	<p>Επικοινωνία (πληροφορία)</p>
--	--	---------------------------------

Φυσικό περιβάλλον και αλληλεπίδραση

<p>Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν.</p>	<p>Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες</p>	<p>Θεμελιώδεις Έννοιες διαθεματικής προσέγγισης</p>
<p>Με κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις τόσο στο χώρο του Νηπιαγωγείου, που θα πρέπει να προκαλεί την περιέργεια των παιδιών και να ικανοποιεί την ανάγκη τους για δράση και πειραματισμό, όσο και στο ευρύτερο περιβάλλον θα πρέπει να δίνονται στα παιδιά πολλές ευκαιρίες ώστε:</p>		
<p>να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τον ανθρώπινο οργανισμό</p>	<p>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες για παρατήρηση και διερεύνηση ώστε να συνειδητοποιούν σταδιακά ότι στη φύση υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία από ζωντανούς οργανισμούς που περιλαμβάνει και τον άνθρωπο.</p> <p>Να διακρίνουν και να ονομάζουν τα εξωτερικά μέρη και όργανα του ανθρώπου (π.χ. κατασκευάζουν το ανθρώπινο σώμα σε αφίσα και το περιγράφουν κ.ά.).</p>	<p>Ομοιότητα- Διαφορά</p>

	<p>Αναγνωρίζουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους (π.χ. σε χαρτί του μέτρου τυπώνουν τις παλάμες τους, δημιουργούν πίνακες με βάση κοινά χαρακτηριστικά τους, όπως για παράδειγμα το χρώμα των μαλλιών τους κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Μουσική).</p> <p>Με τη χρήση διαφόρων υλικών να συνειδητοποιούν ότι οι αισθήσεις μας βοηθούν να αντιλαμβανόμαστε το εξωτερικό περιβάλλον. Να ονομάζουν και να περιγράφουν τα αισθητήρια όργανα και τις αισθήσεις. Να κατανοούν ότι οι άνθρωποι για να επιβιώσουν χρειάζονται νερό, τροφή και αέρα.</p> <p>Μέσα από ιστορίες και συζητήσεις και με την αξιοποίηση κατάλληλου εποπτικού υλικού να κατανοούν τα στάδια της βιολογικής ανάπτυξης του ανθρώπου και πως οι άνθρωποι γεννούν μωρά που αργότερα γίνονται ενήλικες (π.χ. παρατηρώντας οικογενειακές φωτογραφίες κ.ά.). Να αντιλαμβάνονται τις διαφορές των δυο φύλων (αρσενικό –θηλυκό). Να γνωρίσουν τα βασικά στάδια του κύκλου της ζωής, από τη γέννηση ως τη γεροντική ηλικία.</p>	
<p>να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους ζωικούς οργανισμούς</p>	<p>Να γνωρίσουν μέσα από επισκέψεις ή/και με την αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού γενικές κατηγορίες ζώων στο περιβάλλον που ζουν και να ανακαλύψουν ομοιότητες και διαφορές τους: όσον αφορά τον τόπο διαβίωσης τους (π.χ. ζώα δάσους, κατοικίδια, πουλιά κ.ά.), τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους (π.χ. κεφάλι, πόδια, ουρά κ.ά.), την τροφή τους και τον τρόπο αναπαραγωγής τους (π.χ. αυγά κ.ά.).</p> <p>(Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Μουσική, Εικαστικά).</p> <p>Να διαπιστώσουν ότι τα έμβια όντα αναπαράγουν το δικό τους είδος (π.χ. η γάτα, γατάκια, η κότα κοτοπουλάκια κ.ά.).</p> <p>Να αναγνωρίζουν μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες και με την αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού ότι τα ζώα για να επιβιώσουν χρειάζονται νερό, τροφή και αέρα και πως διαθέτουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά προκειμένου να προστατευθούν είτε από τα άλλα ζώα είτε από τις καιρικές συνθήκες (π.χ. ο λαγός τρέχει, η χελώνα έχει καβούκι, ο σκαντζόχοιρος έχει αγκάθια, ο χαμαιλέοντας αλλάζει χρώμα κ.ά.).</p> <p>Να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τις τροφικές σχέσεις μεταξύ των διάφορων οργανισμών τόσο σε χερσαία (π.χ. γρασίδι, πρόβατο, άνθρωπος κ.ά.) όσο και σε θαλάσσια οικοσυστήματα (π.χ. φύκια, μικρά ψάρια, μεγάλα ψάρια κ.ά.) και να τις απεικονίζουν σε πίνακες καταγραφής (π.χ. τα παιδιά κατασκευάζουν ένα πίνακα με διάφορες</p>	<p>Σύστημα (ταξινόμηση)</p> <p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>

	<p><i>εικόνες ζώων και διάφορα είδη τροφής όπου προσδιορίζουν τις τροφικές σχέσεις ή κατασκευάζουν με χάρτινους κρίκους τροφικές αλυσίδες κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή, Μουσική).</i></p> <p><i>Να συζητούν σχετικά και να αντιλαμβάνονται ότι υπήρξαν κατηγορίες ζώων που έζησαν σε παλαιότερες εποχές και δεν υπάρχουν σήμερα, όπως για παράδειγμα οι δεινόσαυροι.</i></p>	
<p>να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους φυτικούς οργανισμούς στο άμεσο περιβάλλον τους</p>	<p>Να διακρίνουν διάφορα είδη φυτών στο άμεσο περιβάλλον τους και να κάνουν απλές ταξινομήσεις όσον αφορά τη μορφολογία και τα χαρακτηριστικά τους, (θάμνοι, δένδρα, λουλούδια, κορμός, βλαστός κ.ά.), τον τόπο που φύονται (κήπος, δάσος κ.ά.), τη διατήρηση των φύλλων τους κατά τη διάρκεια του έτους (φυλλοβόλα και αιθαλή). (Παρατηρούν, για παράδειγμα, και καταγράφουν τις αλλαγές που γίνονται στα δένδρα του άμεσου περιβάλλοντος τους κάθε εποχή).</p> <p><i>Να αναγνωρίζουν μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των φυτών (έδαφος, νερό, φως) (π.χ. τοποθετούν κομμένα λουλούδια σε βάζο με νερό, ενώ αφήνουν άλλα χωρίς νερό και διατυπώνουν τις παρατηρήσεις κ.ά.) και πως ορισμένα φυτά διαθέτουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για να προστατευθούν από τις καιρικές συνθήκες και τα ζώα (π.χ. τα αναρριχώμενα φυτά προστατεύονται από τον αέρα, το τριαντάφυλλο έχει αγκάθια) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή, Μουσική).</i></p> <p><i>Να ανακαλύψουν πως τα φυτά παράγουν σπόρους και πως οι σπόροι γίνονται φυτά (φυτεύουν για παράδειγμα σπόρους όπως φακή, φασόλια κ.ά. παρατηρούν και καταγράφουν την ανάπτυξή τους) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά, Δραματική Τέχνη).</i></p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p> <p>Μεταβολή (εξέλιξη)</p>
<p>να βιώνουν και να εξερευνούν κάποια χαρακτηριστικά του φυσικού και τεχνικού κόσμου να αρχίσουν να κατανοούν τη σημασία της παρατήρησης, των «πειραμάτων» και της περιγραφής για τη μελέτη υλικών και φαινομένων</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παρατηρούν το άμεσο περιβάλλον τους, να χρησιμοποιούν τις αισθήσεις τους, να χειρίζονται διάφορα υλικά, να ανακαλύπτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, να τα συγκρίνουν, να μελετούν τις ιδιότητες τους και να τα ταξινομούν. Να προβλέπουν, να κάνουν υποθέσεις γύρω από φυσικά φαινόμενα και απλά «πειράματα» και να εξάγουν συμπεράσματα. Να χρησιμοποιούν τις γνώσεις και τις ιδέες που αναπτύσσουν και να τις παρουσιάζουν με διάφορους τρόπους (π.χ. με τη συζήτηση, το σχέδιο, τις κατασκευές κ.ά.).</p> <p>Ο/Η εκπαιδευτικός παρατηρεί τα παιδιά καθώς αλληλεπιδρούν με τα αντικείμενα και με</p>	

	κατάλληλες ερωτήσεις, ανιχνεύει τις αντιλήψεις που διαμορφώνουν (π.χ. τα παιδιά ωθούν μία μπάλα και ένα κύβο σε κεκλιμένο επίπεδο επιλέγουν χειρισμούς και εξάγουν συμπεράσματα). <i>Δε διορθώνει τα λάθη των παιδιών αλλά τα διευκολύνει προκειμένου να ανακαλύψουν ιδιότητες και σχέσεις και να αρχίσουν να κατανοούν ορισμένα απλά φαινόμενα.</i>	
να ανακαλύπτουν βασικά χαρακτηριστικά γύρω από τη δομή και τις ιδιότητες των υλικών	<p><i>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να παρατηρούν και να αναγνωρίζουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε διάφορα υλικά τα οποία χρησιμοποιούν. Να ταξινομούν υλικά με βάση κοινές ιδιότητες, όπως το χρώμα, η διαφάνεια κ.ά. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Μουσική, Εικαστικά).</i></p> <p>Να γνωρίσουν διάφορα είδη υλικών (π.χ. ξύλινα, γυάλινα, σιδερένια κ.ά.) και τη λειτουργική τους χρήση (π.χ. ρωτούν γιατί το παράθυρο είναι φτιαγμένο από γυαλί κ.ά.).</p> <p><i>Να παρατηρούν και να περιγράφουν τις αλλαγές που γίνονται σε κάποια υλικά κάτω από ορισμένες συνθήκες (π.χ. όταν αναμιγνύονται, διαλύονται, τεντώνονται, διπλώνουν, σπάνε, θερμαίνονται ή κρυώνουν όπως η πήξη και η τήξη του νερού, του ζελέ, της σοκολάτας, η εξαέρωση του νερού κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Φυσική Αγωγή, Πληροφορική, Μουσική).</i></p>	<p>Σύστημα (ταξινόμηση)</p> <p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>
να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα ορισμένων εργαλείων και οργάνων για τη συλλογή πληροφοριών και να εξοικειωθούν με τη χρήση τους	Να χρησιμοποιούν εργαλεία στην καθημερινή πρακτική και να αρχίσουν να κατανοούν ότι ορισμένα εργαλεία και όργανα είναι χρήσιμα για να συλλέγουν πληροφορίες που δεν μπορούν να τις αντιληφθούν μόνο με τις αισθήσεις (π.χ. μεγεθυντικός φακός, μαγνήτες, θερμόμετρο, μέτρο κ.λπ.).	
να «πειραματιστούν» με απλές μηχανές και εφευρέσεις	Σε ένα ασφαλές και φιλικό περιβάλλον τα παιδιά ενθαρρύνονται να «πειραματιστούν» με απλές μηχανές και εφευρέσεις (π.χ. τροχούς και άξονες, κεκλιμένα επίπεδα κ.ά.). Τα παιδιά παίζουν και χειρίζονται τις μηχανές, κάνουν υποθέσεις, παρατηρούν, μετρούν, συγκρίνουν αποτελέσματα και εξάγουν κατά το μέτρο των δυνατοτήτων τους απλά συμπεράσματα. Όπου είναι απαραίτητο, η εισαγωγή των παιδιών σε απλές διαδικασίες διερεύνησης διευκολύνεται από τον/την εκπαιδευτικό με κατάλληλες συζητήσεις και ερωτήσεις. (Ρωτά, για παράδειγμα, τι πρόκειται να κάνεις με αυτά τα αντικείμενα, τι θα συμβεί εάν αφήσεις μια μπάλα κι ένα κύβο στην τσουλήθρα κ.ά.).	

να αναγνωρίζουν ορισμένες πηγές ενέργειας	Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να αναγνωρίζουν ότι ο ήλιος και η φωτιά είναι πηγές φωτός και θερμότητας. Να αναγνωρίζουν βασικές εφαρμογές του ηλεκτρισμού στην καθημερινή ζωή (π.χ. ρωτούν για τη χρήση και τη λειτουργία ηλεκτρικών συσκευών).	
να αντιλαμβάνονται την κίνηση και τις απλές γενικές αρχές που τη διέπουν	<p>Τα παιδιά υποβοηθούνται να ανακαλύπτουν ότι τα πράγματα μπορούν να κινηθούν, να επιταχυνθούν, να παρεκκλίνουν ή να σταματήσουν όταν τα σπρώχνουν ή τα έλκουν (π.χ. σύρουν με το σκοινάκι ένα παιχνίδι με ρόδες κ.ά.) .</p> <p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να περιγράφουν πώς κινούνται κάποια παιχνίδια (π.χ. η μπάλα κυλάει κ.ά.). Να εξετάζουν και να χειρίζονται κινούμενα μέρη μιας κατασκευής (π.χ. τις ρόδες στο αυτοκινητάκι, ένα αρθρωτό ανθρωπάκι κ.ά.).</p> <p><i>Να παίζουν με το νερό και να διερευνούν την κινητήρια δύναμη του νερού (π.χ. κατευθύνουν τη ροή του νερού με το λάστιχο προκειμένου να μετακινήσουν αντικείμενα κ.ά.) .</i></p> <p><i>Να παίζουν με τον αέρα, να φυσούν και να παρατηρούν τη μετακίνηση ελαφρών αντικειμένων (π.χ. φύλλα, πούπουλα, χαρτιά κ.ά.). Να διερευνούν και να καταγράφουν τη φορά του αέρα (π.χ. παρατηρούν και «καταγράφουν» την κατεύθυνση του υφάσματος της σημαίας ανάλογα με τη φορά του αέρα κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή, Δραματική τέχνη).</i></p> <p>Να «πειραματίζονται» με τους ήχους που παράγονται με τη δόνηση αντικειμένων (π.χ. κατασκευάζουν διάφορα απλά μουσικά όργανα και δοκιμάζουν τους ήχους τους, όπως για παράδειγμα αυτοσχέδια τύμπανα.).</p>	Αλληλεπίδραση (ενέργεια)
να αντιληφθούν ορισμένες χαρακτηριστικές ιδιότητες των μαγνητών	Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να «πειραματίζονται» με τους μαγνήτες και να διαπιστώνουν ποια υλικά έχουν την ιδιότητα να έλκονται από τους μαγνήτες και ποια όχι. (π.χ. πειραματίζονται με μεταλλικά, πλαστικά, ξύλινα, χάρτινα αντικείμενα κ.ά.). Να διερευνούν την ελκτική και απωστική δύναμη μεταξύ των μαγνητών (π.χ. χρωματίζοντας τους δυο πόλους μαγνητών με διαφορετικά χρώματα και ενώνοντάς τους διαπιστώνουν την έλξη και την απώθηση). Να μετακινούν αντικείμενα με τους μαγνήτες.	

<p>να διευρύνουν τις γνώσεις τους για το φυσικό περιβάλλον</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να «εξερευνούν» (με επισκέψεις, με τη μελέτη και ταξινόμηση φωτογραφιών και χαρτών κ.ά.) το φυσικό τους περιβάλλον και να αναγνωρίζουν βασικά μορφολογικά στοιχεία (π.χ. βουνό, θάλασσα, λίμνη κ.λ.π.) που χαρακτηρίζουν έναν τόπο. Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές (π.χ. παραθαλάσσιοι τόποι, ορεινά χωριά κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Μουσική).</p> <p>Μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες και με τη δημιουργία σχετικών συνθέσεων να δείξουν ότι αναγνωρίζουν βασικές ιδιότητες (π.χ. χρώμα, σχήμα μέγεθος κ.ά.) των στοιχείων της φύσης, όπως είναι το νερό, το χώμα, η άμμος, τα βράχια, τα βότσαλα κ.ά. Επίσης ότι αναγνωρίζουν τις γενικές κατηγορίες από τα ζώα, τα φυτά και τα προϊόντα της περιοχής που μελετούν (π.χ. τα προϊόντα που παράγει ο τόπος τους κ.ά.).</p>	<p>Ομοιότητα-Διαφορά</p>
<p>να διερευνούν το χώρο και να προσανατολίζονται σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να περιγράφουν το χώρο στον οποίο ζουν και κινούνται (π.χ. τις θέσεις πραγμάτων στο χώρο και τις μεταξύ τους αποστάσεις, τη διαδρομή που διανύουν από το σπίτι στο σχολείο).</p> <p>Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες που έχουν συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. να ψάξουν για ένα αντικείμενο κ.ά.) και με κατάλληλα παιχνίδια (π. χ. αυτοκίνητα και τροχονόμοι κ.ά.) μετακινούνται στο χώρο ατομικά ή ομαδικά, σε διάφορους σχηματισμούς (κυκλικά, σε μεικτές γραμμές κ.ά.), με αλλαγές κατεύθυνσης (μπρος, πίσω κ.ά.) και σε σχέση με σταθερά και κινητά σημεία αναφοράς (Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Φυσική Αγωγή).</p>	<p>Διάσταση (χώρος)</p>
<p>να απεικονίζουν με απλά μέσα το χώρο και να καταγράφουν μετακινήσεις και διαδρομές</p>	<p>Ενθαρρύνονται να περιγράφουν και να απεικονίζουν γραφικά διαδρομές που διανύουν, πρώτα σε μεγάλες επιφάνειες όπως σε χαρτί του μέτρου και με τη χρήση εικόνων και συμβόλων τα οποία υποκαθιστούν τα σημεία αναφοράς (π.χ. ακολουθούν τις οδηγίες του εκπαιδευτικού και διανύουν μια διαδρομή από ένα σταθερό σημείο σε κάποιο άλλο προκειμένου να ανακαλύψουν τον κρυμμένο θησαυρό. Σε κάθε σταθερό σημείο βρίσκουν ένα καρτελάκι με την επόμενη διαδρομή που πρέπει να ακολουθήσουν ώσπου να φθάσουν στο θησαυρό. Περιγράφουν τη διαδρομή και την αναπαριστούν σε χαρτί) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Φυσική Αγωγή).</p>	<p>Διάσταση (χώρος)</p>

<p>να περιγράψουν μεταβολές του καιρού και άλλα μετεωρολογικά φαινόμενα</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να περιγράψουν γενικά τις καιρικές συνθήκες, τις εποχικές αλλαγές και ορισμένα ακραία καιρικά φαινόμενα όπως οι θύελλες, ο καύσωνα κ.ά. (π.χ. αναγνωρίζουν και ονομάζουν διαφορετικά είδη ρουχισμού και περιγράφουν τη χρήση τους κάθε εποχή, κατασκευάζουν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού μια αφίσα με οδηγίες αντιμετώπισης του καύσωνα, κ.ά.). Ασκοούνται στο να αναγνωρίζουν μετεωρολογικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται στην τάξη (π.χ. στον πίνακα καταγραφής του καιρού συμβολίζουν τη βροχή με μια ομπρέλα κ.ά.) και στα μέσα ενημέρωσης. Κοιτούν τον ουρανό, «κάνουν προβλέψεις» για αλλαγή του καιρού, και καταγράφουν τις παρατηρήσεις και τις μετρήσεις τους (π.χ. πόσες μέρες έβρεξε την εβδομάδα που πέρασε κ.ά.).</p>	
---	---	--

**ΠΑΙΔΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ :
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ**

<p>Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν.</p>	<p>Περιεχόμενο/ Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες</p>	<p>Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής Προσέγγισης</p>
<p><i>Σε ένα κατάλληλα οργανωμένο και ελκυστικό περιβάλλον και με κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις θα πρέπει να δίνονται στα παιδιά ευκαιρίες ώστε :</i></p>		
<p>να παρατηρούν και να προσπαθούν να ερμηνεύσουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον με πολλούς τρόπους και χρησιμοποιώντας ποικίλα υλικά</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται κυρίως μέσα από συζητήσεις, θεατρικά παιχνίδια και δικές τους κατασκευές (π.χ. οργανώνουν θεατρικό δρώμενο με θέμα «ένα παιδί περπατά στο δάσος και πιάνει βροχή ...») να παρατηρούν το περιβάλλον τους, να αναπτύσσουν ιδέες και συναισθήματα. Να επιλέγουν υλικά και τρόπους προκειμένου να εκφράζονται και να επικοινωνούν.</p>	
<p>να «πειραματίζονται» με διάφορα υλικά και χρώματα, να μαθαίνουν ή να επινοούν διάφορες τεχνικές και να τις εφαρμόζουν για να σχεδιάζουν και να ζωγραφίζουν</p>	<p>Ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν υλικά (π.χ. πινέλα διαφόρων μεγεθών, μαρκαδόρους, χρώματα μη τοξικά, δαχτυλομπογιές, κραγιόνια, κάρβουνα, χαρτιά λευκά και χρωματιστά, χαρτόνια από χαρτόκουτα, περιοδικά κ.ά.) για να ζωγραφίζουν ατομικά ή ομαδικά</p> <p>Ενθαρρύνονται να πειραματίζονται (π.χ. μείξεις χρωμάτων κ.ά.) ή να επινοούν τεχνικές (π.χ. χρησιμοποιούν νεροχρώματα και καλαμάκια. Φυσούν, για παράδειγμα, με το καλαμάκι το χρώμα και δημιουργούν πρωτότυπους συνδυασμούς).</p>	

να σχεδιάζουν διάφορα είδη γραμμών και περιγραμμάτων και να συνθέτουν διάφορα σχήματα και μορφές	Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να σχεδιάζουν και να συνδυάζουν διάφορα είδη γραμμών (π.χ. ατέρμονες, καμπύλες, ευθείες κ.ά.) καθώς και περιγράμματα (π.χ. ζώα, φυτά σπίτια κ.ά.).	
να κόβουν υλικά και να κάνουν καρτεπικολλήσεις (κολάζ)	Παροτρύνονται να κόβουν με το χέρι και με το ψαλίδι ευθείες και καμπύλες για κάποιο σκοπό. Να επιλέγουν και να κολλούν χαρτιά και χαρτόνια και να κάνουν καρτεπικολλήσεις (κολάζ) με διάφορα υλικά που τίθενται στη διάθεσή τους.	
να πλάθουν και να μορφοποιούν	<i>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να πλάθουν με την προσθετική μέθοδο και με τη χρήση απλών εργαλείων ή με τα χέρια τους πηλό, ζυμάρι, πλαστελίνη κ.ά. (Εικαστικά, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη.)</i>	Μεταβολή (εξέλιξη)
να χρησιμοποιούν εμπειρικάρες (στένσιλ) διαφόρων σχεδίων, να τυπώνουν και να δημιουργούν απλά σχέδια	Ενθαρρύνονται να σχεδιάζουν με εμπειρικάρες (στένσιλ) και να χρησιμοποιούν τυπώματα (στάμπες) για να δημιουργήσουν απλά σχέδια	
να υφαίνουν	Παροτρύνονται να υφαίνουν χωρίς τελάρο ή σε μικρό τελάρο 10X15 χρησιμοποιώντας μαλλί, χόρτο, λουρίδες χαρτιού, ύφασμα κ.ά.	
να δημιουργούν αιωρούμενα αντικείμενα (μόμπιλις)	Ενθαρρύνονται να κατασκευάζουν αιωρούμενα αντικείμενα (μόμπιλις) (κρεμαστά, κινητά μικροαντικείμενα) με ποικιλία υλικών (π.χ. σύρμα, σπάγκο κ.ά.) που επιλέγουν για να δημιουργήσουν δικές τους κατασκευές (π.χ. χάρτινα ψάρια, πουλιά, λουλούδια κ.ά.).	
να χρησιμοποιούν με πολλούς τρόπους διάφορα υλικά για να κάνουν μικροκατασκευές	Παροτρύνονται να χρησιμοποιούν διάφορα υλικά ή χρηστικά αντικείμενα με τρόπο που εξυπηρετεί τους σκοπούς και τις ανάγκες τους (π.χ. δημιουργούν σκηνικά, παιχνίδια κ.ά.). <i>Ενθαρρύνονται να συλλέγουν και να ταξινομούν διάφορα «άχρηστα» υλικά (π.χ. κουτιά, μπουκάλια, χάρτινοι κύλινδροι κ.ά.) ή φυσικά υλικά (π.χ. κοχύλια, βότσαλα, φασόλια κ.ά.) για τις κατασκευές τους (π.χ. δυο πλαστικά πώματα μπορούν να γίνουν «φώτα», «ρόδες», «μάτια»)</i> (Εικαστικά, Μαθηματικά, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος).	Σύστημα (ταξινόμηση)
να γνωρίζουν και να ονομάζουν ορισμένα είδη τέχνης να γνωρίζουν έργα μεγάλων ζωγράφων	<i>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να αναγνωρίζουν είδη παραδοσιακής τέχνης (π.χ. δαντέλες, τσεβρέδες, κεραμικά, ξυλόγλυπτα κ.ά.) καθώς και ορισμένα χαρακτηριστικά έργα τέχνης, ελληνικής και άλλων χωρών. Ενθαρρύνονται να τα παρατηρούν, να τα περιγράφουν και να αναγνωρίζουν σε αυτά θέματα και αντικείμενα</i> (Εικαστικά, Μελέτη Περιβάλλοντος).	Πολιτισμός (παράδοση)

ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν τη γλώσσα, την επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία ανάλογα	<i>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν το λεξιλόγιό τους (π.χ. ονόματα χρωμάτων, σχέδιο, ζωγραφιά κ.ά.) Να εκφράζουν τις σκέψεις, τις προτιμήσεις, το ενδιαφέρον τους για τα έργα τέχνης με πολλούς τρόπους. Να χρησιμοποιούν την τεχνολογία (π.χ. φωτογραφική μηχανή, Η/Υ) με ασφάλεια και με τρόπο που εξυπηρετεί τους σκοπούς και τις ανάγκες τους (Εικαστικά, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</i>	Επικοινωνία (πληροφορία)
--	---	--------------------------

Σημείωση: Οι ενδεικτικές δραστηριότητες ισχύουν για όσα παιδιά έχουν επαρκή κινητικότητα των άνω άκρων. Για τα υπόλοιπα παιδιά προσαρμόζονται οι δραστηριότητες, έτσι ώστε να εκπληρώνονται πλήρως οι στόχοι. Π.χ. τα περιγράμματα, είτε δίνονται έτοιμα από τον/ την εκπαιδευτικό, είτε κατασκευάζονται με τη βοήθεια Η/Υ. Επίσης, το κόψιμο γραμμών (ευθείες, καμπύλες, τεθλασμένες) μπορεί να γίνεται με ειδικά ψαλίδια σχεδιασμένα για τις κινητικές αναπηρίες.

Όπου η κινητικότητα των άνω άκρων είναι αρκετά δυσλειτουργική και δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες προσαρμογές, θεωρείται προτιμότερο να αφαιρούνται στόχοι, όπως παρακάτω: να δημιουργούν αιωρούμενα αντικείμενα, να υφαίνουν, να χρησιμοποιούν με πολλούς τρόπους διάφορα υλικά, για να κάνουν μικροκατασκευές, να κόβουν υλικά και να κάνουν κολλάζ, να χρησιμοποιούν στένσιλ διαφόρων σχεδίων.

Η σχεδίαση διαφόρων ειδών γραμμών και περιγραμμάτων και η σύνθεση διαφόρων σχημάτων και μορφών μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη χρήση έτοιμου υλικού, π.χ. σχεδίαση τετραγώνου με ξυλάκια ή με σπιρτόξυλα.

ΠΑΙΔΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ : ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ικανότητες που επιδιώκται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
<i>Μέσα σε ένα κατάλληλα οργανωμένο χώρο και σε κλίμα ασφάλειας, αποδοχής και εμπιστοσύνης τα παιδιά ενθαρρύνονται ώστε:</i>		
να εκφράζονται με το ελεύθερο δραματικό παιχνίδι, να αναπτύσσουν τη δημιουργικότητα τους, να γνωρίζουν τον εαυτό τους και τον κόσμο	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παίζουν ελεύθερα και σε ομάδες. Να συμμετέχουν σε ποικίλες δραστηριότητες δραματικού παιχνιδιού και να αναλαμβάνουν διάφορους ρόλους. Να διακρίνουν την δραματική πράξη από τις καθημερινές εμπειρίες στην τάξη.</p> <p>Τα παιδιά παροτρύνονται να απεικονίζουν την πραγματική ζωή, να αναπτύσσουν φανταστικούς ρόλους και καταστάσεις που μιμούνται τον “κόσμο των μεγάλων”.</p> <p>Να ανακαλούν προηγούμενες εμπειρίες και να τις αναδημιουργούν με την αφήγηση και τη δράση.</p> <p>Να οργανώνουν τη γωνιά της δραματοποίησης κατάλληλα για να παίξουν ή το χώρο που επιλέγουν τα ίδια γι’ αυτό το σκοπό.</p>	

<p>να εκφράζονται με το δημιουργικό δράμα και να αναπτύσσουν τη γλώσσα, να καλλιεργούν την επικοινωνία και να αξιοποιούν στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους την τεχνολογία</p>	<p>Να αναπτύσσουν γλωσσικές και εκφραστικές δεξιότητες με τον αυτοσχεδιασμό, το διάλογο, τη δημιουργία, την επεξεργασία και τη δραματοποίηση αφηγήσεων.</p> <p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να αφηγούνται ιστορίες, να τις εικονογραφούν και να τις δραματοποιούν σε συνεργασία και με τους άλλους. Ενθαρρύνονται να επισημαίνουν την ανάγκη για δράση και λογική εξέλιξη στην ιστορία τους. Να προσθέτουν περιγραφές και πληροφορίες.</p> <p><i>Παροτρύνονται να συναποφασίζουν σε μικρές ομάδες σχετικά με την ανάπτυξη και την εξέλιξη μιας αυτοσχέδιας ιστορίας που πρόκειται να παίξουν ή να συνεχίσουν κάποια που βρίσκεται σε εξέλιξη (Δραματική Τέχνη, Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα).</i></p> <p>Ενθαρρύνονται να «παίζουν» και να «διασκευάζουν» τους διαλόγους ενός σεναρίου δοσμένου ή αυτοσχέδιου.</p> <p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να δραματοποιούν μύθους, ιστορίες και παραμύθια που διαβάζουν. Να αντιλαμβάνονται βασικά στοιχεία του δράματος, όπως την ένταση, τη σύγκρουση και το συμβολισμό. Στο πλαίσιο αυτό ο/η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήσεις, διλήμματα, και ενθαρρύνει την εξερεύνηση και χρήση ποικίλων υλικών. Εκτιμά και επαινεί τις προσπάθειες των παιδιών.</p> <p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους και με ασφάλεια την τεχνολογία (μαγνητόφωνο, φωτογραφική μηχανή κ.ά.) στα δημιουργικά τους παιχνίδια.</p>	<p>Μεταβολή (εξέλιξη)</p>
<p>να εκφράζονται με τον αυτοσχεδιασμό και τη μίμηση</p>	<p>Ενθαρρύνονται να αυτοσχεδιάζουν, να εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα και να πειραματίζονται με την κίνηση, τη φωνή, τους ήχους, το φως και τη μουσική .</p> <p><i>Παροτρύνονται να μιμούνται και να δημιουργούν ρόλους με την κίνηση. Να ανακαλύπτουν τι μπορούν να κάνουν με ολόκληρο το σώμα τους, (σέρνονται σαν φίδια, πετούν σαν φύλλα στον αέρα κ.ά.) και με τα διάφορα μέλη τους (π.χ. κάνουν πως πετούν ένα χαρταετό ή ένα μπαλόκι, κλωτσούν μια πέτρα κ.ά.) (Δραματική Τέχνη, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή).</i></p> <p>Να εκφράζονται με τη φωνή και τους ήχους. Να δοκιμάζουν και να παράγουν πρωτότυπους ήχους, να παίζουν με τη φωνή τους ρόλους (π.χ. πειραματίζονται με τα υλικά και παράγουν τον ήχο της βροχής και της βροντής, φυσούν σαν τον αέρα). Παροτρύνονται να παίζουν δημιουργικά με ασφαλείς πηγές φωτός και να δημιουργούν ρόλους (π.χ. με ένα κομμάτι ύφασμα τυλίγουν το φακό και φτιάχνουν το φεγγάρι, παίζουν τις πυγολαμπίδες κ.ά.). Εμπνέονται από διάφορα</p>	<p>Αλληλεπίδραση (ενέργεια)</p>

	είδη μουσικής και παίζουν ρόλους (π.χ. καλπάζουν σαν άλογα με ένα γρήγορο και χαρούμενο κομμάτι κ.ά.). Επενδύουν με μουσική που επιλέγουν μια παράσταση .	
να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν δημιουργικά διάφορα υλικά	Να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν με φαντασία τα διάφορα υλικά που βρίσκονται στο Νηπιαγωγείο για αυτό το σκοπό (π.χ. υφάσματα διαφόρων χρωμάτων, γυαλιά, καπέλα, καθρέφτες κ.α.).	
να εξοικειώνονται με τις τεχνικές του κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών, να “παίζουν” δημιουργικά με τις κούκλες και τις μαριονέτες	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να διασκεύαζον και να παίζουν ρόλους στο κοινό από την καθημερινή ζωή, τη λογοτεχνία και τον φανταστικό κόσμο με τις κούκλες του κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών ατομικά και ομαδικά.	
να συνεργάζονται και να δημιουργούν από κοινού	<i>Ενθαρρύνονται να μοιράζονται ευθύνες και να παίρνουν κοινές αποφάσεις. Να ελέγχουν τον παρορμητισμό τους και να “επικοινωνούν” μέσα από τους ρόλους. Παροτρύνονται να συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες. Αποφασίζουν για παράδειγμα να “ανεβάσουν” μια παράσταση. Μοιράζονται ευθύνες και ρόλους κάποια παιδιά αναλαμβάνουν το ρόλο του σκηνοθέτη, του σκηνογράφου κ.ά. (Δραματική Τέχνη, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μουσική, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή).</i>	Αλληλεπίδραση (συνεργασία)
να αναπτύσσουν την αισθητική τους αντίληψη και έκφραση να αποκτούν θεατρική παιδεία	Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να παρακολουθούν και να χαίρονται παραστάσεις κουκλοθέατρου, θεάτρου σκιών όπως ο Καραγκιόζης και ποιοτικές θεατρικές παραστάσεις. Ο/η εκπαιδευτικός συχνά παίζει στα παιδιά κουκλοθέατρο. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να περιγράψουν απόψεις και συναισθήματα για μια θεατρική παράσταση που παρακολούθησαν. Να περιγράψουν τις εντυπώσεις τους από μια επίσκεψη στο θεατρικό μουσείο.	
να δημιουργούν πολλαπλής φύσης καλλιτεχνικά δημιουργήματα.	Να συμμετέχουν σε διάφορες συναφείς με το θέατρο καλλιτεχνικές δραστηριότητες όπως είναι η ψιμυθίωση (μακιγιάζ), η κατασκευή της κούκλας, των σκηνικών, της μάσκας, των κουστουμιών κ.ά. και να αναπτύσσουν τις προσωπικές τους κλίσεις.	

Σημείωση: Όσα παιδιά έχουν χαμηλή κινητικότητα άνω άκρων, δεν παίζουν τα ίδια κουκλοθέατρο ή θέατρο σκιών, αλλά παρακολουθούν ανάλογες παραστάσεις, καθώς και παρουσιάσεις από κουκλοπαίχτες ή καραγκιοζοπαίχτες. Αυτό σημαίνει ότι ο στόχος: “να εξοικειώνονται με τις τεχνικές του κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών”, “να παίζουν δημιουργικά με τις κούκλες και τις μαριονέτες” ταυτίζεται με το στόχο: “να αποκτούν θεατρική παιδεία”.

Επίσης στο στόχο: “ να δημιουργούν πολλαπλής φύσης καλλιτεχνικά δημιουργήματα” τα παιδιά με χαμηλή κινητικότητα άνω άκρων παρακολουθούν τους ειδικούς να φτιάχνουν κούκλες ή φιγούρες του θεάτρου σκιών κι έρχονται σε επαφή με το τα υλικά.

**ΠΑΙΔΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ : ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

1^{ος} ΑΞΟΝΑΣ: ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο-Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής Προσέγγισης
<i>Τα παιδιά θα πρέπει να ασκούνται με κατάλληλες δραστηριότητες ώστε:</i>		
να αναπτύσσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για να εκτελούν, τραγουδώντας και παίζοντας διάφορα μουσικά όργανα και δικές τους «συνθέσεις» να αναπαράγουν μουσικά ακούσματα με διάφορους τρόπους	<p><i>Να ακούν και να ανταποκρίνονται με διάφορους τρόπους στους ήχους καθώς και σε ρυθμικά πρότυπα (π.χ. κάνουν ταλαντώσεις, τεντώνονται, όσα παιδιά είναι περιπατητικά κάνουν βήματα) (Μουσική, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή Μελέτη Περιβάλλοντος).</i></p> <p>Να παράγουν απλά ηχητικά πρότυπα με τη φωνή, το σώμα και με μουσικά όργανα (π.χ. χειροκροτούν, χτυπάνε ή κάνουν βήματα στο ρυθμό των δικών τους και άλλων ονομάτων ή άλλων λέξεων και φράσεων). Όσα παιδιά δε μπορούν να χειροκροτήσουν βγάζουν ήχους ή χτυπάνε το θρανίο τους με όποιο τρόπο μπορούν.</p> <p><i>Να τραγουδούν διάφορα απλά τραγούδια (π.χ. τραγουδούν ομαδικά μέσα στην τάξη). (Μουσική, Γλώσσα, Εικαστικά, Δράμα, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή). Όσα παιδιά έχουν προβλήματα ομιλίας προτιμότερο είναι νη μη συμμετέχουν σε αυτή τη δραστηριότητα. Μπορούν να κάνουν τους μαέστρους αντ' αυτού.</i></p> <p>Να παίζουν ένα μουσικό (κυρίως κρουστά) όργανο, ακολουθώντας το ρυθμό.</p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p> <p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία)</p>
να ανταποκρίνονται σε σωστά σήματα, σύμβολα, συνθήματα και οδηγίες	<i>Να εκτελούν ρυθμικά και μελωδικά πρότυπα “με το αυτί” ή από σύμβολα (π.χ. παίζουν παιχνίδια ηχούς (μίμησης ήχων) με τον/την εκπαιδευτικό και μεταξύ τους. Εκτελούν ένα μουσικό πρότυπο που τους δίνεται με αντικείμενα ή μουσικά όργανα) (Μουσική, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά).</i>	Επικοινωνία (κώδικας)
να παρουσιάζουν τις εκτελέσεις τους	Να μοιράζονται τη μουσική δημιουργία με διάφορα είδη κοινού για διάφορους σκοπούς (π.χ. καλούν τα παιδιά άλλης τάξης για να ακούσουν την εκτέλεση ενός μουσικού κομματιού).	

2^{ος} ΑΞΟΝΑΣ: ΣΥΝΘΕΣΗ- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο-Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
<p>να αυτοσχεδιάζουν και να εκφράζονται μέσα από απλές μουσικές συνθέσεις</p>	<p>Να εξερευνούν, να επιλέγουν, να ταξινομούν ήχους από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένης και της σιωπής (π.χ. ερευνούν διάφορους ήχους από το περιβάλλον ή από μουσικά όργανα). Να ταξινομούν ηχογόνες πηγές σε κατηγορίες. Να παρουσιάζουν μια ηχητική δημιουργία τους χρησιμοποιώντας τις φωνές τους. Να συνθέτουν μια ηχοϊστορία με αφορμή ένα κείμενο, ποίημα ή θεατρικό έργο (Μουσική, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά).</p> <p>Με απλούς τρόπους να σχεδιάζουν τις μουσικές τους ιδέες για να τις αποθηκεύσουν και να τις μεταδώσουν (π.χ. ηχογραφούν και συζητούν για τους ήχους που διάλεξαν).</p> <p>Να ερευνούν, να επιλέγουν και να συνδυάζουν ήχους που παράγονται από τη φωνή, το σώμα (π.χ. παλαμάκια) (όσα παιδιά δε μπορούν να χτυπήσουν παλαμάκια, αναλαμβάνει ο/η εκπαιδευτικός) και τα μουσικά όργανα, για να δημιουργήσουν απλές συνθέσεις (π.χ. παίζουν μουσικά παιχνίδια για να αναγνωρίσουν τους ήχους και τη σιωπή, το διαρκέστερο / το συντομότερο/ το δυνατότερο / το πιο σιγανό/ το ψηλότερο / το χαμηλότερο. Δημιουργούν μουσικά πρότυπα που να συνδυάζονται με κινητικά πρότυπα όπως αργά/ βάδισμα και γρήγορα / τρέξιμο. Όσα παιδιά δεν είναι περριπατητικά κινούν χέρια γρήγορα/ αργά).</p> <p>Να «αποθηκεύουν» τις μουσικές τους ιδέες και να τις μεταδίδουν στους άλλους χρησιμοποιώντας κατάλληλα μέσα (π.χ. παρουσιάζουν ηχητικά πρότυπα χρησιμοποιώντας γραφικά στοιχεία) (Μουσική, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p> <p>Να εξερευνούν, να επιλέγουν, να ταξινομούν και να ελέγχουν ήχους για να «συνθέσουν» ένα κομμάτι που έχει μια αντιληπτή μουσική φόρμα (π.χ. συνθέτουν ένα κομμάτι που έχει αρχή – μέση – τέλος. Συνθέτουν ένα κομμάτι που αρχίζει με γρήγορο ρυθμό και σιγανό ήχο και που τελειώνει αργά και με δυνατό ήχο).</p>	<p>Σύστημα (ταξινόμηση)</p> <p>Επικοινωνία (κώδικας)</p>
<p>να είναι σε θέση να αποτυπώνουν τα αποτελέσματα της προσπάθειάς τους</p>	<p>Να συνθέτουν και να καταγράφουν τη μουσική τους για επόμενη ανάκληση, χρησιμοποιώντας κατάλληλα σημεία, σύμβολα, συνθήματα ή άλλα μέσα (χρησιμοποιούν για παράδειγμα ζωγραφιές που συμβολίζουν μουσικά στοιχεία όπως αξίες, ρυθμούς, μελωδικές φράσεις κ.ά. ή ένα κασετόφωνο για να ακούν και να αξιολογούν τη</p>	

	δουλειά τους).	
--	-----------------	--

3^{ος} ΑΞΟΝΑΣ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο-Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες*	Θεμελιώδεις Έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
<p>να αναπτύσσουν σταδιακά εκτίμηση προς τα μουσικά ακούσματα και να τα απολαμβάνουν</p>	<p><i>Να αναγνωρίζουν και να ανταποκρίνονται στη μουσική, στη σιωπή και σε ήχους του περιβάλλοντος, αναφορικά με τα στοιχεία της έντασης, ταχύτητας, παλμού, και ηχοχρώματος (π.χ. κινούνται με τη μουσική, σταματούν στη σιωπή και κινούνται στις άκρες των δακτύλων ή κινούν το σώμα τους αργά, όταν η μουσική είναι ήσυχη) (Μουσική, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος).</i></p> <p><i>Να ακούν και να συζητούν για ήχους που παράγονται με διάφορους τρόπους (π.χ. συγκρίνουν ήχους που παράγονται από διάφορα μουσικά όργανα και κάθε είδους ηχογόνα αντικείμενα και αξιολογούν τα στοιχεία τους. Χρησιμοποιούν λέξεις όπως δυνατό / σιγανό, σύντομο / μακρύ, ίδιο / διαφορετικό, αρχή / σταμάτημα).</i></p> <p><i>Να ακούν προσεκτικά μουσική και να ανταποκρίνονται και να αναγνωρίζουν μουσικά στοιχεία, όπως το ύψος, η διάρκεια και ο ρυθμός (π.χ. τεντώνονται όταν ο ήχος της μουσικής γίνεται ψηλότερος και μαζεύονται όταν γίνεται χαμηλότερος. Χτυπούν ρυθμικά το όνομα ενός παιδιού με παλαμάκια) (Μουσική, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα).</i></p>	<p>Επικοινωνία (κώδικας)</p> <p>Διάσταση (χρόνος)</p>

<p>να εκφράζουν τη γνώμη τους και τα συναισθήματά τους για διαφορετικά μουσικά ακούσματα.</p>	<p>Να εκφράζουν, τα συναισθήματα που προκαλούνται από την ακρόαση μουσικών έργων και να περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα μουσικά στοιχεία (π.χ. συζητούν για συναισθήματα που προκαλεί η μουσική σε διάφορες γιορτές και σχολικές εκδηλώσεις. Χρησιμοποιούν λέξεις όπως δυνατότερο / χαμηλότερο, ψηλότερο / χαμηλότερο, μακρύτερο / συντομότερο).</p> <p>Να ανταποκρίνονται στα μουσικά στοιχεία συμπεριλαμβανομένης και της μελωδίας με κίνηση και χορό και να διακρίνουν διαφορές (π.χ. κινούν τα χέρια πάνω και κάτω για να ακολουθήσουν την πορεία της μελωδίας ενός γνωστού τραγουδιού ή ανταποκρίνονται κινητικά στο άκουσμα ενός αφρικάνικου χορού).</p> <p><i>Να ακούν διάφορα είδη μουσικής παραδοσιακής, έντεχνης ελληνικής και άλλων χωρών διαφόρων εποχών και να αναγνωρίζουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (π.χ. με απλούς όρους συζητούν για τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που προκαλούν τα διάφορα είδη μουσικής που έχουν ακούσει, τραγουδήσει και χορέψει σε ότι αφορά το ρυθμό, τη μελωδία, το ηχόχρωμα). Να συνδυάζουν τη μουσική με την κίνηση, την εικόνα, το λόγο, τη δραματική τέχνη και να αντιλαμβάνονται ορισμένες ομοιότητες και αντιστοιχίες στον τρόπο έκφρασης (π.χ. δραματοποιούν ένα μουσικό κομμάτι ή εκφράζονται με κίνηση και χορό στο άκουσμά του, ζωγραφίζουν ό,τι ταιριάζει με τη μουσική που ακούν κ.ά.) (Μουσική, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος).</i></p>	<p>Ομοιότητα- Διαφορά</p>
---	--	-------------------------------

- Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα στη δεύτερη στήλη συσχετίζονται με τις θεμελιώδεις έννοιες της τρίτης στήλης και αναφέρονται στα αντίστοιχα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων της παρένθεσης.

**ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ**

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο/ Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
<p><i>Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες να έρθουν σε πρώτη επαφή με τον υπολογιστή ώστε να είναι ικανά:</i></p>		

<p>να ταυτίζουν τον υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του και που μπορεί να τον χρησιμοποιήσει για παιχνίδι και διασκέδαση</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εξερευνούν και να ανακαλύπτουν τις δυνατότητες του υπολογιστή και να τον αξιοποιούν στην καθημερινή τους εργασία με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού (π.χ. φτιάχνουν ταμπέλες για τα κουτιά και τα συρτάρια τους, εκτυπώνουν μια ανακοίνωση, ζωγραφίζουν ένα δώρο που θα ήθελαν στη γιορτή τους κ.ά.). Ειδικά τα παιδιά με κινητικές αναπηρίες, που συνοδεύονται από δυσλειτουργίες στα άνω άκρα, ανακαλύπτουν την αξιοποίηση του στην καθημερινή τους εργασία (π.χ. τους διευκολύνει να γράψουν, να σχεδιάσουν, να ζωγραφίσουν, να εκφραστούν με το γραπτό λόγο κ.α.).</p>	
<p>να αναγνωρίζουν τις κυριότερες μονάδες του υπολογιστή (κεντρική μονάδα, πληκτρολόγιο, ποντίκι, οθόνη, ηχεία, εκτυπωτή) και τον υπολογιστή ως ενιαίο σύστημα</p>	<p><i>Τα παιδιά αναγνωρίζουν τις κυριότερες μονάδες του υπολογιστή και το ρόλο τους στη λειτουργία του συστήματος. Σε ομάδες σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τα μέρη του υπολογιστή (με χαρτόνι ή άλλα υλικά και χρώματα).</i></p> <p><i>Με θεατρικό παιχνίδι, δραματοποιούν τα μέρη του υπολογιστή (Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή, Γλώσσα).</i></p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>
<p>να εντοπίζουν γράμματα και αριθμούς στο πληκτρολόγιο</p> <p>να κινούν το ποντίκι παρατηρώντας την ταυτόχρονη κίνηση του δείκτη στην οθόνη</p> <p>να τοποθετούν το δείκτη του ποντικιού σε συγκεκριμένη θέση στην οθόνη</p> <p>να «γράφουν» χρησιμοποιώντας κεφαλαία και πεζά γράμματα</p> <p>να χρησιμοποιούν τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return</p> <p>να επιλέγουν με το ποντίκι (π.χ. έτοιμο σχήμα, σχέδιο ή εικόνα, εργαλείο σχεδίασης, χρώμα από την παλέτα κλπ.)</p>	<p>Τα παιδιά σε μια πρώτη επαφή με το πληκτρολόγιο και το ποντίκι πληκτρολογούν γράμματα και αριθμούς.</p> <p>Παίζουν προσπαθώντας να γράψουν το όνομά τους με κεφαλαία και πεζά.</p> <p>Αντιγράφουν λέξεις (π.χ. το όνομα μιας μέρας από το ημερολόγιο, λέξεις από τον πίνακα αναφοράς κ.ά.).</p>	
<p>να «παίζουν» με τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης (μολύβι, πινέλο, σπρέι κ.λ.π.) και τα έτοιμα γεωμετρικά σχήματα για να κάνουν τις δικές</p>	<p>Τα παιδιά χρησιμοποιούν τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης για να τροποποιούν ή να δημιουργούν απλά σχέδια και εικόνες. Ζωγραφίζουν κάτι από την καθημερινή τους ζωή και την επικαιρότητα.</p>	

τους συνθέσεις		
	Φτιάχνουν συγκεκριμένα σχήματα σε διάφορα μεγέθη. Κάνουν συνδυασμούς σχημάτων και συνθέτουν τις κατασκευές τους (π.χ. σπίτι, καράβι, δέντρα, χρησιμοποιώντας βασικά γεωμετρικά σχήματα).	
να χρησιμοποιούν έναν ψηφιακό δίσκο δεδομένης μνήμης (CD-ROM) για να ακούσουν μουσική, τραγούδια, ιστορίες ή παραμύθια	Τα παιδιά ακούν ήχους από τον υπολογιστή. Ακούν μουσική, ιστορίες, παραμύθια.	
να χρησιμοποιούν κατάλληλο λογισμικό για να εκτελέσουν παιχνίδια εξερεύνησης και επίλυσης απλών προβλημάτων.	<i>Με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού τα παιδιά «παίζουν» δημιουργώντας και βρίσκοντας λύσεις σε προβληματικές καταστάσεις (παίζουν με τους ήχους και τις οπτικές τους αναπαραστάσεις, βοηθούν τα ζωάκια να κρυφτούν στις φωλιές τους κ.ά.) (Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εικαστικά, Μουσική). Ιδιαίτερα για τα παιδιά, που έχουν δυσλειτουργίες στα άνω άκρα, ο Η/Υ είναι ίσως ένας από τους λίγους τρόπους διαμεσολάβησης ανάμεσα στο περιβάλλον και τη διαδικασία απόκτησης γνωστικών δεξιοτήτων (π.χ. παιχνίδια προανάγνωσης, προμαθηματικών κ.ο.κ.)</i>	Αλληλεπίδραση
να γνωρίζουν τη σωστή χρήση του υπολογιστή για τη δική τους ασφάλεια και προφύλαξη αλλά και για την προστασία της συσκευής.	Τα παιδιά μαθαίνουν ποια είναι η σωστή θέση μπροστά στον υπολογιστή (π.χ. να μην αγγίζουν τα καλώδια να μην πατούν με δύναμη τα πλήκτρα, να μην ανοιγοκλείνουν τις συσκευές χωρίς λόγο κ.ά).	
να γνωρίζουν τη σωστή θέση του σώματός τους μπροστά στον υπολογιστή (πώς πρέπει να κάθονται, πώς να στηρίζουν τα χέρια τους κ.λπ.) να συνεργάζονται σε ομάδες για την παραγωγή κάποιου έργου και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων.	Τα παιδιά μαθαίνουν να παίρνουν τη σωστή θέση μπροστά στον υπολογιστή (το στέρνο τους σε ευθεία με το Η του πληκτρολογίου κ.ά.) για να χρησιμοποιήσουν το ποντίκι και το πληκτρολόγιο. <i>Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται (Γλώσσα, Εικαστικά, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη).</i>	Αλληλεπίδραση (συνεργασία)

**ΠΑΙΔΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ : ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

Χρυσάγης Ν., Καλύβας Β.

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο/ Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
<i>Στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνονται πολλές ευκαιρίες στα παιδιά ώστε:</i>		
<p>Να αναπτύξουν την αδρή κινητικότητά τους</p> <p>Να εξασκήσουν και να τελειοποιήσουν τα θεμελιώδη κινητικά τους πρότυπα (δηλ. δεξιότητες Μετακίνησης, Προσανατολισμού, Χειρισμού αντικειμένων, Ισορροπίας)</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν με διάφορα κινητικά παιχνίδια.</p> <p>Να αναπτύξουν Σωματογνωσία</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε παιχνίδια ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα στην αυλή και στην τάξη του Νηπιαγωγείου και να βιώνουν θετικά τη συμμετοχή τους (Φυσική αγωγή, Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη, Πληροφορική).</p> <p>Να παίρνουν μέρος σε ασκήσεις ψυχοκινητικής και μουσικοκινητικής αγωγής, σε προσαρμοσμένες αθλοπαιδιές και άλλες δραστηριότητες (π.χ. να σκαρφαλώνουν, να πηδούν, να χορεύουν, να τρέχουν κ.ά.). (Φυσική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη).</p> <p>Να ανταποκρίνονται με την κίνηση σε ένα ερέθισμα (π.χ. να κινούνται στον ρυθμό της μουσικής, να χορεύουν μιμούμενα τις κινήσεις των άλλων, να επαναλαμβάνουν απλές συνθέσεις κινήσεων κ.ά.).</p> <p>Να επιδεικνύουν βασικές κινητικές δεξιότητες όταν παίζουν (π.χ. να τρέχουν, να πηδούν και να περπατούν σε διάφορους ρυθμούς κ.ά.).</p> <p>Να επιδεικνύουν βασικές δεξιότητες όταν χρησιμοποιούν και μοιράζονται το υλικό, όπως μπάλες, σκοινιά, στεφάνια κ.ά. (π.χ. να τρέχουν, να πηδούν και να χοροπηδούν στο ένα πόδι κρατώντας ένα σκοινί ή μια μεγάλη μπάλα, να κινούν και να σταματούν μια μπάλα με τα χέρια ή τα πόδια, να την κλωτσούν, να την κυλούν, να την πετούν κ.ά.).</p> <p>Να εκτελούν βασικές κινήσεις με ολόκληρο το σώμα τους (π.χ. να αναρριχώνται, να εξερευνούν τρόπους για να μετακινούν το βάρος του σώματός τους από το ένα μέρος στο άλλο κ.ά.). Να ανακαλύπτουν τρόπους με τους οποίους μπορεί να κινείται το σώμα τους στο χώρο (π.χ. να κινούνται σε σχέση με τους άλλους και να αντιλαμβάνονται τον προσωπικό τους χώρο και το χώρο των άλλων) και τρόπους με τους οποίους το σώμα μπορεί να παίρνει διάφορα σχήματα (π.χ. δημιουργούν διαφορετικά σχήματα με το</p>	<p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία)</p> <p>Αλληλεπίδραση (ενέργεια)</p> <p>Διάσταση (χώρος)</p>

	<p>σώμα σε σχέση με το έδαφος, ακουμπώντας και τα δυο χέρια στο έδαφος, το ένα χέρι και το κεφάλι, όλο το σώμα κ.ά.) (Φυσική Αγωγή, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p> <p>Να ανακαλύπτουν τρόπους με τους οποίους μπορεί να κινείται το σώμα στο χώρο (π.χ. μόνοι ή κρατώντας και κάποιον άλλον)και τρόπους με τους οποίους μπορεί το σώμα να παίρνει διάφορα σχήματα (π.χ. ακουμπώντας τα πόδια και το ένα χέρι στο έδαφος ή το ένα χέρι και το ένα πόδι, ή μόνο την κοιλίτσα, ή την πλάτη και το κεφάλι κ.ά.)</p>	
<p>να αναπτύσσουν τη σωματική τους δραστηριότητα και να προάγουν την υγεία τους</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εκφράζουν με διαφορετικές κινήσεις του σώματος μια ιδέα (π.χ. με αυτοσχεδιασμούς, παντομίμα, μουσικοκινητική κ.ά.) και να χρησιμοποιούν το υλικό με πολλούς τρόπους (π.χ. κυλούν τα στεφάνια, πηδούν μέσα και έξω, κάνουν χούλα χουπ, χρησιμοποιούν τις κορίνες για να ορίζουν αποστάσεις ή τις τοποθετούν στη σειρά και τις στοχεύουν με τη μπάλα κ.ά.).</p> <p>Ασκοούνται στο να αντιλαμβάνονται τις οδηγίες που τους δίνονται καθώς και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στα παιχνίδια (π.χ. κυνήγι, μοίρασμα της μπάλας).</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν ορισμένα παιχνίδια και σπορ, υλικό και εξοπλισμό (π.χ. μπάσκετ, κολύμπι, ακόντιο κ.ά.).</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν πώς οι σωματικές δραστηριότητες επιδρούν στο σώμα (π.χ. λαχανιάζουν, ζεσταίνονται κ.ά.) και να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους το σώμα μπορεί να επανέλθει στο φυσιολογικό του ρυθμό μετά την άσκηση (π.χ. χαλάρωση, ξεκούραση, σωστή τροφή κ.ά.) (Φυσική Αγωγή, Γλώσσα, Πληροφορική, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>
<p>να αποδέχονται την τήρηση ορισμένων κανόνων ασφαλείας και να χειρίζονται κατάλληλα το εκπαιδευτικό υλικό</p>	<p>Να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν απλά μέτρα προστασίας από τυχόν ατυχήματα και να αποφεύγουν πράξεις που μπορεί να τα βλάψουν (π.χ. υποδεικνύουν ασφαλή μέρη για παιχνίδι, ακολουθούν τις οδηγίες χρήσης του υλικού, αποφεύγουν να πίνουν κρύο νερό μετά την άσκηση ή να αθλούνται με ακατάλληλα ρούχα και παπούτσια κ.ά.).</p> <p>Ενθαρρύνονται να ζητούν βοήθεια όταν τη χρειάζονται και να προσφέρουν τη δική τους όταν τη χρειάζονται οι άλλοι.</p> <p>Ασκοούνται στο να εκφράζουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους με κατάλληλο τρόπο και να προσπαθούν να ελέγχουν το θυμό τους. Να τηρούν κανόνες και να ακολουθούν οδηγίες.</p>	

να αναπτύσσουν σταδιακά θετικές στάσεις για συνεργασία και αλληλοαποδοχή και υποστήριξη	<p>Να αναγνωρίζουν την ανάγκη να συνεργάζονται με τους άλλους (π.χ. αποφασίζουν να μοιράσουν το υλικό κ.ά.). (Φυσική Αγωγή, Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη, Πληροφορική).</p> <p>Να περιγράφουν τις ικανότητές τους και τις ικανότητες των άλλων (π.χ. ο Γιάννης μπορεί να πηδάει μακρύτερα, ενώ ο Νίκος πετάει την μπάλα ψηλότερα).</p>	Αλληλεπίδραση (συνεργασία)
να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται την έννοια της Ολυμπιακής Ιδέας και τη σπουδαιότητα των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων.	<p>Να έρχονται σε επαφή, μέσα από διηγήσεις μύθων, ιστοριών ή από επίκαιρα γεγονότα, με την ολυμπιακή ιδέα και την αθλητική παράδοση. Να ενδιαφέρονται να συμμετέχουν σε παιχνίδια-αγώνες (π.χ. αγώνες δρόμου, απλές σκυταλοδρομίες κ.ά.) και να προσπαθούν να νικήσουν. Να ασκούνται στο να αποδέχονται την ήττα όταν χάνουν (π.χ. κατασκευάζουν μετάλλια για τους νικητές και επαίνους για τους συμμετέχοντες).</p>	

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Παρακάτω θα προτείνουμε ενδεικτικά κάποιες προσαρμογές που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο Νηπιαγωγός όταν διδάσκει Φυσική Αγωγή παιδιά με κινητικές αναπηρίες. Οι προσαρμογές αυτές έχουν στόχο να διευκολύνουν μαθητές που λόγω κινητικών αναπηριών παρουσιάζουν μειωμένη δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ισορροπία, συντονισμό και ακρίβεια στις κινήσεις τους. Οι προσαρμογές αυτές δεν είναι περιοριστικές αλλά ενθαρρύνουμε τον Νηπιαγωγό να χρησιμοποιήσει και δικές του προσαρμογές ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των μαθητών του.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη δύναμη, ταχύτητα και αντοχή.

1. Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορύνες μπόουλινγκ, κ.α)
2. Χρησιμοποιήστε ελαφρύτερες μπάλες μεγαλύτερου ή μικρότερου μεγέθους. Χρησιμοποιήστε μπάλες που είναι ελαφρώς ξεφούσκωτες ώστε να μην κυλάμε πολύ μακριά από την θέση ρίψης τους. Επίσης για μαθητές που χρησιμοποιούν αμαξίδια μπορείτε να δέσετε την μπάλα με ένα σχοινί σε ένα σταθερό σημείο για να μην αναγκάζετε ο μαθητής να καταναλώνει δύναμη και χρόνο εξάσκησης στην επαναφορά της μπάλας μετά από την ρίψη της.
3. Μείωση των αποστάσεων και της οριοθέτησης του χώρου παιχνιδιού
4. Μείωση του χρόνου δραστηριότητας και αύξηση του χρόνου διαλείμματος / ανάπαυσης.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα ισορροπίας.

1. Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής σε θέσεις με χαμηλωμένο το κέντρο βάρους του σώματος.
2. Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής έχοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επιφάνεια στήριξης και περισσότερα σημεία επαφής με το έδαφος.
3. Αυξήστε το πλάτος των οροθετημένων γραμμών ή των δοκών ισορροπίας κατά την εκτέλεση ασκήσεων ισορροπίας.
4. Οργανώστε ασκήσεις ισορροπίας σε μαλακές επιφάνειες που προσφέρουν αυξημένη τριβή (μοκέτες, στρώματα, κ.λ.π) και αποφύγετε σκληρές και λείες επιφάνειες (παρκέ, μωσαϊκό, κλπ).
5. Διδάξτε τους μαθητές σας πως να πέφτουν με ασφάλεια. Κάποιες πτώσεις θα είναι αναπόφευκτες με παιδιά που έχουν προβλήματα ισορροπίας.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα συντονισμού και ακρίβειας στις κινήσεις.

1. Για δραστηριότητες σύλληψης και ρίψεων αντικειμένων χρησιμοποιήστε μεγαλύτερες, ελαφρύτερες και μαλακότερες μπάλες (αερόμπαλες, μπαλόνια, φασουλοσάκουλα, μπαλάκια από αφρολέξ, κλ.π).
2. Μειώστε την απόσταση για σύλληψη ή ρίψη της μπάλας και προτιμήστε οι δραστηριότητες να μην γίνονται σε κίνηση αλλά από σταθερή θέση.
3. Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορίνες μπόουλινγκ, κ.α)

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ
ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ
Βλάχου Σταματία**

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Ο σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της Γλώσσας σε μαθητές του Δημοτικού Σχολείου με κινητικές αναπηρίες είναι η ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης της γλώσσας, ως μέσου προφορικής και γραπτής έκφρασης και ως μέσου επικοινωνίας, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους και λαμβανομένων υπόψη των ατομικών τους διαφορών, έτσι ώστε να ενισχύεται η αυτοϊδέα και η αυτοπεποίθησή τους και να είναι ικανοί να εντάσσονται ενεργά και συμμετοχικά στο σχολικό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Γλώσσα και μαθητές με κινητικές αναπηρίες

Η γλώσσα είναι ένα μορφολογικό και σημασιολογικό σύστημα που συνίσταται σε φθόγγους (και στη συνέχεια σε φωνήματα, μορφήματα, λέξεις, λεκτικά σύνολα, προτάσεις, περιόδους, παραγράφους, κείμενα) από άποψη μορφής και σε σημασίες από άποψη περιεχομένου. Μπορεί να ειδωθεί υπό το πρίσμα τριών προσεγγίσεων: α) της δομικής προσέγγισης που εστιάζεται στη συντακτική λειτουργία της γλώσσας, β) της λειτουργικής προσέγγισης με κέντρο βάρους το ρόλο του κάθε στοιχείου (λέξης) σε ένα ευρύτερο λεκτικό σύνολο, και, γ) της επικοινωνιακής προσέγγισης που αναφέρεται στον τρόπο χρήσης της γλώσσας ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Οι δυο πρώτες προσεγγίσεις αφορούν στη γνώση του γλωσσικού συστήματος από μορφολογική και σημασιολογική άποψη, ενώ η τρίτη στην επικοινωνιακή του χρήση.

Σύμφωνα με τη σύγχρονη Γλωσσολογία αλλά και με τα πορίσματα των επιστημών που ασχολούνται με τη διδασκαλία και τη μάθηση (Γνωστικές και Κοινωνικοπολιτιστικές θεωρίες), η γλώσσα έχει άμεση σχέση με τη λειτουργία της σκέψης και τη διαμόρφωση γνωστικών σχημάτων στον ανθρώπινο νου. Με τη βοήθεια της γλώσσας γίνεται η διαπραγμάτευση και η οργάνωση των νοημάτων και προάγεται η κριτική και δημιουργική σκέψη, οι γνωστικές και μεταγνωστικές δεξιότητες. Είναι ακόμα φορέας πολιτισμού, μέσο-εργαλείο έκφρασης και επικοινωνίας.

Η οργάνωση της διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις προηγούμενες θεωρήσεις και να καλλιεργεί ανάλογες δεξιότητες με σεβασμό στις ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή. Το γλωσσικό μάθημα αποτελεί οριζόντιο διδακτικό στόχο για όλα τα άλλα μαθήματα, αφού ο τρόπος χρήσης της γλώσσας επηρεάζει την κατανόηση και την έκφραση των γνωστικών δεδομένων, καθώς και των επικοινωνιακών πρακτικών από τους μαθητές. Στη συγχρονική και διαχρονική του θεώρηση το μάθημα της ελληνικής γλώσσας αναδεικνύει και τεκμηριώνει την εθνική ταυτότητα και την πολιτιστική κληρονομιά,

διευκολύνει την επικοινωνία μέσα κι έξω από τα σύνορα της πατρίδας μας, καθώς και την ένταξη των αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Τα παιδιά με κινητικές αναπηρίες αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες σε σχέση με την κατανόηση και τη χρήση της γλώσσας σε όλες τις εκφάνσεις της. Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό από αυτά πάσχει από κάποια μορφή εγκεφαλικής παράλυσης, εκτιμάται ότι περίπου τα $\frac{3}{4}$ του συνόλου παρουσιάζουν χαμηλό νοητικό δυναμικό, καθώς και συνοδά συμπτώματα, όπως αλαλία, δυσαρθρία, δυσγραφία, γραφοκινητική ανικανότητα, μειωμένη ικανότητα όρασης και ακοής, κακό οπτικοκινητικό συντονισμό, εύκολη κόπωση, ελλειμματική προσοχή, κ.ά. Επομένως, θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι συγκεκριμένες δυσκολίες και να γίνεται προσπάθεια ανάπτυξης όλων των δυνατοτήτων των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, στο βαθμό που οι ίδιοι μπορούν να ανταποκριθούν, χωρίς να μειωθεί η αυτοπεποίθηση και ο αυτοσεβασμός τους. Σχετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις αναφέρονται στα περιεχόμενα του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
Α Β Γ Δ Ε ΣΤ	<p>Προφορικός λόγος: ομιλία και ακρόαση</p> <p>Ανακοινώσεις, αφηγήσεις, περιγραφές</p> <p>Διαλογικές και μονολογικές μορφές επικοινωνίας</p> <p>Λειτουργία του προφορικού λόγου</p>	<p>Ο μαθητής να είναι ικανός:</p> <p>Να συγκεντρώνει την προσοχή του στην ηχητική πηγή.</p> <p>Να ακούει-ακροάται με προσοχή και να αναπαράγει με το δικό του λόγο αυτά που άκουσε.</p> <p>Να κατανοεί, να επαναλαμβάνει και να εκτελεί προφορικές εντολές.</p> <p>Να απαντάει σε ερωτήσεις με ολοκληρωμένες προτάσεις.</p> <p>Να επεξεργάζεται και να ερμηνεύει με τη σκέψη του ό,τι άκουσε, να διατυπώνει και να αιτιολογεί με λόγο την προσωπική του άποψη.</p> <p>Να χρησιμοποιεί με ευχέρεια το αναμενόμενο για την ηλικία και τις δυνατότητές του λεξιλόγιο και να το διευρύνει προοδευτικά.</p> <p>Να αφηγείται από μνήμης, να περιγράφει και να σχολιάζει ιστορίες, επεισόδια, γεγονότα.</p> <p>Να ανακοινώνει-αναφέρει με σαφήνεια ανάγκες, σκέψεις, επιθυμίες, συναισθήματα και να ακούει ανάλογες ανακοινώσεις από τους άλλους.</p> <p>Να προσδιορίζει, να διορθώνει και στη συνέχεια να αποφεύγει λανθασμένες φραστικές διατυπώσεις.</p> <p>Να κατανοεί τη μεταφορική χρήση της</p>	<p>Επικοινωνία</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>

		<p>γλώσσας και να είναι σε θέση να τη χρησιμοποιήσει.</p> <p>Να ελέγχει αν ο λόγος του είναι κατανοητός, σαφής και αποδεκτός.</p> <p>Να προσαρμόζει το λόγο του ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση.</p> <p>Να χρησιμοποιεί και άλλους εναλλακτικούς εκφραστικούς κώδικες ταυτόχρονα και συμπληρωματικά με το γλωσσικό, ειδικά σε περίπτωση προβλημάτων ομιλίας (π.χ. γλώσσα του σώματος, βιβλίο επικοινωνίας με εικόνες ή σύμβολα, χρήση ειδικών προγραμμάτων σε Η/Υ, κ.ά.).</p> <p>Να χρησιμοποιεί εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας σε περίπτωση που δεν έχει δυνατότητα προφορικού λόγου (πχ. δυσαρθρία ή αλαλία).</p> <p>Στις δραματοποιήσεις να χρησιμοποιεί όλες τις εκφραστικές του δυνατότητες προκειμένου να αποδώσει πληρέστερα το ρόλο του.</p> <p>Να είναι σε θέση να κάνει αισθητική αποτίμηση σε καλλιτεχνικές και χαρισματικές μορφές λόγου, να εκδηλώνει επιθυμία παρακολούθησης και να βιώνει αισθητική απόλαυση.</p> <p>Να αποκτήσει αυτοπεποίθηση και θετική στάση για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της ικανότητας προφορικής έκφρασης και ακρόασης.</p>	
Α Β Γ Δ Ε ΣΤ	<p>Γραπτός Λόγος: Ανάγνωση</p> <p>Φωνημική επίγνωση</p> <p>Πρώτη ανάγνωση</p> <p>Δομή συλλαβής, λέξης, πρότασης, παραγράφου</p> <p>Είδη ανάγνωσης</p> <p>Είδη κειμένων</p> <p>Επιτονισμός</p>	<p>Να συνειδητοποιεί τη σύνδεση γραπτού και προφορικού λόγου.</p> <p>Να αντιλαμβάνεται ότι τόσο ο προφορικός όσο και ο γραπτός λόγος είναι τρόποι μεταφοράς μηνυμάτων.</p> <p>Να κατανοεί ότι συνισταμένη της ακρόασης, της ομιλίας, της ανάγνωσης και της γραφής είναι ο γλωσσικός κώδικας.</p> <p>Να συσχετίζει την εικόνα, τη γραφή, το άκουσμα και τη σημασία μιας λέξης, εντοπίζοντας τις ομοιότητες και διαφορές τους.</p> <p>Να συνδέει-ταυτίζει τα φωνήματα με τα γραφήματα σε επίπεδο φθόγγων/γραμμάτων, συλλαβών και λέξεων.</p> <p>Να αναλύει και να συνθέτει λέξεις και συλλαβές.</p> <p>Να διαβάζει, να κατανοεί και να αναπαράγει με προφορικό λόγο ένα κείμενο, περιληπτικά ή διεξοδικά-αναλυτικά.</p> <p>Να διαβάζει σιωπηρά, μεγαλόφωνα και εκφραστικά και να προσαρμόζει τον</p>	<p>Δομή</p> <p>Σύστημα</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Ομοιότητα-διαφορά</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>

		<p>τρόπο και το ρυθμό ανάγνωσης ανάλογα με τις συνθήκες που του το επιβάλλουν. Να επιλέγει σε ένα κείμενο τα ουσιώδη σημεία ή αυτά που τον ενδιαφέρουν. Να διακρίνει τους διάφορους τύπους κειμένων (αφηγήσεις, περιγραφές, προτροπές, διάλογοι, κ.ά.). Να εξοικειώνεται, να αποδέχεται και να κατανοεί τον ιδιωματικό και μεταφορικό λόγο. Να βγάζει συμπεράσματα για το περιεχόμενο ενός βιβλίου, συσχετίζοντας τα εξωτερικά του στοιχεία (τίτλος, εξώφυλλο, περιεχόμενα, κ.ά.). Να είναι σε θέση να κρατάει κάποιες σημειώσεις για ένα μεγάλο κείμενο που διάβασε. Να περιγράφει και να σχολιάζει τα κείμενα που διαβάζει εκθέτοντας και αιτιολογώντας την προσωπική του άποψη. Να διαμορφώσει θετική στάση απέναντι στο διάβασμα. Να διαβάζει για προσωπική ευχαρίστηση αλλά και για κατάρτιση. Να επιλέγει με βάση τον προηγούμενο στόχο εφημερίδες, περιοδικά, λογοτεχνικά ή επιστημονικά βιβλία από βιβλιοθήκες ή βιβλιοπωλεία. Να χρησιμοποιεί την αναγνωστική του δεξιότητα σε όλα τα μαθήματα. Να διατυπώνει τη σκέψη του και να επικοινωνεί, γραπτά και προφορικά, κατανοώντας τις ιδιαιτερότητες του καθενός απ' αυτούς τους τρόπους επικοινωνίας. Να χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα ανάγνωσης σε περίπτωση αισθητηριακών ή άλλων βλαβών. Να ανταλλάσσει απόψεις με τους συμμαθητές του για κοινά αναγνώσματα.</p>	
<p>Α Β Γ Δ Ε ΣΤ</p>	<p>Γραπτός Λόγος:Γραφή και παραγωγή γραπτού λόγου</p> <p>Πρώτη γραφή</p> <p>Αντιγραφή, γραφή, τονισμός, στίξη, καλλιγραφία</p> <p>Στάδια γραψίματος</p> <p>Δομή κειμένου</p>	<p>Να γράφει, όσο το δυνατόν ταχύτερα ευανάγνωστα και ορθογραφημένα λέξεις, προτάσεις, περιόδους, παραγράφους, κλπ. Να αντιγράφει σύντομο κείμενο σε εύλογο για τις δυνατότητές του χρόνο. Να εφαρμόζει και να γενικεύει γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες κατά τη γραφή λέξεων και προτάσεων αντίστοιχα. Να γνωρίζει πώς να χειρίζεται πίνακες με παραδείγματα κλίσεων και ορθογραφικά λεξικά και να τα συμβουλευτείται. Να γνωρίζει και να εφαρμόζει σωστά τα σημεία στίξης, ιδιαίτερα σε προτάσεις</p>	<p>Δομή</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Σύστημα</p> <p>Οργάνωση</p> <p>Ομοιότητα-διαφορά</p>

	<p>Γλωσσικές πράξεις</p> <p>Είδη λόγου, τύποι κειμένων</p> <p>Περίληψη</p> <p>Συνοχή και συνεκτικότητα</p> <p>Κριτήρια αξιολόγησης</p>	<p>επιθυμίας, ερωτηματικές και επιφωνηματικές.</p> <p>Να αποφασίζει μόνος του να ξαναγράψει κείμενο που δεν έχει καλή σύνταξη ή πλήρες νόημα, ακολουθώντας τη μεθοδολογία συγγραφής κειμένου: Προσυγγραφικό στάδιο (σχεδιασμός, δομή), συγγραφικό στάδιο(πρώτο γράψιμο), μετασυγγραφικό στάδιο (δευτερογραφή, έλεγχος, διόρθωση, βελτίωση).</p> <p>Να συντάσσει απλές, σύνθετες, επαιξημένες και ελλειπτικές προτάσεις. Να συνδέει δευτερεύοντα νοήματα στις κύριες προτάσεις χρησιμοποιώντας σωστά συνδετικές λέξεις, όπως: που, για, για να, ότι, γιατί, χωρίς, μέχρι, όπως, σαν, κλπ.</p> <p>Να φροντίζει για τη νοηματική πληρότητα και συνοχή περιόδων, παραγράφων και μεγαλύτερων κειμένων.</p> <p>Να συντάσσει κείμενα και να προσαρμόζει το λόγο του(μορφή και δομή) ανάλογα με συγκεκριμένη ανάθεση, αποδέκτη ή προθετικότητα: περιγραφικά, αφηγήσεις, διαλόγους, αιτήματα, προτροπές, προσκλήσεις, αλληλογραφία, ενημέρωση, κλπ.</p> <p>Να μετασχηματίζει προτάσεις και μικρά κείμενα, αλλάζοντας τη δομή, τη μορφή ή το νόημα.</p> <p>Να συντάσσει περιλήψεις.</p> <p>Να γνωρίζει και να επιλέγει από ένα σύνολο συνώνυμων λέξεων ή εκφράσεων την κατάλληλη για το γραπτό του(ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει).</p> <p>Να διευρύνει σταδιακά το λεξιλόγιό του και να το χρησιμοποιεί στη γραπτή του έκφραση με σαφήνεια και ακρίβεια.</p> <p>Να βελτιώνει σταδιακά και να αξιοποιεί το γλωσσικό του αίσθημα και κριτήριο προκειμένου να δημιουργεί, να διαμορφώνει ή να αξιολογεί γραπτά κείμενα.</p> <p>Να νιώθει αυτοπεποίθηση σχετικά με τη γραπτή του έκφραση και να επιδιώκει να ασχοληθεί με αυτή.</p> <p>Να συγκρίνει δικά του κείμενα με ανάλογα των συμμαθητών του, να ανταλλάσσει απόψεις και ιδέες, να επιβραβεύει και να υιοθετεί πετυχημένα παραδείγματα.</p> <p>Να χρησιμοποιεί (αν έχει τέτοια δυνατότητα) μόνος του ή με κάποια βοήθεια τον Η/Υ (πχ., κατάλληλος εργονομικός σχεδιασμός υλικού και κατάλληλο λογισμικό) για συγγραφή και</p>	
--	--	---	--

		επεξεργασία κειμένων.	
A B Γ Δ Ε ΣΤ	Λογοτεχνία Βιωματικός λόγος Γλωσσικά μέσα των λογοτεχνημάτων	<p>Να διαβάζει λογοτεχνικά έργα, ως έργα τέχνης για αισθητική απόλαυση και καλλιέργεια, αλλά και ως βιωματικές εμπειρίες του συγγραφέα ή των ηρώων για διεύρυνση των εμπειριών και των γνώσεών του μέσω των βιωμάτων αυτών. Να βελτιώνει την αναγνωστική του ικανότητα.</p> <p>Να βελτιώνει σταδιακά την ικανότητα νοηματικής απόδοσης κειμένων κάνοντας χρήση του απαιτούμενου για τις δυνατότητές του λεξιλογίου, σύνταξης και δομής .</p> <p>Να αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στον άνθρωπο και στις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει, μέσα από τα διαδραματιζόμενα στα λογοτεχνικά έργα. Να ερμηνεύει, με περιγραφή, αιτιολόγηση και αξιολόγηση, θετικές και αρνητικές ανθρώπινες πράξεις, εκφράζοντας και αναπτύσσοντας τον ηθικό του κώδικα. Να συγκρίνει τις δικές του ερμηνείες με αυτές των συμμαθητών του.</p> <p>Να προσεγγίζει διαισθητικά έργα της νεωτερικής λογοτεχνίας, αξιοποιώντας τη φαντασία του.</p> <p>Να εξοικειώνεται με τους τρόπους γλωσσικής έκφρασης του λογοτέχνη (πχ., εικόνες, μεταφορές, ύφος), να ανακαλύπτει το βαθύτερο νόημά τους και να τους συσχετίζει με το σκοπό τον οποίο υπηρετούν.</p> <p>Να αντιλαμβάνεται, μέσα από παραδείγματα λογοτεχνικών αποσπασμάτων με παρεμφερή θέματα (συγκριτική θεώρηση), τις εναλλακτικές εκφραστικές δυνατότητες της γλώσσας. Να έρχεται σε επαφή με χαρακτηριστικά δείγματα ελληνικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας λογοτεχνίας.</p> <p>Να αποκτά θετική στάση απέναντι στη λογοτεχνία.</p> <p>Να έρχεται σε επαφή με λογοτεχνικά κείμενα, καθώς και με θεατρικές ή κινηματογραφικές διασκευές τους, που αναφέρονται σε θέματα αναπηρίας ή διαφορετικότητας, με σκοπό την ενθάρρυνσή του για συνεχή προσπάθεια μέσω της ταύτισης με ήρωες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.</p>	Δομή Αλληλεπίδραση

<p style="text-align: center;">A B Γ Δ Ε ΣΤ</p>	<p>Λεξιλόγιο</p> <p>Θεματικά, σημασιολογικά, ετυμολογικά πεδία</p> <p>Ορισμός</p> <p>Πολυσημία</p>	<p>Να κατανοεί και να αποδίδει σημασίες ή ορισμούς λέξεων μέσα από την εμπειρία του.</p> <p>Να κατανοεί τη σημασία ή τον ορισμό μιας λέξης μέσα από την ετυμολογία της και την κατάταξή της σε οικογένεια λέξεων(παραγωγή).</p> <p>Να κατανοεί τη σημασία ή τον ορισμό μιας λέξης μέσα από συνώνυμες και αντίθετες λέξεις καθώς και μέσα από τα συμφραζόμενα.</p> <p>Να αναφέρει παραδείγματα συνώνυμων, αντίθετων και ετυμολογικά συγγενών λέξεων.</p> <p>Να κατανοεί τη μεταφορική χρήση ορισμένων λέξεων και να αναφέρει παραδείγματα.</p> <p>Να εξοικειώνεται με την πολυσημία ορισμένων λέξεων χρησιμοποιώντας παραδειγματικές προτάσεις για την κάθε σημασία.</p> <p>Να συνειδητοποιεί τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας μέσα από τη σύγχρονη χρήση της.</p>	<p>Δομή</p> <p>Σύστημα</p> <p>Ομοιότητα-διαφορά</p>
<p style="text-align: center;">A B Γ Δ Ε ΣΤ</p>	<p>Γραμματική</p> <p>Προτασιακή δομή</p> <p>Παρατακτική και υποτακτική σύνταξη</p> <p>Πυρηνική (απλή), ελλειπτική και επαυξημένη πρόταση</p> <p>Στίξη</p> <p>Λέξεις/ φράσεις ως δείκτες συνοχής και συνεκτικότητας</p> <p>Τα μέρη του λόγου</p> <p>Κλιτικά συστήματα</p> <p>Φωνολογική δομή της γλώσσας</p> <p>Τονισμός και επιτονισμός</p> <p>Ιδιαιτερότητα της δομής της</p>	<p>Να αισθητοποιεί με παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής (πχ. γλωσσικά παιχνίδια με μπερδεμένες λέξεις, ελλειπείς νοημάτων προτάσεις και παιχνίδια ρόλων).</p> <p>Να συνειδητοποιεί και να κατανοεί την ανάλυση του κειμένου σε ενότητες, παραγράφους και προτάσεις, καθώς και τη νοηματική σχέση αυτών.</p> <p>Να αντιλαμβάνεται τη λειτουργία της πρότασης ως βασικής μονάδας επικοινωνίας και έκφρασης ολοκληρωμένου νοήματος.</p> <p>Να κατανοεί ότι η πρόταση αποτελείται από λέξεις κατάλληλα συνδεδεμένες, ώστε να εκφράζεται ένα πλήρες νόημα.</p> <p>Να αναδιατάσσει τις λέξεις σε μια πρόταση, με τρόπο που να μην αλλοιώνεται το νόημα, αλλά να δίνεται έμφαση σε διαφορετικό στοιχείο, για επικοινωνιακούς λόγους (ανάλογα με το μήνυμα που επιθυμεί να δώσει).</p> <p>Να αφαιρεί και να προσθέτει στοιχεία σε μια πρόταση (πχ., μετατροπές ανάμεσα σε απλές, σύνθετες, επαυξημένες και ελλειπτικές προτάσεις) και να διαπιστώνει την τροποποίηση του νοήματος.</p> <p>Να κατανοεί τον επιτονισμό και τη χρήση των σημείων στίξης στις διάφορες προτασιακές μορφές ή γλωσσικές πράξεις:κατάφαση, ερώτηση, άρνηση, επιθυμία, προτροπή, παράκληση,</p>	<p>Δομή</p> <p>Σύστημα</p> <p>Ομοιότητα-διαφορά</p>

	<p>ελληνικής γλώσσας</p> <p>Σχήματα λόγου</p>	<p>επίφαση, κρίση.</p> <p>Να αναδιατάσσει τις προτάσεις μιας περιόδου που συνδέονται παρατακτικά ή υποτακτικά και να κατανοεί το ρόλο της καθεμιάς (κύριες- δευτερεύουσες).</p> <p>Να τονίζει σωστά τις λέξεις.</p> <p>Να αναλύει μια λέξη σε συλλαβές και γράμματα.</p> <p>Να κατανοεί τη δομή μιας λέξης (θέμα, χαρακτήρας, κατάληξη): το θέμα ως το σταθερό μέρος και την κατάληξη ως το μέρος που υπόκειται σε αλλαγή με την κλίση, την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Να κατανοεί τη δομή μιας παραγράφου, να την αναλύει και να τη συνθέτει.</p> <p>Να συνειδητοποιεί το ρόλο των λέξεων και των φράσεων ως κειμενικών δεικτών στη σύνδεση παραγράφων (πχ., γι' αυτό, επομένως, ύστερα από όλα αυτά, κλπ.).</p> <p>Να χρησιμοποιεί κειμενικούς δείκτες στα γραπτά του κείμενα.</p> <p>Να εντοπίζει τα γλωσσικά στοιχεία (λέξεις ή φράσεις) μέσα σε μία πρόταση και να προσδιορίζει τη σημασία τους και το συντακτικό τους ρόλο.</p> <p>Να εντοπίζει τους προσδιορισμούς (ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους) και να κατανοεί το ρόλο τους στην πρόταση, καθώς και τις λέξεις τις οποίες προσδιορίζουν.</p> <p>Να γνωρίζει καλά και να γενικεύει σε παρόμοιες περιπτώσεις κλιτικά σχήματα: ενός ρήματος και στις δυο φωνές κι ενός πτωτικού (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>Να διακρίνει τα αρχαιοκλίτα και να τα χρησιμοποιεί σωστά μέσα σε προτάσεις.</p> <p>Να αποκτά σταδιακή ευχέρεια στην ταξινόμηση των λέξεων στα δέκα μέρη του λόγου.</p> <p>Να διακρίνει, να αναγνωρίζει και να κατανοεί τα συχνόχρηστα σχήματα λόγου.</p> <p>Να αντιλαμβάνεται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής γλώσσας, ιδίως αν είναι αλλοδαπός μαθητής.</p>	
<p>Α Β Γ Δ Ε ΣΤ</p>	<p>Διαχείριση της πληροφορίας</p>	<p>Να ζητάει και να δίνει πληροφορίες με σαφήνεια και ακρίβεια, ώστε τα μηνύματα να είναι ξεκάθαρα, σύντομα και κατανοητά.</p> <p>Να κατανοεί τις πληροφορίες που παίρνει από άλλους ανθρώπους προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Να γνωρίζει πώς να εντοπίζει και να αξιοποιεί τις πληροφορίες που θέλει σε χάρτες, πίνακες, καταλόγους και άλλα έντυπα (δρομολόγια μεταφορικών μέσων,</p>	<p>Πληροφορία</p> <p>Επικοινωνία</p>

		<p>ονοματεπώνυμα, τηλέφωνα, διαδρομές σε χάρτη, εντοπισμός πόλεων, βουνών, κλπ., εφημερεύοντα φαρμακεία ή νοσοκομεία, κ.ά.). Να αναλύει και να συνθέτει(να επεξεργάζεται) τις πληροφορίες που παίρνει σε σχέση με το βαθμό χρησιμότητάς τους. Να χρησιμοποιεί (αν έχει τέτοια δυνατότητα) μόνος του ή με κάποια βοήθεια τον Η/Υ για την ανεύρεση πληροφοριών.</p>	
--	--	---	--

Σημείωση: Οι θεματικοί άξονες είναι ίδιοι για όλες τις τάξεις. Οι θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες προσεγγίζονται στο βαθμό του εφικτού, διαισθητικά και με παιγνιώδη τρόπο στις μικρές τάξεις και πιο συστηματικά στις μεγάλες.

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ
 ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ
 Σταματία Βλάχου**

Εισαγωγή

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι αυτοί που πάσχουν από νευρομυικές (εγκεφαλική παράλυση, κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, δισχιδής ράχη) και μυοσκελετικές (μυική δυστροφία, ακρωτηριασμός) βλάβες. Στις νευρομυικές βλάβες υπάρχουν συχνά συνοδές διαταραχές, όπως: επιληψία (25%), προβλήματα ακοής (20%), όρασης (20%), άρθρωσης λόγου(50%) και νοητική υστέρηση (το 75% παρουσιάζει IQ κάτω από 70). Επίσης σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρούνται ψυχολογικές εκδηλώσεις άγχους, υπερευαισθησίας, κατάθλιψης, δυσκολίας στη σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων, καθώς και συναισθηματικές μεταπτώσεις και μειωμένη ικανότητα συγκέντρωσης και προσοχής.

Στο γνωστικό τομέα παρουσιάζονται επιπλέον δυσλειτουργίες: αδυναμία μνημονικής συγκράτησης, οργάνωσης κινήσεων και επεξεργασίας οπτικών και

ακουστικών ερεθισμάτων, δυσκολίες στη γραφή και την ανάγνωση λόγω προβλημάτων άρθρωσης λόγου, λανθασμένης χωρικής αντίληψης, έλλειψης οπτικοκινητικού συντονισμού (χέρι-μάτι), μειωμένης οπτικής αντίληψης και μνήμης, καθώς επίσης και δυσκολίες στην ακρόαση, εξαιτίας μειωμένης ακουστικής αντίληψης και μνήμης.

Συνεπώς, ένα ΑΠΣ για μαθητές με κινητικές αναπηρίες οφείλει να καλύπτει όσο το δυνατόν πληρέστερα τις ανάγκες που προκύπτουν, γενικά για όλους τους μαθητές, αλλά και ειδικότερα για τον καθένα από αυτούς. Αρωγοί σε μια τέτοια προσπάθεια είναι τα εξατομικευμένα προγράμματα διδασκαλίας, οι εναλλακτικοί, μη λεκτικοί τρόποι έκφρασης και επικοινωνίας και η υποστηρικτική τεχνολογία, τα οποία έχουν ενταχθεί στα περιεχόμενα του συγκεκριμένου ΑΠΣ.

Το ΑΠΣ της Ελληνικής Γλώσσας

Για τη συγγραφή του ΑΠΣ της Ελληνικής Γλώσσας για μαθητές με κινητικές αναπηρίες λήφθηκαν υπόψη τα εξής:

-Το αντίστοιχο ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης για μαθητές που φοιτούν στα γενικά σχολεία.

-Οι σύγχρονες τάσεις της Ειδικής Αγωγής για ισότητα ευκαιριών μάθησης, για ενσωμάτωση μαθητών με κινητικές αναπηρίες στα γενικά σχολεία και για δημιουργία εξατομικευμένων προγραμμάτων διδασκαλίας, όπως αυτά αναδεικνύονται από τις σχετικές αποφάσεις και τα πορίσματα θεσμοθετημένων φορέων (Νόμος 2817/2000).

-Η δημιουργία των Τμημάτων Ένταξης.

-Η συμβολή της υποστηρικτικής τεχνολογίας και των εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας.

-Η λειτουργία των ΣΜΕΑ για μαθητές με κινητικές αναπηρίες.

-Οι επιμέρους περιπτώσεις μαθητών με κινητικές αναπηρίες, οι ικανότητες και οι αδυναμίες τους.

-Η αναγκαιότητα επικοινωνίας, και κοινωνικής ένταξης.

-Η διευκρίνιση στο ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης (2002:54) ότι «ο γενικός σκοπός και οι επιμέρους στόχοι που διατυπώνονται θεωρούνται ως "στόχοι οροφής" προς τους οποίους τείνει όλη η διδασκαλία αλλά δεν είναι πάντοτε εφικτό να επιτυγχάνονται στο σύνολό τους και στο μέγιστο βαθμό».

Με βάση τα παραπάνω θεωρήθηκε απαραίτητο να συμπεριληφθούν κατά τη σύνταξη του συγκεκριμένου ΑΠΣ (και του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ) οι στόχοι, τα περιεχόμενα και οι δραστηριότητες του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης, με προσαρμογή τους στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με κινητικές αναπηρίες και με εμπλουτισμό τους με πιο εξειδικευμένα στοιχεία, που αφορούν αποκλειστικά τους συγκεκριμένους μαθητές.

Κύριος σκοπός είναι η δυνατότητα εφαρμογής στόχων του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης σε μαθητές με κινητικές αναπηρίες που έχουν ανάλογες ικανότητες, με τη βοήθεια, κατά περίπτωση, υποστηρικτικής τεχνολογίας και εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας. Ακόμα να υπάρχει και η δυνατότητα επιλογής από μια ποικιλία στόχων και δραστηριοτήτων κατά τη διαμόρφωση εξατομικευμένων προγραμμάτων για μαθητές με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Όσον αφορά σε μαθητές με κινητικές αναπηρίες και επιπλέον αισθητηριακές βλάβες ή νοητική υστέρηση θα πρέπει να γίνεται συνδυασμός του συγκεκριμένου ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ για μαθητές με κινητικές αναπηρίες, με τα αντίστοιχα των επιπλέον περιπτώσεων ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ.

1.ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος για τους μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη άνεση και ευχέρεια στη χρήση της ελληνικής γλώσσας, ως αποτέλεσμα επιτυχούς ανάπτυξης, σταθεροποίησης και συνεχούς εξάσκησης των ικανοτήτων ακρόασης, κατανόησης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής και επικοινωνίας, πράγμα το οποίο εξασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή των μαθητών αυτών στη σχολική και κατ' επέκταση στην κοινωνική ομάδα.

Αναλυτικότερα:

- Να είναι σε θέση οι μαθητές να χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να οργανώνουν τη σκέψη, την ομιλία και τη γενικότερη ικανότητα επικοινωνίας τους (γλωσσική ή όποια άλλη μορφή εναλλακτικής επικοινωνίας).
- Να εκφράζουν τις ανάγκες τους, πρακτικές, γνωστικές, συναισθηματικές, κοινωνικές.
- Να κατανοούν και να ανακαλύπτουν νέα εμπειρικά και γνωστικά δεδομένα τα οποία ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.
- Να αντιλαμβάνονται τη διαφοροποίηση των ειδών του λόγου (αναφορικός, κατευθυντικός), συσχετίζοντας το σημασιολογικό περιεχόμενο και την προθετικότητα του κάθε είδους.
- Να κατανοούν και να εκτελούν γλωσσικές εντολές ανάλογα με τις δυνατότητές τους.
- Να προσαρμόζουν το λόγο τους στην αναγκαιότητα της εκάστοτε επικοινωνιακής περίπτωσης.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η εξάσκηση της γλωσσικής (ή όποιας εναλλακτικής) ικανότητας τούς δίνει τη δυνατότητα να περιγράφουν την εξωτερική και εσωτερική πραγματικότητα, καθώς επίσης και να τη δημιουργούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα τα γλωσσικά εργαλεία.
- Να συνειδητοποιήσουν επίσης ότι η προαναφερθείσα δυνατότητα έχει άμεση σχέση με το βαθμό οικειοποίησης και ανάλογης εφαρμογής του λεξιλογίου και των κανόνων δομής και ύφους του γλωσσικού συστήματος.
- Να έχουν τη δυνατότητα να αξιολογούν αντικειμενικά τα γλωσσικά μηνύματα που δίνουν και δέχονται.
- Να έρθουν σε επαφή με τον πλούτο των μορφών της Λογοτεχνίας και να διαμορφώσουν θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στη μελέτη λογοτεχνικών βιβλίων. Να επιλέγουν αυτό που επιθυμούν να διαβάσουν και να αιτιολογούν αυτή την επιλογή.
- Να αντιλαμβάνονται και να κατανοούν τη διαχρονική πορεία της ελληνικής γλώσσας, να εντοπίζουν και να χρησιμοποιούν τα διαχρονικά εκφραστικά στοιχεία της.

- Να ενθαρρύνονται στη χρήση της γλώσσας (ή όποιας άλλης εκφραστικής δυνατότητας) ώστε να αποκτήσουν και να ενισχύσουν το γλωσσικό τους αυτοσυναίσθημα.
- Να συνειδητοποιήσουν και να αποδεχτούν τη διαφοροποίηση της ελληνικής γλώσσας ανάλογα με τον τόπο (διάλεκτοι) και την κοινωνική προέλευση.
- Να εξασκηθούν και να εξοικειωθούν με τις Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας (ΤΕΠ) για να αποκτούν και να παρουσιάζουν πληροφορίες (Διαδίκτυο, ανοιχτά ή άλλα λογισμικά) και για να επικοινωνούν, σε περίπτωση αδυναμίας γλωσσικής ή άλλης ικανότητας επικοινωνίας.
- Να κατανοήσουν ότι η γλώσσα είναι δείγμα και φορέας πολιτισμού και εθνικής ταυτότητας και να έρθουν σε επαφή με την πολιτισμική αυτή διάσταση της γλώσσας και άλλων λαών.
- Να αποκτήσουν θετική στάση και συμπεριφορά απέναντι σε αλλόγλωσσους πληθυσμούς, αποδεχόμενοι τη διαφορετικότητα των ανθρώπων σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, όπως η σημερινή.
- Οι αλλοδαποί μαθητές να οικειοποιούνται την ελληνική γλώσσα ως έκφραση, επικοινωνία και πολιτισμικό φορέα, μέσα σε κλίμα φυσικής και αβίαστης επικοινωνιακής αλληλεπίδρασης, διαμορφώνοντας και θετική στάση απέναντί της.

2.ΣΤΟΧΟΙ-ΕΝΟΤΗΤΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση γλωσσικής ικανότητας, με χρήση απλού λεξιλογίου και δομής της γλώσσας για την οργάνωση της σκέψης και την έκφραση με λόγο (ή με άλλο μη λεκτικό τρόπο), καθώς και η ανάπτυξη της επικοινωνιακής δεξιότητας, ανάλογα πάντα με το βαθμό δυνατότητας του κάθε μαθητή.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Αναπακρίνεται με σχετική ευχέρεια και επάρκεια ως ακροατής και συνομιλητής.</p> <p>Ακολουθεί τους κανόνες ενός διαλόγου στα πλαίσια συζητήσεων και να συμμετέχει με προθυμία και αυτοπεποίθηση.</p> <p>Επικεντρώνει την προσοχή του και παρακολουθεί</p>	<p>Είδη του προφορικού λόγου:</p> <p>-Αναφορικός λόγος (περιγραφές, αναφορές, ανακοινώσεις, πληροφορίες, κ.ά).</p> <p>-Κατευθυντικός λόγος (προτροπή, παράκληση, ερώτηση, εντολή, κ.ά.).</p>	<p><i>Οι μαθητές συζητούν ανταλλάσσοντας απόψεις πάνω σε συγκεκριμένο θέμα και προσέχοντας τους κανόνες του καλού συζητητή.</i></p> <p>Διηγούνται συνοπτικά ή διεξοδικά ιστορίες, ανέκδοτα, βιωματικές εμπειρίες, γεγονότα, κ.ά., προσέχοντας να τηρούν τη χρονική αλληλουχία και να χρησιμοποιούν κατάλληλα τους ρηματικούς τύπους.</p> <p><i>Ακούνε με προσοχή, μαγνητοφωνημένα ή φυσικά, αφηγήσεις, διαλόγους, ανακοινώσεις, κ.ά., τα αναπαράγουν με</i></p>

<p>μορφές του προφορικού λόγου.</p> <p>Κατανοεί και εκτελεί απλές εντολές ή ακολουθία εντολών.</p> <p>Κατανοεί και χρησιμοποιεί εκφράσεις της καθημερινής ζωής, κυριολεκτικές ή πολύ συνηθισμένες μεταφορικές.</p> <p>Διηγείται γεγονότα πραγματικά ή φανταστικά, αφηγείται ιστορίες, περιγράφει πρόσωπα, καταστάσεις, εικόνες και ο,τιδήποτε άλλο έχει αντιληφθεί στο σχολικό και ευρύτερο περιβάλλον, κάνει προβλέψεις, δίνοντας τις απαραίτητες για κατανόηση λεπτομέρειες.</p> <p>Εξωτερικεύει με λόγο ή άλλον εναλλακτικό τρόπο τον εσωτερικό του κόσμο: τις σκέψεις, τις ανάγκες, τις απορίες, τις διαθέσεις, τα συναισθήματα, τις εντυπώσεις, τις απόψεις του, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και κατανοεί επαρκώς τον εσωτερικό κόσμο των άλλων ανθρώπων από τα λεγόμενά τους και τη σωματική έκφρασή τους (γλώσσα του σώματος).</p> <p>Χρησιμοποιεί, προφέρει και τονίζει σωστά τις λέξεις (ανάλογα με τις δυνατότητές του λεξιλογίου).</p> <p>Διατυπώνει απλής μορφής προτάσεις με συνεπή φωνολογική, σημασιολογική, συντακτική και μορφολογική δομή (καταφατικές, ερωτηματικές, επιφωνηματικές, αρνητικές).</p> <p>Χρησιμοποιεί κατάλληλα τη γλώσσα για την επίτευξη</p>	<p>Κανόνες συμμετοχής σε διάλογο.</p> <p>Γλωσσικές ή λεκτικές πράξεις (σκοπίμη χρήση της γλώσσας).</p> <p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή κατάσταση.</p> <p>Λεξιλόγιο.</p> <p>Εναλλακτικές μορφές μη λεκτικής προφορικής επικοινωνίας (makaton, σύμβολα, εικόνες, αντικείμενα αναφοράς, γλώσσα του σώματος, συνδυασμός λόγου, εικόνων και κινήσεων, χρήση Η/Υ).</p> <p>Εξάσκηση σε βοηθητικές δεξιότητες για την υποστήριξη της γλωσσικής ικανότητας, όπως φυσήματα, ρουφήγματα, τοποθέτηση της γλώσσας σε διαφορετικά σημεία και παραγωγή ήχων/φθόγγων, μίμηση ήχων του περιβάλλοντος, προσπάθεια παραγωγής συλλαβών και μικρών τονισμένων λέξεων, κ.ά.</p>	<p><i>δικό τους λόγο και τα σχολιάζουν με κριτική διάθεση, π.χ., ανακοίνωση των λεγόμενων του δασκάλου σε συμμαθητή που σκόπιμα έλλειπε από την τάξη, απόψεις και προβλέψεις για κάποιο επίκαιρο γεγονός, κ.ά.</i></p> <p>Παρατηρούν και περιγράφουν με λεκτικό ή μη λεκτικό τρόπο πρόσωπα, γεγονότα και συναισθηματικές καταστάσεις από άμεση ή έμμεση εμπειρία, π.χ., η περιγραφή του ύφους και της συμπεριφοράς ενός θυμωμένου ή ενός χαρούμενου ανθρώπου.</p> <p>Συμμετέχουν και δημιουργούν λεκτικά ή μη λεκτικά παιχνίδια: μαντέματα των οποίων τα στοιχεία περιγράφονται με λόγο ή σωματική έκφραση(τύπου παντομίμας), χαλασμένο τηλέφωνο, παιχνίδια με παροιμίες, γλωσσοδέτες, μεταφορές, εκτέλεση απλών και σύνθετων προφορικών εντολών, κ.ά.</p> <p>Συμμετέχουν στη σχολική ζωή με δραματοποιήσεις, τραγούδια και ποιήματα.</p> <p><i>Συζητούν για διάφορες σχολικές εκδηλώσεις πριν και μετά την πραγματοποίησή τους, σχεδιάζουν, προβλέπουν, βιώνουν, συγκρίνουν, σχολιάζουν, εκτιμούν παραμέτρους και αναφέρουν τις τελικές τους εντυπώσεις, π.χ., μια εκπαιδευτική επίσκεψη που έκαναν ή μια θεατρική παράσταση που είδαν ή έστησαν οι ίδιοι.</i></p> <p><i>Εμπλέκονται σε επικοινωνιακές καταστάσεις πραγματικές ή τεχνητές (π.χ. παιχνίδι ρόλων) και προσαρμόζουν ανάλογα το ύφος του λόγου τους(επίσημο, ανεπίσημο, φιλικό, κ.ά.) χρησιμοποιώντας κατάλληλες εκφράσεις και λεξιλόγιο, π.χ. προφορική ανακοίνωση ή πρόσκληση σε διαφορετικούς αποδέκτες: συμμαθητές, γονείς, φίλους, διευθυντή του σχολείου, δήμαρχο, κ.ά.</i></p> <p>Προφέρουν σωστά λέξεις του βασικού τους λεξιλογίου, με απλό συνδυασμό συμφώνου –φωνήεντος, αλλά και με συμπλέγματα, π.χ. χάντρα, αστροναύτης, κ.ά.</p>
---	--	--

<p>συγκεκριμένου σκοπού (ως γλωσσική ή λεκτική πράξη):οδηγία, εντολή, πληροφορία, παράκληση, επιχειρηματολογία, πειθώ, ανακοίνωση, υπόσχεση, κ.ά.</p> <p>Τηρεί τη χρονική αλληλουχία γεγονότων ή αναφέρεται στο χρονικό τους πλαίσιο, χρησιμοποιώντας κατάλληλα τους χρόνους των ρημάτων.</p> <p>Χρησιμοποιεί εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας, όταν δεν μπορεί να εκφραστεί με λόγο, π.χ. Η/Υ με κατάλληλο εργονομικό σχεδιασμό και λογισμικό.</p>		<p>Εντάσσουν τις παραπάνω λέξεις σε προτάσεις (ή δημιουργούν και άλλες προτάσεις) που εκφράζουν διαφορετικές γλωσσικές πράξεις: ερώτηση, άρνηση, επιθυμία, κρίση, κατάφαση, πειθώ, επιχειρηματολογία, παράκληση, εντολή, κ.ά. Για παράδειγμα η λέξη «βιβλίο», μπορεί να ενταχθεί σε ερωτηματική πρόταση, «Ποιο βιβλίο διάβασες;», σε επιθυμίας, «Θα ήθελα να έχω ένα βιβλίο με παραμύθια», σε πρόταση πειθούς, «Όταν διαβάζεις βιβλία, μαθαίνεις πολλά και ενδιαφέροντα πράγματα», κ.ά.</p> <p>Ανακαλύπτουν τι λείπει και συμπληρώνουν ανάλογα προφορικές προτάσεις.</p> <p>Οι μαθητές που αδυνατούν να εκφραστούν με λόγο συμμετέχουν στις παραπάνω δραστηριότητες με εκφράσεις του προσώπου, κινήσεις του σώματος, άλλους κώδικες επικοινωνίας, χρήση Η/Υ ή άλλων τεχνολογικών μέσων, πάντοτε στο μέτρο των δυνατοτήτων τους. Κάποιες φορές και οι υπόλοιποι μαθητές καλό είναι να προσπαθούν να κάνουν το ίδιο:να επικοινωνούν με τον «διαφορετικό» αυτό τρόπο, έτσι ώστε μέσα από το παιχνίδι να προωθείται η ενσυναίσθηση, η αλληλοκατανόηση και η αλληλοαποδοχή, ιδιαίτερα σε τάξεις γενικού σχολείου όπου έχουν ενσωματωθεί μαθητές με κινητικές αναπηρίες.</p>
---	--	--

* Οι ενδεικτικές δραστηριότητες ανταποκρίνονται σε περισσότερους από έναν διδακτικούς στόχους. Όσες είναι γραμμένες με πλάγια γράμματα προτείνονται και ως διαθεματικές.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Γ΄-Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η βελτίωση της οργάνωσης και έκφρασης του προφορικού λόγου του μαθητή, με επιπλέον εξάσκηση στην ακρόαση, στην ευχέρεια, την ακρίβεια, τη

σαφήνεια και την ταχύτητα εκφοράς του λόγου. Επίσης, η βελτίωση στη χρήση εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας για μαθητές που δεν επικοινωνούν λεκτικά.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του και ανταποκρίνεται ως ακροατής, ως ομιλητής και συνομιλητής σε κάθε είδος προφορικού λόγου ή εναλλακτικού τρόπου επικοινωνίας.</p> <p>Συμμετέχει με ευχέρεια, ακρίβεια και αυτοπεποίθηση σε διαλόγους και συζητήσεις, ακούγοντας προσεκτικά, ζητώντας διευκρινίσεις, απαντώντας και εκφράζοντας άποψη με αποδεκτή αιτιολόγηση και επιχειρηματολογία.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και κατανοεί επαρκώς τον εσωτερικό κόσμο των άλλων ανθρώπων (διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα) από τη συνολική τους έκφραση, λεκτική και μη λεκτική.</p> <p>Διακρίνει τα είδη του προφορικού λόγου και εντοπίζει τις διαφορές τους, π.χ. περιγραφή, οδηγία, αφήγηση, διάλογος, ανακοίνωση, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι το γλωσσικό ύφος και η ευρύτερη μη λεκτική έκφραση είναι ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση. Το εφαρμόζει και ως ακροατής αλλά και ως ομιλητής.</p> <p>Κάνει αυθόρμητες περιγραφές, αφηγήσεις, ανακοινώσεις, κ.ά., σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες.</p>	<p>Είδη του προφορικού λόγου:</p> <p>-Αναφορικός λόγος (περιγραφές, αναφορές, ανακοινώσεις, πληροφορίες, κ.ά.).</p> <p>-Κατευθυντικός λόγος (προτροπή, παράκληση, ερώτηση, εντολή, κ.ά.).</p> <p>Κανόνες συμμετοχής σε διάλογο.</p> <p>Γλωσσικές ή λεκτικές πράξεις (σκοπίμη χρήση της γλώσσας).</p> <p>Επίπεδα ύφους.</p> <p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση.</p> <p>Συνοπτική απόδοση περιεχομένου π.χ. περίληψη, κύρια ιδέα.</p> <p>Λεξιλόγιο.</p> <p>Εναλλακτικές μορφές μη λεκτικής προφορικής επικοινωνίας (makaton, σύμβολα, εικόνες, αντικείμενα αναφοράς, γλώσσα του σώματος,</p>	<p><i>Ενεργός συμμετοχή των μαθητών σε θεατρικές δραστηριότητες (και ειδικότερα στην παντομίμα, όταν δεν υπάρχει λεκτική δυνατότητα) και σε σχολικές εκδηλώσεις.</i></p> <p><i>Αναπαράσταση ρόλων που απαντώνται στην καθημερινή ζωή, μέσα από βιωματικές εμπειρίες των μαθητών ή από λογοτεχνικά και άλλα αναγνώσματα, με χρήση οικειοποιημένων και ανάλογων με την περίπτωση εκφράσεων(συμπεριλαμβανομένων χαιρετισμών, φιλοφρονήσεων, ευχών, κ.ά.) λεξιλογίου και ύφους.</i></p> <p><i>Εκτέλεση μαθησιακών έργων, χειρονακτικών κατασκευών και καλλιτεχνικών δημιουργημάτων με προφορική καθοδήγηση.</i></p> <p>Εμπλοκή των μαθητών σε διαλόγους, συζητήσεις, πραγματικές και υποθετικές επικοινωνιακές καταστάσεις, όπου καλούνται να εφαρμόσουν διάφορες γλωσσικές πράξεις με ανάλογη τροποποίηση του γλωσσικού (ή όποιου άλλου εναλλακτικού) ύφους: να ζητήσουν αντικείμενα ή πληροφορίες, να επιχειρηματολογήσουν και να πείσουν, να προσκαλέσουν, να δώσουν οδηγίες, να μεταφέρουν οδηγίες σε τρίτους, να επιμείνουν ευγενικά, να ευχαριστήσουν κάποιον για κάτι.</p> <p>Προφορικές αφηγήσεις, ανακοινώσεις και περιγραφές, ως αναπαραγωγή αναγνωσμάτων, ως απόδοση εμπειρικών δεδομένων και ως παραγωγή λόγου με αφετηρία υποθετικές ή φανταστικές καταστάσεις, πρόσωπα, τόπους, κ.ά. (συνοπτικά/περιληπτικά ή αναλυτικά) στην τάξη ή σε μεγαλύτερο ακροατήριο.</p> <p>Παιγνιώδους μορφής διάλογοι ή συζητήσεις στην τάξη, για εξάσκηση στους κανόνες του διαλόγου ή της</p>

<p>Μαθαίνει και αφηγείται από μνήμης.</p> <p>Επεξεργάζεται τα πληροφοριακά δεδομένα, λαμβάνοντας υπόψη τη δομή της γλώσσας (γλωσσικά στοιχεία), το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτή διατυπώνεται, π.χ., η επικοινωνιακή κατάσταση και τα πρόσωπα (εξωγλωσσικά στοιχεία) και τη συνολική συνοδευτική σωματική έκφραση, π.χ., ο τόνος της φωνής, οι εκφράσεις του προσώπου, οι κινήσεις των χεριών (παραγλωσσικά στοιχεία).</p> <p>Διακρίνει και διατηρεί στη μνήμη του τα ουσιώδη από τα λεγόμενα των ομιλητών που ακούει και τα χρησιμοποιεί, αν χρειαστεί να διατυπώσει κρίσεις, σχόλια, διευκρινιστικές ερωτήσεις, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται κατά την ακρόαση διαφόρων μορφών προφορικού λόγου ποια είναι τα γεγονότα και ποια τα συνοδευτικά σχόλια.</p> <p>Κάνει προφορικές προβλέψεις για την εξέλιξη ιστοριών, καταστάσεων, φαινομένων, κ.ά., πραγματικών ή υποθετικών μετά από ακρόασή τους.</p> <p>Διατυπώνει και μετασχηματίζει νοηματικά αποδεκτές προτάσεις, εφαρμόζοντας κανόνες σύνταξης και γραμματικής.</p> <p>Έχει επίγνωση της ποιότητας του προφορικού του λόγου ως προς τη σαφήνεια και την περιεκτικότητα, αλλά και ως προς την αποδοχή και την κατανόηση από τους άλλους.</p>	<p>συνδυασμός λόγου, εικόνων και κινήσεων, χρήση Η/Υ).</p> <p>Εξάσκηση σε βοηθητικές δεξιότητες για την υποστήριξη της γλωσσικής ικανότητας, όπως φυσήματα, ρουφήγματα, τοποθέτηση της γλώσσας σε διαφορετικά σημεία και παραγωγή ήχων/φθόγγων, μίμηση ήχων του περιβάλλοντος, προσπάθεια παραγωγής συλλαβών και μικρών τονισμένων λέξεων, κ.ά.</p>	<p>συζήτησης. Διανέμονται, π.χ., ρόλοι συνδιαλεγόμενων και ρυθμιστή, γίνεται ηχογράφηση, ακρόαση, σχολιασμός και αξιολόγηση. Μπορεί να γίνεται και ακρόαση, σχολιασμός και αξιολόγηση διαλόγων και συζητήσεων άλλων ανθρώπων με διαφορετικούς βαθμούς οικειότητας και ανάλογο ύφος.</p> <p>Αξιοποίηση του προφορικού λόγου σε όλα τα μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος.</p> <p><i>Περιγραφές, σχόλια, απόψεις και εκτιμήσεις για πρόσωπα, γεγονότα, κοινωνικές και συναισθηματικές καταστάσεις γενικότερα, από το άμεσο και το ευρύτερο φυσικό και κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον.</i></p> <p><i>Σχολιασμός και προσωπική εκτίμηση λογοτεχνικών κειμένων, εικόνων, ζωγραφικών πινάκων, γλυπτών, εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους καλλιτεχνικής έκφρασης.</i></p> <p>Επαφή με διάφορα είδη προφορικού λόγου, εύρεση ομοιοτήτων και διαφορών, ανακάλυψη δομής και σκοπιμότητας του καθενός, εξοικείωση και εφαρμογή.</p> <p><i>Διατύπωση προφορικών εμπειρικών ορισμών για λειτουργίες του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, καθώς και για αφηρημένες έννοιες.</i></p> <p><i>Διασαφήνιση, διατύπωση και χρήση ειδικού λεξιλογίου, ορολογίας και επιστημονικά αποδεκτών ορισμών, κυρίως στα Μαθηματικά και στα Φυσιογνωστικά, ανάλογα πάντα με το επίπεδο κατανόησης των μαθητών.</i></p> <p><i>Εντοπισμός και διάκριση πραγματικών και μη πραγματικών στοιχείων στα είδη του προφορικού λόγου, ιδιαίτερα κατά την επεξεργασία διαφημίσεων προϊόντων και προπαγανδιστικού λόγου.</i></p> <p><i>Εντοπισμός και διάκριση των γεγονότων από τα σχόλια και τις προσωπικές απόψεις, κατά την ακρόαση ομιλιών, αναφορών, αφηγήσεων, ανακοινώσεων,</i></p>
--	---	---

<p>Βελτιώνει την προφορική ή την όποια εναλλακτικής μορφής έκφραση με τον εντοπισμό των σφαλμάτων, τη διόρθωση και την αποφυγή τους.</p> <p>Κατανοεί συναισθηματικές καταστάσεις, υπονοούμενα, νοήματα με κινήσεις και μεταφορικές εκφράσεις της καθημερινής ζωής.</p> <p>Διευρύνει σταδιακά το λεξιλόγιό του και την ικανότητα συνοδευτικών εκφραστικών κινήσεων.</p> <p>Βελτιώνει την ικανότητα χρήσης και κατανόησης εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας.</p> <p>Αναγνωρίζει, αξιολογεί και απολαμβάνει καταξιωμένες μορφές προφορικού λόγου, π.χ., θέατρο, απαγγελίες, κ.ά.</p> <p>Κατανοεί, οικειοποιείται και αποδέχεται ιδιωματικές μορφές της ελληνικής γλώσσας.</p>	<p>κ.ά.</p> <p>Διατύπωση προβλέψεων με αφορμή ακροάσεις ειδών του προφορικού λόγου.</p> <p><i>Εξάσκηση στη χρήση συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων κατά τη μετάβαση από τη μία νοηματική ενότητα στην άλλη, π.χ., στις διάφορες φάσεις ενός μύθου ή ενός ιστορικού γεγονότος.</i></p> <p>Ανακοίνωση στην τάξη μαθησιακών αποτελεσμάτων (καθώς και της αντίστοιχης πορείας της σκέψης), πληροφοριών, προσωπικών θεμάτων (σκέψεις, εντυπώσεις, επιθυμίες, συναισθήματα, κ.ά.).</p> <p>Ακρόαση διαφόρων μορφών προφορικού λόγου (διαλόγων, αφηγήσεων, ανακοινώσεων, ομιλιών, κ.ά.) στην κοινή νεοελληνική γλώσσα αλλά και στις ιδιωματικές της μορφές. Εξάσκηση στην αντίληψη, την κατανόηση και την ανακοίνωση του κύριου νοήματος με λεκτικό ή άλλο εναλλακτικό τρόπο.</p> <p>Συμμετοχή σε τηλεφωνική συνομιλία με πρόσωπα διαφόρων βαθμών οικειότητας, πραγματική ή υποθετική, κάνοντας χρήση ανάλογων λεκτικών και σωματικών εκφράσεων.</p> <p>Εξάσκηση και παρότρυνση στη χρήση συγκεκριμένων εκφράσεων χαιρετισμού, ευχών, συστάσεων, κ.ά.</p> <p>Αναφορά, επεξεργασία και χρήση παροιμιών και άλλων μεταφορικών εκφράσεων.</p> <p>Αποστήθιση και απαγγελία μικρών ποιημάτων και γλωσσοδετών για τη βελτίωση της άρθρωσης και της ευρύτερης γλωσσικής ικανότητας.</p> <p>Εξάσκηση των μαθητών σε δραστηριότητες έκφρασης με μη λεκτικό τρόπο(εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας):κινήσεις του σώματος, εκφράσεις του προσώπου, χρήση αντικειμένων αναφοράς, συμβόλων, εικόνων, τεχνολογικών μέσων. Συμμετοχή όλης της τάξης στις</p>
--	---

		<p>δραστηριότητες αυτές, για λόγους ενσυναίσθησης και για ενθάρρυνση των μαθητών που δεν μπορούν να αρθρώσουν λόγο. (Προσπάθεια για επίτευξη, από μέρους των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, όσο το δυνατόν περισσότερων στόχων και για συμμετοχή τους στις περισσότερες δραστηριότητες).</p> <p>Επιπλέον δραστηριοποίηση των μαθητών με προβλήματα λόγου σε ασκήσεις άρθρωσης και αναπνοής που υποβοηθούν την ομιλία.</p>
--	--	--

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η περαιτέρω βελτίωση της οργάνωσης και της έκφρασης του προφορικού λόγου του μαθητή, με επιπλέον εξάσκηση στην ακρόαση, στην ευχέρεια, την ακρίβεια, τη σαφήνεια και την ταχύτητα εκφοράς του λόγου. Επίσης, η ανάλογη βελτίωση στη χρήση εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας για μαθητές που δεν επικοινωνούν λεκτικά.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του και ανταποκρίνεται ως ακροατής, ως ομιλητής και συνομιλητής σε κάθε είδος προφορικού λόγου ή εναλλακτικού τρόπου επικοινωνίας.</p> <p>Συμμετέχει με ευχέρεια, ακρίβεια και αυτοπεποίθηση σε διαλόγους και συζητήσεις, ακούγοντας προσεκτικά, ζητώντας διευκρινίσεις, απαντώντας και εκφράζοντας άποψη με αποδεκτή αιτιολόγηση και επιχειρηματολογία.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και κατανοεί επαρκώς τον εσωτερικό κόσμο των άλλων ανθρώπων (διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα)</p>	<p>Είδη του προφορικού λόγου:</p> <p>-Αναφορικός λόγος (περιγραφές, αναφορές, ανακοινώσεις, πληροφορίες, κ.ά.).</p> <p>-Κατευθυντικός λόγος (προτροπή, παράκληση, ερώτηση, εντολή, κ.ά.).</p> <p>Κανόνες συμμετοχής σε διάλογο.</p> <p>Γλωσσικές ή λεκτικές πράξεις (σκοπίμη χρήση της γλώσσας).</p> <p>Επίπεδα ύφους.</p>	<p><i>Δραστηριότητες οικειοποίησης, εφαρμογής και διεύρυνσης των απαιτούμενων για τη βαθμίδα λεξιλογίου και εκφράσεων ή εναλλακτικών τρόπων προφορικής επικοινωνίας, μέσα από τη συμμετοχή σε είδη θεατρικών αναπαραστάσεων και σε εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</i></p> <p><i>Κατασκευές μετά από κατανόηση και επεξεργασία προφορικών οδηγιών. Συζήτηση και λήψη αποφάσεων σχετικών με την οργάνωση εκθέσεων για τις κατασκευές αυτές ή για άλλα καλλιτεχνικά δημιουργήματα.</i></p> <p><i>Πραγματοποίηση ομαδικών εργασιών, εκπαιδευτικών επισκέψεων, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων, οργάνωση σχολικών εκδηλώσεων. Με αφορμή αυτές τις δραστηριότητες οι μαθητές παράγουν είδη προφορικού (και γραπτού) λόγου: συζητήσεις για λήψη αποφάσεων, καταγραφή οργανωτικού σχεδίου, ανακοίνωση και καταγραφή</i></p>

<p>από τη συνολική τους έκφραση, λεκτική και μη λεκτική.</p> <p>Διακρίνει τα είδη του προφορικού λόγου και εντοπίζει τις διαφορές τους, π.χ. περιγραφή, οδηγία, αφήγηση, διάλογος, ανακοίνωση, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι το γλωσσικό ύφος και η ευρύτερη μη λεκτική έκφραση είναι ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση. Το εφαρμόζει και ως ακροατής αλλά και ως ομιλητής.</p> <p>Κάνει αυθόρμητες περιγραφές, αφηγήσεις, ανακοινώσεις, κ.ά., σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες.</p> <p>Μαθαίνει και αφηγείται από μνήμης.</p> <p>Επεξεργάζεται τα πληροφοριακά δεδομένα, λαμβάνοντας υπόψη τη δομή της γλώσσας (γλωσσικά στοιχεία), το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτή διατυπώνεται, π.χ., η επικοινωνιακή κατάσταση και τα πρόσωπα (εξωγλωσσικά στοιχεία) και τη συνολική συνοδευτική σωματική έκφραση, π.χ., ο τόνος της φωνής, οι εκφράσεις του προσώπου, οι κινήσεις των χεριών (παραγλωσσικά στοιχεία).</p> <p>Διακρίνει και διατηρεί στη μνήμη του τα ουσιαστικά από τα λεγόμενα των ομιλητών που ακούει και τα χρησιμοποιεί, αν χρειαστεί να διατυπώσει κρίσεις, σχόλια, διευκρινιστικές ερωτήσεις, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται κατά την ακρόαση διαφόρων μορφών</p>	<p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση.</p> <p>Συνοπτική απόδοση περιεχομένου π.χ. περίληψη, κύρια ιδέα.</p> <p>Λεξιλόγιο.</p> <p>Εναλλακτικές μορφές μη λεκτικής προφορικής επικοινωνίας (makaton, σύμβολα, εικόνες, αντικείμενα αναφοράς, γλώσσα του σώματος, συνδυασμός λόγου, εικόνων και κινήσεων, χρήση Η/Υ).</p> <p>Εξάσκηση σε βοηθητικές δεξιότητες για την υποστήριξη της γλωσσικής ικανότητας, όπως φυσήματα, ρουφήγματα, τοποθέτηση της γλώσσας σε διαφορετικά σημεία και παραγωγή ήχων/φθόγγων, μίμηση ήχων του περιβάλλοντος, προσπάθεια παραγωγής συλλαβών και μικρών τονισμένων λέξεων, κ.ά.</p>	<p><i>συνοδευτικών κειμένων, σχολίων, πληροφοριών, εντυπώσεων, επεξεργασία και κατάρτιση ερωτηματολογίων για σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης σχετικά με θέματα της σχολικής ή της ευρύτερης κοινωνικής ζωής που τους απασχολούν, κ.ά.</i></p> <p><i>Χρήση του διαλόγου και της εποικοδομητικής συζήτησης (με βάση τους συγκεκριμένους κανόνες του «καλού» συζητητή/συνομιλητή) σε όλα τα μαθήματα και στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</i></p> <p>Περιγραφή, σχολιασμός, αξιολόγηση, έκφραση προσωπικής γνώμης και συναισθημάτων, σχετικά με πρόσωπα, καταστάσεις, γεγονότα, ειδήσεις, κ.ά., του άμεσου και ευρύτερου κοινωνικοπολιτισμικού περιβάλλοντος, στην τάξη ή σε άλλο ακροατήριο.</p> <p><i>Παρατήρηση, περιγραφή, σχολιασμός και αξιολόγηση καλλιτεχνικών δημιουργημάτων: εικόνων, ζωγραφικών πινάκων, λογοτεχνικών κειμένων, γλυπτών, θεατρικών και χορευτικών παραστάσεων, κ.ά. Ανακάλυψη και ανακοίνωση των μηνυμάτων που εκφράζονται με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες.</i></p> <p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους (λεξιλόγιο, εκφράσεις, επιτονισμός) και των σωματικών κινήσεων (στάση του σώματος, κινήσεις χεριών, εκφράσεις προσώπου) στην εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση.</p> <p>Εξάσκηση και εφαρμογή γλωσσικών πράξεων: πρόσκληση, ανακοίνωση, ανταλλαγή διευκρινίσεων, πειθώ, πληροφόρηση, επιχειρηματολογία για αιτιολόγηση απόψεων, κατανόηση, εφαρμογή και μεταφορά οδηγιών σε τρίτους, κ.ά. Χρήση μέσων ενίσχυσης της σκοπιμότητάς τους, π.χ., ενημερωτικά ή διαφημιστικά κείμενα, φωτογραφίες, εντυπώσεις και απόψεις άλλων προσώπων, κ.ά.</p> <p>Εξοικείωση με τα διάφορα είδη του προφορικού λόγου (αναφορικού, κατευθυντικού), με ακροάσεις,</p>
---	---	---

<p>προφορικού λόγου ποια είναι τα γεγονότα και ποια τα συνοδευτικά σχόλια.</p> <p>Διατυπώνει και μετασχηματίζει νοηματικά αποδεκτές προτάσεις, εφαρμόζοντας κανόνες σύνταξης και γραμματικής.</p> <p>Έχει επίγνωση της ποιότητας του προφορικού του λόγου ως προς τη σαφήνεια και την περιεκτικότητα, αλλά και ως προς την αποδοχή και την κατανόηση από τους άλλους.</p> <p>Βελτιώνει την προφορική ή την όποια εναλλακτικής μορφής έκφραση με τον εντοπισμό των σφαλμάτων, τη διόρθωση και την αποφυγή τους.</p> <p>Κατανοεί συναισθηματικές καταστάσεις, υπονοούμενα, νοήματα με κινήσεις και μεταφορικές εκφράσεις της καθημερινής ζωής.</p> <p>Διευρύνει σταδιακά το λεξιλόγιό του και την ικανότητα συνοδευτικών εκφραστικών κινήσεων.</p> <p>Βελτιώνει την ικανότητα χρήσης και κατανόησης εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας.</p> <p>Αναγνωρίζει, αξιολογεί και απολαμβάνει καταξιωμένες μορφές προφορικού λόγου, π.χ., θέατρο, απαγγελίες, κ.ά.</p> <p>Κατανοεί, οικειοποιείται και αποδέχεται ιδιωματικές μορφές της ελληνικής γλώσσας.</p>	<p>σχολιασμούς, ανακάλυψη σκοπιμοτήτων και ομοιοτήτων – διαφορών και γενικότερη κριτική αποτίμηση. Παραδειγματική εφαρμογή και εξάσκηση, με αφορμή πραγματικές ή υποθετικές καταστάσεις και αναγνώσματα από τα σχολικά ή άλλα βιβλία.</p> <p><i>Διατύπωση εμπειρικών ορισμών για έννοιες, φαινόμενα, αντικείμενα, καταστάσεις, διαδικασίες, λειτουργίες, κ.ά., καθώς και σταδιακή μετάβαση στην επιστημονική ορολογία με χρήση ειδικού λεξιλογίου, όρων και ορισμών.</i></p> <p><i>Προφορική περιληπτική απόδοση ειδών προφορικού λόγου ή αναγνωσμάτων. Εντοπισμός και ανακοίνωση του κύριου νοηματικού πυρήνα.</i></p> <p>Διατύπωση προβλέψεων με αφορμή ακροάσεις ειδών του προφορικού λόγου.</p> <p><i>Ομιλία ενώπιον ακροατηρίου (σχολικής τάξης ή άλλου), ως αναπαραγωγή αναγνώσματος και ως αυθόρμητη παραγωγή προφορικού λόγου σχετικά με συγκεκριμένο σημείο αναφοράς, π.χ., παρουσιάσεις σε σχολικές γιορτές, απαγγελίες, ανακοινώσεις σχετικές με οργάνωση και διεκπεραίωση εργασιών καθώς και με την ανάλογη πορεία της σκέψης, κατάθεση προσωπικών ή ομαδικών απόψεων, συναισθημάτων, αναγκών, επιθυμιών. Επίσης, αφηγήσεις, περιγραφές, κριτικές αποτιμήσεις, κ.ά.</i></p> <p>Εντοπισμός πραγματικών και μη πραγματικών στοιχείων, υπερβολών, γεγονότων και σχολίων, κατά την ακρόαση ειδών του προφορικού λόγου.</p> <p><i>Επεξεργασία διαφημίσεων και προπαγανδιστικού λόγου. Εντοπισμός σκοπιμότητας και εξάσκηση στην κριτική αποτίμηση.</i></p> <p>Παραγωγή και αναπαραγωγή προφορικού λόγου με νοηματική συνοχή και χρονική ακολουθία, κάνοντας ταυτόχρονη εφαρμογή συντακτικών και γραμματικών κανόνων.</p>
--	---

	<p>Εξάσκηση και εφαρμογή μετασχηματισμών των προτάσεων (σημασία, σύνταξη και μορφή):Εύρεση συνώνυμων και αντίθετων εκφράσεων με αξιοποίηση και διεύρυνση του λεξιλογίου, εμπλουτισμός προτάσεων με δευτερεύοντα νοήματα και προσδιορισμούς, αλλαγή χρονικού πλαισίου, κ.ά.</p> <p>Εντοπισμός και επιδιόρθωση εκφραστικών λαθών, π.χ., ακρόαση μαγνητοφωνημένων μορφών προφορικού λόγου στις οποίες παίρνουν μέρος οι μαθητές για αυτοαξιολόγηση και αυτοδιόρθωση.</p> <p>Εξοικείωση και χρήση μεταφορικών και μη εκφράσεων της καθημερινής ζωής: ευχών, φιλοφρονήσεων, χαιρετισμών, παροιμιών, κ.ά.</p> <p>Συμμετοχή σε τηλεφωνικές συνομιλίες με χρήση ανάλογου με την οικειότητα επικοινωνιακού ύφους (λεξιλόγιο, εκφράσεις, στάση και κινήσεις του σώματος).</p> <p>Εντοπισμός στοιχείων και εξοικείωση με τις ιδιωματικές μορφές της ελληνικής γλώσσας, καθώς και με τη σχέση της με την αρχαία ελληνική γλώσσα, μέσα από ακρόαση ανάλογων μορφών προφορικού λόγου. Νοηματική απόδοση των ακουσμάτων και αναφορά των κοινών εκφράσεων με την κοινή νεοελληνική.</p> <p>Αποστήθιση και απαγγελία ποιημάτων και γλωσσοδετών για τη βελτίωση της άρθρωσης και της ευρύτερης γλωσσικής ικανότητας.</p> <p>Εξάσκηση των μαθητών σε δραστηριότητες έκφρασης με μη λεκτικό τρόπο(εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας):κινήσεις του σώματος, εκφράσεις του προσώπου, χρήση αντικειμένων αναφοράς, συμβόλων, εικόνων, τεχνολογικών μέσων. <i>Συμμετοχή όλης της τάξης στις δραστηριότητες αυτές, για λόγους ενσυναίσθησης και για ενθάρρυνση των μαθητών που δεν μπορούν να αρθρώσουν λόγο. (Προσπάθεια για</i></p>
--	---

		<p>επίτευξη, από μέρους των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, όσο το δυνατόν περισσότερων στόχων και για συμμετοχή τους στις περισσότερες δραστηριότητες).</p> <p>Επιπλέον δραστηριοποίηση των μαθητών με προβλήματα λόγου σε ασκήσεις άρθρωσης και αναπνοής που υποβοηθούν την ομιλία.</p>
--	--	---

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας (ή εναλλακτικών και υποβοηθητικών της μορφών), ως αποκωδικοποίησης των γραπτών συμβόλων, ως κατανόησης του περιεχομένου και ως πηγής πληροφοριακών δεδομένων. Η αναγνωστική δεξιότητα στηρίζεται πάνω στον προφορικό λόγο, στις βιωματικές εμπειρίες και στις ιδιαίτερες ικανότητες των μαθητών.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Συνδέει τον προφορικό με το γραπτό λόγο.</p> <p>Κατανοεί το γραπτό λόγο ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας.</p> <p>Αναγνωρίζει τα γράμματα του αλφαβήτου και σταδιακά τους συνδυασμούς τους.</p> <p>Εντοπίζει και κατανοεί τη λειτουργία των μέσων αποτύπωσης του γραπτού λόγου (βιβλία, τετράδια, επιγραφές, εφημερίδες, λεξικά, σημειωματάρια, εργαλεία γραφής).</p> <p>Συγκρίνει την εικόνα, το αντικείμενο ή το σύμβολο με τη γραπτή απόδοση μιας λέξης.</p> <p>Επικεντρώνει την προσοχή του στο γραπτό κείμενο.</p>	<p>Επικέντρωση της προσοχής σε γραπτό κείμενο μέσω σύνδεσης με τον προφορικό λόγο.</p> <p>Πρώτη ανάγνωση</p> <p>Κατανόηση μικρού γραπτού κειμένου.</p> <p>Φωνολογική ενημερότητα.</p> <p>Ανάλυση και σύνθεση συλλαβών και λέξεων.</p> <p>Δημιουργία νοηματικά αποδεκτών προτάσεων.</p> <p>Σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση με χρήση ανάλογου</p>	<p><i>Αναγνώριση και αποκωδικοποίηση του μηνύματος οπτικών ερεθισμάτων που περιλαμβάνουν ή όχι, γραπτό λόγο: πινακίδες με σήματα ή σύμβολα (τροχαίια, τουαλέτας, τοξικών ουσιών, συγκοινωνιών, κ.ά.), αφίσες, εικόνες καταστάσεων, προσώπων ή αντικειμένων, συσκευασίες τροφίμων και άλλων καταναλωτικών ειδών, κ.ά.</i></p> <p>Αναγνώριση της γραπτής μορφής του ονόματός τους και βαθμιαία και των συμμαθητών τους με δραστηριότητες όπως το μοίρασμα τετραδίων, παιχνίδια με καρτέλες όπου αναγράφονται τα ονόματα όλων των μαθητών της τάξης (να δοθεί, π.χ., το τετράδιο ή η καρτέλα στο μαθητή του οποίου το όνομα αναγράφεται).</p> <p>Προφορική παραγωγή κειμένου από το μαθητή και αναγραφή του στον πίνακα από το δάσκαλο. Ομαδική διόρθωση σημασιολογικών, συντακτικών και γραμματικών λαθών, εμπλουτισμός του κειμένου με προσδιορισμούς και δευτερεύοντα νοήματα.</p> <p>Παιχνίδι με εντοπισμό σε κείμενο της</p>

<p>Αποκτά φωνολογική ενημερότητα (συνδέει το γράμμα με την ηχητική του απόδοση).</p> <p>Κατανοεί τη φορά ανάγνωσης, την απόσταση μεταξύ των λέξεων και τα βασικά σημεία στίξης.</p> <p>Κατανοεί και χρησιμοποιεί σωστά όρους, όπως αρχή, τέλος, σελίδα, γραμμή, λέξη, γράμμα, πρόταση, κείμενο, τίτλος.</p> <p>Συνδέει τα γράμματα και δημιουργεί συλλαβές, τις συλλαβές και δημιουργεί λέξεις, τις λέξεις και δημιουργεί προτάσεις.</p> <p>Κατανοεί το νόημα των λέξεων και κατ' επέκταση των προτάσεων και των κειμένων που διαβάζει.</p> <p>Παρακολουθεί γραπτό κείμενο με παράλληλη ακρόασή του και το αποδίδει προφορικά.</p> <p>Διαβάζει φυσικά και αβίαστα με κατάλληλο ρυθμό και επιτονισμό και αποδίδει προφορικά το νόημα του αναγνώσματος.</p> <p>Διαβάζει και κατανοεί μικρό κείμενο για να αντλήσει πληροφορίες ή οδηγίες εκτέλεσης συγκεκριμένης εργασίας.</p> <p>Διαβάζει και απομνημονεύει ποιήματα και ρόλους για απαγγελία, παροιμίες, γλωσσοδέτες και ιδιαίτερες μεταφορικές εκφράσεις.</p> <p>Εντοπίζει νοηματικά, συντακτικά και γραμματικά λάθη σε ένα γραπτό κείμενο και προτείνει διορθώσεις.</p>	<p>εκφραστικού ύφους.</p> <p>Αφηγηματικής μορφής νοηματική απόδοση αναγνώσματος.</p> <p>Άντληση πληροφοριών από γραπτό κείμενο.</p> <p>Χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης: εικόνες και ακολουθίες εικόνων, σύμβολα, μακατον, μεγέθυνση γραμμάτων με χρήση Η/Υ, οπτικοακουστικών ή άλλων τεχνολογικών μέσων καθώς και ειδικά γραμμένων βιβλίων, για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν την αναγνωστική δεξιότητα.</p>	<p>αρχής, της μέσης και του τέλους, γραμμών, λέξεων, γραμμάτων, σελίδων.</p> <p>Οπτικοακουστική παρουσίαση λέξεων ή μικρών προτάσεων και εξάσκηση στη σωστή άρθρωση φθόγγων, συλλαβών και λέξεων.</p> <p>Αντιστοίχιση γραμμάτων, συλλαβών και λέξεων με εικόνες αντικειμένων που αρχίζουν από αυτά.</p> <p>Εξάσκηση στην ανάλυση και σύνθεση συλλαβών και λέξεων, π.χ. καρτέλες με αναγραφόμενες λέξεις που κόβονται πρώτα σε συλλαβές και κατόπιν σε γράμματα και στη συνέχεια συνδέονται για να ξανασχηματίσουν τη λέξη.</p> <p>Διάκριση και αναφορά των λέξεων σε μια πρόταση ή μια φράση που θα δουν ή θα ακούσουν.</p> <p>Σύνθεση νοηματικά αποδεκτών προτάσεων με δοσμένες όλες τις λέξεις που τις απαρτίζουν.</p> <p>Σύνθεση νοηματικά αποδεκτών προτάσεων με αφετηρία μια δοσμένη λέξη.</p> <p><i>Συλλογές ή κατασκευή κολλάζ με αποκόμματα εφημερίδων ή περιοδικών σχετικών με θέματα που ενδιαφέρουν τους μαθητές.</i></p> <p><i>Συλλογές με ευχετήριες κάρτες, σπιρτόκουτα, αφίσες, κ.ά.</i></p> <p>Παιχνίδια με λέξεις, π.χ. εύρεση των γραμμάτων που λείπουν από γνωστές λέξεις, ή λέξεων που λείπουν από προτάσεις, αντικατάσταση με συνώνυμα ή αντίθετα, γλωσσοδέτες, στιχομυθίες.</p> <p><i>Παραγωγή προφορικού λόγου ή εναλλακτικού τρόπου έκφρασης, από παρατήρηση (ανάγνωση) εικόνων που συνθέτουν μια ιστορία. Παραλλαγή αυτής της δραστηριότητας είναι η λογική σειροθέτηση δοσμένων εικόνων έτσι ώστε να σχηματιστεί η ιστορία.</i></p> <p>Ανάγνωση καρτελών με προτάσεις που</p>
---	---	---

<p>Αντιλαμβάνεται τους διαφορετικούς εκφραστικούς τρόπους των ειδών του γραπτού λόγου και τους συνδέει με την εκάστοτε σκοπιμότητα.</p> <p>Διακρίνει το ποίημα από το πεζό και το διάλογο από την αφήγηση και την περιγραφή.</p> <p>Συσχετίζει το κείμενο με την εικονογράφηση.</p> <p>Διακρίνει το απλό από το εμπλουτισμένο κείμενο, τη διάθεση και τα συναισθήματα που εκπέμπονται, το σοβαρό ή το αστειό ύφος, το πραγματικό και το μη πραγματικό, το γεγονός από το σχόλιο.</p> <p>Αποκτά, σταθεροποιεί και εφαρμόζει ένα σταδιακά διευρυνόμενο λεξιλόγιο.</p> <p>Εντοπίζει και διαβάζει το όνομα του συγγραφέα, τον τίτλο ενός βιβλίου και τα περιεχόμενα.</p> <p>Αρχίζει να χρησιμοποιεί αλφαβητικά λεξιλόγια, λεξικά και παιδικές εγκυκλοπαίδειες.</p> <p>Εξασκείται στη χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης, όταν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών δεν μπορεί να αποκτήσει τη φυσιολογική αναγνωστική δεξιότητα.</p>		<p>απαρτίζουν μικρό κείμενο, σε μη κανονική σειρά. Στη συνέχεια γίνεται λογική σειροθέτηση των προτάσεων για τη σύνθεση του κειμένου.</p> <p><i>Συνοπτική ή αναλυτική απόδοση νοήματος αναγνωσμένου κειμένου.</i></p> <p>Ανάγνωση διαλόγων, ποιημάτων, αφηγήσεων, αστειών ιστοριών, κ.ά., με ανάλογη γλωσσική (επιτονισμός, ρυθμός, αυξομείωση έντασης της φωνής) ή και σωματική έκφραση (κινήσεις χεριών, εκφράσεις προσώπου).</p> <p>Δραστηριότητες εντοπισμού πληροφοριών σε γραπτό κείμενο, π.χ., η χρήση ερμηνευτικού λεξικού, η κατανόηση της εκφώνησης μιας εργασίας, ο εντοπισμός του χώρου και του χρόνου μιας παιδικής θεατρικής παράστασης, η ανεύρεση θέματος σε παιδική εγκυκλοπαίδεια.</p> <p><i>Επεξεργασία κειμένων με συζήτηση στην τάξη: αναφορά κύριου νοήματος, προσώπων, πραγματικών και φανταστικών καταστάσεων, γεγονότων, σκοπιμοτήτων, εναλλακτικών πράξεων, έκφραση εντυπώσεων συναισθημάτων, κρίσεων, κ.ά. Παρουσίαση εικόνων σχετικών με το κείμενο και αντιστοίχιση τους με τα σχετικά χωρία. Αισθητική απόδοση με ζωγραφική και θεατρικές δραστηριότητες (για παιδιά με προβλήματα άρθρωσης λόγου ενδείκνυται η παντομίμα). Σύνδεση με μουσική, αν είναι δυνατό.</i></p> <p><i>Συστηματική εξάσκηση στην ανάγνωση και την επεξεργασία διαφόρων μορφών γραπτού λόγου, ανάλογα με το βαθμό καταλληλότητας και συνάφειας με τα ενδιαφέροντα, τις δυνατότητες και τις ανάγκες των μαθητών.</i></p> <p>Εξάσκηση στη χρήση τεχνολογικών μέσων που υποβοηθούν την αναγνωστική δεξιότητα, π.χ., ταυτόχρονη παρουσίαση κειμένου, εικόνας και ηχητικής απόδοσης με κατάλληλο λογισμικό σε Η/Υ, μεγέθυνση γραμμάτων, εκμετάλλευση της εικόνας(στατικής και κινούμενης),</p>
--	--	--

		ως μέσου υποστήριξης της ανάγνωσης, πολυμεσικά λογισμικά διαδραστικού τύπου (για απόκτηση γνώσεων ή ανεύρεση πληροφοριών) συνοδευόμενα από κατάλληλο εργονομικό σχεδιασμό υλικού (σε Η/Υ).
--	--	--

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ Γ΄ - Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η σταδιακή βελτίωση της αναγνωστικής δεξιότητας του μαθητή (ή εναλλακτικών και υποβοηθητικών της μορφών), όσον αφορά στην ακρίβεια, την ευχέρεια και την ταχύτητα ανάγνωσης, στη γενίκευση και εφαρμογή της σε όλα τα μαθήματα και στα εξωσχολικά αναγνώσματα, στην άντληση και αξιολόγηση πληροφοριών, καθώς και στη γενικότερη εκτίμηση και αποδοχή της ευρύτερης γλωσσικής ποικιλίας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Διαβάζει και κατανοεί διάφορα είδη γραπτού λόγου, κατάλληλα για την ηλικία και τις δυνατότητές του.</p> <p>Συγκρίνει τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο θέμα παρουσιάζεται μέσα από διαφορετικά είδη γραπτού λόγου.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το γλωσσικό ύφος και την οργανωτική δομή με τα οποία παρουσιάζεται ένα θέμα στο γραπτό λόγο και τα συσχετίζει με τη σκοπιμότητα του κειμένου για να εκτιμήσει την καταλληλότητά τους.</p> <p>Διαβάζει ένα κείμενο με μια ανάγνωση για απόκτηση της συνολικής του εικόνας, σχολαστικά για να εντοπίσει και να κατανοήσει επαρκώς τις λεπτομέρειες και επιλεκτικά για άντληση συγκεκριμένων</p>	<p>Ανάγνωση και κατανόηση κειμένου.</p> <p>Απόδοση νοήματος και περίληψη προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Σύνθεση και προφορική απόδοση κειμένου από εικόνες ή από άλλους τρόπους οπτικοακουστικής μετάδοσης (σε περίπτωση που είναι ανεπαρκής ή αδύνατη η απόκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας).</p> <p>Διατύπωση εντυπώσεων, σχολίων και απόψεων και ευρύτερη κριτική αποτίμηση των αναγνωσμάτων.</p> <p>Σιωπηρή και</p>	<p>Ανάγνωση, επεξεργασία και εξοικείωση με διάφορα είδη κειμένων: διάφορα κείμενα από τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος, αγγελίες, τίτλοι, περιγραφές, αφηγήματα, ποιήματα, πληροφοριακά κείμενα, επιστολές, προσκλήσεις, ημερολόγια, βιογραφίες, αποσπάσματα από εφημερίδες και περιοδικά, πίνακες περιεχομένων, κατάλογοι, λεξικά, εγκυκλοπαιδικά θέματα, χάρτες, σχεδιαγράμματα, διαφημιστικά έντυπα, ιστορίες με εικόνες ή σκίτσα, σημειώσεις, παραμύθια, ανέκδοτα, διηγήματα, μυθιστορήματα, βιβλιοπαρουσιάσεις, κριτικές θεατρικού ή κινηματογραφικού έργου, χειρόγραφα, ευχετήριες κάρτες για διάφορες περιστάσεις, τηλεγραφήματα.</p> <p><i>Ανάγνωση και επεξεργασία μικρών αγγελιών. Συσχέτισή τους με θέματα εργασίας, κατοικίας, μεταφορικού μέσου και αγοραπωλησίας αντικειμένων που αφορούν τα παιδιά.</i></p> <p><i>Γιορτές, έθιμα, συνήθειες, διατροφή, από διάφορες περιοχές, μέσα από πληροφοριακά κείμενα, διαφημιστικά φυλλάδια, εγκυκλοπαίδειες, τουριστικούς οδηγούς, ντόπιες συνταγές μαγειρικής.</i></p>

<p>πληροφοριών.</p> <p>Έρχεται σταδιακά σε επαφή και διαβάζει είδη του γραπτού λόγου με τα οποία δεν είναι εξοικειωμένος.</p> <p>Εντοπίζει τα χαρακτηριστικά μορφολογικά στοιχεία του καθενός από τα είδη του γραπτού λόγου. Βαθμιαία διακρίνει και ονομάζει τα είδη με βάση τα χαρακτηριστικά αυτά.</p> <p>Αναπτύσσει σταδιακά θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στο γραπτό λόγο, επιλέγοντας και διαβάζοντας συγκεκριμένα αναγνώσματα.</p> <p>Διαβάζει για προσωπική του ανάγκη ή ψυχαγωγία και ευχαρίστηση, αλλά και για να ενημερώσει ή να ανακοινώσει κάτι σε άλλους.</p> <p>Διαβάζει μεγαλόφωνα, φυσικά και αβίαστα, με κατάλληλο ρυθμό και επιτονισμό, κατανοεί το περιεχόμενο και το αποδίδει προφορικά ή γραπτά, συνοπτικά ή αναλυτικά.</p> <p>Προσαρμόζει το αναγνωστικό του ύφος στο είδος και στη σκοπιμότητα του κειμένου.</p> <p>Συνοδεύει την ανάγνωση με κινήσεις του σώματος και εκφράσεις του προσώπου, συμπληρωματικά με τον προφορικό λόγο, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν προβλήματα λόγου.</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του στο γραπτό κείμενο και το διαβάζει σιωπηρά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και αναφέρει τις διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου.</p>	<p>φωναχτή ανάγνωση με χρήση ανάλογου εκφραστικού ύφους.</p> <p>Άντληση πληροφοριών από γραπτό κείμενο.</p> <p>Διάκριση των ειδών του γραπτού λόγου και των χαρακτηριστικών τους.</p> <p>Χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης: εικόνες και ακολουθίες εικόνων, σύμβολα, makaton, μεγέθυνση γραμμάτων με χρήση Η/Υ, οπτικοακουστικών ή άλλων τεχνολογικών μέσων καθώς και ειδικά γραμμένων βιβλίων, για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν την αναγνωστική δεξιότητα.</p>	<p>Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου.</p> <p>Εξάσκηση και σταδιακή βελτίωση στο χωρισμό κειμένου σε παραγράφους και θεματικές ενότητες. Αναφορά πλαγιότιτλων.</p> <p><i>Εξάσκηση και σταδιακή βελτίωση στη σύντομη προφορική απόδοση νοήματος και στη γραπτή περίληψη.</i></p> <p>Αναλυτική απόδοση νοήματος.</p> <p>Σύγκριση διαφορετικών ειδών γραπτού λόγου που διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα, π.χ., ένας διάλογος, μια αφήγηση, μια δημοσίευση στον τύπο και μια συνοπτική ανακοίνωση σχετικές με το θέμα του διαλόγου.</p> <p>Σύνθεση αναλυτικού κειμένου (προφορικού ή γραπτού) από πρόχειρες σημειώσεις, μελέτη χαρτών, ενημερωτικά και διαφημιστικά κείμενα, εκπαιδευτικές επισκέψεις, εικόνες, φωτογραφίες, ζωγραφικούς πίνακες, κόμικς, ηχογραφημένα είδη προφορικού λόγου, εκδηλώσεις της σχολικής ζωής, κ.ά., και ανακοίνωσή τους στην τάξη.</p> <p>Σχόλια, απόψεις, εντυπώσεις και ευρύτερη κριτική αποτίμηση ενός γραπτού κειμένου, με συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Διάκριση γεγονότων από τα σχόλια, κατανόηση της σκοπιμότητας και των πεποιθήσεων του συγγραφέα, συσχέτιση αυτών με το συνολικό ύφος του κειμένου.</p> <p><i>Ανάγνωση μικρών κειμένων (μύθων, ανεκδότων, ποιημάτων, τραγουδιών, κ.ά.) γραμμένων σε διαφορετικά ιδιώματα της ελληνικής γλώσσας και σύγκρισή τους με εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών στην προφορά, στη μορφή και στη θέση των λέξεων μέσα στην πρόταση.</i></p> <p><i>Συνοπτική απόδοση συνόλου νοηματικά συναφών κειμένων (για λόγους ανακεφαλαίωσης και</i></p>
--	---	---

<p>Διαβάζει κείμενα με συνηθισμένες εκφράσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας καθώς και με ιδιωματικό λόγο, τα αποδέχεται, τα κατανοεί και τα συγκρίνει με την κοινή νεοελληνική γλώσσα.</p> <p>Εφαρμόζει την αναγνωστική του δεξιότητα, ως δεξιότητα άντλησης πληροφοριών, απόκτησης γνώσεων και γραπτής επικοινωνίας ικανοποιώντας προσωπικές και κοινωνικές του ανάγκες.</p> <p>Διαβάζει και απομνημονεύει ποιήματα και ρόλους για απαγγελία.</p> <p>Εντοπίζει νοηματικά, συντακτικά και γραμματικά λάθη σε ένα γραπτό κείμενο, προτείνει και εφαρμόζει διορθώσεις.</p> <p>Χρησιμοποιεί με ευχέρεια λεξικά, καταλόγους και εγκυκλοπαίδειες.</p> <p>Εξασκείται στη χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης, όταν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών δεν μπορεί να αποκτήσει τη φυσιολογική αναγνωστική δεξιότητα.</p>		<p><i>επανάληψης) με τη βοήθεια των επιμέρους τίτλων και των κύριων νοημάτων του καθενός.</i></p> <p><i>Άντληση πληροφοριών από βιβλιοθήκες, εγκυκλοπαίδειες, Διαδίκτυο, ΜΜΕ, ενημερωτικά έντυπα, με σκοπό την πραγματοποίηση απλής ερευνητικής εργασίας.</i></p> <p>Εξάσκηση και σταδιακή βελτίωση της αναγνωστικής δεξιότητας με σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου. Εντοπισμός και εξοικείωση με τη δομή, το ύφος και τη σκοπιμότητα του καθενός.</p> <p><i>Οργάνωση σχολικών εκδηλώσεων με απαγγελίες ποιημάτων και αναγνώσεις διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου σχετικών με το θέμα της εκδήλωσης.</i></p> <p>Εξάσκηση στον «αλφαριθμητισμό» της εικόνας, στην ανάγνωση συμβολικής γλώσσας, στην κατανόηση και την εφαρμογή της γλώσσας του σώματος. Εξοικείωση με την ταυτόχρονη οπτικοακουστική παρουσίαση κειμένου και τη χρήση υποστηρικτικών τεχνολογικών μέσων, για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν επαρκώς την αναγνωστική δεξιότητα.</p>
--	--	--

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη βελτίωση της αναγνωστικής δεξιότητας του μαθητή (ή εναλλακτικών και υποβοηθητικών της μορφών), όσον αφορά στην ακρίβεια, την ευχέρεια και την ταχύτητα ανάγνωσης, στη γενίκευση και εφαρμογή της σε όλα τα μαθήματα και στα εξωσχολικά αναγνώσματα, στην άντληση και αξιολόγηση πληροφοριών, καθώς και στη γενικότερη εκτίμηση και αποδοχή της ευρύτερης γλωσσικής ποικιλίας.

Στόχοι	Θεματικές	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
--------	-----------	----------------------------

	Ενότητες	
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Διαβάζει και κατανοεί διάφορα είδη γραπτού λόγου, κατάλληλα για την ηλικία και τις δυνατότητές του.</p> <p>Συγκρίνει τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο θέμα παρουσιάζεται μέσα από διαφορετικά είδη γραπτού λόγου.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το γλωσσικό ύφος και την οργανωτική δομή με τα οποία παρουσιάζεται ένα θέμα στο γραπτό λόγο και τα συσχετίζει με τη σκοπιμότητα του κειμένου για να εκτιμήσει την καταλληλότητά τους.</p> <p>Διαβάζει ένα κείμενο με μια ανάγνωση για απόκτηση της συνολικής του εικόνας, σχολαστικά για να εντοπίσει και να κατανοήσει επαρκώς τις λεπτομέρειες και επιλεκτικά για άντληση συγκεκριμένων πληροφοριών.</p> <p>Έρχεται σταδιακά σε επαφή και διαβάζει είδη του γραπτού λόγου με τα οποία δεν είναι εξοικειωμένος.</p> <p>Εντοπίζει τα χαρακτηριστικά μορφολογικά στοιχεία του καθενός από τα είδη του γραπτού λόγου. Βαθμιαία διακρίνει και ονομάζει τα είδη με βάση τα χαρακτηριστικά αυτά.</p> <p>Αναπτύσσει σταδιακά θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στο γραπτό λόγο, επιλέγοντας και διαβάζοντας συγκεκριμένα αναγνώσματα.</p> <p>Διαβάζει για προσωπική του ανάγκη ή ψυχαγωγία και</p>	<p>Ανάγνωση και κατανόηση κειμένου.</p> <p>Απόδοση νοήματος και περίληψης προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Σύνθεση και απόδοση κειμένου από γραπτές σημειώσεις.</p> <p>Σύνθεση και προφορική απόδοση κειμένου από εικόνες ή από άλλους τρόπους οπτικοακουστικής μετάδοσης (σε περίπτωση που είναι ανεπαρκής ή αδύνατη η απόκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας).</p> <p>Διατύπωση εντυπώσεων, σχολίων και απόψεων και ευρύτερη κριτική αποτίμηση των αναγνωσμάτων.</p> <p>Σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση με χρήση ανάλογου εκφραστικού ύφους.</p> <p>Άντληση πληροφοριών από γραπτό κείμενο.</p> <p>Διάκριση των ειδών του γραπτού λόγου και των χαρακτηριστικών τους.</p> <p>Χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης: εικόνες</p>	<p>Ανάγνωση, επεξεργασία και εξοικείωση με διάφορα είδη κειμένων: διάφορα κείμενα από τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος, αγγελίες, τίτλοι, περιγραφές, αφηγήματα, ποιήματα, πληροφοριακά κείμενα, επιστολές, προσκλήσεις, ημερολόγια, βιογραφίες, αποσπάσματα από εφημερίδες και περιοδικά, πίνακες περιεχομένων, κατάλογοι, λεξικά, εγκυκλοπαιδικά θέματα, χάρτες, σχεδιαγράμματα, διαφημιστικά έντυπα, ιστορίες με εικόνες ή σκίτσα, σημειώσεις, παραμύθια, ανέκδοτα, διηγήματα, μυθιστορήματα, βιβλιοπαρουσιάσεις, κριτικές θεατρικού ή κινηματογραφικού έργου, χειρόγραφα, ευχετήριες κάρτες για διάφορες περιστάσεις, τηλεγραφήματα.</p> <p><i>Γιορτές, έθιμα, συνήθειες, διατροφή, από διάφορες περιοχές, μέσα από πληροφοριακά κείμενα, διαφημιστικά φυλλάδια, εγκυκλοπαιδείες, τουριστικούς οδηγούς, ντόπιες συνταγές μαγειρικής.</i></p> <p>Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου, για το περιεχόμενο (ενδοκειμενικές), για το πλαίσιο συγγραφής – συγγραφέας, κοινωνικοπολιτισμικές επιρροές- (περικειμενικές) και για παρόμοιας θεματολογίας κείμενα (διακειμενικές).</p> <p><i>Περίληπτική απόδοση κειμένου, ως δείγμα κατανόησης των κύριων σημείων του από το μαθητή.</i></p> <p><i>Ερωτήσεις που προάγουν μεταγνωστικές δεξιότητες: ανάλυση και αξιολόγηση προσώπων, πράξεων, καταστάσεων, αναφορά εναλλακτικών τρόπων δράσης των προσώπων ή εναλλακτικών πλαισίων εμφάνισης γεγονότων, προβλέψεις, υποθέσεις, απόψεις, κ.ά. Σύνθεση κριτικών αποτιμήσεων με χρήση ανάλογου λεξιλογίου και ορολογίας.</i></p> <p>Χωρισμός κειμένου σε παραγράφους και θεματικές ενότητες. Αναφορά πλαισιότιπλων.</p> <p>Αναλυτική απόδοση νοήματος.</p>

<p>ευχαρίστηση, αλλά και για να ενημερώσει ή να ανακοινώσει κάτι σε άλλους.</p> <p>Διαβάζει μεγαλόφωνα, φυσικά και αβίαστα, με κατάλληλο ρυθμό και επιτονισμό, κατανοεί το περιεχόμενο και το αποδίδει προφορικά ή γραπτά, συνοπτικά ή αναλυτικά.</p> <p>Προσαρμόζει το αναγνωστικό του ύφος στο είδος και στη σκοπιμότητα του κειμένου.</p> <p>Συνοδεύει την ανάγνωση με κινήσεις του σώματος και εκφράσεις του προσώπου, συμπληρωματικά με τον προφορικό λόγο, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν προβλήματα λόγου.</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του στο γραπτό κείμενο και το διαβάζει σιωπηρά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και αναφέρει τις διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου.</p> <p>Διαβάζει κείμενα με συνηθισμένες εκφράσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας καθώς και με ιδιωματικό λόγο, τα αποδέχεται, τα κατανοεί και τα συγκρίνει με την κοινή νεοελληνική γλώσσα.</p> <p>Εφαρμόζει την αναγνωστική του δεξιότητα, ως δεξιότητα άντλησης πληροφοριών, απόκτησης γνώσεων και γραπτής επικοινωνίας ικανοποιώντας προσωπικές και κοινωνικές του ανάγκες.</p> <p>Διαβάζει και απομνημονεύει ποιήματα και ρόλους για απαγγελία.</p> <p>Εντοπίζει νοηματικά,</p>	<p>και ακολουθίες εικόνων, σύμβολα, makaton, μεγέθυνση γραμμάτων με χρήση Η/Υ, οπτικοακουστικών ή άλλων τεχνολογικών μέσων καθώς και ειδικά γραμμένων βιβλίων, για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν την αναγνωστική δεξιότητα.</p>	<p>Σύγκριση διαφορετικών ειδών γραπτού λόγου που διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα, π.χ., ένας διάλογος, μια αφήγηση, μια δημοσίευση στον τύπο και μια συνοπτική ανακοίνωση σχετικές με το θέμα του διαλόγου.</p> <p>Σύνθεση αναλυτικού κειμένου (προφορικού ή γραπτού) από πρόχειρες σημειώσεις, μελέτη χαρτών, ενημερωτικά και διαφημιστικά κείμενα, εκπαιδευτικές επισκέψεις, εικόνες, φωτογραφίες, ζωγραφικούς πίνακες, κόμικς, ηχογραφημένα είδη προφορικού λόγου, εκδηλώσεις της σχολικής ζωής, κ.ά., και ανακοίνωσή τους στην τάξη.</p> <p>Σχόλια, απόψεις, εντυπώσεις και ευρύτερη κριτική αποτίμηση ενός γραπτού κειμένου, με συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Διάκριση γεγονότων από τα σχόλια, κατανόηση της σκοπιμότητας και των πεποιθήσεων του συγγραφέα, συσχέτιση αυτών με το συνολικό ύφος του κειμένου.</p> <p><i>Ανάγνωση μικρών κειμένων (μύθων, ανεκδότην, ποιημάτων, τραγουδιών, κ.ά.) γραμμένων σε διαφορετικά ιδιώματα της ελληνικής γλώσσας και σύγκρισή τους με εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών στην προφορά, στη μορφή και στη θέση των λέξεων μέσα στην πρόταση.</i></p> <p><i>Συνοπτική απόδοση συνόλου νοηματικά συναφών κειμένων (για λόγους ανακεφαλαίωσης και επανάληψης) με τη βοήθεια των επιμέρους τίτλων και των κύριων νοημάτων του καθενός.</i></p> <p><i>Άντληση πληροφοριών από βιβλιοθήκες, εγκυκλοπαίδειες, Διαδίκτυο, ΜΜΕ, ενημερωτικά έντυπα, με σκοπό την πραγματοποίηση απλής ερευνητικής εργασίας.</i></p> <p>Σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου. Εντοπισμός και εξοικείωση με τη δομή, το ύφος και τη σκοπιμότητα του</p>
---	--	--

<p>συντακτικά και γραμματικά λάθη σε ένα γραπτό κείμενο, προτείνει και εφαρμόζει διορθώσεις.</p> <p>Χρησιμοποιεί με ευχέρεια λεξικά , καταλόγους και εγκυκλοπαίδειες.</p> <p>Εξασκείται στη χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης, όταν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών δεν μπορεί να αποκτήσει τη φυσιολογική αναγνωστική δεξιότητα.</p>		<p>καθενός.</p> <p><i>Οργάνωση σχολικών εκδηλώσεων με απαγγελίες ποιημάτων και αναγνώσεις διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου σχετικών με το θέμα της εκδήλωσης.</i></p> <p><i>Εντοπισμός και ανάγνωση χρησιμων λειτουργικών πληροφοριών από τις εφημερίδες:θέατρα, κινηματογράφοι, φαρμακεία, νοσοκομεία, κ.ά.</i></p> <p><i>Πραγματοποίηση μικρών ερευνών με δημιουργία ερωτηματολογίου για θέματα που αφορούν τη σχολική ζωή ή κάποιο σχέδιο εργασίας.</i></p> <p><i>Οργάνωση της σχολικής βιβλιοθήκης με αρχειοθέτηση και καρτέλες δανεισμού. Οργάνωση εκθέσεων βιβλίου και βιβλιοπαρουσιάσεων.</i></p> <p><i>Ανάγνωση, επεξεργασία και σύγκριση βιογραφιών με βιογραφικά σημειώματα.</i></p> <p>Εξάσκηση στον «αλφαριθμητισμό» της εικόνας, στην ανάγνωση συμβολικής γλώσσας, στην κατανόηση και την εφαρμογή της γλώσσας του σώματος. Εξοικείωση με την ταυτόχρονη οπτικοακουστική παρουσίαση κειμένου και τη χρήση υποστηρικτικών τεχνολογικών μέσων, για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν επαρκώς την αναγνωστική δεξιότητα.</p>
---	--	---

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας γραφής και γραπτής απόδοσης νοημάτων και η εισαγωγή στην επικοινωνιακή χρήση του λόγου. Η δυνατότητα έκφρασης με εναλλακτικούς τρόπους.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Συνδέει τον προφορικό με το γραπτό λόγο, κατανοώντας και τη δυνατότητα γραπτής</p>	<p>Φωνολογική ενημερότητα.</p> <p>Πρώτη γραφή.</p> <p>Χρήση βοηθητικών</p>	<p>Ασκήσεις οπτικοκινητικού και γραφοκινητικού συντονισμού (αντιστοιχίσεις, αντιγραφή χρωματιστών σχημάτων, λαβύρινθοι, συμπλήρωση ελλείψεων σε εικόνες, διάστικτα γράμματα, χρήση</p>

<p>επικοινωνίας και διατύπωσης των σκέψεων.</p> <p>Κατανοεί ότι ο γλωσσικός κώδικας είναι ο ίδιος κατά την ακρόαση, την ομιλία, την ανάγνωση και τη γραφή.</p> <p>Γράφει και αντιγράφει με ευχέρεια, ακρίβεια και ταχύτητα, καθώς και με αισθητικά αποδεκτή γραφή, όσον αφορά στη μορφή των γραμμάτων και στην απόσταση των λέξεων μέσα σε μια πρόταση, ανάλογα πάντα με τις δυνατότητές του.</p> <p>Εντοπίζει και συγκρίνει τους τύπους των γραμμάτων, π.χ. καλλιγραφικά, τυπογραφικά, απλά χειρόγραφα.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά μικρές προτάσεις ή σύνολο προτάσεων με νοηματική συνοχή και τα παρουσιάζει στην τάξη του.</p> <p>Εφαρμόζει σωστά τα πιο συνηθισμένα σημεία στίξης: τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, ενωτικό, θαυμαστικό.</p> <p>Διατυπώνει γραπτές περιγραφές συγκεκριμένων αντικειμένων του περιβάλλοντός του.</p> <p>Παράγει γραπτό λόγο με βάση εικόνες, ακολουθία εικόνων, παρακολούθηση ταινίας σε οπτικοακουστικά μέσα, ακούσματα.</p> <p>Αφηγείται γραπτά προσωπικά βιώματα και φανταστικές ιστορίες, τηρώντας τη χρονική αλληλουχία. Γράφει την αρχή, τη μέση ή τη συνέχεια μιας ιστορίας.</p> <p>Ξαναγράφει κείμενο με σκοπό τη βελτίωσή του, μετά</p>	<p>τεχνολογικών μέσων και εναλλακτικών τρόπων έκφρασης</p> <p>Παραγωγή γραπτού λόγου με βάση την άμεση εμπειρία του μαθητή.</p> <p>Αντιγραφή, αισθητικά αποδεκτή γραφή.</p> <p>Χρήση βασικών σημείων στίξης.</p> <p>Ορθογραφία, τονισμός.</p> <p>Στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις με γραπτό λόγο (πρόσκληση, ανακοίνωση, ευχή).</p> <p>Σχολιασμός κειμένων από είδη γραπτού λόγου κατάλληλων για τις δυνατότητες κατανόησης του μαθητή.</p> <p>Αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση.</p>	<p>πληκτρολογίου και ποντικιού σε Η/Υ, κ.ά.).</p> <p>Εξάσκηση στην, όσο το δυνατό πιο καλαίσθητη και ευανάγνωστη γραφή, στον τονισμό και στη στίξη, με αντιγραφή μικρών κειμένων, ανάλογα με την ευχέρεια του κάθε μαθητή.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή με τεχνολογικά μέσα υποστήριξης, π.χ., το «Πληκτρολόγιο Οθόνης» και το κανονικό πληκτρολόγιο του Η/Υ, λογισμικά ή άλλα τεχνολογικά μέσα ενεργοποίησης φωνής ή ακόμα και η χρήση αισθητήρων που προσαρμόζονται σε όποιο μέρος του σώματος μπορεί ο μαθητής να κινήσει συντονισμένα και «μεταφράζουν» τις κινήσεις του σε γραφή.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση συμβόλων και εικόνων επικοινωνίας, αν δεν υπάρχει δυνατότητα γραπτής έκφρασης με άλλο τρόπο.</p> <p>Σωστή γραφή του ονόματός του και λέξεων του βασικού λεξιλογίου.</p> <p><i>Γραπτές δραστηριότητες διαφόρων τύπων: απλές προτάσεις κρίσης, επιθυμίας, απορίας, ερώτησης, άρνησης, θαυμασμού, κ.ά., με κατάλληλη χρήση σημείων στίξης. Ανακοινώσεις, προσκλήσεις, προβλέψεις, περιγραφές, αφηγήσεις, ευχετήριες κάρτες, αλληλογραφία, πληροφορίες, κ.ά. Ανάρτηση των δραστηριοτήτων στον πίνακα ανακοινώσεων ή στο «Βιβλίο της τάξης».</i></p> <p><i>Εξάσκηση και παραγωγή κατευθυντικού γραπτού λόγου απλής μορφής (προσκλήσεις, οδηγίες, ερωτήσεις, κ.ά.) με ίδιο θέμα και διαφορετικό αποδέκτη.</i></p> <p>Γραφή φανταστικής ιστορίας, ποιήματος, διαλόγου ή παραμυθιού.</p> <p>Γραπτή περιγραφή εικόνας ή αφήγηση ιστορίας με βάση σειρά εικόνων.</p> <p>Γραπτές εντυπώσεις ή αναπαραγωγές (σε μικρή έκταση) με αφορμή</p>
--	--	---

<p>από διορθωτικές παρατηρήσεις δικές του ή των άλλων.</p> <p>Κατανοεί ότι απαιτείται η κατάλληλη χρήση λεξιλογίου, σύνταξης και γραμματικής, για την επίτευξη επικοινωνίας. Αντιλαμβάνεται ότι αυτά τροποποιούνται ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση (σκοπός και αποδέκτης του μηνύματος).</p> <p>Διαβάζει και σχολιάζει τα γραπτά των συμμαθητών του. Τα συγκρίνει με τα δικά του, ανταλλάσσει απόψεις και παραδειγματίζει ή παραδειγματίζεται από τους άλλους.</p> <p>Χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα στήριξης της ικανότητας γραφής, αν έχει γραφοκινητικές και οπτικοκινητικές δυσκολίες.</p> <p>Εκφράζεται με αναφορά σε σύμβολα, ή εικόνες σε περίπτωση που αδυνατεί να κατακτήσει την ικανότητα της γραφής.</p>		<p>οπτικοακουστικά ερεθίσματα, π.χ., διάλογοι, γεγονότα, ταινίες, κ.ά.</p> <p><i>Συνδυασμός του γραπτού λόγου που παράγει ο μαθητής με σχετικό θέμα ζωγραφικής.</i></p> <p>Αυτοδιόρθωση και αλληλοδιόρθωση γραπτών κειμένων με κριτήριο τη μορφολογική, συντακτική και σημασιολογική συνάφεια, χρησιμοποιώντας την ερώτηση: «πώς θα ταίριαζε καλύτερα;».</p>
--	--	--

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Γ΄- Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης του γραπτού λόγου ως μέσου επικοινωνίας, με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας μορφή και ύφος ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση, και η διαμόρφωση θετικής στάσης απέναντι στο γραπτό λόγο ή στην όποια μορφή εναλλακτικής έκφρασης.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Γράφει και αντιγράφει κείμενα (μικρά ή μεγάλα, ανάλογα με τις δυνατότητές του) ευανάγνωστα,</p>	<p>Είδη λόγου (αναφορικός, κατευθυντικός) και αντίστοιχοι τύποι κειμένων</p> <p>Γλωσσικές πράξεις</p>	<p>Ασκήσεις οπτικοκινητικού και γραφοκινητικού συντονισμού για μαθητές που εξαιτίας αισθητηριακών και κινητικών βλαβών ή δυσλειτουργιών δεν μπορούν να γράψουν ευανάγνωστα γράμματα.</p>

<p>ορθογραφήματα και καλαισθητά, όσο το δυνατόν ταχύτερα.</p> <p>Χρησιμοποιεί σωστά στίξη και τονισμό.</p> <p>Εφαρμόζει και γενικεύει βασικούς γραμματικούς κανόνες στη γραφή των λέξεων.</p> <p>Διορθώνει τα ορθογραφικά του λάθη με αναφορές σε λεξικά και σε πίνακες κλίσης της γραμματικής.</p> <p>Αποφασίζει να βελτιώσει δυσνόητο κείμενο ξαναγράφοντάς το.</p> <p>Μετασχηματίζει δοσμένο κείμενο (ή το παράγει από την αρχή) σε διαφορετικό είδος λόγου, για διαφορετικό σκοπό.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά κείμενα αναφορικού και κατευθυντικού λόγου.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά διάφορα κείμενα επικοινωνιακού χαρακτήρα, προσαρμόζοντας ανάλογα το ύφος της γραφής του.</p> <p>Γράφει κείμενα με βάση τις γνώσεις, τη φαντασία και τις εμπειρίες του, με νοηματική συνοχή και τρόπο που να προκαλεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη.</p> <p>Αφηγείται γραπτά χρονικά εξελισσόμενα συμβάντα από την άμεση ή έμμεση εμπειρία του, τηρώντας τη χρονική ακολουθία.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά και κατανοητά τις ιδέες του, με κατάλληλο και βαθμιαία διευρυμένο λεξιλόγιο.</p> <p>Συσχετίζει τις φραστικές του</p>	<p>με γραπτό λόγο (ή άλλο τρόπο έκφρασης)</p> <p>Καλαισθητή γραφή, ορθογραφία, στίξη, τονισμός</p> <p>Διόρθωση (αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση)</p> <p>Τρόποι σύνταξης περιλήψης</p> <p>Επιχειρηματολογία, διατύπωση συμπερασμάτων και αποφάσεων</p> <p>Σχεδιασμός και οργάνωση της δομής γραπτού κειμένου (μορφή, περιεχόμενο)</p> <p>Γραφή κειμένου με παραγράφους</p> <p>Διατύπωση γραπτού λόγου (ή εναλλακτικού τρόπου) ανάλογα με την σκοπιμότητα και την περίπτωση</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης με ή χωρίς τη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας</p>	<p>Ασκήσεις καλλιγραφίας, ορθογραφήμενης και ευανάγνωστης γραφής, στίξης και τονισμού.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση λεξικών κανονικών ή ηλεκτρονικών και εγκυκλοπαιδειών.</p> <p>Γραπτές προτάσεις με ορθή χρήση προθέσεων, συνδέσμων και άλλων μικρών λέξεων και εκφράσεων που εισάγουν προσδιορισμούς και δευτερεύοντα νοήματα (με αφορμή βιώματα ή διδασκόμενα μαθήματα).</p> <p><i>Μετασχηματισμοί κειμένων: από το λογοτεχνικό, αφηγηματικό, περιγραφικό στο διαλογικό και θεατρικό, και αντίστροφα.</i></p> <p>Μετατροπή ποιήματος σε πεζό (αφηγηματικό ή διαλογικό) και αντίστροφα.</p> <p><i>Συνοπτικές αποδόσεις κειμένων με βάση ακολουθία ερωτήσεων (για τόπο, χρόνο, πρόσωπα, καταστάσεις, κ.ά.).</i></p> <p><i>Αναγνώριση του είδους του λόγου και του αντίστοιχου τύπου των διδασκόμενων κειμένων, π.χ., περιγραφή ιστορικού γεγονότος, αφήγηση διηγήματος ή παραμυθιού, διάλογος μεταξύ δυο προσώπων, ανακοίνωση μιας είδησης, κ.ά.. Παραγωγή ανάλογων κειμένων.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένων με ύφος και λεξιλόγιο ανάλογα με τη σκοπιμότητα και τον αποδέκτη (προσκλήσεις, επιχειρηματολογία για στήριξη απόψεων και πειθώ, διατύπωση αιτημάτων, έκφραση συναισθημάτων και συγχαρητηρίων, περιγραφή και αφήγηση με σκοπό την ενημέρωση, καθοδήγηση για εκτέλεση μιας εργασίας, κ.ά.). Εντοπισμός των χαρακτηριστικών αυτών σε διάφορα κείμενα.</i></p> <p>Πραγματικές ή φανταστικές αφηγήσεις, διάλογοι και περιγραφές, σχετικά με πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις. Εναλλακτικές εξελίξεις (τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;). Υποθέσεις με παροντικές, παρελθοντικές και</p>
--	---	---

<p>επιλογές με το σκοπό του γραπτού του λόγου.</p> <p>Εξασκείται και σταδιακά βελτιώνεται στη δόμηση κειμένου με μορφολογικά, συντακτικά και σημασιολογικά αποδεκτές προτάσεις, περιόδους, παραγράφους και νοηματικές ενότητες.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη μονιμότητα του γραπτού λόγου έναντι της προσωρινότητας του προφορικού, καθώς και τον τρόπο έκφρασης του καθενός.</p> <p>Καταγράφει συνοπτικά σκέψεις και σχέδια με σκοπό να τα αναπτύξει προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Εξασκείται και βελτιώνεται στη χρήση προσδιορισμών, συνδετικών λέξεων και δευτερευόντων νοημάτων κατά τη γραφή ενός κειμένου.</p> <p>Εξασκείται και σταδιακά βελτιώνει την ικανότητα γραπτής περίληψης ενός κειμένου.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στη γραφή και στην παραγωγή γραπτού λόγου, καθώς και εμπιστοσύνη στις δυνατότητές του.</p> <p>Χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα στήριξης της ικανότητας γραφής, αν έχει γραφοκινητικές και οπτικοκινητικές δυσκολίες.</p> <p>Εκφράζεται με αναφορά σε σύμβολα, ή εικόνες σε περίπτωση που αδυνατεί να κατακτήσει την ικανότητα της γραφής.</p>		<p>μελλοντικές διαστάσεις (αν θα γινόταν/θα γίνει/γίνεται αυτό, τότε θα...). Αξιολογήσεις, εκτιμήσεις (αίτια-αποτελέσματα πράξεων, χαρακτηρισμοί, εντυπώσεις, κ.ά.).</p> <p><i>Γραπτή διατύπωση της οργάνωσης και της ακολουθίας της σκέψης για την διεξαγωγή συμπερασμάτων, τη λήψη αποφάσεων και την επίλυση προβληματικών καταστάσεων.</i></p> <p>Συμπλήρωση ιστορίας: αρχή, μέση ή τέλος. Εύρεση τίτλου.</p> <p>Παραγωγή γραπτού κειμένου με δοσμένο τίτλο ή και βοηθητικές-καθοδηγητικές ερωτήσεις.</p> <p>Συμπλήρωση απλής πρότασης με προσδιορισμούς.</p> <p><i>Ανάπτυξη ιστορίας προφορικά και γραπτά, με βάση μια περιγραφική εικόνα, κόμικς, ηχογραφημένο προφορικό λόγο ή ακολουθία εικόνων, αφού πρώτα σειροθετηθούν οι εικόνες αυτές. Μαθητές χωρίς την ικανότητα έκφρασης με γραπτό ή προφορικό λόγο μπορούν να ασχολούνται συχνότερα με τέτοιας μορφής δραστηριότητες.</i></p> <p><i>Συλλογή πληροφοριακών στοιχείων, με βάση συγκεκριμένο διαπραγματευόμενο θέμα από τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος, από εγκυκλοπαίδειες, διαδίκτυο, χάρτες, διαγράμματα, ενημερωτικά έντυπα, από εκπαιδευτικές επισκέψεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις, από την ευρύτερη σχολική και κοινωνική ζωή. Καταγραφή τους και παρουσίασή τους στην τάξη με γραπτό λόγο, ηχογράφηση και εικόνες.</i></p> <p>Ασκήσεις για κατανόηση και εξοικείωση με τη δομή και τη νοηματική συνοχή προτάσεων, παραγράφων και κειμένων. Γραπτή διατύπωση παραδειγμάτων και αυτοδιόρθωση ή αλληλοδιόρθωση.</p> <p><i>Ασκήσεις κατανόησης περιεχομένου σε κείμενο με αναφορά πλαγιότιτλων και</i></p>
---	--	---

		<p><i>ανάπτυξη περιληπτικού κειμένου με βάση αυτούς.</i></p> <p>Ανάπτυξη γραπτού κειμένου με βάση λέξεις και εκφράσεις-κλειδιά.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή κειμένου με βάση το προσυγγραφικό, το συγγραφικό και το μετασυγγραφικό στάδιο.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή με τεχνολογικά μέσα υποστήριξης, π.χ., το «Πληκτρολόγιο Οθόνης» και το κανονικό πληκτρολόγιο του Η/Υ, λογισμικά ή άλλα τεχνολογικά μέσα ενεργοποίησης φωνής ή ακόμα και η χρήση αισθητήρων που προσαρμόζονται σε όποιο μέρος του σώματος μπορεί ο μαθητής να κινήσει συντονισμένα και «μεταφράζουν» τις κινήσεις του σε γραφή.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση συμβόλων και εικόνων επικοινωνίας, αν δεν υπάρχει δυνατότητα γραπτής έκφρασης με άλλο τρόπο.</p>
--	--	--

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης του γραπτού λόγου ως μέσου επικοινωνίας, με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας μορφή και ύφος ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση, η διαμόρφωση θετικής στάσης και αυτοπεποίθησης απέναντι στο γραπτό λόγο ή στην όποια μορφή εναλλακτικής έκφρασης και η ικανότητα οργάνωσης της σκέψης και συστηματοποίησης γνώσεων και εμπειριών μέσω του γραπτού λόγου.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Γράφει και αντιγράφει κείμενα (μικρά ή μεγάλα, ανάλογα με τις δυνατότητές του) ευανάγνωστα, ορθογραφημένα και καλαίσθητα, όσο το δυνατόν ταχύτερα.</p>	<p>Είδη λόγου (αναφορικός, κατευθυντικός) και αντίστοιχοι τύποι κειμένων</p> <p>Γλωσσικές πράξεις με γραπτό λόγο (ή άλλο τρόπο έκφρασης)</p>	<p>Ασκήσεις οπτικοκινητικού και γραφοκινητικού συντονισμού για μαθητές που εξαιτίας αισθητηριακών και κινητικών βλαβών ή δυσλειτουργιών δεν μπορούν να γράψουν ευανάγνωστα γράμματα.</p> <p>Ασκήσεις καλλιγραφίας, ορθογραφημένης και ευανάγνωστης γραφής, στίξης και τονισμού.</p>

<p>Χρησιμοποιεί σωστά στίξη και τονισμό.</p> <p>Εφαρμόζει και γενικεύει βασικούς γραμματικούς κανόνες στη γραφή των λέξεων.</p> <p>Διορθώνει τα ορθογραφικά του λάθη με αναφορές σε λεξικά και σε πίνακες κλίσης της γραμματικής.</p> <p>Αποφασίζει να βελτιώσει δυσνόητο κείμενο ξαναγράφοντάς το.</p> <p>Μετασχηματίζει δοσμένο κείμενο (ή το παράγει από την αρχή) σε διαφορετικό είδος λόγου, για διαφορετικό σκοπό.</p> <p>Γράφει περιλήψεις με διάφορους βαθμούς σύμπτυξης.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά κείμενα αναφορικού και κατευθυντικού λόγου.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά διάφορα κείμενα επικοινωνιακού χαρακτήρα, προσαρμόζοντας ανάλογα το ύφος της γραφής του.</p> <p>Γράφει κείμενα με βάση τις γνώσεις, τη φαντασία και τις εμπειρίες του, με νοηματική συνοχή και τρόπο που να προκαλεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη.</p> <p>Αφηγείται γραπτά χρονικά εξελισσόμενα συμβάντα από την άμεση ή έμμεση εμπειρία του, τηρώντας τη χρονική ακολουθία.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά και κατανοητά τις ιδέες του, με κατάλληλο και βαθμιαία διευρυμένο λεξιλόγιο.</p>	<p>Καλαίσθητη γραφή, ορθογραφία, στίξη, τονισμός</p> <p>Διόρθωση (αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση)</p> <p>Προτασιακές περίοδοι με δευτερεύοντα νοήματα και χρήση συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων</p> <p>Τρόποι σύνταξης περιλήψης</p> <p>Σχεδιασμός και οργάνωση της δομής γραπτού κειμένου (μορφή, περιεχόμενο)</p> <p>Γραφή κειμένου με παραγράφους και νοηματικές ενότητες</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης με ή χωρίς τη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας</p>	<p>Εξάσκηση στη χρήση λεξικού (κανονικού ή ηλεκτρονικού), εγκυκλοπαίδειας και του σχολικού εγχειριδίου της Γραμματικής.</p> <p>Παραγωγή και οργάνωση ιδεών με βάση συγκεκριμένο θέμα. Διατύπωση των ιδεών αυτών με γραπτό κείμενο (κειμενοποίηση). Εξάσκηση στην αυτοδιόρθωση και στη σταδιακή βελτίωση.</p> <p><i>Μετασχηματισμοί κειμένων: από το λογοτεχνικό, αφηγηματικό, περιγραφικό στο διαλογικό και θεατρικό, και αντίστροφα.</i></p> <p>Μετατροπή ποιήματος σε πεζό (αφηγηματικό ή διαλογικό) και αντίστροφα.</p> <p>Γραπτές περιλήψεις σε όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος στα πλαίσια ανακεφαλαιώσεων ή σε περιπτώσεις παρουσίασης εξωσχολικών βιβλίων.</p> <p><i>Συνοπτικές αποδόσεις κειμένων με βάση ακολουθία ερωτήσεων (για τόπο, χρόνο, πρόσωπα, καταστάσεις, κ.ά.).</i></p> <p><i>Αναγνώριση του είδους του λόγου και του αντίστοιχου τύπου των διδασκόμενων κειμένων, με εντοπισμό των ειδικών χαρακτηριστικών του καθενός π.χ., περιγραφή ιστορικού γεγονότος, αφήγηση διηγήματος ή παραμυθιού, διάλογος μεταξύ δυο προσώπων, ανακοίνωση μιας είδησης, περιγραφή και ερμηνεία φυσικού ή κοινωνικού φαινομένου, κ.ά..</i> <i>Παραγωγή ανάλογων κειμένων.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένων με ύφος και λεξιλόγιο ανάλογα με τη σκοπιμότητα και τον αποδέκτη (προσκλήσεις, επιχειρηματολογία για στήριξη απόψεων σε περιπτώσεις αντιπαραθέσεων και αναγκαιότητας πειθούς, διατύπωση αιτημάτων, έκφραση συναισθημάτων και συγχαρητηρίων, περιγραφή και αφήγηση με σκοπό την ενημέρωση, καθοδήγηση για εκτέλεση μιας εργασίας, κ.ά.). Εντοπισμός των</i></p>
---	---	--

<p>Συσχετίζει τις φραστικές του επιλογές με το σκοπό του γραπτού του λόγου. Επιλέγει με βάση και το γλωσσικό του αίσθημα.</p> <p>Εξασκείται και σταδιακά βελτιώνεται στη δόμηση κειμένου με μορφολογικά, συντακτικά και σημασιολογικά αποδεκτές προτάσεις, περιόδους, παραγράφους και νοηματικές ενότητες.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη μονιμότητα του γραπτού λόγου έναντι της προσωρινότητας του προφορικού, καθώς και τον τρόπο έκφρασης του καθενός.</p> <p>Καταγράφει συνοπτικά σκέψεις και σχέδια με σκοπό να τα αναπτύξει προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Εξασκείται και βελτιώνεται στη χρήση προσδιορισμών, συνδετικών λέξεων και δευτερευόντων νοημάτων κατά τη γραφή ενός κειμένου.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στη γραφή και στην παραγωγή γραπτού λόγου, καθώς και εμπιστοσύνη στις δυνατότητές του.</p> <p>Χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα στήριξης της ικανότητας γραφής, αν έχει γραφοκινητικές και οπτικοκινητικές δυσκολίες.</p> <p>Εκφράζεται με αναφορά σε σύμβολα, ή εικόνες σε περίπτωση που αδυνατεί να κατακτήσει την ικανότητα της γραφής.</p>		<p><i>χαρακτηριστικών αυτών σε διάφορα κείμενα.</i></p> <p>Πραγματικές ή φανταστικές αφηγήσεις, διάλογοι και περιγραφές, σχετικά με πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις. Εναλλακτικές εξελίξεις (τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;). Υποθέσεις με παροντικές, παρελθοντικές και μελλοντικές διαστάσεις (αν θα γινόταν/θα γίνει/γίνεται αυτό, τότε θα...). Αξιολογήσεις, εκτιμήσεις (αίτια-αποτελέσματα πράξεων, χαρακτηρισμοί, εντυπώσεις, κ.ά.).</p> <p><i>Γραπτή διατύπωση της οργάνωσης και της ακολουθίας της σκέψης για την διεξαγωγή συμπερασμάτων, τη λήψη αποφάσεων και την επίλυση προβληματικών καταστάσεων.</i></p> <p>Συμπλήρωση ιστορίας: αρχή, μέση ή τέλος. Εύρεση τίτλου.</p> <p>Παραγωγή γραπτού κειμένου με δοσμένο τίτλο ή και βοηθητικές-καθοδηγητικές ερωτήσεις.</p> <p><i>Ανάπτυξη ιστορίας προφορικά και γραπτά, με βάση μια περιγραφική εικόνα, κόμικς, ηχογραφημένο προφορικό λόγο ή ακολουθία εικόνων, αφού πρώτα σειροθετηθούν οι εικόνες αυτές. Μαθητές χωρίς την ικανότητα έκφρασης με γραπτό ή προφορικό λόγο μπορούν να ασχολούνται συχνότερα με τέτοιες μορφής δραστηριότητες.</i></p> <p><i>Συλλογή πληροφοριακών στοιχείων, με βάση συγκεκριμένο διαπραγματευόμενο θέμα από τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος, από εγκυκλοπαίδειες, διαδίκτυο, χάρτες, διαγράμματα, ενημερωτικά έντυπα, από εκπαιδευτικές επισκέψεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις, από την ευρύτερη σχολική και κοινωνική ζωή. Καταγραφή τους και παρουσίασή τους στην τάξη με γραπτό λόγο, ηχογράφηση και εικόνες.</i></p> <p>Ασκήσεις για κατανόηση και εξοικείωση με τη δομή, τη νοηματική συνοχή και την επικοινωνιακή</p>
--	--	--

		<p>σκοπιμότητα προτάσεων, παραγράφων και κειμένων. Γραπτή διατύπωση παραδειγμάτων και αυτοδιόρθωση ή αλληλοδιόρθωση.</p> <p><i>Ασκήσεις κατανόησης περιεχομένου σε κείμενο με αναφορά πλαγιότιτλων και ανάπτυξη περιληπτικού κειμένου με βάση αυτούς.</i></p> <p><i>Ασκήσεις κατανόησης της δομής ενός κειμένου με βάση τα μορφολογικά και συντακτικά του χαρακτηριστικά: παράγραφοι, περίοδοι, κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, χρόνοι ρημάτων, προσδιορισμοί, κ.ά.</i></p> <p>Ανάπτυξη γραπτού κειμένου με βάση λέξεις και εκφράσεις-κλειδιά.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή κειμένου με βάση το προσυγγραφικό, το συγγραφικό και το μετασυγγραφικό στάδιο.</p> <p><i>Ανάθεση και εκπόνηση γραπτών εργασιών σε όλα τα μαθήματα.</i></p> <p>Εξάσκηση στη γραφή με τεχνολογικά μέσα υποστήριξης, π.χ., το «Πληκτρολόγιο Οθόνης» και το κανονικό πληκτρολόγιο του Η/Υ, λογισμικά ή άλλα τεχνολογικά μέσα ενεργοποίησης φωνής ή ακόμα και η χρήση αισθητήρων που προσαρμόζονται σε όποιο μέρος του σώματος μπορεί ο μαθητής να κινήσει συντονισμένα και «μεταφράζουν» τις κινήσεις του σε γραφή.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση συμβόλων και εικόνων επικοινωνίας, αν δεν υπάρχει δυνατότητα γραπτής έκφρασης με άλλο τρόπο.</p>
--	--	---

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η επαφή και η εξοικείωση του μαθητή με αισθητικά καταξιωμένα έργα της ελληνικής κυρίως λογοτεχνίας, λαϊκής και έντεχνης, καθώς και με το εξωσχολικό βιβλίο. Η ενθάρρυνσή του για ανάπτυξη δημιουργικής φαντασίας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εξοικειώνεται μέσα από την καθημερινή εμπειρία με τη μορφή και το περιεχόμενο των λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Απολαμβάνει αισθητικά τη λογοτεχνία, ευχαριστείται και ψυχαγωγείται.</p> <p>Αντιλαμβάνεται διαισθητικά απλά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας.</p> <p>Ανακαλύπτει και κατανοεί τις εναλλακτικές εκφραστικές δυνατότητες της γλώσσας στο φωνολογικό, σημασιολογικό, συντακτικό και μορφολογικό επίπεδο.</p> <p>Γνωρίζει και ενστερνίζεται την ελληνική λαϊκή παράδοση και τον πολιτισμό.</p> <p>Βιώνει έμμεσα συναισθηματικές καταστάσεις που αναδεικνύονται από τα διάφορα λογοτεχνικά κείμενα: εύθυμη διάθεση, αγωνία, λύπη, χαρά, κ.ά.</p> <p>Αναπτύσσει τη φαντασία του και δημιουργεί δικά του λογοτεχνικά κείμενα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη χωροχρονική διάσταση στα πλαίσια λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Ακροάται κατάλληλα για την ηλικία του λογοτεχνικά έργα των κυριότερων εκπροσώπων της ελληνικής κυρίως λογοτεχνικής παράδοσης.</p> <p>Κατανοεί το περιεχόμενο λογοτεχνικών κειμένων μέσω</p>	<p>Παραδοσιακά και νεωτερικά λογοτεχνικά κείμενα. Ακρόαση και αναδιήγησή τους.</p> <p>Μικρά λογοτεχνικά κείμενα για σιωπηρή και μεγαλόφωνη ανάγνωσή τους.</p> <p>Ποιήματα για απαγγελία.</p> <p>Λογοτεχνικά κείμενα για εξοικείωση με συναισθηματικές καταστάσεις και βιωματικές εμπειρίες.</p> <p>Λογοτεχνικά κείμενα για καλλιέργεια και ενίσχυση της φαντασίας.</p> <p>Αντιπροσωπευτικά λογοτεχνικά έργα σημαντικών δημιουργών και διαφόρων ειδών και σχολών.</p>	<p>Ακρόαση και προφορική αναπαραγωγή λογοτεχνικών κειμένων (μύθοι, παραμύθια, μικρές ιστορίες και διηγήματα).</p> <p>Ανάγνωση μικρών αποσπασμάτων λογοτεχνικών κειμένων από τους μαθητές.</p> <p>Παρουσίαση λογοτεχνικών έργων με οπτικοακουστικά μέσα (γραπτός λόγος, εικόνα, ήχος) για ενίσχυση της κατανόησης των μαθητών με ελλιπή ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάγνωσης, ακρόασης ή όρασης (πολυαισθητηριακή προσέγγιση).</p> <p>Απαγγελίες ποιημάτων, επαναλήψεις γλωσσοδετών, αινιγμάτων, αστείων εκφράσεων και μικρών ιστοριών-ανεκδότων.</p> <p>Χρήση μελοποιημένης ποίησης.</p> <p>Συμπλήρωση ιστοριών στην αρχή, τη μέση ή το τέλος.</p> <p>Δημιουργία νέων ιστοριών ή διαφορετικών εκδοχών των ήδη γνωστών (δημιουργική αφήγηση).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων, δραματοποίηση, παντομίμα, ζωγραφική, κολλάζ, τραγούδι, με θέμα ένα λογοτεχνικό κείμενο.</i></p> <p>Δραστηριότητες σειροθέτησης με βάση τη χρονική αλληλουχία, προτάσεων ή εικόνων που αποτελούν ένα λογοτεχνικό έργο.</p> <p>Αφήγηση από το δάσκαλο επιλεγμένων λογοτεχνικών έργων από το χώρο της παιδικής, ελληνικής και παγκόσμιας, λογοτεχνικής παραγωγής.</p> <p>Σιωπηρή ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων με σκοπό την κατανόηση του περιεχομένου.</p> <p>Μεγαλόφωνη ανάγνωση με ακρίβεια και παραστατικότητα, ανάλογα με το</p>

<p>οπτικής και ακουστικής παρουσίασης, αν δεν μπορεί να το προσεγγίσει με την ανάγνωση.</p> <p>Έρχεται σε επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε θέματα αναπηρίας ή διαφορετικότητας και ενθαρρύνεται για συνεχή προσπάθεια βελτίωσης των ικανοτήτων του, μέσω της ταύτισης με ήρωες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στον άνθρωπο και στις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει, μέσα από τα διαδραματιζόμενα στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Ερμηνεύει και αξιολογεί θετικές και αρνητικές ανθρώπινες πράξεις, εκφράζοντας και αναπτύσσοντας τον ηθικό του κώδικα.</p> <p>Διευρύνει τις γνώσεις και εμπειρίες του μέσα από τα βιώματα των ηρώων των λογοτεχνικών κειμένων.</p>		<p>είδος του λογοτεχνικού λόγου και την περίστασή.</p> <p><i>Ανάγνωση ή οπτικοακουστική παρουσίαση λογοτεχνημάτων με θέματα αναπηρίας και διαφορετικότητας.</i></p> <p>Έκφραση εντυπώσεων, περιγραφών, ερμηνειών και αξιολογήσεων για πρόσωπα, καταστάσεις και γεγονότα που αναφέρονται σε λογοτεχνικά κείμενα, μέσα από συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Αναφορά προσωπικών βιωμάτων που μοιάζουν με αυτά που αναφέρονται στα λογοτεχνικά έργα.</p>
--	--	--

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ΄- Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η σταδιακή επαφή και εξοικείωση του μαθητή με την ελληνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνική παραγωγή, καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εξασκείται στην ανάγνωση και μέσα από τη λογοτεχνία.</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Προσέγγιση του μεταφορικού λόγου.</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων με ανάδειξη, κατανόηση και ερμηνεία των μεταφορικών εκφράσεων που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας (γιατί το λέει έτσι;...τι θέλει να πετύχει;...πώς αλλιώς θα μπορούσε να το πει;...).</p>

<p>Αντιλαμβάνεται τη σκοπιμότητα του συγγραφέα μέσω του τρόπου που χρησιμοποιεί τη γλώσσα.</p> <p>Εξοικειώνεται με στοιχεία δομής και περιεχομένου των διαφόρων μορφών της λογοτεχνίας (ποίημα, διήγημα, παραμύθι, μυθιστόρημα, μύθος, λαϊκή παράδοση, θρύλος, κ.ά.).</p> <p>Αποδίδει το νόημα λογοτεχνικών κειμένων με ακρίβεια και σαφήνεια (Λεξιλόγιο, σύνταξη, χρονική αλληλουχία).</p> <p>Προσεγγίζει διαισθητικά απλά ποιήματα και πεζά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας.</p> <p>Γνωρίζει σταδιακά επιλεγμένα και αντιπροσωπευτικά λογοτεχνήματα από τους κυριότερους εκπροσώπους της ελληνικής λογοτεχνίας σε όλη τη γεωγραφική και χρονική της έκταση.</p> <p>Γνωρίζει επιλεγμένα κείμενα βαλκανικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής.</p> <p>Κατανοεί το περιεχόμενο λογοτεχνικών κειμένων μέσω οπτικής και ακουστικής παρουσίασης, αν δεν μπορεί να το προσεγγίσει με την ανάγνωση.</p> <p>Έρχεται σε επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε θέματα αναπηρίας ή διαφορετικότητας και ενθαρρύνεται για συνεχή προσπάθεια βελτίωσης των ικανοτήτων του, μέσω της ταύτισης με ήρωες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.</p>	<p>Ελεύθερη ανάγνωση.</p> <p>Απαγγελία.</p> <p>Δημιουργική αφήγηση.</p> <p>Δημιουργικό γράψιμο.</p>	<p>Μεγαλόφωνη ανάγνωση με ακρίβεια και παραστατικότητα, ανάλογα με το είδος του λογοτεχνικού λόγου και την περίπτωση.</p> <p>Δραστηριότητες μετασχηματισμού ποιητικών εκφράσεων σε καθημερινές, ή και ολόκληρων ποιημάτων σε μορφές πεζού λόγου (αφηγήσεις, διάλογοι, περιγραφές, κ.ά.).</p> <p>Αναδιηγήσεις και περιληπτικές αποδόσεις λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Διατύπωση εναλλακτικών και συμπληρωματικών ερμηνειών σχετικά με ένα λογοτεχνικό κείμενο, με συζήτηση στην τάξη και αντιπαράθεση απόψεων.</p> <p>Δημιουργία νέων ιστοριών ή διαφορετικών εκδοχών των ήδη γνωστών (δημιουργική αφήγηση).</p> <p>Αξιολόγηση λογοτεχνημάτων με έκφραση συναισθημάτων, εντυπώσεων, προτιμήσεων, χαρακτηρισμών.</p> <p>Συγκριτική θεώρηση παραδοσιακών και νεωτερικών ποιημάτων, ξεκινώντας κατά προτίμηση από ποιήματα που διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα.</p> <p><i>Ανάγνωση ιστοριών, ποιημάτων, μύθων, παραμυθιών, που αναφέρονται στο ίδιο θέμα, από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και μέσα από διάφορα γλωσσικά ιδιώματα.</i></p> <p>Σύγκριση κειμένων διαφορετικών περιοχών, περιόδων, συγγραφέων, τόσο ως προς το θέμα και τη λογοτεχνική γραφή, όσο και ως προς την οπτική γωνία, μέσα από την οποία ένας συγγραφέας αντιμετωπίζει ένα θέμα ή πρόβλημα.</p> <p>Αυθόρμητη σιωπηρή ή μεγαλόφωνη ανάγνωση με σκοπό την ψυχαγωγία. Καθιέρωση ώρας ελεύθερης ανάγνωσης ή οπτικοακουστικής παρουσίασης λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p><i>Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση</i></p>
--	---	--

<p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στον άνθρωπο και στις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει, μέσα από τα διαδραματιζόμενα στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Ερμηνεύει, με περιγραφή, αιτιολόγηση και αξιολόγηση, θετικές και αρνητικές ανθρώπινες πράξεις, εκφράζοντας και αναπτύσσοντας τον ηθικό του κώδικα.</p> <p>Διευρύνει τις γνώσεις και εμπειρίες του μέσα από τα βιώματα των ηρώων των λογοτεχνικών κειμένων.</p>		<p><i>μελοποιημένης ποίησης, δημιουργία λογοτεχνικών ανθολογιών.</i></p> <p><i>Χρήση λογοτεχνημάτων σε σχολικές εκδηλώσεις: έκθεση βιβλίου, απαγγελίες, μεγαλόφωνες αναγνώσεις, μελοποιημένη ποίηση, δραματοποιήσεις.</i></p> <p><i>Διασύνδεση της λογοτεχνίας με τα υπόλοιπα μαθήματα του σχολικού προγράμματος σε περίπτωση συνάφειας περιεχομένου.</i></p> <p>Συμπλήρωση από τους μαθητές πληροφοριακού εντύπου με λόγο και εικόνα, σχετικά με ένα λογοτέχνημα που διάβασαν και ανάρτησή του στον πίνακα ανακοινώσεων για να ενημερωθούν και οι υπόλοιποι, με σκοπό την παρακίνηση και την ενθάρρυνσή τους να το διαβάσουν.</p> <p>Παρουσίαση λογοτεχνικών έργων με οπτικοακουστικά μέσα (γραπτός λόγος, εικόνα, ήχος) για ενίσχυση της κατανόησης των μαθητών με ελλιπή ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάγνωσης, ακρόασης ή όρασης (πολυαισθητηριακή προσέγγιση).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων, δραματοποίηση, παντομίμα, ζωγραφική, κολλάζ, τραγούδι, με θέμα ένα λογοτεχνικό κείμενο.</i></p> <p>Δραστηριότητες σειροθέτησης με βάση τη χρονική αλληλουχία, προτάσεων ή εικόνων που αποτελούν ένα λογοτεχνικό έργο.</p> <p><i>Ανάγνωση ή οπτικοακουστική παρουσίαση λογοτεχνημάτων με θέματα αναπηρίας και διαφορετικότητας.</i></p> <p>Έκφραση εντυπώσεων, περιγραφών, ερμηνειών και αξιολογήσεων για πρόσωπα, καταστάσεις και γεγονότα, μέσα από συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Αναφορά προσωπικών βιωμάτων που μοιάζουν με αυτά που αναφέρονται στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Πρόσκληση λογοτεχνών στο σχολείο</p>
--	--	--

		και συζήτηση σχετικά με το έργο τους. Δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης.
--	--	---

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Ε΄- ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η σταδιακή επαφή και εξοικείωση του μαθητή με την ελληνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνική παραγωγή, καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εξασκείται στην ανάγνωση και μέσα από τη λογοτεχνία.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη σκοπιμότητα του συγγραφέα μέσω του τρόπου που χρησιμοποιεί τη γλώσσα.</p> <p>Εξοικειώνεται με στοιχεία δομής και περιεχομένου των διαφόρων μορφών της λογοτεχνίας (ποίημα, διήγημα, παραμύθι, μυθιστόρημα, μύθος, λαϊκή παράδοση, θρύλος, κ.ά.).</p> <p>Αποδίδει το νόημα λογοτεχνικών κειμένων με ακρίβεια και σαφήνεια (Λεξιλόγιο, σύνταξη, χρονική αλληλουχία).</p> <p>Προσεγγίζει διαισθητικά απλά ποιήματα και πεζά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας.</p> <p>Γνωρίζει σταδιακά επιλεγμένα και αντιπροσωπευτικά λογοτεχνήματα από τους κυριότερους εκπροσώπους της ελληνικής λογοτεχνίας σε όλη τη γεωγραφική και χρονική της έκταση.</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Προσέγγιση του μεταφορικού λόγου.</p> <p>Ελεύθερη ανάγνωση.</p> <p>Απαγγελία.</p> <p>Δημιουργική αφήγηση.</p> <p>Δημιουργικό γράψιμο.</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων με ανάδειξη, κατανόηση και ερμηνεία των μεταφορικών εκφράσεων που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας (γιατί το λέει έτσι;...τι θέλει να πετύχει;...πώς αλλιώς θα μπορούσε να το πει;...).</p> <p>Μεγαλόφωνη ανάγνωση με ακρίβεια και παραστατικότητα, ανάλογα με το είδος του λογοτεχνικού λόγου και την περίσταση.</p> <p>Δραστηριότητες μετασχηματισμού ποιητικών εκφράσεων σε καθημερινές, ή και ολόκληρων ποιημάτων σε μορφές πεζού λόγου (αφηγήσεις, διάλογοι, περιγραφές, κ.ά.).</p> <p>Αναδιηγήσεις και περιληπτικές αποδόσεις λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Διατύπωση εναλλακτικών και συμπληρωματικών ερμηνειών σχετικά με ένα λογοτεχνικό κείμενο, με συζήτηση στην τάξη και αντιπαράθεση απόψεων.</p> <p>Δημιουργία νέων ιστοριών ή διαφορετικών εκδοχών των ήδη γνωστών (δημιουργική αφήγηση).</p> <p>Αξιολόγηση λογοτεχνημάτων με έκφραση συναισθημάτων, εντυπώσεων, προτιμήσεων, χαρακτηρισμών.</p> <p>Συγκριτική θεώρηση παραδοσιακών και νεωτερικών ποιημάτων, ξεκινώντας κατά προτίμηση από ποιήματα που</p>

<p>Γνωρίζει επιλεγμένα κείμενα βαλκανικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής.</p> <p>Κατανοεί το περιεχόμενο λογοτεχνικών κειμένων μέσω οπτικής και ακουστικής παρουσίασης, αν δεν μπορεί να το προσεγγίσει με την ανάγνωση.</p> <p>Έρχεται σε επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε θέματα αναπηρίας ή διαφορετικότητας και ενθαρρύνεται για συνεχή προσπάθεια βελτίωσης των ικανοτήτων του, μέσω της ταύτισης με ήρωες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στον άνθρωπο και στις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει, μέσα από τα διαδραματιζόμενα στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Ερμηνεύει, με περιγραφή, αιτιολόγηση και αξιολόγηση, θετικές και αρνητικές ανθρώπινες πράξεις, εκφράζοντας και αναπτύσσοντας τον ηθικό του κώδικα.</p> <p>Διευρύνει τις γνώσεις και εμπειρίες του μέσα από τα βιώματα των ηρώων των λογοτεχνικών κειμένων.</p>		<p>διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα.</p> <p><i>Ανάγνωση ιστοριών, ποιημάτων, μύθων, παραμυθιών, που αναφέρονται στο ίδιο θέμα, από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και μέσα από διάφορα γλωσσικά ιδιώματα.</i></p> <p>Σύγκριση κειμένων διαφορετικών περιοχών, περιόδων, συγγραφέων, τόσο ως προς το θέμα και τη λογοτεχνική γραφή, όσο και ως προς την οπτική γωνία, μέσα από την οποία ένας συγγραφέας αντιμετωπίζει ένα θέμα ή πρόβλημα.</p> <p>Αυθόρμητη σιωπηρή ή μεγαλόφωνη ανάγνωση με σκοπό την ψυχαγωγία. Καθίερωση ώρας ελεύθερης ανάγνωσης ή οπτικοακουστικής παρουσίασης λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p><i>Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση μελοποιημένης ποίησης, δημιουργία λογοτεχνικών ανθολογιών.</i></p> <p><i>Χρήση λογοτεχνημάτων σε σχολικές εκδηλώσεις: έκθεση βιβλίου, απαγγελίες, μεγαλόφωνες αναγνώσεις, μελοποιημένη ποίηση, δραματοποιήσεις.</i></p> <p><i>Διασύνδεση της λογοτεχνίας με τα υπόλοιπα μαθήματα του σχολικού προγράμματος σε περίπτωση συνάφειας περιεχομένου.</i></p> <p>Συμπλήρωση από τους μαθητές πληροφοριακού εντύπου με λόγο και εικόνα, σχετικά με ένα λογοτέχνημα που διάβασαν και ανάρτησή του στον πίνακα ανακοινώσεων για να ενημερωθούν και οι υπόλοιποι, με σκοπό την παρακίνηση και την ενθάρρυνσή τους να το διαβάσουν.</p> <p>Παρουσίαση λογοτεχνικών έργων με οπτικοακουστικά μέσα (γραπτός λόγος, εικόνα, ήχος) για ενίσχυση της κατανόησης των μαθητών με ελλιπή ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάγνωσης, ακρόασης ή όρασης (πολυαισθητηριακή προσέγγιση).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων, δραματοποίηση, παντομίμα, ζωγραφική, κολλάζ,</i></p>
---	--	--

		<p>τραγούδι, με θέμα ένα λογοτεχνικό κείμενο.</p> <p>Δραστηριότητες σειροθέτησης με βάση τη χρονική αλληλουχία, προτάσεων ή εικόνων που αποτελούν ένα λογοτεχνικό έργο.</p> <p><i>Ανάγνωση ή οπτικοακουστική παρουσίαση λογοτεχνημάτων με θέματα αναπηρίας και διαφορετικότητας.</i></p> <p>Έκφραση εντυπώσεων, περιγραφών, ερμηνειών και αξιολογήσεων για πρόσωπα, καταστάσεις και γεγονότα, μέσα από συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Αναφορά προσωπικών βιωμάτων που μοιάζουν με αυτά που αναφέρονται στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Πρόσκληση λογοτεχνών στο σχολείο και συζήτηση σχετικά με το έργο τους.</p> <p>Δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης.</p>
--	--	--

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η αποσαφήνιση, η σταθεροποίηση και η διεύρυνση του λεξιλογίου της προσχολικής ηλικίας. Ο εμπλουτισμός του με λέξεις και εκφράσεις επικοινωνιακής αναγκαιότητας. Η χρήση του στο γραπτό και τον προφορικό λόγο. Η χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας για την επίτευξη των παραπάνω.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Προφέρει, γράφει και κατανοεί σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p> <p>Προσεγγίζει, διαμορφώνει και εφαρμόζει ομάδες λέξεων, αρχικά εύχρηστες και σταδιακά πιο εξειδικευμένες, για διάφορες θεματικές περιοχές.</p> <p>Προσεγγίζει και</p>	<p>Λέξεις και εκφράσεις απαραίτητες για την καθημερινή επικοινωνία.</p> <p>Άγνωστες λέξεις.</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι παρουσίασης λέξεων και εκφράσεων για μαθητές με ελλιπή άρθρωση λόγου και δυσκολίες</p>	<p>Σύνδεση λέξεων με εικόνες και αντικείμενα.</p> <p><i>Οπτικοακουστική παρουσίαση (εικόνες, φωτογραφίες, βίντεο, κ.ά.) διάφορων θεμάτων από τα σχολικά μαθήματα και την καθημερινή ζωή. Ανάδειξη και ομαδοποίηση λέξεων και εκφράσεων σχετικών με το εκάστοτε διαπραγματευόμενο θέμα. Ανάρτηση εικόνας, κολλάζ ή ζωγραφικής από τους μαθητές μαζί με τις σχετικές λέξεις και εκφράσεις σε ειδικό πίνακα στην τάξη.</i></p>

<p>αντιλαμβάνεται την έννοια των λέξεων σε σχέση με αντίστοιχα αντικείμενα και συμφραζόμενα.</p> <p>Κατανοεί τις έννοιες των λέξεων μέσα από αντίθετες, συνώνυμες και παράγωγες λέξεις.</p> <p>Τοποθετεί λέξεις σε αλφαβητική σειρά και δημιουργεί απλά αλφαβητικά λεξιλόγια.</p> <p>Διευρύνει το βασικό του λεξιλόγιο μέσα από τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος και τις σχολικές εκδηλώσεις.</p> <p>Χρησιμοποιεί στο γραπτό και προφορικό του λόγο τις καινούριες λέξεις που μαθαίνει, ενσωματώνοντάς τες στο παθητικό και κυρίως στο ενεργητικό του λεξιλόγιο.</p> <p>Χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα, αντικείμενα, και βοηθητική τεχνολογία για να εκφράσει και να κατανοήσει λέξεις, όταν δεν μπορεί να αρθρώσει λόγο και να αποκτήσει την αναγνωστική και τη γραφοκινητική δεξιότητα.</p>	<p>κατάκτησης ανάγνωσης και γραφής.</p>	<p>Παιχνίδια λέξεων με αντίθετη και συγγενική σημασία, προφορικά ή γραπτά. Χρήση εναλλακτικών τρόπων παρουσίασης των λέξεων για μαθητές που αδυνατούν να εκφραστούν λεκτικά.</p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με δοσμένη λέξη ή έκφραση και συμπλήρωση προτάσεων με νοηματικά και μορφολογικά κατάλληλες λέξεις ή εκφράσεις, προφορικά, γραπτά ή εναλλακτικά (π.χ. σε Η/Υ με κατάλληλο λογισμικό και εργονομικό σχεδιασμό υλικού).</p> <p>Αποσαφήνιση των εννοιών των άγνωστων και δύσκολων λέξεων. Χρήση και σημασιολογική επεξεργασία τους μέσα σε προτάσεις.</p> <p>Καταχώρηση νέων λέξεων, εκφράσεων με ή χωρίς την εικονική τους αναπαράσταση (ανάλογα με τις δυνατότητες κατανόησης του κάθε μαθητή) σε ειδικό τετράδιο για το λεξιλόγιο και τις λεξιλογικές ασκήσεις.</p>
---	---	--

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Γ΄-Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Ο εμπλουτισμός, η διεύρυνση και η ενεργοποίηση του ατομικού λεξιλογίου των μαθητών, με την κατάλληλη αξιοποίηση των ειδικών γλωσσικών απαιτήσεων κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος. Η χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας για την επίτευξη των παραπάνω.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής εξασκείται, ώστε	Ομάδες λέξεων με	Σημασιολογική ανάλυση, ταξινόμηση

<p>να είναι ικανός να:</p> <p>Προφέρει, γράφει και κατανοεί σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p> <p>Προσεγγίζει, διαμορφώνει και εφαρμόζει ομάδες λέξεων, αρχικά εύχρηστες και σταδιακά πιο εξειδικευμένες, για διάφορες θεματικές περιοχές.</p> <p>Χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα, αντικείμενα, και βοηθητική τεχνολογία για να εκφράσει και να κατανοήσει λέξεις, όταν δεν μπορεί να αρθρώσει λόγο και να αποκτήσει την αναγνωστική και τη γραφοκινητική δεξιότητα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη σημασία των λέξεων μέσα από την εμπειρία του ή τα συμφραζόμενα.</p> <p>Εντοπίζει και κατανοεί τις κυριότερες σημασιολογικές σχέσεις: κυριολεξία, μεταφορά, συνωνυμία, αντίθεση.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο του γλωσσικού περιβάλλοντος (εσωτερική οργάνωση, δομή του λόγου) και του εξωγλωσσικού (συνθήκες δημιουργίας, σκοπιμότητα, βαθμός κατανόησης του αναγνώστη) στον εννοιολογικό προσδιορισμό των λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει, κατανοεί και εφαρμόζει την πολυσημία των λέξεων (πολλές σημασίες της ίδιας λέξης, π.χ. φύλλο δέντρου, φύλλο τετραδίου, φύλλο λαμαρίνας).</p> <p>Διαπιστώνει τη δημιουργία πολλών λέξεων μέσα από την παραγωγή και τη</p>	<p>θεματική, ετυμολογική και σημασιολογική συνάφεια.</p> <p>Σύνδεση λέξεων με τις επικοινωνιακές περιστάσεις, το γλωσσικό ύφος και το είδος του λόγου.</p> <p>Εμπειρική και ετυμολογική προσέγγιση της σημασίας των λέξεων.</p> <p>Λεξικά (κανονικά και ηλεκτρονικά).</p> <p>Λεξικά με συνδυασμό λέξης-εικόνας ή ηλεκτρονικά λεξικά με οπτικοακουστική παρουσίαση λέξεων.</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι (κυρίως εικονικά ή συμβολικά) παρουσίασης και δημιουργίας λέξεων και εκφράσεων για μαθητές με ελλιπή άρθρωση λόγου και δυσκολίες κατάκτησης των δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής.</p> <p>Σύνταξη προσωπικών λεξιλογίων.</p>	<p>και ομαδοποίηση λέξεων: συνώνυμες, αντίθετες, παράγωγες, σύνθετες.</p> <p>Επιλογή και χρήση μέσα σε προτάσεις του νοηματικά καταλληλότερου από μια λίστα συνωνύμων, ανάλογα με την επικοινωνιακή σκοπιμότητα και με το επίπεδο λόγου.</p> <p>Επιλογή και χρήση λέξεων ή εκφράσεων ανάλογα με τις διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις.</p> <p>Χρήση λεξικών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών) με αναφορές συνωνύμων και αντίθετων λέξεων.</p> <p>Δραστηριότητες σημασιολογικής (έννοια), συντακτικής (θέση μέσα στην πρόταση) και μορφολογικής (γραμματική) δομής των λέξεων μέσα σε προτάσεις: Μετασχηματισμοί προτάσεων ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Αλλαγή της συντακτικής και μορφολογικής δομής, χωρίς να αλλάζει το νόημα, π.χ., με έμφαση σε διαφορετικό σημείο: «Ο Γιώργος έφτασε σήμερα στο σπίτι.», «Σήμερα έφτασε στο σπίτι ο Γιώργος.», ή με μετατροπή λέξεων: «Αρχισε η ταινία», «Η αρχή της ταινίας».</p> <p>Γλωσσικά παιχνίδια με πολύσημες λέξεις. Παροιμίες, ανέκδοτα, αινίγματα και ποιήματα.</p> <p>Προσεγγίσεις των σημασιών μέσω εμπειρίας και ετυμολογίας των λέξεων.</p> <p>Εξάσκηση στην κατανόηση ακρωνυμίων με τη βοήθεια εικόνων αναφερόμενων στο πλαίσιο ένταξης των ακρωνυμίων αυτών, π.χ., τηλέφωνο, τηλεφωνική συνομιλία, λογαριασμός τηλεφώνου και υποκατάστημα του Ο.Τ.Ε.</p> <p>Καθοδηγούμενη συγκρότηση θεματικών λεξιλογίων από τους μαθητές σε ειδικό τετράδιο (π.χ. με τη μέθοδο της «αράχνης», όπου, γύρω από μια λέξη ή έκφραση-θέμα, αναπτύσσονται σχετικές με αυτό λέξεις ή εκφράσεις). Χρήση των θεματικών λεξιλογίων σε δραστηριότητες</p>
---	---	--

<p>σύνθεση.</p> <p>Συνειδητοποιεί τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας μέσα από τη σύγχρονη χρήση της.</p> <p>Δίνει εμπειρικούς ορισμούς λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει τα πιο συνηθισμένα ακρωνύμια (ή αρτικόλεξα), π.χ. Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η.</p> <p>Δημιουργεί αλφαβητικά και θεματικά λεξιλόγια.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι η χρήση μιας λέξης καθορίζεται από την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση και σκοπιμότητα.</p> <p>Κατανοεί ότι για τη διευκόλυνση της κατανόησης και την αποτελεσματική επικοινωνία απαιτείται κατάλληλο λεξιλόγιο.</p> <p>Εμπλουτίζει το βασικό του λεξιλόγιο με αφορμή λέξεις από τα σχολικά του μαθήματα και τις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</p>		<p>παραγωγής γραπτού λόγου: προτάσεις, παράγραφοι, κείμενα.</p> <p><i>Δημιουργία ειδικών θεματικών λεξιλογίων για κάθε μάθημα του σχολικού προγράμματος, ιδιαίτερα αυτών που συμπεριλαμβάνουν συγκεκριμένη ορολογία, π.χ., η Μελέτη Περιβάλλοντος.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένου με βάση το ειδικό θεματικό λεξιλόγιο, π.χ., περιγραφή ενός βουνού με χρήση των όρων: πρόποδες, πλαγιά, κορυφή, διάβρωση, κ.ά.</i></p> <p>Θεματικά ή αλφαβητικά λεξικά με εικόνες ή συνδυασμό εικόνας-λέξης για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης.</p> <p>Εντοπισμός και ερμηνεία άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων μέσα σε κείμενο. Προσπάθεια ερμηνείας μιας λέξης από τα συμφραζόμενα. Χρήση των άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων σε γραπτές ή προφορικές προτάσεις.</p> <p>Εισαγωγικές δραστηριότητες στην κυριολεκτική και τη μεταφορική έννοια των λέξεων, π.χ., εντοπισμός κυριολεξίας ή μεταφοράς σε δοσμένες εκφράσεις.</p> <p><i>Εντοπισμός (σε κείμενο) και διάκριση λέξεων που προέρχονται από την αρχαία ελληνική γλώσσα με σύγκριση των σημασιών τότε και τώρα, καθώς και λέξεων-δανείων από άλλες γλώσσες.</i></p> <p><i>Οπτικοακουστική παρουσίαση (εικόνες, φωτογραφίες, βίντεο, κ.ά.) διάφορων θεμάτων από τα σχολικά μαθήματα και την καθημερινή ζωή. Ανάδειξη και ομαδοποίηση λέξεων και εκφράσεων σχετικών με το εκάστοτε διαπραγματευόμενο θέμα. Ανάρτηση εικόνας, κολλάζ ή ζωγραφικής από τους μαθητές μαζί με τις σχετικές λέξεις και εκφράσεις σε ειδικό πίνακα στην τάξη.</i></p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με δοσμένη λέξη ή έκφραση και συμπλήρωση</p>
---	--	--

		προτάσεων με νοηματικά και μορφολογικά κατάλληλες λέξεις ή εκφράσεις, προφορικά, γραπτά ή εναλλακτικά (π.χ. σε Η/Υ με κατάλληλο λογισμικό και εργονομικό σχεδιασμό υλικού).
--	--	---

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Ε΄-ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Ο εμπλουτισμός, η διεύρυνση και η ενεργοποίηση του ατομικού λεξιλογίου των μαθητών, με την κατάλληλη αξιοποίηση των ειδικών γλωσσικών απαιτήσεων κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος. Η χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας για την επίτευξη των παραπάνω.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Προφέρει, γράφει και κατανοεί σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p> <p>Προσεγγίζει, διαμορφώνει και εφαρμόζει ομάδες λέξεων, αρχικά εύχρηστες και σταδιακά πιο εξειδικευμένες, για διάφορες θεματικές περιοχές.</p> <p>Χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα, αντικείμενα, και βοηθητική τεχνολογία για να εκφράσει και να κατανοήσει λέξεις, όταν δεν μπορεί να αρθρώσει λόγο και να αποκτήσει την αναγνωστική και τη γραφοκινητική δεξιότητα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη σημασία των λέξεων μέσα από την εμπειρία του ή τα συμφραζόμενα.</p> <p>Εντοπίζει και κατανοεί τις κυριότερες σημασιολογικές σχέσεις: κυριολεξία, μεταφορά, συνωνυμία, αντίθεση.</p>	<p>Ομάδες λέξεων με θεματική, ετυμολογική και σημασιολογική συνάφεια.</p> <p>Εξειδικευμένο λεξιλόγιο ανάλογα με το κάθε διδασκόμενο μάθημα του σχολικού προγράμματος.</p> <p>Σύνδεση λέξεων με τις επικοινωνιακές περιστάσεις, το γλωσσικό ύφος και το είδος του λόγου.</p> <p>Εμπειρική και ετυμολογική προσέγγιση της σημασίας των λέξεων.</p> <p>Λεξικά (κανονικά και ηλεκτρονικά).</p> <p>Λεξικά με συνδυασμό λέξης-εικόνας ή ηλεκτρονικά λεξικά με οπτικοακουστική παρουσίαση</p>	<p>Σημασιολογική ανάλυση, ταξινόμηση και ομαδοποίηση λέξεων: συνώνυμες, αντίθετες, παράγωγες, σύνθετες.</p> <p>Επιλογή και χρήση μέσα σε προτάσεις του νοηματικά καταλληλότερου από μια λίστα συνωνύμων, αφηρημένων κυρίως εννοιών, π.χ. ενέργεια, δραστηριότητα, εργασία, πράξη, ανάλογα με την επικοινωνιακή σκοπιμότητα και με το επίπεδο λόγου.</p> <p>Επιλογή και χρήση λέξεων ή εκφράσεων ανάλογα με τις διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις και τα επίπεδα λόγου.</p> <p>Χρήση λεξικών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών) με αναφορές συνωνύμων και αντίθετων λέξεων.</p> <p>Δραστηριότητες σημασιολογικής (έννοια), συντακτικής (θέση μέσα στην πρόταση) και μορφολογικής (γραμματική) δομής των λέξεων μέσα σε προτάσεις: Μετασχηματισμοί προτάσεων ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Αλλαγή της συντακτικής και μορφολογικής δομής, χωρίς να αλλάζει το νόημα, π.χ., με έμφαση σε διαφορετικό σημείο: «Ο Γιώργος έφτασε σήμερα στο σπίτι.», «Σήμερα έφτασε στο σπίτι ο Γιώργος.», ή με μετατροπή λέξεων: «Άρχισε η ταινία», «Η αρχή της</p>

<p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο του γλωσσικού περιβάλλοντος (εσωτερική οργάνωση, δομή του λόγου) και του εξωγλωσσικού (συνθήκες δημιουργίας, σκοπιμότητα, βαθμός κατανόησης του αναγνώστη) στον εννοιολογικό προσδιορισμό των λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει, κατανοεί και εφαρμόζει την πολυσημία των λέξεων (πολλές σημασίες της ίδιας λέξης, π.χ. φύλλο δέντρου, φύλλο τετραδίου, φύλλο λαμαρίνας).</p> <p>Εξοικειώνεται με τους παραγωγικούς μηχανισμούς της γλώσσας και κατανοεί με βάση αυτούς σημασίες άγνωστων λέξεων.</p> <p>Εξοικειώνεται με την ευρεία χρήση των σύνθετων λέξεων, των περιφράσεων και των πολυλεκτικών σύνθετων στην κοινή νεοελληνική γλώσσα.</p> <p>Διαπιστώνει τη δημιουργία πολλών λέξεων μέσα από την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Συνειδητοποιεί τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας μέσα από τη σύγχρονη χρήση της.</p> <p>Συνειδητοποιεί την ύπαρξη λόγιων και λαϊκών λέξεων και τη σχέση τους με τα διάφορα επίπεδα λόγου.</p> <p>Δίνει εμπειρικούς ορισμούς λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει τα πιο συνηθισμένα ακρωνύμια (ή αρτικόλεξα), π.χ. Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., Ο.Σ.Ε., Υ.Π.Ε.Π.Θ., ΙΝ.ΚΑ.</p> <p>Δημιουργεί αλφαβητικά και</p>	<p>λέξεων.</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι (κυρίως εικονικοί ή συμβολικοί) παρουσίασης και δημιουργίας λέξεων και εκφράσεων για μαθητές με ελλιπή άρθρωση λόγου και δυσκολίες κατάκτησης των δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής.</p> <p>Σύνταξη προσωπικών λεξιλογίων.</p>	<p>ταινίας».</p> <p>Γλωσσικά παιχνίδια με πολύσημες λέξεις. Παροιμίες, ανέκδοτα, αινίγματα και ποιήματα.</p> <p>Δραστηριότητες με λέξεις που έχουν κοινά προθήματα ή επιθήματα (γλωσσικά μορφήματα με συγκεκριμένη σημασία στην αρχή ή στο τέλος) από την κοινή νεοελληνική αλλά και από τη λόγια γλώσσα, όπως είναι οι προθέσεις και τα αχώριστα μόρια, π.χ., εύ-κολα, ευ-χάριστα, ευ-τυχία, παθο-λόγος, αρχαιο-λόγος, ψυχο-λόγος, υπερ-βολικός, υπερ-ωκεάνειο, υπέρ-βαρος, τηλε-φωνο, τηλε-όραση, κ.ά.</p> <p>Ταξινομήσεις λέξεων σε πίνακες με βάση μορφολογικά χαρακτηριστικά: κοινή ρίζα, προθήματα και επιθήματα. Συμπληρωματική χρήση εικόνων για επίτευξη κατανόησης από μαθητές με αναγνωστικές δυσκολίες. Ανάρτηση των πινάκων αυτών στον τοίχο της τάξης.</p> <p><i>Εντοπισμός (σε κείμενο) και διάκριση λέξεων που προέρχονται από την αρχαία ελληνική γλώσσα με σύγκριση των σημασιών τότε και τώρα, καθώς και λέξεων-δανείων από άλλες γλώσσες.</i></p> <p>Προσεγγίσεις των σημασιών μέσω εμπειρίας και ετυμολογίας των λέξεων.</p> <p>Εξάσκηση στην κατανόηση ακρωνυμίων με τη βοήθεια εικόνων αναφερόμενων στο πλαίσιο ένταξης των ακρωνυμίων αυτών, π.χ., τηλέφωνο, τηλεφωνική συνομιλία, λογαριασμός τηλεφώνου και υποκατάστημα του Ο.Τ.Ε.</p> <p>Καθοδηγούμενη συγκρότηση θεματικών λεξιλογίων από τους μαθητές σε ειδικό τετράδιο (π.χ. με τη μέθοδο της «αράχνης», όπου, γύρω από μια λέξη ή έκφραση-θέμα, αναπτύσσονται σχετικές λέξεις ή εκφράσεις). Χρήση των θεματικών λεξιλογίων σε δραστηριότητες παραγωγής γραπτού λόγου:</p>
--	--	---

<p>Θεματικά λεξιλόγια.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι η χρήση μιας λέξης καθορίζεται από την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση και σκοπιμότητα.</p> <p>Κατανοεί ότι για τη διευκόλυνση της κατανόησης και την αποτελεσματική επικοινωνία απαιτείται κατάλληλο λεξιλόγιο.</p> <p>Εμπλουτίζει το βασικό του λεξιλόγιο με αφορμή λέξεις από τα σχολικά του μαθήματα και τις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</p> <p>Εντοπίζει και κατανοεί την ειδική ορολογία ενός κειμένου, π.χ. η ορολογία του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών.</p> <p>Διακρίνει και χρησιμοποιεί ανάλογα συνώνυμες λέξεις οι οποίες όμως διαμορφώνουν διαφορετικό γλωσσικό ύφος, π.χ., βουνοκορφές, κορυφογραμμή.</p>		<p>προτάσεις, παράγραφοι, κείμενα.</p> <p><i>Δημιουργία ειδικών θεματικών λεξιλογίων για κάθε μάθημα του σχολικού προγράμματος, ιδιαίτερα αυτών που συμπεριλαμβάνουν συγκεκριμένη ορολογία, π.χ., το μάθημα των Φυσικών επιστημών και της Γεωγραφίας.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένου με βάση το ειδικό θεματικό λεξιλόγιο, π.χ., περιγραφή μιας χώρας ή ηπείρου με χρήση των όρων: σύνορα, πληθυσμός, οριζόντιος και κάθετος διαμελισμός, κλίμα, κλιματική ζώνη, ημισφαίριο, χλωρίδα, πανίδα, κ.ά.</i></p> <p>Θεματικά ή αλφαβητικά λεξικά με εικόνες ή συνδυασμό εικόνας-λέξης για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης.</p> <p>Εντοπισμός και ερμηνεία άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων μέσα σε κείμενο. Προσπάθεια ερμηνείας μιας λέξης από τα συμφραζόμενα. Χρήση των άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων σε γραπτές ή προφορικές προτάσεις.</p> <p>Καθορισμός των λέξεων και εκφράσεων-κλειδιών για την κατανόηση του είδους του κειμένου, π.χ., περιγραφικού, διαλογικού, αφηγηματικού.</p> <p>Διατύπωση προτάσεων, γραπτά ή προφορικά, με χρήση της κυριολεκτικής και της μεταφορικής σημασίας των λέξεων.</p> <p><i>Οπτικοακουστική παρουσίαση (εικόνες, φωτογραφίες, βίντεο, κ.ά.) διάφορων θεμάτων από τα σχολικά μαθήματα και την καθημερινή ζωή. Ανάδειξη και ομαδοποίηση λέξεων και εκφράσεων σχετικών με το εκάστοτε διαπραγματευόμενο θέμα. Ανάρτηση εικόνας, κολλάζ ή ζωγραφικής από τους μαθητές μαζί με τις σχετικές λέξεις και εκφράσεις σε ειδικό πίνακα στην τάξη.</i></p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με δοσμένη λέξη ή έκφραση και συμπλήρωση</p>
---	--	--

		προτάσεων με νοηματικά και μορφολογικά κατάλληλες λέξεις ή εκφράσεις, προφορικά, γραπτά ή εναλλακτικά (π.χ. σε Η/Υ με κατάλληλο λογισμικό και εργονομικό σχεδιασμό υλικού).
--	--	---

ΣΤ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η κατανόηση και η συνειδητοποίηση των βασικών στοιχείων της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας με τη βοήθεια της εμπειρίας, της διαίσθησης και της πρακτικής εφαρμογής γραμματικών κανόνων.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Γράφει και τονίζει σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει τη χρήση των βασικών σημείων στίξης.</p> <p>Διαβάζει και γράφει σωστά τα δίψηφα φωνήεντα και σύμφωνα, τους συνδυασμούς, τους διφθόγγους και τα συμπλέγματα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται με εμπειρικό, πρακτικό και παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής.</p> <p>Κατανοεί και χρησιμοποιεί την απαραίτητη για τη συνεννόηση κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος μεταγλωσσική ορολογία (ορισμοί, διευκρινίσεις, επεξηγήσεις, κανόνες).</p> <p>Εξοικειώνεται προφορικά και γραπτά με βασικές προτασιακές δομές του τύπου: P, Y-P, Y-P-A, Y-P-K.</p>	<p>Βασικά στοιχεία δομής και λειτουργίας της γλώσσας.</p> <p>Οπτική παρουσίαση κειμένου, παραγράφου, πρότασης, φράσης, λέξης, κεφαλαίων και μικρών γραμμάτων, βασικών σημείων στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, παύλα, ενωτικό).</p> <p>Σύνταξη απλών προτάσεων και δημιουργία μικρών κειμένων.</p>	<p>Ασκήσεις γραφής, προφοράς και στίξης.</p> <p>Συμπλήρωση παζλ με ολοκλήρωση λέξεων, προτάσεων ή συνδυασμού εικόνων-λέξεων και εικόνων-προτάσεων.</p> <p>Ασκήσεις προφορικού και γραπτού συλλαβισμού.</p> <p>Συγκρότηση λέξεων με σειροθέτηση δοσμένων γραμμάτων ή συλλαβών (σε καρτέλες, στον πίνακα, στο τετράδιο ή σε μορφή διαδραστικού εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ).</p> <p>Κατανόηση της συντακτικής δομής της πρότασης με ερωτήσεις του τύπου: Ποιος κάνει τι; Τι κάνει; Ποιος είναι τι; <i>Χρήση διαφορετικού χρώματος για υπογράμμιση ή χρωματισμό σχηματικού πλαισίου της λέξης που απαντά στην κάθε ερώτηση, π.χ., κόκκινο για το Y, μπλε για το P, κίτρινο για το A, πράσινο για το K (συνδυασμός με την Αισθητική Αγωγή).</i></p> <p>Παιγνιώδεις ασκήσεις με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των εκφράσεων σε μια πρόταση (συνταγματικός άξονας-συνδυαστικότητα), καθώς και με αντικατάστασή τους από άλλες (παραδειγματικός άξονας-υποκαταστασιμότητα). Νοηματικός</p>

<p>Αντιλαμβάνεται και συνειδητοποιεί το ρόλο του ρήματος (μεταβατική ή αμετάβατη ενέργεια ή κατάσταση) και του ουσιαστικού (έναρθρου, άναρθρου, ως υποκείμενου, αντικείμενου ή κατηγορούμενου) μέσα σε μια πρόταση και τα χρησιμοποιεί αναλόγως.</p> <p>Κατανοεί τη χρήση της προσωπικής αντωνυμίας ως υποκείμενου.</p> <p>Διακρίνει (οπτικά ή ακουστικά) γράμματα, φθόγγους και συλλαβές μέσα στη λέξη, καθώς και λέξεις μέσα στην πρόταση ή προτάσεις μέσα σε παράγραφο.</p> <p>Αντιλαμβάνεται την παράγραφο ως διακριτό τμήμα ενός κειμένου με δική του νοηματική συνοχή.</p> <p>Χρησιμοποιεί υποστηρικτική τεχνολογία για κατανόηση των περιεχομένων της Γραμματικής και έκφραση των ανάλογων δραστηριοτήτων: οπτικοακουστικά μέσα για παρουσίαση της ύλης, διαδραστικού τύπου εκπαιδευτικά λογισμικά και εργονομικός σχεδιασμός υλικού σε Η/Υ για πρακτική εξάσκηση, συμπληρωματική ή αποκλειστική χρήση εικόνων ή συμβόλων αναφοράς, για περιπτώσεις μαθητών με προβλήματα άρθρωσης λόγου, οπτικοακουστικές, γραφοκινητικές και άλλες δυσκολίες.</p>		<p>έλεγχος και σύγκριση των προτάσεων που προκύπτουν.</p> <p>Μετατροπή απλών προτάσεων (ύπαρξη κύριων όρων) σε επαυξημένες (προσθήκη προσδιορισμών) και το αντίθετο, προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Μετατροπή ελλιπών προτάσεων (έλλειψη κάποιων από τους κύριους όρους) σε απλές και επαυξημένες, προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Επεξεργασία επαυξημένων προτάσεων με ερωτήσεις για τον τόπο, το χρόνο, την αιτία, το σκοπό, κ.ά.</p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με βάση δοσμένες λέξεις ή φράσεις.</p> <p>Χρήση βασικών συνδέσμων: και, όταν, γιατί, κ.ά., κατά το σχηματισμό προτάσεων.</p> <p>Συνένωση μικρών απλών προτάσεων σε μια σύνθετη (περισσότερα του ενός Υ, Α ή Κ).</p> <p>Ασκήσεις γλωσσικών πράξεων με βάση τον επιτονισμό, π.χ., η μετατροπή της ίδιας πρότασης σε κατάφαση, ερώτηση, ανακοίνωση, επιθυμία, προσταγή, κ.ά. <i>Παιχνίδι ρόλων με γλωσσικές πράξεις.</i></p> <p>Μετατροπές λέξεων ή προτάσεων από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό.</p> <p>Αλλαγή χρονικού πλαισίου προτάσεων με χρήση ανάλογων επιρρημάτων ή εκφράσεων: χτες, σήμερα, αύριο, ύστερα, την επόμενη/περασμένη εβδομάδα, κ.ά.</p> <p>Πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων σε ειδικά κατασκευασμένο λογισμικό και υλικό Η/Υ.</p>
--	--	---

ΣΤ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Γ΄- Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η συνειδητοποίηση και η πρακτική εφαρμογή της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας σε σχέση με την επικοινωνιακή της διάσταση, σε επίπεδο λέξης, πρότασης και κειμένου.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Αντιλαμβάνεται με εμπειρικό, πρακτικό και παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το όνομα και το ρήμα είναι βασικά στοιχεία της οργάνωσης του λόγου, καθώς και ότι το ονοματικό και το ρηματικό μέρος αποτελούν τους κύριους όρους μιας πρότασης.</p> <p>Κατανοεί τις συνταγματικές (συνδυαστικότητα) και τις παραδειγματικές (αντικατάσταση) σχέσεις των γλωσσικών στοιχείων σε μία πρόταση.</p> <p>Συνειδητοποιεί ότι μια πρόταση μπορεί να είναι απλή (με τους κύριους όρους), επαυξημένη (προσθήκη προσδιορισμών), σύνθετη (περισσότερα του ενός Υ, Α ή Κ) ή ελλειπτική (απουσία κάποιων κύριων όρων).</p> <p>Διαπιστώνει ότι τα δομικά στοιχεία μιας πρότασης είναι οι λέξεις.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τους κύριους όρους και τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τα δομικά στοιχεία μιας</p>	<p>Δομή και λειτουργία της γλώσσας σε επίπεδο λέξης, πρότασης, κειμένου.</p> <p>Γλωσσική πράξη.</p> <p>Τα μέρη του λόγου.</p>	<p>Ασκήσεις με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των εκφράσεων σε μια πρόταση (συνταγματικός άξονας-συνδυαστικότητα), καθώς και με αντικατάστασή τους από άλλες (παραδειγματικός άξονας-υποκαταστασιμότητα). Νοηματικός έλεγχος και σύγκριση των προτάσεων που προκύπτουν.</p> <p>Σύνθεση παραγράφου με σειροθέτηση δοσμένων προτάσεων και σύνθεση κειμένου με σειροθέτηση δοσμένων παραγράφων. Οι προτάσεις και οι παράγραφοι μπορούν να συνοδεύονται από ηχητική απόδοση ή και εικόνα σε περιπτώσεις μαθητών που δυσκολεύονται να διαβάσουν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών.</p> <p>Παραγραφοποίηση δοσμένου κειμένου.</p> <p>Μετατροπές προτάσεων από το ένα είδος σε άλλο: α) απλές, επαυξημένες, σύνθετες, ελλειπτικές, β)καταφατικές, ερωτηματικές, αρνητικές, γ) ανακοίνωση, επιθυμία, προσταγή, παράκληση, ενημέρωση, οδηγία, κ.ά. Σταδιακά οι μαθητές να δημιουργούν τέτοιες προτάσεις.</p> <p>Εντοπισμός κύριων και εξαρτημένων προτάσεων. Προσδιορισμός του νοήματος της καθεμιάς.</p> <p>Εντοπισμός υποκείμενου, ρήματος, αντικείμενου, κατηγορούμενου και προσδιορισμών σε μια πρόταση. <i>Συνδυασμός του κάθε στοιχείου με διαφορετικό χρώμα υπογράμμισης ή χρωματιστού σχηματικού πλαισίου για ευκολότερη αναπαράσταση και</i></p>

<p>παραγράφου (λέξεις, προτάσεις, περίοδοι). Αντιλαμβάνεται τη νοηματική της συνοχή.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο της πρότασης ως βασικής επικοινωνιακής μονάδας.</p> <p>Κατανοεί την ανάγκη μετασχηματισμού των προτάσεων σε διάφορα επίπεδα ύψους, ανάλογα με τη σκοπιμότητα και την επικοινωνιακή κατάσταση.</p> <p>Διαπιστώνει εμπειρικά τις νοηματικές σχέσεις ανάμεσα στα τμήματα ενός κειμένου: προτάσεις, παράγραφοι, ενότητες.</p> <p>Κατανοεί το ρόλο των κειμενικών δεικτών (συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων) στη σύνδεση των παραγράφων.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το κάθε είδος κειμένου, ανάλογα με τη σκοπιμότητά του, εμφανίζει διαφορετική συντακτική και μορφολογική δομή, π.χ. ένα λογοτεχνικό κείμενο και ένα κείμενο μαθηματικών.</p> <p>Κατανοεί, εντοπίζει, αναλύει και ανασυνθέτει την παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων σε δοσμένη περίοδο ή παράγραφο.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει την ομαδοποίηση των λέξεων στα δέκα μέρη του λόγου.</p> <p>Αναγνωρίζει τη μορφολογική και τη συντακτική δομή των λέξεων (γραμματική και συντακτική αναγνώριση).</p> <p>Μαθαίνει κλιτικά σχήματα και τα χρησιμοποιεί ως πρότυπα: ενός ρήματος και στις δυο φωνές και ενός από</p>		<p><i>εμπέδωση αλλά και για συνδυασμό με το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής (οπτική παρουσίαση).</i></p> <p>Διαπίστωση του λειτουργικού ρόλου ενός γραμματικού στοιχείου μέσα σε μια πρόταση (π.χ., της γενικής πτώσης, των τοπικών επιρρημάτων, των επιφωνημάτων, των ρηματικών χρόνων, κ.ά.) και αναφορά παρόμοιων παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή (μέσα από πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων με αφορμή τη γραμματική, π.χ., με τους χρόνους των ρημάτων: οι μαθητές υποδύονται τους χρόνους, περιγράφουν τη χρονική περίοδο που εκπροσωπούν και μετατρέπουν μια συγκεκριμένη πρόταση ο καθένας στο χρόνο που υποδύεται. Το ίδιο μπορεί να γίνει με τα μέρη του λόγου, τους συντακτικούς όρους των προτάσεων, τη δημιουργία παραγράφων, τα είδη επιρρημάτων, κ.ά.</i></p> <p>Άσκηση στις διάφορες λειτουργίες κάθε τύπου πρότασης, π.χ. μια πρόταση κρίσης μπορεί να είναι κατάφαση ή άρνηση, ανακοίνωση, οδηγία, πληροφορία, κ.ά., μια ερωτηματική μπορεί να είναι απορία, παράκληση, αναζήτηση πληροφοριών, αποδοκιμασία, κ.ά.</p> <p>Μετασχηματισμός προτάσεων, παραγράφων και κειμένων σε άλλο ρηματικό χρόνο ή σε άλλο πρόσωπο.</p> <p>Διατύπωση πλαγιότιτλων στις παραγράφους ενός κειμένου και σύνθεσή τους για δημιουργία περίληψης.</p> <p>Συνειδητοποίηση και κατανόηση της έννοιας του γλωσσικού συστήματος: α) Αναγνώριση συντακτικών όρων (σε προτάσεις με δυσκολία ανάλογη με τις δυνατότητες των μαθητών) και ένταξή τους στο ονοματικό ή το ρηματικό μέρος της πρότασης. β) Αναγνώριση των μερών του λόγου και των γραμματικών τους τύπων (γένος, πτώση, αριθμός, πρόσωπο, φωνή, χρόνος, κ.ά.).</p>
--	--	--

<p>κάθε κατηγορία πτωτικών (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>Συνειδητοποιεί το μορφολογικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας μέσα από την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει τα συστατικά των λέξεων, τα μορφήματα (θέμα ή λεξικό μόρφημα και κατάληξη ή γραμματικό μόρφημα), και το ρόλο τους στη σημασία της λέξης.</p> <p>Εντοπίζει τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση και ελέγχει αν υπάρχει συμφωνία με τον προσδιοριζόμενο όρο κατά γένος, πτώση και αριθμό (ομοιόπτωτοι), ή αν δεν υπάρχει (ετερόπτωτοι, επιρρηματικοί). Κατανοεί το διευκρινιστικό και το συμπληρωματικό τους ρόλο.</p> <p>Διακρίνει (οπτικά ή ακουστικά) γράμματα, φθόγγους και συλλαβές μέσα στη λέξη, καθώς και λέξεις μέσα στην πρόταση ή προτάσεις μέσα σε παράγραφο. Τονίζει σωστά τις λέξεις που γράφει και προφέρει. Χρησιμοποιεί τα σημεία στίξης στην ανάγνωση και τη γραφή.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει συχνόχρηστα σχήματα λόγου.</p> <p>Συσχετίζει εικόνες, σχήματα, διαγράμματα με το περιεχόμενο συνοδευτικών κειμένων.</p> <p>Εισάγεται στη χρήση της απαιτούμενης για τη συνεννόηση ορολογίας.</p>		<p>γ) Κλίση ενός ρήματος σε όλους τους χρόνους και στις δυο φωνές.</p> <p>δ) Κλίση ενός από κάθε είδος πτωτικού (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>ε) Παιγνιώδεις ασκήσεις με το θέμα και την κατάληξη, π.χ. ίδιο θέμα και διαφορετικές καταλήξεις και το αντίθετο, αντιστοίχιση θέματος και κατάληξης μέσα σε ένα σύνολο ξεκομμένων μορφημάτων, με σκοπό τη δημιουργία νοηματικά αποδεκτών λέξεων, κ.ά.</p> <p>στ) Παιχνίδια συμφωνίας και ασυμφωνίας του ονόματος με τα υπόλοιπα μέλη της πρότασης.</p> <p>ζ) Παιγνιώδεις ασκήσεις με τους χρόνους των ρημάτων καθώς και με λέξεις ή εκφράσεις προσδιοριστικές του χρόνου και των χρονικών σχέσεων.</p> <p>η) Ασκήσεις με κλιτά και άκλιτα μέρη του λόγου, π.χ., επιλογή ενός ή δυο κλιτών και ενός ή δυο άκλιτων και δημιουργία πρότασης ή παραγράφου που να τα περιλαμβάνει, ταξινομήσεις δοσμένων λέξεων, κ.ά.</p> <p>θ) Αναγνώριση των μερών του λόγου και διαπίστωση του συντακτικού τους ρόλου σε μια πρόταση.</p> <p>Διόρθωση ορθογραφικών λαθών με αναφορά στους ορθογραφικούς κανόνες της γραμματικής.</p> <p>Ασκήσεις ορθής άρθρωσης των λέξεων και επιτονισμού των προτάσεων.</p> <p>Προσαρμογή της διατύπωσης (γραπτής ή προφορικής) του λόγου του μαθητή (οικείος, φιλικός, επίσημος) σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις, με βαθμιαία τροποποίηση του αρχικού εκφωνήματος.</p> <p>Πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων σε ειδικά κατασκευασμένο λογισμικό και υλικό Η/Υ.</p>
---	--	---

<p>Χρησιμοποιεί υποστηρικτική τεχνολογία για κατανόηση των περιεχομένων της Γραμματικής και έκφραση των ανάλογων δραστηριοτήτων:</p> <p>οπτικοακουστικά μέσα για παρουσίαση της ύλης, διαδραστικού τύπου εκπαιδευτικά λογισμικά και εργονομικός σχεδιασμός υλικού σε Η/Υ για πρακτική εξάσκηση, συμπληρωματική ή αποκλειστική χρήση εικόνων ή συμβόλων αναφοράς, για περιπτώσεις μαθητών με προβλήματα άρθρωσης λόγου, οπτικοακουστικές, γραφοκινητικές και άλλες δυσκολίες.</p>		
--	--	--

ΣΤ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Ε΄- ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η συνειδητοποίηση και η πρακτική εφαρμογή της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας σε σχέση με την επικοινωνιακή της διάσταση, σε επίπεδο λέξης, πρότασης και κειμένου.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Αντιλαμβάνεται με εμπειρικό, πρακτικό και παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το όνομα και το ρήμα είναι βασικά στοιχεία της οργάνωσης του λόγου, καθώς και ότι το ονοματικό και το ρηματικό μέρος αποτελούν τους κύριους όρους μιας πρότασης.</p> <p>Κατανοεί τις συνταγματικές (συνδυαστικότητα) και τις παραδειγματικές (αντικατάσταση) σχέσεις των</p>	<p>Δομή και λειτουργία της γλώσσας σε επίπεδο λέξης, πρότασης, κειμένου.</p> <p>Δομή της πρότασης και του κειμένου και επικοινωνιακή περίπτωση.</p> <p>Τα μέρη του λόγου.</p>	<p>Ασκήσεις με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των εκφράσεων σε μια πρόταση (συνταγματικός άξονας-συνδυαστικότητα), καθώς και με αντικατάστασή τους από άλλες (παραδειγματικός άξονας-υποκαταστασιμότητα). Νοηματικός έλεγχος και σύγκριση των προτάσεων που προκύπτουν.</p> <p>Σύνθεση παραγράφου με σειροθέτηση δοσμένων προτάσεων και σύνθεση κειμένου με σειροθέτηση δοσμένων παραγράφων. Οι προτάσεις και οι παράγραφοι μπορούν να συνοδεύονται από ηχητική απόδοση ή και εικόνα σε περιπτώσεις μαθητών που δυσκολεύονται να διαβάσουν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών.</p>

<p>γλωσσικών στοιχείων σε μία πρόταση.</p> <p>Συνειδητοποιεί ότι μια πρόταση μπορεί να είναι απλή (με τους κύριους όρους), επαυξημένη (προσθήκη προσδιορισμών), σύνθετη (περισσότερα του ενός Υ, Α ή Κ) ή ελλειπτική (απουσία κάποιων κύριων όρων).</p> <p>Διαπιστώνει ότι τα δομικά στοιχεία μιας πρότασης είναι οι λέξεις.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τους κύριους όρους και τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τα δομικά στοιχεία μιας παραγράφου (λέξεις, προτάσεις, περίοδοι). Αντιλαμβάνεται τη νοηματική της συνοχή.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο της πρότασης ως βασικής επικοινωνιακής μονάδας.</p> <p>Κατανοεί την ανάγκη μετασχηματισμού των προτάσεων σε διάφορα επίπεδα ύφους, ανάλογα με τη σκοπιμότητα και την επικοινωνιακή κατάσταση.</p> <p>Διαπιστώνει εμπειρικά τις νοηματικές σχέσεις ανάμεσα στα τμήματα ενός κειμένου: προτάσεις, παράγραφοι, ενότητες.</p> <p>Κατανοεί το ρόλο των κειμενικών δεικτών (συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων) στη σύνδεση των παραγράφων.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το κάθε είδος κειμένου, ανάλογα με τη σκοπιμότητά του, εμφανίζει διαφορετική συντακτική και</p>		<p>Παραγραφοποίηση δοσμένου κειμένου.</p> <p>Μετατροπές προτάσεων από το ένα είδος σε άλλο: α) απλές, επαυξημένες, σύνθετες, ελλειπτικές, β) καταφατικές, ερωτηματικές, αρνητικές, γ) ανακοίνωση, επιθυμία, προσταγή, παράκληση, ενημέρωση, οδηγία, κ.ά. Σταδιακά οι μαθητές να δημιουργούν τέτοιες προτάσεις.</p> <p>Εντοπισμός κύριων και εξαρτημένων προτάσεων. Προσδιορισμός του νοήματος της καθεμιάς. Μετασχηματισμός κύριας πρότασης σε εξαρτημένη και αντίστροφα.</p> <p>Εντοπισμός υποκείμενου, ρήματος, αντικείμενου, κατηγορούμενου και προσδιορισμών σε μια πρόταση. <i>Συνδυασμός του κάθε στοιχείου με διαφορετικό χρώμα υπογράμμισης ή χρωματιστού σχηματικού πλαισίου για ευκολότερη αναπαράσταση και εμπέδωση αλλά και για συνδυασμό με το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής (οπτική παρουσίαση).</i></p> <p>Διαπίστωση του λειτουργικού ρόλου ενός γραμματικού στοιχείου μέσα σε μια πρόταση (π.χ., της γενικής πτώσης, των τοπικών επιρρημάτων, των επιφωνημάτων, των ρηματικών χρόνων, κ.ά.) και αναφορά παρόμοιων παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή (μέσα από πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων με αφορμή τη γραμματική, π.χ., με τους χρόνους των ρημάτων: οι μαθητές υποδύονται τους χρόνους, περιγράφουν τη χρονική περίοδο που εκπροσωπούν και μετατρέπουν μια συγκεκριμένη πρόταση ο καθένας στο χρόνο που υποδύεται. Το ίδιο μπορεί να γίνει με τα μέρη του λόγου, τους συντακτικούς όρους των προτάσεων, τη δημιουργία παραγράφων, τα είδη επιρρημάτων, κ.ά.</i></p> <p>Άσκηση στις διάφορες λειτουργίες κάθε τύπου πρότασης, π.χ. μια πρόταση κρίσης μπορεί να είναι</p>
---	--	---

<p>μορφολογική δομή, π.χ. ένα λογοτεχνικό κείμενο και ένα κείμενο μαθηματικών.</p> <p>Κατανοεί ,εντοπίζει, αναλύει και ανασυνθέτει την παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων σε δοσμένη περίοδο ή παράγραφο.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει την ομαδοποίηση των λέξεων στα δέκα μέρη του λόγου.</p> <p>Αναγνωρίζει τη μορφολογική και τη συντακτική δομή των λέξεων (γραμματική και συντακτική αναγνώριση).</p> <p>Εντοπίζει και χρησιμοποιεί σωστά τα αρχαιοκλίτα.</p> <p>Μαθαίνει κλιτικά σχήματα και τα χρησιμοποιεί ως πρότυπα: ενός ρήματος και στις δυο φωνές και ενός από κάθε κατηγορία πτωτικών (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>Συνειδητοποιεί το μορφολογικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας μέσα από την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει τα συστατικά των λέξεων, τα μορφήματα (θέμα ή λεξικό μόρφημα και κατάληξη ή γραμματικό μόρφημα), και το ρόλο τους στη σημασία της λέξης.</p> <p>Εντοπίζει τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση και ελέγχει αν υπάρχει συμφωνία με τον προσδιοριζόμενο όρο κατά γένος, πτώση και αριθμό (ομοιόπτωτοι), ή αν δεν υπάρχει (ετερόπτωτοι, επιρρηματικοί). Κατανοεί το διευκρινιστικό και το</p>		<p>κατάφαση ή άρνηση, ανακοίνωση, οδηγία, πληροφορία, κ.ά., μια ερωτηματική μπορεί να είναι απορία, παράκληση, αναζήτηση πληροφοριών, αποδοκιμασία, κ.ά.</p> <p>Μετασχηματισμός προτάσεων, παραγράφων και κειμένων σε άλλο ρηματικό χρόνο ή σε άλλο πρόσωπο.</p> <p>Διατύπωση πλαγιότιπλων στις παραγράφους ενός κειμένου και σύνθεσή τους για δημιουργία περίληψης.</p> <p>Συνειδητοποίηση και κατανόηση της έννοιας του γλωσσικού συστήματος:</p> <p>α) Αναγνώριση συντακτικών όρων (σε προτάσεις με δυσκολία ανάλογη με τις δυνατότητες των μαθητών) και ένταξή τους στο ονοματικό ή το ρηματικό μέρος της πρότασης.</p> <p>β) Αναγνώριση των μερών του λόγου και των γραμματικών τους τύπων (γένος, πτώση, αριθμός, πρόσωπο, φωνή, χρόνος, κ.ά.).</p> <p>γ) Κλίση ενός ρήματος σε όλους τους χρόνους και στις δυο φωνές.</p> <p>δ) Κλίση ενός από κάθε είδος πτωτικού (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>ε) Παιγνιώδεις ασκήσεις με το θέμα και την κατάληξη, π.χ. ίδιο θέμα και διαφορετικές καταλήξεις και το αντίθετο, αντιστοίχιση θέματος και κατάληξης μέσα σε ένα σύνολο ξεκομμένων μορφημάτων, με σκοπό τη δημιουργία νοηματικά αποδεκτών λέξεων, κ.ά.</p> <p>στ) Παιχνίδια συμφωνίας και ασυμφωνίας του ονόματος με τα υπόλοιπα μέλη της πρότασης.</p> <p>ζ) Παιγνιώδεις ασκήσεις με τους χρόνους των ρημάτων καθώς και με λέξεις ή εκφράσεις προσδιοριστικές του χρόνου και των χρονικών σχέσεων.</p> <p>η) Ασκήσεις με κλιτά και άκλιτα μέρη του λόγου, π.χ., επιλογή ενός ή δυο κλιτών και ενός ή δυο άκλιτων και δημιουργία πρότασης ή παραγράφου που να τα περιλαμβάνει , ταξινομήσεις δοσμένων λέξεων, κ.ά.</p> <p>θ) Αναγνώριση των μερών του λόγου και διαπίστωση του συντακτικού τους ρόλου σε μια πρόταση.</p>
---	--	---

<p>συμπληρωματικό τους ρόλο.</p> <p>Διακρίνει (οπτικά ή ακουστικά) γράμματα, φθόγγους και συλλαβές μέσα στη λέξη, καθώς και λέξεις μέσα στην πρόταση ή προτάσεις μέσα σε παράγραφο. Τονίζει σωστά τις λέξεις που γράφει και προφέρει.</p> <p>Χρησιμοποιεί τα σημεία στίξης στην ανάγνωση και τη γραφή.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει συχνόχρηστα σχήματα λόγου.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει την ειδική ορολογία της γραμματικής με σκοπό την επίτευξη συνεννόησης.</p> <p>Συσχετίζει εικόνες, σχήματα, διαγράμματα με το περιεχόμενο συνοδευτικών κειμένων.</p> <p>Χρησιμοποιεί υποστηρικτική τεχνολογία για κατανόηση των περιεχομένων της Γραμματικής και έκφραση των ανάλογων δραστηριοτήτων:</p> <p>οπτικοακουστικά μέσα για παρουσίαση της ύλης, διαδραστικού τύπου εκπαιδευτικά λογισμικά και εργονομικός σχεδιασμός υλικού σε Η/Υ για πρακτική εξάσκηση, συμπληρωματική ή αποκλειστική χρήση εικόνων ή συμβόλων αναφοράς, για περιπτώσεις μαθητών με προβλήματα άρθρωσης λόγου, οπτικοακουστικές, γραφοκινητικές και άλλες δυσκολίες.</p>		<p>Κλίση αρχαιοκλιτών ονομάτων και χρήση τους μέσα σε προτάσεις.</p> <p>Διόρθωση ορθογραφικών λαθών με αναφορά στους ορθογραφικούς κανόνες της Γραμματικής.</p> <p>Ασκήσεις ορθής άρθρωσης των λέξεων και επιτονισμού των προτάσεων.</p> <p>Προσαρμογή της διατύπωσης (γραπτής ή προφορικής) του λόγου του μαθητή (οικείος, φιλικός, επίσημος) σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις, με βαθμιαία τροποποίηση του αρχικού εκφωνήματος.</p> <p>Πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων σε ειδικά κατασκευασμένο λογισμικό και υλικό Η/Υ.</p>
--	--	---

**Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**

Σκοπός: Η απόκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης πληροφοριών και η αποκωδικοποίηση οπτικών και ακουστικών σημάτων.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης (κείμενο, ήχος, εικόνα, κινούμενη εικόνα, συνδυασμοί των παραπάνω).</p>	<p>Πηγές πληροφοριών.</p> <p>Τρόποι αναζήτησης πληροφοριών.</p>	<p><i>Ανεύρεση πληροφοριών για συγκεκριμένο θέμα μέσα από διάφορες πηγές: λεξικό, εγκυκλοπαίδεια, αγγελίες, τηλεγράφημα, ενημερωτικά και διαφημιστικά έντυπα (αφίσες, οδηγίες χρήσης παιχνιδιού, θέατρα, τσίρκα, κ.ά.), εφημερίδες, ευρετήρια, πίνακες περιεχομένων, χάρτες, καταλόγους (τηλεφωνικοί, βιβλιοπωλείων, κ.ά.).</i></p> <p>Εισαγωγή στη χρήση CD-ROM εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ για ανεύρεση πληροφοριών, κατάλληλων για την ηλικία των μαθητών ως προς την ευκολία χρήσης και το περιεχόμενο, με την παρουσία και τη βοήθεια του δασκάλου.</p>

Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Γ' - Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης, αξιολόγησης, επεξεργασίας και αποκωδικοποίησης πληροφοριών από διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη γλωσσικές.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης (κείμενο, ήχος, εικόνα, κινούμενη εικόνα, συνδυασμοί των παραπάνω).</p> <p>Επεξεργάζεται δεδομένες πληροφορίες αναλύοντας και συνθέτοντάς τες.</p>	<p>Πηγές πληροφοριών.</p> <p>Τρόποι αναζήτησης, εντοπισμού, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών.</p> <p>Το θέμα και ο σκοπός της διερεύνησης ως κριτήρια αξιολόγησης των πληροφοριών.</p>	<p>Εντοπισμός, αξιολόγηση και εκμετάλλευση της πληροφορίας, με βάση το σκοπό ανεύρεσης.</p> <p><i>Πρόσβαση σε πληροφοριακές πηγές: λεξικό, εγκυκλοπαίδεια, αγγελίες, τηλεγράφημα, ενημερωτικά και διαφημιστικά έντυπα (αφίσες, οδηγίες χρήσης παιχνιδιού, θέατρα, τσίρκα, κ.ά.), εφημερίδες, ευρετήρια, πίνακες περιεχομένων, χάρτες, κατάλογοι(τηλεφωνικοί, βιβλιοπωλείων, κ.ά.), σχεδιαγράμματα, σχηματικές αναπαραστάσεις, στατιστικά γραφήματα.</i></p> <p>Δημιουργία και χρήση</p>

		<p>ερωτηματολογίου για λήψη πληροφοριών και εξαγωγή συμπερασμάτων.</p> <p>Εισαγωγή στη διαδικασία ανεύρεσης πληροφοριών από το Διαδίκτυο με την παρουσία και τη βοήθεια του δασκάλου.</p> <p>Λήψη πληροφοριών από CD-ROM εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ (κατάλληλου για την ηλικία και τις ανάγκες των μαθητών): ηλεκτρονικά λεξικά και εγκυκλοπαίδειες με πολυμεσική παρουσίαση των πληροφοριών, διαδραστικού τύπου λογισμικά που επιτρέπουν την παρουσίαση της διδακτέας ύλης (προφορικός και γραπτός λόγος, λεξιλόγιο, γραμματική) και την πρακτική εξάσκηση του μαθητή με παιγνιώδη τρόπο.</p>
--	--	---

Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης, αξιολόγησης, επεξεργασίας και αποκωδικοποίησης πληροφοριών από διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη γλωσσικές.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης (κείμενο, ήχος, εικόνα, κινούμενη εικόνα, συνδυασμοί των παραπάνω).</p> <p>Επεξεργάζεται δεδομένες πληροφορίες αναλύοντας και συνθέτοντάς τες.</p>	<p>Πηγές πληροφοριών.</p> <p>Είδη και κατηγορίες πηγών.</p> <p>Σύνταξη ερωτηματολογίου με βάση το οποίο θα γίνει η αναζήτηση.</p> <p>Τρόποι αναζήτησης, εντοπισμού, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών.</p> <p>Το θέμα και ο σκοπός της διερεύνησης ως</p>	<p>Εντοπισμός, αξιολόγηση και εκμετάλλευση της πληροφορίας, με βάση το σκοπό ανεύρεσης.</p> <p><i>Πρόσβαση σε πληροφοριακές πηγές: λεξικό, εγκυκλοπαίδεια, αγγελίες, τηλεγράφημα, ενημερωτικά και διαφημιστικά έντυπα (αφίσες, οδηγίες χρήσης παιχνιδιού, θέατρα, τσίρκα, κ.ά.), εφημερίδες, ευρετήρια, πίνακες περιεχομένων, χάρτες, κατάλογοι(τηλεφωνικοί, βιβλιοπωλείων, κ.ά.), σχεδιαγράμματα, σχηματικές αναπαραστάσεις, στατιστικά γραφήματα.</i></p> <p>Δημιουργία και χρήση ερωτηματολογίου για λήψη πληροφοριών και εξαγωγή συμπερασμάτων.</p>

	κριτήρια αξιολόγησης των πληροφοριών.	<p>Αναζήτηση και λήψη πληροφοριών από το Διαδίκτυο με την παρουσία και τη βοήθεια του δασκάλου.</p> <p>Λήψη πληροφοριών από CD-ROM εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ(κατάλληλου για την ηλικία και τις ανάγκες των μαθητών): ηλεκτρονικά λεξικά και εγκυκλοπαίδειες με πολυμεσική παρουσίαση των πληροφοριών, διαδραστικού τύπου λογισμικά που επιτρέπουν την παρουσίαση της διδακτέας ύλης (προφορικός και γραπτός λόγος, λεξιλόγιο, γραμματική) και την πρακτική εξάσκηση του μαθητή με παιγνιώδη τρόπο.</p> <p>Εισαγωγή στη χρήση λογισμικού επεξεργασίας κειμένων στον Η/Υ με επεξεργασία απλού κειμένου, καθώς και με επιλογή και αποθήκευση γλωσσικών πληροφοριών.</p> <p>Εισαγωγή στη χρήση λογισμικού παρουσιάσεων σε Η/Υ με παρουσίαση της γλωσσικής πληροφορίας μαζί με οπτικό υλικό (εικόνες, σχήματα).</p>
--	---------------------------------------	--

Συνολικός χρόνος διδασκαλίας Γλώσσας και Λογοτεχνίας:

Τάξη Α΄: περίπου 250 ώρες

Τάξη Β΄: περίπου 250 ώρες

Τάξη Γ΄: περίπου 240 ώρες

Τάξη Δ΄: περίπου 240 ώρες

Τάξη Ε΄: περίπου 210 ώρες

Τάξη ΣΤ΄: περίπου 210 ώρες

Προτεινόμενα Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

Τα Σχέδια Εργασίας που παρουσιάζονται στο σημείο αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά ή να συμπληρώσουν τις προτεινόμενες στο ΑΠΣ διαθεματικές δραστηριότητες (αυτές με πλάγια γραφή). Για τις δραστηριότητες αυτές πρέπει να διατίθεται το 10% του διδακτικού χρόνου και να αναδεικνύουν τις θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες που αναφέρονται στην τρίτη στήλη του ΔΕΠΠΣ.

Οι θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες αποτελούν το πλαίσιο διασύνδεσης μεταξύ των σκοπών και των επιμέρους στόχων διαφόρων μαθημάτων όλων των τάξεων, και επομένως προσφέρονται για διαθεματική προσέγγιση. Εξυπηρετούν την

ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη των μαθητών μέσα από την επεξεργασία θεματικών ενοτήτων που αναφέρονται στην πραγματικότητα και στην καθημερινή ζωή. Προωθούν την απόκτηση γνώσεων, την καλλιέργεια δεξιοτήτων και τη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών που θα βοηθήσουν τους μαθητές να ενταχθούν στην κοινωνία ως ενεργοί, κριτικά σκεπτόμενοι και ενημερωμένοι πολίτες.

Μερικές ενδεικτικές θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες είναι οι εξής:

-Αλληλεπίδραση (π.χ., ομαδικότητα, συνεργασία, σύγκρουση, εξάρτηση, ενέργεια)

-Διάσταση (π.χ., χώρος, χρόνος)

-Επικοινωνία (π.χ., κώδικας, σύμβολο, πληροφορία)

-Μεταβολή (π.χ., εξέλιξη, ανάπτυξη, περιοδικότητα)

-Μονάδα-Σύνολο (π.χ., άτομο, προσωπικότητα, κοινότητα, κοινωνία)

-Ομοιότητα-Διαφορά (π.χ., ισότητα, ταύτιση, αντίθεση, διαφορετικότητα)

-Πολιτισμός (π.χ., παράδοση, ήθη, έθιμα, τέχνη)

-Σύστημα (π.χ., δομή, οργάνωση, ταξινόμηση, νόμος)

Θέμα: «Το δάσος»

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και αναζητούν πληροφορίες για ελληνικά και άλλα δάση: τόποι όπου υπάρχουν δάση, αντιπροσωπευτικά ζώα και φυτά, λειτουργίες και χρησιμότητα του δάσους, οικολογική διαταραχή στο δάσος, μύθοι, θρύλοι και άλλα λογοτεχνικά δημιουργήματα για το δάσος, τραγούδια, παροιμίες, αινίγματα, αποκόμματα από τα ΜΜΕ, εικόνες/φωτογραφίες, γεωγραφικοί χάρτες. Αφού συγκεντρώσουν τις πληροφορίες τις επεξεργάζονται (μελέτη, ανάλυση, σύνθεση, αξιολόγηση και επιλογή) και τις παρουσιάζουν με γραπτό λόγο, ήχο και εικόνα (μπορούν και οι ίδιοι να ζωγραφίσουν) με έντυπο ή ηλεκτρονικό τρόπο (με τη βοήθεια του Η/Υ). Στο σύνολο της εργασίας προσθέτουν ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες από τμήματα της γλωσσικής διδασκαλίας με αφορμή το δάσος, π.χ., θεματικά λεξιλόγια με λέξεις και εικόνες, πίνακες ταξινόμησης ζώων και φυτών του δάσους στα τρία γένη των ουσιαστικών, σταυρόλεξα, ακροστιχίδες, σειροθετήσεις προτάσεων, παραγράφων και εικόνων, δικές τους πραγματικές ή φανταστικές ιστορίες για το δάσος, κ.ά. Διαμορφώνουν ένα χώρο του σχολείου με εικόνες, ήχο και κείμενα, καθώς και με έκθεση βιβλίου για το δάσος, Οργανώνουν μια μικρή εκδήλωση για να παρουσιάσουν την εργασία τους. Γράφουν προσκλήσεις και ενημερωτικά έντυπα που απευθύνονται στην ευρύτερη σχολική κοινότητα, στους γονείς τους και πιθανόν στους πολιτικούς εκπροσώπους της περιοχής ή σε διάφορους συλλόγους που έχουν σχέση με το θέμα.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Ομοιότητα-Διαφορά, Χώρος-Χρόνος, Σύστημα, Δομή, Οργάνωση, Αλληλεπίδραση, Πολιτισμός, Μεταβολή (εξέλιξη), Επικοινωνία.

Προεκτάσεις: Γεωγραφία, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσικές Επιστήμες, Περιβαλλοντική Εκπ/ση, Αγωγή του Πολίτη, Μυθολογία (π.χ., Αίσωπος, Δρυάδες, Άρτεμη), Παλαιά Διαθήκη (π.χ., Η δημιουργία του κόσμου, Η κιβωτός του Νώε), Αισθητική Αγωγή, Λαϊκός Πολιτισμός.

Θέμα: «Γουτού Γουπατού», του Α. Παπαδιαμάντη (σε διασκευή)

(Τη θέση του παραπάνω διηγήματος μπορεί να πάρει οποιοδήποτε άλλο λογοτεχνικό έργο. Το συγκεκριμένο αναφέρεται υπό μορφή παραδείγματος).

Το αναφερόμενο διήγημα έχει ως θέμα ένα παιδί με κινητικές αναπηρίες που κατορθώνει ωστόσο να υπερασπιστεί αποτελεσματικά τα δικαιώματά της παρέας του και να καταξιωθεί μέσα σε αυτή. Αποτελεί έναυσμα για παρώθηση και ενθάρρυνση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες για συνεχή προσπάθεια και αισιοδοξία.

Οι μαθητές διαβάζουν σιωπηρά ή μεγαλόφωνα το διήγημα. Σε περιπτώσεις αισθητηριακών βλαβών και αδυναμίας ανάγνωσης το ακούνε από το δάσκαλο ή τους συμμαθητές τους. Αναπαράγουν το διήγημα προφορικά, γραπτά ή με τη βοήθεια υποστηρικτικής τεχνολογίας, εικόνων, κινήσεων του σώματος και εκφράσεων του προσώπου. Ζωγραφίζουν σχετικές σκηνές και δίνουν τίτλο στη ζωγραφική τους. Σειροθετούν προτάσεις ή εικόνες (ή και το συνδυασμό τους) σχετικές με τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων. Αναφέρουν εντυπώσεις, συναισθήματα, χαρακτηρισμούς, σχόλια για πρόσωπα και καταστάσεις και προτείνουν εναλλακτικές λύσεις για τη δράση των ηρώων (προφορικά, γραπτά ή με εναλλακτικό τρόπο). Ηχογραφούν τη μεγαλόφωνη ανάγνωση του διηγήματος και την προφορική τους συζήτηση. Αναζητούν πληροφορίες για το συγγραφέα, για την εποχή του, για το χρόνο και τον τόπο δράσης των ηρώων, καθώς και για τα ήθη και τα έθιμα που αναδεικνύονται μέσα σε αυτό. Διαβάζουν το πρωτότυπο έργο του Παπαδιαμάντη και συγκρίνουν τις λέξεις, τις εκφράσεις και το γλωσσικό του ύφος με το διασκευασμένο διήγημα. Αναζητούν και εμπλουτίζουν τη σχολική βιβλιοθήκη με παρόμοιου περιεχομένου λογοτεχνικά έργα ή ταινίες. Συμπληρώνουν τα γραπτά τους κείμενα με ζωγραφική ή κολλάζ και τα συγκεντρώνουν σε έντυπη ή ηλεκτρονική παρουσίαση. Μετατρέπουν το διήγημα σε θεατρικό κείμενο (δραματοποίηση) και οργανώνουν μια θεατρική παράσταση για το τέλος της σχολικής χρονιάς με παράλληλη παρουσίαση της εργασίας τους. Γράφουν και μοιράζουν προσκλήσεις και ενημερωτικά έντυπα.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Ομοιότητα-Διαφορά, Χώρος-Χρόνος, Οργάνωση, Αλληλεπίδραση (συλλογικότητα, σύγκρουση), Μονάδα-Σύνολο, Επικοινωνία, Πολιτισμός.

Προεκτάσεις: Γεωγραφία, Ιστορία, Καινή Διαθήκη (Χριστούγεννα), Αγωγή του Πολίτη, Αισθητική Αγωγή, Λαϊκός Πολιτισμός.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Για την επίτευξη των σκοπών και των επιμέρους στόχων του ΑΠΣ δεν προτείνεται μια αυστηρά προκαθορισμένη μεθοδολογική πορεία, δεδομένου ότι οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες εμφανίζουν έντονες διαφοροποιήσεις όσον αφορά στις γνωστικές και ψυχοκινητικές τους δεξιότητες. Οι διαφοροποιήσεις αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη από το δάσκαλο, ο οποίος οφείλει να προσαρμόσει την όποια διδακτική του παρέμβαση αφ' ενός στα πλαίσια των αρχών που δίνονται από το ΑΠΣ και αφ' ετέρου στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών του. Επομένως το συγκεκριμένο ΑΠΣ προτάσσει την ανάληψη πρωτοβουλιών από το δάσκαλο, προϋποθέτοντας όμως ότι αυτό

γίνεται με αίσθημα παιδαγωγικής ευθύνης καθώς και με πλήρη γνώση σκοπών, στόχων και τρόπων σχεδιασμού και αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Είναι επίσης σημαντική η συνεχής ενημέρωση του δασκάλου και η περιοδική επανεξέταση και επανεκτίμηση των εκπαιδευτικών και παιδαγωγικών του πρακτικών.

Οι προτεινόμενες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο δάσκαλος, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό μεταξύ τους, είναι: α) η διερευνητική και ανακαλυπτική προσέγγιση της γνώσης, με έμφαση στη διαδικαστική γνώση («μαθαίνω πώς να μαθαίνω»), β) η μελέτη πεδίου, με επισκέψεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και έμφαση στην απόκτηση γνώσεων μέσω της βιωματικής εμπειρίας, γ) η χρήση κατάλληλου εποπτικού υλικού (εικόνες στατικές και κινούμενες, χάρτες, σχεδιαγράμματα, εννοιολογικοί χάρτες, προπλάσματα, αντικείμενα, ήχος, πολυμεσικές εφαρμογές σε Η/Υ), δ) η συζήτηση στην τάξη, ε) η άμεση μορφή διδασκαλίας με αφήγηση ή επεξήγηση από το δάσκαλο, όταν δεν προσφέρονται έμμεσες μορφές (π.χ. ο τύπος της *νοηματικής-προσληπτικής μάθησης* του Ausubel), στ) η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, με έμφαση στην απόκτηση επικοινωνιακών και συνεργατικών δεξιοτήτων, ζ) η άμεση διδασκαλία με τη μορφή της *ανάλυσης έργου (task analysis)*, ειδικά για περιπτώσεις μαθητών που ακολουθούν εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Το πλαίσιο αναφοράς όλων των μεθοδολογικών προσεγγίσεων είναι ένα συστηματικά και σκόπιμα σχεδιασμένο πρόγραμμα καθοδήγησης που μπορεί να αφορά ομάδα μαθητών, χωρίς μεγάλες αποκλίσεις στο γνωστικό/νοητικό και ψυχοκινητικό δυναμικό, ή μεμονωμένους μαθητές με συγκεκριμένες ανάγκες. Στη δεύτερη περίπτωση μιλάμε για εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα διδασκαλίας. Για τη διαμόρφωση οποιουδήποτε εκπαιδευτικού προγράμματος ο δάσκαλος οφείλει να γνωρίζει και να συνυπολογίζει τους εξής παράγοντες: α) τη δομολειτουργική και επικοινωνιακή διάσταση του προφορικού και γραπτού λόγου, όπως αυτή αναδεικνύεται από τους σκοπούς και τους επιμέρους στόχους του ΑΠΣ, β) τους τρόπους διευκολυντικών και διορθωτικών παρεμβάσεων για την ανάγνωση και τη γραφή, γ) τις μεθόδους εναλλακτικής επικοινωνίας και έκφρασης, δ) τις δυνατότητες της τεχνολογίας (*assistive technology*) για τη διευκόλυνση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες στην πρόσληψη, στην επεξεργασία και στην παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου, ε) τη μεθοδολογία διαμόρφωσης εξατομικευμένων προγραμμάτων διδασκαλίας, και στ) τη σκοπιμότητα της αξιολόγησης και τους τρόπους με τους οποίους αυτή διεξάγεται (η αξιολόγηση αναφέρεται ως αυτοτελές κεφάλαιο παρακάτω).

-Δομολειτουργική και επικοινωνιακή προσέγγιση του γλωσσικού μαθήματος.

Η γλώσσα αποτελεί ένα σύστημα επικοινωνίας το οποίο βασίζεται στη δομή, στην οργάνωση και στην έκφραση του λόγου, προφορικού ή γραπτού. Η γλωσσική ικανότητα προϋποθέτει αντίληψη, κατανόηση, εξάσκηση και αυτοματοποίηση των γλωσσικών δομών: α) της *φωνολογικής δομής*, που αναφέρεται στην προφορά των γλωσσικών στοιχείων και στη χρήση επιτονισμού (φωνητική διακύμανση), β) της *σημασιολογικής δομής*, της αντίληψης, δηλαδή και της κατανόησης του νοήματος των γλωσσικών στοιχείων, γ) της *συντακτικής*

δομής, που αφορά το συνδυασμό των λέξεων και τη δημιουργία φράσεων και προτάσεων, και, δ) της *μορφολογικής δομής*, που αναφέρεται στη γραμματική πλευρά των λέξεων.

Οι μαθητές πρέπει να συνειδητοποιούν ότι η γνώση της δομής και της οργάνωσης του λόγου (γλωσσική ικανότητα) εξυπηρετεί τις εκάστοτε επικοινωνιακές ανάγκες και προσαρμόζεται σε αυτές (επικοινωνιακή δεξιότητα). Επομένως, πέρα από την εξάσκηση για την εκμάθηση της δομής, είναι απαραίτητη και η εξάσκηση σε γλωσσικές/λεκτικές πράξεις (γλωσσικές δραστηριότητες με επικοινωνιακό προσανατολισμό, π.χ., ερώτηση, οδηγία, περιγραφή, ανακοίνωση, παράκληση, επιχειρηματολογία, προσταγή, επιθυμία, κ.ά.), που επιτρέπουν στο μαθητή να χρησιμοποιεί το λόγο για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού. Οι γλωσσικές πράξεις ταξινομούνται σε δυο βασικά είδη λόγου, στον *αναφορικό* (περιγραφή, αφήγηση, ανακοίνωση) και στον *κατευθυντικό* (οδηγία, εντολή, πειθώς, παράκληση, κ.ά.). Το πρώτο είδος έχει σκοπό την ενημέρωση σχετικά με πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις, και το δεύτερο την καθοδήγηση του δέκτη (ακροατή ή αναγνώστη) σε ορισμένη ενέργεια, πρακτική ή πνευματική.

Οι δραστηριότητες που θα εκτελούνται από τους μαθητές θα πρέπει να καλύπτουν τα παραπάνω στοιχεία σε επίπεδο επεξεργασίας αλλά και παραγωγής γραπτού και προφορικού λόγου. Ο δάσκαλος έχει τη δυνατότητα , προκειμένου να καλύψει στόχους σχετικούς με τον αναφορικό και τον κατευθυντικό λόγο, να αντικαταστήσει σε ποσοστό μέχρι 25% τα κείμενα των σχολικών εγχειριδίων με άλλα, δικής του επιλογής (*αυθεντικά κείμενα*: άρθρα, επιστολές, διαφημίσεις, τηλεγραφήματα, λογοτεχνήματα, αφίσες, κατάλογοι, κ.ά.), εξασφαλίζοντας όμως την παιδαγωγική τους καταλληλότητα. Είναι επίσης σκόπιμο να εκμεταλλεύεται διάφορες περιστάσεις και γεγονότα που αποτελούν βιωματικές εμπειρίες για τους μαθητές, ώστε να υποκινεί το ενδιαφέρον τους για σχετική παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

Κατά την επεξεργασία των διαφόρων κειμενικών τύπων, εκτός από τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους, θα πρέπει να αναδεικνύονται και να αξιοποιούνται *διακειμενικές, περικειμενικές και ενδοκειμενικές* πληροφορίες. Οι διακειμενικές πληροφορίες αναφέρονται στη σχέση του υπό εξέταση κειμένου με άλλα κείμενα, οι περικειμενικές στις επικοινωνιακές παραμέτρους (ποιος λέει τι, σε ποιον, πώς, πού, πότε, γιατί) και οι ενδοκειμενικές στην οργάνωση του κειμένου και στον τρόπο έκφρασής του. Η επεξεργασία κειμένου δεν περιορίζεται μόνο στο γλωσσικό μάθημα. Επεκτείνεται σε όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος και συνδυάζεται με τυχόν συνοδευτικές εικονικές αναπαραστάσεις (εικόνες, χάρτες, σχεδιαγράμματα, κ.ά.).

Για την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου είναι επίσης απαραίτητη η οριζόντια επέκταση των στόχων του γλωσσικού μαθήματος σε όλα τα υπόλοιπα (ερμηνεία και διατύπωση όρων και εννοιών, περιληπτική απόδοση, διατύπωση συμπερασμάτων και απόψεων, κ.ά.). Η σύνθεση γραπτού λόγου ειδικότερα διδάσκεται ως διαδικασία που διέρχεται από τρία στάδια: α) το *προσυγγραφικό* που αποτελεί την προετοιμασία, δηλαδή την οργάνωση του κειμένου και τις πρώτες φραστικές επιλογές, β) το *συγγραφικό*, όπου επιχειρείται η πρώτη

γραπτή εκδοχή του κειμένου, και, γ) το *μετασυγγραφικό*, με διορθωτικές και βελτιωτικές επεμβάσεις στο κείμενο.

Είναι σημαντικό να ενισχύονται όλοι οι μαθητές να συμμετέχουν σε δραστηριότητες της σχολικής ζωής και σε σχετική με αυτές παραγωγή λόγου, στο μέτρο πάντοτε των δυνατοτήτων του καθενός.

Η διδασκαλία της Γραμματικής διακρίνεται σε *γραμματική της λέξης* (ετυμολογία, σημασία, δομή), *της πρότασης* (σύνταξη, σημασία, χρήση), *του κειμένου* και *της επικοινωνίας* (δομή και περιεχόμενο, γλωσσική συνοχή και γλωσσικά μέσα, επίπεδο ύφους). Οι δυο πρώτες περιπτώσεις αποτελούν τη *Γραμματική του γλωσσικού συστήματος* και στηρίζουν την τρίτη περίπτωση, τη *Γραμματική της επικοινωνίας*. Η λειτουργία της Γραμματικής είναι σκόπιμο να συνδέεται με διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις. Η χρήση της ορολογίας να εφαρμόζεται για λόγους συνεννόησης και να μην επιδιώκεται η στείρα αποστήθιση κανόνων και ομάδων λέξεων. Αρκεί η εσωτερίκευση της κλίσης ενός πτωτικού στα τρία γένη και ενός ρήματος σε όλους τους χρόνους. Ιδιαίτερες περιπτώσεις, όπως αυτές των αρχαιοκλίτων, να ενσωματώνονται και να εξετάζονται μέσα από φραστικές διατυπώσεις και να εσωτερικεύονται το καθένα ξεχωριστά.

Για τη διδασκαλία πρώτης γραφής και ανάγνωσης προτείνεται ως καταλληλότερη για την ελληνική γλώσσα η *αναλυτικοσυνθετική μέθοδος* μέσω της γραφοφωνητικής αντιστοιχίας. Αυτό βέβαια δεν αποκλείει και το συνδυασμό της με την *ολιστική* σε συμπληρωματικό επίπεδο. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη φωνολογική ενημερότητα του μαθητή και στην αντιστοίχιση φωνημάτων με γραφήματα.

Η Ορθογραφία και το Λεξιλόγιο διδάσκονται μέσω, ομαδοποίησης λέξεων με κοινά χαρακτηριστικά, κατανόησης και εφαρμογής βασικών ορθογραφικών κανόνων, καθώς και μέσω διαφόρων τεχνικών μνημονικής συγκράτησης (εικόνες, σχεδιαγράμματα, ποιήματα, σκίτσα, κ.ά.).

Τα λάθη (φωνολογικά, σημασιολογικά, μορφολογικά και συντακτικά) θα πρέπει να απενοχοποιούνται και να αντιμετωπίζονται ως αφορμές για εποικοδομητική διδασκαλία πάνω σε αυτά.

Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας είναι σκόπιμο να αποσυνδέεται μερικώς από τη γενικότερη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, δεδομένου ότι τα λογοτεχνικά κείμενα δεν αποτελούν πάντοτε τα πλέον κατάλληλα γλωσσικά πρότυπα. Η ανάγνωση και η επεξεργασία λογοτεχνικών κειμένων εξυπηρετεί τους εξής στόχους: α) Κατανόηση δομής, λειτουργίας και ορίων της γλώσσας, ειδικά σε περιπτώσεις ποιητικού λόγου με ακραίες φραστικές επιλογές, β) Αισθητική καλλιέργεια και ευαισθητοποίηση απέναντι σε ανθρώπινα και κοινωνικά προβλήματα. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να αντιμετωπίζεται διδακτικά όπως κάθε άλλο είδος λόγου και να αξιοποιείται συμπληρωματικά σε όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος. Είναι σημαντικό να συνδέονται οι μαθητές με τη Λογοτεχνία βιωματικά, μέσα από το παιχνίδι, την ψυχαγωγία, τη συναισθηματική έκφραση, τον προβληματισμό και τη συζήτηση, και να προβαίνουν σε συγκρίσεις λογοτεχνικών έργων μετά από διακειμενική, περικειμενική και ενδοκειμενική επεξεργασία τους. Ο δάσκαλος οφείλει να ενισχύει δραστηριότητες που ωθούν τους μαθητές στη φιλιαναγνωσία, όπως ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων,

δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης, επίσκεψη σε εκθέσεις βιβλίου και βιβλιοπωλεία, οργάνωση εκθέσεων και βιβλιοπαρουσιάσεων, δραματοποίηση λογοτεχνικών έργων, ατομική ή ομαδική λογοτεχνική παραγωγή, κ.ά. Στην περίπτωση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, είτε είναι ενσωματωμένοι σε σχολεία γενικής παιδείας είτε σε ΣΜΕΑ, ενδείκνυται η επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε παρεμφερείς περιπτώσεις για να ενισχύεται η θετική αντίληψη της διαφορετικότητας και να ενισχύεται η κοινωνικοποιητική διαδικασία.

-Διευκολυντικές παρεμβάσεις για την ανάγνωση και τη γραφή.

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες παρουσιάζουν (όπως ήδη έχει αναφερθεί) δυσκολίες οπτικοκινητικού συντονισμού, μνημονικής συγκράτησης, συγκέντρωσης της προσοχής, χωρικής και σωματικής αντίληψης. Είναι επόμενο οι δυσκολίες αυτές να επιδρούν αρνητικά στις δεξιότητες της ανάγνωσης και της γραφής. Ενδεικτικά αναφέρονται μερικοί τρόποι που μπορούν να διευκολύνουν τους μαθητές στην κατάκτηση των δεξιοτήτων αυτών:

- Συνδυασμός εικόνας με αρχικό γράμμα λέξης.
- Συνδυασμός αρχικής συλλαβής, λέξης και εικόνας. Στην περίπτωση αυτή οι μαθητές μπορούν να μαθαίνουν πρώτα τα φωνήεντα και στη συνέχεια τα σύμφωνα. Συνδέουν το κάθε σύμφωνο με τα διδαγμένα φωνήεντα και αντιστοιχίζουν στην κάθε συλλαβή μια λέξη που αρχίζει απ' αυτήν (*συλλαβική μέθοδος*).
- Γραφή σε αμμοδόχο ή σε ένα πιάτο με ρύζι.
- Ενσφηνώσεις γραμμάτων σε ειδικές υποδοχές (παζλ).
- Κατασκευή γραμμάτων με πλαστελίνη και πηλό.
- Γραφή πάνω σε διάστικτα γράμματα, με αρχικό και τελικό σημείο που θα σηματοδοτούνται με διαφορετικό χρώμα π.χ., πράσινο για το αρχικό και κόκκινο για το τελικό.
- Ιχνογραφήματα, λαβύρινθοι, παζλ και γέμισμα πλαισίων με χρώμα (με σκοπό να μη βγαίνουν έξω από τη γραμμή ή το πλαίσιο).
- Χάραξη βοηθητικών γραμμών στα τετράδια γραφής.
- Χοντρά πινέλα, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, δακτυλομπογιές και κιμωλίες.
- Πλαστικά επικαλύμματα για μολύβια, που διευκολύνουν τη λαβή (*pencil grippers*).
- Χοντρά μολύβια με ανατομική λαβή.
- Χρωματιστοί μαρκαδόροι και χρωματιστές διαφανείς μεμβράνες για επισήμανση κειμένου (βοηθάει στην εστίαση της προσοχής).
- Ανάγνωση/ερμηνεία εικόνων και συμβόλων, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με κείμενο.

-Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης και επικοινωνίας

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι αναμενόμενο να χρειάζονται ειδική μεθοδολογική και συναισθηματική προσέγγιση προκειμένου να επιτύχουν όσο το δυνατόν περισσότερους από τους στόχους του γλωσσικού μαθήματος, όπως αυτοί έχουν διατυπωθεί. Η προσέγγιση αυτή αφορά κατά κύριο λόγο εναλλακτικές μορφές έκφρασης και επικοινωνίας για μαθητές με προβλήματα άρθρωσης λόγου, αναγνωστικής και γραφοκινητικής δεξιότητας. Σε συνεργασία

με ομάδα ειδικών (λογοθεραπευτών, ψυχολόγων, σχολικών συμβούλων, κ.ά.) ο δάσκαλος μπορεί να ενισχύει και να βοηθά τους συγκεκριμένους μαθητές στην κατανόηση και εφαρμογή μη λεκτικών τρόπων επικοινωνίας, όπως οι κινήσεις των χεριών, οι εκφράσεις του προσώπου (γλώσσα του σώματος), η χρήση βιβλίων με εικόνες που αναφέρονται σε καθημερινές ανάγκες έκφρασης και επικοινωνίας του μαθητή και σε ακολουθία οδηγιών για εκτέλεση εργασιών (π.χ. τύπου *Makaton*), καθώς και η χρήση συμβόλων, όπως τα *Bliss Symbols*.

Οι θεατρικές δραστηριότητες και ιδιαίτερα η παντομίμα, όπου παίρνουν μέρος όλοι οι μαθητές της τάξης, μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των μαθητών με δυσκολίες λεκτικής έκφρασης και στη δημιουργία θετικής στάσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Η παρακολούθηση επίσης επιλεγμένων θεατρικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών με παρεμφερή θέματα συνεισφέρει στη συνειδητοποίηση της δυσκολίας και στην προσπάθεια υπέρβασής της μέσω της μίμησης προτύπων, πράγμα το οποίο επιδρά παρωθητικά στους μαθητές με κινητικές αναπηρίες.

Σε περιπτώσεις μεγάλης δυσκολίας στην επικοινωνία και την έκφραση του μαθητή προτείνεται η μέθοδος της *Ολικά Δομημένης Επικοινωνίας (Structured Total Communication)*, η οποία προτάσσει τη σχέση αμοιβαίας αλληλεπίδρασης και αλληλοβοήθειας μεταξύ ενήλικα και παιδιού. Βασίζεται στην πολυαισθητηριακή επικοινωνία, αξιοποιώντας όλα τα κανάλια αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον που μπορεί να διαθέτει ο μαθητής. Ο δάσκαλος ή όποιος ενήλικας ασχολείται με το μαθητή οφείλει να δημιουργήσει τέτοιες συνθήκες, ώστε να δώσει την ευκαιρία στο μαθητή να βιώσει επικοινωνιακές εμπειρίες και να προσπαθήσει και ο ίδιος (ο ενήλικας) να καταλάβει αυτό που ο μαθητής εκφράζει, «χτίζοντας» μέρα με τη μέρα επικοινωνιακή σχέση με το μαθητή.

-Υποστηρικτική Τεχνολογία.

Για τους μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι σημαντική και η συνεισφορά της τεχνολογίας. Εκτός από την πολυμεσική παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου (κείμενο, ήχος, εικόνα), κατά την οποία ο μαθητής αξιοποιεί ταυτόχρονα όλες του τις αισθήσεις στην πρόσληψη της διδασκόμενης ύλης, τα τεχνολογικά επιτεύγματα μπορούν να διευκολύνουν τις κινήσεις και τις γνωστικές λειτουργίες των μαθητών υποστηρίζοντας συμπληρωματικά τις ανεπαρκείς δεξιότητές τους. Υπάρχουν απλά προϊόντα όπως βοηθήματα γραφής, συγκέντρωσης της προσοχής και συνθετότερα όπως οι γραφομηχανές και τα ευρύτερα υπολογιστικά συστήματα με κατάλληλο εργονομικό σχεδιασμό, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από άτομα με κινητικές αναπηρίες. Χρειάζεται ωστόσο ειδική εκπαίδευση των μαθητών στη χρήση αυτών των βοηθημάτων και παράλληλη εξοικείωση των δασκάλων. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

-Ειδικά σχεδιασμένες γραφομηχανές και πληκτρολόγια Η/Υ, ώστε να προσαρμόζονται σε αυτά τα χέρια των μαθητών.

-Πληκτρολόγια αφής ή οθόνης.

-Οθόνες αφής.

-Η/Υ με αισθητήρες που προσαρμόζονται σε μέλη του σώματος που μπορούν να κινηθούν (π.χ. κεφάλι) και μεταφράζουν συγκεκριμένες κινήσεις σε γραφή με τη βοήθεια ειδικού λογισμικού (π.χ. ο *Γράφος*).

-Υπολογιστικές μηχανές που μεταφράζουν σε ομιλία το εισαγόμενο κείμενο και επιπλέον δέχονται και μεταδίδουν τις οδηγίες του δασκάλου για συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο (*voice activated software*).

-Υπολογιστικές μηχανές για την οργάνωση της σκέψης (*inspiration organizers*) με διαγράμματα ροής (*flow charts*) και χάρτες εννοιών (*concept maps*).

Γενικά, τα τεχνολογικά επιτεύγματα και κυρίως οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών μπορούν να πραγματοποιήσουν ένα σύνολο λειτουργιών στο χώρο των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, αλλά και της Ειδικής Αγωγής γενικότερα. Χρησιμοποιούνται ως διδακτικά και μαθησιακά εργαλεία, ως επικοινωνιακά περιβάλλοντα, ως εργαλεία διεκπεραίωσης εργασιών και ως μέσα διάγνωσης, θεραπείας και αξιολόγησης.

-Διαμόρφωση εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Τα εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα διαμορφώνονται για μαθητές που έχουν ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες, είτε βρίσκονται ενσωματωμένοι σε κοινό σχολείο, είτε παρακολουθούν Τμήμα Ένταξης, είτε φοιτούν σε ΣΜΕΑ. Κύριος υπεύθυνος για τη διεξαγωγή του προγράμματος είναι ο δάσκαλος της τάξης. Ωστόσο για το σχεδιασμό, τις επιμέρους υποστηρικτικές παρεμβάσεις, τον έλεγχο της επίτευξης των στόχων και την πιθανή αναθεώρηση και αναδιαμόρφωσή του, είναι απαραίτητη η συμμετοχή και άλλων φορέων, όπως οι γονείς του μαθητή, ο ίδιος ο μαθητής κατά περίπτωση, ο σχολικός σύμβουλος, ο διευθυντής του σχολείου, ο σύλλογος διδασκόντων και οι βοηθητικές υπηρεσίες (γιατροί, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, ψυχολόγοι, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικοί παιδαγωγοί).

Η οργάνωση ενός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος διέρχεται από τα εξής στάδια:

- Στοιχεία του μαθητή (ονοματεπώνυμο, ηλικία, τάξη, σχολείο, σχολικό έτος) και ιατροπαιδαγωγική αξιολόγηση της παρούσας κατάστασής του: παθολογία, γνώσεις, δεξιότητες, ψυχολογική κατάσταση, ανεπάρκειες, αδυναμίες.

- Προσδιορισμός των τομέων ειδικής εκπαιδευτικής παρέμβασης σύμφωνα με τις ανάγκες του μαθητή, π.χ. γλώσσα και επικοινωνία, κοινωνικότητα, συντονισμός κινήσεων, λεπτή και αδρή κινητικότητα, γνωστική ανάπτυξη (αντίληψη, μνήμη, σκέψη), συνεργατικότητα, συμπεριφορά, αυτοεξυπηρέτηση.

- Προσδιορισμός των μακροπρόθεσμων στόχων και της χρονικής διάρκειάς τους για κάθε τομέα. Επιλογή του κατά προτεραιότητα σημαντικότερου μακροπρόθεσμου στόχου.

- Ανάλυση του μακροπρόθεσμου στόχου σε επιμέρους βραχυπρόθεσμους. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως *ανάλυση έργου (task analysis)* και δομείται σύμφωνα με το παρακάτω παράδειγμα:

Μακροπρόθεσμος στόχος: Ο μαθητής να διατυπώνει προφορικά και να γράφει απλές προτάσεις.						
Προβλεπόμενη χρονική διάρκεια: 20 μέρες						
Βραχυπρόθεσμοι στόχοι-	Υλικά	Οδηγίες	Κριτήρια επιτυχίας	Ημερο-μηνία	Ημερο-μηνία	Ημερο-μηνία

Βήματα				έναρξης διδασκαλίας	κατάκτησης του στόχου	ελέγχου-αξιολόγησης
1. Να κρατάει σωστά το μολύβι.	Μολύβι, τετράδιο	Μαθαίνουμε πώς να κρατάμε το μολύβι.	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
2. Να γράφει ευανάγνωστα πάνω στη γραμμή.	Μολύβι, τετράδιο, υπόδειγμα σωστής γραφής	Μαθαίνουμε πώς να γράφουμε ωραία γράμματα πάνω στη γραμμή.	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
3. Να διατυπώνει προφορικά και γράφει προτάσεις τύπου Υ-Ρ	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν κι αυτή του παραδείγματος	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
4. Να διατυπώνει προφορικά και να γράφει προτάσεις τύπου Υ-Ρ-Α.	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν κι αυτή του παραδείγματος	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
5. Να διατυπώνει προφορικά και να γράφει προτάσεις τύπου Υ-Ρ-Α-Α.	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν κι αυτή του παραδείγματος	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
6. Να διατυπώνει προφορικά και να γράφει προτάσεις τύπου Υ-Ρ-Κ.	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν κι αυτή του παραδείγματος	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
Σχόλια-Παρατηρήσεις:						

- Αναφορά των προσώπων-φορέων που συμμετέχουν στην οργάνωση, τη διεξαγωγή, την αξιολόγηση και την αναπροσαρμογή του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος.

- Ορισμός ημερομηνίας για την επόμενη συνάντηση των παραπάνω φορέων και αναφορά των πεπραγμένων της κάθε συνάντησης.

Για την επιτυχή διεκπεραίωση ενός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος τονίζεται ότι είναι απαραίτητη η συνεισφορά και η διάθεση συνεργασίας όλων όσων εμπλέκονται σε αυτό.

4.ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στο ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ υποχρεωτικής εκπαίδευσης αναφέρεται ότι: « Οι μαθητές με αναπηρίες αξιολογούνται με βάση τις γενικές αρχές της αξιολόγησης. Όσον αφορά τους σκοπούς της αξιολόγησης των ατόμων αυτών, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στις δυνατότητες που ανέπτυξε και αξιοποιεί ο μαθητής σε σχέση με την καθημερινή ζωή. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται: α) στην αρχή της ολόπλευρης εκτίμησης της παρουσίας του μαθητή, ώστε η αξιολόγηση να μην εστιάζεται μόνο στις αδυναμίες του, β) στην παρωθητική αρχή της αξιολόγησης (ενθάρρυνση της προσπάθειας), και, γ) στη συσχέτιση των δεδομένων της αξιολόγησης με το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του κάθε μαθητή. Θα πρέπει επίσης να συνεκτιμάται η επιτυχής παρακολούθηση της τάξης από το μαθητή, δηλαδή ο βαθμός της ένταξής του, καθώς σκοπός της αξιολόγησης είναι και η συγκέντρωση πληροφοριών για τη λήψη αποφάσεων σε σχέση με τις ειδικές εκπαιδευτικές παροχές που πιθανόν χρειάζεται ο μαθητής.»

Στα πλαίσια αυτά η αξιολόγηση των μαθητών με αναπηρίες θα πρέπει να προκύπτει ως ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η οποία θα καθορίζει το βαθμό επίτευξης των επιμέρους γνωστικών, συναισθηματικών, κοινωνικών και ψυχοκινητικών στόχων, τις μαθησιακές δυσκολίες και αδυναμίες, τις διδακτικές ελλείψεις και τους άξονες σχεδιασμού των επόμενων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων. Η αξιολόγηση οφείλει να είναι διαρκής, σκόπιμη, αντικειμενική, άμεση, αξιόπιστη, ανάλογη με την ηλικία και το επίπεδο των μαθητών, να ανταποκρίνεται σε καθορισμένα εκ των προτέρων κριτήρια και στόχους, να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών και την πρόοδό τους σε σχέση με τις προηγούμενες ατομικές τους επιδόσεις και να τους καλλιεργεί δεξιότητες αυτοαξιολόγησης.

Η διαδικασία της αξιολόγησης έχει τρεις μορφές: α) *Διαγνωστική*, η οποία γίνεται στην αρχή της χρονιάς ή στην αρχή της διδασκαλίας ενός νέου γνωστικού αντικειμένου, για να εντοπιστεί το επίπεδο γνώσης των μαθητών και οι ελλείψεις τους και να προσδιοριστούν οι επόμενοι στόχοι. Για τους μαθητές με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες η διαγνωστική αξιολόγηση αντιστοιχεί στο πρώτο στάδιο σχεδιασμού του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος. β) *Διαμορφωτική*, η οποία είναι μια καθημερινή διαδικασία παρακολούθησης της μαθησιακής πορείας των μαθητών προς την επίτευξη των καθορισμένων στόχων. Δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να κάνει διορθωτικές παρεμβάσεις ή επισημάνσεις και να τροποποιεί μερικώς ή εξ' ολοκλήρου τη διδακτική του πρακτική. Σε ένα εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα αυτή η μορφή της αξιολόγησης αντιστοιχεί στην επίτευξη των επιμέρους βραχυπρόθεσμων στόχων. γ) *Τελική*, η οποία γίνεται στο τέλος μιας διδακτικής ενότητας ή ενός μακροπρόθεσμου στόχου σε εξατομικευμένο πρόγραμμα. Με

την τελική αξιολόγηση εκτιμάται όλη η εκπαιδευτική διαδικασία (διδασκαλία και μάθηση), κρίνεται ο βαθμός επιτυχίας της και καθορίζονται οι επόμενες διδακτικές ενότητες ή μακροπρόθεσμοι στόχοι.

Μερικοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να γίνει η αξιολόγηση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες για το γλωσσικό μάθημα είναι:

- Γραφή λέξεων ή κειμένων ανάλογα με τις δυνατότητες του μαθητή με γράμματα ευανάγνωστα και σωστά τοποθετημένα πάνω στις γραμμές.
- Ανάγνωση λέξεων ή κειμένων με ευχέρεια.
- Ερωτήσεις κατανόησης γραπτού και προφορικού κειμένου. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι ανοιχτού και κλειστού τύπου και οι απαντήσεις προφορικές ή γραπτές.
- Αφηγήσεις και περιγραφές από τους μαθητές προφορικά ή γραπτά.
- Ερωτήσεις κρίσης με ζητούμενα τη διατύπωση απόψεων, συμπερασμάτων, υποθέσεων, προβλέψεων, επιχειρημάτων, την ερμηνεία καταστάσεων, φαινομένων και γεγονότων, την ανεύρεση αιτιών και αποτελεσμάτων, κ.ά., με προφορικές ή γραπτές απαντήσεις.
- Απόδοση της έννοιας των λέξεων.
- Περιληπτική απόδοση κειμένου, προφορικά ή γραπτά.
- Ανάθεση και διεκπεραίωση εργασιών που απαιτούν συνεργασία και έρευνα, π.χ., από μια απλή ανεύρεση πληροφοριών για ένα θέμα μέχρι την πραγματοποίηση ενός σχεδίου εργασίας, κατά περίπτωση.
- Φύλλα αξιολόγησης με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης, τύπου «σωστό-λάθος», και απάντησης με σύντομο γραπτό κείμενο.
- Λίστες ελέγχου δεξιοτήτων (γνωστικών, συναισθηματικών, κοινωνικών και ψυχοκινητικών), οι οποίες πρέπει να συμπληρώνονται από το δάσκαλο πριν και μετά τη διδακτική παρέμβαση, προκειμένου να αναδειχτεί η πρόοδος του μαθητή. Οι λίστες ελέγχου δεξιοτήτων είναι ένα είδος περιγραφικής αξιολόγησης. Αποτελούνται από έναν κατάλογο αναμενόμενων συμπεριφορών από το μαθητή κατά τομέα στόχων (γνωστικό, συναισθηματικό, κοινωνικό, ψυχοκινητικό). Δίπλα στην καθεμιά ο δάσκαλος σημειώνει με ένα σημάδι αν ο μαθητής την εμφανίζει.
- Φάκελος εργασιών του μαθητή σε όλη τη διάρκεια του έτους.
- Παρακολούθηση του μαθητή από το δάσκαλο για να εξακριβωθεί, μέσω των διαπροσωπικών του σχέσεων στην τάξη ή γενικότερα στο σχολείο, αν προσαρμόζει τη μορφή του λόγου του στις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις, αν εκτελεί γλωσσικές πράξεις, αν χρησιμοποιεί κατάλληλο λεξιλόγιο, σύνταξη και επιτονισμό και αν έχει επικοινωνιακές και συνεργατικές δεξιότητες.
- Ανάθεση δραστηριοτήτων που απαιτούν γλωσσικές πράξεις, προφορικά ή γραπτά, π.χ., πώς θα πείσει τους γονείς του να παρακολουθήσουν μια σχολική εκδήλωση, πώς θα διαφωνήσει με ένα συμμαθητή του και στη συνέχεια θα επιχειρηματολογήσει για την άποψή του, κ.ά.
- Περιγραφή εικόνων προφορικά ή γραπτά.
- Βαθμός συμμετοχής σε σχολικές εκδηλώσεις.

- Σε κάθε περίπτωση προφορικής ή γραπτής αναπαραγωγής ή παραγωγής λόγου από το μαθητή, ο δάσκαλος ελέγχει τη φωνολογική, συντακτική, σημασιολογική και μορφολογική δομή.

Επισημαίνεται ότι οι μαθητές με δυσκολίες γραπτής και προφορικής έκφρασης λόγου αξιολογούνται με βάση εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας.

Γενικά, στόχος του δασκάλου θα πρέπει να είναι η ικανότητα του μαθητή να εντοπίζει και να διορθώνει μόνος τα λάθη του, αποκτώντας με αυτόν τον τρόπο δυνατότητες αυτοαξιολόγησης. Για να γίνει όμως αυτό είναι ανάγκη να απενοχοποιηθεί το λάθος ως αιτία επίπληξης και υποβιβασμού του μαθητή και να γίνει μέσο διάγνωσης των ελλείψεών του, καθώς και να αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία θα στηριχθεί η επόμενη διδακτική ή διορθωτική παρέμβαση του δασκάλου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τριλιανός, Α. (1998), *Μεθοδολογία της σύγχρονης διδασκαλίας*, τ. Α΄, Β΄, Αθήνα

- Τριλιανός, Α.** (2002), *Η παρώθηση του μαθητή για μάθηση*, Αθήνα
- Ματσαγγούρας, Η.** (2001), *Η σχολική τάξη, Κειμενοκεντρική Προσέγγιση του γραπτού λόγου*, τ.Β΄, Αθήνα
- Σαλβαράς, Ι.** (2000), *Γλωσσική διδασκαλία για όλους τους μαθητές*
- Παπαχρίστου, Β., Μάνδαλος, Λ.** (1999), *Η διδασκαλία του Σκέφτομαι και Γράφω στις Α΄, Β΄, και Γ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου*, Δομολειουργική και Επικοινωνιακή Προσέγγιση, Αθήνα
- Πολυχρονοπούλου, Σ.** (2001), *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*, τ. Α΄, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ**, (1988), *Πρακτικά σεμιναρίου Ειδικής Αγωγής*, ΥΠΕΠΘ-UNESCO, ΟΕΔΒ, Αθήνα
- Σπετσιώτης, Ι., Σταθόπουλος, Σ.** (2002), *Παιδαγωγική και διδακτική προσώπων με κινητικά προβλήματα*, Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα
- Δερέκα, Μ.** (2002), *Διδακτικοθεραπευτικές μέθοδοι στην Ειδική Παιδαγωγική*, Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ-ΠΙ** (2002), *ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*, τ. Α΄, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ-ΠΙ** (2002), *ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ για το Νηπιαγωγείο-Προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων*, Αθήνα
- www.nc.uk.net/ld/index.html, *Planning, teaching and assessing the curriculum for pupils with learning difficulties*
- www.assistivetech.com/prod-index.htm, *Augmentative and Alternative Communication Devices-Software Solutions for Special Needs*
- www.ericdigests.org/2003-1/assistive.htm, *Assistive Technology for Students with Mild Disabilities*
- European Agency for Development in Special Needs Education** (2003), *Special Needs Education in Europe*, www.eurydice.org
- Henning Rye and Miriam Donath Skjcxten** (1989), *Children with severe Cerebral Pulsy, An educational guide*, unesdoc.unesco.org/images/0008/000850/085085eo.pdf

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ**
Βλάχου Σταματία

Εισαγωγή

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι αυτοί που πάσχουν από νευρομυικές (εγκεφαλική παράλυση, κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, δισχιδής ράχη) και μυοσκελετικές (μυική δυστροφία, ακρωτηριασμός) βλάβες. Στις νευρομυικές βλάβες υπάρχουν συχνά συνοδές διαταραχές, όπως: επιληψία (25%), προβλήματα ακοής (20%), όρασης (20%), άρθρωσης λόγου (50%) και νοητική υστέρηση (το 75% παρουσιάζει IQ κάτω από 70). Επίσης σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρούνται ψυχολογικές εκδηλώσεις άγχους, υπερευαισθησίας, κατάθλιψης, δυσκολίας στη σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων, καθώς και συναισθηματικές μεταπτώσεις και μειωμένη ικανότητα συγκέντρωσης και προσοχής.

Στο γνωστικό τομέα παρουσιάζονται επιπλέον δυσλειτουργίες: αδυναμία μνημονικής συγκράτησης, οργάνωσης κινήσεων και επεξεργασίας οπτικών και ακουστικών ερεθισμάτων, δυσκολίες στη γραφή και την ανάγνωση λόγω προβλημάτων άρθρωσης λόγου, λανθασμένης χωρικής αντίληψης, έλλειψης οπτικοκινητικού συντονισμού (χέρι-μάτι), μειωμένης οπτικής αντίληψης και μνήμης, καθώς επίσης και δυσκολίες στην ακρόαση, εξαιτίας μειωμένης ακουστικής αντίληψης και μνήμης.

Συνεπώς, ένα ΑΠΣ για μαθητές με κινητικές αναπηρίες οφείλει να καλύπτει όσο το δυνατόν πληρέστερα τις ανάγκες που προκύπτουν, γενικά για όλους τους μαθητές, αλλά και ειδικότερα για τον καθένα από αυτούς. Αρωγοί σε μια τέτοια προσπάθεια είναι τα εξατομικευμένα προγράμματα διδασκαλίας, οι εναλλακτικοί, μη λεκτικοί τρόποι έκφρασης και επικοινωνίας και η υποστηρικτική τεχνολογία, τα οποία έχουν ενταχθεί στα περιεχόμενα του συγκεκριμένου ΑΠΣ.

Το ΑΠΣ της Ελληνικής Γλώσσας

Για τη συγγραφή του ΑΠΣ της Ελληνικής Γλώσσας για μαθητές με κινητικές αναπηρίες λήφθηκαν υπόψη τα εξής:

- Το αντίστοιχο ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης για μαθητές που φοιτούν στα γενικά σχολεία.
- Οι σύγχρονες τάσεις της Ειδικής Αγωγής για ισότητα ευκαιριών μάθησης, για ενσωμάτωση μαθητών με κινητικές αναπηρίες στα γενικά σχολεία και για δημιουργία εξατομικευμένων προγραμμάτων διδασκαλίας, όπως αυτά αναδεικνύονται από τις σχετικές αποφάσεις και τα πορίσματα θεσμοθετημένων φορέων (Νόμος 2817/2000).
- Η δημιουργία των Τμημάτων Ένταξης.
- Η συμβολή της υποστηρικτικής τεχνολογίας και των εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας.
- Η λειτουργία των ΣΜΕΑ για μαθητές με κινητικές αναπηρίες.

-Οι επιμέρους περιπτώσεις μαθητών με κινητικές αναπηρίες, οι ικανότητες και οι αδυναμίες τους.

-Η αναγκαιότητα επικοινωνίας, και κοινωνικής ένταξης.

-Η διευκρίνιση στο ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης (2002:54) ότι «ο γενικός σκοπός και οι επιμέρους στόχοι που διατυπώνονται θεωρούνται ως "στόχοι οροφής" προς τους οποίους τείνει όλη η διδασκαλία αλλά δεν είναι πάντοτε εφικτό να επιτυγχάνονται στο σύνολό τους και στο μέγιστο βαθμό».

Με βάση τα παραπάνω θεωρήθηκε απαραίτητο να συμπεριληφθούν κατά τη σύνταξη του συγκεκριμένου ΑΠΣ (και του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ) οι στόχοι, τα περιεχόμενα και οι δραστηριότητες του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης, με προσαρμογή τους στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με κινητικές αναπηρίες και με εμπλουτισμό τους με πιο εξειδικευμένα στοιχεία, που αφορούν αποκλειστικά τους συγκεκριμένους μαθητές.

Κύριος σκοπός είναι η δυνατότητα εφαρμογής στόχων του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπ/σης σε μαθητές με κινητικές αναπηρίες που έχουν ανάλογες ικανότητες, με τη βοήθεια, κατά περίπτωση, υποστηρικτικής τεχνολογίας και εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας. Ακόμα να υπάρχει και η δυνατότητα επιλογής από μια ποικιλία στόχων και δραστηριοτήτων κατά τη διαμόρφωση εξατομικευμένων προγραμμάτων για μαθητές με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Όσον αφορά σε μαθητές με κινητικές αναπηρίες και επιπλέον αισθητηριακές βλάβες ή νοητική υστέρηση θα πρέπει να γίνεται συνδυασμός του συγκεκριμένου ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ για μαθητές με κινητικές αναπηρίες, με τα αντίστοιχα των επιπλέον περιπτώσεων ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ.

1.ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος για τους μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη άνεση και ευχέρεια στη χρήση της ελληνικής γλώσσας, ως αποτέλεσμα επιτυχούς ανάπτυξης, σταθεροποίησης και συνεχούς εξάσκησης των ικανοτήτων ακρόασης, κατανόησης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής και επικοινωνίας, πράγμα το οποίο εξασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή των μαθητών αυτών στη σχολική και κατ' επέκταση στην κοινωνική ομάδα.

Αναλυτικότερα:

-Να είναι σε θέση οι μαθητές να χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να οργανώνουν τη σκέψη, την ομιλία και τη γενικότερη ικανότητα επικοινωνίας τους (γλωσσική ή όποια άλλη μορφή εναλλακτικής επικοινωνίας).

-Να εκφράζουν τις ανάγκες τους, πρακτικές, γνωστικές, συναισθηματικές, κοινωνικές.

-Να κατανοούν και να ανακαλύπτουν νέα εμπειρικά και γνωστικά δεδομένα τα οποία ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

-Να αντιλαμβάνονται τη διαφοροποίηση των ειδών του λόγου (αναφορικός, κατευθυντικός), συσχετίζοντας το σημασιολογικό περιεχόμενο και την προθετικότητα του κάθε είδους.

- Να κατανοούν και να εκτελούν γλωσσικές εντολές ανάλογα με τις δυνατότητές τους.
- Να προσαρμόζουν το λόγο τους στην αναγκαιότητα της εκάστοτε επικοινωνιακής περίπτωσης.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η εξάσκηση της γλωσσικής (ή όποιας εναλλακτικής) ικανότητας τούς δίνει τη δυνατότητα να περιγράψουν την εξωτερική και εσωτερική πραγματικότητα , καθώς επίσης και να τη δημιουργούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα τα γλωσσικά εργαλεία.
- Να συνειδητοποιήσουν επίσης ότι η προαναφερθείσα δυνατότητα έχει άμεση σχέση με το βαθμό οικειοποίησης και ανάλογης εφαρμογής του λεξιλογίου και των κανόνων δομής και ύφους του γλωσσικού συστήματος.
- Να έχουν τη δυνατότητα να αξιολογούν αντικειμενικά τα γλωσσικά μηνύματα που δίνουν και δέχονται.
- Να έρθουν σε επαφή με τον πλούτο των μορφών της Λογοτεχνίας και να διαμορφώσουν θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στη μελέτη λογοτεχνικών βιβλίων. Να επιλέγουν αυτό που επιθυμούν να διαβάσουν και να αιτιολογούν αυτή την επιλογή.
- Να αντιλαμβάνονται και να κατανοούν τη διαχρονική πορεία της ελληνικής γλώσσας, να εντοπίζουν και να χρησιμοποιούν τα διαχρονικά εκφραστικά στοιχεία της.
- Να ενθαρρύνονται στη χρήση της γλώσσας (ή όποιας άλλης εκφραστικής δυνατότητας) ώστε να αποκτήσουν και να ενισχύσουν το γλωσσικό τους αυτοσυναίσθημα.
- Να συνειδητοποιήσουν και να αποδεχτούν τη διαφοροποίηση της ελληνικής γλώσσας ανάλογα με τον τόπο (διάλεκτοι) και την κοινωνική προέλευση.
- Να εξασκηθούν και να εξοικειωθούν με τις Τεχνολογίες Επικοινωνίας και Πληροφορίας (ΤΕΠ) για να αποκτούν και να παρουσιάζουν πληροφορίες (Διαδίκτυο, ανοιχτά ή άλλα λογισμικά) και για να επικοινωνούν, σε περίπτωση αδυναμίας γλωσσικής ή άλλης ικανότητας επικοινωνίας.
- Να κατανοήσουν ότι η γλώσσα είναι δείγμα και φορέας πολιτισμού και εθνικής ταυτότητας και να έρθουν σε επαφή με την πολιτισμική αυτή διάσταση της γλώσσας και άλλων λαών.
- Να αποκτήσουν θετική στάση και συμπεριφορά απέναντι σε αλλόγλωσσους πληθυσμούς, αποδεχόμενοι τη διαφορετικότητα των ανθρώπων σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, όπως η σημερινή.
- Οι αλλοδαποί μαθητές να οικειοποιούνται την ελληνική γλώσσα ως έκφραση, επικοινωνία και πολιτισμικό φορέα, μέσα σε κλίμα φυσικής και αβίαστης επικοινωνιακής αλληλεπίδρασης, διαμορφώνοντας και θετική στάση απέναντί της.

2.ΣΤΟΧΟΙ-ΕΝΟΤΗΤΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση γλωσσικής ικανότητας, με χρήση απλού λεξιλογίου και δομής της γλώσσας για την οργάνωση της σκέψης και την έκφραση με λόγο (ή με άλλο μη λεκτικό τρόπο), καθώς και η ανάπτυξη της επικοινωνιακής δεξιότητας, ανάλογα πάντα με το βαθμό δυνατότητας του κάθε μαθητή.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Αναπακρίνεται με σχετική ευχέρεια και επάρκεια ως ακροατής και συνομιλητής.</p> <p>Ακολουθεί τους κανόνες ενός διαλόγου στα πλαίσια συζητήσεων και να συμμετέχει με προθυμία και αυτοπεποίθηση.</p> <p>Επικεντρώνει την προσοχή του και παρακολουθεί μορφές του προφορικού λόγου.</p> <p>Κατανοεί και εκτελεί απλές εντολές ή ακολουθία εντολών.</p> <p>Κατανοεί και χρησιμοποιεί εκφράσεις της καθημερινής ζωής, κυριολεκτικές ή πολύ συνηθισμένες μεταφορικές.</p> <p>Διηγείται γεγονότα πραγματικά ή φανταστικά, αφηγείται ιστορίες, περιγράφει πρόσωπα, καταστάσεις, εικόνες και ο,τιδήποτε άλλο έχει αντιληφθεί στο σχολικό και ευρύτερο περιβάλλον, κάνει προβλέψεις, δίνοντας τις απαραίτητες για κατανόηση λεπτομέρειες.</p> <p>Εξωτερικεύει με λόγο ή άλλον εναλλακτικό τρόπο τον εσωτερικό του κόσμο: τις σκέψεις, τις ανάγκες, τις απορίες, τις διαθέσεις, τα συναισθήματα, τις εντυπώσεις, τις απόψεις του, κ.ά.</p>	<p>Είδη του προφορικού λόγου:</p> <p>-Αναφορικός λόγος (περιγραφές, αναφορές, ανακοινώσεις, πληροφορίες, κ.ά.).</p> <p>-Κατευθυντικός λόγος (προτροπή, παράκληση, ερώτηση, εντολή, κ.ά.).</p> <p>Κανόνες συμμετοχής σε διάλογο.</p> <p>Γλωσσικές ή λεκτικές πράξεις (σκόπιμη χρήση της γλώσσας).</p> <p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση.</p> <p>Λεξιλόγιο.</p> <p>Εναλλακτικές μορφές μη λεκτικής επικοινωνίας (makaton, σύμβολα, εικόνες, αντικείμενα αναφοράς, γλώσσα του σώματος, συνδυασμός λόγου, εικόνων και κινήσεων, χρήση Η/Υ).</p>	<p><i>Οι μαθητές συζητούν ανταλλάσσοντας απόψεις πάνω σε συγκεκριμένο θέμα και προσέχοντας τους κανόνες του καλού συζητητή.</i></p> <p>Διηγούνται συνοπτικά ή διεξοδικά ιστορίες, ανέκδοτα, βιωματικές εμπειρίες, γεγονότα, κ.ά., προσέχοντας να τηρούν τη χρονική αλληλουχία και να χρησιμοποιούν κατάλληλα τους ρηματικούς τύπους.</p> <p><i>Ακούμε με προσοχή, μαγνητοφωνημένα ή φυσικά, αφηγήσεις, διαλόγους, ανακοινώσεις, κ.ά., τα αναπαράγουν με δικό τους λόγο και τα σχολιάζουν με κριτική διάθεση, π.χ., ανακοίνωση των λεγομένων του δασκάλου σε συμμαθητή που σκόπιμα έλλειπε από την τάξη, απόψεις και προβλέψεις για κάποιο επίκαιρο γεγονός, κ.ά.</i></p> <p>Παρατηρούν και περιγράφουν με λεκτικό ή μη λεκτικό τρόπο πρόσωπα, γεγονότα και συναισθηματικές καταστάσεις από άμεση ή έμμεση εμπειρία, π.χ., η περιγραφή του ύφους και της συμπεριφοράς ενός θυμωμένου ή ενός χαρούμενου ανθρώπου.</p> <p>Συμμετέχουν και δημιουργούν λεκτικά ή μη λεκτικά παιχνίδια: μαντέματα των οποίων τα στοιχεία περιγράφονται με λόγο ή σωματική έκφραση(τύπου παντομίμας), χαλασμένο τηλέφωνο, παιχνίδια με παροιμίες, γλωσσοδέτες, μεταφορές, εκτέλεση απλών και σύνθετων προφορικών εντολών, κ.ά.</p> <p>Συμμετέχουν στη σχολική ζωή με δραματοποιήσεις, τραγούδια και ποιήματα.</p> <p><i>Συζητούν για διάφορες σχολικές εκδηλώσεις πριν και μετά την πραγματοποίησή τους, σχεδιάζουν, προβλέπουν, βιώνουν, συγκρίνουν,</i></p>

<p>Αντιλαμβάνεται και κατανοεί επαρκώς τον εσωτερικό κόσμο των άλλων ανθρώπων από τα λεγόμενά τους και τη σωματική έκφρασή τους (γλώσσα του σώματος).</p> <p>Χρησιμοποιεί, προφέρει και τονίζει σωστά τις λέξεις (ανάλογου με τις δυνατότητές του λεξιλογίου).</p> <p>Διατυπώνει απλής μορφής προτάσεις με συνεπή φωνολογική, σημασιολογική, συντακτική και μορφολογική δομή (καταφατικές, ερωτηματικές, επιφωνηματικές, αρνητικές).</p> <p>Χρησιμοποιεί κατάλληλα τη γλώσσα για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού (ως γλωσσική ή λεκτική πράξη): οδηγία, εντολή, πληροφορία, παράκληση, επιχειρηματολογία, πειθώ, ανακοίνωση, υπόσχεση, κ.ά.</p> <p>Τηρεί τη χρονική αλληλουχία γεγονότων ή αναφέρεται στο χρονικό τους πλαίσιο, χρησιμοποιώντας κατάλληλα τους χρόνους των ρημάτων.</p> <p>Χρησιμοποιεί εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας, όταν δεν μπορεί να εκφραστεί με λόγο, π.χ. Η/Υ με κατάλληλο εργονομικό σχεδιασμό και λογισμικό.</p>	<p>Εξάσκηση σε βοηθητικές δεξιότητες για την υποστήριξη της γλωσσικής ικανότητας, όπως φυσήματα, ρουφήγματα, τοποθέτηση της γλώσσας σε διαφορετικά σημεία και παραγωγή ήχων/φθόγγων, μίμηση ήχων του περιβάλλοντος, προσπάθεια παραγωγής συλλαβών και μικρών τονισμένων λέξεων, κ.ά.</p>	<p><i>σχολιάζουν, εκτιμούν παραμέτρους και αναφέρουν τις τελικές τους εντυπώσεις, π.χ., μια εκπαιδευτική επίσκεψη που έκαναν ή μια θεατρική παράσταση που είδαν ή έστησαν οι ίδιοι.</i></p> <p><i>Εμπλέκονται σε επικοινωνιακές καταστάσεις πραγματικές ή τεχνητές (π.χ. παιχνίδι ρόλων) και προσαρμόζουν ανάλογα το ύφος του λόγου τους (επίσημο, ανεπίσημο, φιλικό, κ.ά.) χρησιμοποιώντας κατάλληλες εκφράσεις και λεξιλόγιο, π.χ. προφορική ανακοίνωση ή πρόσκληση σε διαφορετικούς αποδέκτες: συμμαθητές, γονείς, φίλους, διευθυντή του σχολείου, δήμαρχο, κ.ά.</i></p> <p>Προφέρουν σωστά λέξεις του βασικού τους λεξιλογίου, με απλό συνδυασμό συμφώνου –φωνήεντος, αλλά και με συμπλέγματα, π.χ. χάντρα, αστροναύτης, κ.ά.</p> <p>Εντάσσουν τις παραπάνω λέξεις σε προτάσεις (ή δημιουργούν και άλλες προτάσεις) που εκφράζουν διαφορετικές γλωσσικές πράξεις: ερώτηση, άρνηση, επιθυμία, κρίση, κατάφαση, πειθώ, επιχειρηματολογία, παράκληση, εντολή, κ.ά. Για παράδειγμα η λέξη «βιβλίο», μπορεί να ενταχθεί σε ερωτηματική πρόταση, «Ποιο βιβλίο διάβασες;», σε επιθυμίας, «Θα ήθελα να έχω ένα βιβλίο με παραμύθια», σε πρόταση πειθούς, «Όταν διαβάζεις βιβλία, μαθαίνεις πολλά και ενδιαφέροντα πράγματα», κ.ά.</p> <p>Ανακαλύπτουν τι λείπει και συμπληρώνουν ανάλογα προφορικές προτάσεις.</p> <p>Οι μαθητές που αδυνατούν να εκφραστούν με λόγο συμμετέχουν στις παραπάνω δραστηριότητες με εκφράσεις του προσώπου, κινήσεις του σώματος, άλλους κώδικες επικοινωνίας, χρήση Η/Υ ή άλλων τεχνολογικών μέσων, πάντοτε στο μέτρο των δυνατοτήτων τους. Κάποιες φορές και οι υπόλοιποι μαθητές καλό είναι να προσπαθούν να κάνουν το ίδιο: να επικοινωνούν με τον «διαφορετικό» αυτό τρόπο, έτσι ώστε</p>
---	--	---

		μέσα από το παιχνίδι να προωθείται η ενσυναίσθηση, η αλληλοκατανόηση και η αλληλοαποδοχή, ιδιαίτερα σε τάξεις γενικού σχολείου όπου έχουν ενσωματωθεί μαθητές με κινητικές αναπηρίες.
--	--	---

* Οι ενδεικτικές δραστηριότητες ανταποκρίνονται σε περισσότερους από έναν διδακτικούς στόχους. Όσες είναι γραμμένες με πλάγια γράμματα προτείνονται και ως διαθεματικές.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Γ΄-Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η βελτίωση της οργάνωσης και έκφρασης του προφορικού λόγου του μαθητή, με επιπλέον εξάσκηση στην ακρόαση, στην ευχέρεια, την ακρίβεια, τη σαφήνεια και την ταχύτητα εκφοράς του λόγου. Επίσης, η βελτίωση στη χρήση εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας για μαθητές που δεν επικοινωνούν λεκτικά.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του και ανταποκρίνεται ως ακροατής, ως ομιλητής και συνομιλητής σε κάθε είδος προφορικού λόγου ή εναλλακτικού τρόπου επικοινωνίας.</p> <p>Συμμετέχει με ευχέρεια, ακρίβεια και αυτοπεποίθηση σε διαλόγους και συζητήσεις, ακούγοντας προσεκτικά, ζητώντας διευκρινίσεις, απαντώντας και εκφράζοντας άποψη με αποδεκτή αιτιολόγηση και επιχειρηματολογία.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και κατανοεί επαρκώς τον εσωτερικό κόσμο των άλλων ανθρώπων (διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα)</p>	<p>Είδη του προφορικού λόγου:</p> <p>-Αναφορικός λόγος (περιγραφές, αναφορές, ανακοινώσεις, πληροφορίες, κ.ά).</p> <p>-Κατευθυντικός λόγος (προτροπή, παράκληση, ερώτηση, εντολή, κ.ά.).</p> <p>Κανόνες συμμετοχής σε διάλογο.</p> <p>Γλωσσικές ή λεκτικές πράξεις (σκόπιμη χρήση της γλώσσας).</p> <p>Επίπεδα ύφους.</p>	<p><i>Ενεργός συμμετοχή των μαθητών σε θεατρικές δραστηριότητες (και ειδικότερα στην παντομίμα, όταν δεν υπάρχει λεκτική δυνατότητα) και σε σχολικές εκδηλώσεις.</i></p> <p><i>Αναπαράσταση ρόλων που απαντώνται στην καθημερινή ζωή, μέσα από βιωματικές εμπειρίες των μαθητών ή από λογοτεχνικά και άλλα αναγνώσματα, με χρήση οικειοποιημένων και ανάλογων με την περίπτωση εκφράσεων(συμπεριλαμβανομένων χαιρετισμών, φιλοφρονήσεων, ευχών, κ.ά.) λεξιλογίου και ύφους.</i></p> <p><i>Εκτέλεση μαθησιακών έργων, χειρονακτικών κατασκευών και καλλιτεχνικών δημιουργημάτων με προφορική καθοδήγηση.</i></p> <p>Εμπλοκή των μαθητών σε διαλόγους, συζητήσεις, πραγματικές και υποθετικές επικοινωνιακές καταστάσεις, όπου καλούνται να</p>

<p>από τη συνολική τους έκφραση, λεκτική και μη λεκτική.</p> <p>Διακρίνει τα είδη του προφορικού λόγου και εντοπίζει τις διαφορές τους, π.χ. περιγραφή, οδηγία, αφήγηση, διάλογος, ανακοίνωση, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι το γλωσσικό ύφος και η ευρύτερη μη λεκτική έκφραση είναι ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση. Το εφαρμόζει και ως ακροατής αλλά και ως ομιλητής.</p> <p>Κάνει αυθόρμητες περιγραφές, αφηγήσεις, ανακοινώσεις, κ.ά., σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες.</p> <p>Μαθαίνει και αφηγείται από μνήμης.</p> <p>Επεξεργάζεται τα πληροφοριακά δεδομένα, λαμβάνοντας υπόψη τη δομή της γλώσσας (γλωσσικά στοιχεία), το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτή διατυπώνεται, π.χ., η επικοινωνιακή κατάσταση και τα πρόσωπα (εξωγλωσσικά στοιχεία) και τη συνολική συνοδευτική σωματική έκφραση, π.χ., ο τόνος της φωνής, οι εκφράσεις του προσώπου, οι κινήσεις των χεριών (παραγλωσσικά στοιχεία).</p> <p>Διακρίνει και διατηρεί στη μνήμη του τα ουσιώδη από τα λεγόμενα των ομιλητών που ακούει και τα χρησιμοποιεί, αν χρειαστεί να διατυπώσει κρίσεις, σχόλια, διευκρινιστικές ερωτήσεις, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται κατά την ακρόαση διαφόρων μορφών</p>	<p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση.</p> <p>Συνοπτική απόδοση περιεχομένου π.χ. περίληψη, κύρια ιδέα.</p> <p>Λεξιλόγιο.</p> <p>Εναλλακτικές μορφές μη λεκτικής προφορικής επικοινωνίας (makaton, σύμβολα, εικόνες, αντικείμενα αναφοράς, γλώσσα του σώματος, συνδυασμός λόγου, εικόνων και κινήσεων, χρήση Η/Υ).</p> <p>Εξάσκηση σε βοηθητικές δεξιότητες για την υποστήριξη της γλωσσικής ικανότητας, όπως φυσήματα, ρουφήγματα, τοποθέτηση της γλώσσας σε διαφορετικά σημεία και παραγωγή ήχων/φθόγγων, μίμηση ήχων του περιβάλλοντος, προσπάθεια παραγωγής συλλαβών και μικρών τονισμένων λέξεων, κ.ά.</p>	<p>εφαρμόσουν διάφορες γλωσσικές πράξεις με ανάλογη τροποποίηση του γλωσσικού (ή όποιου άλλου εναλλακτικού) ύφους: να ζητήσουν αντικείμενα ή πληροφορίες, να επιχειρηματολογήσουν και να πείσουν, να προσκαλέσουν, να δώσουν οδηγίες, να μεταφέρουν οδηγίες σε τρίτους, να επιμείνουν ευγενικά, να ευχαριστήσουν κάποιον για κάτι.</p> <p>Προφορικές αφηγήσεις, ανακοινώσεις και περιγραφές, ως αναπαραγωγή αναγνωσμάτων, ως απόδοση εμπειρικών δεδομένων και ως παραγωγή λόγου με αφετηρία υποθετικές ή φανταστικές καταστάσεις, πρόσωπα, τόπους, κ.ά. (συνοπτικά/περιληπτικά ή αναλυτικά) στην τάξη ή σε μεγαλύτερο ακροατήριο.</p> <p>Παιγνιώδους μορφής διάλογοι ή συζητήσεις στην τάξη, για εξάσκηση στους κανόνες του διαλόγου ή της συζήτησης. Διανέμονται, π.χ., ρόλοι συνδιαλεγόμενων και ρυθμιστή, γίνεται ηχογράφηση, ακρόαση, σχολιασμός και αξιολόγηση. Μπορεί να γίνεται και ακρόαση, σχολιασμός και αξιολόγηση διαλόγων και συζητήσεων άλλων ανθρώπων με διαφορετικούς βαθμούς οικειότητας και ανάλογο ύφος.</p> <p>Αξιοποίηση του προφορικού λόγου σε όλα τα μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος.</p> <p><i>Περιγραφές, σχόλια, απόψεις και εκτιμήσεις για πρόσωπα, γεγονότα, κοινωνικές και συναισθηματικές καταστάσεις γενικότερα, από το άμεσο και το ευρύτερο φυσικό και κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον.</i></p> <p><i>Σχολιασμός και προσωπική εκτίμηση λογοτεχνικών κειμένων, εικόνων, ζωγραφικών πινάκων, γλυπτών, εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους καλλιτεχνικής έκφρασης.</i></p> <p>Επαφή με διάφορα είδη προφορικού λόγου, εύρεση ομοιοτήτων και διαφορών, ανακάλυψη δομής και σκοπιμότητας του καθενός, εξοικείωση και εφαρμογή.</p>
--	---	---

<p>προφορικού λόγου ποια είναι τα γεγονότα και ποια τα συνοδευτικά σχόλια.</p> <p>Κάνει προφορικές προβλέψεις για την εξέλιξη ιστοριών, καταστάσεων, φαινομένων, κ.ά., πραγματικών ή υποθετικών μετά από ακρόασή τους.</p> <p>Διατυπώνει και μετασχηματίζει νοηματικά αποδεκτές προτάσεις, εφαρμόζοντας κανόνες σύνταξης και γραμματικής.</p> <p>Έχει επίγνωση της ποιότητας του προφορικού του λόγου ως προς τη σαφήνεια και την περιεκτικότητα, αλλά και ως προς την αποδοχή και την κατανόηση από τους άλλους.</p> <p>Βελτιώνει την προφορική ή την όποια εναλλακτικής μορφής έκφραση με τον εντοπισμό των σφαλμάτων, τη διόρθωση και την αποφυγή τους.</p> <p>Κατανοεί συναισθηματικές καταστάσεις, υπονοούμενα, νοήματα με κινήσεις και μεταφορικές εκφράσεις της καθημερινής ζωής.</p> <p>Διευρύνει σταδιακά το λεξιλόγιό του και την ικανότητα συνοδευτικών εκφραστικών κινήσεων.</p> <p>Βελτιώνει την ικανότητα χρήσης και κατανόησης εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας.</p> <p>Αναγνωρίζει, αξιολογεί και απολαμβάνει καταξιωμένες μορφές προφορικού λόγου, π.χ., θέατρο, απαγγελίες, κ.ά.</p> <p>Κατανοεί, οικειοποιείται και αποδέχεται ιδιωματικές μορφές της ελληνικής γλώσσας.</p>		<p><i>Διατύπωση προφορικών εμπειρικών ορισμών για λειτουργίες του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, καθώς και για αφηρημένες έννοιες.</i></p> <p><i>Διασαφήνιση, διατύπωση και χρήση ειδικού λεξιλογίου, ορολογίας και επιστημονικά αποδεκτών ορισμών, κυρίως στα Μαθηματικά και στα Φυσιογνωστικά, ανάλογα πάντα με το επίπεδο κατανόησης των μαθητών.</i></p> <p><i>Εντοπισμός και διάκριση πραγματικών και μη πραγματικών στοιχείων στα είδη του προφορικού λόγου, ιδιαίτερα κατά την επεξεργασία διαφημίσεων προϊόντων και προπαγανδιστικού λόγου.</i></p> <p><i>Εντοπισμός και διάκριση των γεγονότων από τα σχόλια και τις προσωπικές απόψεις, κατά την ακρόαση ομιλιών, αναφορών, αφηγήσεων, ανακοινώσεων, κ.ά.</i></p> <p><i>Διατύπωση προβλέψεων με αφορμή ακρόασεις ειδών του προφορικού λόγου.</i></p> <p><i>Εξάσκηση στη χρήση συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων κατά τη μετάβαση από τη μία νοηματική ενότητα στην άλλη, π.χ., στις διάφορες φάσεις ενός μύθου ή ενός ιστορικού γεγονότος.</i></p> <p><i>Ανακοίνωση στην τάξη μαθησιακών αποτελεσμάτων (καθώς και της αντίστοιχης πορείας της σκέψης), πληροφοριών, προσωπικών θεμάτων (σκέψεις, εντυπώσεις, επιθυμίες, συναισθήματα, κ.ά.).</i></p> <p><i>Ακρόαση διαφόρων μορφών προφορικού λόγου (διαλόγων, αφηγήσεων, ανακοινώσεων, ομιλιών, κ.ά.) στην κοινή νεοελληνική γλώσσα αλλά και στις ιδιωματικές της μορφές. Εξάσκηση στην αντίληψη, την κατανόηση και την ανακοίνωση του κύριου νοήματος με λεκτικό ή άλλο εναλλακτικό τρόπο.</i></p> <p><i>Συμμετοχή σε τηλεφωνική συνομιλία με πρόσωπα διαφόρων βαθμών οικειότητας, πραγματική ή υποθετική,</i></p>
--	--	---

	<p>κάνοντας χρήση ανάλογων λεκτικών και σωματικών εκφράσεων.</p> <p>Εξάσκηση και παρότρυνση στη χρήση συγκεκριμένων εκφράσεων χαιρετισμού, ευχών, συστάσεων, κ.ά.</p> <p>Αναφορά, επεξεργασία και χρήση παροιμιών και άλλων μεταφορικών εκφράσεων.</p> <p>Αποστήθιση και απαγγελία μικρών ποιημάτων και γλωσσοδετών για τη βελτίωση της άρθρωσης και της ευρύτερης γλωσσικής ικανότητας.</p> <p>Εξάσκηση των μαθητών σε δραστηριότητες έκφρασης με μη λεκτικό τρόπο(εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας):κινήσεις του σώματος, εκφράσεις του προσώπου, χρήση αντικειμένων αναφοράς, συμβόλων, εικόνων, τεχνολογικών μέσων. Συμμετοχή όλης της τάξης στις δραστηριότητες αυτές, για λόγους ενσυναίσθησης και για ενθάρρυνση των μαθητών που δεν μπορούν να αρθρώσουν λόγο. (Προσπάθεια για επίτευξη, από μέρους των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, όσο το δυνατόν περισσότερων στόχων και για συμμετοχή τους στις περισσότερες δραστηριότητες).</p> <p>Επιπλέον δραστηριοποίηση των μαθητών με προβλήματα λόγου σε ασκήσεις άρθρωσης και αναπνοής που υποβοηθούν την ομιλία.</p>
--	---

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η περαιτέρω βελτίωση της οργάνωσης και της έκφρασης του προφορικού λόγου του μαθητή, με επιπλέον εξάσκηση στην ακρόαση, στην ευχέρεια, την ακρίβεια, τη σαφήνεια και την ταχύτητα εκφοράς του λόγου. Επίσης, η ανάλογη βελτίωση στη χρήση εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας για μαθητές που δεν επικοινωνούν λεκτικά.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
--------	--------------------	----------------------------

<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του και ανταποκρίνεται ως ακροατής, ως ομιλητής και συνομιλητής σε κάθε είδος προφορικού λόγου ή εναλλακτικού τρόπου επικοινωνίας.</p> <p>Συμμετέχει με ευχέρεια, ακρίβεια και αυτοπεποίθηση σε διαλόγους και συζητήσεις, ακούγοντας προσεκτικά, ζητώντας διευκρινίσεις, απαντώντας και εκφράζοντας άποψη με αποδεκτή αιτιολόγηση και επιχειρηματολογία.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και κατανοεί επαρκώς τον εσωτερικό κόσμο των άλλων ανθρώπων (διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα) από τη συνολική τους έκφραση, λεκτική και μη λεκτική.</p> <p>Διακρίνει τα είδη του προφορικού λόγου και εντοπίζει τις διαφορές τους, π.χ. περιγραφή, οδηγία, αφήγηση, διάλογος, ανακοίνωση, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι το γλωσσικό ύφος και η ευρύτερη μη λεκτική έκφραση είναι ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση. Το εφαρμόζει και ως ακροατής αλλά και ως ομιλητής.</p> <p>Κάνει αυθόρμητες περιγραφές, αφηγήσεις, ανακοινώσεις, κ.ά., σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες.</p> <p>Μαθαίνει και αφηγείται από μνήμης.</p> <p>Επεξεργάζεται τα πληροφοριακά δεδομένα,</p>	<p>Είδη του προφορικού λόγου:</p> <p>-Αναφορικός λόγος (περιγραφές, αναφορές, ανακοινώσεις, πληροφορίες, κ.ά.).</p> <p>-Κατευθυντικός λόγος (προτροπή, παράκληση, ερώτηση, εντολή, κ.ά.).</p> <p>Κανόνες συμμετοχής σε διάλογο.</p> <p>Γλωσσικές ή λεκτικές πράξεις (σκοπίμη χρήση της γλώσσας).</p> <p>Επίπεδα ύφους.</p> <p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση.</p> <p>Συνοπτική απόδοση περιεχομένου π.χ. περίληψη, κύρια ιδέα.</p> <p>Λεξιλόγιο.</p> <p>Εναλλακτικές μορφές μη λεκτικής προφορικής επικοινωνίας (makaton, σύμβολα, εικόνες, αντικείμενα αναφοράς, γλώσσα του σώματος, συνδυασμός λόγου, εικόνων και κινήσεων, χρήση Η/Υ).</p> <p>Εξάσκηση σε</p>	<p><i>Δραστηριότητες οικειοποίησης, εφαρμογής και διεύρυνσης των απαιτούμενων για τη βαθμίδα λεξιλογίου και εκφράσεων ή εναλλακτικών τρόπων προφορικής επικοινωνίας, μέσα από τη συμμετοχή σε είδη θεατρικών αναπαραστάσεων και σε εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</i></p> <p><i>Κατασκευές μετά από κατανόηση και επεξεργασία προφορικών οδηγιών. Συζήτηση και λήψη αποφάσεων σχετικών με την οργάνωση εκθέσεων για τις κατασκευές αυτές ή για άλλα καλλιτεχνικά δημιουργήματα.</i></p> <p><i>Πραγματοποίηση ομαδικών εργασιών, εκπαιδευτικών επισκέψεων, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων, οργάνωση σχολικών εκδηλώσεων. Με αφορμή αυτές τις δραστηριότητες οι μαθητές παράγουν είδη προφορικού (και γραπτού) λόγου: συζητήσεις για λήψη αποφάσεων, καταγραφή οργανωτικού σχεδίου, ανακοίνωση και καταγραφή συνοδευτικών κειμένων, σχολίων, πληροφοριών, εντυπώσεων, επεξεργασία και κατάρτιση ερωτηματολογίων για σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης σχετικά με θέματα της σχολικής ή της ευρύτερης κοινωνικής ζωής που τους απασχολούν, κ.ά.</i></p> <p><i>Χρήση του διαλόγου και της επικοινωνιακής συζήτησης (με βάση τους συγκεκριμένους κανόνες του «καλού» συζητητή/συνομιλητή) σε όλα τα μαθήματα και στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</i></p> <p><i>Περιγραφή, σχολιασμός, αξιολόγηση, έκφραση προσωπικής γνώμης και συναισθημάτων, σχετικά με πρόσωπα, καταστάσεις, γεγονότα, ειδήσεις, κ.ά., του άμεσου και ευρύτερου κοινωνικοπολιτισμικού περιβάλλοντος, στην τάξη ή σε άλλο ακροατήριο.</i></p> <p><i>Παρατήρηση, περιγραφή, σχολιασμός και αξιολόγηση καλλιτεχνικών δημιουργημάτων:εικόνων, ζωγραφικών πινάκων, λογοτεχνικών κειμένων, γλυπτών, θεατρικών και χορευτικών παραστάσεων, κ.ά. Ανακάλυψη και</i></p>
--	---	---

<p>λαμβάνοντας υπόψη τη δομή της γλώσσας (γλωσσικά στοιχεία), το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτή διατυπώνεται, π.χ., η επικοινωνιακή κατάσταση και τα πρόσωπα (εξωγλωσσικά στοιχεία) και τη συνολική συνοδευτική σωματική έκφραση, π.χ., ο τόνος της φωνής, οι εκφράσεις του προσώπου, οι κινήσεις των χεριών (παραγλωσσικά στοιχεία).</p> <p>Διακρίνει και διατηρεί στη μνήμη του τα ουσιώδη από τα λεγόμενα των ομιλητών που ακούει και τα χρησιμοποιεί, αν χρειαστεί να διατυπώσει κρίσεις, σχόλια, διευκρινιστικές ερωτήσεις, κ.ά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται κατά την ακρόαση διαφόρων μορφών προφορικού λόγου ποια είναι τα γεγονότα και ποια τα συνοδευτικά σχόλια.</p> <p>Διατυπώνει και μετασχηματίζει νοηματικά αποδεκτές προτάσεις, εφαρμόζοντας κανόνες σύνταξης και γραμματικής.</p> <p>Έχει επίγνωση της ποιότητας του προφορικού του λόγου ως προς τη σαφήνεια και την περιεκτικότητα, αλλά και ως προς την αποδοχή και την κατανόηση από τους άλλους.</p> <p>Βελτιώνει την προφορική ή την όποια εναλλακτικής μορφής έκφραση με τον εντοπισμό των σφαλμάτων, τη διόρθωση και την αποφυγή τους.</p> <p>Κατανοεί συναισθηματικές καταστάσεις, υπονοούμενα, νοήματα με κινήσεις και μεταφορικές εκφράσεις της καθημερινής ζωής.</p>	<p>βοηθητικές δεξιότητες για την υποστήριξη της γλωσσικής ικανότητας, όπως φουσήματα, ρουφήγματα, τοποθέτηση της γλώσσας σε διαφορετικά σημεία και παραγωγή ήχων/φθόγγων, μίμηση ήχων του περιβάλλοντος, προσπάθεια παραγωγής συλλαβών και μικρών τονισμένων λέξεων, κ.ά.</p>	<p><i>ανακοίνωση των μηνυμάτων που εκφράζονται με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες.</i></p> <p>Προσαρμογή του γλωσσικού ύφους (λεξιλόγιο, εκφράσεις, επιτονισμός) και των σωματικών κινήσεων (στάση του σώματος, κινήσεις χεριών, εκφράσεις προσώπου) στην εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση.</p> <p>Εξάσκηση και εφαρμογή γλωσσικών πράξεων: πρόσκληση, ανακοίνωση, ανταλλαγή διευκρινίσεων, πειθώ, πληροφόρηση, επιχειρηματολογία για αιτιολόγηση απόψεων, κατανόηση, εφαρμογή και μεταφορά οδηγιών σε τρίτους, κ.ά. Χρήση μέσων ενίσχυσης της σκοπιμότητάς τους, π.χ., ενημερωτικά ή διαφημιστικά κείμενα, φωτογραφίες, εντυπώσεις και απόψεις άλλων προσώπων, κ.ά.</p> <p>Εξοικείωση με τα διάφορα είδη του προφορικού λόγου (αναφορικού, κατευθυντικού), με ακροάσεις, σχολιασμούς, ανακάλυψη σκοπιμοτήτων και ομοιοτήτων – διαφορών και γενικότερη κριτική αποτίμηση. Παραδειγματική εφαρμογή και εξάσκηση, με αφορμή πραγματικές ή υποθετικές καταστάσεις και αναγνώσματα από τα σχολικά ή άλλα βιβλία.</p> <p><i>Διατύπωση εμπειρικών ορισμών για έννοιες, φαινόμενα, αντικείμενα, καταστάσεις, διαδικασίες, λειτουργίες, κ.ά., καθώς και σταδιακή μετάβαση στην επιστημονική ορολογία με χρήση ειδικού λεξιλογίου, όρων και ορισμών.</i></p> <p><i>Προφορική περιληπτική απόδοση ειδών προφορικού λόγου ή αναγνωσμάτων. Εντοπισμός και ανακοίνωση του κύριου νοηματικού πυρήνα.</i></p> <p>Διατύπωση προβλέψεων με αφορμή ακροάσεις ειδών του προφορικού λόγου.</p> <p><i>Ομιλία ενώπιον ακροατηρίου (σχολικής τάξης ή άλλου), ως αναπαραγωγή αναγνώσματος και ως αυθόρμητη παραγωγή προφορικού λόγου σχετικά με συγκεκριμένο σημείο αναφοράς.</i></p>
---	---	---

<p>Διευρύνει σταδιακά το λεξιλόγιό του και την ικανότητα συνοδευτικών εκφραστικών κινήσεων.</p> <p>Βελτιώνει την ικανότητα χρήσης και κατανόησης εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και επικοινωνίας.</p> <p>Αναγνωρίζει, αξιολογεί και απολαμβάνει καταξιωμένες μορφές προφορικού λόγου, π.χ., θέατρο, απαγγελίες, κ.ά.</p> <p>Κατανοεί, οικειοποιείται και αποδέχεται ιδιωματικές μορφές της ελληνικής γλώσσας.</p>		<p>π.χ., παρουσιάσεις σε σχολικές γιορτές, απαγγελίες, ανακοινώσεις σχετικές με οργάνωση και διεκπεραίωση εργασιών καθώς και με την ανάλογη πορεία της σκέψης, κατάθεση προσωπικών ή ομαδικών απόψεων, συναισθημάτων, αναγκών, επιθυμιών. Επίσης, αφηγήσεις, περιγραφές, κριτικές αποτιμήσεις, κ.ά.</p> <p>Εντοπισμός πραγματικών και μη πραγματικών στοιχείων, υπερβολών, γεγονότων και σχολίων, κατά την ακρόαση ειδών του προφορικού λόγου.</p> <p><i>Επεξεργασία διαφημίσεων και προπαγανδιστικού λόγου. Εντοπισμός σκοπιμότητας και εξάσκηση στην κριτική αποτίμηση.</i></p> <p>Παραγωγή και αναπαραγωγή προφορικού λόγου με νοηματική συνοχή και χρονική ακολουθία, κάνοντας ταυτόχρονη εφαρμογή συντακτικών και γραμματικών κανόνων.</p> <p>Εξάσκηση και εφαρμογή μετασχηματισμών των προτάσεων (σημασία, σύνταξη και μορφή): Εύρεση συνώνυμων και αντίθετων εκφράσεων με αξιοποίηση και διεύρυνση του λεξιλογίου, εμπλουτισμός προτάσεων με δευτερεύοντα νοήματα και προσδιορισμούς, αλλαγή χρονικού πλαισίου, κ.ά.</p> <p>Εντοπισμός και επιδιόρθωση εκφραστικών λαθών, π.χ., ακρόαση μαγνητοφωνημένων μορφών προφορικού λόγου στις οποίες παίρνουν μέρος οι μαθητές για αυτοαξιολόγηση και αυτοδιόρθωση.</p> <p>Εξοικείωση και χρήση μεταφορικών και μη εκφράσεων της καθημερινής ζωής: ευχών, φιλοφρονήσεων, χαιρετισμών, παροιμιών, κ.ά.</p> <p>Συμμετοχή σε τηλεφωνικές συνομιλίες με χρήση ανάλογου με την οικειότητα επικοινωνιακού ύφους (λεξιλόγιο, εκφράσεις, στάση και κινήσεις του σώματος).</p> <p>Εντοπισμός στοιχείων και εξοικείωση</p>
---	--	---

		<p>με τις ιδιωματικές μορφές της ελληνικής γλώσσας, καθώς και με τη σχέση της με την αρχαία ελληνική γλώσσα, μέσα από ακρόαση ανάλογων μορφών προφορικού λόγου. Νοηματική απόδοση των ακουσμάτων και αναφορά των κοινών εκφράσεων με την κοινή νεοελληνική.</p> <p>Αποστήθιση και απαγγελία ποιημάτων και γλωσσοδετών για τη βελτίωση της άρθρωσης και της ευρύτερης γλωσσικής ικανότητας.</p> <p>Εξάσκηση των μαθητών σε δραστηριότητες έκφρασης με μη λεκτικό τρόπο(εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας):κινήσεις του σώματος, εκφράσεις του προσώπου, χρήση αντικειμένων αναφοράς, συμβόλων, εικόνων, τεχνολογικών μέσων. <i>Συμμετοχή όλης της τάξης στις δραστηριότητες αυτές, για λόγους ενσυναίσθησης και για ενθάρρυνση των μαθητών που δεν μπορούν να αρθρώσουν λόγο. (Προσπάθεια για επίτευξη, από μέρους των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, όσο το δυνατόν περισσότερων στόχων και για συμμετοχή τους στις περισσότερες δραστηριότητες).</i></p> <p>Επιπλέον δραστηριοποίηση των μαθητών με προβλήματα λόγου σε ασκήσεις άρθρωσης και αναπνοής που υποβοηθούν την ομιλία.</p>
--	--	--

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας (ή εναλλακτικών και υποβοηθητικών της μορφών), ως αποκωδικοποίησης των γραπτών συμβόλων, ως κατανόησης του περιεχομένου και ως πηγής πληροφοριακών δεδομένων. Η αναγνωστική δεξιότητα στηρίζεται πάνω στον προφορικό λόγο, στις βιωματικές εμπειρίες και στις ιδιαίτερες ικανότητες των μαθητών.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:	Επικέντρωση της προσοχής σε γραπτό κείμενο	Αναγνώριση και αποκωδικοποίηση του μηνύματος οπτικών ερεθισμάτων που περιλαμβάνουν ή όχι, γραπτό λόγο:

<p>Συνδέει τον προφορικό με το γραπτό λόγο.</p> <p>Κατανοεί το γραπτό λόγο ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας.</p> <p>Αναγνωρίζει τα γράμματα του αλφαβήτου και σταδιακά τους συνδυασμούς τους.</p> <p>Εντοπίζει και κατανοεί τη λειτουργία των μέσων αποτύπωσης του γραπτού λόγου (βιβλία, τετράδια, επιγραφές, εφημερίδες, λεξικά, σημειωματάρια, εργαλεία γραφής).</p> <p>Συγκρίνει την εικόνα, το αντικείμενο ή το σύμβολο με τη γραπτή απόδοση μιας λέξης.</p> <p>Επικεντρώνει την προσοχή του στο γραπτό κείμενο.</p> <p>Αποκτά φωνολογική ενημερότητα (συνδέει το γράμμα με την ηχητική του απόδοση).</p> <p>Κατανοεί τη φορά ανάγνωσης, την απόσταση μεταξύ των λέξεων και τα βασικά σημεία στίξης.</p> <p>Κατανοεί και χρησιμοποιεί σωστά όρους, όπως αρχή, τέλος, σελίδα, γραμμή, λέξη, γράμμα, πρόταση, κείμενο, τίτλος.</p> <p>Συνδέει τα γράμματα και δημιουργεί συλλαβές, τις συλλαβές και δημιουργεί λέξεις, τις λέξεις και δημιουργεί προτάσεις.</p> <p>Κατανοεί το νόημα των λέξεων και κατ' επέκταση των προτάσεων και των κειμένων που διαβάζει.</p> <p>Παρακολουθεί γραπτό κείμενο με παράλληλη</p>	<p>μέσω σύνδεσης με τον προφορικό λόγο.</p> <p>Πρώτη ανάγνωση</p> <p>Κατανόηση μικρού γραπτού κειμένου.</p> <p>Φωνολογική ενημερότητα.</p> <p>Ανάλυση και σύνθεση συλλαβών και λέξεων.</p> <p>Δημιουργία νοηματικά αποδεκτών προτάσεων.</p> <p>Σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση με χρήση ανάλογου εκφραστικού ύφους.</p> <p>Αφηγηματικής μορφής νοηματική απόδοση αναγνώσματος.</p> <p>Αντληση πληροφοριών από γραπτό κείμενο.</p> <p>Χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης: εικόνες και ακολουθίες εικόνων, σύμβολα, μακατον, μεγέθυνση γραμμάτων με χρήση Η/Υ, οπτικοακουστικών ή άλλων τεχνολογικών μέσων καθώς και ειδικά γραμμένων βιβλίων, για μαθητές που</p>	<p><i>πινακίδες με σήματα ή σύμβολα (τροχαίαις, τουαλέτας, τοξικών ουσιών, συγκοινωνιών, κ.ά.), αφίσες, εικόνες καταστάσεων, προσώπων ή αντικειμένων, συσκευασίες τροφίμων και άλλων καταναλωτικών ειδών, κ.ά.</i></p> <p>Αναγνώριση της γραπτής μορφής του ονόματός τους και βαθμιαία και των συμμαθητών τους με δραστηριότητες όπως το μοίρασμα τετραδίων, παιχνίδια με καρτέλες όπου αναγράφονται τα ονόματα όλων των μαθητών της τάξης (να δοθεί, π.χ., το τετράδιο ή η καρτέλα στο μαθητή του οποίου το όνομα αναγράφεται).</p> <p>Προφορική παραγωγή κειμένου από το μαθητή και αναγραφή του στον πίνακα από το δάσκαλο. Ομαδική διόρθωση σημασιολογικών, συντακτικών και γραμματικών λαθών, εμπλουτισμός του κειμένου με προσδιορισμούς και δευτερεύοντα νοήματα.</p> <p>Παιχνίδι με εντοπισμό σε κείμενο της αρχής, της μέσης και του τέλους, γραμμών, λέξεων, γραμμάτων, σελίδων.</p> <p>Οπτικοακουστική παρουσίαση λέξεων ή μικρών προτάσεων και εξάσκηση στη σωστή άρθρωση φθόγγων, συλλαβών και λέξεων.</p> <p>Αντιστοίχιση γραμμάτων, συλλαβών και λέξεων με εικόνες αντικειμένων που αρχίζουν από αυτά.</p> <p>Εξάσκηση στην ανάλυση και σύνθεση συλλαβών και λέξεων, π.χ. καρτέλες με αναγραφόμενες λέξεις που κόβονται πρώτα σε συλλαβές και κατόπιν σε γράμματα και στη συνέχεια συνδέονται για να ξανασχηματίσουν τη λέξη.</p> <p>Διάκριση και αναφορά των λέξεων σε μια πρόταση ή μια φράση που θα δουν ή θα ακούσουν.</p> <p>Σύνθεση νοηματικά αποδεκτών προτάσεων με δοσμένες όλες τις λέξεις που τις απαρτίζουν.</p> <p>Σύνθεση νοηματικά αποδεκτών προτάσεων με αφετηρία μια δοσμένη</p>
--	--	---

<p>ακρόασή του και το αποδίδει προφορικά.</p> <p>Διαβάζει φυσικά και αβίαστα με κατάλληλο ρυθμό και επιτονισμό και αποδίδει προφορικά το νόημα του αναγνώσματος.</p> <p>Διαβάζει και κατανοεί μικρό κείμενο για να αντλήσει πληροφορίες ή οδηγίες εκτέλεσης συγκεκριμένης εργασίας.</p> <p>Διαβάζει και απομνημονεύει ποιήματα και ρόλους για απαγγελία, παροιμίες, γλωσσοδέτες και ιδιαίτερες μεταφορικές εκφράσεις.</p> <p>Εντοπίζει νοηματικά, συντακτικά και γραμματικά λάθη σε ένα γραπτό κείμενο και προτείνει διορθώσεις.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τους διαφορετικούς εκφραστικούς τρόπους των ειδών του γραπτού λόγου και τους συνδέει με την εκάστοτε σκοπιμότητα.</p> <p>Διακρίνει το ποίημα από το πεζό και το διάλογο από την αφήγηση και την περιγραφή.</p> <p>Συσχετίζει το κείμενο με την εικονογράφηση.</p> <p>Διακρίνει το απλό από το εμπλουτισμένο κείμενο, τη διάθεση και τα συναισθήματα που εκπέμπονται, το σοβαρό ή το αστέιο ύφος, το πραγματικό και το μη πραγματικό, το γεγονός από το σχόλιο.</p> <p>Αποκτά, σταθεροποιεί και εφαρμόζει ένα σταδιακά διευρυνόμενο λεξιλόγιο.</p> <p>Εντοπίζει και διαβάζει το όνομα του συγγραφέα, τον τίτλο ενός βιβλίου και τα</p>	<p>αδυνατούν να κατακτήσουν την αναγνωστική δεξιότητα.</p>	<p>λέξη.</p> <p><i>Συλλογές ή κατασκευή κολλάζ με αποκόμματα εφημερίδων ή περιοδικών σχετικών με θέματα που ενδιαφέρουν τους μαθητές.</i></p> <p><i>Συλλογές με ευχετήριες κάρτες, σπριτόκουτα, αφίσες, κ.ά.</i></p> <p>Παιχνίδια με λέξεις, π.χ. εύρεση των γραμμάτων που λείπουν από γνωστές λέξεις, ή λέξεων που λείπουν από προτάσεις, αντικατάσταση με συνώνυμα ή αντίθετα, γλωσσοδέτες, στιχομυθίες.</p> <p><i>Παραγωγή προφορικού λόγου ή εναλλακτικού τρόπου έκφρασης, από παρατήρηση (ανάγνωση) εικόνων που συνθέτουν μια ιστορία. Παραλλαγή αυτής της δραστηριότητας είναι η λογική σειροθέτηση δοσμένων εικόνων έτσι ώστε να σχηματιστεί η ιστορία.</i></p> <p>Ανάγνωση καρτελών με προτάσεις που απαρτίζουν μικρό κείμενο, σε μη κανονική σειρά. Στη συνέχεια γίνεται λογική σειροθέτηση των προτάσεων για τη σύνθεση του κειμένου.</p> <p><i>Συνοπτική ή αναλυτική απόδοση νοήματος αναγνωσμένου κειμένου.</i></p> <p>Ανάγνωση διαλόγων, ποιημάτων, αφηγήσεων, αστέιων ιστοριών, κ.ά., με ανάλογη γλωσσική (επιτονισμός, ρυθμός, αυξομείωση έντασης της φωνής) ή και σωματική έκφραση (κινήσεις χεριών, εκφράσεις προσώπου).</p> <p>Δραστηριότητες εντοπισμού πληροφοριών σε γραπτό κείμενο, π.χ., η χρήση ερμηνευτικού λεξικού, η κατανόηση της εκφώνησης μιας εργασίας, ο εντοπισμός του χώρου και του χρόνου μιας παιδικής θεατρικής παράστασης, η ανεύρεση θέματος σε παιδική εγκυκλοπαίδεια.</p> <p><i>Επεξεργασία κειμένων με συζήτηση στην τάξη: αναφορά κύριου νοήματος, προσώπων, πραγματικών και φανταστικών καταστάσεων, γεγονότων, σκοπιμοτήτων,</i></p>
--	--	---

<p>περιεχόμενα.</p> <p>Αρχίζει να χρησιμοποιεί αλφαβητικά λεξιλόγια, λεξικά και παιδικές εγκυκλοπαίδειες.</p> <p>Εξασκείται στη χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης, όταν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών δεν μπορεί να αποκτήσει τη φυσιολογική αναγνωστική δεξιότητα.</p>		<p><i>εναλλακτικών πράξεων, έκφραση εντυπώσεων συναισθημάτων, κρίσεων, κ.ά. Παρουσίαση εικόνων σχετικών με το κείμενο και αντιστοίχιση τους με τα σχετικά χωρία. Αισθητική απόδοση με ζωγραφική και θεατρικές δραστηριότητες (για παιδιά με προβλήματα άρθρωσης λόγου ενδείκνυται η παντομίμα). Σύνδεση με μουσική, αν είναι δυνατό.</i></p> <p><i>Συστηματική εξάσκηση στην ανάγνωση και την επεξεργασία διαφόρων μορφών γραπτού λόγου, ανάλογα με το βαθμό καταλληλότητας και συνάφειας με τα ενδιαφέροντα, τις δυνατότητες και τις ανάγκες των μαθητών.</i></p> <p>Εξάσκηση στη χρήση τεχνολογικών μέσων που υποβοηθούν την αναγνωστική δεξιότητα, π.χ., ταυτόχρονη παρουσίαση κειμένου, εικόνας και ηχητικής απόδοσης με κατάλληλο λογισμικό σε Η/Υ, μεγέθυνση γραμμάτων, εκμετάλλευση της εικόνας(στατικής και κινούμενης), ως μέσου υποστήριξης της ανάγνωσης, πολυμεσικά λογισμικά διαδραστικού τύπου (για απόκτηση γνώσεων ή ανεύρεση πληροφοριών) συνοδευόμενα από κατάλληλο εργονομικό σχεδιασμό υλικού (σε Η/Υ).</p>
---	--	---

Β. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ Γ΄ - Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η σταδιακή βελτίωση της αναγνωστικής δεξιότητας του μαθητή (ή εναλλακτικών και υποβοηθητικών της μορφών), όσον αφορά στην ακρίβεια, την ευχέρεια και την ταχύτητα ανάγνωσης, στη γενίκευση και εφαρμογή της σε όλα τα μαθήματα και στα εξωσχολικά αναγνώσματα, στην άντληση και αξιολόγηση πληροφοριών, καθώς και στη γενικότερη εκτίμηση και αποδοχή της ευρύτερης γλωσσικής ποικιλίας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Διαβάζει και κατανοεί διάφορα είδη γραπτού λόγου, κατάλληλα για την</p>	<p>Ανάγνωση και κατανόηση κειμένου.</p> <p>Απόδοση νοήματος και περίληψη</p>	<p>Ανάγνωση, επεξεργασία και εξοικείωση με διάφορα είδη κειμένων: διάφορα κείμενα από τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος, αγγελίες, τίτλοι, περιγραφές, αφηγήματα, ποιήματα, πληροφοριακά κείμενα,</p>

<p>ηλικία και τις δυνατότητές του.</p> <p>Συγκρίνει τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο θέμα παρουσιάζεται μέσα από διαφορετικά είδη γραπτού λόγου.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το γλωσσικό ύφος και την οργανωτική δομή με τα οποία παρουσιάζεται ένα θέμα στο γραπτό λόγο και τα συσχετίζει με τη σκοπιμότητα του κειμένου για να εκτιμήσει την καταλληλότητά τους.</p> <p>Διαβάζει ένα κείμενο με μια ανάγνωση για απόκτηση της συνολικής του εικόνας, σχολαστικά για να εντοπίσει και να κατανοήσει επαρκώς τις λεπτομέρειες και επιλεκτικά για άντληση συγκεκριμένων πληροφοριών.</p> <p>Έρχεται σταδιακά σε επαφή και διαβάζει είδη του γραπτού λόγου με τα οποία δεν είναι εξοικειωμένος.</p> <p>Εντοπίζει τα χαρακτηριστικά μορφολογικά στοιχεία του καθενός από τα είδη του γραπτού λόγου. Βαθμιαία διακρίνει και ονομάζει τα είδη με βάση τα χαρακτηριστικά αυτά.</p> <p>Αναπτύσσει σταδιακά θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στο γραπτό λόγο, επιλέγοντας και διαβάζοντας συγκεκριμένα αναγνώσματα.</p> <p>Διαβάζει για προσωπική του ανάγκη ή ψυχαγωγία και ευχαρίστηση, αλλά και για να ενημερώσει ή να ανακοινώσει κάτι σε άλλους.</p> <p>Διαβάζει μεγάλφωνα, φυσικά και αβίαστα, με κατάλληλο ρυθμό και</p>	<p>προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Σύνθεση και προφορική απόδοση κειμένου από εικόνες ή από άλλους τρόπους οπτικοακουστικής μετάδοσης (σε περίπτωση που είναι ανεπαρκής ή αδύνατη η απόκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας).</p> <p>Διατύπωση εντυπώσεων, σχολίων και απόψεων και ευρύτερη κριτική αποτίμηση των αναγνωσμάτων.</p> <p>Σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση με χρήση ανάλογου εκφραστικού ύφους.</p> <p>Άντληση πληροφοριών από γραπτό κείμενο.</p> <p>Διάκριση των ειδών του γραπτού λόγου και των χαρακτηριστικών τους.</p> <p>Χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης: εικόνες και ακολουθίες εικόνων, σύμβολα, makaton, μεγέθυνση γραμμάτων με χρήση Η/Υ, οπτικοακουστικών ή άλλων τεχνολογικών μέσων καθώς και ειδικά γραμμένων βιβλίων, για</p>	<p>επιστολές, προσκλήσεις, ημερολόγια, βιογραφίες, αποσπάσματα από εφημερίδες και περιοδικά, πίνακες περιεχομένων, κατάλογοι, λεξικά, εγκυκλοπαιδικά θέματα, χάρτες, σχεδιαγράμματα, διαφημιστικά έντυπα, ιστορίες με εικόνες ή σκίτσα, σημειώσεις, παραμύθια, ανέκδοτα, διηγήματα, μυθιστορήματα, βιβλιοπαρουσιάσεις, κριτικές θεατρικού ή κινηματογραφικού έργου, χειρόγραφα, ευχετήριες κάρτες για διάφορες περιστάσεις, τηλεγραφήματα.</p> <p><i>Ανάγνωση και επεξεργασία μικρών αγγελιών. Συσχέτισή τους με θέματα εργασίας, κατοικίας, μεταφορικού μέσου και αγοραπωλησίας αντικειμένων που αφορούν τα παιδιά.</i></p> <p><i>Γιορτές, έθιμα, συνήθειες, διατροφή, από διάφορες περιοχές, μέσα από πληροφοριακά κείμενα, διαφημιστικά φυλλάδια, εγκυκλοπαίδειες, τουριστικούς οδηγούς, ντόπιες συνταγές μαγειρικής.</i></p> <p>Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου.</p> <p>Εξάσκηση και σταδιακή βελτίωση στο χωρισμό κειμένου σε παραγράφους και θεματικές ενότητες. Αναφορά πλαγιότιπλων.</p> <p><i>Εξάσκηση και σταδιακή βελτίωση στη σύντομη προφορική απόδοση νοήματος και στη γραπτή περίληψη.</i></p> <p>Αναλυτική απόδοση νοήματος.</p> <p>Σύγκριση διαφορετικών ειδών γραπτού λόγου που διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα, π.χ., ένας διάλογος, μια αφήγηση, μια δημοσίευση στον τύπο και μια συνοπτική ανακοίνωση σχετικές με το θέμα του διαλόγου.</p> <p>Σύνθεση αναλυτικού κειμένου (προφορικού ή γραπτού) από πρόχειρες σημειώσεις, μελέτη χαρτών, ενημερωτικά και διαφημιστικά κείμενα, εκπαιδευτικές επισκέψεις, εικόνες, φωτογραφίες, ζωγραφικούς πίνακες, κόμικς, ηχογραφημένα είδη προφορικού λόγου, εκδηλώσεις της</p>
---	---	--

<p>επιτονισμό, κατανοεί το περιεχόμενο και το αποδίδει προφορικά ή γραπτά, συνοπτικά ή αναλυτικά.</p> <p>Προσαρμόζει το αναγνωστικό του ύφος στο είδος και στη σκοπιμότητα του κειμένου.</p> <p>Συνοδεύει την ανάγνωση με κινήσεις του σώματος και εκφράσεις του προσώπου, συμπληρωματικά με τον προφορικό λόγο, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν προβλήματα λόγου.</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του στο γραπτό κείμενο και το διαβάζει σιωπηρά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και αναφέρει τις διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου.</p> <p>Διαβάζει κείμενα με συνηθισμένες εκφράσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας καθώς και με ιδιωματικό λόγο, τα αποδέχεται, τα κατανοεί και τα συγκρίνει με την κοινή νεοελληνική γλώσσα.</p> <p>Εφαρμόζει την αναγνωστική του δεξιότητα, ως δεξιότητα άντλησης πληροφοριών, απόκτησης γνώσεων και γραπτής επικοινωνίας ικανοποιώντας προσωπικές και κοινωνικές του ανάγκες.</p> <p>Διαβάζει και απομνημονεύει ποιήματα και ρόλους για απαγγελία.</p> <p>Εντοπίζει νοηματικά, συντακτικά και γραμματικά λάθη σε ένα γραπτό κείμενο, προτείνει και εφαρμόζει διορθώσεις.</p> <p>Χρησιμοποιεί με ευχέρεια λεξικά, καταλόγους και</p>	<p>μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν την αναγνωστική δεξιότητα.</p>	<p>σχολικής ζωής, κ.ά., και ανακοίνωσή τους στην τάξη.</p> <p>Σχόλια, απόψεις, εντυπώσεις και ευρύτερη κριτική αποτίμηση ενός γραπτού κειμένου, με συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Διάκριση γεγονότων από τα σχόλια, κατανόηση της σκοπιμότητας και των πεποιθήσεων του συγγραφέα, συσχέτιση αυτών με το συνολικό ύφος του κειμένου.</p> <p><i>Ανάγνωση μικρών κειμένων (μύθων, ανεκδότων, ποιημάτων, τραγουδιών, κ.ά.) γραμμένων σε διαφορετικά ιδιώματα της ελληνικής γλώσσας και σύγκρισή τους με εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών στην προφορά, στη μορφή και στη θέση των λέξεων μέσα στην πρόταση.</i></p> <p><i>Συνοπτική απόδοση συνόλου νοηματικά συναφών κειμένων (για λόγους ανακεφαλαίωσης και επανάληψης) με τη βοήθεια των επιμέρους τίτλων και των κύριων νοημάτων του καθενός.</i></p> <p><i>Άντληση πληροφοριών από βιβλιοθήκες, εγκυκλοπαίδειες, Διαδίκτυο, ΜΜΕ, ενημερωτικά έντυπα, με σκοπό την πραγματοποίηση απλής ερευνητικής εργασίας.</i></p> <p>Εξάσκηση και σταδιακή βελτίωση της αναγνωστικής δεξιότητας με σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου. Εντοπισμός και εξοικείωση με τη δομή, το ύφος και τη σκοπιμότητα του καθενός.</p> <p><i>Οργάνωση σχολικών εκδηλώσεων με απαγγελίες ποιημάτων και αναγνώσεις διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου σχετικών με το θέμα της εκδήλωσης.</i></p> <p>Εξάσκηση στον «αλφαριθμητισμό» της εικόνας, στην ανάγνωση συμβολικής γλώσσας, στην κατανόηση και την εφαρμογή της γλώσσας του σώματος. Εξοικείωση με την ταυτόχρονη οπτικοακουστική παρουσίαση κειμένου και τη χρήση υποστηρικτικών τεχνολογικών μέσων, για μαθητές που</p>
--	--	---

<p>εγκυκλοπαίδειες.</p> <p>Εξασκείται στη χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης, όταν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών δεν μπορεί να αποκτήσει τη φυσιολογική αναγνωστική δεξιότητα.</p>		<p>αδυνατούν να κατακτήσουν επαρκώς την αναγνωστική δεξιότητα.</p>
---	--	--

B. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη βελτίωση της αναγνωστικής δεξιότητας του μαθητή (ή εναλλακτικών και υποβοηθητικών της μορφών), όσον αφορά στην ακρίβεια, την ευχέρεια και την ταχύτητα ανάγνωσης, στη γενίκευση και εφαρμογή της σε όλα τα μαθήματα και στα εξωσχολικά αναγνώσματα, στην άντληση και αξιολόγηση πληροφοριών, καθώς και στη γενικότερη εκτίμηση και αποδοχή της ευρύτερης γλωσσικής ποικιλίας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Διαβάζει και κατανοεί διάφορα είδη γραπτού λόγου, κατάλληλα για την ηλικία και τις δυνατότητές του.</p> <p>Συγκρίνει τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο θέμα παρουσιάζεται μέσα από διαφορετικά είδη γραπτού λόγου.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το γλωσσικό ύφος και την οργανωτική δομή με τα οποία παρουσιάζεται ένα θέμα στο γραπτό λόγο και τα συσχετίζει με τη σκοπιμότητα του κειμένου για να εκτιμήσει την καταλληλότητά τους.</p> <p>Διαβάζει ένα κείμενο με μια ανάγνωση για απόκτηση της συνολικής του εικόνας, σχολαστικά για να εντοπίσει και να κατανοήσει επαρκώς</p>	<p>Ανάγνωση και κατανόηση κειμένου.</p> <p>Απόδοση νοήματος και περίληψης προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Σύνθεση και απόδοση κειμένου από γραπτές σημειώσεις.</p> <p>Σύνθεση και προφορική απόδοση κειμένου από εικόνες ή από άλλους τρόπους οπτικοακουστικής μετάδοσης (σε περίπτωση που είναι ανεπαρκής ή αδύνατη η απόκτηση της αναγνωστικής δεξιότητας).</p> <p>Διατύπωση</p>	<p>Ανάγνωση, επεξεργασία και εξοικείωση με διάφορα είδη κειμένων: διάφορα κείμενα από τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος, αγγελίες, τίτλοι, περιγραφές, αφηγήματα, ποιήματα, πληροφοριακά κείμενα, επιστολές, προσκλήσεις, ημερολόγια, βιογραφίες, αποσπάσματα από εφημερίδες και περιοδικά, πίνακες περιεχομένων, κατάλογοι, λεξικά, εγκυκλοπαιδικά θέματα, χάρτες, σχεδιαγράμματα, διαφημιστικά έντυπα, ιστορίες με εικόνες ή σκίτσα, σημειώσεις, παραμύθια, ανέκδοτα, διηγήματα, μυθιστορήματα, βιβλιοπαρουσιάσεις, κριτικές θεατρικού ή κινηματογραφικού έργου, χειρόγραφα, ευχετήριες κάρτες για διάφορες περιστάσεις, τηλεγραφήματα.</p> <p><i>Γιορτές, έθιμα, συνήθειες, διατροφή, από διάφορες περιοχές, μέσα από πληροφοριακά κείμενα, διαφημιστικά φυλλάδια, εγκυκλοπαίδειες, τουριστικούς οδηγούς, ντόπιες συνταγές μαγειρικής.</i></p> <p>Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου, για το περιεχόμενο (ενδοκειμενικές), για το</p>

<p>τις λεπτομέρειες και επιλεκτικά για άντληση συγκεκριμένων πληροφοριών.</p> <p>Έρχεται σταδιακά σε επαφή και διαβάζει είδη του γραπτού λόγου με τα οποία δεν είναι εξοικειωμένος.</p> <p>Εντοπίζει τα χαρακτηριστικά μορφολογικά στοιχεία του καθενός από τα είδη του γραπτού λόγου. Βαθμιαία διακρίνει και ονομάζει τα είδη με βάση τα χαρακτηριστικά αυτά.</p> <p>Αναπτύσσει σταδιακά θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στο γραπτό λόγο, επιλέγοντας και διαβάζοντας συγκεκριμένα αναγνώσματα.</p> <p>Διαβάζει για προσωπική του ανάγκη ή ψυχαγωγία και ευχαρίστηση, αλλά και για να ενημερώσει ή να ανακοινώσει κάτι σε άλλους.</p> <p>Διαβάζει μεγαλόφωνα, φυσικά και αβίαστα, με κατάλληλο ρυθμό και επιτονισμό, κατανοεί το περιεχόμενο και το αποδίδει προφορικά ή γραπτά, συνοπτικά ή αναλυτικά.</p> <p>Προσαρμόζει το αναγνωστικό του ύφος στο είδος και στη σκοπιμότητα του κειμένου.</p> <p>Συνοδεύει την ανάγνωση με κινήσεις του σώματος και εκφράσεις του προσώπου, συμπληρωματικά με τον προφορικό λόγο, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν προβλήματα λόγου.</p> <p>Συγκεντρώνει την προσοχή του στο γραπτό κείμενο και το διαβάζει σιωπηρά.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και αναφέρει</p>	<p>εντυπώσεων, σχολίων και απόψεων και ευρύτερη κριτική αποτίμηση των αναγνωσμάτων.</p> <p>Σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση με χρήση ανάλογου εκφραστικού ύφους.</p> <p>Άντληση πληροφοριών από γραπτό κείμενο.</p> <p>Διάκριση των ειδών του γραπτού λόγου και των χαρακτηριστικών τους.</p> <p>Χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης: εικόνες και ακολουθίες εικόνων, σύμβολα, μακατον, μεγέθυνση γραμμάτων με χρήση Η/Υ, οπτικοακουστικών ή άλλων τεχνολογικών μέσων καθώς και ειδικά γραμμένων βιβλίων, για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν την αναγνωστική δεξιότητα.</p>	<p>πλαίσιο συγγραφής – συγγραφέας, κοινωνικοπολιτισμικές επιρροές- (περικειμενικές) και για παρόμοιας θεματολογίας κείμενα (διακειμενικές).</p> <p><i>Περίληπτική απόδοση κειμένου, ως δείγμα κατανόησης των κύριων σημείων του από το μαθητή.</i></p> <p><i>Ερωτήσεις που προάγουν μεταγνωστικές δεξιότητες: ανάλυση και αξιολόγηση προσώπων, πράξεων, καταστάσεων, αναφορά εναλλακτικών τρόπων δράσης των προσώπων ή εναλλακτικών πλαισίων εμφάνισης γεγονότων, προβλέψεις, υποθέσεις, απόψεις, κ.ά. Σύνθεση κριτικών αποτιμήσεων με χρήση ανάλογου λεξιλογίου και ορολογίας.</i></p> <p>Χωρισμός κειμένου σε παραγράφους και θεματικές ενότητες. Αναφορά πλαγιότιτλων.</p> <p>Αναλυτική απόδοση νοήματος.</p> <p>Σύγκριση διαφορετικών ειδών γραπτού λόγου που διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα, π.χ., ένας διάλογος, μια αφήγηση, μια δημοσίευση στον τύπο και μια συνοπτική ανακοίνωση σχετικές με το θέμα του διαλόγου.</p> <p>Σύνθεση αναλυτικού κειμένου (προφορικού ή γραπτού) από πρόχειρες σημειώσεις, μελέτη χαρτών, ενημερωτικά και διαφημιστικά κείμενα, εκπαιδευτικές επισκέψεις, εικόνες, φωτογραφίες, ζωγραφικούς πίνακες, κόμικς, ηχογραφημένα είδη προφορικού λόγου, εκδηλώσεις της σχολικής ζωής, κ.ά., και ανακοίνωσή τους στην τάξη.</p> <p>Σχόλια, απόψεις, εντυπώσεις και ευρύτερη κριτική αποτίμηση ενός γραπτού κειμένου, με συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Διάκριση γεγονότων από τα σχόλια, κατανόηση της σκοπιμότητας και των πεποιθήσεων του συγγραφέα, συσχέτιση αυτών με το συνολικό ύφος του κειμένου.</p>
--	---	---

<p>τις διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου.</p> <p>Διαβάζει κείμενα με συνηθισμένες εκφράσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας καθώς και με ιδιωματικό λόγο, τα αποδέχεται, τα κατανοεί και τα συγκρίνει με την κοινή νεοελληνική γλώσσα.</p> <p>Εφαρμόζει την αναγνωστική του δεξιότητα, ως δεξιότητα άντλησης πληροφοριών, απόκτησης γνώσεων και γραπτής επικοινωνίας ικανοποιώντας προσωπικές και κοινωνικές του ανάγκες.</p> <p>Διαβάζει και απομνημονεύει ποιήματα και ρόλους για απαγγελία.</p> <p>Εντοπίζει νοηματικά, συντακτικά και γραμματικά λάθη σε ένα γραπτό κείμενο, προτείνει και εφαρμόζει διορθώσεις.</p> <p>Χρησιμοποιεί με ευχέρεια λεξικά, καταλόγους και εγκυκλοπαίδειες.</p> <p>Εξασκείται στη χρήση εναλλακτικών τρόπων ανάγνωσης, όταν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών δεν μπορεί να αποκτήσει τη φυσιολογική αναγνωστική δεξιότητα.</p>		<p><i>Ανάγνωση μικρών κειμένων (μύθων, ανεκδότων, ποιημάτων, τραγουδιών, κ.ά.) γραμμένων σε διαφορετικά ιδιώματα της ελληνικής γλώσσας και σύγκρισή τους με εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών στην προφορά, στη μορφή και στη θέση των λέξεων μέσα στην πρόταση.</i></p> <p><i>Συνοπτική απόδοση συνόλου νοηματικά συναφών κειμένων (για λόγους ανακεφαλαίωσης και επανάληψης) με τη βοήθεια των επιμέρους τίτλων και των κύριων νοημάτων του καθενός.</i></p> <p><i>Άντληση πληροφοριών από βιβλιοθήκες, εγκυκλοπαίδειες, Διαδίκτυο, ΜΜΕ, ενημερωτικά έντυπα, με σκοπό την πραγματοποίηση απλής ερευνητικής εργασίας.</i></p> <p><i>Σιωπηρή και φωναχτή ανάγνωση διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου. Εντοπισμός και εξοικείωση με τη δομή, το ύφος και τη σκοπιμότητα του καθενός.</i></p> <p><i>Οργάνωση σχολικών εκδηλώσεων με απαγγελίες ποιημάτων και αναγνώσεις διαφόρων ειδών του γραπτού λόγου σχετικών με το θέμα της εκδήλωσης.</i></p> <p><i>Εντοπισμός και ανάγνωση χρησίμων λειτουργικών πληροφοριών από τις εφημερίδες: θέατρα, κινηματογράφοι, φαρμακεία, νοσοκομεία, κ.ά.</i></p> <p><i>Πραγματοποίηση μικρών ερευνών με δημιουργία ερωτηματολογίου για θέματα που αφορούν τη σχολική ζωή ή κάποιο σχέδιο εργασίας.</i></p> <p><i>Οργάνωση της σχολικής βιβλιοθήκης με αρχειοθέτηση και καρτέλες δανεισμού. Οργάνωση εκθέσεων βιβλίου και βιβλιοπαρουσιάσεων.</i></p> <p><i>Ανάγνωση, επεξεργασία και σύγκριση βιογραφιών με βιογραφικά σημειώματα.</i></p> <p><i>Εξάσκηση στον «αλφαριθμητισμό» της εικόνας, στην ανάγνωση συμβολικής γλώσσας, στην κατανόηση και την εφαρμογή της γλώσσας του σώματος.</i></p>
---	--	--

		Εξοικείωση με την ταυτόχρονη οπτικοακουστική παρουσίαση κειμένου και τη χρήση υποστηρικτικών τεχνολογικών μέσων, για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν επαρκώς την αναγνωστική δεξιότητα.
--	--	--

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας γραφής και γραπτής απόδοσης νοημάτων και η εισαγωγή στην επικοινωνιακή χρήση του λόγου. Η δυνατότητα έκφρασης με εναλλακτικούς τρόπους.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Συνδέει τον προφορικό με το γραπτό λόγο, κατανοώντας και τη δυνατότητα γραπτής επικοινωνίας και διατύπωσης των σκέψεων.</p> <p>Κατανοεί ότι ο γλωσσικός κώδικας είναι ο ίδιος κατά την ακρόαση, την ομιλία, την ανάγνωση και τη γραφή.</p> <p>Γράφει και αντιγράφει με ευχέρεια, ακρίβεια και ταχύτητα, καθώς και με αισθητικά αποδεκτή γραφή, όσον αφορά στη μορφή των γραμμάτων και στην απόσταση των λέξεων μέσα σε μια πρόταση, ανάλογα πάντα με τις δυνατότητές του.</p> <p>Εντοπίζει και συγκρίνει τους τύπους των γραμμάτων, π.χ. καλλιγραφικά, τυπογραφικά, απλά χειρόγραφα.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά μικρές προτάσεις ή σύνολο προτάσεων με νοηματική συνοχή και τα παρουσιάζει στην τάξη του.</p>	<p>Φωνολογική ενημερότητα.</p> <p>Πρώτη γραφή.</p> <p>Χρήση βοηθητικών τεχνολογικών μέσων και εναλλακτικών τρόπων έκφρασης</p> <p>Παραγωγή γραπτού λόγου με βάση την άμεση εμπειρία του μαθητή.</p> <p>Αντιγραφή, αισθητικά αποδεκτή γραφή.</p> <p>Χρήση βασικών σημείων στίξης.</p> <p>Ορθογραφία, τονισμός.</p> <p>Στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις με γραπτό λόγο (πρόσκληση, ανακοίνωση, ευχή).</p> <p>Σχολιασμός κειμένων από είδη γραπτού λόγου κατάλληλων για τις</p>	<p>Ασκήσεις οπτικοκινητικού και γραφοκινητικού συντονισμού (αντιστοιχίσεις, αντιγραφή χρωματιστών σχημάτων, λαβύρινθοι, συμπλήρωση ελλείψεων σε εικόνες, διάστικτα γράμματα, χρήση πληκτρολογίου και ποντικιού σε Η/Υ, κ.ά.).</p> <p>Εξάσκηση στην, όσο το δυνατό πιο καλαίσθητη και ευανάγνωστη γραφή, στον τονισμό και στη στίξη, με αντιγραφή μικρών κειμένων, ανάλογα με την ευχέρεια του κάθε μαθητή.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή με τεχνολογικά μέσα υποστήριξης, π.χ., το «Πληκτρολόγιο Οθόνης» και το κανονικό πληκτρολόγιο του Η/Υ, λογισμικά ή άλλα τεχνολογικά μέσα ενεργοποίησης φωνής ή ακόμα και η χρήση αισθητήρων που προσαρμόζονται σε όποιο μέρος του σώματος μπορεί ο μαθητής να κινήσει συντονισμένα και «μεταφράζουν» τις κινήσεις του σε γραφή.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση συμβόλων και εικόνων επικοινωνίας, αν δεν υπάρχει δυνατότητα γραπτής έκφρασης με άλλο τρόπο.</p> <p>Σωστή γραφή του ονόματός του και λέξεων του βασικού λεξιλογίου.</p> <p><i>Γραπτές δραστηριότητες διαφόρων</i></p>

<p>Εφαρμόζει σωστά τα πιο συνηθισμένα σημεία στίξης: τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, ενωτικό, θαυμαστικό.</p> <p>Διατυπώνει γραπτές περιγραφές συγκεκριμένων αντικειμένων του περιβάλλοντός του.</p> <p>Παράγει γραπτό λόγο με βάση εικόνες, ακολουθία εικόνων, παρακολούθηση ταινίας σε οπτικοακουστικά μέσα, ακούσματα.</p> <p>Αφηγείται γραπτά προσωπικά βιώματα και φανταστικές ιστορίες, τηρώντας τη χρονική αλληλουχία. Γράφει την αρχή, τη μέση ή τη συνέχεια μιας ιστορίας.</p> <p>Ξαναγράφει κείμενο με σκοπό τη βελτίωσή του, μετά από διορθωτικές παρατηρήσεις δικές του ή των άλλων.</p> <p>Κατανοεί ότι απαιτείται η κατάλληλη χρήση λεξιλογίου, σύνταξης και γραμματικής, για την επίτευξη επικοινωνίας. Αντιλαμβάνεται ότι αυτά τροποποιούνται ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση (σκοπός και αποδέκτης του μηνύματος).</p> <p>Διαβάζει και σχολιάζει τα γραπτά των συμμαθητών του. Τα συγκρίνει με τα δικά του, ανταλλάσσει απόψεις και παραδειγματίζει ή παραδειγματίζεται από τους άλλους.</p> <p>Χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα στήριξης της ικανότητας γραφής, αν έχει γραφοκινητικές και οπτικοκινητικές δυσκολίες.</p> <p>Εκφράζεται με αναφορά σε</p>	<p>δυνατότητες κατανόησης του μαθητή.</p> <p>Αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση.</p>	<p><i>τύπων: απλές προτάσεις κρίσης, επιθυμίας, απορίας, ερώτησης, άρνησης, θαυμασμού, κ.ά., με κατάλληλη χρήση σημείων στίξης. Ανακοινώσεις, προσκλήσεις, προβλέψεις, περιγραφές, αφηγήσεις, ευχετήριες κάρτες, αλληλογραφία, πληροφορίες, κ.ά. Ανάρτηση των δραστηριοτήτων στον πίνακα ανακοινώσεων ή στο «Βιβλίο της τάξης».</i></p> <p><i>Εξάσκηση και παραγωγή κατευθυντικού γραπτού λόγου απλής μορφής (προσκλήσεις, οδηγίες, ερωτήσεις, κ.ά.) με ίδιο θέμα και διαφορετικό αποδέκτη.</i></p> <p>Γραφή φανταστικής ιστορίας, ποιήματος, διαλόγου ή παραμυθιού.</p> <p>Γραπτή περιγραφή εικόνας ή αφήγηση ιστορίας με βάση σειρά εικόνων.</p> <p>Γραπτές εντυπώσεις ή αναπαραγωγές (σε μικρή έκταση) με αφορμή οπτικοακουστικά ερεθίσματα, π.χ., διάλογοι, γεγονότα, ταινίες, κ.ά.</p> <p><i>Συνδυασμός του γραπτού λόγου που παράγει ο μαθητής με σχετικό θέμα ζωγραφικής.</i></p> <p>Αυτοδιόρθωση και αλληλοδιόρθωση γραπτών κειμένων με κριτήριο τη μορφολογική, συντακτική και σημασιολογική συνάφεια, χρησιμοποιώντας την ερώτηση: «πώς θα ταίριαζε καλύτερα;».</p>
---	--	---

σύμβολα, ή εικόνες σε περίπτωση που αδυνατεί να κατακτήσει την ικανότητα της γραφής.		
--	--	--

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Γ΄- Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης του γραπτού λόγου ως μέσου επικοινωνίας, με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας μορφή και ύφος ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση, και η διαμόρφωση θετικής στάσης απέναντι στο γραπτό λόγο ή στην όποια μορφή εναλλακτικής έκφρασης.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Γράφει και αντιγράφει κείμενα (μικρά ή μεγάλα, ανάλογα με τις δυνατότητές του) ευανάγνωστα, ορθογραφημένα και καλαίσθητα, όσο το δυνατόν ταχύτερα.</p> <p>Χρησιμοποιεί σωστά στίξη και τονισμό.</p> <p>Εφαρμόζει και γενικεύει βασικούς γραμματικούς κανόνες στη γραφή των λέξεων.</p> <p>Διορθώνει τα ορθογραφικά του λάθη με αναφορές σε λεξικά και σε πίνακες κλίσης της γραμματικής.</p> <p>Αποφασίζει να βελτιώσει δυσνόητο κείμενο ξαναγράφοντάς το.</p> <p>Μετασχηματίζει δοσμένο κείμενο (ή το παράγει από την αρχή) σε διαφορετικό είδος λόγου, για διαφορετικό σκοπό.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά κείμενα αναφορικού και κατευθυντικού λόγου.</p>	<p>Είδη λόγου (αναφορικός, κατευθυντικός) και αντίστοιχοι τύποι κειμένων</p> <p>Γλωσσικές πράξεις με γραπτό λόγο (ή άλλο τρόπο έκφρασης)</p> <p>Καλαίσθητη γραφή, ορθογραφία, στίξη, τονισμός</p> <p>Διόρθωση (αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση)</p> <p>Τρόποι σύνταξης περίληψης</p> <p>Επιχειρηματολογία, διατύπωση συμπερασμάτων και αποφάσεων</p> <p>Σχεδιασμός και οργάνωση της δομής γραπτού κειμένου(μορφή, περιεχόμενο)</p> <p>Γραφή κειμένου με παραγράφους</p> <p>Διατύπωση</p>	<p>Ασκήσεις οπτικοκινητικού και γραφοκινητικού συντονισμού για μαθητές που εξαιτίας αισθητηριακών και κινητικών βλαβών ή δυσλειτουργιών δεν μπορούν να γράψουν ευανάγνωστα γράμματα.</p> <p>Ασκήσεις καλλιγραφίας, ορθογραφημένης και ευανάγνωστης γραφής, στίξης και τονισμού.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση λεξικών κανονικών ή ηλεκτρονικών και εγκυκλοπαιδειών.</p> <p>Γραπτές προτάσεις με ορθή χρήση προθέσεων, συνδέσμων και άλλων μικρών λέξεων και εκφράσεων που εισάγουν προσδιορισμούς και δευτερεύοντα νοήματα (με αφορμή βιώματα ή διδασκόμενα μαθήματα).</p> <p><i>Μετασχηματισμοί κειμένων: από το λογοτεχνικό, αφηγηματικό, περιγραφικό στο διαλογικό και θεατρικό, και αντίστροφα.</i></p> <p>Μετατροπή ποιήματος σε πεζό (αφηγηματικό ή διαλογικό) και αντίστροφα.</p> <p><i>Συνοπτικές αποδόσεις κειμένων με βάση ακολουθία ερωτήσεων (για τόπο, χρόνο, πρόσωπα, καταστάσεις, κ.ά.).</i></p> <p><i>Αναγνώριση του είδους του λόγου και του αντίστοιχου τύπου των</i></p>

<p>Διατυπώνει γραπτά διάφορα κείμενα επικοινωνιακού χαρακτήρα, προσαρμόζοντας ανάλογα το ύφος της γραφής του.</p> <p>Γράφει κείμενα με βάση τις γνώσεις, τη φαντασία και τις εμπειρίες του, με νοηματική συνοχή και τρόπο που να προκαλεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη.</p> <p>Αφηγείται γραπτά χρονικά εξελισσόμενα συμβάντα από την άμεση ή έμμεση εμπειρία του, τηρώντας τη χρονική ακολουθία.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά και κατανοητά τις ιδέες του, με κατάλληλο και βαθμιαία διευρυμένο λεξιλόγιο.</p> <p>Συσχετίζει τις φραστικές του επιλογές με το σκοπό του γραπτού του λόγου.</p> <p>Εξασκείται και σταδιακά βελτιώνεται στη δόμηση κειμένου με μορφολογικά, συντακτικά και σημασιολογικά αποδεκτές προτάσεις, περιόδους, παραγράφους και νοηματικές ενότητες.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη μονιμότητα του γραπτού λόγου έναντι της προσωρινότητας του προφορικού, καθώς και τον τρόπο έκφρασης του καθενός.</p> <p>Καταγράφει συνοπτικά σκέψεις και σχέδια με σκοπό να τα αναπτύξει προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Εξασκείται και βελτιώνεται στη χρήση προσδιορισμών, συνδυαστικών λέξεων και δευτερευόντων νοημάτων κατά τη γραφή ενός</p>	<p>γραπτού λόγου (ή εναλλακτικού τρόπου) ανάλογα με την σκοπιμότητα και την περίσταση</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης με ή χωρίς τη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας</p>	<p><i>διδασκόμενων κειμένων, π.χ., περιγραφή ιστορικού γεγονότος, αφήγηση διηγήματος ή παραμυθιού, διάλογος μεταξύ δυο προσώπων, ανακοίνωση μιας είδησης, κ.ά.. Παραγωγή ανάλογων κειμένων.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένων με ύφος και λεξιλόγιο ανάλογα με τη σκοπιμότητα και τον αποδέκτη (προσκλήσεις, επιχειρηματολογία για στήριξη απόψεων και πειθώ, διατύπωση αιτημάτων, έκφραση συναισθημάτων και συγχαρητηρίων, περιγραφή και αφήγηση με σκοπό την ενημέρωση, καθοδήγηση για εκτέλεση μιας εργασίας, κ.ά.). Εντοπισμός των χαρακτηριστικών αυτών σε διάφορα κείμενα.</i></p> <p>Πραγματικές ή φανταστικές αφηγήσεις, διάλογοι και περιγραφές, σχετικά με πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις. Εναλλακτικές εξελίξεις (τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;). Υποθέσεις με παροντικές, παρελθοντικές και μελλοντικές διαστάσεις (αν θα γινόταν/θα γίνει/γίνεται αυτό, τότε θα...). Αξιολογήσεις, εκτιμήσεις (αίτια-αποτελέσματα πράξεων, χαρακτηρισμοί, εντυπώσεις, κ.ά.).</p> <p><i>Γραπτή διατύπωση της οργάνωσης και της ακολουθίας της σκέψης για την διεξαγωγή συμπερασμάτων, τη λήψη αποφάσεων και την επίλυση προβληματικών καταστάσεων.</i></p> <p>Συμπλήρωση ιστορίας: αρχή, μέση ή τέλος. Εύρεση τίτλου.</p> <p>Παραγωγή γραπτού κειμένου με δοσμένο τίτλο ή και βοηθητικές-καθοδηγητικές ερωτήσεις.</p> <p>Συμπλήρωση απλής πρότασης με προσδιορισμούς.</p> <p><i>Ανάπτυξη ιστορίας προφορικά και γραπτά, με βάση μια περιγραφημένο εικόνα, κόμικς, ηχογραφημένο προφορικό λόγο ή ακολουθία εικόνων, αφού πρώτα σειροθετηθούν οι εικόνες αυτές. Μαθητές χωρίς την ικανότητα έκφρασης με γραπτό ή προφορικό λόγο μπορούν να ασχολούνται</i></p>
--	--	---

<p>κειμένου.</p> <p>Εξασκείται και σταδιακά βελτιώνει την ικανότητα γραπτής περίληψης ενός κειμένου.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στη γραφή και στην παραγωγή γραπτού λόγου, καθώς και εμπιστοσύνη στις δυνατότητές του.</p> <p>Χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα στήριξης της ικανότητας γραφής, αν έχει γραφοκινητικές και οπτικοκινητικές δυσκολίες.</p> <p>Εκφράζεται με αναφορά σε σύμβολα, ή εικόνες σε περίπτωση που αδυνατεί να κατακτήσει την ικανότητα της γραφής.</p>		<p><i>συχνότερα με τέτοιας μορφής δραστηριότητες.</i></p> <p><i>Συλλογή πληροφοριακών στοιχείων, με βάση συγκεκριμένο θέμα από τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος, από εγκυκλοπαίδειες, διαδίκτυο, χάρτες, διαγράμματα, ενημερωτικά έντυπα, από εκπαιδευτικές επισκέψεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις, από την ευρύτερη σχολική και κοινωνική ζωή. Καταγραφή τους και παρουσίασή τους στην τάξη με γραπτό λόγο, ηχογράφηση και εικόνες.</i></p> <p>Ασκήσεις για κατανόηση και εξοικείωση με τη δομή και τη νοηματική συνοχή προτάσεων, παραγράφων και κειμένων. Γραπτή διατύπωση παραδειγμάτων και αυτοδιόρθωση ή αλληλοδιόρθωση.</p> <p><i>Ασκήσεις κατανόησης περιεχομένου σε κείμενο με αναφορά πλαγιότιτλων και ανάπτυξη περιληπτικού κειμένου με βάση αυτούς.</i></p> <p>Ανάπτυξη γραπτού κειμένου με βάση λέξεις και εκφράσεις-κλειδιά.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή κειμένου με βάση το προσυγγραφικό, το συγγραφικό και το μετασυγγραφικό στάδιο.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή με τεχνολογικά μέσα υποστήριξης, π.χ., το «Πληκτρολόγιο Οθόνης» και το κανονικό πληκτρολόγιο του Η/Υ, λογισμικά ή άλλα τεχνολογικά μέσα ενεργοποίησης φωνής ή ακόμα και η χρήση αισθητήρων που προσαρμόζονται σε όποιο μέρος του σώματος μπορεί ο μαθητής να κινήσει συντονισμένα και «μεταφράζουν» τις κινήσεις του σε γραφή.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση συμβόλων και εικόνων επικοινωνίας, αν δεν υπάρχει δυνατότητα γραπτής έκφρασης με άλλο τρόπο.</p>
---	--	--

Γ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης του γραπτού λόγου ως μέσου επικοινωνίας, με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας μορφή και ύφος ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση, η διαμόρφωση θετικής στάσης και αυτοπεποίθησης απέναντι στο γραπτό λόγο ή στην όποια μορφή εναλλακτικής έκφρασης και η ικανότητα οργάνωσης της σκέψης και συστηματοποίησης γνώσεων και εμπειριών μέσω του γραπτού λόγου.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Γράφει και αντιγράφει κείμενα (μικρά ή μεγάλα, ανάλογα με τις δυνατότητές του) ευανάγνωστα, ορθογραφημένα και καλαίσθητα, όσο το δυνατόν ταχύτερα.</p> <p>Χρησιμοποιεί σωστά στίξη και τονισμό.</p> <p>Εφαρμόζει και γενικεύει βασικούς γραμματικούς κανόνες στη γραφή των λέξεων.</p> <p>Διορθώνει τα ορθογραφικά του λάθη με αναφορές σε λεξικά και σε πίνακες κλίσης της γραμματικής.</p> <p>Αποφασίζει να βελτιώσει δυσνόητο κείμενο ξαναγράφοντάς το.</p> <p>Μετασχηματίζει δοσμένο κείμενο (ή το παράγει από την αρχή) σε διαφορετικό είδος λόγου, για διαφορετικό σκοπό.</p> <p>Γράφει περιλήψεις με διάφορους βαθμούς σύμπτυξης.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά κείμενα</p>	<p>Είδη λόγου (αναφορικός, κατευθυντικός) και αντίστοιχοι τύποι κειμένων</p> <p>Γλωσσικές πράξεις με γραπτό λόγο (ή άλλο τρόπο έκφρασης)</p> <p>Καλαίσθητη γραφή, ορθογραφία, στίξη, τονισμός</p> <p>Διόρθωση (αυτοδιόρθωση, αλληλοδιόρθωση)</p> <p>Προτασιακές περίοδοι με δευτερεύοντα νοήματα και χρήση συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων</p> <p>Τρόποι σύνταξης περίληψης</p> <p>Σχεδιασμός και οργάνωση της δομής γραπτού κειμένου (μορφή, περιεχόμενο)</p> <p>Γραφή κειμένου με παραγράφους και νοηματικές ενότητες</p>	<p>Ασκήσεις οπτικοκινητικού και γραφοκινητικού συντονισμού για μαθητές που εξαιτίας αισθητηριακών και κινητικών βλαβών ή δυσλειτουργιών δεν μπορούν να γράψουν ευανάγνωστα γράμματα.</p> <p>Ασκήσεις καλλιγραφίας, ορθογραφημένης και ευανάγνωστης γραφής, στίξης και τονισμού.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση λεξικού (κανονικού ή ηλεκτρονικού), εγκυκλοπαίδειας και του σχολικού εγχειριδίου της Γραμματικής.</p> <p>Παραγωγή και οργάνωση ιδεών με βάση συγκεκριμένο θέμα. Διατύπωση των ιδεών αυτών με γραπτό κείμενο (κειμενοποίηση). Εξάσκηση στην αυτοδιόρθωση και στη σταδιακή βελτίωση.</p> <p><i>Μετασχηματισμοί κειμένων: από το λογοτεχνικό, αφηγηματικό, περιγραφικό στο διαλογικό και θεατρικό, και αντίστροφα.</i></p> <p>Μετατροπή ποιήματος σε πεζό (αφηγηματικό ή διαλογικό) και αντίστροφα.</p> <p>Γραπτές περιλήψεις σε όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος στα πλαίσια ανακεφαλαιώσεων ή σε περιπτώσεις παρουσίασης εξωσχολικών βιβλίων.</p> <p><i>Συνοπτικές αποδόσεις κειμένων με</i></p>

<p>αναφορικού και κατευθυντικού λόγου.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά διάφορα κείμενα επικοινωνιακού χαρακτήρα, προσαρμόζοντας ανάλογα το ύφος της γραφής του.</p> <p>Γράφει κείμενα με βάση τις γνώσεις, τη φαντασία και τις εμπειρίες του, με νοηματική συνοχή και τρόπο που να προκαλεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη.</p> <p>Αφηγείται γραπτά χρονικά εξελισσόμενα συμβάντα από την άμεση ή έμμεση εμπειρία του, τηρώντας τη χρονική ακολουθία.</p> <p>Διατυπώνει γραπτά και κατανοητά τις ιδέες του, με κατάλληλο και βαθμιαία διευρυμένο λεξιλόγιο.</p> <p>Συσχετίζει τις φραστικές του επιλογές με το σκοπό του γραπτού του λόγου. Επιλέγει με βάση και το γλωσσικό του αίσθημα.</p> <p>Εξασκείται και σταδιακά βελτιώνεται στη δόμηση κειμένου με μορφολογικά, συντακτικά και σημασιολογικά αποδεκτές προτάσεις, περιόδους, παραγράφους και νοηματικές ενότητες.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη μονιμότητα του γραπτού λόγου έναντι της προσωρινότητας του προφορικού, καθώς και τον τρόπο έκφρασης του καθενός.</p> <p>Καταγράφει συνοπτικά σκέψεις και σχέδια με σκοπό να τα αναπτύξει προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Εξασκείται και βελτιώνεται</p>	<p>Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης με ή χωρίς τη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας</p>	<p><i>βάση ακολουθία ερωτήσεων (για τόπο, χρόνο, πρόσωπα, καταστάσεις, κ.ά.).</i></p> <p><i>Αναγνώριση του είδους του λόγου και του αντίστοιχου τύπου των διδασκόμενων κειμένων, με εντοπισμό των ειδικών χαρακτηριστικών του καθενός π.χ., περιγραφή ιστορικού γεγονότος, αφήγηση διηγήματος ή παραμυθιού, διάλογος μεταξύ δυο προσώπων, ανακοίνωση μιας είδησης, περιγραφή και ερμηνεία φυσικού ή κοινωνικού φαινομένου, κ.ά..</i></p> <p><i>Παραγωγή ανάλογων κειμένων.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένων με ύφος και λεξιλόγιο ανάλογα με τη σκοπιμότητα και τον αποδέκτη (προσκλήσεις, επιχειρηματολογία για στήριξη απόψεων σε περιπτώσεις αντιπαράθεσεων και αναγκαιότητας πειθούς, διατύπωση αιτημάτων, έκφραση συναισθημάτων και συγχαρητηρίων, περιγραφή και αφήγηση με σκοπό την ενημέρωση, καθοδήγηση για εκτέλεση μιας εργασίας, κ.ά.). Εντοπισμός των χαρακτηριστικών αυτών σε διάφορα κείμενα.</i></p> <p><i>Πραγματικές ή φανταστικές αφηγήσεις, διάλογοι και περιγραφές, σχετικά με πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις. Εναλλακτικές εξελίξεις (τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;). Υποθέσεις με παροντικές, παρελθοντικές και μελλοντικές διαστάσεις (αν θα γινόταν/θα γίνει/γίνεται αυτό, τότε θα...). Αξιολογήσεις, εκτιμήσεις (αίτια-αποτελέσματα πράξεων, χαρακτηρισμοί, εντυπώσεις, κ.ά.).</i></p> <p><i>Γραπτή διατύπωση της οργάνωσης και της ακολουθίας της σκέψης για την διεξαγωγή συμπερασμάτων, τη λήψη αποφάσεων και την επίλυση προβληματικών καταστάσεων.</i></p> <p><i>Συμπλήρωση ιστορίας: αρχή, μέση ή τέλος. Εύρεση τίτλου.</i></p> <p><i>Παραγωγή γραπτού κειμένου με δοσμένο τίτλο ή και βοηθητικές-καθοδηγητικές ερωτήσεις.</i></p> <p><i>Ανάπτυξη ιστορίας προφορικά και</i></p>
--	--	--

<p>στη χρήση προσδιορισμών, συνδετικών λέξεων και δευτερευόντων νοημάτων κατά τη γραφή ενός κειμένου.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στη γραφή και στην παραγωγή γραπτού λόγου, καθώς και εμπιστοσύνη στις δυνατότητές του.</p> <p>Χρησιμοποιεί τεχνολογικά μέσα στήριξης της ικανότητας γραφής, αν έχει γραφοκινητικές και οπτικοκινητικές δυσκολίες.</p> <p>Εκφράζεται με αναφορά σε σύμβολα, ή εικόνες σε περίπτωση που αδυνατεί να κατακτήσει την ικανότητα της γραφής.</p>		<p>γραπτά, με βάση μια περιγραφική εικόνα, κόμικς, ηχογραφημένο προφορικό λόγο ή ακολουθία εικόνων, αφού πρώτα σειροθετηθούν οι εικόνες αυτές. Μαθητές χωρίς την ικανότητα έκφρασης με γραπτό ή προφορικό λόγο μπορούν να ασχολούνται συχνότερα με τέτοιας μορφής δραστηριότητες.</p> <p>Συλλογή πληροφοριακών στοιχείων, με βάση συγκεκριμένο διαπραγματευόμενο θέμα από τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος, από εγκυκλοπαίδειες, διαδίκτυο, χάρτες, διαγράμματα, ενημερωτικά έντυπα, από εκπαιδευτικές επισκέψεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις, από την ευρύτερη σχολική και κοινωνική ζωή. Καταγραφή τους και παρουσίασή τους στην τάξη με γραπτό λόγο, ηχογράφηση και εικόνες.</p> <p>Ασκήσεις για κατανόηση και εξοικείωση με τη δομή, τη νοηματική συνοχή και την επικοινωνιακή σκοπιμότητα προτάσεων, παραγράφων και κειμένων. Γραπτή διατύπωση παραδειγμάτων και αυτοδιόρθωση ή αλληλοδιόρθωση.</p> <p>Ασκήσεις κατανόησης περιεχομένου σε κείμενο με αναφορά πλαγιότιτλων και ανάπτυξη περιληπτικού κειμένου με βάση αυτούς.</p> <p>Ασκήσεις κατανόησης της δομής ενός κειμένου με βάση τα μορφολογικά και συντακτικά του χαρακτηριστικά: παράγραφοι, περίοδοι, κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, χρόνοι ρημάτων, προσδιορισμοί, κ.ά.</p> <p>Ανάπτυξη γραπτού κειμένου με βάση λέξεις και εκφράσεις-κλειδιά.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή κειμένου με βάση το προσυγγραφικό, το συγγραφικό και το μετασυγγραφικό στάδιο.</p> <p>Ανάθεση και εκπόνηση γραπτών εργασιών σε όλα τα μαθήματα.</p> <p>Εξάσκηση στη γραφή με τεχνολογικά</p>
--	--	--

		<p>μέσα υποστήριξης, π.χ., το «Πληκτρολόγιο Οθόνης» και το κανονικό πληκτρολόγιο του Η/Υ, λογισμικά ή άλλα τεχνολογικά μέσα ενεργοποίησης φωνής ή ακόμα και η χρήση αισθητήρων που προσαρμόζονται σε όποιο μέρος του σώματος μπορεί ο μαθητής να κινήσει συντονισμένα και «μεταφράζουν» τις κινήσεις του σε γραφή.</p> <p>Εξάσκηση στη χρήση συμβόλων και εικόνων επικοινωνίας, αν δεν υπάρχει δυνατότητα γραπτής έκφρασης με άλλο τρόπο.</p>
--	--	---

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ - Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η επαφή και η εξοικείωση του μαθητή με αισθητικά καταξιωμένα έργα της ελληνικής κυρίως λογοτεχνίας, λαϊκής και έντεχνης, καθώς και με το εξωσχολικό βιβλίο. Η ενθάρρυνσή του για ανάπτυξη δημιουργικής φαντασίας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εξοικειώνεται μέσα από την καθημερινή εμπειρία με τη μορφή και το περιεχόμενο των λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Απολαμβάνει αισθητικά τη λογοτεχνία, ευχαριστείται και ψυχαγωγείται.</p> <p>Αντιλαμβάνεται διαισθητικά απλά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας.</p> <p>Ανακαλύπτει και κατανοεί τις εναλλακτικές εκφραστικές δυνατότητες της γλώσσας στο φωνολογικό, σημασιολογικό, συντακτικό και μορφολογικό επίπεδο.</p> <p>Γνωρίζει και ενστερνίζεται την ελληνική λαϊκή παράδοση και τον πολιτισμό.</p>	<p>Παραδοσιακά και νεωτερικά λογοτεχνικά κείμενα. Ακρόαση και αναδιήγησή τους.</p> <p>Μικρά λογοτεχνικά κείμενα για σιωπηρή και μεγαλόφωνη ανάγνωσή τους.</p> <p>Ποιήματα για απαγγελία.</p> <p>Λογοτεχνικά κείμενα για εξοικείωση με συναισθηματικές καταστάσεις και βιωματικές εμπειρίες.</p> <p>Λογοτεχνικά κείμενα για καλλιέργεια και ενίσχυση της</p>	<p>Ακρόαση και προφορική αναπαραγωγή λογοτεχνικών κειμένων (μύθοι, παραμύθια, μικρές ιστορίες και διηγήματα).</p> <p>Ανάγνωση μικρών αποσπασμάτων λογοτεχνικών κειμένων από τους μαθητές.</p> <p>Παρουσίαση λογοτεχνικών έργων με οπτικοακουστικά μέσα (γραπτός λόγος, εικόνα, ήχος) για ενίσχυση της κατανόησης των μαθητών με ελλιπή ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάγνωσης, ακρόασης ή όρασης (πολυαισθητηριακή προσέγγιση).</p> <p>Απαγγελίες ποιημάτων, επαναλήψεις γλωσσοδετών, αινιγμάτων, αστείων εκφράσεων και μικρών ιστοριών-ανεκδότων.</p> <p>Χρήση μελοποιημένης ποίησης.</p> <p>Συμπλήρωση ιστοριών στην αρχή, τη μέση ή το τέλος.</p>

<p>Βιώνει έμμεσα συναισθηματικές καταστάσεις που αναδεικνύονται από τα διάφορα λογοτεχνικά κείμενα: εύθυμη διάθεση, αγωνία, λύπη, χαρά, κ.ά.</p> <p>Αναπτύσσει τη φαντασία του και δημιουργεί δικά του λογοτεχνικά κείμενα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη χωροχρονική διάσταση στα πλαίσια λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Ακροάται κατάλληλα για την ηλικία του λογοτεχνικά έργα των κυριότερων εκπροσώπων της ελληνικής κυρίως λογοτεχνικής παράδοσης.</p> <p>Κατανοεί το περιεχόμενο λογοτεχνικών κειμένων μέσω οπτικής και ακουστικής παρουσίασης, αν δεν μπορεί να το προσεγγίσει με την ανάγνωση.</p> <p>Έρχεται σε επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε θέματα αναπηρίας ή διαφορετικότητας και ενθαρρύνεται για συνεχή προσπάθεια βελτίωσης των ικανοτήτων του, μέσω της ταύτισης με ήρωες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στον άνθρωπο και στις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει, μέσα από τα διαδραματιζόμενα στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Ερμηνεύει και αξιολογεί θετικές και αρνητικές ανθρώπινες πράξεις, εκφράζοντας και αναπτύσσοντας τον ηθικό</p>	<p>φαντασίας.</p> <p>Αντιπροσωπευτικά λογοτεχνικά έργα σημαντικών δημιουργών και διαφόρων ειδών και σχολών.</p>	<p>Δημιουργία νέων ιστοριών ή διαφορετικών εκδοχών των ήδη γνωστών (δημιουργική αφήγηση).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων, δραματοποίηση, παντομίμα, ζωγραφική, κολλάζ, τραγούδι, με θέμα ένα λογοτεχνικό κείμενο.</i></p> <p>Δραστηριότητες σειροθέτησης με βάση τη χρονική αλληλουχία, προτάσεων ή εικόνων που αποτελούν ένα λογοτεχνικό έργο.</p> <p>Αφήγηση από το δάσκαλο επιλεγμένων λογοτεχνικών έργων από το χώρο της παιδικής, ελληνικής και παγκόσμιας, λογοτεχνικής παραγωγής.</p> <p>Σιωπηρή ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων με σκοπό την κατανόηση του περιεχομένου.</p> <p>Μεγαλόφωνη ανάγνωση με ακρίβεια και παραστατικότητα, ανάλογα με το είδος του λογοτεχνικού λόγου και την περίσταση.</p> <p><i>Ανάγνωση ή οπτικοακουστική παρουσίαση λογοτεχνημάτων με θέματα αναπηρίας και διαφορετικότητας.</i></p> <p>Έκφραση εντυπώσεων, περιγραφών, ερμηνειών και αξιολογήσεων για πρόσωπα, καταστάσεις και γεγονότα που αναφέρονται σε λογοτεχνικά κείμενα, μέσα από συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Αναφορά προσωπικών βιωμάτων που μοιάζουν με αυτά που αναφέρονται στα λογοτεχνικά έργα.</p>
---	---	---

του κώδικα.		
Διευρύνει τις γνώσεις και εμπειρίες του μέσα από τα βιώματα των ηρώων των λογοτεχνικών κειμένων.		

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ΄- Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η σταδιακή επαφή και εξοικείωση του μαθητή με την ελληνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνική παραγωγή, καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εξασκείται στην ανάγνωση και μέσα από τη λογοτεχνία.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη σκοπιμότητα του συγγραφέα μέσω του τρόπου που χρησιμοποιεί τη γλώσσα.</p> <p>Εξοικειώνεται με στοιχεία δομής και περιεχομένου των διαφόρων μορφών της λογοτεχνίας (ποίημα, διήγημα, παραμύθι, μυθιστόρημα, μύθος, λαϊκή παράδοση, θρύλος, κ.ά.).</p> <p>Αποδίδει το νόημα λογοτεχνικών κειμένων με ακρίβεια και σαφήνεια (Λεξιλόγιο, σύνταξη, χρονική αλληλουχία).</p> <p>Προσεγγίζει διαισθητικά απλά ποιήματα και πεζά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας.</p> <p>Γνωρίζει σταδιακά επιλεγμένα και αντιπροσωπευτικά λογοτεχνήματα από τους κυριότερους εκπροσώπους</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Προσέγγιση του μεταφορικού λόγου.</p> <p>Ελεύθερη ανάγνωση.</p> <p>Απαγγελία.</p> <p>Δημιουργική αφήγηση.</p> <p>Δημιουργικό γράψιμο.</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων με ανάδειξη, κατανόηση και ερμηνεία των μεταφορικών εκφράσεων που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας (γιατί το λέει έτσι;...τι θέλει να πετύχει;...πώς αλλιώς θα μπορούσε να το πει;...).</p> <p>Μεγαλόφωνη ανάγνωση με ακρίβεια και παραστατικότητα, ανάλογα με το είδος του λογοτεχνικού λόγου και την περίσταση.</p> <p>Δραστηριότητες μετασχηματισμού ποιητικών εκφράσεων σε καθημερινές, ή και ολόκληρων ποιημάτων σε μορφές πεζού λόγου (αφηγήσεις, διάλογοι, περιγραφές, κ.ά.).</p> <p>Αναδιηγήσεις και περιληπτικές αποδόσεις λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Διατύπωση εναλλακτικών και συμπληρωματικών ερμηνειών σχετικά με ένα λογοτεχνικό κείμενο, με συζήτηση στην τάξη και αντιπαράθεση απόψεων.</p> <p>Δημιουργία νέων ιστοριών ή διαφορετικών εκδοχών των ήδη γνωστών (δημιουργική αφήγηση).</p> <p>Αξιολόγηση λογοτεχνημάτων με έκφραση συναισθημάτων, εντυπώσεων, προτιμήσεων, χαρακτηρισμών.</p>

<p>της ελληνικής λογοτεχνίας σε όλη τη γεωγραφική και χρονική της έκταση.</p> <p>Γνωρίζει επιλεγμένα κείμενα βαλκανικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής.</p> <p>Κατανοεί το περιεχόμενο λογοτεχνικών κειμένων μέσω οπτικής και ακουστικής παρουσίασης, αν δεν μπορεί να το προσεγγίσει με την ανάγνωση.</p> <p>Έρχεται σε επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε θέματα αναπηρίας ή διαφορετικότητας και ενθαρρύνεται για συνεχή προσπάθεια βελτίωσης των ικανοτήτων του, μέσω της ταύτισης με ήρωες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στον άνθρωπο και στις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει, μέσα από τα διαδραματιζόμενα στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Ερμηνεύει, με περιγραφή, αιτιολόγηση και αξιολόγηση, θετικές και αρνητικές ανθρώπινες πράξεις, εκφράζοντας και αναπτύσσοντας τον ηθικό του κώδικα.</p> <p>Διευρύνει τις γνώσεις και εμπειρίες του μέσα από τα βιώματα των ηρώων των λογοτεχνικών κειμένων.</p>		<p>Συγκριτική θεώρηση παραδοσιακών και νεωτερικών ποιημάτων, ξεκινώντας κατά προτίμηση από ποιήματα που διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα.</p> <p><i>Ανάγνωση ιστοριών, ποιημάτων, μύθων, παραμυθιών, που αναφέρονται στο ίδιο θέμα, από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και μέσα από διάφορα γλωσσικά ιδιώματα.</i></p> <p>Σύγκριση κειμένων διαφορετικών περιοχών, περιόδων, συγγραφέων, τόσο ως προς το θέμα και τη λογοτεχνική γραφή, όσο και ως προς την οπτική γωνία, μέσα από την οποία ένας συγγραφέας αντιμετωπίζει ένα θέμα ή πρόβλημα.</p> <p>Αυθόρμητη σιωπηρή ή μεγαλόφωνη ανάγνωση με σκοπό την ψυχαγωγία. Καθιέρωση ώρας ελεύθερης ανάγνωσης ή οπτικοακουστικής παρουσίασης λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p><i>Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση μελοποιημένης ποίησης, δημιουργία λογοτεχνικών ανθολογιών.</i></p> <p><i>Χρήση λογοτεχνημάτων σε σχολικές εκδηλώσεις: έκθεση βιβλίου, απαγγελίες, μεγαλόφωνες αναγνώσεις, μελοποιημένη ποίηση, δραματοποιήσεις.</i></p> <p><i>Διασύνδεση της λογοτεχνίας με τα υπόλοιπα μαθήματα του σχολικού προγράμματος σε περίπτωση συνάφειας περιεχομένου.</i></p> <p>Συμπλήρωση από τους μαθητές πληροφοριακού εντύπου με λόγο και εικόνα, σχετικά με ένα λογοτέχνημα που διάβασαν και ανάρτησή του στον πίνακα ανακοινώσεων για να ενημερωθούν και οι υπόλοιποι, με σκοπό την παρακίνηση και την ενθάρρυνσή τους να το διαβάσουν.</p> <p>Παρουσίαση λογοτεχνικών έργων με οπτικοακουστικά μέσα (γραπτός λόγος, εικόνα, ήχος) για ενίσχυση της κατανόησης των μαθητών με ελλιπή ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάγνωσης, ακρόασης ή όρασης</p>
---	--	---

		<p>(πολυαισθητηριακή προσέγγιση).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων, δραματοποίηση, παντομίμα, ζωγραφική, κολλάζ, τραγούδι, με θέμα ένα λογοτεχνικό κείμενο.</i></p> <p>Δραστηριότητες σειροθέτησης με βάση τη χρονική αλληλουχία, προτάσεων ή εικόνων που αποτελούν ένα λογοτεχνικό έργο.</p> <p><i>Ανάγνωση ή οπτικοακουστική παρουσίαση λογοτεχνημάτων με θέματα αναπηρίας και διαφορετικότητας.</i></p> <p>Έκφραση εντυπώσεων, περιγραφών, ερμηνειών και αξιολογήσεων για πρόσωπα, καταστάσεις και γεγονότα, μέσα από συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Αναφορά προσωπικών βιωμάτων που μοιάζουν με αυτά που αναφέρονται στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Πρόσκληση λογοτεχνών στο σχολείο και συζήτηση σχετικά με το έργο τους.</p> <p>Δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης.</p>
--	--	--

Δ. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Ε΄- ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η σταδιακή επαφή και εξοικείωση του μαθητή με την ελληνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνική παραγωγή, καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εξασκείται στην ανάγνωση και μέσα από τη λογοτεχνία.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη σκοπιμότητα του συγγραφέα μέσω του τρόπου που χρησιμοποιεί τη γλώσσα.</p> <p>Εξοικειώνεται με στοιχεία</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Προσέγγιση του μεταφορικού λόγου.</p> <p>Ελεύθερη ανάγνωση.</p> <p>Απαγγελία.</p>	<p>Ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων με ανάδειξη, κατανόηση και ερμηνεία των μεταφορικών εκφράσεων που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας (γιατί το λέει έτσι;...τι θέλει να πετύχει;...πώς αλλιώς θα μπορούσε να το πει;...).</p> <p>Μεγαλόφωνη ανάγνωση με ακρίβεια και παραστατικότητα, ανάλογα με το είδος του λογοτεχνικού λόγου και την περίπτωση.</p>

<p>δομής και περιεχομένου των διαφόρων μορφών της λογοτεχνίας (ποίημα, διήγημα, παραμύθι, μυθιστόρημα, μύθος, λαϊκή παράδοση, θρύλος, κ.ά.).</p> <p>Αποδίδει το νόημα λογοτεχνικών κειμένων με ακρίβεια και σαφήνεια (Λεξιλόγιο, σύνταξη, χρονική αλληλουχία).</p> <p>Προσεγγίζει διαισθητικά απλά ποιήματα και πεζά κείμενα νεωτερικής λογοτεχνίας.</p> <p>Γνωρίζει σταδιακά επιλεγμένα και αντιπροσωπευτικά λογοτεχνήματα από τους κυριότερους εκπροσώπους της ελληνικής λογοτεχνίας σε όλη τη γεωγραφική και χρονική της έκταση.</p> <p>Γνωρίζει επιλεγμένα κείμενα βαλκανικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής.</p> <p>Κατανοεί το περιεχόμενο λογοτεχνικών κειμένων μέσω οπτικής και ακουστικής παρουσίασης, αν δεν μπορεί να το προσεγγίσει με την ανάγνωση.</p> <p>Έρχεται σε επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε θέματα αναπηρίας ή διαφορετικότητας και ενθαρρύνεται για συνεχή προσπάθεια βελτίωσης των ικανοτήτων του, μέσω της ταύτισης με ήρωες που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση.</p> <p>Αναπτύσσει θετική στάση απέναντι στον άνθρωπο και στις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει, μέσα από τα διαδραματιζόμενα στα</p>	<p>Δημιουργική αφήγηση.</p> <p>Δημιουργικό γράψιμο.</p>	<p>Δραστηριότητες μετασχηματισμού ποιητικών εκφράσεων σε καθημερινές, ή και ολόκληρων ποιημάτων σε μορφές πεζού λόγου (αφηγήσεις, διάλογοι, περιγραφές, κ.ά.).</p> <p>Αναδιηγήσεις και περιληπτικές αποδόσεις λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p>Διατύπωση εναλλακτικών και συμπληρωματικών ερμηνειών σχετικά με ένα λογοτεχνικό κείμενο, με συζήτηση στην τάξη και αντιπαράθεση απόψεων.</p> <p>Δημιουργία νέων ιστοριών ή διαφορετικών εκδοχών των ήδη γνωστών (δημιουργική αφήγηση).</p> <p>Αξιολόγηση λογοτεχνημάτων με έκφραση συναισθημάτων, εντυπώσεων, προτιμήσεων, χαρακτηρισμών.</p> <p>Συγκριτική θεώρηση παραδοσιακών και νεωτερικών ποιημάτων, ξεκινώντας κατά προτίμηση από ποιήματα που διαπραγματεύονται το ίδιο θέμα.</p> <p><i>Ανάγνωση ιστοριών, ποιημάτων, μύθων, παραμυθιών, που αναφέρονται στο ίδιο θέμα, από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και μέσα από διάφορα γλωσσικά ιδιώματα.</i></p> <p>Σύγκριση κειμένων διαφορετικών περιοχών, περιόδων, συγγραφέων, τόσο ως προς το θέμα και τη λογοτεχνική γραφή, όσο και ως προς την οπτική γωνία, μέσα από την οποία ένας συγγραφέας αντιμετωπίζει ένα θέμα ή πρόβλημα.</p> <p>Αυθόρμητη σιωπηρή ή μεγαλόφωνη ανάγνωση με σκοπό την ψυχαγωγία. Καθιέρωση ώρας ελεύθερης ανάγνωσης ή οπτικοακουστικής παρουσίασης λογοτεχνικών κειμένων.</p> <p><i>Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση μελοποιημένης ποίησης, δημιουργία λογοτεχνικών ανθολογιών.</i></p> <p><i>Χρήση λογοτεχνημάτων σε σχολικές εκδηλώσεις: έκθεση βιβλίου, απαγγελίες, μεγαλόφωνες αναγνώσεις,</i></p>
--	---	--

<p>λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Ερμηνεύει, με περιγραφή, αιτιολόγηση και αξιολόγηση, θετικές και αρνητικές ανθρώπινες πράξεις, εκφράζοντας και αναπτύσσοντας τον ηθικό του κώδικα.</p> <p>Διευρύνει τις γνώσεις και εμπειρίες του μέσα από τα βιώματα των ηρώων των λογοτεχνικών κειμένων.</p>		<p><i>μελοποιημένη ποίηση, δραματοποιήσεις.</i></p> <p><i>Διασύνδεση της λογοτεχνίας με τα υπόλοιπα μαθήματα του σχολικού προγράμματος σε περίπτωση συνάφειας περιεχομένου.</i></p> <p>Συμπλήρωση από τους μαθητές πληροφοριακού εντύπου με λόγο και εικόνα, σχετικά με ένα λογοτέχνημα που διάβασαν και ανάρτησή του στον πίνακα ανακοινώσεων για να ενημερωθούν και οι υπόλοιποι, με σκοπό την παρακίνηση και την ενθάρρυνσή τους να το διαβάσουν.</p> <p>Παρουσίαση λογοτεχνικών έργων με οπτικοακουστικά μέσα (γραπτός λόγος, εικόνα, ήχος) για ενίσχυση της κατανόησης των μαθητών με ελλιπή ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάγνωσης, ακρόασης ή όρασης (πολυαισθητηριακή προσέγγιση).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων, δραματοποίηση, παντομίμα, ζωγραφική, κολλάζ, τραγούδι, με θέμα ένα λογοτεχνικό κείμενο.</i></p> <p>Δραστηριότητες σειροθέτησης με βάση τη χρονική αλληλουχία, προτάσεων ή εικόνων που αποτελούν ένα λογοτεχνικό έργο.</p> <p><i>Ανάγνωση ή οπτικοακουσική παρουσίαση λογοτεχνημάτων με θέματα αναπηρίας και διαφορετικότητας.</i></p> <p>Έκφραση εντυπώσεων, περιγραφών, ερμηνειών και αξιολογήσεων για πρόσωπα, καταστάσεις και γεγονότα, μέσα από συζήτηση στην τάξη.</p> <p>Αναφορά προσωπικών βιωμάτων που μοιάζουν με αυτά που αναφέρονται στα λογοτεχνικά έργα.</p> <p>Πρόσκληση λογοτεχνών στο σχολείο και συζήτηση σχετικά με το έργο τους.</p> <p>Δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης.</p>
--	--	---

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η αποσαφήνιση, η σταθεροποίηση και η διεύρυνση του λεξιλογίου της προσχολικής ηλικίας. Ο εμπλουτισμός του με λέξεις και εκφράσεις επικοινωνιακής αναγκαιότητας. Η χρήση του στο γραπτό και τον προφορικό λόγο. Η χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας για την επίτευξη των παραπάνω.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Προφέρει, γράφει και κατανοεί σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p> <p>Προσεγγίζει, διαμορφώνει και εφαρμόζει ομάδες λέξεων, αρχικά εύχρηστες και σταδιακά πιο εξειδικευμένες, για διάφορες θεματικές περιοχές.</p> <p>Προσεγγίζει και αντιλαμβάνεται την έννοια των λέξεων σε σχέση με αντίστοιχα αντικείμενα και συμφραζόμενα.</p> <p>Κατανοεί τις έννοιες των λέξεων μέσα από αντίθετες, συνώνυμες και παράγωγες λέξεις.</p> <p>Τοποθετεί λέξεις σε αλφαβητική σειρά και δημιουργεί απλά αλφαβητικά λεξιλόγια.</p> <p>Διευρύνει το βασικό του λεξιλόγιο μέσα από τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος και τις σχολικές εκδηλώσεις.</p> <p>Χρησιμοποιεί στο γραπτό και προφορικό του λόγο τις καινούριες λέξεις που μαθαίνει, ενσωματώνοντάς τες στο παθητικό και κυρίως στο ενεργητικό του λεξιλόγιο.</p>	<p>Λέξεις και εκφράσεις απαραίτητες για την καθημερινή επικοινωνία.</p> <p>Άγνωστες λέξεις.</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι παρουσίασης λέξεων και εκφράσεων για μαθητές με ελλιπή άρθρωση λόγου και δυσκολίες κατάκτησης ανάγνωσης και γραφής.</p>	<p>Σύνδεση λέξεων με εικόνες και αντικείμενα.</p> <p><i>Οπτικοακουστική παρουσίαση (εικόνες, φωτογραφίες, βίντεο, κ.ά.) διαφόρων θεμάτων από τα σχολικά μαθήματα και την καθημερινή ζωή. Ανάδειξη και ομαδοποίηση λέξεων και εκφράσεων σχετικών με το εκάστοτε διαπραγματευόμενο θέμα. Ανάρτηση εικόνας, κολλάζ ή ζωγραφικής από τους μαθητές μαζί με τις σχετικές λέξεις και εκφράσεις σε ειδικό πίνακα στην τάξη.</i></p> <p>Παιχνίδια λέξεων με αντίθετη και συγγενική σημασία, προφορικά ή γραπτά. Χρήση εναλλακτικών τρόπων παρουσίασης των λέξεων για μαθητές που αδυνατούν να εκφραστούν λεκτικά.</p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με δοσμένη λέξη ή έκφραση και συμπλήρωση προτάσεων με νοηματικά και μορφολογικά κατάλληλες λέξεις ή εκφράσεις, προφορικά, γραπτά ή εναλλακτικά (π.χ. σε Η/Υ με κατάλληλο λογισμικό και εργονομικό σχεδιασμό υλικού).</p> <p>Αποσαφήνιση των εννοιών των άγνωστων και δύσκολων λέξεων. Χρήση και σημασιολογική επεξεργασία τους μέσα σε προτάσεις.</p> <p>Καταχώρηση νέων λέξεων, εκφράσεων με ή χωρίς την εικονική τους αναπαράσταση (ανάλογα με τις δυνατότητες κατανόησης του κάθε μαθητή) σε ειδικό τετράδιο για το λεξιλόγιο και τις λεξιλογικές ασκήσεις.</p>

Χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα, αντικείμενα, και βοηθητική τεχνολογία για να εκφράσει και να κατανοήσει λέξεις, όταν δεν μπορεί να αρθρώσει λόγο και να αποκτήσει την αναγνωστική και τη γραφοκινητική δεξιότητα.		
--	--	--

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Γ΄-Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Ο εμπλουτισμός, η διεύρυνση και η ενεργοποίηση του ατομικού λεξιλογίου των μαθητών, με την κατάλληλη αξιοποίηση των ειδικών γλωσσικών απαιτήσεων κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος. Η χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας για την επίτευξη των παραπάνω.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Προφέρει, γράφει και κατανοεί σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p> <p>Προσεγγίζει, διαμορφώνει και εφαρμόζει ομάδες λέξεων, αρχικά εύχρηστες και σταδιακά πιο εξειδικευμένες, για διάφορες θεματικές περιοχές.</p> <p>Χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα, αντικείμενα, και βοηθητική τεχνολογία για να εκφράσει και να κατανοήσει λέξεις, όταν δεν μπορεί να αρθρώσει λόγο και να αποκτήσει την αναγνωστική και τη γραφοκινητική δεξιότητα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη σημασία των λέξεων μέσα από την εμπειρία του ή τα συμφραζόμενα.</p>	<p>Ομάδες λέξεων με θεματική, ετυμολογική και σημασιολογική συνάφεια.</p> <p>Σύνδεση λέξεων με τις επικοινωνιακές περιστάσεις, το γλωσσικό ύφος και το είδος του λόγου.</p> <p>Εμπειρική και ετυμολογική προσέγγιση της σημασίας των λέξεων.</p> <p>Λεξικά (κανονικά και ηλεκτρονικά).</p> <p>Λεξικά με συνδυασμό λέξης-εικόνας ή ηλεκτρονικά λεξικά με οπτικοακουστική παρουσίαση λέξεων.</p>	<p>Σημασιολογική ανάλυση, ταξινόμηση και ομαδοποίηση λέξεων: συνώνυμες, αντίθετες, παράγωγες, σύνθετες.</p> <p>Επιλογή και χρήση μέσα σε προτάσεις του νοηματικά καταλληλότερου από μια λίστα συνωνύμων, ανάλογα με την επικοινωνιακή σκοπιμότητα και με το επίπεδο λόγου.</p> <p>Επιλογή και χρήση λέξεων ή εκφράσεων ανάλογα με τις διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις.</p> <p>Χρήση λεξικών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών) με αναφορές συνωνύμων και αντίθετων λέξεων.</p> <p>Δραστηριότητες σημασιολογικής (έννοια), συντακτικής (θέση μέσα στην πρόταση) και μορφολογικής (γραμματική) δομής των λέξεων μέσα σε προτάσεις: Μετασχηματισμοί προτάσεων ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Αλλαγή της συντακτικής και μορφολογικής δομής, χωρίς να αλλάζει το νόημα, π.χ., με έμφαση σε διαφορετικό σημείο: «Ο Γιώργος έφτασε σήμερα στο σπίτι.»,</p>

<p>Εντοπίζει και κατανοεί τις κυριότερες σημασιολογικές σχέσεις: κυριολεξία, μεταφορά, συνωνυμία, αντίθεση.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο του γλωσσικού περιβάλλοντος (εσωτερική οργάνωση, δομή του λόγου) και του εξωγλωσσικού (συνθήκες δημιουργίας, σκοπιμότητα, βαθμός κατανόησης του αναγνώστη) στον εννοιολογικό προσδιορισμό των λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει, κατανοεί και εφαρμόζει την πολυσημία των λέξεων (πολλές σημασίες της ίδιας λέξης, π.χ. φύλλο δέντρου, φύλλο τετραδίου, φύλλο λαμαρίνας).</p> <p>Διαπιστώνει τη δημιουργία πολλών λέξεων μέσα από την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Συνειδητοποιεί τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας μέσα από τη σύγχρονη χρήση της.</p> <p>Δίνει εμπειρικούς ορισμούς λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει τα πιο συνηθισμένα ακρωνύμια (ή αρτικόλεξα), π.χ. Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η.</p> <p>Δημιουργεί αλφαβητικά και θεματικά λεξιλόγια.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι η χρήση μιας λέξης καθορίζεται από την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση και σκοπιμότητα.</p> <p>Κατανοεί ότι για τη διευκόλυνση της κατανόησης και την αποτελεσματική επικοινωνία απαιτείται κατάλληλο λεξιλόγιο.</p>	<p>Εναλλακτικοί τρόποι (κυρίως εικονικά ή συμβολικά) παρουσίασης και δημιουργίας λέξεων και εκφράσεων για μαθητές με ελλιπή άρθρωση λόγου και δυσκολίες κατάκτησης των δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής.</p> <p>Σύνταξη προσωπικών λεξιλογίων.</p>	<p>«Σήμερα έφτασε στο σπίτι ο Γιώργος.», ή με μετατροπή λέξεων: «Άρχισε η ταινία», «Η αρχή της ταινίας».</p> <p>Γλωσσικά παιχνίδια με πολύσημες λέξεις. Παροιμίες, ανέκδοτα, ανιγμάτα και ποιήματα.</p> <p>Προσεγγίσεις των σημασιών μέσω εμπειρίας και ετυμολογίας των λέξεων.</p> <p>Εξάσκηση στην κατανόηση ακρωνυμίων με τη βοήθεια εικόνων αναφερόμενων στο πλαίσιο ένταξης των ακρωνυμίων αυτών, π.χ., τηλέφωνο, τηλεφωνική συνομιλία, λογαριασμός τηλεφώνου και υποκατάστημα του Ο.Τ.Ε.</p> <p>Καθοδηγούμενη συγκρότηση θεματικών λεξιλογίων από τους μαθητές σε ειδικό τετράδιο (π.χ. με τη μέθοδο της «αράχνης», όπου, γύρω από μια λέξη ή έκφραση-θέμα, αναπτύσσονται σχετικές με αυτό λέξεις ή εκφράσεις). Χρήση των θεματικών λεξιλογίων σε δραστηριότητες παραγωγής γραπτού λόγου: προτάσεις, παράγραφοι, κείμενα.</p> <p><i>Δημιουργία ειδικών θεματικών λεξιλογίων για κάθε μάθημα του σχολικού προγράμματος, ιδιαίτερα αυτών που συμπεριλαμβάνουν συγκεκριμένη ορολογία, π.χ., η Μελέτη Περιβάλλοντος.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένου με βάση το ειδικό θεματικό λεξιλόγιο, π.χ., περιγραφή ενός βουνού με χρήση των όρων: πρόποδες, πλαγιά, κορυφή, διάβρωση, κ.ά.</i></p> <p>Θεματικά ή αλφαβητικά λεξικά με εικόνες ή συνδυασμό εικόνας-λέξης για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης.</p> <p>Εντοπισμός και ερμηνεία άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων μέσα σε κείμενο. Προσπάθεια ερμηνείας μιας λέξης από τα συμφραζόμενα. Χρήση των άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων σε γραπτές ή προφορικές προτάσεις.</p>
--	---	--

<p>Εμπλουτίζει το βασικό του λεξιλόγιο με αφορμή λέξεις από τα σχολικά του μαθήματα και τις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</p>		<p>Εισαγωγικές δραστηριότητες στην κυριολεκτική και τη μεταφορική έννοια των λέξεων, π.χ., εντοπισμός κυριολεξίας ή μεταφοράς σε δοσμένες εκφράσεις.</p> <p><i>Εντοπισμός (σε κείμενο) και διάκριση λέξεων που προέρχονται από την αρχαία ελληνική γλώσσα με σύγκριση των σημασιών τότε και τώρα, καθώς και λέξεων-δανείων από άλλες γλώσσες.</i></p> <p><i>Οπτικοακουστική παρουσίαση (εικόνες, φωτογραφίες, βίντεο, κ.ά.) διαφόρων θεμάτων από τα σχολικά μαθήματα και την καθημερινή ζωή. Ανάδειξη και ομαδοποίηση λέξεων και εκφράσεων σχετικών με το εκάστοτε διαπραγματευόμενο θέμα. Ανάρτηση εικόνας, κολλάζ ή ζωγραφικής από τους μαθητές μαζί με τις σχετικές λέξεις και εκφράσεις σε ειδικό πίνακα στην τάξη.</i></p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με δοσμένη λέξη ή έκφραση και συμπλήρωση προτάσεων με νοηματικά και μορφολογικά κατάλληλες λέξεις ή εκφράσεις, προφορικά, γραπτά ή εναλλακτικά (π.χ. σε Η/Υ με κατάλληλο λογισμικό και εργονομικό σχεδιασμό υλικού).</p>
---	--	---

Ε. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ Ε΄-ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Ο εμπλουτισμός, η διεύρυνση και η ενεργοποίηση του ατομικού λεξιλογίου των μαθητών, με την κατάλληλη αξιοποίηση των ειδικών γλωσσικών απαιτήσεων κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος. Η χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας για την επίτευξη των παραπάνω.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται, ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Προφέρει, γράφει και κατανοεί σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p>	<p>Ομάδες λέξεων με θεματική, ετυμολογική και σημασιολογική συνάφεια.</p> <p>Εξειδικευμένο</p>	<p>Σημασιολογική ανάλυση, ταξινόμηση και ομαδοποίηση λέξεων: συνώνυμες, αντίθετες, παράγωγες, σύνθετες.</p> <p>Επιλογή και χρήση μέσα σε προτάσεις του νοηματικά καταλληλότερου από μια λίστα συνωνύμων, αφηρημένων</p>

<p>Προσεγγίζει, διαμορφώνει και εφαρμόζει ομάδες λέξεων, αρχικά εύχρηστες και σταδιακά πιο εξειδικευμένες, για διάφορες θεματικές περιοχές.</p> <p>Χρησιμοποιεί εικόνες, σύμβολα, αντικείμενα, και βοηθητική τεχνολογία για να εκφράσει και να κατανοήσει λέξεις, όταν δεν μπορεί να αρθρώσει λόγο και να αποκτήσει την αναγνωστική και τη γραφοκινητική δεξιότητα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται τη σημασία των λέξεων μέσα από την εμπειρία του ή τα συμφραζόμενα.</p> <p>Εντοπίζει και κατανοεί τις κυριότερες σημασιολογικές σχέσεις: κυριολεξία, μεταφορά, συνωνυμία, αντίθεση.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο του γλωσσικού περιβάλλοντος (εσωτερική οργάνωση, δομή του λόγου) και του εξωγλωσσικού (συνθήκες δημιουργίας, σκοπιμότητα, βαθμός κατανόησης του αναγνώστη) στον εννοιολογικό προσδιορισμό των λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει, κατανοεί και εφαρμόζει την πολυσημία των λέξεων (πολλές σημασίες της ίδιας λέξης, π.χ. φύλλο δέντρου, φύλλο τετραδίου, φύλλο λαμαρίνας).</p> <p>Εξοικειώνεται με τους παραγωγικούς μηχανισμούς της γλώσσας και κατανοεί με βάση αυτούς σημασίες άγνωστων λέξεων.</p> <p>Εξοικειώνεται με την ευρεία χρήση των σύνθετων λέξεων, των περιφράσεων</p>	<p>Λεξιλόγιο ανάλογα με το κάθε διδασκόμενο μάθημα του σχολικού προγράμματος.</p> <p>Σύνδεση λέξεων με τις επικοινωνιακές περιστάσεις, το γλωσσικό ύφος και το είδος του λόγου.</p> <p>Εμπειρική και ετυμολογική προσέγγιση της σημασίας των λέξεων.</p> <p>Λεξικά (κανονικά και ηλεκτρονικά).</p> <p>Λεξικά με συνδυασμό λέξης-εικόνας ή ηλεκτρονικά λεξικά με οπτικοακουστική παρουσίαση λέξεων.</p> <p>Εναλλακτικοί τρόποι (κυρίως εικονικοί ή συμβολικοί) παρουσίασης και δημιουργίας λέξεων και εκφράσεων για μαθητές με ελλιπή άρθρωση λόγου και δυσκολίες κατάκτησης των δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής.</p> <p>Σύνταξη προσωπικών λεξιλογίων.</p>	<p>κυρίως εννοιών, π.χ. ενέργεια, δραστηριότητα, εργασία, πράξη, ανάλογα με την επικοινωνιακή σκοπιμότητα και με το επίπεδο λόγου.</p> <p>Επιλογή και χρήση λέξεων ή εκφράσεων ανάλογα με τις διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις και τα επίπεδα λόγου.</p> <p>Χρήση λεξικών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών) με αναφορές συνώνυμων και αντίθετων λέξεων.</p> <p>Δραστηριότητες σημασιολογικής (έννοια), συντακτικής (θέση μέσα στην πρόταση) και μορφολογικής (γραμματική) δομής των λέξεων μέσα σε προτάσεις: Μετασχηματισμοί προτάσεων ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Αλλαγή της συντακτικής και μορφολογικής δομής, χωρίς να αλλάζει το νόημα, π.χ., με έμφαση σε διαφορετικό σημείο: «Ο Γιώργος έφτασε σήμερα στο σπίτι.», «Σήμερα έφτασε στο σπίτι ο Γιώργος.», ή με μετατροπή λέξεων: «Άρχισε η ταινία», «Η αρχή της ταινίας».</p> <p>Γλωσσικά παιχνίδια με πολύσημες λέξεις. Παροιμίες, ανέκδοτα, αινίγματα και ποιήματα.</p> <p>Δραστηριότητες με λέξεις που έχουν κοινά προθήματα ή επιθήματα (γλωσσικά μορφήματα με συγκεκριμένη σημασία στην αρχή ή στο τέλος) από την κοινή νεοελληνική αλλά και από τη λόγια γλώσσα, όπως είναι οι προθέσεις και τα αχώριστα μόρια, π.χ., εύ-κολα, ευ-χάριστα, ευ-τυχία, παθο-λόγος, αρχαιο-λόγος, ψυχο-λόγος, υπερ-βολικός, υπερ-ωκεάνειο, υπέρ-βαρος, τηλε-φωνο, τηλε-όραση, κ.ά.</p> <p>Ταξινομήσεις λέξεων σε πίνακες με βάση μορφολογικά χαρακτηριστικά: κοινή ρίζα, προθήματα και επιθήματα. Συμπληρωματική χρήση εικόνων για επίτευξη κατανόησης από μαθητές με αναγνωστικές δυσκολίες. Ανάρτηση των πινάκων αυτών στον τοίχο της τάξης.</p>
--	--	--

<p>και των πολυλεκτικών σύνθετων στην κοινή νεοελληνική γλώσσα.</p> <p>Διαπιστώνει τη δημιουργία πολλών λέξεων μέσα από την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Συνειδητοποιεί τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας μέσα από τη σύγχρονη χρήση της.</p> <p>Συνειδητοποιεί την ύπαρξη λόγιων και λαϊκών λέξεων και τη σχέση τους με τα διάφορα επίπεδα λόγου.</p> <p>Δίνει εμπειρικούς ορισμούς λέξεων.</p> <p>Γνωρίζει τα πιο συνηθισμένα ακρωνύμια (ή αρτικόλεξα), π.χ. Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., Ο.Σ.Ε., Υ.Π.Ε.Π.Θ., ΙΝ.ΚΑ.</p> <p>Δημιουργεί αλφαβητικά και θεματικά λεξιλόγια.</p> <p>Αντιλαμβάνεται ότι η χρήση μιας λέξης καθορίζεται από την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση και σκοπιμότητα.</p> <p>Κατανοεί ότι για τη διευκόλυνση της κατανόησης και την αποτελεσματική επικοινωνία απαιτείται κατάλληλο λεξιλόγιο.</p> <p>Εμπλουτίζει το βασικό του λεξιλόγιο με αφορμή λέξεις από τα σχολικά του μαθήματα και τις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής.</p> <p>Εντοπίζει και κατανοεί την ειδική ορολογία ενός κειμένου, π.χ. η ορολογία του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών.</p> <p>Διακρίνει και χρησιμοποιεί ανάλογα συνώνυμες λέξεις οι οποίες όμως διαμορφώνουν</p>		<p><i>Εντοπισμός (σε κείμενο) και διάκριση λέξεων που προέρχονται από την αρχαία ελληνική γλώσσα με σύγκριση των σημασιών τότε και τώρα, καθώς και λέξεων-δανείων από άλλες γλώσσες.</i></p> <p>Προσεγγίσεις των σημασιών μέσω εμπειρίας και ετυμολογίας των λέξεων.</p> <p>Εξάσκηση στην κατανόηση ακρωνυμίων με τη βοήθεια εικόνων αναφερόμενων στο πλαίσιο ένταξης των ακρωνυμίων αυτών, π.χ., τηλέφωνο, τηλεφωνική συνομιλία, λογαριασμός τηλεφώνου και υποκατάστημα του Ο.Τ.Ε.</p> <p>Καθοδηγούμενη συγκρότηση θεματικών λεξιλογίων από τους μαθητές σε ειδικό τετράδιο (π.χ. με τη μέθοδο της «αράχνης», όπου, γύρω από μια λέξη ή έκφραση-θέμα, αναπτύσσονται σχετικές λέξεις ή εκφράσεις). Χρήση των θεματικών λεξιλογίων σε δραστηριότητες παραγωγής γραπτού λόγου: προτάσεις, παράγραφοι, κείμενα.</p> <p><i>Δημιουργία ειδικών θεματικών λεξιλογίων για κάθε μάθημα του σχολικού προγράμματος, ιδιαίτερα αυτών που συμπεριλαμβάνουν συγκεκριμένη ορολογία, π.χ., το μάθημα των Φυσικών επιστημών και της Γεωγραφίας.</i></p> <p><i>Γραφή κειμένου με βάση το ειδικό θεματικό λεξιλόγιο, π.χ., περιγραφή μιας χώρας ή ηπείρου με χρήση των όρων: σύνορα, πληθυσμός, οριζόντιος και κάθετος διαμελισμός, κλίμα, κλιματική ζώνη, ημισφαίριο, χλωρίδα, πανίδα, κ.ά.</i></p> <p>Θεματικά ή αλφαβητικά λεξικά με εικόνες ή συνδυασμό εικόνας-λέξης για μαθητές που αδυνατούν να κατακτήσουν τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης.</p> <p>Εντοπισμός και ερμηνεία άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων μέσα σε κείμενο. Προσπάθεια ερμηνείας μιας λέξης από τα συμφραζόμενα. Χρήση των</p>
--	--	--

<p>διαφορετικό γλωσσικό ύφος, π.χ., βουνοκορφές, κορυφογραμμή.</p>		<p>άγνωστων λέξεων ή εκφράσεων σε γραπτές ή προφορικές προτάσεις.</p> <p>Καθορισμός των λέξεων και εκφράσεων-κλειδιών για την κατανόηση του είδους του κειμένου, π.χ., περιγραφικού, διαλογικού, αφηγηματικού.</p> <p>Διατύπωση προτάσεων, γραπτά ή προφορικά, με χρήση της κυριολεκτικής και της μεταφορικής σημασίας των λέξεων.</p> <p><i>Οπτικοακουστική παρουσίαση (εικόνες, φωτογραφίες, βίντεο, κ.ά.) διάφορων θεμάτων από τα σχολικά μαθήματα και την καθημερινή ζωή. Ανάδειξη και ομαδοποίηση λέξεων και εκφράσεων σχετικών με το εκάστοτε διαπραγματευόμενο θέμα. Ανάρτηση εικόνας, κολλάζ ή ζωγραφικής από τους μαθητές μαζί με τις σχετικές λέξεις και εκφράσεις σε ειδικό πίνακα στην τάξη.</i></p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με δοσμένη λέξη ή έκφραση και συμπλήρωση προτάσεων με νοηματικά και μορφολογικά κατάλληλες λέξεις ή εκφράσεις, προφορικά, γραπτά ή εναλλακτικά (π.χ. σε Η/Υ με κατάλληλο λογισμικό και εργονομικό σχεδιασμό υλικού).</p>
--	--	--

ΣΤ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η κατανόηση και η συνειδητοποίηση των βασικών στοιχείων της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας με τη βοήθεια της εμπειρίας, της διαίσθησης και της πρακτικής εφαρμογής γραμματικών κανόνων.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Γράφει και τονίζει σωστά τις λέξεις που χρησιμοποιεί.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει τη</p>	<p>Βασικά στοιχεία δομής και λειτουργίας της γλώσσας.</p> <p>Οπτική παρουσίαση κειμένου,</p>	<p>Ασκήσεις γραφής, προφοράς και στίξης.</p> <p>Συμπλήρωση παζλ με ολοκλήρωση λέξεων, προτάσεων ή συνδυασμού εικόνων-λέξεων και εικόνων-προτάσεων.</p>

<p>χρήση των βασικών σημείων στίξης.</p> <p>Διαβάζει και γράφει σωστά τα δίψηφα φωνήεντα και σύμφωνα, τους συνδυασμούς, τους διφθόγγους και τα συμπλέγματα.</p> <p>Αντιλαμβάνεται με εμπειρικό, πρακτικό και παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής.</p> <p>Κατανοεί και χρησιμοποιεί την απαραίτητη για τη συνεννόηση κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος μεταγλωσσική ορολογία (ορισμοί, διευκρινίσεις, επεξηγήσεις, κανόνες).</p> <p>Εξοικειώνεται προφορικά και γραπτά με βασικές προτασιακές δομές του τύπου: P, Y-P, Y-P-A, Y-P-K.</p> <p>Αντιλαμβάνεται και συνειδητοποιεί το ρόλο του ρήματος (μεταβατική ή αμετάβατη ενέργεια ή κατάσταση) και του ουσιαστικού (έнарθρου, άнарθρου, ως υποκείμενου, αντικείμενου ή κατηγορούμενου) μέσα σε μια πρόταση και τα χρησιμοποιεί αναλόγως.</p> <p>Κατανοεί τη χρήση της προσωπικής αντωνυμίας ως υποκείμενου.</p> <p>Διακρίνει (οπτικά ή ακουστικά) γράμματα, φθόγγους και συλλαβές μέσα στη λέξη, καθώς και λέξεις μέσα στην πρόταση ή προτάσεις μέσα σε παράγραφο.</p> <p>Αντιλαμβάνεται την παράγραφο ως διακριτό τμήμα ενός κειμένου με δική του νοηματική συνοχή.</p>	<p>παραγράφου, πρότασης, φράσης, λέξης, κεφαλαίων και μικρών γραμμάτων, βασικών σημείων στίξης (τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό, παύλα, ενωτικό).</p> <p>Σύνταξη απλών προτάσεων και δημιουργία μικρών κειμένων.</p>	<p>Ασκήσεις προφορικού και γραπτού συλλαβισμού.</p> <p>Συγκρότηση λέξεων με σειροθέτηση δοσμένων γραμμάτων ή συλλαβών (σε καρτέλες, στον πίνακα, στο τετράδιο ή σε μορφή διαδραστικού εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ).</p> <p>Κατανόηση της συντακτικής δομής της πρότασης με ερωτήσεις του τύπου: Ποιος κάνει τι; Τι κάνει; Ποιος είναι τι; <i>Χρήση διαφορετικού χρώματος για υπογράμμιση ή χρωματισμό σχηματικού πλαισίου της λέξης που απαντά στην κάθε ερώτηση, π.χ., κόκκινο για το Y, μπλε για το P, κίτρινο για το A, πράσινο για το K (συνδυασμός με την Αισθητική Αγωγή).</i></p> <p>Παιγνιώδεις ασκήσεις με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των εκφράσεων σε μια πρόταση (συνταγματικός άξονας-συνδυαστικότητα), καθώς και με αντικατάστασή τους από άλλες (παραδειγματικός άξονας-υποκαταστασιμότητα). Νοηματικός έλεγχος και σύγκριση των προτάσεων που προκύπτουν.</p> <p>Μετατροπή απλών προτάσεων (ύπαρξη κύριων όρων) σε επαυξημένες (προσθήκη προσδιορισμών) και το αντίθετο, προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Μετατροπή ελλιπών προτάσεων (έλλειψη κάποιων από τους κύριους όρους) σε απλές και επαυξημένες, προφορικά ή γραπτά.</p> <p>Επεξεργασία επαυξημένων προτάσεων με ερωτήσεις για τον τόπο, το χρόνο, την αιτία, το σκοπό, κ.ά.</p> <p>Σχηματισμός προτάσεων με βάση δοσμένες λέξεις ή φράσεις.</p> <p>Χρήση βασικών συνδέσμων: και, όταν, γιατί, κ.ά., κατά το σχηματισμό προτάσεων.</p> <p>Συνένωση μικρών απλών προτάσεων σε μια σύνθετη (περισσότερα του ενός Y, A ή K).</p>
---	---	---

<p>Χρησιμοποιεί υποστηρικτική τεχνολογία για κατανόηση των περιεχομένων της Γραμματικής και έκφραση των ανάλογων δραστηριοτήτων:</p> <p>οπτικοακουστικά μέσα για παρουσίαση της ύλης, διαδραστικού τύπου εκπαιδευτικά λογισμικά και εργονομικός σχεδιασμός υλικού σε Η/Υ για πρακτική εξάσκηση, συμπληρωματική ή αποκλειστική χρήση εικόνων ή συμβόλων αναφοράς, για περιπτώσεις μαθητών με προβλήματα άρθρωσης λόγου, οπτικοακουστικές, γραφοκινητικές και άλλες δυσκολίες.</p>		<p>Ασκήσεις γλωσσικών πράξεων με βάση τον επιτονισμό, π.χ., η μετατροπή της ίδιας πρότασης σε κατάφαση, ερώτηση, ανακοίνωση, επιθυμία, προσταγή, κ.ά. <i>Παιχνίδι ρόλων με γλωσσικές πράξεις.</i></p> <p>Μετατροπές λέξεων ή προτάσεων από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό.</p> <p>Αλλαγή χρονικού πλαισίου προτάσεων με χρήση ανάλογων επιρρημάτων ή εκφράσεων: χθες, σήμερα, αύριο, ύστερα, την επόμενη/περασμένη εβδομάδα, κ.ά.</p> <p>Πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων σε ειδικά κατασκευασμένο λογισμικό και υλικό Η/Υ.</p>
--	--	---

ΣΤ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Γ΄- Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η συνειδητοποίηση και η πρακτική εφαρμογή της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας σε σχέση με την επικοινωνιακή της διάσταση, σε επίπεδο λέξης, πρότασης και κειμένου.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Αντιλαμβάνεται με εμπειρικό, πρακτικό και παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το όνομα και το ρήμα είναι βασικά στοιχεία της οργάνωσης του λόγου, καθώς και ότι το ονοματικό και το ρηματικό μέρος αποτελούν τους κύριους όρους μιας πρότασης.</p> <p>Κατανοεί τις συνταγματικές</p>	<p>Δομή και λειτουργία της γλώσσας σε επίπεδο λέξης, πρότασης, κειμένου.</p> <p>Γλωσσική πράξη.</p> <p>Τα μέρη του λόγου.</p>	<p>Ασκήσεις με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των εκφράσεων σε μια πρόταση (συνταγματικός άξονας-συνδυαστικότητα), καθώς και με αντικατάστασή τους από άλλες (παραδειγματικός άξονας-υποκαταστασιμότητα). Νοηματικός έλεγχος και σύγκριση των προτάσεων που προκύπτουν.</p> <p>Σύνθεση παραγράφου με σειροθέτηση δοσμένων προτάσεων και σύνθεση κειμένου με σειροθέτηση δοσμένων παραγράφων. Οι προτάσεις και οι παράγραφοι μπορούν να συνοδεύονται από ηχητική απόδοση ή και εικόνα σε περιπτώσεις μαθητών</p>

<p>(συνδυαστικότητα) και τις παραδειγματικές (αντικατάσταση) σχέσεις των γλωσσικών στοιχείων σε μία πρόταση.</p> <p>Συνειδητοποιεί ότι μια πρόταση μπορεί να είναι απλή (με τους κύριους όρους), επαυξημένη (προσθήκη προσδιορισμών), σύνθετη (περισσότερα του ενός Υ, Α ή Κ) ή ελλειπτική (απουσία κάποιων κύριων όρων).</p> <p>Διαπιστώνει ότι τα δομικά στοιχεία μιας πρότασης είναι οι λέξεις.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τους κύριους όρους και τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τα δομικά στοιχεία μιας παραγράφου (λέξεις, προτάσεις, περίοδοι). Αντιλαμβάνεται τη νοηματική της συνοχή.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο της πρότασης ως βασικής επικοινωνιακής μονάδας.</p> <p>Κατανοεί την ανάγκη μετασχηματισμού των προτάσεων σε διάφορα επίπεδα ύψους, ανάλογα με τη σκοπιμότητα και την επικοινωνιακή κατάσταση.</p> <p>Διαπιστώνει εμπειρικά τις νοηματικές σχέσεις ανάμεσα στα τμήματα ενός κειμένου: προτάσεις, παράγραφοι, ενότητες.</p> <p>Κατανοεί το ρόλο των κειμενικών δεικτών (συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων) στη σύνδεση των παραγράφων.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το κάθε είδος</p>		<p>που δυσκολεύονται να διαβάσουν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών.</p> <p>Παραγραφοποίηση δοσμένου κειμένου.</p> <p>Μετατροπές προτάσεων από το ένα είδος σε άλλο: α) απλές, επαυξημένες, σύνθετες, ελλειπτικές, β) καταφατικές, ερωτηματικές, αρνητικές, γ) ανακοίνωση, επιθυμία, προσταγή, παράκληση, ενημέρωση, οδηγία, κ.ά. Σταδιακά οι μαθητές να δημιουργούν τέτοιες προτάσεις.</p> <p>Εντοπισμός κύριων και εξαρτημένων προτάσεων. Προσδιορισμός του νοήματος της καθεμιάς.</p> <p>Εντοπισμός υποκειμένου, ρήματος, αντικείμενου, κατηγορούμενου και προσδιορισμών σε μια πρόταση. <i>Συνδυασμός του κάθε στοιχείου με διαφορετικό χρώμα υπογράμμισης ή χρωματιστού σχηματικού πλαισίου για ευκολότερη αναπαράσταση και εμπέδωση αλλά και για συνδυασμό με το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής (οπτική παρουσίαση).</i></p> <p>Διαπίστωση του λειτουργικού ρόλου ενός γραμματικού στοιχείου μέσα σε μια πρόταση (π.χ., της γενικής πτώσης, των τοπικών επιρρημάτων, των επιφωνημάτων, των ρηματικών χρόνων, κ.ά.) και αναφορά παρόμοιων παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή (μέσα από πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων με αφορμή τη γραμματική, π.χ., με τους χρόνους των ρημάτων: οι μαθητές υποδύονται τους χρόνους, περιγράφουν τη χρονική περίοδο που εκπροσωπούν και μετατρέπουν μια συγκεκριμένη πρόταση ο καθένας στο χρόνο που υποδύεται. Το ίδιο μπορεί να γίνει με τα μέρη του λόγου, τους συντακτικούς όρους των προτάσεων, τη δημιουργία παραγράφων, τα είδη επιρρημάτων, κ.ά.</i></p> <p>Άσκηση στις διάφορες λειτουργίες κάθε τύπου πρότασης, π.χ. μια</p>
---	--	---

<p>κειμένου, ανάλογα με τη σκοπιμότητά του, εμφανίζει διαφορετική συντακτική και μορφολογική δομή, π.χ. ένα λογοτεχνικό κείμενο και ένα κείμενο μαθηματικών.</p> <p>Κατανοεί ,εντοπίζει, αναλύει και ανασυνθέτει την παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων σε δοσμένη περίοδο ή παράγραφο.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει την ομαδοποίηση των λέξεων στα δέκα μέρη του λόγου.</p> <p>Αναγνωρίζει τη μορφολογική και τη συντακτική δομή των λέξεων (γραμματική και συντακτική αναγνώριση).</p> <p>Μαθαίνει κλιτικά σχήματα και τα χρησιμοποιεί ως πρότυπα: ενός ρήματος και στις δυο φωνές και ενός από κάθε κατηγορία πτωτικών (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>Συνειδητοποιεί το μορφολογικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας μέσα από την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει τα συστατικά των λέξεων, τα μορφήματα (θέμα ή λεξικό μόρφημα και κατάληξη ή γραμματικό μόρφημα), και το ρόλο τους στη σημασία της λέξης.</p> <p>Εντοπίζει τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση και ελέγχει αν υπάρχει συμφωνία με τον προσδιοριζόμενο όρο κατά γένος, πτώση και αριθμό (ομοιόπτωτοι), ή αν δεν υπάρχει (ετερόπτωτοι, επιρρηματικοί). Κατανοεί το διευκρινιστικό και το</p>		<p>πρόταση κρίσης μπορεί να είναι κατάφαση ή άρνηση, ανακοίνωση, οδηγία, πληροφορία, κ.ά., μια ερωτηματική μπορεί να είναι απορία, παράκληση, αναζήτηση πληροφοριών, αποδοκιμασία, κ.ά.</p> <p>Μετασχηματισμός προτάσεων, παραγράφων και κειμένων σε άλλο ρηματικό χρόνο ή σε άλλο πρόσωπο.</p> <p>Διατύπωση πλαγιότιτλων στις παραγράφους ενός κειμένου και σύνθεσή τους για δημιουργία περίληψης.</p> <p>Συνειδητοποίηση και κατανόηση της έννοιας του γλωσσικού συστήματος:</p> <p>α) Αναγνώριση συντακτικών όρων (σε προτάσεις με δυσκολία ανάλογη με τις δυνατότητες των μαθητών) και ένταξή τους στο ονοματικό ή το ρηματικό μέρος της πρότασης.</p> <p>β) Αναγνώριση των μερών του λόγου και των γραμματικών τους τύπων (γένος, πτώση, αριθμός, πρόσωπο, φωνή, χρόνος, κ.ά.).</p> <p>γ) Κλίση ενός ρήματος σε όλους τους χρόνους και στις δυο φωνές.</p> <p>δ) Κλίση ενός από κάθε είδος πτωτικού (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>ε) Παιγνιώδεις ασκήσεις με το θέμα και την κατάληξη, π.χ. ίδιο θέμα και διαφορετικές καταλήξεις και το αντίθετο, αντιστοίχιση θέματος και κατάληξης μέσα σε ένα σύνολο ξεκομμένων μορφημάτων, με σκοπό τη δημιουργία νοηματικά αποδεκτών λέξεων, κ.ά.</p> <p>στ) Παιχνίδια συμφωνίας και ασυμφωνίας του ονόματος με τα υπόλοιπα μέλη της πρότασης.</p> <p>ζ) Παιγνιώδεις ασκήσεις με τους χρόνους των ρημάτων καθώς και με λέξεις ή εκφράσεις προσδιοριστικές του χρόνου και των χρονικών σχέσεων.</p> <p>η) Ασκήσεις με κλιτά και άκλιτα μέρη του λόγου, π.χ., επιλογή ενός ή δυο κλιτών και ενός ή δυο άκλιτων και δημιουργία πρότασης ή παραγράφου που να τα περιλαμβάνει , ταξινομήσεις δοσμένων λέξεων, κ.ά.</p> <p>θ) Αναγνώριση των μερών του λόγου και διαπίστωση του συντακτικού τους</p>
---	--	--

<p>συμπληρωματικό τους ρόλο.</p> <p>Διακρίνει (οπτικά ή ακουστικά) γράμματα, φθόγγους και συλλαβές μέσα στη λέξη, καθώς και λέξεις μέσα στην πρόταση ή προτάσεις μέσα σε παράγραφο. Τονίζει σωστά τις λέξεις που γράφει και προφέρει.</p> <p>Χρησιμοποιεί τα σημεία στίξης στην ανάγνωση και τη γραφή.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει συχνόχρηστα σχήματα λόγου.</p> <p>Συσχετίζει εικόνες, σχήματα, διαγράμματα με το περιεχόμενο συνοδευτικών κειμένων.</p> <p>Εισάγεται στη χρήση της απαιτούμενης για τη συνεννόηση ορολογίας.</p> <p>Χρησιμοποιεί υποστηρικτική τεχνολογία για κατανόηση των περιεχομένων της Γραμματικής και έκφραση των ανάλογων δραστηριοτήτων:</p> <p>οπτικοακουστικά μέσα για παρουσίαση της ύλης, διαδραστικού τύπου εκπαιδευτικά λογισμικά και εργονομικός σχεδιασμός υλικού σε Η/Υ για πρακτική εξάσκηση, συμπληρωματική ή αποκλειστική χρήση εικόνων ή συμβόλων αναφοράς, για περιπτώσεις μαθητών με προβλήματα άρθρωσης λόγου, οπτικοακουστικές, γραφοκινητικές και άλλες δυσκολίες.</p>		<p>ρόλου σε μια πρόταση.</p> <p>Διόρθωση ορθογραφικών λαθών με αναφορά στους ορθογραφικούς κανόνες της γραμματικής.</p> <p>Ασκήσεις ορθής άρθρωσης των λέξεων και επιτονισμού των προτάσεων.</p> <p>Προσαρμογή της διατύπωσης (γραπτής ή προφορικής) του λόγου του μαθητή (οικείος, φιλικός, επίσημος) σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις, με βαθμιαία τροποποίηση του αρχικού εκφωνήματος.</p> <p>Πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων σε ειδικά κατασκευασμένο λογισμικό και υλικό Η/Υ.</p>
--	--	---

**ΣΤ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Ε΄- ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**

Σκοπός: Η συνειδητοποίηση και η πρακτική εφαρμογή της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας σε σχέση με την επικοινωνιακή της διάσταση, σε επίπεδο λέξης, πρότασης και κειμένου.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Αντιλαμβάνεται με εμπειρικό, πρακτικό και παιγνιώδη τρόπο την έννοια της γλωσσικής δομής.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το όνομα και το ρήμα είναι βασικά στοιχεία της οργάνωσης του λόγου, καθώς και ότι το ονοματικό και το ρηματικό μέρος αποτελούν τους κύριους όρους μιας πρότασης.</p> <p>Κατανοεί τις συνταγματικές (συνδυαστικότητα) και τις παραδειγματικές (αντικατάσταση) σχέσεις των γλωσσικών στοιχείων σε μία πρόταση.</p> <p>Συνειδητοποιεί ότι μια πρόταση μπορεί να είναι απλή (με τους κύριους όρους), επαυξημένη (προσθήκη προσδιορισμών), σύνθετη (περισσότερα του ενός Υ, Α ή Κ) ή ελλειπτική (απουσία κάποιων κύριων όρων).</p> <p>Διαπιστώνει ότι τα δομικά στοιχεία μιας πρότασης είναι οι λέξεις.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τους κύριους όρους και τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση.</p> <p>Εντοπίζει και αναγνωρίζει τα δομικά στοιχεία μιας παραγράφου (λέξεις, προτάσεις, περίοδοι). Αντιλαμβάνεται τη νοηματική της συνοχή.</p>	<p>Δομή και λειτουργία της γλώσσας σε επίπεδο λέξης, πρότασης, κειμένου.</p> <p>Δομή της πρότασης και του κειμένου και επικοινωνιακή περίπτωση.</p> <p>Τα μέρη του λόγου.</p>	<p>Ασκήσεις με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των εκφράσεων σε μια πρόταση (συνταγματικός άξονας-συνδυαστικότητα), καθώς και με αντικατάστασή τους από άλλες (παραδειγματικός άξονας-υποκαταστασιμότητα). Νοηματικός έλεγχος και σύγκριση των προτάσεων που προκύπτουν.</p> <p>Σύνθεση παραγράφου με σειροθέτηση δοσμένων προτάσεων και σύνθεση κειμένου με σειροθέτηση δοσμένων παραγράφων. Οι προτάσεις και οι παράγραφοι μπορούν να συνοδεύονται από ηχητική απόδοση ή και εικόνα σε περιπτώσεις μαθητών που δυσκολεύονται να διαβάσουν λόγω αισθητηριακών ή εγκεφαλικών βλαβών.</p> <p>Παραγραφοποίηση δοσμένου κειμένου.</p> <p>Μετατροπές προτάσεων από το ένα είδος σε άλλο: α) απλές, επαυξημένες, σύνθετες, ελλειπτικές, β) καταφατικές, ερωτηματικές, αρνητικές, γ) ανακοίνωση, επιθυμία, προσταγή, παράκληση, ενημέρωση, οδηγία, κ.ά. Σταδιακά οι μαθητές να δημιουργούν τέτοιες προτάσεις.</p> <p>Εντοπισμός κύριων και εξαρτημένων προτάσεων. Προσδιορισμός του νοήματος της καθεμιάς. Μετασχηματισμός κύριας πρότασης σε εξαρτημένη και αντίστροφα.</p> <p>Εντοπισμός υποκείμενου, ρήματος, αντικείμενου, κατηγορούμενου και προσδιορισμών σε μια πρόταση. <i>Συνδυασμός του κάθε στοιχείου με διαφορετικό χρώμα υπογράμμισης ή χρωματιστού σχηματικού πλαισίου για ευκολότερη αναπαράσταση και εμπέδωση αλλά και για συνδυασμό με το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής (οπτική παρουσίαση).</i></p>

<p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο της πρότασης ως βασικής επικοινωνιακής μονάδας.</p> <p>Κατανοεί την ανάγκη μετασχηματισμού των προτάσεων σε διάφορα επίπεδα ύφους, ανάλογα με τη σκοπιμότητα και την επικοινωνιακή κατάσταση.</p> <p>Διαπιστώνει εμπειρικά τις νοηματικές σχέσεις ανάμεσα στα τμήματα ενός κειμένου: προτάσεις, παράγραφοι, ενότητες.</p> <p>Κατανοεί το ρόλο των κειμενικών δεικτών (συνδετικών λέξεων ή εκφράσεων) στη σύνδεση των παραγράφων.</p> <p>Διαπιστώνει ότι το κάθε είδος κειμένου, ανάλογα με τη σκοπιμότητά του, εμφανίζει διαφορετική συντακτική και μορφολογική δομή, π.χ. ένα λογοτεχνικό κείμενο και ένα κείμενο μαθηματικών.</p> <p>Κατανοεί ,εντοπίζει, αναλύει και ανασυνθέτει την παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων σε δοσμένη περίοδο ή παράγραφο.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει την ομαδοποίηση των λέξεων στα δέκα μέρη του λόγου.</p> <p>Αναγνωρίζει τη μορφολογική και τη συντακτική δομή των λέξεων (γραμματική και συντακτική αναγνώριση).</p> <p>Εντοπίζει και χρησιμοποιεί σωστά τα αρχαιόκλιτα.</p> <p>Μαθαίνει κλιτικά σχήματα και τα χρησιμοποιεί ως πρότυπα: ενός ρήματος και στις δυο φωνές και ενός από κάθε κατηγορία πτωτικών (ουσιαστικό, επίθετο,</p>		<p>Διαπίστωση του λειτουργικού ρόλου ενός γραμματικού στοιχείου μέσα σε μια πρόταση (π.χ., της γενικής πτώσης, των τοπικών επιρρημάτων, των επιφωνημάτων, των ρηματικών χρόνων, κ.ά.) και αναφορά παρόμοιων παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή (μέσα από πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις).</p> <p><i>Παιχνίδι ρόλων με αφορμή τη γραμματική, π.χ., με τους χρόνους των ρημάτων: οι μαθητές υποδύονται τους χρόνους, περιγράφουν τη χρονική περίοδο που εκπροσωπούν και μετατρέπουν μια συγκεκριμένη πρόταση ο καθένας στο χρόνο που υποδύεται. Το ίδιο μπορεί να γίνει με τα μέρη του λόγου, τους συντακτικούς όρους των προτάσεων, τη δημιουργία παραγράφων, τα είδη επιρρημάτων, κ.ά.</i></p> <p>Άσκηση στις διάφορες λειτουργίες κάθε τύπου πρότασης, π.χ. μια πρόταση κρίσης μπορεί να είναι κατάφαση ή άρνηση, ανακοίνωση, οδηγία, πληροφορία, κ.ά., μια ερωτηματική μπορεί να είναι απορία, παράκληση, αναζήτηση πληροφοριών, αποδοκιμασία, κ.ά.</p> <p>Μετασχηματισμός προτάσεων, παραγράφων και κειμένων σε άλλο ρηματικό χρόνο ή σε άλλο πρόσωπο.</p> <p>Διατύπωση πλαγιότιτλων στις παραγράφους ενός κειμένου και σύνθεσή τους για δημιουργία περίληψης.</p> <p>Συνειδητοποίηση και κατανόηση της έννοιας του γλωσσικού συστήματος:</p> <p>α) Αναγνώριση συντακτικών όρων (σε προτάσεις με δυσκολία ανάλογη με τις δυνατότητες των μαθητών) και ένταξή τους στο ονοματικό ή το ρηματικό μέρος της πρότασης.</p> <p>β) Αναγνώριση των μερών του λόγου και των γραμματικών τους τύπων (γένος, πτώση, αριθμός, πρόσωπο, φωνή, χρόνος, κ.ά.).</p> <p>γ) Κλίση ενός ρήματος σε όλους τους χρόνους και στις δυο φωνές.</p> <p>δ) Κλίση ενός από κάθε είδος</p>
---	--	---

<p>αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>Συνειδητοποιεί το μορφολογικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας μέσα από την παραγωγή και τη σύνθεση.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει τα συστατικά των λέξεων, τα μορφήματα (θέμα ή λεξικό μόρφημα και κατάληξη ή γραμματικό μόρφημα), και το ρόλο τους στη σημασία της λέξης.</p> <p>Εντοπίζει τους προσδιορισμούς σε μια πρόταση και ελέγχει αν υπάρχει συμφωνία με τον προσδιοριζόμενο όρο κατά γένος, πτώση και αριθμό (ομοιόπτωτοι), ή αν δεν υπάρχει (ετερόπτωτοι, επιρρηματικοί). Κατανοεί το διευκρινιστικό και το συμπληρωματικό τους ρόλο.</p> <p>Διακρίνει (οπτικά ή ακουστικά) γράμματα, φθόγγους και συλλαβές μέσα στη λέξη, καθώς και λέξεις μέσα στην πρόταση ή προτάσεις μέσα σε παράγραφο. Τονίζει σωστά τις λέξεις που γράφει και προφέρει. Χρησιμοποιεί τα σημεία στίξης στην ανάγνωση και τη γραφή.</p> <p>Κατανοεί και αναγνωρίζει συχνόχρηστα σχήματα λόγου.</p> <p>Κατανοεί και εφαρμόζει την ειδική ορολογία της γραμματικής με σκοπό την επίτευξη συνεννόησης.</p> <p>Συσχετίζει εικόνες, σχήματα, διαγράμματα με το περιεχόμενο συνοδευτικών κειμένων.</p>		<p>πτωτικού (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.</p> <p>ε) Παιγνιώδεις ασκήσεις με το θέμα και την κατάληξη, π.χ. ίδιο θέμα και διαφορετικές καταλήξεις και το αντίθετο, αντιστοίχιση θέματος και κατάληξης μέσα σε ένα σύνολο ξεκομμένων μορφημάτων, με σκοπό τη δημιουργία νοηματικά αποδεκτών λέξεων, κ.ά.</p> <p>στ) Παιχνίδια συμφωνίας και ασυμφωνίας του ονόματος με τα υπόλοιπα μέλη της πρότασης.</p> <p>ζ) Παιγνιώδεις ασκήσεις με τους χρόνους των ρημάτων καθώς και με λέξεις ή εκφράσεις προσδιοριστικές του χρόνου και των χρονικών σχέσεων.</p> <p>η) Ασκήσεις με κλιτά και άκλιτα μέρη του λόγου, π.χ., επιλογή ενός ή δυο κλιτών και ενός ή δυο άκλιτων και δημιουργία πρότασης ή παραγράφου που να τα περιλαμβάνει, ταξινομήσεις δοσμένων λέξεων, κ.ά.</p> <p>θ) Αναγνώριση των μερών του λόγου και διαπίστωση του συντακτικού τους ρόλου σε μια πρόταση.</p> <p>Κλίση αρχαιοκλιτων ονομάτων και χρήση τους μέσα σε προτάσεις.</p> <p>Διόρθωση ορθογραφικών λαθών με αναφορά στους ορθογραφικούς κανόνες της Γραμματικής.</p> <p>Ασκήσεις ορθής άρθρωσης των λέξεων και επιτονισμού των προτάσεων.</p> <p>Προσαρμογή της διατύπωσης (γραπτής ή προφορικής) του λόγου του μαθητή (οικείος, φιλικός, επίσημος) σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις, με βαθμιαία τροποποίηση του αρχικού εκφωνήματος.</p> <p>Πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων σε ειδικά κατασκευασμένο λογισμικό και υλικό Η/Υ.</p>
---	--	--

<p>Χρησιμοποιεί υποστηρικτική τεχνολογία για κατανόηση των περιεχομένων της Γραμματικής και έκφραση των ανάλογων δραστηριοτήτων: οπτικοακουστικά μέσα για παρουσίαση της ύλης, διαδραστικού τύπου εκπαιδευτικά λογισμικά και εργονομικός σχεδιασμός υλικού σε Η/Υ για πρακτική εξάσκηση, συμπληρωματική ή αποκλειστική χρήση εικόνων ή συμβόλων αναφοράς, για περιπτώσεις μαθητών με προβλήματα άρθρωσης λόγου, οπτικοακουστικές, γραφοκινητικές και άλλες δυσκολίες.</p>		
---	--	--

Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Α΄-Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης πληροφοριών και η αποκωδικοποίηση οπτικών και ακουστικών σημάτων.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης (κείμενο, ήχος, εικόνα, κινούμενη εικόνα, συνδυασμοί των παραπάνω).</p>	<p>Πηγές πληροφοριών.</p> <p>Τρόποι αναζήτησης πληροφοριών.</p>	<p><i>Ανεύρεση πληροφοριών για συγκεκριμένο θέμα μέσα από διάφορες πηγές: λεξικό, εγκυκλοπαίδεια, αγγελίες, τηλεγράφημα, ενημερωτικά και διαφημιστικά έντυπα (αφίσες, οδηγίες χρήσης παιχνιδιού, θέατρα, τσίρκα, κ.ά.), εφημερίδες, ευρετήρια, πίνακες περιεχομένων, χάρτες, καταλόγους (τηλεφωνικοί, βιβλιοπωλείων, κ.ά.).</i></p> <p>Εισαγωγή στη χρήση CD-ROM εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ για ανεύρεση πληροφοριών, κατάλληλων για την ηλικία των μαθητών ως προς την ευκολία χρήσης και το περιεχόμενο, με την παρουσία και τη βοήθεια του δασκάλου.</p>

Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Γ΄ - Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης, αξιολόγησης, επεξεργασίας και αποκωδικοποίησης πληροφοριών από διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη γλωσσικές.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης (κείμενο, ήχος, εικόνα, κινούμενη εικόνα, συνδυασμοί των παραπάνω).</p> <p>Επεξεργάζεται δεδομένες πληροφορίες αναλύοντας και συνθέτοντάς τες.</p>	<p>Πηγές πληροφοριών.</p> <p>Τρόποι αναζήτησης, εντοπισμού, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών.</p> <p>Το θέμα και ο σκοπός της διερεύνησης ως κριτήρια αξιολόγησης των πληροφοριών.</p>	<p>Εντοπισμός, αξιολόγηση και εκμετάλλευση της πληροφορίας, με βάση το σκοπό ανεύρεσης.</p> <p><i>Πρόσβαση σε πληροφοριακές πηγές: λεξικό, εγκυκλοπαίδεια, αγγελίες, τηλεγράφημα, ενημερωτικά και διαφημιστικά έντυπα (αφίσες, οδηγίες χρήσης παιχνιδιού, θέατρα, τσίρκα, κ.ά.), εφημερίδες, ευρετήρια, πίνακες περιεχομένων, χάρτες, κατάλογοι(τηλεφωνικοί, βιβλιοπωλείων, κ.ά.), σχεδιαγράμματα, σχηματικές αναπαραστάσεις, στατιστικά γραφήματα.</i></p> <p>Δημιουργία και χρήση ερωτηματολογίου για λήψη πληροφοριών και εξαγωγή συμπερασμάτων.</p> <p>Εισαγωγή στη διαδικασία ανεύρεσης πληροφοριών από το Διαδίκτυο με την παρουσία και τη βοήθεια του δασκάλου.</p> <p>Λήψη πληροφοριών από CD-ROM εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ(κατάλληλου για την ηλικία και τις ανάγκες των μαθητών): ηλεκτρονικά λεξικά και εγκυκλοπαίδειες με πολυμεσική παρουσίαση των πληροφοριών, διαδραστικού τύπου λογισμικά που επιτρέπουν την παρουσίαση της διδακτέας ύλης (προφορικός και γραπτός λόγος, λεξιλόγιο, γραμματική) και την πρακτική εξάσκηση του μαθητή με παιγνιώδη τρόπο.</p>

Ζ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Ε΄ - ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Σκοπός: Η απόκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης, αξιολόγησης, επεξεργασίας και αποκωδικοποίησης πληροφοριών από διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη γλωσσικές.

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Ο μαθητής εξασκείται ώστε να είναι ικανός να:</p> <p>Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που χρειάζεται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης (κείμενο, ήχος, εικόνα, κινούμενη εικόνα, συνδυασμοί των παραπάνω).</p> <p>Επεξεργάζεται δεδομένες πληροφορίες αναλύοντας και συνθέτοντάς τες.</p>	<p>Πηγές πληροφοριών.</p> <p>Είδη και κατηγορίες πηγών.</p> <p>Σύνταξη ερωτηματολογίου με βάση το οποίο θα γίνει η αναζήτηση.</p> <p>Τρόποι αναζήτησης, εντοπισμού, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών.</p> <p>Το θέμα και ο σκοπός της διερεύνησης ως κριτήρια αξιολόγησης των πληροφοριών.</p>	<p>Εντοπισμός, αξιολόγηση και εκμετάλλευση της πληροφορίας, με βάση το σκοπό ανεύρεσης.</p> <p><i>Πρόσβαση σε πληροφοριακές πηγές: λεξικό, εγκυκλοπαίδεια, αγγελίες, τηλεγράφημα, ενημερωτικά και διαφημιστικά έντυπα (αφίσες, οδηγίες χρήσης παιχνιδιού, θέατρα, τσίρκα, κ.ά.), εφημερίδες, ευρετήρια, πίνακες περιεχομένων, χάρτες, κατάλογοι(τηλεφωνικοί, βιβλιοπωλείων, κ.ά.), σχεδιαγράμματα, σχηματικές αναπαραστάσεις, στατιστικά γραφήματα.</i></p> <p>Δημιουργία και χρήση ερωτηματολογίου για λήψη πληροφοριών και εξαγωγή συμπερασμάτων.</p> <p>Αναζήτηση και λήψη πληροφοριών από το Διαδίκτυο με την παρουσία και τη βοήθεια του δασκάλου.</p> <p>Λήψη πληροφοριών από CD-ROM εκπαιδευτικού λογισμικού σε Η/Υ(κατάλληλου για την ηλικία και τις ανάγκες των μαθητών): ηλεκτρονικά λεξικά και εγκυκλοπαίδειες με πολυμεσική παρουσίαση των πληροφοριών, διαδραστικού τύπου λογισμικά που επιτρέπουν την παρουσίαση της διδακτέας ύλης (προφορικός και γραπτός λόγος, λεξιλόγιο, γραμματική) και την πρακτική εξάσκηση του μαθητή με παιγνιώδη τρόπο.</p> <p>Εισαγωγή στη χρήση λογισμικού επεξεργασίας κειμένων στον Η/Υ με επεξεργασία απλού κειμένου, καθώς και με επιλογή και αποθήκευση γλωσσικών πληροφοριών.</p> <p>Εισαγωγή στη χρήση λογισμικού παρουσιάσεων σε Η/Υ με παρουσίαση της γλωσσικής πληροφορίας μαζί με</p>

		οπτικό υλικό (εικόνες, σχήματα).
--	--	----------------------------------

Συνολικός χρόνος διδασκαλίας Γλώσσας και Λογοτεχνίας:

Τάξη Α΄: περίπου 250 ώρες

Τάξη Β΄: περίπου 250 ώρες

Τάξη Γ΄: περίπου 240 ώρες

Τάξη Δ΄: περίπου 240 ώρες

Τάξη Ε΄: περίπου 210 ώρες

Τάξη ΣΤ΄: περίπου 210 ώρες

Προτεινόμενα Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

Τα Σχέδια Εργασίας που παρουσιάζονται στο σημείο αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά ή να συμπληρώσουν τις προτεινόμενες στο ΑΠΣ διαθεματικές δραστηριότητες (αυτές με πλάγια γραφή). Για τις δραστηριότητες αυτές πρέπει να διατίθεται το 10% του διδακτικού χρόνου και να αναδεικνύουν τις θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες που αναφέρονται στην τρίτη στήλη του ΔΕΠΠΣ.

Οι θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες αποτελούν το πλαίσιο διασύνδεσης μεταξύ των σκοπών και των επιμέρους στόχων διαφόρων μαθημάτων όλων των τάξεων, και επομένως προσφέρονται για διαθεματική προσέγγιση. Εξυπηρετούν την ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη των μαθητών μέσα από την επεξεργασία θεματικών ενοτήτων που αναφέρονται στην πραγματικότητα και στην καθημερινή ζωή. Προωθούν την απόκτηση γνώσεων, την καλλιέργεια δεξιοτήτων και τη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών που θα βοηθήσουν τους μαθητές να ενταχθούν στην κοινωνία ως ενεργοί, κριτικά σκεπτόμενοι και ενημερωμένοι πολίτες.

Μερικές ενδεικτικές θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες είναι οι εξής:

-Αλληλεπίδραση (π.χ., ομαδικότητα, συνεργασία, σύγκρουση, εξάρτηση, ενέργεια)

-Διάσταση (π.χ., χώρος, χρόνος)

-Επικοινωνία (π.χ., κώδικας, σύμβολο, πληροφορία)

-Μεταβολή (π.χ., εξέλιξη, ανάπτυξη, περιοδικότητα)

-Μονάδα-Σύνολο (π.χ., άτομο, προσωπικότητα, κοινότητα, κοινωνία)

-Ομοιότητα-Διαφορά (π.χ., ισότητα, ταύτιση, αντίθεση, διαφορετικότητα)

-Πολιτισμός (π.χ., παράδοση, ήθη, έθιμα, τέχνη)

-Σύστημα (π.χ., δομή, οργάνωση, ταξινόμηση, νόμος)

Θέμα: «Το δάσος»

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και αναζητούν πληροφορίες για ελληνικά και άλλα δάση: τόποι όπου υπάρχουν δάση, αντιπροσωπευτικά ζώα και φυτά, λειτουργίες και χρησιμότητα του δάσους, οικολογική διαταραχή στο δάσος, μύθοι, θρύλοι και άλλα λογοτεχνικά δημιουργήματα για το δάσος, τραγούδια, παροιμίες, αινίγματα, αποκόμματα από τα ΜΜΕ, εικόνες/φωτογραφίες, γεωγραφικοί χάρτες. Αφού συγκεντρώσουν τις πληροφορίες τις επεξεργάζονται (μελέτη, ανάλυση,

σύνθεση, αξιολόγηση και επιλογή) και τις παρουσιάζουν με γραπτό λόγο, ήχο και εικόνα (μπορούν και οι ίδιοι να ζωγραφίσουν) με έντυπο ή ηλεκτρονικό τρόπο (με τη βοήθεια του Η/Υ). Στο σύνολο της εργασίας προσθέτουν ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες από τμήματα της γλωσσικής διδασκαλίας με αφορμή το δάσος, π.χ., θεματικά λεξιλόγια με λέξεις και εικόνες, πίνακες ταξινόμησης ζώων και φυτών του δάσους στα τρία γένη των ουσιαστικών, σταυρόλεξα, ακροστιχίδες, σειροθετήσεις προτάσεων, παραγράφων και εικόνων, δικές τους πραγματικές ή φανταστικές ιστορίες για το δάσος, κ.ά. Διαμορφώνουν ένα χώρο του σχολείου με εικόνες, ήχο και κείμενα, καθώς και με έκθεση βιβλίου για το δάσος, Οργανώνουν μια μικρή εκδήλωση για να παρουσιάσουν την εργασία τους. Γράφουν προσκλήσεις και ενημερωτικά έντυπα που απευθύνονται στην ευρύτερη σχολική κοινότητα, στους γονείς τους και πιθανόν στους πολιτικούς εκπροσώπους της περιοχής ή σε διάφορους συλλόγους που έχουν σχέση με το θέμα.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Ομοιότητα-Διαφορά, Χώρος-Χρόνος, Σύστημα, Δομή, Οργάνωση, Αλληλεπίδραση, Πολιτισμός, Μεταβολή (εξέλιξη), Επικοινωνία.

Προεκτάσεις: Γεωγραφία, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσικές Επιστήμες, Περιβαλλοντική Εκπ/ση, Αγωγή του Πολίτη, Μυθολογία (π.χ., Αίσωπος, Δρυάδες, Άρτεμη), Παλαιά Διαθήκη (π.χ., Η δημιουργία του κόσμου, Η κιβωτός του Νώε), Αισθητική Αγωγή, Λαϊκός Πολιτισμός.

Θέμα: «Γουτού Γουπατού», του Α. Παπαδιαμάντη (σε διασκευή)

(Τη θέση του παραπάνω διηγήματος μπορεί να πάρει οποιοδήποτε άλλο λογοτεχνικό έργο. Το συγκεκριμένο αναφέρεται υπό μορφή παραδείγματος).

Το αναφερόμενο διήγημα έχει ως θέμα ένα παιδί με κινητικές αναπηρίες που κατορθώνει ωστόσο να υπερασπιστεί αποτελεσματικά τα δικαιώματά της παρέας του και να καταξιωθεί μέσα σε αυτή. Αποτελεί έναυσμα για παρώθηση και ενθάρρυνση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες για συνεχή προσπάθεια και αισιοδοξία.

Οι μαθητές διαβάζουν σιωπηρά ή μεγαλόφωνα το διήγημα. Σε περιπτώσεις αισθητηριακών βλαβών και αδυναμίας ανάγνωσης το ακούνε από το δάσκαλο ή τους συμμαθητές τους. Αναπαράγουν το διήγημα προφορικά, γραπτά ή με τη βοήθεια υποστηρικτικής τεχνολογίας, εικόνων, κινήσεων του σώματος και εκφράσεων του προσώπου. Ζωγραφίζουν σχετικές σκηνές και δίνουν τίτλο στη ζωγραφική τους. Σειροθετούν προτάσεις ή εικόνες (ή και το συνδυασμό τους) σχετικές με τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων. Αναφέρουν εντυπώσεις, συναισθήματα, χαρακτηρισμούς, σχόλια για πρόσωπα και καταστάσεις και προτείνουν εναλλακτικές λύσεις για τη δράση των ηρώων (προφορικά, γραπτά ή με εναλλακτικό τρόπο). Ηχογραφούν τη μεγαλόφωνη ανάγνωση του διηγήματος και την προφορική τους συζήτηση. Αναζητούν πληροφορίες για το συγγραφέα, για την εποχή του, για το χρόνο και τον τόπο δράσης των ηρώων, καθώς και για τα ήθη και τα έθιμα που αναδεικνύονται μέσα σε αυτό. Διαβάζουν το πρωτότυπο έργο του Παπαδιαμάντη και συγκρίνουν τις λέξεις, τις εκφράσεις και το γλωσσικό του ύφος με το διασκευασμένο διήγημα. Αναζητούν και εμπλουτίζουν τη σχολική βιβλιοθήκη με παρόμοιου περιεχομένου λογοτεχνικά έργα ή ταινίες.

Συμπληρώνουν τα γραπτά τους κείμενα με ζωγραφική ή κολλάζ και τα συγκεντρώνουν σε έντυπη ή ηλεκτρονική παρουσίαση. Μετατρέπουν το διήγημα σε θεατρικό κείμενο (δραματοποίηση) και οργανώνουν μια θεατρική παράσταση για το τέλος της σχολικής χρονιάς με παράλληλη παρουσίαση της εργασίας τους. Γράφουν και μοιράζουν προσκλήσεις και ενημερωτικά έντυπα.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Ομοιότητα-Διαφορά, Χώρος-Χρόνος, Οργάνωση, Αλληλεπίδραση (συλλογικότητα, σύγκρουση), Μονάδα-Σύνολο, Επικοινωνία, Πολιτισμός.

Προεκτάσεις: Γεωγραφία, Ιστορία, Καινή Διαθήκη (Χριστούγεννα), Αγωγή του Πολίτη, Αισθητική Αγωγή, Λαϊκός Πολιτισμός.

3.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Για την επίτευξη των σκοπών και των επιμέρους στόχων του ΑΠΣ δεν προτείνεται μια αυστηρά προκαθορισμένη μεθοδολογική πορεία, δεδομένου ότι οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες εμφανίζουν έντονες διαφοροποιήσεις όσον αφορά στις γνωστικές και ψυχοκινητικές τους δεξιότητες. Οι διαφοροποιήσεις αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη από το δάσκαλο, ο οποίος οφείλει να προσαρμόσει την όποια διδακτική του παρέμβαση αφ' ενός στα πλαίσια των αρχών που δίνονται από το ΑΠΣ και αφ' ετέρου στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών του. Επομένως το συγκεκριμένο ΑΠΣ προτάσσει την ανάληψη πρωτοβουλιών από το δάσκαλο, προϋποθέτοντας όμως ότι αυτό γίνεται με αίσθημα παιδαγωγικής ευθύνης καθώς και με πλήρη γνώση σκοπών, στόχων και τρόπων σχεδιασμού και αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Είναι επίσης σημαντική η συνεχής ενημέρωση του δασκάλου και η περιοδική επανεξέταση και επανεκτίμηση των εκπαιδευτικών και παιδαγωγικών του πρακτικών.

Οι προτεινόμενες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο δάσκαλος, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό μεταξύ τους, είναι: α) η διερευνητική και ανακαλυπτική προσέγγιση της γνώσης, με έμφαση στη διαδικαστική γνώση («μαθαίνω πώς να μαθαίνω»), β) η μελέτη πεδίου, με επισκέψεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και έμφαση στην απόκτηση γνώσεων μέσω της βιωματικής εμπειρίας, γ) η χρήση κατάλληλου εποπτικού υλικού (εικόνες στατικές και κινούμενες, χάρτες, σχεδιαγράμματα, εννοιολογικοί χάρτες, προπλάσματα, αντικείμενα, ήχος, πολυμεσικές εφαρμογές σε Η/Υ), δ) η συζήτηση στην τάξη, ε) η άμεση μορφή διδασκαλίας με αφήγηση ή επεξήγηση από το δάσκαλο, όταν δεν προσφέρονται έμμεσες μορφές (π.χ. ο τύπος της *νοηματικής-προσληπτικής μάθησης* του Ausubel), στ) η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, με έμφαση στην απόκτηση επικοινωνιακών και συνεργατικών δεξιοτήτων, ζ) η άμεση διδασκαλία με τη μορφή της *ανάλυσης έργου (task analysis)*, ειδικά για περιπτώσεις μαθητών που ακολουθούν εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Το πλαίσιο αναφοράς όλων των μεθοδολογικών προσεγγίσεων είναι ένα συστηματικά και σκόπιμα σχεδιασμένο πρόγραμμα καθοδήγησης που μπορεί να αφορά ομάδα μαθητών, χωρίς μεγάλες αποκλίσεις στο γνωστικό/νοητικό και ψυχοκινητικό δυναμικό, ή μεμονωμένους μαθητές με συγκεκριμένες ανάγκες. Στη δεύτερη περίπτωση μιλάμε για εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα

διδασκαλίας. Για τη διαμόρφωση οποιουδήποτε εκπαιδευτικού προγράμματος ο δάσκαλος οφείλει να γνωρίζει και να συνυπολογίζει τους εξής παράγοντες: α) τη δομολειτουργική και επικοινωνιακή διάσταση του προφορικού και γραπτού λόγου, όπως αυτή αναδεικνύεται από τους σκοπούς και τους επιμέρους στόχους του ΑΠΣ, β) τους τρόπους διευκολυντικών και διορθωτικών παρεμβάσεων για την ανάγνωση και τη γραφή, γ) τις μεθόδους εναλλακτικής επικοινωνίας και έκφρασης, δ) τις δυνατότητες της τεχνολογίας (*assistive technology*) για τη διευκόλυνση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες στην πρόσληψη, στην επεξεργασία και στην παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου, ε) τη μεθοδολογία διαμόρφωσης εξατομικευμένων προγραμμάτων διδασκαλίας, και στ) τη σκοπιμότητα της αξιολόγησης και τους τρόπους με τους οποίους αυτή διεξάγεται (η αξιολόγηση αναφέρεται ως αυτοτελές κεφάλαιο παρακάτω).

-Δομολειτουργική και επικοινωνιακή προσέγγιση του γλωσσικού μαθήματος.

Η γλώσσα αποτελεί ένα σύστημα επικοινωνίας το οποίο βασίζεται στη δομή, στην οργάνωση και στην έκφραση του λόγου, προφορικού ή γραπτού. Η γλωσσική ικανότητα προϋποθέτει αντίληψη, κατανόηση, εξάσκηση και αυτοματοποίηση των γλωσσικών δομών: α) της *φωνολογικής δομής*, που αναφέρεται στην προφορά των γλωσσικών στοιχείων και στη χρήση επιτονισμού (φωνητική διακύμανση), β) της *σημασιολογικής δομής*, της αντίληψης, δηλαδή και της κατανόησης του νοήματος των γλωσσικών στοιχείων, γ) της *συντακτικής δομής*, που αφορά το συνδυασμό των λέξεων και τη δημιουργία φράσεων και προτάσεων, και, δ) της *μορφολογικής δομής*, που αναφέρεται στη γραμματική πλευρά των λέξεων.

Οι μαθητές πρέπει να συνειδητοποιούν ότι η γνώση της δομής και της οργάνωσης του λόγου (γλωσσική ικανότητα) εξυπηρετεί τις εκάστοτε επικοινωνιακές ανάγκες και προσαρμόζεται σε αυτές (επικοινωνιακή δεξιότητα). Επομένως, πέρα από την εξάσκηση για την εκμάθηση της δομής, είναι απαραίτητη και η εξάσκηση σε γλωσσικές/λεκτικές πράξεις (γλωσσικές δραστηριότητες με επικοινωνιακό προσανατολισμό, π.χ., ερώτηση, οδηγία, περιγραφή, ανακοίνωση, παράκληση, επιχειρηματολογία, προσταγή, επιθυμία, κ.ά.), που επιτρέπουν στο μαθητή να χρησιμοποιεί το λόγο για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού. Οι γλωσσικές πράξεις ταξινομούνται σε δυο βασικά είδη λόγου, στον *αναφορικό* (περιγραφή, αφήγηση, ανακοίνωση) και στον *κατευθυντικό* (οδηγία, εντολή, πειθώς, παράκληση, κ.ά.). Το πρώτο είδος έχει σκοπό την ενημέρωση σχετικά με πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις, και το δεύτερο την καθοδήγηση του δέκτη (ακροατή ή αναγνώστη) σε ορισμένη ενέργεια, πρακτική ή πνευματική.

Οι δραστηριότητες που θα εκτελούνται από τους μαθητές θα πρέπει να καλύπτουν τα παραπάνω στοιχεία σε επίπεδο επεξεργασίας αλλά και παραγωγής γραπτού και προφορικού λόγου. Ο δάσκαλος έχει τη δυνατότητα, προκειμένου να καλύψει στόχους σχετικούς με τον αναφορικό και τον κατευθυντικό λόγο, να αντικαταστήσει σε ποσοστό μέχρι 25% τα κείμενα των σχολικών εγχειριδίων με άλλα, δικής του επιλογής (*αυθεντικά κείμενα*: άρθρα, επιστολές, διαφημίσεις, τηλεγραφήματα, λογοτεχνήματα, αφίσες, κατάλογοι, κ.ά.),

εξασφαλίζοντας όμως την παιδαγωγική τους καταλληλότητα. Είναι επίσης σκόπιμο να εκμεταλλεύεται διάφορες περιστάσεις και γεγονότα που αποτελούν βιωματικές εμπειρίες για τους μαθητές, ώστε να υποκινεί το ενδιαφέρον τους για σχετική παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

Κατά την επεξεργασία των διαφόρων κειμενικών τύπων, εκτός από τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους, θα πρέπει να αναδεικνύονται και να αξιοποιούνται *διακειμενικές, περικειμενικές και ενδοκειμενικές* πληροφορίες. Οι διακειμενικές πληροφορίες αναφέρονται στη σχέση του υπό εξέταση κειμένου με άλλα κείμενα, οι περικειμενικές στις επικοινωνιακές παραμέτρους (ποιος λέει τι, σε ποιον, πώς, πού, πότε, γιατί) και οι ενδοκειμενικές στην οργάνωση του κειμένου και στον τρόπο έκφρασής του. Η επεξεργασία κειμένου δεν περιορίζεται μόνο στο γλωσσικό μάθημα. Επεκτείνεται σε όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος και συνδυάζεται με τυχόν συνοδευτικές εικονικές αναπαραστάσεις (εικόνες, χάρτες, σχεδιαγράμματα, κ.ά.).

Για την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου είναι επίσης απαραίτητη η οριζόντια επέκταση των στόχων του γλωσσικού μαθήματος σε όλα τα υπόλοιπα (ερμηνεία και διατύπωση όρων και εννοιών, περιληπτική απόδοση, διατύπωση συμπερασμάτων και απόψεων, κ.ά.). Η σύνθεση γραπτού λόγου ειδικότερα διδάσκεται ως διαδικασία που διέρχεται από τρία στάδια: α) το *προσυγγραφικό* που αποτελεί την προετοιμασία, δηλαδή την οργάνωση του κειμένου και τις πρώτες φραστικές επιλογές, β) το *συγγραφικό*, όπου επιχειρείται η πρώτη γραπτή εκδοχή του κειμένου, και, γ) το *μετασυγγραφικό*, με διορθωτικές και βελτιωτικές επεμβάσεις στο κείμενο.

Είναι σημαντικό να ενισχύονται όλοι οι μαθητές να συμμετέχουν σε δραστηριότητες της σχολικής ζωής και σε σχετική με αυτές παραγωγή λόγου, στο μέτρο πάντοτε των δυνατοτήτων του καθενός.

Η διδασκαλία της Γραμματικής διακρίνεται σε *γραμματική της λέξης* (ετυμολογία, σημασία, δομή), *της πρότασης* (σύνταξη, σημασία, χρήση), *του κειμένου* και *της επικοινωνίας* (δομή και περιεχόμενο, γλωσσική συνοχή και γλωσσικά μέσα, επίπεδο ύφους). Οι δυο πρώτες περιπτώσεις αποτελούν τη *Γραμματική του γλωσσικού συστήματος* και στηρίζουν την τρίτη περίπτωση, τη *Γραμματική της επικοινωνίας*. Η λειτουργία της Γραμματικής είναι σκόπιμο να συνδέεται με διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις. Η χρήση της ορολογίας να εφαρμόζεται για λόγους συνεννόησης και να μην επιδιώκεται η στείρα αποστήθιση κανόνων και ομάδων λέξεων. Αρκεί η εσωτερίκευση της κλίσης ενός πτωτικού στα τρία γένη και ενός ρήματος σε όλους τους χρόνους. Ιδιαίτερες περιπτώσεις, όπως αυτές των αρχαιοκλιτών, να ενσωματώνονται και να εξετάζονται μέσα από φραστικές διατυπώσεις και να εσωτερικεύονται το καθένα ξεχωριστά.

Για τη διδασκαλία πρώτης γραφής και ανάγνωσης προτείνεται ως καταλληλότερη για την ελληνική γλώσσα η *αναλυτικοσυνθετική μέθοδος* μέσω της γραφοφωνητικής αντιστοιχίας. Αυτό βέβαια δεν αποκλείει και το συνδυασμό της με την *ολιστική* σε συμπληρωματικό επίπεδο. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη φωνολογική ενημερότητα του μαθητή και στην αντιστοίχιση φωνημάτων με γραφήματα.

Η Ορθογραφία και το Λεξιλόγιο διδάσκονται μέσω, ομαδοποίησης λέξεων με κοινά χαρακτηριστικά, κατανόησης και εφαρμογής βασικών ορθογραφικών κανόνων, καθώς και μέσω διαφόρων τεχνικών μνημονικής συγκράτησης (εικόνες, σχεδιαγράμματα, ποιήματα, σκίτσα, κ.ά.).

Τα λάθη (φωνολογικά, σημασιολογικά, μορφολογικά και συντακτικά) θα πρέπει να απενοχοποιούνται και να αντιμετωπίζονται ως αφορμές για εποικοδομητική διδασκαλία πάνω σε αυτά.

Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας είναι σκόπιμο να αποσυνδέεται μερικώς από τη γενικότερη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, δεδομένου ότι τα λογοτεχνικά κείμενα δεν αποτελούν πάντοτε τα πλέον κατάλληλα γλωσσικά πρότυπα. Η ανάγνωση και η επεξεργασία λογοτεχνικών κειμένων εξυπηρετεί τους εξής στόχους: α) Κατανόηση δομής, λειτουργίας και ορίων της γλώσσας, ειδικά σε περιπτώσεις ποιητικού λόγου με ακραίες φραστικές επιλογές, β) Αισθητική καλλιέργεια και ευαισθητοποίηση απέναντι σε ανθρώπινα και κοινωνικά προβλήματα. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να αντιμετωπίζεται διδακτικά όπως κάθε άλλο είδος λόγου και να αξιοποιείται συμπληρωματικά σε όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος. Είναι σημαντικό να συνδέονται οι μαθητές με τη Λογοτεχνία βιωματικά, μέσα από το παιχνίδι, την ψυχαγωγία, τη συναισθηματική έκφραση, τον προβληματισμό και τη συζήτηση, και να προβαίνουν σε συγκρίσεις λογοτεχνικών έργων μετά από διακειμενική, περικειμενική και ενδοκειμενική επεξεργασία τους. Ο δάσκαλος οφείλει να ενισχύει δραστηριότητες που ωθούν τους μαθητές στη φιλαναγνωσία, όπως ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων, δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης, επίσκεψη σε εκθέσεις βιβλίου και βιβλιοπωλεία, οργάνωση εκθέσεων και βιβλιοπαρουσιάσεων, δραματοποίηση λογοτεχνικών έργων, ατομική ή ομαδική λογοτεχνική παραγωγή, κ.ά. Στην περίπτωση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, είτε είναι ενσωματωμένοι σε σχολεία γενικής παιδείας είτε σε ΣΜΕΑ, ενδείκνυται η επαφή με λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται σε παρεμφερείς περιπτώσεις για να ενισχύεται η θετική αντίληψη της διαφορετικότητας και να ενισχύεται η κοινωνικοποιητική διαδικασία.

-Διευκολυντικές παρεμβάσεις για την ανάγνωση και τη γραφή.

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες παρουσιάζουν (όπως ήδη έχει αναφερθεί) δυσκολίες οπτικοκινητικού συντονισμού, μνημονικής συγκράτησης, συγκέντρωσης της προσοχής, χωρικής και σωματικής αντίληψης. Είναι επόμενο οι δυσκολίες αυτές να επιδρούν αρνητικά στις δεξιότητες της ανάγνωσης και της γραφής. Ενδεικτικά αναφέρονται μερικοί τρόποι που μπορούν να διευκολύνουν τους μαθητές στην κατάκτηση των δεξιοτήτων αυτών:

-Συνδυασμός εικόνας με αρχικό γράμμα λέξης.

-Συνδυασμός αρχικής συλλαβής, λέξης και εικόνας. Στην περίπτωση αυτή οι μαθητές μπορούν να μαθαίνουν πρώτα τα φωνήεντα και στη συνέχεια τα σύμφωνα. Συνδέουν το κάθε σύμφωνο με τα διδαγμένα φωνήεντα και αντιστοιχίζουν στην κάθε συλλαβή μια λέξη που αρχίζει απ' αυτήν (συλλαβική μέθοδος).

-Γραφή σε αμμοδόχο ή σε ένα πιάτο με ρύζι.

-Ενσφηνώσεις γραμμάτων σε ειδικές υποδοχές (παζλ).

-Κατασκευή γραμμάτων με πλαστελίνη και πηλό.

-Γραφή πάνω σε διάστικτα γράμματα, με αρχικό και τελικό σημείο που θα σηματοδοτούνται με διαφορετικό χρώμα π.χ., πράσινο για το αρχικό και κόκκινο για το τελικό.

-Ιχνογραφήματα, λαβύρινθοι, παζλ και γέμισμα πλαισίων με χρώμα (με σκοπό να μη βγαίνουν έξω από τη γραμμή ή το πλαίσιο).

-Χάραξη βοηθητικών γραμμών στα τετράδια γραφής.

-Χοντρά πινέλα, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, δακτυλομπογιές και κιμωλίες.

-Πλαστικά επικαλύμματα για μολύβια, που διευκολύνουν τη λαβή (*pencil grippers*).

-Χοντρά μολύβια με ανατομική λαβή.

-Χρωματιστοί μαρκαδόροι και χρωματιστές διαφανείς μεμβράνες για επισήμανση κειμένου (βοηθάει στην εστίαση της προσοχής).

-Ανάγνωση/ερμηνεία εικόνων και συμβόλων, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με κείμενο.

-Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης και επικοινωνίας

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι αναμενόμενο να χρειάζονται ειδική μεθοδολογική και συναισθηματική προσέγγιση προκειμένου να επιτύχουν όσο το δυνατόν περισσότερους από τους στόχους του γλωσσικού μαθήματος, όπως αυτοί έχουν διατυπωθεί. Η προσέγγιση αυτή αφορά κατά κύριο λόγο εναλλακτικές μορφές έκφρασης και επικοινωνίας για μαθητές με προβλήματα άρθρωσης λόγου, αναγνωστικής και γραφοκινητικής δεξιότητας. Σε συνεργασία με ομάδα ειδικών (λογοθεραπευτών, ψυχολόγων, σχολικών συμβούλων, κ.ά.) ο δάσκαλος μπορεί να ενισχύει και να βοηθά τους συγκεκριμένους μαθητές στην κατανόηση και εφαρμογή μη λεκτικών τρόπων επικοινωνίας, όπως οι κινήσεις των χεριών, οι εκφράσεις του προσώπου (γλώσσα του σώματος), η χρήση βιβλίων με εικόνες που αναφέρονται σε καθημερινές ανάγκες έκφρασης και επικοινωνίας του μαθητή και σε ακολουθία οδηγιών για εκτέλεση εργασιών (π.χ. τύπου *Makaton*), καθώς και η χρήση συμβόλων, όπως τα *Bliss Symbols*.

Οι θεατρικές δραστηριότητες και ιδιαίτερα η παντομίμα, όπου παίρνουν μέρος όλοι οι μαθητές της τάξης, μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των μαθητών με δυσκολίες λεκτικής έκφρασης και στη δημιουργία θετικής στάσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Η παρακολούθηση επίσης επιλεγμένων θεατρικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών με παρεμφερή θέματα συνεισφέρει στη συνειδητοποίηση της δυσκολίας και στην προσπάθεια υπέρβασής της μέσω της μίμησης προτύπων, πράγμα το οποίο επιδρά παρωθητικά στους μαθητές με κινητικές αναπηρίες.

Σε περιπτώσεις μεγάλης δυσκολίας στην επικοινωνία και την έκφραση του μαθητή προτείνεται η μέθοδος της *Ολικά Δομημένης Επικοινωνίας (Structured Total Communication)*, η οποία προτάσσει τη σχέση αμοιβαίας αλληλεπίδρασης και αλληλοβοήθειας μεταξύ ενήλικα και παιδιού. Βασίζεται στην πολυαισθητηριακή επικοινωνία, αξιοποιώντας όλα τα κανάλια αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον που μπορεί να διαθέτει ο μαθητής. Ο δάσκαλος ή όποιος ενήλικας ασχολείται με το μαθητή οφείλει να δημιουργήσει τέτοιες συνθήκες, ώστε να δώσει την ευκαιρία στο μαθητή να βιώσει επικοινωνιακές εμπειρίες και

να προσπαθήσει και ο ίδιος (ο ενήλικας) να καταλάβει αυτό που ο μαθητής εκφράζει, «χτίζοντας» μέρα με τη μέρα επικοινωνιακή σχέση με το μαθητή.

-Υποστηρικτική Τεχνολογία.

Για τους μαθητές με κινητικές αναπηρίες είναι σημαντική και η συνεισφορά της τεχνολογίας. Εκτός από την πολυμεσική παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου (κείμενο, ήχος, εικόνα), κατά την οποία ο μαθητής αξιοποιεί ταυτόχρονα όλες του τις αισθήσεις στην πρόσληψη της διδασκόμενης ύλης, τα τεχνολογικά επιτεύγματα μπορούν να διευκολύνουν τις κινήσεις και τις γνωστικές λειτουργίες των μαθητών υποστηρίζοντας συμπληρωματικά τις ανεπαρκείς δεξιότητές τους. Υπάρχουν απλά προϊόντα όπως βοηθήματα γραφής, συγκέντρωσης της προσοχής και συνθετότερα όπως οι γραφομηχανές και τα ευρύτερα υπολογιστικά συστήματα με κατάλληλο εργονομικό σχεδιασμό, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από άτομα με κινητικές αναπηρίες. Χρειάζεται ωστόσο ειδική εκπαίδευση των μαθητών στη χρήση αυτών των βοηθημάτων και παράλληλη εξοικείωση των δασκάλων. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

-Ειδικά σχεδιασμένες γραφομηχανές και πληκτρολόγια Η/Υ, ώστε να προσαρμόζονται σε αυτά τα χέρια των μαθητών.

-Πληκτρολόγια αφής ή οθόνης.

-Οθόνες αφής.

-Η/Υ με αισθητήρες που προσαρμόζονται σε μέλη του σώματος που μπορούν να κινηθούν (π.χ. κεφάλι) και μεταφράζουν συγκεκριμένες κινήσεις σε γραφή με τη βοήθεια ειδικού λογισμικού (π.χ. ο *Γράφος*).

-Υπολογιστικές μηχανές που μεταφράζουν σε ομιλία το εισαγόμενο κείμενο και επιπλέον δέχονται και μεταδίδουν τις οδηγίες του δασκάλου για συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο (*voice activated software*).

-Υπολογιστικές μηχανές για την οργάνωση της σκέψης (*inspiration organizers*) με διαγράμματα ροής (*flow charts*) και χάρτες εννοιών (*concept maps*).

Γενικά, τα τεχνολογικά επιτεύγματα και κυρίως οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών μπορούν να πραγματοποιήσουν ένα σύνολο λειτουργιών στο χώρο των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, αλλά και της Ειδικής Αγωγής γενικότερα. Χρησιμοποιούνται ως διδακτικά και μαθησιακά εργαλεία, ως επικοινωνιακά περιβάλλοντα, ως εργαλεία διεκπεραίωσης εργασιών και ως μέσα διάγνωσης, θεραπείας και αξιολόγησης.

-Διαμόρφωση εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Τα εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα διαμορφώνονται για μαθητές που έχουν ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες, είτε βρίσκονται ενσωματωμένοι σε κοινό σχολείο, είτε παρακολουθούν Τμήμα Ένταξης, είτε φοιτούν σε ΣΜΕΑ. Κύριος υπεύθυνος για τη διεξαγωγή του προγράμματος είναι ο δάσκαλος της τάξης. Ωστόσο για το σχεδιασμό, τις επιμέρους υποστηρικτικές παρεμβάσεις, τον έλεγχο της επίτευξης των στόχων και την πιθανή αναθεώρηση και αναδιαμόρφωσή του, είναι απαραίτητη η συμμετοχή και άλλων φορέων, όπως οι γονείς του μαθητή, ο ίδιος ο μαθητής κατά περίπτωση, ο σχολικός σύμβουλος, ο διευθυντής του σχολείου, ο σύλλογος διδασκόντων και οι βοηθητικές υπηρεσίες

(γιατροί, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, ψυχολόγοι, νοσηλεύτες, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικοί παιδαγωγοί).

Η οργάνωση ενός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος διέρχεται από τα εξής στάδια:

- Στοιχεία του μαθητή (ονοματεπώνυμο, ηλικία, τάξη, σχολείο, σχολικό έτος) και ιατροπαιδαγωγική αξιολόγηση της παρούσας κατάστασής του: παθολογία, γνώσεις, δεξιότητες, ψυχολογική κατάσταση, ανεπάρκειες, αδυναμίες.

- Προσδιορισμός των τομέων ειδικής εκπαιδευτικής παρέμβασης σύμφωνα με τις ανάγκες του μαθητή, π.χ. γλώσσα και επικοινωνία, κοινωνικότητα, συντονισμός κινήσεων, λεπτή και αδρή κινητικότητα, γνωστική ανάπτυξη (αντίληψη, μνήμη, σκέψη), συνεργατικότητα, συμπεριφορά, αυτοεξυπηρέτηση.

- Προσδιορισμός των μακροπρόθεσμων στόχων και της χρονικής διάρκειάς τους για κάθε τομέα. Επιλογή του κατά προτεραιότητα σημαντικότερου μακροπρόθεσμου στόχου.

- Ανάλυση του μακροπρόθεσμου στόχου σε επιμέρους βραχυπρόθεσμους. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως *ανάλυση έργου (task analysis)* και δομείται σύμφωνα με το παρακάτω παράδειγμα:

Μακροπρόθεσμος στόχος: Ο μαθητής να διατυπώνει προφορικά και να γράφει απλές προτάσεις. Προβλεπόμενη χρονική διάρκεια: 20 μέρες						
Βραχυπρόθεσμοι στόχοι-Βήματα	Υλικά	Οδηγίες	Κριτήρια επιτυχίας	Ημερο-μηνία έναρξης διδασκαλίας	Ημερο-μηνία κατάκτησης του στόχου	Ημερο-μηνία ελέγχου-αξιολόγησης
1. Να κρατάει σωστά το μολύβι.	Μολύβι, τετράδιο	Μαθαίνουμε πώς να κρατάμε το μολύβι.	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
2. Να γράφει ευανάγνωστα πάνω στη γραμμή.	Μολύβι, τετράδιο, υπόδειγμα σωστής γραφής	Μαθαίνουμε πώς να γράφουμε ωραία γράμματα πάνω στη γραμμή.	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
3. Να διατυπώνει προφορικά και γράφει προτάσεις τύπου Υ-Ρ	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν κι αυτή του παραδείγματος	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
4. Να διατυπώνει προφορικά και να γράφει	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2			

προτάσεις τύπου Υ-Ρ-Α.		κι αυτή του παραδείγματος	συνεχείς μέρες.			
5. Να διατυπώνει προφορικά και να γράφει προτάσεις τύπου Υ-Ρ-Α-Α.	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν κι αυτή του παραδείγματος	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
6. Να διατυπώνει προφορικά και να γράφει προτάσεις τύπου Υ-Ρ-Κ.	Μολύβι, τετράδιο, παραδείγματα	Σκεφτόμαστε και γράφουμε μια δική μας πρόταση σαν κι αυτή του παραδείγματος	9/10 επιτυχημένες προσπάθειες για 2 συνεχείς μέρες.			
Σχόλια-Παρατηρήσεις:						

- Αναφορά των προσώπων-φορέων που συμμετέχουν στην οργάνωση, τη διεξαγωγή, την αξιολόγηση και την αναπροσαρμογή του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος.

- Ορισμός ημερομηνίας για την επόμενη συνάντηση των παραπάνω φορέων και αναφορά των πεπραγμένων της κάθε συνάντησης.

Για την επιτυχή διεκπεραίωση ενός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος τονίζεται ότι είναι απαραίτητη η συνεισφορά και η διάθεση συνεργασίας όλων όσων εμπλέκονται σε αυτό.

4.ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στο ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ υποχρεωτικής εκπαίδευσης αναφέρεται ότι: « Οι μαθητές με αναπηρίες αξιολογούνται με βάση τις γενικές αρχές της αξιολόγησης. Όσον αφορά τους σκοπούς της αξιολόγησης των ατόμων αυτών, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στις δυνατότητες που ανέπτυξε και αξιοποιεί ο μαθητής σε σχέση με την καθημερινή ζωή. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται: α) στην αρχή της ολόπλευρης εκτίμησης της παρουσίας του μαθητή, ώστε η αξιολόγηση να μην εστιάζεται μόνο στις αδυναμίες του, β) στην παρωθητική αρχή της αξιολόγησης (ενθάρρυνση της προσπάθειας), και, γ)στη συσχέτιση των δεδομένων της αξιολόγησης με το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του κάθε μαθητή. Θα πρέπει επίσης να συνεκτιμάται η επιτυχής παρακολούθηση της τάξης από το μαθητή, δηλαδή ο βαθμός της ένταξής του, καθώς σκοπός της αξιολόγησης είναι και η συγκέντρωση πληροφοριών για τη λήψη αποφάσεων σε σχέση με τις ειδικές εκπαιδευτικές παροχές που πιθανόν χρειάζεται ο μαθητής.»

Στα πλαίσια αυτά η αξιολόγηση των μαθητών με αναπηρίες θα πρέπει να προκύπτει ως ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η οποία θα καθορίζει το βαθμό επίτευξης των επιμέρους γνωστικών, συναισθηματικών,

κοινωνικών και ψυχοκινητικών στόχων, τις μαθησιακές δυσκολίες και αδυναμίες, τις διδακτικές ελλείψεις και τους άξονες σχεδιασμού των επόμενων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων. Η αξιολόγηση οφείλει να είναι διαρκής, σκόπιμη, αντικειμενική, άμεση, αξιόπιστη, ανάλογη με την ηλικία και το επίπεδο των μαθητών, να ανταποκρίνεται σε καθορισμένα εκ των προτέρων κριτήρια και στόχους, να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών και την πρόοδό τους σε σχέση με τις προηγούμενες ατομικές τους επιδόσεις και να τους καλλιεργεί δεξιότητες αυτοαξιολόγησης.

Η διαδικασία της αξιολόγησης έχει τρεις μορφές: α) *Διαγνωστική*, η οποία γίνεται στην αρχή της χρονιάς ή στην αρχή της διδασκαλίας ενός νέου γνωστικού αντικείμενου, για να εντοπιστεί το επίπεδο γνώσης των μαθητών και οι ελλείψεις τους και να προσδιοριστούν οι επόμενοι στόχοι. Για τους μαθητές με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες η διαγνωστική αξιολόγηση αντιστοιχεί στο πρώτο στάδιο σχεδιασμού του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος. β) *Διαμορφωτική*, η οποία είναι μια καθημερινή διαδικασία παρακολούθησης της μαθησιακής πορείας των μαθητών προς την επίτευξη των καθορισμένων στόχων. Δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να κάνει διορθωτικές παρεμβάσεις ή επισημάνσεις και να τροποποιεί μερικώς ή εξ' ολοκλήρου τη διδακτική του πρακτική. Σε ένα εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα αυτή η μορφή της αξιολόγησης αντιστοιχεί στην επίτευξη των επιμέρους βραχυπρόθεσμων στόχων. γ) *Τελική*, η οποία γίνεται στο τέλος μιας διδακτικής ενότητας ή ενός μακροπρόθεσμου στόχου σε εξατομικευμένο πρόγραμμα. Με την τελική αξιολόγηση εκτιμάται όλη η εκπαιδευτική διαδικασία (διδασκαλία και μάθηση), κρίνεται ο βαθμός επιτυχίας της και καθορίζονται οι επόμενες διδακτικές ενότητες ή μακροπρόθεσμοι στόχοι.

Μερικοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να γίνει η αξιολόγηση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες για το γλωσσικό μάθημα είναι:

- Γραφή λέξεων ή κειμένων ανάλογα με τις δυνατότητες του μαθητή με γράμματα ευανάγνωστα και σωστά τοποθετημένα πάνω στις γραμμές.
- Ανάγνωση λέξεων ή κειμένων με ευχέρεια.
- Ερωτήσεις κατανόησης γραπτού και προφορικού κειμένου. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι ανοιχτού και κλειστού τύπου και οι απαντήσεις προφορικές ή γραπτές.
- Αφηγήσεις και περιγραφές από τους μαθητές προφορικά ή γραπτά.
- Ερωτήσεις κρίσης με ζητούμενα τη διατύπωση απόψεων, συμπερασμάτων, υποθέσεων, προβλέψεων, επιχειρημάτων, την ερμηνεία καταστάσεων, φαινομένων και γεγονότων, την ανεύρεση αιτιών και αποτελεσμάτων, κ.ά., με προφορικές ή γραπτές απαντήσεις.
- Απόδοση της έννοιας των λέξεων.
- Περιληπτική απόδοση κειμένου, προφορικά ή γραπτά.
- Ανάθεση και διεκπεραίωση εργασιών που απαιτούν συνεργασία και έρευνα, π.χ., από μια απλή ανεύρεση πληροφοριών για ένα θέμα μέχρι την πραγματοποίηση ενός σχεδίου εργασίας, κατά περίπτωση.
- Φύλλα αξιολόγησης με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης, τύπου «σωστό-λάθος», και απάντησης με σύντομο γραπτό κείμενο.

- Λίστες ελέγχου δεξιοτήτων (γνωστικών, συναισθηματικών, κοινωνικών και ψυχοκινητικών), οι οποίες πρέπει να συμπληρώνονται από το δάσκαλο πριν και μετά τη διδακτική παρέμβαση, προκειμένου να αναδειχτεί η πρόοδος του μαθητή. Οι λίστες ελέγχου δεξιοτήτων είναι ένα είδος περιγραφικής αξιολόγησης. Αποτελούνται από έναν κατάλογο αναμενόμενων συμπεριφορών από το μαθητή κατά τομέα στόχων (γνωστικό, συναισθηματικό, κοινωνικό, ψυχοκινητικό). Δίπλα στην καθεμιά ο δάσκαλος σημειώνει με ένα σημάδι αν ο μαθητής την εμφανίζει.
- Φάκελος εργασιών του μαθητή σε όλη τη διάρκεια του έτους.
- Παρακολούθηση του μαθητή από το δάσκαλο για να εξακριβωθεί, μέσω των διαπροσωπικών του σχέσεων στην τάξη ή γενικότερα στο σχολείο, αν προσαρμόζει τη μορφή του λόγου του στις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις, αν εκτελεί γλωσσικές πράξεις, αν χρησιμοποιεί κατάλληλο λεξιλόγιο, σύνταξη και επιτονισμό και αν έχει επικοινωνιακές και συνεργατικές δεξιότητες.
- Ανάθεση δραστηριοτήτων που απαιτούν γλωσσικές πράξεις, προφορικά ή γραπτά, π.χ., πώς θα πείσει τους γονείς του να παρακολουθήσουν μια σχολική εκδήλωση, πώς θα διαφωνήσει με ένα συμμαθητή του και στη συνέχεια θα επιχειρηματολογήσει για την άποψή του, κ.ά.
- Περιγραφή εικόνων προφορικά ή γραπτά.
- Βαθμός συμμετοχής σε σχολικές εκδηλώσεις.
- Σε κάθε περίπτωση προφορικής ή γραπτής αναπαραγωγής ή παραγωγής λόγου από το μαθητή, ο δάσκαλος ελέγχει τη φωνολογική, συντακτική, σημασιολογική και μορφολογική δομή.

Επισημαίνεται ότι οι μαθητές με δυσκολίες γραπτής και προφορικής έκφρασης λόγου αξιολογούνται με βάση εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας.

Γενικά, στόχος του δασκάλου θα πρέπει να είναι η ικανότητα του μαθητή να εντοπίζει και να διορθώνει μόνος τα λάθη του, αποκτώντας με αυτόν τον τρόπο δυνατότητες αυτοαξιολόγησης. Για να γίνει όμως αυτό είναι ανάγκη να απενοχοποιηθεί το λάθος ως αιτία επίπληξης και υποβιβασμού του μαθητή και να γίνει μέσο διάγνωσης των ελλείψεών του, καθώς και να αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία θα στηριχθεί η επόμενη διδακτική ή διορθωτική παρέμβαση του δασκάλου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τριλιανός, Α.** (1998), *Μεθοδολογία της σύγχρονης διδασκαλίας*, τ. Α΄, Β΄, Αθήνα
- Τριλιανός, Α.** (2002), *Η παρώθηση του μαθητή για μάθηση*, Αθήνα
- Ματσαγγούρας, Η.** (2001), *Η σχολική τάξη, Κειμενοκεντρική Προσέγγιση του γραπτού λόγου*, τ.Β΄, Αθήνα
- Σαλβαράς, Ι.** (2000), *Γλωσσική διδασκαλία για όλους τους μαθητές*
- Παπαχρίστου, Β., Μάνδαλος, Λ.** (1999), *Η διδασκαλία του Σκέφτομαι και Γράφω στις Α΄, Β΄, και Γ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου*, Δομολειτουργική και Επικοινωνιακή Προσέγγιση, Αθήνα
- Πολυχρονοπούλου, Σ.** (2001), *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*, τ. Α΄, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ**, (1988), *Πρακτικά σεμιναρίου Ειδικής Αγωγής*, ΥΠΕΠΘ-UNESCO, ΟΕΔΒ, Αθήνα
- Σπετσιώτης, Ι., Σταθόπουλος, Σ.** (2002), *Παιδαγωγική και διδακτική προσώπων με κινητικά προβλήματα*, Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα
- Δερέκα, Μ.** (2002), *Διδακτικοθεραπευτικές μέθοδοι στην Ειδική Παιδαγωγική*, Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ-ΠΙ** (2002), *ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*, τ. Α΄, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ-ΠΙ** (2002), *ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ για το Νηπιαγωγείο-Προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων*, Αθήνα
- www.nc.uk.net/ld/index.html, *Planning, teaching and assessing the curriculum for pupils with learning difficulties*
- www.assistivetech.com/prod-index.htm, *Augmentative and Alternative Communication Devices-Software Solutions for Special Needs*
- www.ericdigests.org/2003-1/assistive.htm, *Assistive Technology for Students with Mild Disabilities*
- European Agency for Development in Special Needs Education** (2003), *Special Needs Education in Europe*, www.eurydice.org
- Henning Rye and Miriam Donath Skjcxten** (1989), *Children with severe Cerebral Palsy, An educational guide*, unesdoc.unesco.org/images/0008/000850/085085eo.pdf

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

στο Δημοτικό Σχολείο για μαθητές με κινητικές αναπηρίες.

Αντωνάτου Χρυσούλα

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Ο σκοπός της διδασκαλίας των Μαθηματικών εντάσσεται στους γενικότερους σκοπούς της Εκπαίδευσης. Τα Μαθηματικά είναι μέρος της καθημερινής ζωής εφαρμόζονται σε ποικίλες δραστηριότητες και συνεισφέρουν στην πραγμάτωση τόσο των σκοπών που εξυπηρετούν τις ανάγκες του ατόμου όσο και της κοινωνίας. Συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του μαθητή και την επιτυχή κοινωνική του ένταξη, γιατί τα Μαθηματικά:

Ασκοούν τον μαθητή στην μεθοδική σκέψη, στην ανάλυση, στην αφαίρεση, στη γενίκευση, στην εφαρμογή, στην κριτική και στις λογικές διεργασίες και τον διδάσκουν να διατυπώνει τα διανοήματά του με τάξη, σαφήνεια, λιτότητα και ακρίβεια

Αναπτύσσουν την παρατηρητικότητα, την προσοχή, τη δύναμη αυτοσυγκέντρωσης, την επιμονή, την πρωτοβουλία, τη δημιουργική φαντασία, την ελεύθερη σκέψη, τη χαρά της δημιουργίας. Καλλιεργούν το κριτικό πνεύμα, την αίσθηση της αρμονίας, της τάξης του ωραίου.

Συμβάλλουν στην αυτονομία του ατόμου δια μέσου της- κατανόησης του φυσικού μας κόσμου- ανάπτυξης της λογικής σκέψης- οργάνωσης της ιδιωτικής ζωής.

Προσφέρουν ένα τρόπο σκέψης, μια γλώσσα επικοινωνίας και είναι προαπαιτούμενο για την ανάπτυξη και εξέλιξη των άλλων επιστημών και ιδιαίτερα της Τεχνολογίας, της Οικονομίας και των Κοινωνικών Επιστημών.

Το παρόν πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές με κινητικές αναπηρίες οι οποίοι φοιτούν σε ειδικό ή κανονικό σχολείο και δεν καλύπτονται οι ανάγκες τους από τα αντίστοιχα προγράμματα (δες κανονικό σχολείο, πολλαπλές αναπηρίες, νοητική καθυστέρηση κ.λ.π.), συντάχθηκε δε με βάση:

- Τα ερευνητικά δεδομένα για τα μαθησιακά χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες της ανομοιογενούς και εκπαιδευτικά απαιτητικής ομάδας μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και τα δεδομένα της Διδακτικής των Μαθηματικών
- Τη σύγχρονη κοινωνική και εκπαιδευτική τάση για λειτουργική εκπαιδευτική και κοινωνική ενσωμάτωση.
- Το ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου (ΦΕΚ 303/13-03-03) .

Στο οποίο έγιναν προσαρμογές σχετικά με την ποσότητα και διάταξη της ύλης, στην διασαφήνιση των στόχων κορυφής καθώς και ενδιάμεσων οι οποίοι θεωρούνται θεμελιώδεις, στην διδακτική παρέμβαση με την κατάρτιση και υλοποίηση του Έξατομικευμένου Προγράμματος .

Επίσης επιβεβλημένη θεωρείται η αξιοποίηση των εφαρμογών των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων ως διδακτικά εποπτικά πολυμέσα αλλά και ως βοηθήματα π.χ. διαπροσωπικής επικοινωνίας ή ως εναλλακτικές τεχνικές πρόσβασης σε υπολογιστικά περιβάλλοντα, αμβλύνοντας τις κινητικές αδυναμίες και τις φτωχές προσλαμβάνουσες των μαθητών από το χώρο.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην αξιοποίηση της εποπτείας του χώρου που προσφέρεται δια μέσου της Γεωμετρίας με παρατήρηση, επαφή , κίνηση, κατασκευή...και με όλα τα μέσα, σχήματα, μορφές...

Δεν θα απομακρυνθούμε από την αρχή της αισθητοποίησης και της επαφής με τη ζωή . Η αφητηρία θα είναι το συγκεκριμένο για να ακολουθήσει το εποπτικό και στη συνέχεια το αριθμητικό – γεωμετρικό σύμβολο.

«Το ποσόν και το ποιόν» της διδακτέας ύλης θα καθοριστεί σύμφωνα με τα δεδομένα της αξιολόγησης.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Τάξη	Άξονες Γνωστικού Περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής Προσέγγισης
A, B, Γ, Δ, Ε, ΣΤ	Επίλυση προβλημάτων	Οι μαθητές αναγνωρίζουν, ερευνούν και επιλύουν προβληματικές καθημερινές μαθηματικές και μη καταστάσεις. Διακρίνουν τα δεδομένα από τα ζητούμενα και κατανοούν τις σχέσεις αυτών αναπαριστώντας τα. Επιλέγουν στρατηγικές λύσεων και επαληθεύουν αυτές. Διατυπώνουν και αναδιατυπώνουν προβλήματα. Εξασκούνται στη λύση προβλημάτων καθημερινής ζωής με χρήση νέων τεχνολογιών.	Σύστημα Πολιτισμός Μονάδα-Σύνολο Ομοιότητα-διαφορά Μεταβολή Αλληλεπίδραση Επικοινωνία Χώρος-Χρόνος Ανάλυση-Σύνθεση
A –B	Αριθμοί και πράξεις	Οι μαθητές επιδιώκεται Να απαριθμούν, να διαβάζουν, να γράφουν και	Σύστημα Άτομο-Σύνολο

		να διατάσσουν τους φυσικούς αριθμούς μέχρι το 100 και στη συνέχεια μέχρι το 1.000. Να εκτελούν τις πράξεις της πρόσθεσης και αφαίρεσης μέχρι το 20 και το 100, με χρήση αριθμομηχανής και με χαρτί και μολύβι. Να εξασκηθούν σε υπολογισμούς νοερούς και κατά προσέγγιση (μέχρι το 20). Να εξοικειωθούν με καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων και διαμερισμού. Να κατανοήσουν τον πολλαπλασιασμό ως πρόσθεση του ίδιου αριθμού και να εισαχθούν στην «προπαίδεια». Να χρησιμοποιούν την αντιμεταθετική ιδιότητα στην πρόσθεση και τον πολλαπλασιασμό στην λύση προβλημάτων.	Ομοιότητα – Διαφορά Μεταβολή Επικοινωνία
	Μετρήσεις	Να πειραματίζονται στις μετρήσεις μεγεθών με αυθαίρετες και γνωστές συμβατές μονάδες και να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο. Να μετρούν διαστάσεις, να συγκρίνουν και να εκτιμούν αποτελέσματα.	Σύστημα Μονάδα-Σύνολο Διάσταση Χώρος-Χρόνος
	Χρόνος	Να διακρίνουν τη χρονική στιγμή, να προσδιορίζουν χρονικές διάρκειες (ημέρες, μήνες...) και να τις συγκρίνουν.	Σύστημα Πολιτισμός Χώρος-Χρόνος Επικοινωνία
	Χρήμα	Να γνωρίζουν τα κέρματα και τις σχέσεις τους ανάλογα με το επίπεδο τους. Να εμπλουτίζουν τις εμπειρίες τους στην επίλυση πραγματικών προβλημάτων με χρήση χρημάτων.	Σύστημα Πολιτισμός Ομοιότητα- Διαφορά Επικοινωνία
	Βάρος	Να εξοικειωθούν με την έννοια της βαρύτητας. Να πειραματίζονται με διάφορα είδη ζυγαριών	Σύστημα Πολιτισμός Μεταβολή αλληλεπίδραση Επικοινωνία
	Μοτίβα	Να διαπιστώνουν και να περιγράφουν την ύπαρξη απλών αριθμητικών και γεωμετρικών μοτίβων.	Σύστημα Πολιτισμός Ομοιότητα Μεταβολή Διάσταση
	Γεωμετρία	Να εξασκούνται στον προσανατολισμό στο χώρο. Να διακρίνουν, να ταξινομούν και να σχεδιάζουν με το χέρι ή στον Η/Υ τα γεωμετρικά σχήματα (τετράγωνο, ορθογώνιο, τρίγωνο, κύκλος). Να διακρίνουν τα γεωμετρικά στερεά (κύβος, ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, σφαίρα). Να αναγνωρίζουν και να καθορίζουν σημεία. Να σχεδιάζουν διαδρομές, ευθύγραμμα τμήματα και ευθείες με χρήση ανάλογων προγραμμάτων στον Η/Υ.	Σύστημα Χώρος Διάσταση Ομοιότητα- Διαφορά Πολιτισμός Επικοινωνία
- Δ	Γ Αριθμοί και πράξεις	Να απαριθμούν, να διαβάζουν, να γράφουν και να διατάσσουν αριθμούς μέχρι το 10.000 για να συνεχίσουν μέχρι το 1.000.000. Να λύνουν προβλήματα των τεσσάρων	Σύστημα Πολιτισμός Μεταβολή Αλληλεπίδραση

		<p>πράξεων με φυσικούς αριθμούς που δεν ξεπερνούν το 1.000.</p> <p>Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια τον υπολογιστή τσέπης.</p> <p>Να γνωρίσουν τα δεκαδικά κλάσματα και τους δεκαδικούς αριθμούς.</p> <p>Να εξασκηθούν σε απλές προσθέσεις και αφαιρέσεις δεκαδικών αριθμών με χρήση του μετρικού και νομισματικού συστήματος.</p> <p>Να εξασκηθούν στη χρήση υπολογιστή τσέπης</p>	Μονάδα-Σύνολο Διάσταση
	Μετρήσεις	<p>Να εξασκούνται στη μέτρηση μήκους, επιφάνειας, χρόνου, χρήματος και μάζας.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τις μονάδες μέτρησης σε μορφή φυσικού, δεκαδικού και συμμιγούς αριθμού, να εκτελούν προσθέσεις – αφαιρέσεις και να προβαίνουν σε απλές μετατροπές.</p> <p>Να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν, να επεκτείνουν και να επινοούν αριθμητικά και γεωμετρικά μοτίβα.</p>	Σύστημα Πολιτισμός Κόσμος- Άνθρωπος Μονάδα-Σύνολο Ομοιότητα – Διαφορά Διάσταση Μεταβολή Επικοινωνία
	Γεωμετρία	<p>Να εξασκούνται με τη βοήθεια οργάνων στη χάραξη παράλληλων και κάθετων ευθειών καθώς και στο σχεδιασμό γεωμετρικών σχημάτων.</p> <p>Να υπολογίζουν την περίμετρο απλών σχημάτων και να κατανοήσουν διαισθητικά την έννοια του εμβαδού.</p> <p>Να είναι ικανοί να διακρίνουν τα διδιάστατα – τρισδιάστατα σχήματα και τα βασικά χαρακτηριστικά τους.</p> <p>Να πειραματίζονται , να αναγνωρίζουν και να κατασκευάζουν συμμετρικά σχήματα ως προς άξονα σε τετραγωνισμένη επιφάνεια και με χρήση γεωμετρικού εκπαιδευτικού λογισμικού.</p>	Σύστημα Χώρος Ομοιότητα- Διαφορά Οργάνωση Διάσταση Πολιτισμός Επικοινωνία
	Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων	<p>Να εξασκούνται στη συλλογή, οργάνωση, αναπαράσταση και ερμηνεία ερευνητικών δεδομένων στην αρχή με αντικείμενα για να συνεχίσουν με πληροφορίες.</p>	Σύστημα Οργάνωση Ομοιότητα Διαφορά Μεταβολή
Ε –ΣΤ	Αριθμοί και πράξεις	<p>Να σταθεροποιήσουν τις προηγούμενες γνώσεις τους.Να εξασκηθούν σε νοερούς υπολογισμούς κατά προσέγγιση και με ακρίβεια.</p> <p>Να απαριθμούν, να απαγγέλλουν, να διαβάζουν, να γράφουν και να διατάσσουν φυσικούς αριθμούς μέχρι το 1.000.000.000.</p> <p>Να εκτελούν τις τέσσερις πράξεις με φυσικούς, κλασματικούς και δεκαδικούς αριθμούς.</p> <p>Να εκτελούν πρόσθεση και αφαίρεση συμμιγών αριθμών.</p> <p>Να υπολογίζουν τα πολλαπλάσια του 2,3,4,5...10 και να γνωρίζουν ποιοι αριθμοί διαιρούνται με το 2,3,4,5,9,10 και25.</p> <p>Να γνωρίζουν την ανάλυση φυσικών αριθμών</p>	Σύστημα Άτομο-Σύνολο Ομοιότητα – Διαφορά Ανάλυση-Σύνθεση

		σε γινόμενο πρώτων παραγόντων. Να εξοικειωθούν με τις δυνάμεις αριθμών.	
	Λόγοι και αναλογίες	Να γνωρίσουν τις έννοιες του λόγου, της αναλογίας, των ανάλογων ποσών και να τις εφαρμόζουν στο να κατανοήσουν και να επιλύσουν προβλήματα της δικής τους καθημερινότητας. Να εξασκηθούν σε προβλήματα ποσοστών. Να κατανοήσουν και να εφαρμόζουν την απλή μέθοδο των τριών σε όχι σύνθετα προβλήματα.	Σύστημα Πολιτισμός Άτομο-Σύνολο Αναλογία Επικοινωνία Μεταβολή
	Μετρήσεις	Να σταθεροποιήσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τη χρήση πολιτισμικά συμβατικών μονάδων μέτρησης μεγεθών (μήκος, μάζα, χρόνος, επιφάνεια, χωρητικότητα) και να εξασκηθούν στη χρήση των συνηθισμένων οργάνων μέτρησης στην καθημερινή ζωή.	Σύστημα Χώρος-Χρόνος Άτομο-Σύνολο Διάσταση Ομοιότητα-Διαφορά
	Γεωμετρία	Να εξασκούνται στο σχεδιασμό ευθύγραμμων σχημάτων και κύκλων με γεωμετρικά όργανα ή με τη χρήση Η/Υ. Να κατασκευάζουν αυτά με χρήση αναπτυσγμάτων. Να σχεδιάζουν, να ταξινομούν και να διακρίνουν είδη τριγώνων και γωνιών. Να υπολογίζουν το μήκος κύκλου και το εμβαδόν κυκλικού δίσκου καθώς τα εμβαδά και τους όγκους βασικών στερεών σχημάτων. Να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο. Να σχεδιάζουν το συμμετρικό ενός σχήματος ως προς άξονα και να διενεργούν μεταφορές, μεγεθύνσεις και σμικρύνσεις σε τετραγωνισμένο ή μη πλαίσιο. Με πειραματισμούς να διαπιστώνουν την ύπαρξη δύο ή περισσότερων αξόνων συμμετρίας	Σύστημα Χώρος Ομοιότητα-Διαφορά Οργάνωση Διάσταση Συμμετρία Πολιτισμός Αλληλεπίδραση Επικοινωνία
	Συλλογή και επεξεργασία Δεδομένων	Να εξασκούνται στη συλλογή δεδομένων και να αναπαράσταίνουν αυτά σε διαγράμματα και γραφικές παραστάσεις. Να ερμηνεύουν διαγράμματα (από θέματα σχετικά με τα ενδιαφέροντα τους), να εξάγουν συμπεράσματα και να τα παρουσιάζουν. Να εξοικειωθούν με την έννοια της πιθανότητας με προσομοιωμένες καταστάσεις διαμέσου Η/Υ και να προβαίνουν σε διατύπωση προβλέψεων.	Σύστημα Πολιτισμός Άτομο-Κοινωνία Μονάδα-Σύνολο Μεταβολή Ομοιότητα-διαφορά Χώρος-χρόνος Επικοινωνία

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Αντωνάτου Χρυσούλα

1. Ειδικοί σκοποί

Με τη διδασκαλία των μαθηματικών στο Δημοτικό Σχολείο σε μαθητές με κινητικές αναπηρίες επιδιώκεται:

Η απόκτηση βασικών μαθηματικών γνώσεων και ικανοτήτων για να καταστούν οι μαθητές ικανοί να αναπτύξουν πρακτικές δεξιότητες ζωής.

Πλές μαθηματικές δραστηριότητες που απαιτεί η καθημερινή ζωή.

Να προετοιμάσει αυτούς κατάλληλα για να καταστούν ικανοί, ανάλογα με τις ικανότητες – δυνατότητες τους, να επινοούν στρατηγικές επίλυσης μαθηματικών και μη προβλημάτων μέσα και έξω από το σχολείο.

Να κατανοούν και να χρησιμοποιούν τη μαθηματική γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας.

Να εξασκηθούν σε ομαδικές – συνεργατικές εργασίες.

Να εξοικειωθούν με τη χρήση μηχανών σύγχρονης τεχνολογίας, Η/Υ υπολογιστή τσέπης, μηχανές έκδοσης εισιτηρίων... και να κατανοήσουν την ανάγκη αξιοποίησης αυτών.

Να καλλιεργηθεί θετική στάση απέναντι στα μαθηματικά και στις εφαρμογές τους και να αποφευχθεί το άγχος και η τάση για διαφυγή των Μαθηματικών.

Να εδραιώσει την ενασχόληση με τα Μαθηματικά ως μια ευχάριστη εμπειρία και να ενθαρρύνει την επιθυμία για βαθύτερη έρευνα στους χώρους των εφαρμογών χωρίς φόβο.

Η εξοικείωση με τη διαδικασία παραγωγής συλλογισμών και της αποδεικτικής διαδικασίας.

Η ανάδειξη της δυνατότητας εφαρμογής και πρακτικής χρήσης των Μαθηματικών στις καθημερινές δραστηριότητες.

Η ανάδειξη της δυναμικής διάστασης της μαθηματικής επιστήμης (ιστορική εξέλιξη των μαθηματικών εργαλείων, συμβόλων και εννοιών).

Αξιοποιώντας στο μέγιστο τις ικανότητες των μαθητών να δοθεί ευκαιρία σε πολλούς από αυτούς να ενταχθούν επιτυχώς στη γενική εκπαίδευση.

1. Στόχοι - Θεματικές ενότητες - Ενδεικτικές δραστηριότητες

ΤΑΞΗ Α΄ - Β΄

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να αναγνωρίζουν και να ερευνούν προβληματικές καθημερινές καταστάσεις με αριθμητικά ή μη δεδομένα (ανάλογης δυσκολίας με το επίπεδο των γνώσεων τους).	<i>Επίλυση προβλήματος</i> (για όλες τις τάξεις)	Από τις καταστάσεις της καθημερινής ζωής των παιδιών θα αναδειχθούν οι αριθμητικές εκείνες δραστηριότητες διαμέσου των οποίων θα οικοδομηθούν οι αριθμητικές έννοιες και οι πρακτικές εφαρμογές των.

<p>Να εργάζονται ομαδικά ή ατομικά, με ή χωρίς καθοδήγηση.</p> <p>Να αναπαριστούν (με αντικείμενα, εικόνες, σύμβολα) τα στοιχεία του προβλήματος.</p> <p>Να κατανοούν το πρόβλημα και να είναι ικανοί να το διατυπώνουν με δικά τους λόγια.</p> <p>Να είναι ικανοί να ξεχωρίζουν τα δεδομένα και τα ζητούμενα του προβλήματος. Να διακρίνουν τα δεδομένα που είναι περιττά</p> <p>Να είναι ικανοί να κατανοούν τις σχέσεις μεταξύ δεδομένων και ζητούμενων.</p> <p>Να προτείνουν και να εφαρμόζουν στρατηγικές.</p> <p>Να θέτουν και να απαντούν σε ενδιάμεσα ερωτήματα που είναι αναγκαία για την επίλυση του προβλήματος. Να ελέγχουν το κάθε βήμα με τυπικό αποδεικτικό τρόπο είτε διαισθητικά.</p> <p>Να ελέγχουν το αποτέλεσμα με δοκιμές και επαληθεύσεις .</p> <p>Να αναζητούν άλλους τρόπους επίλυσης του ίδιου προβλήματος. Να επιχειρηματολογούν ως προς την αλήθεια μιας λύσης.</p> <p>Να παρουσιάζουν στους συμμαθητές τους με σαφήνεια την απάντησή τους, η οποία περιλαμβάνει τη στρατηγική επίλυσης και το αποτέλεσμα.</p> <p>Να αναζητούν συσχετίσεις με άλλα παρόμοια προβλήματα Να αναγνωρίζουν αντίστοιχα καθημερινά προβλήματα.</p> <p>Να εξασκούνται σε προβλήματα συναλλαγών χρησιμοποιώντας πραγματικά χρήματα και αριθμομηχανή τσέπης.</p>		<p>Τα ομαδικά παιχνίδια εκτός από την αλληλεπίδραση μεταξύ των παικτών, ανοίγουν τον δρόμο σε ένα δομημένο παιχνίδι, όπου τα παιδιά έχουν τα δικά τους κίνητρα για να σκεφτούν αλλά και να απομνημονεύσουν.</p> <p>Να λύνουν και να διατυπώνουν πρακτικά μη αριθμητικά προβλήματα</p> <p><i>Δραστηριότητες για την κατανόηση σχέσεων μεταξύ των δεδομένων και την επίλυση του προβλήματος π.χ. παρουσιάζεται το πρόβλημα δραματοποιημένο, λεκτικά ή σε εικόνα π.χ. με βίντεο προβάλλεται μια ιστορία, 3μελής οικογένεια στον κινηματογράφο ...,οι μαθητές εντοπίζουν και αναζητούν απαντήσεις σε ερωτήματα όπως τι έργο είδαν; – πόσα άτομα το είδαν; -πόσο σκόιχιζε το εισιτήριο;- τι ώρα άρχισε το έργο;- είναι αρκετά τα χρήματα που έχουν; -πόση ώρα πρέπει να περιμένουν;- τι ώρα είναι η βραδινή προβολή;... Απομονώνουν τις περιττές πληροφορίες από τα χρήσιμα δεδομένα, αναπαριστούν και σχεδιάζουν αυτά. Δοκιμάζουν αν τα δεδομένα τους επιτρέπουν να οδηγηθούν στην επιλογή της στρατηγικής επέλεξαν. Πειραματίζονται με υποτιθέμενες στρατηγικές, προσομοιώνουν το πρόβλημα, κατασκευάζουν πίνακες, σχεδιαγράμματα. Ελέγχουν την ορθότητα κάθε βήματος, αιτιολογούν το αποτέλεσμα. Διερευνούν διαφορετικούς τρόπους επίλυσης του ίδιου προβλήματος. Διαφοροποιούν το πρόβλημα, κατασκευάζουν δικά τους προβλήματα, ελέγχουν τα αποτελέσματα (Μελέτη Περιβάλλοντος, Ιστορία, Λογοθεραπεία, Εργασιοθεραπεία).</i></p> <p>Οι μαθητές διασκεδάζοντας εξασκούνται για την ευχερέστερη αντιμετώπιση των προβλημάτων με τη χρήση ανάλογων προγραμμάτων και εκπαιδευτικού λογισμικού στον Η/Υ π.χ. Word, Sketchpad, Cabri, Logo, Excel, Access...</p>
--	--	---

<p>Να απαριθμούν συλλογές αντικειμένων που περιέχουν μέχρι 10 αντικείμενα.</p> <p>Να ανταποκρίνονται σε αισθητηριακά ερεθίσματα με καταμέτρηση.</p> <p>Να κατανοούν ότι το μέγεθος ενός συνόλου δίνεται από τον τελευταίο αριθμό της απαρίθμησης.</p> <p>Να απαγγέλλουν προφορικά προς τα επάνω και αντίστροφα, 1-1 (στη συνέχεια 2-2) την ακολουθία των αριθμών μέχρι το 10.</p> <p>Να αναγνωρίζουν γρήγορα ποσότητες με δομημένη μορφή ενός, δύο και τριών στοιχείων (άμεση εκτίμηση).</p> <p>Να προσεγγίσουν πολυαισθητηριακά τα αριθμητικά σύμβολα .</p> <p>Να αναγνωρίζουν, να διαβάζουν και να γράφουν τα αριθμητικά σύμβολα στην αριθμογραμμή.</p> <p>Να μετρούν από οποιοδήποτε σημείο της αριθμοσειράς.</p> <p>Να συγκρίνουν και να ανταλλάσσουν ποσότητες μεταξύ τους, στην αρχή με χρηστικά αντικείμενα στην συνέχεια με εκπαιδευτικό υλικό και συμβολικά.</p> <p>Να κατανοήσουν με δραστηριότητες την έννοια της διατήρησης της ποσότητας και του αριθμού.</p> <p>Να κατανοήσουν την αντιστοίχιση 1 προς 2 ή προς 3...</p> <p>Να κατανοούν και να αναλύουν σε αθροίσματα τους αριθμούς μέχρι το 5 και να εξασκηθούν για να αυτοματοποιήσουν αυτά.</p> <p>Να χρησιμοποιούν το σχετικό λεξιλόγιο ...περισσότερο από...λιγότερο από...είναι αρκετά...</p> <p>Να λύνουν προβλήματα πρόσθεσης</p>	<p><i>Αριθμοί και πράξεις</i></p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 10.</p> <p>Υπολογισμοί μέχρι το 5.</p> <p>Λύση πραγματικών προβλημάτων πρόσθεσης.</p> <p>Το σύμβολο της Ισότητας (=).</p> <p>Το σύμβολο της πρόσθεσης (+).</p>	<p>Στην αρχή οι δραστηριότητες θα εστιαστούν στην ρυθμική-μηχανική μέτρηση για να ακολουθήσει η λογική μέτρηση και η μέτρηση με αντιστοίχιση.</p> <p>Οι δραστηριότητες ακολουθούν τις αρχές της πολυαισθητηριακής προσέγγισης, με πραξιακή-εικονιστική και τέλος συμβολική αναπαράσταση.</p> <p><i>Μετρούν οπτικά σήματα, στίχους, τραγουδούν, παίζουν, χορεύουν, ψηλαφούν, δαγκώνουν...).</i> <i>Παίζουν τον βουβό κινηματογράφο π.χ. απαριθμούν ψελίζοντας και οι άλλοι προσπαθούν να κατανοήσουν .</i> <i>Κατασκευάζουν με ζυμάρι αριθμούς-κουλουράκια για τη γενέθλια γιορτή.</i> <i>Αναγνωρίζουν τα αριθμητικά σύμβολα στο τηλέφωνο, στην αριθμομηχανή, στο πληκτρολόγιο του Η/Υ, σε τηλεκοντρόλ...</i> <i>Τυπώνουν στον εκτυπωτή αριθμούς με κόκκινους μεγάλους χαρακτήρες.</i> <i>Οι μαθητές ανά ζευγάρια παίζουν στον Η/Υ με το αντίστοιχο εκπαιδευτικό λογισμικό π.χ. καταμετρούν κινούμενους στόχους, ενώνουν τελίτσες με αριθμούς, επιλέγουν το χρώμα ανάλογα με το αριθμητικό σύμβολο του κάθε πλαισίου...</i> <i>Παίζουν παιχνίδια με ζάρια, με κέρματα. Περιγράφουν τους όρους του παιχνιδιού.</i> <i>(Γλώσσα, Μουσική, Φυσική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή).</i></p> <p>Εξασκούνται σε δραστηριότητες αντιστοίχισης χρησιμοποιώντας τη κατάλληλη διατύπωση π.χ. κάθε παιδί ένα ζευγάρι παπούτσια, κάθε ποδήλατο 2 ρόδες...χαρτονόμισμα 5€ με 5 κέρματα του 1...</p> <p>Λύνουν και διατυπώνουν μαθηματικά προβλήματα καθημερινότητας (αριθμητικά και μη) π.χ. είναι αρκετά τα στεφάνια για τα παιδιά ; πόσα χρήματα χρειάζομαι για να αγοράσω...</p> <p>Οι μαθητές ανά ομάδες διακρίνουν και αποδίδουν εικονιστικά (επιλέγοντας ή σχεδιάζοντας) καθημερινές καταστάσεις που περιλαμβάνουν την έννοια της πρόσθεσης.</p>
---	---	---

<p>χρησιμοποιώντας τα σύμβολα (+ , =).</p>		
<p>Να αναλύουν τους αριθμούς μέχρι το 10 με βάση την πεντάδα και τα διπλά (n+n) και να αναπαριστούν αυτούς με ποσότητες.</p> <p>Να κατανοήσουν την αντιμεταθετική ιδιότητα της πρόσθεσης δια μέσου συναλλαγών.</p> <p>Να απαγγέλλουν, να αναγνωρίζουν, να διαβάζουν και να γράφουν τα αριθμητικά σύμβολα μέχρι το 20.</p> <p>Να εκτιμούν κατά προσέγγιση ποσότητες αντικειμένων</p> <p>Να μετρούν προφορικά 5-5 και 10-10 μέχρι το 20.</p> <p>Να διακρίνουν, να αναπαριστούν (με αντικείμενα και εκπαιδευτικό υλικό, σχέδια) και να λύνουν απλά καθημερινά προβλήματα πρόσθεσης.</p> <p>Να συγκρίνουν αριθμούς μεταξύ τους και να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα σύμβολα.</p> <p>Να αναγνωρίζουν γρήγορα σε εμφανείς ποσότητες τα περισσότερα ή τα λιγότερα .</p> <p>Να χρησιμοποιούν με ακρίβεια εκφράσεις ...είναι ένα περισσότερο από... έχω λιγότερα από πριν.</p> <p>Να κατανοήσουν την αφαίρεση ως υπόλοιπο για να ακολουθήσει η αφαίρεση ως σύγκριση.</p> <p>Να αναγνωρίζουν, να διατυπώνουν και να λύνουν προβλήματα αφαίρεσης.</p> <p>Να χρησιμοποιούν κατάλληλα τα αριθμητικά επίθετα.</p>	<p><i>Αριθμοί και πράξεις</i></p> <p>Υπολογισμοί μέχρι το 10.</p> <p>Απαρίθμηση μέχρι το 20.</p> <p>Χρήση συμβόλων (=, >, <)</p> <p>Αντιμεταθετική ιδιότητα.</p> <p>Προβλήματα αφαίρεσης.</p>	<p>Διακρίνουν τα κέρματα Ευρώ με βάση το χρώμα τους ή σε κέρματα χαμηλότερης (1-2-5 λεπτά), μεσαίας (10-20-50 λ.) ή μεγαλύτερης αξίας (1 και 2 Ε.).</p> <p>Με παιγνιώδεις δραστηριότητες εξοικειώνονται με τη διαχείριση των χρημάτων.</p> <p>Υπολογίζουν τι μπορούν να αγοράσουν με 10 Ε από το μπακάλικο της τάξης ή από τον οδηγό αγοράς παιχνιδιών...</p> <p>Κατανοούν την αντιμεταθετική ιδιότητα της πρόσθεσης μέσα από τη διερεύνηση προβλημάτων.</p> <p>Μετρούν προς τα άνω ή προς τα κάτω με τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού.</p> <p>Εντοπίζουν σε καθημερινές δραστηριότητες τη χρήση εκφράσεων όπως ... χρειάζομαι περισσότερα., είναι λίγα..., είναι μικρότερος..., είναι πέμπτος...</p> <p>Υπολογίζουν ποιο όνομα έχει περισσότερα γράμματα.</p> <p>Σε δομημένες πραγματικές ποσότητες συμπληρώνουν μέχρι 5 αντικείμενα ή αφαιρούν από αυτές.</p> <p>Ανά ομάδες στο μπακάλικο της τάξης οι μαθητές κατασκευάζουν προβλήματα αφαίρεσης ως υπόλοιπο π.χ. έχω 14 Ε δίνω τα 5, πόσα θα μείνουν στο πορτοφόλι;</p> <p>Αναπαριστούν προβλήματα αφαίρεσης (ως σύγκριση) με αντικείμενα ή με υλικό π.χ. η Μαρία έχει 8 κουτιά και ο Άρης 3. Πόσα κουτιά θα δώσουμε στον Άρη για να έχει όσα έχει η Μαρία;</p>
<p>Να προσθέτουν με ευχέρεια την δεκάδα με μονάδες.</p> <p>Να εξασκηθούν με χρήση παιδαγωγικού υλικού για να αυτοματοποιήσουν στρατηγικές νοερών προσθέσεων σύμφωνα με</p>	<p><i>Αριθμοί και πράξεις</i></p> <p>Υπολογισμοί μέχρι το 20.</p>	<p>Προσθέτουν ποσότητες αντικειμένων χρησιμοποιώντας «δέσμες» των 10 και ξεχωριστές μονάδες π.χ. αυγοθήκες, δάκτυλα, ...</p> <p>Οι μαθητές ανά ομάδες παίζουν με τους αριθμούς π.χ. ζάρια με σχήματα,</p>

<p>τις ιδιότητες της πρόσθεσης π.χ. $7+5=(5+5)+2$.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τη χρήση υπολογιστή τσέπης για προσθέσεις και αφαιρέσεις.</p> <p>Να εξοικειωθούν για να κατανοήσουν στην συνέχεια την έννοια της δεκάδας, μονάδας και την θεσιακή αξία του ψηφίου.</p> <p>Να αναπαριστούν τους διψήφιους αριθμούς στον άβακα, με παιδαγωγικό υλικό και στην αριθμογραμμή.</p> <p>Να μπορούν να κατασκευάζουν την κατάλληλη αναπαράσταση του προβλήματος και μέσω αυτής να το επιλύουν.</p>		<p>με αριθμούς, με τελίτσες και ο καθένας καταγράφει την επίδοση του- μια ομάδα κατεβαίνει 1-1 τη σκάλα του 20, η άλλη 5-5 ...άλλος γράφει τα σύμβολα ...</p> <p>Λύνουν προβλήματα αύξησης (πρόσθεση) και ελάττωσης (αφαίρεση).</p> <p>Οι μαθητές καθοδηγούνται για την εκτέλεση πράξεων με τον υπολογιστή τσέπης . Εξασκούνται στην λειτουργία των πλήκτρων (τα σύμβολα της πρόσθεσης, αφαίρεσης και ισότητας καθώς και το C (Clear) ή CE (Clear Entry) που απαλείφει τον τελευταίο αριθμό που έχει πληκτρολογηθεί 0.</p> <p>Για την αφαίρεση να δοθούν δραστηριότητες της μορφής $\alpha - \beta =$ και όχι $\alpha + \dots = \beta$ ή $\dots + \alpha = \beta$. Να χρησιμοποιηθεί εποπτικό υλικό και πραγματικά αντικείμενα για προσθέσεις και αφαιρέσεις και όχι η αριθμογραμμή με βέλη.</p>
<p>Να απαριθμούν αντικείμενα μέχρι το 100.</p> <p>Να ομαδοποιούν αντικείμενα και παιδαγωγικό υλικό με βάση το δεκαδικό σύστημα.</p> <p>Να μετρούν προφορικά 10-10 αρχικά μέχρι το 50 και μετά μέχρι το 100.</p> <p>Να εκτιμούν γρήγορα την πληθικότητα αντικειμένων (με δομημένες τις δεκάδες και μονάδες).</p> <p>Να βρίσκουν τον προηγούμενο και τον επόμενο ενός αριθμού.</p> <p>Να συγκρίνουν δύο φυσικούς αριθμούς και να χρησιμοποιούν σωστά τα σύμβολα σύγκρισης.</p>	<p>Απαρίθμηση μέχρι το 100.</p> <p>Διάταξη και σύγκριση φυσικών αριθμών.</p>	<p>Καταμετρούν ανά 10-10 τις αυγοθήκες .</p> <p>Στο βίντεο προβάλλονται χορευτικές – αθλητικές ομάδες ,οι μαθητές αναζητούν εύκολους τρόπους καταμέτρησης, ανά 5-5 , 10-10...</p> <p>Χρησιμοποιούν το πολυβασικό υλικό του Dienes, άβακα, αριθμητήριο και οπωσδήποτε νομίσματα και το μέτρο.</p> <p>Δίνεται υλικό το οποίο το ομαδοποιούν σύμφωνα με το δεκαδικό σύστημα και γράφουν τον αριθμό που προκύπτει. Δίνονται αριθμοί για να τους μετατρέψουν σε υλική αναπαράσταση με υλικό Dienes και σε εικονιστική αναπαράσταση π.χ. με κύκλους.</p>
<p>Να εφαρμόζουν διαδικασίες ομαδοποιήσεων ή ανταλλαγών με δεκάδες και μονάδες για να συνεχίσουν με εκατοντάδες και χιλιάδες.</p> <p>Να εξασκηθούν σε γρήγορες νοερές τεχνικές πρόσθεσης με βάση τη δεκάδα, την πεντάδα και την δυάδα $27+13=20+10+(7+3)$. Να ελέγχουν</p>	<p>Υπολογισμοί από το 0-100.</p> <p>Νοεροί υπολογισμοί.</p>	<p>Τα παιδιά παίζουν με κάρτες, ο καθένας αθροίζει τις μονάδες του, παίζουν παραλλαγές του ντόμινο (συμπληρώνουν με 5 κουκίδες λιγότερες ή περισσότερες).</p> <p>Να αναγνωρίζουν τα νομίσματα και τα χαρτονομίσματα μέχρι το 100.</p> <p>Προβαίνουν σε νοερούς υπολογισμούς</p>

<p>το αποτέλεσμα με τον υπολογιστή τσέπης.</p> <p>Να προσθέτουν νοερά κατά προσέγγιση.</p> <p>Να αναπαριστάνουν απλά προβλήματα πρόσθεσης και αφαίρεσης.</p> <p>Να προσθέτουν και να αφαιρούν σύνολα αντικειμένων, με ιδιαίτερη ευχέρεια, για να συνεχίσουν στον εικονιστικό και συμβολικό τρόπο.</p> <p>Να εξοικειωθούν με την έννοια της αφαίρεσης ως αντίστροφη πράξη της πρόσθεσης.</p>	<p>Υπολογισμοί κατά προσέγγιση.</p> <p>Υπολογιστής τσέπης.</p>	<p>και ελέγχουν το αποτέλεσμα με τον υπολογιστή τσέπης.</p> <p>Οι μαθητές ανά δύο παίζουν παιχνίδια με Ευρώ ελέγχουν το αποτέλεσμα με αριθμομηχανή η οποία έχει χαρτοταινία, γράφουν τους αλγόριθμους στο τετράδιο τους.</p> <p><i>Διαβάζουν και σχολιάζουν λογοτεχνικά κείμενα σχετικά με τους αριθμούς π.χ. Το πειραχτήρι των αριθμών του Χάνς Μάγκνους Εντσενσμπεργκερ Παιχνίδια ρόλων π.χ. στο μπακάλικο της τάξης οι μαθητές γίνονται αγοραστές, πωλητές (ραφτάδικο, μπακάλικο...) μετρούν, υπολογίζουν νοερά κατά προσέγγιση ή με ακρίβεια, συγκρίνουν, αποφασίζουν τι θα αγοράσουν σύμφωνα με τις ανάγκες τους και τα χρήματά τους, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο.</i></p>
<p>Οι μαθητές πρέπει να μπορούν</p> <p>Να εφαρμόζουν διαδικασίες ομαδοποιήσεων ή ανταλλαγών, με δεκάδες, εκατοντάδες και χιλιάδες.</p> <p>Να γράφουν και να ονομάζουν τους φυσικούς αριθμούς μέχρι το 1.000 και να περνούν από τη λεκτική στη συμβολική γραφή και αντίστροφα.</p> <p>Να παριστάνουν τριψήφιους αριθμούς σαν άθροισμα μονάδων, δεκάδων και εκατοντάδων.</p> <p>Να διακρίνουν την αξία θέσης των ψηφίων.</p> <p>Να είναι ικανοί να διατάσσουν τους φυσικού αριθμούς.</p>	<p>Οι αριθμοί από το 100 μέχρι το 1.000. Ανάγνωση και γραφή.</p> <p>Διάταξη και σύγκριση φυσικών αριθμών.</p>	<p>Ανά ομάδες οι μαθητές πειραματίζονται με το εκπαιδευτικό υλικό του Dienes, με ανάλογο λογισμικό ή χρησιμοποιώντας την αριθμομηχανή στον Η/Υ (π.χ. προσθέτουν 10-10 ή 100-100, τυπώνουν τα αποτελέσματα και σχολιάζουν.</p> <p><i>Η τάξη εργάζεται με θέμα «οι αριθμοί στη ζωή μας», εντοπίζουν σε ποιες δραστηριότητες της καθημερινής ζωής χρησιμοποιούμε τους αριθμούς. Καταγράφουν, ομαδοποιούν σε πίνακες. Ο εκπρόσωπος της κάθε ομάδας ανακοινώνει τις καταγραφές. (Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή, Μουσική, Φυσικοθεραπεία, Εργοθεραπεία).</i></p>
<p>Να κατανοήσουν την πράξη του πολλαπλασιασμού ως πρόσθεση του ίδιου αριθμού μέσα από βιωματικές καταστάσεις.</p> <p>Να εξοικειωθούν σε πρώτη φάση με τη συνήθη προφορική πρακτική του νοερού πολλαπλασιασμού (προπαίδια) και των γραπτών οριζόντιων γινομένων.</p> <p>Να γνωρίσουν την αντιμεταθετική</p>	<p>Εισαγωγή στον πολλαπλασιασμό.</p> <p>Το σύμβολο « . ».</p> <p>Αντιμεταθετική ιδιότητα.</p>	<p>Βιωματικές καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων π.χ. κάθε παιδί κάνει διαδρομές, για να αντιληφθεί την έννοια του «φορές». Σε κάθε διαδρομή μεταφέρει τον ίδιο αριθμό αντικειμένων και τα δίνει σε κάθε συμμαθητή του. Η ομάδα αναζητά τρόπους υπολογισμού των αντικειμένων που μεταφέρθηκαν. Εξασκούνται στο νοερό πολλαπλασιασμό, στην αρχή με τα γινόμενα του 2 και 1 για να συνεχίσουν με το 10 και το 5. Λένε τα γινόμενα στη</p>

ιδιότητα του γινομένου.		σειρά, αντίστροφα και ανακατεμένα π.χ. $2 \times 5 = 10$ και $5 \times 2 = 10$.
<p>Να εξοικειωθούν με την έννοια του διαμερισμού που παραπέμπει στη διαίρεση μέτρησης διαμέσου πραγματικών καταστάσεων της ομάδας.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του μισού.</p>	Εισαγωγή στην έννοια του διαμερισμού	<p><i>Εργάζονται ομαδικά σε βιωματικές καταστάσεις μοιρασιάς (δίκαιης, άνισης) και εξίσωσης μεριδίων, π.χ. Η Μαρία έχει γενέθλια, έφερε 5 κουτιά με γλυκά, κάθε κουτί έχει 3 γλυκά. Πόσα γλυκά θα πάρει κάθε παιδί (ομάδα 5 ατόμων);</i></p>
	<i>Μετρήσεις</i>	
<p>Να μετρούν διάφορα μεγέθη με γνωστές ή αυθαίρετες μονάδες μέτρησης.</p> <p>Να επινοούν και να χρησιμοποιούν αυθαίρετες μονάδες για να συγκρίνουν δύο μεγέθη.</p> <p>Να συγκρίνουν δύο ή περισσότερα αντικείμενα ως προς τα μεγέθη των διαστάσεων τους, κατά εκτίμηση ή με μέτρηση.</p> <p>Να απεικονίζουν τα δεδομένα σε πίνακες διπλής ή τριπλής εισόδου.</p> <p>Να χρησιμοποιούν εκφράσεις ψηλότερος από μένα... τόσο μακρύ όσο το χέρι μου...</p> <p>Να εξοικειωθούν με τη διάκριση των τριών διαστάσεων.</p> <p>Να εξοικειωθούν με μετρήσεις χρησιμοποιώντας ως μονάδα το μέτρο.</p> <p>Να εξοικειωθούν με την έννοια της επιφάνειας.</p>	<p>Μήκος, ύψος, πλάτος</p> <p>(εμπειρικές μετρήσεις – συγκρίσεις)</p> <p>Σχετικό λεξιλόγιο.</p> <p>Επιφάνεια</p>	<p>Ερευνούν και διακρίνουν τις τρεις διαστάσεις σε χρηστικά αντικείμενα, σε γεωμετρικά σχήματα και σώματα, σε κατασκευές, στο χώρο.</p> <p>Δίνονται ευκαιρίες για εξάσκηση μέτρησης διαστάσεων με αυθαίρετες μονάδες π.χ χρησιμοποιώντας ως μονάδα μέτρησης τα χέρια τους.</p> <p>Ακολουθούν οδηγίες για να σχεδιάσουν απλές φόρμες με το χέρι, στον Η/Υ ή με παιδαγωγικό υλικό</p> <p>Να διασαφηνιστούν οι τρεις διαστάσεις, μήκος, ύψος, πλάτος – βάθος.</p> <p>Χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο για να εξηγήσουν το τι κάνουν, το γιατί και το πως.</p> <p>Μέτρηση επιφανειών χρησιμοποιώντας ως μονάδα μέτρησης άλλες μικρότερες επιφάνειες και γεωμετρικά σχήματα π.χ. τριγωνάκια.</p>
<p>Να διακρίνουν την χρονική στιγμή και να εκτιμούν τη διάρκεια των χρονικών διαστημάτων.</p> <p>Να διατάσσουν καθημερινά γεγονότα σύμφωνα με τη χρονική τους τέλεση.</p> <p>Να χρησιμοποιούν αυθαίρετες μονάδες μέτρησης χρόνου (κλειψύδρα, μουσική, αριθμηση, παλαμάκια...).</p> <p>Να εξοικειωθούν με την έννοια του χρόνου και να μπορούν να</p>	<p>Χρόνος</p> <p>Χρονικό διάστημα.</p> <p>Χρονική στιγμή.</p> <p>Αυθαίρετες μονάδες μέτρησης.</p>	<p>Τα παιδιά διατυπώνουν τις καθημερινές δραστηριότητες τους με αλληλουχία, τις διατάσσουν στο ημερήσιο ημερολόγιο (χρονόγραμμα), διευκρινίζουν τι κάνουν το πρωί, το μεσημέρι, το απόγευμα, το βράδυ...</p> <p><i>Δραματοποιούν και καταγράφουν στιγμές από την καθημερινή ζωή π.χ. ασχολίες που γίνονται σε ημερήσια ή εβδομαδιαία βάση στο σχολείο ή στο σπίτι, όπως πριν το φαγητό πλένω τα χέρια μου, κάθε Τρίτη απόγευμα πάω κολυμβητήριο, το ερχόμενο Πάσχα θα επισκεφτώ την γιαγιά στο νησί...</i></p>

συγκρίνουν χρονικές διάρκειες (μέρες της εβδομάδας, μήνες του έτους, εποχές...).		(Αισθητική Αγωγή, Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Λογοθεραπεία).
<p>Να εξοικειωθούν με την ανταλλακτική και αποταμιευτική αξία των χρημάτων.</p> <p>Να διακρίνουν εμπειρικά τα διάφορα νομίσματα σε επίπεδο ανάλογο των αριθμητικών τους γνώσεων τους.</p> <p>Να συλλαμβάνουν διαισθητικά την αξία των νομισμάτων.</p> <p>Να εμπλουτίζουν τις εμπειρίες τους στην επίλυση πραγματικών προβλημάτων κάνοντας χρήση πραγματικών νομισμάτων.</p>	Χρήμα	<p>Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των κερμάτων και χαρτονομισμάτων του Ευρώ.</p> <p>Χρησιμοποιούν τους όρους φτηνό- ακριβό.</p> <p><i>Οι μαθητές συλλέγουν κέρματα από διαφορετικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εργαζόμενοι ομαδικά ταξινομούν αυτά με 1 ή 2 κριτήρια, μέγεθος, χρώμα, υλικό... Συμπληρώνουν πίνακες διπλής εισόδου. Σκιαγραφούν τα κέρματα κάθε χώρας ,σχεδιάζουν τη σημαία ...,συναλλάσσονται ταξιθεύοντας ... (Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή- Αυτονομία, Εργασιοθεραπεία).</i></p>
<p>Να εξοικειωθούν με την έννοια της βαρύτητας.</p> <p>Να πειραματιστούν με ζυγαριές χρησιμοποιώντας ως μονάδα μέτρησης το κιλό.</p> <p>Να χρησιμοποιούν σωστά τις εκφράσεις όπως ελαφρύτερο από...το μήλο έχει το ίδιο βάρος με το βιβλίο.</p>	Βάρος	<p>Το φυσικό βασικό φαινόμενο ότι όλα τα πράγματα έχουν ένα βάρος να βιωθεί μέσα από δραστηριότητες και παραδείγματα π.χ μανάβικο στη τάξη, τα παιδιά ζυγίζουν με διαφορετικές ζυγαριές, συγκρίνουν, συμπληρώνουν, αφαιρούν, μοιράζουν σε καλάθια, γράφουν, χρησιμοποιούν αριθμομηχανή με ταινία, τα μεταφέρουν.</p> <p>Ζυγίζουν τα βαράκια που χρησιμοποιούν στη Φυσικοθεραπεία. (Πληροφορική, Εργοθεραπεία, Φυσικοθεραπεία).</p>
<p>Να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν και να επεκτείνουν αριθμητικά γεωμετρικά μοτίβα.</p>	Μοτίβα	<p><i>Οι μαθητές , εν όψη των Απόκρεων για να στολίσουν την τάξη, επεκτείνουν και επινοούν γεωμετρικά- χρωματικά μοτίβα, κάνουν χαρτοκοπτική, χαρτοκολλητική ... Χορεύουν γαϊτανάκι με τα αμαξίδια. (Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή ,Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα , Μυθολογία).</i></p>
<p>Να τοποθετούν, να εντοπίζουν και να μετατοπίζουν αντικείμενα σε σχέση με τους ίδιους ή σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς.</p> <p>Να προσανατολίζονται αντιδρώντας στη διέγερση αισθητηρίων οργάνων .</p>	<p>Γεωμετρία</p> <p>Προσανατολισμός</p> <p>Ευθεία –</p>	<p><i>Οι μαθητές βιώνουν το χώρο με παιχνίδια, παίζουν την τυφλόμυγα, ανταποκρίνονται με κίνηση σε ακουστικές αλληλουχίες, σε οπτικές παραστάσεις, σε μυρωδιές... κατευθύνονται προς την έξοδο κινδύνου-άσκηση εκκένωσης κτιρίου Παίζουν το παιχνίδι του «χαμένου θησαυρού».</i></p>

<p>Να βιώνουν και να αναγνωρίζουν την κίνηση σε ευθεία-καμπύλη – τεθλασμένη γραμμή.</p> <p>Να διακρίνουν τις γωνίες στο χώρο και στα αντικείμενα.</p> <p>Να χρησιμοποιούν εκφράσεις όπως ,...είναι επίπεδο, πιο ψηλά από..., δεξιά, ανατολή...</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να ορίζουν σημεία στο χώρο. Να σχεδιάζουν ευθύγραμμο τμήματα και ευθείες σε λευκό ή τετραγωνισμένο χαρτί.</p> <p>Να μετρούν και να συγκρίνουν ευθύγραμμο τμήματα με συμβατικές μονάδες μέτρησης.</p> <p>Να διακρίνουν τα σχήματα των επιπέδων του τριγώνου, τετραγώνου, ορθογώνιου, κύκλου.</p> <p>Να διακρίνουν τα γεωμετρικά στερεά (κύβος, ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο και σφαίρα).</p> <p>Κατανοούν την διατήρηση του σχήματος σε διάφορες θέσεις.</p> <p>Να παρατηρούν αν ένα σχήμα έχει άξονα συμμετρίας.</p>	<p>καμπύλη-τεθλασμένη γραμμή.</p> <p>Ευθύγραμμο τμήμα.</p> <p>Σημεία</p> <p>Επίπεδα σχήματα.</p> <p>Στερεά σώματα.</p> <p>Συμμετρία</p>	<p><i>(Γλώσσα, Φυσική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Λογοθεραπεία).</i></p> <p>Δίνονται ευκαιρίες για περιγραφή διαδρομών.</p> <p>Δίνονται ευκαιρίες για αναγνώριση σχημάτων στο περιβάλλον, συσχετίζουν το σχήμα με τη σωστή ονομασία. Καταλαβαίνουν από την περιγραφή για ποιο σχήμα πρόκειται (Εργοθεραπεία, Λογοθεραπεία).</p> <p>Αναπαράγουν και σχεδιάζουν σχήματα με το χέρι, το χάρακα, σε τετραγωνισμένο ή λευκό χαρτί.</p> <p>Ζωγραφίζουν ελεύθερα σχήματα στον Η/Υ π.χ. με το Sketchpad.</p> <p>Ανακατασκευάζουν απλά παζλ.</p> <p>Πειραματίζονται με τα στοιχεία του κινέζικου παζλ στην κατασκευή σχημάτων.</p> <p>Συνειδητοποιούν ότι υπάρχουν διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα στα σχήματα. Ελέγχουν την ύπαρξη συμμετρίας, με τη διαδικασία της δίπλωσης ή με το ανάλογο εκπαιδευτικό λογισμικό.</p>
---	---	---

ΤΑΞΗ Γ-Δ

<p>Να ενεργοποιούν, να εφαρμόζουν και να σταθεροποιήσουν τις ήδη αποκτημένες γνώσεις για την ομαλή μετάβαση στις νέες έννοιες.</p> <p>Να ερευνούν προβληματικές καταστάσεις σχετικές με τις έννοιες της τάξης τους και το επίπεδο κατανόησης τους.</p>	<p>Επίλυση προβλήματος</p>	<p>Ο δάσκαλος σύμφωνα με τα δεδομένα της αξιολόγησης θα προσδιορίσει τους άξονες παρέμβασης . <i>Επίλυση προβλημάτων με δραματοποιήσεις, παιχνίδια, συναλλαγές, προσομοιωμένες καταστάσεις διαμέσου σύγχρονης τεχνολογίας. (Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσικοθεραπεία , Κολυμβητήριο, Ιππασία, Πληροφορική).</i></p>
--	-----------------------------------	---

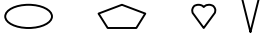
<p>Οι μαθητές να είναι ικανοί</p> <p>Να γράφουν και να ονομάζουν τους αριθμούς μέχρι το 10.000 και να περνούν από τη λεκτική στη συμβολική γραφή και αντίστροφα.</p> <p>Να αναπαριστούν και να αναγνωρίζουν γρήγορα ποσότητες με δομημένη μορφή (μονάδες χιλιάδες- χιλιάδες -εκατοντάδες- μονάδες...).</p> <p>Να διακρίνουν τη διαφορετική αξία καθενός από τα ψηφία που σχηματίζουν ένα φυσικό αριθμό.</p> <p>Να συγκρίνουν φυσικούς αριθμούς και να τους διατάσσουν στην αριθμογραμμή εντοπίζοντας τη θέση σημείου.</p>	<p><i>Αριθμοί και πράξεις</i></p> <p>Δεκαδικό σύστημα αρίθμησης.</p> <p>Ακέραιοι αριθμοί μέχρι το 10.000.</p> <p>Διάταξη και σύγκριση</p>	<p>Καταμέτρηση με διάφορους τρόπους φυσικών αριθμών μέχρι το 10.000. Αναπαράσταση αριθμών με το υλικό Dienes και γραφή αυτών.</p> <p>Χρήση αριθμομηχανής και εκπαιδευτικού λογισμικού.</p> <p>Διάκριση της διαφορετικής αξίας του ίδιου ψηφίου ανάλογα με τη θέση.</p> <p>Παρεμβολή ενός ή περισσοτέρων αριθμών ανάμεσα σε δύο άλλους.</p> <p>Κατανοούν την διαφορετική ποσότητα που εκφράζουν οι αριθμοί με δραστηριότητες συναλλαγών π.χ. μία τυρόπιτα κοστίζει 1 Ευρώ, 1 πλυντήριο 200 Ε , ημερομίσθιο-μισθός... (Μελέτη Περιβάλλοντος, Πληροφορική).</p>
<p>Να εκτελούν προσθέσεις και αφαιρέσεις με υλικό, με τη βοήθεια της γραφής ή της αριθμομηχανής και νοερά</p> <p>Να κατανοήσουν την αξία θέσης ψηφίου και στη κάθετη διάταξη πρόσθεσης και αφαίρεσης.</p> <p>Να εφαρμόζουν τις συνηθισμένες τεχνικές εκτέλεσης των πράξεων (πρόσθεση, αφαίρεση) με τριψηφίους ή τετραψηφίους αριθμούς, με ή χωρίς κρατούμενα.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τις ιδιότητες της πρόσθεσης και αφαίρεσης.</p> <p>Να υπολογίζουν κατά προσέγγιση.</p>	<p>Υπολογισμοί (προσθέσεις – αφαιρέσεις) με τους αριθμούς από 0-1.000.</p>	<p>Προσθέτουν και αφαιρούν νοερά χρησιμοποιώντας τεχνικές του δεκαδικού συστήματος π.χ. $400+317 = (4E +3E) +17 M$.</p> <p>Εξασκούνται σε υπολογισμούς με επιτραπέζια παιχνίδια π.χ. «μονόπολη», «ταξιδεύω στον κόσμο», «μπίνγκο»...</p> <p><i>Μελετούν στατιστικούς πίνακες μισθών των εργατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.</i></p> <p><i>Καταρτίζουν τον οικογενειακό και προσωπικό προϋπολογισμό με τη βοήθεια του Η/Υ.</i></p> <p><i>(Μελέτη Περιβάλλοντος, Ιστορία, Γεωγραφία).</i></p>
<p>Να στρογγυλοποιούν φυσικούς αριθμούς σε καθημερινές δραστηριότητες.</p> <p>Να ελέγχουν προσεγγιστικά το αποτέλεσμα μιας πράξης.</p>	<p>Μέθοδοι προσεγγιστικού υπολογισμού και στρογγυλοποίησης</p>	<p>Οι μαθητές καταγράφουν στο σούπερ –μάρκετ τις αναγραφόμενες τιμές προϊόντων καθημερινής χρήσης, στρογγυλοποιούν τις τιμές, εξάγουν τον εβδομαδιαίο «οικογενειακό προϋπολογισμό» για είδη πρώτης ανάγκης, σχέση αυτού με το ημερομίσθιο (Αγωγή Υγείας, Αγωγή Καταναλωτή, Αγωγή του Πολίτη).</p>
<p>Να σταθεροποιήσουν και να ολοκληρώσουν τη συνήθη</p>	<p>Ο αλγόριθμος του</p>	<p>Οι μαθητές αναπαριστούν γινόμενα με διάφορα υλικά π.χ καπάκια, γράφουν</p>

<p>προφορική πρακτική του νοερού πολλαπλασιασμού (προπαίδια) και των γραπτών οριζόντιων γινομένων.</p> <p>Να απεικονίζουν και να λύνουν νοερά απλά προβλήματα πολ/σμού και να επαληθεύουν.</p> <p>Να πολ/ζουν με ευχέρεια ακέραιους με το 10, 100, 1.000 .</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια πολ/σια αριθμού ,μονάδας μέτρησης. Να κατανοήσουν ότι η αντιμεταθετική ιδιότητα ισχύει στην πρόσθεση και στον πολ/σμό.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τις ιδιότητες των πράξεων διαμέσου πραγματικών προβλημάτων. Να αναλύουν και να ανασυνθέτουν ένα γινόμενο (εφόσον είναι δυνατό) για να το υπολογίσουν ευκολότερα με τη βοήθεια των ιδιοτήτων του πολλαπλασιασμού.</p>	<p>πολλαπλασιασμο ύ. Ιδιότητες</p>	<p>τις προσθέσεις και τα γινόμενα .</p> <p>Εξάσκηση σε νοερούς πολλαπλασιασμούς χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές π.χ. $4 \times 5 = 20$, $5 \times 4 = 20$, $4 \times 6 = 24$, $6 \times 4 = 24$, $4 \times 7 \dots$, τα γινόμενα του 9 είναι κατά 1 Δ μικρότερα από τον πολ/στέο $9 \times 6 = 54$, $9 \times 8 = 72 \dots$</p> <p>Ανά ομάδες πειραματίζονται με την αριθμομηχανή τσέπης ή με χαρτοταινία ή στην αριθμομηχανή του Η/Υ ή του κινητού τηλεφώνου με γινόμενα π.χ. $99 \times 10 = 990$, $99 \times 100 = 9.900 \dots$ $10 \times 10 = 100$, $10 \times 10 \times 10 = 1.000 \dots$ Διαμέσου προβληματικών καταστάσεων να υπολογίζουν τα 2πλάσια...10πλάσια αριθμών και να χρησιμοποιούν τους πίνακες του πολλαπλασιασμού.</p>
<p>Να χρησιμοποιούνται πραγματικές ανάγκες για να αναπαρασταίνουν απλά προβλήματα διαίρεσης (μέτρησης) με αντικείμενα, σχήματα και στη συνέχεια με σύμβολα</p> <p>Να μπορούν να εκτελούν νοερά απλές διαιρέσεις με μονοψήφιο διαιρέτη νοερά, στην αριθμομηχανή και γραπτώς.</p> <p>Να μπορούν να εκτελούν διαιρέσεις με διψήφιος στην αριθμομηχανή.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι η διαίρεση και ο ο πολ/σμός είναι αντίστροφες πράξεις.</p> <p>Να μπορούν να ελέγχουν το αποτέλεσμα της διαίρεσης με τη δοκιμή.</p> <p>Να κατανοήσουν την διαίρεση μερισμού.</p>	<p>Ευκλείδια διαίρεση</p>	<p>Με λεκτική βοήθεια διατυπώνουν προβλήματα διαίρεσης (μέτρησης και μερισμού) και αναζητούν τον εύκολο τρόπο υπολογισμού του συμπεράσματος.</p> <p>Παίζουν ανά δύο στον Η/Υ, ο ένας κάνει διαιρέσεις ή πολ/σμούς του τύπου $12 : 4 = 3$, $120 : 40 = 30$ ή $6 \times 3 = 18$, $6 \times 30 = 180$, $6 \times 300 = 1800$ ο άλλος καταγράφει στο WORD, συγκρίνουν, συζητούν για το δεκαδικό σύστημα.</p> <p><i>Οργανώνουν το φαγητό για την γιορτή της τάξης (έναρξη σχολικής χρονιάς) , καταγράφουν τι θα αγοράσουν , κοστολογούν αυτά με ακέραιους αριθμούς , βρίσκουν τι ποσό αναλογεί στον καθένα τους (Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσική Αγωγή, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Επικοινωνία, Αγωγή του Καταναλωτή).</i></p> <p>Ο αλγόριθμος της διαίρεσης θα λυθεί όπως έχει επικρατήσει πολιτισμικά</p>

<p>Να κατανοήσουν την έννοια υποδιαίρεση μονάδας μέτρησης.</p> <p>Να μπορούν να εκτελούν γρήγορα διαιρέσεις με το 10,100,1000.</p> <p>Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια την αριθμομηχανή.</p>		<p>στη χώρα μας.</p> <p>Με αναπαράσταση προβλημάτων να κατανοήσουν ότι ο πολλαπλασιασμός και η διαίρεση είναι αντίστροφες πράξεις.</p> <p>Ανά ομάδες παίζουν «κάρτες με δυο όψεις», στην μια πλευρά έχουν μια διαίρεση $54 : 6 = \dots$ και στην άλλη το σχετικό δεδομένο του πολλαπλασιασμού $6 \times 9 = \dots$</p>
<p>Να μπορούν να συνδέουν τη λεκτική με τη συμβολική γραφή των αριθμών και να περνούν από τη μια μορφή στην άλλη ως το 1.000.000.</p> <p>Να διακρίνουν τον αριθμό των δεκάδων, εκατοντάδων χιλιάδων...</p> <p>Να εφαρμόζουν διαδικασίες ομαδοποιήσεων ή ανταλλαγών με δεκάδες, εκατοντάδες, χιλιάδες κ.λ.π.</p> <p>Να διατάσσουν και να συγκρίνουν φυσικούς αριθμούς.</p>	<p>Γνώση φυσικών αριθμών μέχρι το 1.000.000.</p> <p>Διάταξη και σύγκριση</p>	<p>Καταμέτρηση με διάφορους τρόπους φυσικών αριθμών μέχρι το 1.000.000. Οι μαθητές να εμπεδώσουν ότι το αριθμητικό μας σύστημα στηρίζεται α) στην αξία θέσης ψηφίου β) η βάση είναι το δέκα γ) χρησιμοποιεί το μηδέν και δ) ακολουθεί την προσθετική αρχή.</p> <p>Ομαδική εργασία από την ιστορία των Μαθηματικών « η πορεία προς το ινδοαραβικό αριθμητικό σύστημα» (Ιστορία των Μαθηματικών, Πληροφορική, Γλώσσα, Γεωγραφία).</p>
<p>Να κατανοούν και να προσδιορίζουν απλές κλασματικές μονάδες π.χ. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{10}$,...</p> <p>Να μπορούν να συγκρίνουν, με τη βοήθεια κατάλληλων αναπαραστάσεων, απλές κλασματικές μονάδες.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι κάθε κλάσμα προσδιορίζει και μια διαίρεση.</p> <p>Να περνούν από ένα δεκαδικό αριθμό σε μια κλασματική δεκαδική γραφή και αντίστροφα</p> <p>Να διακρίνουν και να γράφουν με ευχέρεια την έννοια του μισού με κλασματική και δεκαδική μορφή.</p> <p>Να χρησιμοποιούν σωστά τους συνήθεις κανόνες γραφής των</p>	<p>Κλάσματα</p> <p>Δεκαδικά κλάσματα και δεκαδικοί αριθμοί.</p>	<p><i>Εισαγωγή στα κλάσματα με τη βοήθεια κατάλληλων φυσικών μοντέλων ή αναπαραστάσεων π.χ. κόψιμο ενός πορτοκαλιού-εικόνων, λωρίδες κλασμάτων, μονάδες μέτρησης και υποδιαίρεσεις των (μέτρο, Ευρώ...)</i> (εισαγωγή στους δεκαδικούς αριθμούς).</p> <p><i>Δίνονται ευκαιρίες για χρησιμοποίηση και κατανόηση των κλασμάτων και δεκαδικών σε οικείες καταστάσεις π.χ. $\frac{1}{4}$ πίτσας στοιχίζει 1Ευρώ. Χρειάζομαι 50εκ. κορδέλα δηλαδή τα 0,5 του μέτρου ή 50/100 του μέτρου. Κατασκευάζουν μακέτες (υπό κλίμακα) οικείων χώρων (Αισθητική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος).</i></p> <p>Τα τετράγωνα δεκαδικών (decimal squares) που κυκλοφορούν στο εμπόριο βοηθούν τους μαθητές να εποπτικοποιήσουν την έννοια των δεκαδικών. Το υλικό μπορεί να κατασκευαστεί από ομάδα εργασίας.</p> <p>Οι μαθητές να αντιληφθούν ότι στους</p>

<p>δεκαδικών αριθμών.</p> <p>Να εξασκηθούν στην μέτρηση διαστάσεων χρησιμοποιώντας το μέτρο και τις υποδιαιρέσεις του.</p> <p>Να διακρίνουν τη σημασία καθενός από τα ψηφία ενός δεκαδικού αριθμού.</p> <p>Να κατανοήσουν την εφαρμογή του δεκαδικού συστήματος στις μονάδες μέτρησης των διαστάσεων για να συνεχίσουν περαιτέρω με το Ευρώ.</p>		<p>δεκαδικούς όπως και στους ακέραιους όσο προχωράμε προς τα δεξιά οι αριθμοί μικραίνουν κατά δέκα φορές σε σχέση με τον προηγούμενο τους . Οι δραστηριότητες αυτές να συνδεθούν με δραστηριότητες του μετρικού και νομισματικού συστήματος, που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την έννοια της αξίας θέσης του ψηφίου.</p>
<p>Να συγκρίνουν με ευχέρεια δύο δεκαδικούς αριθμούς.</p> <p>Να διατάσσουν δεκαδικούς και ακέραιους αριθμούς στην αριθμογραμμή.</p> <p>Να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο.</p> <p>Να κατακτήσουν τις συνηθισμένες τεχνικές εκτέλεσης της πρόσθεσης και της αφαίρεσης δεκαδικών.</p> <p>Να μπορούν να μετατρέπουν οριζόντιες γραφές, με προσθέσεις και αφαιρέσεις δεκαδικών και φυσικών , σε κάθετες και να εκτελούν τις πράξεις.</p> <p>Να μπορούν να επιλύουν προβλήματα που αναφέρονται στις τέσσερις πράξεις.</p>	<p>Διάταξη και σύγκριση δεκαδικών αριθμών.</p> <p>Πρόσθεση και αφαίρεση δεκαδικών.</p>	<p>Εξάσκηση στην εκτέλεση πράξεων δεκαδικών με τη βοήθεια του υπολογιστή τσέπης, να δοθεί προσοχή στη θέση της υποδιαστολής. Η χρήση της υπολογιστικής μηχανής είναι απαραίτητη στη διδασκαλία των δεκαδικών και πρέπει να χρησιμοποιείται τόσο για την ανάπτυξη της όσο και για την εμπέδωσή τους.</p> <p>Εξασκούνται στη λύση πραγματικών προβλημάτων με Ευρώ και τις υποδιαιρέσεις τους Π.χ. πώς κατανάλωσα το χαρτζιλίκι της εβδομάδας;</p> <p>Να χρησιμοποιηθεί εκπαιδευτικό υλικό στην πρόσθεση και αφαίρεση δεκαδικών αριθμών π.χ. πολυβασικό υλικό Dienes .Επίσης να πειραματιστούν με ανάλογο εκπαιδευτικό λογισμικό.</p>
<p>Να χρησιμοποιούν με άνεση το μέτρο και τις υποδιαιρέσεις του ως εργαλείο μέτρησης.</p> <p>Να διενεργούν μετρήσεις μηκών χρησιμοποιώντας τις αντίστοιχες μονάδες με τις υποδιαιρέσεις του για να κατανοήσουν τους συμμιγείς αριθμούς.</p> <p>Να εκφράζουν τα αποτελέσματα μετρήσεων με μορφή φυσικού, δεκαδικού και συμμιγούς αριθμού.</p> <p>Να λύνουν απλά οικεία προβλήματα μετρήσεων με προσθέσεις και</p>	<p>Μετρήσεις</p> <p>Διαστάσεις</p>	<p>Να αναπαριστάνουν με υλικά προσθέσεις και αφαιρέσεις με συμμιγείς αριθμούς και στη συνέχεια να τις εκτελούν.</p> <p><i>Μετρούν την περίμετρο του κολυμβητηρίου , υπολογίζουν πόσα μέτρα κουρτίνα χρειάζονται στην τάξη τους...</i></p> <p><i>Καλλιεργούν μεταξοσκώληκες , ξετυλίγουν το νήμα από το κουκούλι και αναζητούν εύχρηστους τρόπους μέτρησης του.</i></p> <p><i>Αναζητούν πληροφορίες από κόμβους του διαδικτύου για τη διαδικασία κατασκευής του μεταξιού στην Κίνα και</i></p>

αφαιρέσεις.		<i>Ελλάδα (Ιστορία, Αγωγή του Πολίτη, Γεωγραφία, Εργασιοθεραπεία, Πληροφορική)</i>
<p>Να κατανοήσουν με οικείες προβληματικές καταστάσεις την έννοια του εμβαδού επιφάνειας.</p> <p>Να λύνουν προβλήματα μέτρησης επιφανειών και να εκφράζουν τα αποτελέσματα με τη μορφή φυσικού, συμμιγούς και δεκαδικού αριθμού.</p>	Επιφάνεια	<p>Πειραματισμός στην αρχή με αυθαίρετες μονάδες μέτρησης π.χ. καλύπτουν επιφάνειες με τα στοιχεία του τάνγκραμ.</p> <p>Χρησιμοποιούν τον Η/Υ για πειραματισμούς με προσομοιωμένες καταστάσεις.</p>
<p>Να γνωρίζουν τα νομίσματα και τις σχέσεις τους και να εξασκηθούν στη γραφή αυτών με καταστάσεις συναλλαγών.</p> <p>Να εμπλουτίσουν τις εμπειρίες τους στην επίλυση πραγματικών προβλημάτων κάνοντας χρήση πραγματικών νομισμάτων.</p>	Χρήμα	<p>Οι μαθητές ανά δυο συναλλάσσονται , ο ένας διατυπώνει το πρόβλημα και ο άλλος το λύνει, επαληθεύουν το αποτέλεσμα. Ο εκπρόσωπος της κάθε ομάδας το ανακοινώνει στην τάξη.</p> <p>Προβαίνουν σε υπολογιστικές εκτιμήσεις με παιγνιώδεις μορφές</p>
<p>Να εξοικειωθούν με τη χρήση διαφορετικών τύπων ρολογιών.</p> <p>Να διαβάζουν και να γράφουν την ώρα και τις υποδιαιρέσεις της.</p> <p>Να χρησιμοποιούν το κατάλληλο λεξιλόγιο για να προσδιορίσουν το χρόνο.</p>	Χρόνος	<p><i>Χρονομετρούν πόσα δευτερόλεπτα μπορούν να κρατήσουν την αναπνοή τους.</i></p> <p><i>Να διακρίνουν ότι το σύστημα μέτρησης του χρόνου δεν στηρίζεται στο δεκαδικό σύστημα μέτρησης.</i></p> <p><i>Ερευνούν το αριθμητικό σύστημα των Βαβυλωνίων (Φυσική Αγωγή, Ιστορία των Μαθηματικών, Γεωγραφία, Ιστορία, Γλώσσα,).</i></p>
<p>Να εξοικειωθούν με τη χρήση διαφόρων ειδών ζυγαριάς.</p> <p>Να ζυγίζουν και να καταγράφουν το αποτέλεσμα με φυσικό, συμμιγή και δεκαδικό αριθμό.</p> <p>Να λύνουν πραγματικά προβλήματα των 4 πράξεων.</p>	Βάρος	<p>Ομαδικά πειραματίζονται ζυγίζοντας χρηστικά αντικείμενα και καταγράφουν αυτά σε πίνακες διπλής εισόδου π.χ. σε ηλεκτρονική ζυγαριά ζυγίζουν τα κέρματα διαφόρων χωρών, καταγράφουν, συγκρίνουν, καταλήγουν σε συμπεράσματα.</p>
<p>Να μπορούν να διαπιστώνουν την ύπαρξη απλών μοτίβων.</p> <p>Να ολοκληρώνουν αυτά και να επινοούν δικά τους.</p> <p>Να μπορούν να διπλασιάζουν, τετραπλασιάζουν...φυσικούς αριθμούς και να προβλέπουν τους επόμενους όρους μιας τέτοιας αριθμητικής ακολουθίας.</p>	Μοτίβα	<p>Οι μαθητές δημιουργούν αριθμητικά μοτίβα σε αριθμομηχανή με χαρτοταινία π.χ. οι ζυγοί αριθμοί μέχρι το 100, να προβαίνουν σε αλληπάλληλες προσθέσεις ή αφαιρέσεις ενός αριθμού.</p>
Να αναγνωρίζουν τις τεμνόμενες, παράλληλες και κάθετες ευθείες. Να χαράζουν	Γεωμετρία Ανάλυση γεωμετρικών σχημάτων και	<p>Να δοθεί έμφαση σε πειραματικές ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες και με χρήση ποικίλων υλικών όπως χαρτί, σύρμα, σπάγκος, πηλός, γεωμετρικά μοντέλα , εκπαιδευτικό</p>

<p>αυτές με τη βοήθεια γεωμετρικών οργάνων ή στον Η/Υ.</p> <p>Να μπορούν να διακρίνουν και να περιγράφουν τις βασικά χαρακτηριστικά ενός σχήματος (αριθμός πλευρών και γωνιών).</p> <p>Να ομαδοποιούν τα σχήματα σε διάφορες κατηγορίες με βάση τις εμφανείς ιδιότητες τους.</p> <p>Να περιγράφουν και να σχεδιάζουν επίπεδα γεωμετρικά σχήματα (τετράγωνο, ορθογώνιο, τρίγωνο) χρησιμοποιώντας τις ιδιότητες τους.</p> <p>Να μεταφράζουν μια προφορική πληροφορία σε εικόνα .</p> <p>Να μπορούν να υπολογίζουν και να συγκρίνουν περιμέτρους επίπεδων σχημάτων.</p> <p>Να κατασκευάζουν με αναπτύγματα τα συνήθη γεωμετρικά στερεά (κύβος, παραλληλεπίπεδο τετραγωνική πυραμίδα). Να σχεδιάζουν την απόσταση σημείου από ευθεία και την απόσταση δύο παράλληλων ευθειών.</p>	<p>στερεών.</p> <p>Ευθείες</p>	<p>λογισμικό να παρακινηθούν οι μαθητές σε κατασκευές, σχεδιασμούς για να συντονίσουν όραση και κίνηση, να αναπτύξουν την οπτική μνήμη και να ανακαλύψουν τις σχέσεις μεταξύ των μερών ενός σχήματος.</p> <p>Με εικονικές και πραγματικές δραστηριότητες οι μαθητές θα ανακαλύψουν τις σχέσεις μεταξύ των διάφορων μερών ενός σχήματος π.χ. κατασκευάζουν στον βελονοπίνακα ένα τετράπλευρο που να έχει δυο πλευρές ίσες ή σε επιφάνεια με ισομερείς τελίτσες στον υπολογιστή σχεδιάζουν ένα τρίγωνο.</p> <p>Για την κατανόηση των γεωμετρικών σχημάτων και στερεών να χρησιμοποιηθούν παραδείγματα και αντιπαραδείγματα δηλαδή τα παρακάτω σχήματα <u>δεν</u> είναι παραλληλόγραμμα</p> <p>Να αναγνωρίζουν στα αντικείμενα γύρω τους τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά αυτών.</p>
<p>Να συμπληρώνουν το ημιτελές συμμετρικό ως προς τον άξονα συμμετρίας ενός επίπεδου σχήματος . Να μεταφέρουν ένα σχήμα σε τετραγωνισμένο χαρτί κατά δοθέν ευθύγραμμο τμήμα.</p>	<p><i>Συμμετρία</i></p>	<p>Οι μαθητές κάνουν συλλογές συμμετρικών αντικειμένων από το περιβάλλον τους π.χ. διάφορα φύλλα δέντρων. Βρίσκουν άξονες συμμετρίας με τη χρήση καθρέφτη. Διερευνούν ποια γράμματα του αλφαβήτου είναι συμμετρικά.</p>
<p>Να συλλέγουν και να ταξινομούν τουλάχιστον με δύο κριτήρια καθημερινά αντικείμενα και να διασαφηνίζουν τους λόγους που τους οδήγησαν στη κάθε ταξινόμηση.</p> <p>Να επιλέγουν κριτήρια για</p>	<p>Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων.</p>	<p>Οι μαθητές εξοικειώνονται με βασικές έννοιες της στατιστικής ξεκινώντας με συλλογή, και ταξινόμηση αντικειμένων για να συνεχίσουν με διερεύνηση απόψεων π.χ. κατά ομάδες ερευνούν πόσα ραδιόφωνα έχει ο καθένας στο σπίτι , απεικονίζουν τα δεδομένα σε δενδρογράμματα. Εισάγονται δραστηριότητες οι οποίες θα δώσουν ευκαιρίες στους μαθητές, ώστε να εργαστούν ομαδικά, για να συλλέξουν, να οργανώσουν και να ερμηνεύσουν</p>

<p>ταξινόμηση καταστάσεων, απόψεων, μετρήσεων.</p> <p>Να αναπαριστούν με ευχέρεια τα δεδομένα σε πίνακες διπλής και τριπλής εισόδου.</p> <p>Να αναπαριστούν τα δεδομένα σε δένδρικά διαγράμματα.</p> <p>Να κατανοήσουν την χρησιμότητα απεικόνισης δεδομένων σε πίνακες.</p> <p>Να συλλέγουν, να οργανώνουν, να ερμηνεύουν και να παρουσιάζουν απλά ερευνητικά δεδομένα</p>		<p>ερευνητικά δεδομένα π.χ. ποια είναι η αγαπημένη τους ομάδα, καταγράφουν ,παρουσιάζουν τα δεδομένα σε δένδρογράμματα- ραβδογράμματα, ανακοινώνουν την πιο δημοφιλή ομάδα στη σχολική μονάδα.</p>
---	--	--

ΤΑΞΗ Ε - ΣΤ

Στόχοι	Θεματικές ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες
		<p>Με κατάλληλες δραστηριότητες να γίνει επανάληψη της διερεύνησης προβληματικών καταστάσεων και των τεχνικών λύσεων αυτών (χειρισμός με άνεση των τεσσάρων πράξεων).</p>
<p>Οι μαθητές πρέπει</p> <p>Να μπορούν να γράφουν και να ονομάζουν σταδιακά τους φυσικούς αριθμούς μέχρι το 1.000.000.000 και να περνούν από τη λεκτική στη συμβολική γραφή και αντίστροφα..</p> <p>Να διακρίνουν με ευχέρεια τη διαφορετική αξία καθενός από τα ψηφία που σχηματίζουν ένα φυσικό αριθμό (αξία θέσης).</p> <p>Να διατάσσουν, να συγκρίνουν δύο φυσικούς αριθμούς και να χρησιμοποιούν σωστά τα σύμβολα της σύγκρισης.</p>	<p><i>Αριθμοί και πράξεις</i></p> <p>Ακέραιοι αριθμοί αρχικά μέχρι το 10.000.000... 100.000.000 και τέλος μέχρι το 1.000.000.000</p> <p>Διάταξη και σύγκριση φυσικών αριθμών.</p>	<p>Καταμέτρηση μέχρι το 1.000.000.000 με διάφορους τρόπους. Ανεβαίνουν 1.000-1.000 μέχρι το 1.000.000.000 στο EXCEL, εκτυπώνουν, συγκρίνουν, συζητούν για το δεκαδικό σύστημα μέτρησης.</p> <p><i>Ανατρέχουν σε προσιτούς κόμβους του διαδικτύου για αναζήτηση στοιχείων του αριθμητικού συστήματος των αρχαίων Ελλήνων. (Ιστορία των Μαθηματικών, Γλώσσα, Ιστορία, Αγωγή του Πολίτη, Εργασιοθεραπεία).</i></p>
<p>Να εκτελούν τις τέσσερις πράξεις και τις δοκιμές αυτών.</p>	<p>Πράξεις</p>	<p><i>Κατανοούν μέσα από βιωματικές καταστάσεις ποιους αριθμούς στρογγυλοποιούμε και με ποια</i></p>

<p>Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια τον υπολογιστή τσέπης για υπολογισμούς και επαληθεύσεις.</p> <p>Να στρογγυλοποιούν φυσικούς αριθμούς.</p> <p>Να ελέγχουν το αποτέλεσμα μιας πράξης προσεγγιστικά με νοερές διαδικασίες.</p> <p>Να προβαίνουν σε νοερούς υπολογισμούς χρησιμοποιώντας τα χαρακτηριστικά του δεκαδικού συστήματος αρίθμησης.</p>	<p>Μέθοδοι προσεγγιστικού υπολογισμού και στρογγυλοποίησης.</p>	<p>προσέγγιση, π.χ ο πληθυσμός της χώρας σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία είναιεκατομμύρια. (Γεωγραφία, Αγωγή του Πολίτη, Γλώσσα). Αναλύουν τον κρατικό προϋπολογισμό, καταρτίζουν τον οικογενειακό και συγκρίνουν (Αγωγή του Πολίτη, Γεωγραφία).</p>
<p>Να μπορούν να παραστήσουν έναν αριθμό σαν άθροισμα ή γινόμενο δύο άλλων.</p>		
<p>Να πολλαπλασιάζουν και να διαιρούν έναν ακέραιο ή δεκαδικό αριθμό με 10,100,1000.</p> <p>Να υπολογίζουν τα πολλαπλάσια του 2,3,4, του 5, ...,10. Να μπορούν να βρίσκουν το Ε.Κ.Π. Να γνωρίζουν τα κριτήρια διαιρετότητας του 2, του 5 και του 10. Να μπορούν να βρίσκουν το Μ.Κ.Δ. δύο αριθμών. Να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή τσέπης.</p>	<p>Πράξεις</p> <p>Πολ/σμός</p> <p>Διαίρεση με το 10,100,1000</p> <p>Διαιρετότητα, Πολλαπλάσια Ε.Κ.Π., Μ.Κ.Δ.</p> <p>Χρήση αριθμομηχανής.</p>	<p>Μερικοί μαθητές κάνουν νοερούς υπολογισμούς (πολλαπλασιασμούς, διαιρέσεις) με το 10, 100, 1000, άλλοι υπολογίζουν με την βοήθεια αριθμομηχανής (με χαρτοταινία). Χρονομετρούν και συγκρίνουν τον χρόνο που χρειάστηκαν για την εξαγωγή αποτελέσματος.</p>
<p>Να χρησιμοποιούν σωστά τους συνήθεις κανόνες γραφής των δεκαδικών αριθμών.</p> <p>Να διακρίνουν τη σημασία των ψηφίων ενός δεκαδικού αριθμού.</p> <p>Να συγκρίνουν και να διατάσσουν δυο δεκαδικούς που έχουν το ίδιο ακέραιο μέρος αλλά διαφορετικό πλήθος δεκαδικών ψηφίων.</p> <p>Να διατάσσουν δεκαδικούς και φυσικούς αριθμούς στην αριθμογραμμή.</p> <p>Να σταθεροποιήσουν τις συνηθισμένες τεχνικές εκτέλεσης της πρόσθεσης και της αφαίρεσης δεκαδικών αριθμών.</p> <p>Να πολλαπλασιάζουν και να διαιρούν έναν ακέραιο ή δεκαδικό</p>	<p>Δεκαδικοί αριθμοί</p> <p>Γραφή Ονομασία</p> <p>Διάταξη</p> <p>Πράξεις Δεκαδικών αριθμών</p> <p>Πράξεις μεταξύ δεκαδικών και</p>	<p>Συναλλάσσονται στο κυλικείο του σχολείου ή στο περίπτερο της γειτονιάς. Διακρίνουν με ευχέρεια τη διαφορά μεταξύ των τιμών π.χ. 1,05 Ευρώ ή 1,50 ή 1,5.</p> <p>Προβαίνουν σε υπολογισμούς νοερούς ή με τη χρήση του υπολογιστή τσέπης για τα ρέστα που θα πάρουν (Αυτόνομη Διαβίωση).</p> <p>Παιχνίδια με δεκαδικούς αριθμούς στον Η/Υ ή σε αριθμομηχανή με χαρτοταινία π.χ. $8 \times 0,1 = 0,8$ $8 \times 0,01 = 0,008$, $8 \times 0,001 = \dots$</p> <p>Επιλύουν προβλήματα αναδυόμενα από την καθημερινότητα με χρήση δεκαδικών ή συμμιγών αριθμών π.χ. μετρούν την θερμοκρασία του σώματος τους και τη θερμοκρασία του χώρου, καταγράφουν τα δεδομένα σε πίνακα, σχεδιάζουν ραβδογράμματα.</p>

<p>αριθμό με το 10, 100, 1.000 και με το 0,1, 0,01 και 0,001.</p> <p>Να μπορούν να πολλαπλασιάζουν δεκαδικό με φυσικό και δεκαδικό με δεκαδικό. Να μπορούν να διαιρούν δεκαδικούς με φυσικούς και αντίστροφα.</p> <p>Να μπορούν με ευχέρεια να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή τσέπης για την επαλήθευση αποτελεσμάτων.</p> <p>Να μπορούν να επιλύουν απλά προβλήματα που αναφέρονται σε φυσικούς και δεκαδικούς αριθμούς.</p>	<p>φυσικών αριθμών.</p>	<p>Στρογγυλοποιούν δεκαδικούς αριθμούς για να εκτιμήσουν τα αποτελέσματα προβλημάτων.</p>
<p>Να μπορούν να γράφουν τους αριθμούς 10,100,1000...με τη μορφή δυνάμεων του 10.</p> <p>Να κατανοήσουν την χρησιμότητα των δυνάμεων.</p>	<p>Εισαγωγή στις δυνάμεις.</p>	<p>Διαμέσου δραστηριοτήτων οι μαθητές κατανοούν την χρησιμότητα των δυνάμεων στα Μαθηματικά, την Τεχνολογία, στην Αστρονομία και τη Γεωγραφία.</p>
<p>Να χρησιμοποιούν και να κατανοούν τα κλάσματα στην καθημερινότητα. Να κατανοήσουν την έννοια των ισοδύναμων κλασμάτων.</p> <p>Να αναπαριστούν και να διακρίνουν ισοδύναμα κλάσματα.</p> <p>Να απλοποιούν κλάσματα.</p> <p>Να μετατρέπουν κλάσματα σε δεκαδικούς και μεικτούς αριθμούς.</p> <p>Να συγκρίνουν και να διατάσσουν κλάσματα</p> <p>Να δημιουργούν και να διακρίνουν ομώνυμα και ετερόνυμα κλάσματα.</p> <p>Να μετατρέπουν ετερόνυμα κλάσματα σε ομώνυμα.</p> <p>Να χειρίζονται με άνεση απλές καταστάσεις που συνδυάζουν κλάσματα , δεκαδικούς και φυσικούς αριθμούς.</p>	<p>Κλάσματα</p> <p>Ισοδύναμα</p> <p>Ομώνυμα – ετερόνυμα</p>	<p>Για την κατανόηση των ισοδύναμων κλασμάτων να χρησιμοποιηθούν δραστηριότητες στον υπολογιστή και μοντέλα που να αναπαριστούν διαδικασίες μέτρησης και μοιράσματος π.χ. $\frac{6}{8} = \frac{9}{12}$ της σελίδας Α4.</p> <p>Ετοιμάζουν το κέικ για τη γιορτή. 1ο βήμα, διαβάζουν και κατανοούν την συνταγή. 2^ο, καταγράφουν τα υλικά. 3ο, εκτιμούν την αξία αγοράς. 4ο ψωνίζουν. 5ο, εκτέλεση της συνταγής με ιδιαίτερη προσοχή στις χρησιμοποιούμενες αναλογίες...(Γλώσσα, Αγωγή Καταναλωτή, Εργοθεραπεία).</p> <p>Με επιτήρηση πειραματίζονται στο Χημείο του Σχολείου. Με δραστηριότητες , με χρήση μοντέλων , παραδειγμάτων οι μαθητές να εξοικειωθούν με τις διαφορετικές ερμηνείες του κλάσματος δηλαδή το $\frac{3}{4}$ μπορεί να σημαίνει i)ότι το κέικ χωρίστηκε σε 4 ίσα κομμάτια και φαγώθηκαν τα 3 - το κλάσμα ως μέρος του όλου. ii) τα 3 κέικ θα μοιραστούν σε 4 παιδιά –το κλάσμα ως διαίρεση. Και iii) το κλάσμα ως λόγος –εκφράζει</p>

		<p>ότι π.χ. στην εκδρομή θα είναι 3 ενήλικες για κάθε 4 παιδιά</p>
<p>Να προσθέτουν και να αφαιρούν κλάσματα.</p> <p>Να πολλαπλασιάζουν και να διαιρούν κλάσματα.</p> <p>Να επιλύουν απλά προβλήματα κλασμάτων.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τη μέθοδο της αναγωγής στην κλασματική μονάδα.</p> <p>Να είναι ικανοί να αναπαριστούν με σκίτσα και εμποπτικό υλικό προβλήματα και να εξάγουν αποτελέσματα.</p>	<p>Πράξεις με κλάσματα.</p> <p>Προβλήματα</p>	<p>Για την αισθητοποίηση αθροίσματος και διαφοράς δυο κλασματικών αριθμών να χρησιμοποιηθούν «σχήματα μοτίβων» έτσι οι μαθητές θα εμπεδώσουν ότι η αφαίρεση και η πρόσθεση των ετερονύμων κλασμάτων ακολουθεί τους ίδιους κανόνες με τις αντίστοιχες πράξεις ομώνυμων κλασμάτων.</p>
<p>Να γνωρίσουν την έννοια του λόγου και της αναλογίας στην αρχή με μη αριθμητικά προβλήματα για να συνεχίσουν με αριθμητικά.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του λόγου εντός ή μεταξύ μεγεθών.</p> <p>Να κατανοήσουν τις αναλογίες που υποδηλώνουν την αύξηση ή μείωση της αξίας ενός πράγματος.</p> <p>Να γνωρίσουν την έννοια του ποσοστού ως λόγο.</p> <p>Να κατανοήσουν την χρησιμότητα των ποσοστών στην καθημερινή ζωή.</p> <p>Να αναγνωρίζουν αν υπάρχει αναλογία στην μεταβολή δύο μεγεθών.</p> <p>Να διακρίνουν αν δυο ποσά είναι αντιστρόφως ανάλογα.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι το γινόμενο των αντίστοιχων ποσών δυο αντιστρόφως αναλόγων ποσών είναι σταθερό.</p> <p>Να μπορούν να κατανοούν, να αναπαριστούν και να επιλύουν απλά προβλήματα της καθημερινότητας με ανάλογα και αντιστρόφως ανάλογα ποσά.</p>	<p>Λόγος δυο αριθμών.</p> <p>Αναλογία</p> <p>Ποσοστά</p> <p>Ανάλογα ποσά .</p> <p>Αντιστρόφως ανάλογα ποσά.</p>	<p><i>Χρησιμοποίηση διαφόρων ειδών σχέσεων από την καθημερινή ζωή π.χ. στο χάρτη της γειτονιάς του σχολείου κάθε χιλιοστό αντιστοιχεί σε 5.000 πραγματικά χιλιοστά .Να εκφραστεί με τη βοήθεια ίσων λόγων, να υπολογιστεί η πραγματική απόσταση από το σχολείο μέχρι το φαρμακείο(Αισθητική Αγωγή, Γεωγραφία, Φυσική).</i></p> <p><i>Εκπτώσεις στα καταστήματα, παραγγελία διαμέσου internet, προγραμματισμός αγορών-διαθέσιμων χρημάτων , υπολογισμός με και χωρίς έκπτωση ή με δόσεις (Πληροφορική, Αγωγή Καταναλωτή).</i></p> <p>Να αναγνωρίζουν τα ανάλογα ποσά σε καθημερινές δραστηριότητες π.χ. σχέση σταθερής ταχύτητας αυτοκινήτου-διανυόμενη απόσταση, Ι.Χ.- αγωνιστικό, κ.ά..</p> <p>Απαιτούμενος χρόνος για την διεκπεραίωση μιας εργασίας σε ομαδικό ή ατομικό επίπεδο (ποσά αντιστρόφως ανάλογα) (Γλώσσα, Αγωγή του Πολίτη).</p> <p>Δραστηριότητες για συσχέτιση κλασματικών, δεκαδικών αριθμών και ποσοστών π.χ. η έκπτωση στη τηλεφωνική σύνδεση είναι 5°/ο Ή 5/100 ή 0,5. Οι μαθητές θα κατανοήσουν την έννοια του κλάσματος ως διαίρεση όταν αντιληφθούν ότι είναι αδύνατο να βρίσκουν για όλα τα κλάσματα ισοδύναμα τους με παρονομαστή το</p>

<p>Να επαληθεύουν κατά προσέγγιση τα αποτελέσματα.</p>		<p>10 ή πολλαπλάσιό του.</p>
<p>Να χρησιμοποιούν τα συνήθη εργαλεία μέτρησης (χάρακας, μέτρο, μετροταινία, ορθή γωνία, ζυγαριά, είδη ρολογιών, χρονόμετρο).</p> <p>Να γνωρίσουν τις μονάδες μέτρησης του όγκου και το διεθνή συμβολισμό τους.</p> <p>Να υπολογίζουν τον όγκο σε απλά στερεά γεωμετρικά σώματα και σε καθημερινές εφαρμογές.</p> <p>Να κατανοήσουν την σχέση των μονάδων μέτρησης μεγεθών με το δεκαδικό σύστημα.</p> <p>Να διενεργούν μετρήσεις γωνιών με μονάδες μέτρησης το $\frac{1}{2}$ και το $\frac{1}{4}$ της ορθής γωνίας και στη συνέχεια με το μοιρογνωμόνιο.</p> <p>Να εκτελούν μετατροπές μονάδων ανάμεσα σε συνήθεις μονάδες μήκους ,επιφάνειας, χωρητικότητας, μάζας,χρόνου και γωνιών</p> <p>Να είναι ικανοί να χρησιμοποιούν την κατάλληλη μονάδα σε οικείες καταστάσεις.</p> <p>Να εξασκηθούν στην λύση προβλημάτων οικείων καταστάσεων.</p> <p>Να μπορούν να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν , να επεκτείνουν και να επινοούν αριθμητικά και γεωμετρικά μοτίβα.</p> <p>Να είναι ικανοί να αναπαριστάνουν μοτίβα ακολουθώντας προφορικές οδηγίες.</p> <p>Να μπορούν να διατυπώνουν ένα κανόνα για απλά καθημερινά αριθμητικά ή γεωμετρικά μοτίβα.</p>	<p><i>Μετρήσεις</i></p> <p>Χωρητικότητα</p> <p>Μέτρηση γωνιών</p> <p>Μετρήσεις</p> <p>Μοτίβα</p>	<p>Να πειραματιστούν στον Η/Υ με χρήση ανάλογου εκπαιδευτικού λογισμικού για να κατανοήσουν τις περιπτώσεις όπου σχήματα με πολύ διαφορετικές περιμέτρους έχουν το ίδιο εμβαδόν και σχήματα με ίσες περιμέτρους που έχουν διαφορετικά εμβαδά. Επίσης να εμπεδώσουν τη διατήρηση της περιμέτρου και της επιφάνειας κατά την περιστροφή. (Πληροφορική)</p> <p><i>Ζυγίζουν αντικείμενα με διαφορετικούς όγκους, καταγράφουν το βάρος τους, προσδιορίζουν τον όγκο τους. Συγκρίνουν, διατάσσουν ,εισάγουν τα δεδομένα σε πίνακα (Ερευνώ το Φυσικό Κόσμο).</i></p> <p>Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των 3-4 παιδιών. Κάθε ομάδα διατυπώνει προβλήματα μετρήσεων που λύνονται με πρόσθεση ή με αφαίρεση. Οι ομάδες ανταλλάσσουν τα προβλήματά τους και διακρίνουν ποια λύνονται με πρόσθεση ή αφαίρεση. Λύνουν και επαληθεύουν.</p>
<p>Να διενεργούν με το χέρι ή με Η/Υ μεταφορές ,μεγεθύνσεις και σμικρύνσεις απλών ευθύγραμμων σχημάτων σε μιλιμετρέ ή μη επιφάνεια</p> <p>Να διακρίνουν τα είδη των γωνιών. Να τις σχηματίζουν και να τις συγκρίνουν.</p> <p>Να διακρίνουν τα είδη των τριγώνων και τις ιδιότητες τους. Να χαράζουν γεωμετρικά σχήματα με τη βοήθεια οργάνων ή με τη</p>	<p><i>Γεωμετρία</i></p> <p>Γωνίες</p>	<p><i>Να δοθούν δραστηριότητες για την εύρεση εμβαδού και όγκου από το οικείο περιβάλλον των παιδιών π.χ. στο χώρο του κολυμβητηρίου να υπολογίσουμε την επιφάνεια που θα πλακοστρώσουμε με αντιολησθητικές πλάκες καθώς και πόσα λίτρα νερού θα χρησιμοποιήσουμε για την υπερχείλιση της πισίνας. Με τη βοήθεια ενός ποτηριού με νερό να υπολογίσουν τον όγκο του χεριού τους (Φυσική, Φυσική Αγωγή – Κολυμβητήριο)</i></p>

<p>βοήθεια Η/Υ.</p> <p>Να αναπαράγουν τα αναπτύγματα του κύβου ,του ορθογωνίου παραλληλεπίπεδου και στη συνέχεια της τετραγωνικής πυραμίδας και κυλίνδρου.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του κύκλου, να αναγνωρίζουν τα στοιχεία του .Να μπορούν να τον σχεδιάζουν με όργανα ή με ανάλογο εκπαιδευτικό λογισμικό.</p> <p>Να εμπεδώσουν την έννοια του εμβαδού επίπεδης επιφάνειας και τις εφαρμογές του. Να χρησιμοποιούν τους για τον υπολογισμό των εμβαδών του τετραγώνου, του παραλληλογράμμου, του τριγώνου , και του κυκλικού δίσκου και να επιλύουν σχετικά προβλήματα.</p> <p>Να αναγνωρίζουν αν ένα στερεό είναι κύλινδρος και να υπολογίζουν το εμβαδό της κυρτής και ολικής επιφάνειας.</p> <p>Να υπολογίζουν τους όγκους του κύβου, του ορθογωνίου παραλληλεπίπεδου και του κυλίνδρου. Να κατανοούν και να χαράσσουν τη μεσοκάθετο ενός ευθύγραμμου τμήματος με κανόνα και διαβήτη.</p>	<p>Κύκλος</p> <p>Εμβαδό</p> <p>Κύλινδρος</p> <p>Χωρητικότητα</p>	<p>Να εξασκηθούν στη μέτρηση του όγκου υγρών . Τα υγρά μετριοούνται και πουλιούνται πάντα με βάση τον όγκο τους καθώς και ορισμένα στερεά π.χ. παγωτά. Να υπολογίσουν πόσο λίτρα νερό πίνουν την ημέρα και να συγκρίνουν τον όγκο αυτό με τον προτεινόμενο από τον παιδίατρο. Να μετρήσουν πόσα ml σιρόπι πρέπει να πάρουν σε ένα 24ωρο.</p> <p>Για να κατανοήσουν την έννοια του όγκου μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της «διαδοχικής πλακόστρωσης» με κυβάρια που είναι ανάλογη της πλακόστρωσης με τετραγωνάρια στην περίπτωση του εμβαδού (πολυβασικό υλικό Dienes).</p> <p><i>Χρησιμοποιούν γεωμετρικά λογισμικά Sketchpad, Cabri, Logo για αναπαράσταση γεωμετρικών εννοιών (Αισθητική Αγωγή, Πληροφορική).</i></p>
<p>Να αναγνωρίζουν τα βασικά γεωμετρικά σχήματα με κέντρο συμμετρίας.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι δυο σχήματα συμμετρικά ως προς ευθεία είναι ίσα μεταξύ τους.</p> <p>Να κατασκευάζουν το συμμετρικό ενός σχήματος ως προς άξονα σε τετραγωνισμένη και μη επιφάνεια.</p>	<p>Συμμετρία</p>	<p><i>Κατά ομάδες οι μαθητές πειραματίζονται με ποικίλα υλικά για να διαπιστώσουν τον άξονα ή τους άξονες συμμετρίας π.χ. εργάζονται με εικόνες, κάρτες, σχήματα, προπλάσματα ... Χρησιμοποιούν ανάλογα προγράμματα και εκπαιδευτικό λογισμικό για τις βασικές γεωμετρικές έννοιες π.χ. sketchpad, cabri, logo (Αισθητική Αγωγή, Πληροφορική ,Ιστορία, Φυσική Αγωγή)</i></p>
<p>Να συλλέγουν δεδομένα από το χώρο των ενδιαφερόντων τους, να τα καταγράφουν (κατανομή συχνότητων με απόλυτους αριθμούς).</p> <p>Να παρουσιάζουν τα δεδομένα με εικονογράμματα, διαγράμματα</p>	<p>Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων.</p>	<p><i>Οι μαθητές ανά ομάδες ερευνούν τον αριθμό των αδελφών που έχουν οι μαθητές του σχολείου. Γράφουν τα στατιστικά δεδομένα όπως προέκυψαν, 2,1,1,3... Αναζητούν απαντήσεις σε ερωτήματα όπως α) πόσοι μαθητές έχουν 1, πόσοι 2...;</i></p>

<p>(ραβδογράμματα, κυκλικά διαγράμματα, χρονοδιαγράμματα). Διαβάζουν και ερμηνεύουν αυτά.</p> <p>Να μετατρέπουν προφορικές ή γραπτές περιγραφές δεδομένων σε γραφικές και αντίστροφα.</p> <p>Να σχεδιάζουν με βοήθεια «φύλλο παρατήρησης» και να καταγράφουν δεδομένα που οδηγούν σε πίνακα συχνότητας.</p> <p>Να είναι ικανοί να αποσπούν πληροφορίες από μια σειρά γραφημάτων, διαγραμμάτων και πινάκων. Να εισάγουν δεδομένα σε πρόγραμμα βάσης δεδομένων όπως access.</p>		<p>β) ποιος αριθμός είναι πιο συνηθισμένος; γ) ποιος είναι ο μεγαλύτερος και ποιος ο μικρότερος αριθμός...</p> <p>για διευκόλυνση τακτοποιούν τα δεδομένα με μεθοδικό τρόπο σε πίνακα</p> <p>Αριθμός αδελφών- διαλογή- συχνότητα.</p> <p>Καταγράφουν την επικρατούσα τιμή. Απεικονίζουν τα δεδομένα με εικονογράμματα , ραβδογράμματα. Ερμηνεύουν, εξάγουν συμπεράσματα και καταγράφουν αυτά στην σχολική εφημερίδα και στο σχολικό δίκτυο (Γλώσσα Γεωγραφία, Πληροφορική, Λογοθεραπεία)</p> <p>Οι μαθητές συνεργάζονται να αναπαραστήσουν με διάγραμμα διακλάδωσης τα πιθανά ζευγάρια χορού...της τάξης τους.</p>
<p>Να αντιλαμβάνονται την έννοια της πιθανότητας σε καθημερινές καταστάσεις. Να αναπαριστούν τις πιθανές λύσεις με διαγράμματα διακλάδωσης.</p>	<p>Η έννοια της πιθανότητας</p>	<p>Αναζητούν εφαρμογές των πιθανοτήτων στην ζωή. Με δραστηριότητες κατανοούν τη διάκριση μεταξύ τυχερών παιχνιδιών και παιχνιδιών στρατηγικής. Προσομοιωμένες καταστάσεις πιθανοτήτων με χρήση Η/Υ.</p>

Πρόσθετα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Θέμα: Οι μεγάλοι αριθμοί στη ζωή μας

Οι μαθητές δημιουργούν ομάδες εργασίας. Η κάθε ομάδα θα επιλέξει από ποιο χώρο θα καταγράψει τους μεγάλους αριθμούς που χρησιμοποιεί ο σύγχρονος άνθρωπος , θα γράψουν αυτούς με ακρίβεια αλλά και κατά προσέγγιση μέχρι 1, 2 ,3.... ψηφία. Αναζητούν στοιχεία από τον περιοδικό τύπο, τα σχολικά βιβλία της τάξης τους, βιβλιοθήκες, διαδίκτυο, από επετηρίδα Στατιστικής Υπηρεσίας κ.ά. π.χ. καταγραφές από τη Γεωγραφία – η μέση απόσταση της Γης από τη Σελήνη είναι 382.248 χιλιόμετρα. Δηλαδή κατά προσέγγιση 400.000 (έτσι το θυμόμαστε καλύτερα).

Από το χώρο της Οικονομίας- κρατικός προϋπολογισμός. Καταγραφή από τη Φυσική -Χημεία π.χ. πόσα άτομα υπάρχουν σε μια σταγόνα νερό; Κατά προσέγγιση είναι 1.240.000.000.000.000.000.000 δηλαδή $1,34 \times 10^{21}$ Χρησιμοποιούν πηγές από Αστρονομία, Ιατρική, Γλωσσολογία, Αθλητισμός, Τεχνολογία κ.λ.π.

Χρησιμοποιούν τον υπολογιστή τσέπης ή τον Η/Υ, πληκτρολογούν τους σούπερ μεγάλους αριθμούς ,εντοπίζουν τις δυνατότητες των μηχανών. Διακρίνουν στην

οθόνη του υπολογιστή τσέπης το E (αντιστοιχεί στην αγγλική λέξη error –λάθος) δηλαδή ο αριθμός είναι τόσο μεγάλος που δεν μπορεί να φανεί.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες Σύστημα, Πολιτισμός, Κόσμος- Άνθρωπος, Ομοιότητα-Διαφορά, Μεταβολή, Χώρος-Χρόνος, Ποσότητα **Προεκτάσεις** Γεωγραφία, Αγωγή του Πολίτη, Φυσική, Ξένες Γλώσσες, Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή, Γλώσσα.

Θέμα : Μουσική – Μαθηματικά (χρόνος- αναλογίες)

Οι μαθητές παίζουν μουσικά παιχνίδια για να αναγνωρίσουν τους ήχους, τη διάρκεια τους(αξίες των φθόγγων) και τη σιωπή (παύση).. Γνωρίζουν το αλφάβητο της μουσικής (ντο, ρε...). Τοποθετούν στο πεντάγραμμο τα ειδικά σημεία (φθογγόσημα).

Ένα φθογγόσημο που είναι γραμμένο σε υψηλότερη θέση στο πεντάγραμμο από ένα άλλο είναι οξύτερο αυτού. Τεντώνονται όταν ο ήχος της μουσικής γίνεται ψηλότερος και μαζεύονται όταν γίνεται χαμηλότερος. Κτυπούν παλαμάκια ακολουθώντας γραπτά σύμβολα Εξοικειώνονται με τη μονάδα μέτρησης του ήχου και τα μουσικά κλάσματα.

Γνωρίζουν τους συμβολισμούς της χρονικής αξίας μιας νότας δηλαδή τη χρονική διάρκεια του ήχου που την καταλαβαίνουμε από τα σχήματα που δίνουμε στις νότες όπως το ολόκληρο έχει 4/4 δηλαδή 4 χρόνους διάρκεια, το $\frac{1}{4}$ έχει 1 χρόνο διάρκεια, το μισό...Ο παρονομαστής μας δείχνει τη μονάδα μέτρησης του μέτρου, ο δε αριθμητής πόσους χρόνους θα έχουμε σε κάθε μέτρο.

Συλλογή και εκμάθηση παραδοσιακών τραγουδιών και χορών από διάφορα μέρη π.χ. χορεύουν με τα αμαξίδια ή συνοδεύουν τη μουσική με παλαμάκια ή με κίνηση του σώματος στο ρυθμό του βαλς ($\frac{3}{4}$), της πόλκα ($\frac{2}{4}$) ή της παραλλαγής του καλαματιανού στα $\frac{7}{8}$...

Αναζητούν πληροφορίες για τα έγχορδα μουσικά όργανα. Κατασκευάζουν ένα μονόχορδο όργανο (με χαρτόκουτο) με πειραματισμούς διαπιστώνουν ότι οι αναλογίες ανάμεσα στα στις νότες εκφράζονται ως κλάσματα των μηκών των χορδών.

Οργανώνουν την «ορχήστρα» των πνευστών. Βάζουν σε γυάλινα μπουκάλια νερό σε διαφορετικές αναλογίες ($\frac{1}{5}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{5}{5}$...) και φυσούν πάνω από το στόμιο των μπουκαλιών. Διαπιστώνουν ότι όσο περισσότερο αέρα έχει το μπουκάλι τόσο πιο χαμηλός θα είναι ο ήχος.

Κατασκευάζουν ελληνικά πνευστά παραδοσιακά όργανα .

Επισκέπτονται το μουσείο παραδοσιακών οργάνων διαμέσου της ιστοσελίδας ή επί τόπου.

Ηχογραφούν παραδοσιακά τοπικά τραγούδια από το περιβάλλον τους.

Δημιουργούν φωτογραφικό και μουσικό άλμπουμ, το διαθέτουν στο πανελλήνιο σχολικό δίκτυο και ζητούν πληροφορίες για τη μουσική κληρονομιά άλλων περιοχών .

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Πολιτισμός, Ήχος ,Παράδοση, Ομοιότητα- Διαφορά, Μέτρο, Επικοινωνία Προεκτάσεις στη Γλώσσα, Μουσική, Φυσική, Ιστορία, Φυσική Αγωγή, Πληροφορική, Γεωγραφία.

Διδακτική μεθοδολογία

Το διαφοροποιημένο Α.Π.Σ. των Μαθηματικών για μαθητές με κινητικές αναπηρίες στηρίζεται τόσο στις γενικές αρχές μιας αποτελεσματικής διδασκαλίας που απευθύνεται στο γενικό μαθητικό πληθυσμό (δες διδακτική μεθοδολογία του αντίστοιχου Α.Π.Σ.) όσο και στις γενικές - ειδικές αρχές που επιβάλλονται από τα μαθησιακά – οργανικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου τμήματος του μαθητικού πληθυσμού. Τα χαρακτηριστικά δε αυτά παρουσιάζουν μεγαλύτερη ανομοιομορφία απ' ό,τι τα χαρακτηριστικά του «τυπικού» πληθυσμού. Επιβάλλεται ο σχεδιασμός του μαθήματος σε εξατομικευμένη βάση για κάθε μαθητή με κινητικές αναπηρίες έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η προσέγγιση ενδοατομικών διαφορών και η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους τους μαθητές για να αποφευχθεί ο σχολικός αποκλεισμός των μαθητών με ειδικές ανάγκες που κατά βάση οδηγεί σε κοινωνική περιθωριοποίηση και αποκλεισμό από την αγορά εργασίας

Ο σχεδιασμός ενός Εξατομικευμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος (Ε.Ε.Π.) απαιτεί συστηματική διαδικασία για την οργάνωση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων αποσαφηνίζοντας το τι διδάσκω, γιατί και πώς το διδάσκω στο κάθε μαθητή έτσι ώστε το ΑΠΣ να προσεγγίσει τις ανάγκες των μαθητών και όχι το αντίστροφο.

Κατά την εφαρμογή του ΕΕΠ δεν σημαίνει ότι ο κάθε μαθητής θα διδαχθεί ένα προς ένα (one-to-one), απομονωμένος από την ομάδα του. Ακριβέστερα αυτό σημαίνει ότι θα προσαρμόσουμε και θα τροποποιήσουμε μία ή περισσότερες μεταβλητές όπως το περιβάλλον, το πρόγραμμα των εργασιών, τη δομή της ομάδας, τη σύγχρονη τεχνολογία, τις διδακτικές μεθόδους, το εκπαιδευτικό υλικό.....

Οι προσαρμογές αυτές θα καθοριστούν από το δυναμικό του κάθε μαθητή και της ομάδας έτσι ώστε η διδασκαλία να ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των μαθητών της ομάδας.

Για την κατάρτιση και εφαρμογή του ΕΕΠ και γενικότερα για την πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας θα λάβουμε υπόψη μας α) τις γενικές και ειδικές ικανότητες και ανεπάρκειες που συναντάμε στον πληθυσμό με κινητικές αναπηρίες και ιδιαίτερα τα στοιχεία από τη διαγνωστική ή διαμορφωτική αξιολόγηση του κάθε μαθητή και της ομάδας. και β) τις γενικές και ειδικές αρχές της διδασκαλίας των Μαθηματικών που προκύπτουν από τα ερευνητικά δεδομένα για τη διδασκαλία και μάθηση των Μαθηματικών στο χώρο της γενικής – ειδικής εκπαίδευσης και της ελεύθερης διαβίωσης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά των μαθητών με κινητικές αναπηρίες που θα καθορίσουν το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Σπαστικότητα, διαταραχές στον μυϊκό τόνο ή γενικότερη μυϊκή ατροφία, έλλειψη νευρομυϊκού συντονισμού, διαταραχές στη στάση του σώματος.

Αισθητηριακές μειονεξίες, διαταραχές λόγου και ομιλίας, ελλειμματική προσοχή και υπερκινητικότητα, μαθησιακές δυσκολίες, η δε νοημοσύνη ποικίλλει.

Οι διαταραχές αυτές δεν συνυπάρχουν βέβαια σε όλα τα παιδιά.

(το παρών πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές με κινητικές αναπηρίες χωρίς νοητική υστέρηση).

Η ελλιπής κινητικότητα εμποδίζει το άτομο να εξερευνήσει το περιβάλλον, έτσι οι διαταραχές στην αντίληψη επιδεινώνονται λόγω έλλειψης εμπειρίας.

Εντοπίζονται προβλήματα αντίληψης ιδίως του χωρό-χρονου καθώς και δυσκολίες στην αναγνώριση αντικειμένων ή συμβόλων .

Το Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα:

- Πρέπει να προσαρμόζεται στο κιναισθητικό και γνωστικό στάδιο ανάπτυξης κάθε παιδιού, χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της αξιόπιστης εκπαιδευτικής αξιολόγησης.
- Εξασφάλιση της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών σε όλο το πρόγραμμα.
- Ευελιξία στη χρήση διδακτικών μεθόδων και μορφών διδασκαλίας όπως άμεση, δομημένη και προγραμματισμένη διδασκαλία, ομαδοσυνεργατική, εξατομικευμένη
- Σεβασμός και προσαρμογή στο μαθησιακό ύφος και ρυθμό εργασίας του μαθητή.
- Χρησιμοποιούμε μικρά βήματα επίτευξης των στόχων, η κατάκτηση αυτών ενισχύει την αυτοπεποίθηση του μαθητή και ενισχύει τα εσωτερικά κίνητρα.
- Συνεχής παρακολούθηση της προόδου και παροχή άμεσης ανατροφοδότησης στο μαθητή.
- Η διάρκεια προτεινόμενης μαθηματικής δραστηριότητας καθορίζεται από τη διάρκεια προσοχής του μαθητή.
- Απαραίτητη θεωρείται η ενσωμάτωση της σύγχρονης τεχνολογίας για να αμβλυνθούν οι εγγενείς αδυναμίες των μαθητών και να εξασφαλιστεί η πρόσβαση στη μάθηση.

Οι μαθηματικές έννοιες και δεξιότητες πρέπει:

- Να παρουσιάζονται διαμέσου δραστηριοτήτων από το χώρο των ενδιαφερόντων των μαθητών.
- Να παρουσιάζονται πολυαισθητηριακά αξιοποιώντας όσο το δυνατό περισσότερες αντιληπτικές διόδους.
- Η παρουσίαση να ακολουθεί τη πραξιακή, εικονική και τέλος τη συμβολική αναπαράσταση.
- Να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας σύγχρονης τεχνολογίας (assistive technology) .

- Προσομοίωση καταστάσεων με χρήση Η/Υ.
- Χρήση υπολογιστή τσέπης.
- Σύνδεση της κατάστασης που περιγράφεται στο πρόβλημα με την προσωπική ζωή του μαθητή και δραματοποίηση του προβλήματος
- Στη επεξεργασία των προβλημάτων να χρησιμοποιείται υπολογιστή τσέπης για να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των δεδομένων του προβλήματος και να αποφευχθεί η επιβάρυνση της προσοχής και της μνήμης με την εύρεση βασικών αριθμητικών δεδομένων.
- Απεικόνιση της κατάστασης του προβλήματος.

Αξιολόγηση

Σύμφωνα με τις βασικές αρχές αξιολόγησης που αναφέρονται στην γενική εισαγωγή των ΔΕΠΠΣ και των συνακόλουθων ΑΠΣ (ΦΕΚ τ. Β΄, αρ. 303/13-03-03, σελ.3743) και ειδικά για το μάθημα των Μαθηματικών (σελ. 4037) θα πρέπει επιπλέον να λαμβάνονται υπόψη και τα κάτωθι:

Τα μέσα και οι μέθοδοι αξιολόγησης πρέπει να επιλέγονται ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης του παιδιού, το είδος των στοιχείων που αναζητούνται και την αναμενόμενη χρήση τους.

Οι μέθοδοι πρέπει να είναι σε αρμονία με τους σκοπούς, τους στόχους, το περιεχόμενο της διδασκαλίας,

τις διδακτικές προσεγγίσεις και δραστηριότητες π.χ. αν σε μια δραστηριότητα δίνεται έμφαση στη χρήση της αριθμομηχανής, αυτή η ικανότητα θα πρέπει να αξιολογηθεί.

Η αξιολόγηση των μαθηματικών γνώσεων των μαθητών για να είναι πραγματικά χρήσιμη στην καθημερινή διδακτική πράξη, πρέπει να παρέχει πληροφορίες που θα επιτρέπουν:

Τον σχεδιασμό ή τον επαναπροσδιορισμό ενός κατάλληλου Εξατομικευμένου Προγράμματος .

Επιλογή των κατάλληλων διδακτικών μεθόδων και την εκτίμηση των διδακτικών παρεμβάσεων

Την συνεχή και ακριβή εκτίμηση των δυνατοτήτων και αδυναμιών του μαθητή ως

προς την μαθηματική γνώση:

Να περιλαμβάνει ακριβή αναφορά στα στοιχεία που έχει κατακτήσει ο μαθητής π.χ. είναι ικανός να λύνει τον αλγόριθμο της αφαίρεσης με διψήφιους αριθμούς και κρατούμενα μέσα στην εκατοντάδα.

Εκτίμηση της επικοινωνίας με τη γλώσσα των Μαθηματικών :

Να καταλαβαίνουν, να ερμηνεύουν και να αξιολογούν μαθηματικές ιδέες τις οποίες προσλαμβάνουν με τον προφορικό λόγο, γραπτά ή οπτικοποιημένα.

Να χρησιμοποιούν μαθηματική ορολογία, συμβολισμούς και δομές, να περιγράφουν σχέσεις.

Να επικοινωνούν με τα άλλα μέλη της ομάδας.

Την αξιολόγηση της γνώσης και της κατανόησης εννοιών:

Η κατανόηση των μαθηματικών εννοιών είναι απαραίτητη για την εξέλιξη της μαθηματικής σκέψης π.χ. η κατανόηση της αξίας θέσης του δεκαδικού συστήματος και η εφαρμογή της στην κάθετη πρόσθεση.

Διάκριση των εννοιών και μεταφορά τους από μια συμβολική μορφή σε άλλη.

Να χρησιμοποιούν παραδείγματα και αντιπαραδείγματα.

Να προσδιορίζει τις στρατηγικές και διαδικασίες που χρησιμοποιεί ο μαθητής π.χ. $3+7$ ο μαθητής αρχίζει τη μέτρηση από το 1...επιβαρύνοντας την μνήμη του και την προσοχή του.

Ο εντοπισμός των στρατηγικών που χρησιμοποιεί ο μαθητής μας αποκαλύπτει πολύτιμα στοιχεία της εννοιολογικού επιπέδου του μαθητή και μας κατευθύνει στον καταρτισμό αποτελεσματικών ΕΕΠ

να αξιολογείται το μαθησιακό ύφος του μαθητή.

να επισημαίνεται ο ιδανικότερος ρόλος παρουσίασης της ύλης ανάλογα με τα μαθησιακά χαρακτηριστικά του μαθητή με κινητικές αναπηρίες π.χ. εφόσον έχει προβλήματα μνήμης δεν θα επιμείνουμε στη αποστήθιση της προπαίδειας.

Να αξιολογεί την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων

η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων απαιτεί σύνθετες δεξιότητες που αναπτύσσονται σταδιακά. Η μεθοδική Διδασκαλία και η συνεχής και συστηματική αξιολόγηση θα μας οδηγήσουν στην ακριβή επισήμανση εκείνων των παραμέτρων επίλυσης που δεν χρησιμοποιούνται από το μαθητή.

Θα συλλέξουμε στοιχεία που θα προσδιορίζουν την ικανότητα του μαθητή σε τομείς όπως:

Μπορεί να κατανοήσει το πρόβλημα όταν δίνεται γραπτά ή προφορικά;

Αν έχει δυσκολίες στην ανάγνωση;

Είναι ικανός να διακρίνει τα ζητούμενα από τα δεδομένα;

Σύμφωνα με το μαθησιακό του ύψος ποιος τρόπος αναπαράστασης τον διευκολύνει στη κατανόηση των σχέσεων μεταξύ δεδομένων και ζητούμενων; είναι ικανός να επιλέξει από προτεινόμενες στρατηγικές την ευκολότερη;

Μπορεί να επαληθεύσει και να ερμηνεύσει αποτελέσματα;

Μπορεί να επιδίδεται σε γενικεύσεις ανάλογες του επιπέδου τους;

να αξιολογηθεί η ικανότητα των μαθητών να μεταφέρουν τις σχολικές πρακτικές και στην καθημερινότητα τους.

την ικανότητα να αναλύει μαθηματικά επιχειρήματα και να τα αιτιολογεί λογικά.

να χρησιμοποιούν σχηματική αιτιολόγηση για τη λύση προβλημάτων και την επαλήθευση συμπερασμάτων.

Να συγκρίνουν προβληματικές καταστάσεις και να προσδιορίζουν κοινά χαρακτηριστικά..

Να αξιολογεί τις στάσεις, τα ενδιαφέροντα τις 'διαθέσεις' των μαθητών ως προς τα μαθηματικά καθώς και τους συναισθηματικούς παράγοντες και τις πεποιθήσεις των μαθητών

Η θετική ή αρνητική στάση απέναντι στα Μαθηματικά επηρεάζει σημαντικά την επίδοση σ' αυτά.

Η αξιολόγηση των διαθέσεων μας δίνει πληροφορίες σχετικά με το βαθμό αυτοπεποίθησης στην επίλυση προβλημάτων, με τι επιμονή και υπομονή αντιμετωπίζουν αυτά. Το ενδιαφέρον, την περιέργεια και την ευρηματικότητα τους στα μαθηματικά. Την εκτίμηση και σημασία που αποδίδουν εν γένει στα Μαθηματικά.

Να εξετάζει την ετοιμότητα του για κατάκτηση νέων γνώσεων και το πως αποδέχεται τυχόν βοήθεια που προσφέρεται από συνομηλίκους και ενήλικες.

Καθώς και τα χαρακτηριστικά αλληλεπίδρασης με τους συμμαθητές και δασκάλους.

Οι αξιολογικές διαδικασίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την συγκέντρωση των ανωτέρω πληροφοριών είναι οι παρακάτω:

Η άτυπη αξιολόγηση , κατά την οποία ο δάσκαλος παρατηρεί την όλη συμπεριφορά του παιδιού την ώρα που εργάζεται είτε ως άτομο είτε ως μέλος της ομάδας ή την τυπική με την ανάθεση συγκεκριμένων έργων αξιολόγησης. Αξιολόγηση διαμέσου του Αναλυτικού Προγράμματος.

Αξιολόγηση με βάση το φάκελο υλικού:

Αξιολογείται η επίδοση του μαθητή μέσα από διάφορες εργασίες ατομικές ή συλλογικές.

Αξιολόγηση με βάση την ποιοτική και γνωστική ανάλυση των λαθών:

Η αξιολόγηση αυτή έχει στόχο να διευκρινίσει τις διαδικασίες που οδήγησαν στη δημιουργία του λάθους, να εντοπίσει την άμεση αιτία της λανθασμένης ενέργειας του μαθητή, να διαπιστώσει γιατί ο μαθητής σκέφτηκε με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

Αυτή η αξιολογική διαδικασία είναι ιδιαίτερα επικοινωνιακή στους μαθητές με κινητικές αναπηρίες γιατί δίνεται η δυνατότητα να κατανοήσει ο δάσκαλος τι κάνει ο μαθητής και γιατί το κάνει ώστε να προβλέψει αποτελεσματικά το επόμενο διδακτικό βήμα και να επιλέξει την κατάλληλη στρατηγική παρέμβασης.

Προτεινόμενο διδακτικό υλικό

Με βάση ότι στο μαθησιακό περιβάλλον στο οποίο εμπλέκονται όλες οι αισθήσεις και καλλιεργούνται όλες οι μορφές επικοινωνίας δημιουργεί πρέπει να εξασφαλίζονται οι καλύτερες δυνατές συνθήκες οικοδόμησης της γνώσης και η αποτελεσματική εφαρμογή αυτών στην καθημερινή ζωή για την λειτουργική ένταξη των ατόμων στην κοινωνία.

Η υποστήριξη της διδασκαλίας θα γίνεται με πολλαπλό διδακτικό υλικό το οποίο θα απευθύνεται : στους μαθητές, στους διδάσκοντες.

1. Έντυπο διδακτικό υλικό

α) έντυπο διδακτικό υλικό για το μαθητή:

βιβλίο του μαθητή διαμέσου δραστηριοτήτων θα προσφέρονται στους μαθητές οι πληροφορίες εκείνες που απαιτούνται ώστε να κατανοούν με ευκολία , ακρίβεια και σαφήνεια τις έννοιες που προδιαγράφονται στο πρόγραμμα σπουδών.

Κάθε ενότητα να πληροφορεί το μαθητή για το σκοπό της διδασκαλίας και τους στόχους που αναμένεται να επιτευχθούν με την ολοκλήρωση της.

Θα έχει νεανική εργονομία και θα ικανοποιεί υψηλής ποιότητας τεχνικές προδιαγραφές ανταποκρινόμενο στις μαθησιακές ιδιαιτερότητες των μαθητών π.χ. επιλογή χρώματος, μέγεθος γραμμάτων, εικονογράφηση...

Δεν θα περιέχει περιττές πληροφορίες και θα προκαλεί το μαθητή να πειραματιστεί, να επαληθεύσει, να ανατρέξει σε άλλες πηγές γνώσης και πληροφόρησης όπως στον παγκόσμιο ιστό πληροφοριών.

Τα φύλλα εργασίας θα είναι δομημένα με απλό και παραστατικό τρόπο, θα περιέχουν δραστηριότητες για εξάσκηση και περαιτέρω κατανόηση των εφαρμογών στην καθημερινή ζωή.

β) έντυπο διδακτικό υλικό για το δάσκαλο

Θα περιλαμβάνει τα αντίστοιχα ΔΕΠΣ και ΑΠΣ των μαθητών με κινητικές αναπηρίες και νοητική υστέρηση και το βιβλίο του δασκάλου θα στηρίζει ουσιαστικά τον εκπαιδευτικό παρέχοντας του πληροφόρηση για τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των μαθητών με κινητικές αναπηρίες και βοήθεια για την προετοιμασία του μαθήματος π.χ. σχέδια μαθημάτων, παραδείγματα δραστηριοτήτων για την αξιοποίηση του διδακτικού υλικού, εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις που να συναντούν το μαθησιακό ύφος του κάθε μαθητή, πρόσθετες πηγές πληροφόρησης και σημεία προβληματισμού...

Εποπτικό υλικό

Αποτελείται από τα κλασσικά διδακτικά υλικά, ενδεικτικά αναφέρουμε : αριθμητήρια, άβακες, καρτέλες, νομίσματα και χαρτονομίσματα πρωτότυπα και αντίγραφα, γεωμετρικά όργανα, φωτογραφίες, προπλάσματα, το πολυβασικό υλικό του Dienes, ζυγαριές, ψηφιακά και αναλογικά ρολόγια, τηλέφωνα αναλογικά και ψηφιακά, επιτραπέζια παιχνίδια, ...ανακυκλώσιμα υλικά για κατασκευές.

Το κλασσικό εκπαιδευτικό υλικό θα μπολιαστεί με τις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Η χρήση των τεχνολογικών κλάδων της πληροφορικής, των τηλεπικοινωνιών και των οπτικοακουστικών μέσων μπορεί να επιδράσουν καταλυτικά και εγκάρσια στην μαθησιακή διαδικασία και να αμβλύνουν τις μαθησιακές αδυναμίες των μαθητών με κινητικές αναπηρίες αξιοποιώντας τις δυνατότητες τους. Οι νέες τεχνολογίες θα αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος και συστατικό στοιχείο της καθημερινής σχολικής ζωής ενισχύοντας την άρση εκπαιδευτικών ανισοτήτων στα πλαίσια της σχολικής λειτουργικής ένταξης

Χρήση διαφανειών σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή ,slides, video-μαθήματα.

Η χρήση αυτών έχουν σκοπό την υποστήριξη της διδασκαλίας με την αξιοποίηση της παραστατικότητας της αμεσότητας και της γοητείας που ασκεί στο μαθητή η προβαλλόμενη εικόνα. Έτσι μεταφέρουμε στη σχολική τάξη διαδικασίες και λειτουργίες από τη ζωή για εμπλουτισμό των εμπειριών των μαθητών , κατανοώντας τα μαθηματικά προβλήματα της ζωής που διαφορετικά η πρόσβαση σ' αυτά θα απαιτούσε μεταφορά στον τόπο διεξαγωγής τους π.χ. σπήλαια.

Χρήση υπολογιστή τσέπης, αριθμομηχανής με χαρτοταινία.

Εκπαιδευτικό λογισμικό

Έχει σκοπό να συμπληρώσει αλλά και να αντικαταστήσει πολλές φορές το συμβατικό διδακτικό υλικό, αξιοποιώντας τη δυνατότητα πολλαπλής αναπαράστασης της πληροφορίας και προσομοίωσης πραγματικών καταστάσεων που προσφέρει η σύγχρονη υπολογιστική και δικτυακή τεχνολογία. Δίνει στο μαθητή τη δυνατότητα να εκτελέσει πιο εύκολα δραστηριότητες οι οποίες σε άλλες συνθήκες θα ήταν πολύ χρονοβόρες, δύσκολες ή και αδύνατες.

Ευνοείται η εξατομίκευση καθώς και η αυτονόμηση του μαθητή κατά τη διάρκεια της διδακτικής διαδικασίας.

Χρήση διαδικτύου

Η αξιοποίηση του διαδικτύου ενθαρρύνει την αναζήτηση της γνώσης από πολλές πηγές καθώς και την συνεργατική μάθηση. Ενθαρρύνεται η επικοινωνία των μαθητών και των εκπαιδευτικών με άλλα σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα

Δικτυακοί τόποι στην Ελληνική - Αγγλική Γλώσσα

www.hms.gr: Ο δικτυακός τόπος της Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας.
<http://odysseia.cti.gr/odysseas/greek/grworldedu.html>: Δικτυακός τόπος του Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και συγκεκριμένα από το πρόγραμμα «ίρις» «Σχεδιασμός Λογισμικού και παιδαγωγικής Προσέγγισης για την Παραγωγή και Εφαρμογή ενός Δια-δικτυακού CDROM για τη διδασκαλία των Μαθηματικών και των Καλλιτεχνικών».

www.di.uoa.gr/speech/aeneas : Έργο Αινείας, ανάπτυξη ευέλικτων συστημάτων εναλλακτικής και επαυξητικής διαπροσωπικής επικοινωνίας μέσω υπολογιστών και του διαδικτύου.

www.geocities.com/ctoumasis: η ιστοσελίδα του σχολικού συμβούλου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μπάμπη Τουμάση.

www.mathematics.gr: Ο ελληνικός κόμβος για τα Μαθηματικά.

<http://www.standards.dfee.gov.uk> η ιστοσελίδα του Ηνωμένου Βασιλείου με τις εθνικές αρχές για την εκπαίδευση

www.qca.org.uk: Περιέχει Αναλυτικά προγράμματα για την εκπαίδευση των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες.

www.sch.gr : Το πανελλήνιο σχολικό δίκτυο που παρέχει υποστήριξη για τους χρήστες του εθνικού σχολικού δικτύου, ομάδες συζητήσεων, ιστοσελίδες σχολείων, δημοσιεύματα κ.λ.π.

www.pi-schoolw.gr: Ο κόμβος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

www.edra.gr: Έδρα Εκπαίδευσης, Η ελληνική εκπαιδευτική Πύλη.
www.pedia.gr: Παιδεία, ο ελληνικός εκπαιδευτικός Web server.
www.teach.gr: Ο εκπαιδευτικός κόμβος.
www.hellenic-schools.gr: Σχετικά με την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
www.daskalow.edu.gr:
www.geom.umn.edu: Κόμβος σχετικός με τη Γεωμετρία, γεωμετρικό λογισμικό, αλληλεπιδραστικές εφαρμογές και εργαλεία για την δημιουργία τρισδιάστατων σχημάτων.
www.nctu.org: Η ιστοσελίδα του Εθνικού Συμβουλίου των Δασκάλων της Μαθηματικής Εκπαίδευσης στις ΗΠΑ. Περιέχει πλήθος δεδομένων σχετικά με τη διδασκαλία των Μαθηματικών.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Fey T.J., & Hirsch R.C. , (1992). National Council of teachers of Mathematics, Calculators in mathematics education. U.S.A..

National Council of Teachers of Mathematics, (1989). Curriculum and Evaluation Standards for School Mathematics, Reston, VA Author.

Orton Anthony (1992) Learning mathematics, issues ,theory and classroom practice ,2nd edition. Cassel House, London.

Αγαλιώτης Ι., (2.000). Μαθησιακές Δυσκολίες στα Μαθηματικά, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Καλαβάσης Φ., Μειμάρης Μ., (2000) Αξιολόγηση και Διδασκαλία των Μαθηματικών, Gutenberg, Αθήνα.

Ματσαγγούρας Γ. Η., (2002) Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση, Εννοιοκεντρική Αναπλαισίωση και Σχέδια Εργασίας.

Πολυχρονοπούλου Σ., (1999) Παιδιά και έφηβοι με Ειδικές Ανάγκες και Δυνατότητες , Αθήνα.

Τουμάσης Μ. (1999), Σύγχρονη Διδακτική των Μαθηματικών, Gutenberg. Αθήνα.

Τουμάσης Μ., Αρβανίτης Τ., (2003) Διδασκαλία Μαθηματικών με χρήση Η/Υ, Σαββάλας, Αθήνα.

Φιλίππου Γ., Χρίστου Κ., (2002) Διδακτική των Μαθηματικών, Τυπωθήτω, Αθήνα.

Χριστιάς Ι. (1992) Θεωρία και Μεθοδολογία της Διδασκαλίας, Γρηγόρης, Αθήνα.

Χριστιάς Ι., (1994) Εισαγωγή στην επιστήμη της αγωγής, Αντικείμενο-Κατευθύνσεις – Μεθοδολογία - Θεωρία. Γρηγόρης, Αθήνα.

**ΔΕΠΠΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ
ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ**

Καλύβας Β., Χρυσάγης Ν.

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Ο σκοπός της Φυσικής Αγωγής στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι να συμβάλει κατά προτεραιότητα στην σωματική ανάπτυξη των μαθητών και παράλληλα να βοηθήσει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική ένταξή τους στην κοινωνία.

Προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων και η ενίσχυση της υγείας τους.

2. Ορισμός και χαρακτηριστικά των παιδιών με Κινητικές Αναπηρίες.

Κινητικές Αναπηρίες

Οι κινητικές αναπηρίες επηρεάζουν την φυσιολογική κίνηση του ατόμου δυσχεραίνοντας, ανάλογα με την σοβαρότητα, τις λειτουργικές δραστηριότητες της καθημερινής του ζωής. Μπορεί να οφείλονται σε παθήσεις, τραυματισμούς του μυοσκελετικού ή του νευρικού συστήματος.. Οι κυριότεροι τύποι κινητικών αναπηριών που συναντώνται στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι οι εξής:

Εγκεφαλική Παράλυση
Δισχιδής ράχη
Τραυματισμοί Νωτιαίου Μυελού
Εγκεφαλικές Κακώσεις
Παιδική, Εφηβική αρθρίτιδα
Αρθρογρίπωση
Μυικές δυστροφίες
Ακρωτηριασμοί

1) Εγκεφαλική Παράλυση

Ορισμός:

Η εγκεφαλική παράλυση είναι μιά νευρολογική διαταραχή που προκαλείται από βλάβη στις κινητικές περιοχές του εγκεφάλου. Μπορεί να συμβεί κατά την κύηση, τον τοκετό και στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού. Ανάλογα με το είδος της νευρομυικής διαταραχής διακρίνεται σε σπαστική, αθετωσική, αταξική ή μικτή μορφή. Ανάλογα με την κατανομή της βλάβης στο σώμα διακρίνεται σε τετραπληγία, διπληγία, τριπληγία και μονοπληγία..

Χαρακτηριστικά:

Η εγκεφαλική παράλυση χαρακτηρίζεται από:

Διαταραχές στον μυικό τόνο, έλλειψη νευρομυικού συντονισμού, μυική αδυναμία
Επιπρόσθετα μπορεί να συνυπάρχουν:

Νοητική καθυστέρηση, Διαταραχές στη όραση, την ακοή και την ομιλία, διάσπαση προσοχής και ψυχολογικά προβλήματα

2) Δισχιδής ράχη

Ορισμός: Η δισχιδής ράχη είναι μια εκ γενετής πάθηση, η οποία οφείλεται σε ατελή ανάπτυξη της σπονδυλικής στήλης κατά τις 4 πρώτες εβδομάδες της εμβρυικής ζωής. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται ατελής κλείσιμο του οστέινου σπονδυλικού τόξου ενός σπονδύλου από την αυχενική έως την οσφυϊκή μοίρα της σπονδυλικής στήλης προκαλώντας νευρολογικές διαταραχές.

Χαρακτηριστικά

Οστικές παραμορφώσεις, διαταραχές της στάσης, κατακλίσεις, μώλωπες, ουρολοιμώξεις, παχυσαρκία

3) Τραυματισμοί νωτιαίου μυελού

Ορισμός: Είναι κακώσεις στην σπονδυλική στήλη που προκαλούν βλάβη στο νωτιαίο μυελό με αποτέλεσμα την απώλεια της κίνησης και της αισθητικότητας από το σημείο της βλάβης και κάτω. Η σοβαρότητα του τραυματισμού εξαρτάται από την θέση και την έκταση της βλάβης που έχει υποστεί ο νωτιαίος μυελός. Η διαταραχή μπορεί να έχει την μορφή τετραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα τα άνω και κάτω άκρα και την μορφή παραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα κυρίως τα κάτω άκρα .

Χαρακτηριστικά

Σπαστικότητα, διαταραχές αισθητικότητας, κατακλίσεις, προβλήματα θερμορύθμισης, μυϊκή ατροφία, διαταραχές στην ουροδόχο κύστη, σεξουαλική δυσλειτουργία, οστεοπόρωση, καρδιαγγειακά προβλήματα, μυϊκές βραχύνσεις, διαταραχές στην στάση του σώματος και ψυχολογικά προβλήματα..

4) Εγκεφαλικές κακώσεις

Οι εγκεφαλικές κακώσεις προκαλούν μερική ή ολική αναπηρία και επιδρούν αρνητικά στον ψυχισμό του ατόμου. Η σοβαρότητα της κάκωσης εξαρτάται από την θέση, την έκταση της βλάβης και από το είδος της θεραπευτικής αγωγής.

Χαρακτηριστικά

Διαταραχές μνήμης και ομιλίας, διάσπαση προσοχής, δυσλειτουργία της ουροδόχου κύστης, επιληπτικές κρίσεις, σπαστικότητα, έλλειψη νευρομυϊκού συντονισμού, διαταραχές αισθητικότητας, αναπνευστικά και ψυχολογικά προβλήματα.

5) Μυϊκές δυστροφίες

Είναι ομάδα κληρονομικών ασθενειών που προκαλούν μυϊκή αδυναμία εξαιτίας της προοδευτικής εκφύλισης των μυϊκών ινών. Υπάρχουν διάφοροι τύποι μυϊκής δυστροφίας αλλά η συνηθέστερη είναι η μυϊκή δυστροφία Duchenne η οποία εμφανίζεται στην ηλικία των 2-6 ετών. Η ασθένεια είναι προοδευτική και τελικά το παιδί καταλήγει σε αναπηρικό αμαξίδιο με την πάροδο δεκαετίας , ενώ το προσδόκιμο ζωής ανέρχεται περίπου στα 20 χρόνια.

Χαρακτηριστικά

Μυϊκή ατροφία, Χαρακτηριστικό βάδισμα (νήσειο), μυϊκές βραχύνσεις, Ανάπτυξη συνδετικού ιστού στους μύες, διαταραχές στην στάση(λόρδωση), αναπνευστικά προβλήματα, πτωχή μυϊκή αντοχή.

6) Αρθρογρίπωση

Εκ γενετής πάθηση κατά την οποία προσβάλλονται οι αρθρώσεις και οφείλεται σε εκφύλιση του νωτιαίου μυελού.

Χαρακτηριστικά

Δυσκαμψία, λέπτυνση των άκρων, μυική αδυναμία, αντικατάσταση του μυικού με λιπώδη και συνδετικό ιστό, περιορισμένη λειτουργικότητα.

7) Νεανική αρθρίτιδα

Χρόνια αρθρίτιδα που εμφανίζεται στην παιδική ή την εφηβική ηλικία. Πρόκειται για πάθηση αγνώστου αιτιολογίας κατά την οποία οι αρθρώσεις παρουσιάζουν φλεγμονή και σταδιακή μείωση του εύρους κίνησης.

Χαρακτηριστικά

Οίδημα στις αρθρώσεις, πόνος ευαισθησία δυσκαμψία, δυσκολία στην βάδιση, μυική ατροφία.

8) Ακρωτηριασμοί

Ακρωτηριασμός είναι η αφαίρεση τμήματος ή μέλους του σώματος. Η αιτία μπορεί να είναι τραυματισμός, κακοήθεις όγκοι, αγγειακές βλάβες, δυσμορφίες κα. Ο ακρωτηριασμός μπορεί να προκαλέσει σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα, και γιαυτό ο ασθενής θα πρέπει να προετοιμασθεί ψυχολογικά και να γίνει προγραμματισμένο χειρουργείο.

3. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

ΤΑΞΗ	ΑΞΟΝΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (ΓΝΩΣΕΙΣ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ)	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ
A' - B'	Ψυχοκινητική Αίσθηση του χώρου και του χρόνου Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός Ισορροπία στατική-δυναμική Πλευρική κίνηση Ορθοσωματική αγωγή Αναπνευστική αγωγή Φαντασία και δημιουργικότητα	Οι μαθητές επιδιώκεται: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες. Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσα από την κίνηση. Να αναπτύξουν σωστή στάση σώματος Να βελτιώσουν την αναπνευστική τους ικανότητα Να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για κίνηση.	Χώρος-Χρόνος Άτομο-Σύνολο Ομοιότητα-Διαφορά Κίνηση

A - B	<p><i>Μουσικοκινητική</i></p> <p>Τα στοιχεία του ρυθμού, ένταση του ήχου (τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία- ρυθμική αγωγή)</p>	<p>Να γνωρίσουν και να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης.</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να εκφραστούν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	<p>Ομοιότητα- Διαφορά</p> <p>Ήχος</p> <p>Μεταβολή</p>
	<p><i>Παιχνίδια</i></p> <p>Ομαδικά, Ατομικά, Παραδοσιακά, Ελεύθερα και Οργανωμένα Slalom Boccia Βελάκια</p>	<p>Να γνωρίσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας.</p> <p>Να μάθουν να τηρούν τους κανόνες.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως: τιμότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα- Διαφορά</p> <p>Επικοινωνία- Πολιτισμός</p>
	<p><i>Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί</i></p> <p><i>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</i></p>	<p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία της ελληνικής λαϊκής παράδοσης.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να αναπτύξουν αντιληπτικές ικανότητες: την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση- Πολιτισμός</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία- Αλληλεπίδραση</p>

	<i>Κολύμβηση</i>	<p>Να γνωρίσουν το χώρο και τους κανόνες λειτουργίας του κολυμβητηρίου.</p> <p>Να αποκτήσουν θετική εμπειρία στην επαφή τους με το υγρό στοιχείο.</p> <p>Να εξοικειωθούν με την αίσθηση του σώματός τους στο νερό.</p> <p>Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν στο νερό</p>	<p>Χώρος-Κίνηση</p> <p>Υγρό στοιχείο ψυχρό θερμό</p>
Γ'-Δ'	<p><i>Ψυχοκινητική</i></p> <p>Κινητικές δεξιότητες-Φυσικές ικανότητες Ορθοσωματική αγωγή Γυμναστική Ασκήσεις χαλάρωσης Αναπνευστική αγωγή</p>	<p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να βελτιώσουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: την κιναισθητική, την οπτική, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: Ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία. Να αναπτύξουν σωστή στάση σώματος Να βελτιώσουν την αναπνευστική τους ικανότητα</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα</p> <p>Οργάνωση (ισορροπία, συμμετρία)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Εξέλιξη-Ανάπτυξη</p>

	<p><i>Μουσικοκινητική</i></p> <p>Τραγούδια και ασκήσεις με τη συνοδεία κρουστών Διαφορετικού ύφους κινήσεις με σωματικές αντιδράσεις</p> <p>Ασκήσεις χώρου με ρυθμικά χτυπήματα</p> <p>Ρυθμικά μοτίβα</p> <p>Κινησιολογικός αυτοσχεδιασμός</p>	<p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης.</p> <p>Να εκφραστούν με το τραγούδι και την κίνηση.</p> <p>Να διευρύνουν τις κινητικές τους δυνατότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να κατανοήσουν την αίσθηση του χώρου χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p> <p>Να αυτοσχεδιάσουν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ήχος</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Επικοινωνία</p>
Γ'-Δ'	<p><i>Παιχνίδια</i></p> <p>ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα</p> <p>Slalom</p> <p>Boccia</p> <p>Βελάκια</p>	<p>Να μάθουν να τηρούν και να σέβονται τους κανονισμούς.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή όλων στο παιχνίδι.</p> <p>Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια.</p> <p>Να γνωρίσουν παιχνίδια άλλων χωρών και να τα συγκρίνουν με τα δικά μας.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία τους.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.</p> <p>Να ενθαρρυνθούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα (οργάνωση-ισοροπία)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία, συλλογικότητα, εξάρτηση).</p>

	<p><i>Μύηση την τεχνική αθλοπαιδιών και στίβου</i></p> <p>Αθλοπαιδιές: Ποδόσφαιρο, καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό μαξίδιο, πετοσφαίριση-πετοσφαίριση καθιστών, χειροσφαίριση-χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο Κλασικός αθλητισμός: Δρόμοι ταχύτητας, άλματα</p>	<p>Να βελτιώσουν τις κινητικές τους δεξιότητες.</p> <p>Να γνωρίσουν τα αθλήματα τα οποία θα διδαχτούν στις επόμενες τάξεις.</p> <p>Να μάθουν να τηρούν και να σέβονται τους κανονισμούς.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για «δια βίου» άσκηση-άθληση και την ωφέλεια που προκύπτει από αυτή, καθώς και την απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Επικοινωνία</p>
	<p><i>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί:</i></p> <p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ελληνικής λαϊκής παράδοσης.</p> <p>Να γνωρίσουν την ελληνική πολιτισμική παράδοση.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση</p> <p>Πολιτισμός</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>
	<p><i>Κολύμβηση</i></p>	<p>Να μάθουν να επιλέουν στο νερό</p> <p>Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης και μετακίνησης στο νερό</p> <p>Να εξοικειωθούν με την βύθιση του σώματος στο νερό</p> <p>Να μάθουν αυτοπειθαρχία και αυτοέλεγχο</p>	<p>Ομοιότητα</p> <p>διαφορά</p> <p>Βύθιση</p> <p>Μετακίνηση</p>

Ε΄-ΣΤ΄	<p><i>Αθλοπαιδιές</i></p> <p>Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο, πετοσφαίριση-καθιστή πετοσφαίριση, Ποδοσφαίρο, Χειροσφαίριση-χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</p>	<p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων με η χωρίς προσαρμογές.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την Ολυμπιακή και Αθλητική Παράδοση.</p> <p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις διατροφής, υγιεινής και πρώτων βοηθειών.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	<p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Σύστημα</p> <p>Οργάνωση (ισορροπία-νόμος)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ισότητα</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Συνεργασία</p> <p>Συλλογικότητα</p>
	<p><i>Κλασικός αθλητισμός</i></p> <p>Αγωνίσματα στίβου (δρόμοι, άλματα, ρίψεις)</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές(με τροποποιήσεις) σε ορισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να καλλιεργήσουν τις φυσικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή, το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p> <p>Να αναγνωρίσουν και να σέβονται την προσπάθεια του αντιπάλου.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ισότητα</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Συνεργασία</p> <p>Συλλογικότητα</p>

	<p><i>Γυμναστική</i></p> <p>Ελεύθερη γυμναστική Ενόργανη γυμναστική Ρυθμική γυμναστική Ορθοσωματική αγωγή Ασκήσεις χαλάρωσης Αναπνευστική αγωγή</p>	<p>Να βελτιώσουν την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν σωστή στάση σώματος Να βελτιώσουν την αναπνευστική τους ικανότητα</p> <p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή, το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα (δομή, ταξινόμηση, οργάνωση, ισορροπία, συμμετρία)</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Επικοινωνία</p>
Ε΄-ΣΤ΄	<p><i>Παιχνίδια</i> ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα Slalom Boccia Βελάκια</p>	<p>Να μάθουν να τηρούν και να σέβονται τους κανονισμούς.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή όλων στο παιχνίδι.</p> <p>Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια.</p> <p>Να γνωρίσουν παιχνίδια άλλων χωρών και να τα συγκρίνουν με τα δικά μας.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία τους.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.</p> <p>Να ενθαρρυνθούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα (οργάνωση- ισορροπία)</p> <p>Ομοιότητα- Διαφορά</p> <p>Ατομο-Σύνολο</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία, συλλογικότητα, εξάρτηση).</p>

	<p><i>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί</i></p> <p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τους παραδοσιακούς χορούς, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού.</p> <p>Να κατανοήσουν την αξία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση</p> <p>Πολιτισμός</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>
	<p><i>Κολύμβηση</i></p>	<p>Να μάθουν να ισορροπούν και να αλλάζουν θέσεις στο νερό</p> <p>Να μάθουν να προωθούνται στο νερό</p> <p>Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης στο νερό</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν και να χαρούν στο νερό</p> <p>Να αναπτύξουν αυτοπειθαρχία σεβασμό επικοινωνία</p>	<p>Βύθιση</p> <p>επίπλευση</p> <p>Πρώθηση</p>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

1. Ειδικοί σκοποί

Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)

- Ανάπτυξη των αντιληπτικών ικανοτήτων: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, αντίληψη μέσω της αφής, ικανότητες συντονισμού
- Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων: απλές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες, περίπλοκες προσαρμοστικές δεξιότητες.
- Ανάπτυξη των φυσικών σωματικών ικανοτήτων: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.
- Καλλιέργεια του ρυθμού.
- Ανάπτυξη της μη λεκτικής επικοινωνίας: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.
- Ανάπτυξη και βελτίωση στοιχειωδών και θεμελιωδών κινητικών προτύπων: μετακίνηση

στον χώρο, ισορροπία, χειρισμός αντικειμένων- βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκτισμα, σύλληψη μπάλας, που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων

κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).

- Η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.α.).

- Η προαγωγή της υγείας και ευεξίας: καρδιοαναπνευστική λειτουργία. Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων και συστημάτων, που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικός τομέας

-Κοινωνικοί στόχοι: Ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της θετικής αυτοαντίληψης και αυτοπεποίθησης και καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.

-Ηθικοί στόχοι; Ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.

Γνωστικός τομέας

-Γνωστικοί στόχοι. Κατανόηση εννοιών και απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Φυσική αγωγή και τον αθλητισμό. Γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων (προσαρμοσμένων και μη). Απόκτηση γνώσεων που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, την μουσική το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών.

-Ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας. Συνειδητοποίηση της ανάγκης για δια βίου άσκηση ή άθληση και της ωφέλειας που προκύπτει από αυτή, καθώς και η απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό.

-Αισθητικοί στόχοι. Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Προτεραιότητα όμως έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων, της υγείας τους, καθώς και των υπόλοιπων στόχων.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής στο δημοτικό σχολείο είναι: α) Παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στην χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα (προσαρμοσμένα και μη) για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί και δ) η κολύμβηση, όπου υπάρχουν δυνατότητες.

**2. Στόχοι, θεματικές ενότητες Ενδεικτικές δραστηριότητες,
Διαθεματικά σχέδια εργασίας**

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ		
ΤΑΞΕΙΣ Α΄ - Β΄		
ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Α. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
Α1. Η αίσθηση του χώρου και του χρόνου		

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: Κινησθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να κινούνται στο χώρο προς όλες τις κατευθύνσεις. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: Εκφραστική, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν τις έννοιες του χώρου και του χρόνου Να Αναγνώριση του σώματος των μαθητών και της θέσης του στον χώρο Απόκτηση κινητικών εμπειριών, εξερεύνηση του χώρου με το σώμα</p>	<p>Η έννοια του χώρου</p> <p>Η έννοια του χρόνου Η αίσθηση του χώρου κατά την κίνηση</p> <p>Προσανατολισμός στο χώρο. Εκτίμηση των αποστάσεων</p> <p>Έννοιες που περιλαμβάνουν μέρη του σώματος και κινήσεις Διάκριση πλευράς Σύνθετη κρίση συνδιασμού σώματος - αντικειμένου</p> <p>(12 ώρες)</p>	<p>Παιχνίδι κυνηγητού με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο Και χαμηλή ένταση Παιχνίδι κυνηγητού με η χωρίς αναπηρικά αμαξίδια με συχνά διαλείμματα Κυνηγητό σε στρώματα έρποντας, ρολάροντας ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Κινητικά παιχνίδια με τις έννοιες: Σωματικά σχήματα, επίπεδα χώρου, ευθείες καμπύλες μακριά κοντά, σύμμετρα ασύμμετρα, αργά γρήγορα ταυτόχρονα διαδοχικά, επιτάχυνση επιβράδυνση πχ. Κύκλος με τα αναπηρικά αμαξίδια, Κύκλος σε διάφορες στάσεις, ρολάρισμα σύρσιμο και δραστηριότητες σε στρώματα</p> <p>Πρόσωπο – μέρη Μπροσ – πίσω – πλάγια Χαμηλά – ψηλά Δεξιά – αριστερά Όργανα ή αντικείμενα ή συμμαθητές</p>
<p>A2. Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την ικανότητα συντονισμού και συνεργασίας των μελών του σώματος.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, αυτοέλεγχο, αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του συγχρονισμού και του συντονισμού</p>	<p>Αίσθηση συγχρονισμού στο σώμα Ικανότητα συντονισμού κινήσεων</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>Παιχνίδια οπτικοκινητικού συγχρονισμού και συντονισμού σε περιορισμένο χώρο</p> <p>Παιχνίδια συνεργασίας Ομαδική μετακίνηση στο χώρο με αναπηρικά αμαξίδια ή στα στρώματα</p> <p>Παιχνίδια στόχοι όπου το ριπτόμενο αντικείμενο δένεται για εύκολη επαναφορά Μείωση απόστασης Αύξηση μεγέθους στόχου χρήση ελαφρών ριπτόμενων αντικειμένων (μπαλόνια) Boccia, Bowling,</p>
A3. Ισορροπία στατική – δυναμική		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες, προσπαθώντας να ελέγξουν το σώμα τους</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθησή τους</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ανακαλύψουν πως το σώμα τους μπορεί να ισορροπήσει μόνο</p>	<p>Στατική – δυναμική ισορροπία</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Παιγνιώδεις δραστηριότητες: ισορροπία σε καθιστή, σε τετραποδική θέση, ισορροπία σε πλατιές γραμμές (Αύξηση εύρους δοκών, γραμμών Χαμηλόμα κέντρου βάρους και αύξηση βάσης στήριξης Χρήση μαλακών επιφανειών) Βάδιση προς τα πίσω Μιμητικές κινήσεις ζώων, πουλιών, επαγγελματιών Εκμάθηση πτώσεων σε μαλακές επιφάνειες Χρήση βοηθητικού εξοπλισμού καρέκλα</p>

του, ή σε συνεργασία με άλλους ανθρώπους ή άλλα αντικείμενα		
A4. Πλευρική κίνηση		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: κιναισθητική αντίληψη, οπτικής αντίληψη ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τα παιδιά τις ικανότητες τους να κινούνται αποτελεσματικά στο χώρο</p>	<p>Κίνηση στο χώρο σε συγκεκριμένη κατεύθυνση Προσανατολισμός στο χώρο</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Παιχνίδι κατευθύνσεων: εμπρός, πίσω, δεξιά αριστερά κάτω</p> <p>Σκυταλοδρομίες με περιορισμούς Ομαδική μετακίνηση στον χώρο (ζευγάρια) σε διάφορες κατευθύνσεις (Περιορισμός απόστασης, ταχύτητας Χρήση μαλακής επιφάνειας Χρήση ειδικού κράνους)</p>
A5. Ορθοσωματική Αγωγή		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθωτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>
A6. Αναπνευστική Αγωγή		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία Η αναπνοή στην άσκηση Εισπνοή εκπνοή Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>

σημασία της αναπνοής		
A7. Φαντασία και δημιουργικότητα		
<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν δραστηριότητες που οι ίδιοι θέλουν.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να χαλαρώσουν δημιουργικά. Να καλλιεργήσουν την αυτονομία, τη συνεργασία τη υπευθυνότητα και την πρωτοβουλία.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και την φαντασία τους</p>	<p>Ελεύθερη έκφραση</p> <p>Η χαρά της δημιουργίας</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Επινόηση και εκτέλεση δραστηριοτήτων</p> <p>Δημιουργία παιχνιδιών από τα παιδιά</p> <p>Προσαρμογές ανάλογα με τις δραστηριότητες που προτείνουν τα παιδιά</p>
B. ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
B1. Στοιχεία του ρυθμού		

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις μουσικοκινητικές τους δυνατότητες. Να καλλιεργήσουν το ρυθμό στην κίνηση</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: Εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν την έννοια του ρυθμού</p>	<p>Ρυθμική ακρίβεια Τραγούδια με ρυθμική συνοδεία Ήχος και κίνηση, Ρυθμική αγωγή</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Μικρά τραγούδια με ρυθμική ποικιλία Αργοί και σταθεροί ρυθμοί, παλαμάκια</p>
<p>Γ. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ</p>		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αντιληπτική τους ικανότητα: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητα συντονισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν να χαρούν, να εκφραστούν και να αναπτύξουν τη φαντασία τους Να αναπτύξουν κοινωνικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα,</p>	<p>Ατομικά και ομαδικά παιχνίδια με προσαρμογές</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p> <p>(12 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο με χαμηλή ένταση και ταχύτητα Παιχνίδια με ελαφριά μπάλα Παιχνίδια με αναπηρικά αμαξίδια, παιχνίδια στο στρώμα ατομικά παιχνίδια ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο Ρίψη μπάλας σε στόχο Ρίψη μικρών βελών Παιχνίδι με τροποποιημένους κανονισμούς</p>

<p>αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη. Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας. Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>		
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν με την κίνηση του σώματός τους το ρυθμό.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παραδόσης του τόπου τους</p>	<p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Συγκέντρωση πληροφοριών για τους συγκεκριμένους χορούς Αντικατάσταση για περιπατητικούς μαθητές των γρήγορων βημάτων με επιτόπιες κινήσεις λικνίσματα χεριών Αντικατάσταση των βημάτων με κινήσεις χεριών και κεφαλιού για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>
Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
<i>Σωματικός τομέας</i>	Εκμάθηση ασφαλούς	Κάθισμα στην άκρη της πισίνας και κλώσημα

<p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες προσπαθώντας να κινηθούν και να ισορροπήσουν στο νερό Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές ικανότητες μέσα και έξω από το νερό</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση, υπευθυνότητα Να χαρούν και να χαλαρώσουν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να εξοικειωθούν με τον χώρο του κολυμβητηρίου Να μάθουν κανόνες υγιεινής και ασφαλείας Να κατανοήσουν την διαφορά στην μετακίνηση στο υγρό στοιχείο (αντίσταση) Να κατανοήσουν βασικούς κανόνες ασφαλείας στο νερό Να κατανοήσουν την σημασία της αναπνοής μέσα και έξω από το νερό Να αναγνωρίζουν κατευθύνσεις μέσα έξω</p>	<p>εισόδου στο νερό Εξοικείωση με το νερό Μετακίνηση στο νερό Θέσεις ισορροπίας στο νερό Η σημασία της αναπνοής μέσα και έξω από το νερό Αλλαγή θέσεων στο νερό</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 10 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 5 από τους χορούς, 2 από τα παιχνίδια και 3 από την μουσικοκινητική</p>	<p>του νερού Περπάτημα στα ρηχά με βοήθημα η χωρίς Επίπλευση με βοήθεια σε ύπτια, κατακόρυφη θέση Εκπνοή σε διάρκεια χρόνου με το πρόσωπο στο νερό με εξάρτηση σε σταθερό σημείο η στα ρηχά. Αλλαγή θέσης από την ύπτια στην κατακόρυφη με υποστήριξη</p>
---	--	---

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ		
ΤΑΞΕΙΣ Γ΄ - Δ΄		
ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
A. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
A1. Κινητικές δεξιότητες – φυσικές ικανότητες		
A.1.1. Κινητικές δεξιότητες		

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: Κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να κινούνται στο χώρο προς όλες τις κατευθύνσεις. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν εμπιστοσύνη και αυτοπεποίθηση για τις ικανότητές τους. Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητές του</p>	<p>Η έννοια του χώρου</p> <p>Η έννοια του χρόνου Η αίσθηση του χώρου κατά την κίνηση</p> <p>Προσανατολισμός στο χώρο. Εκτίμηση των αποστάσεων</p> <p>Έννοιες που περιλαμβάνουν μέρη του σώματος και κινήσεις Διάκριση πλευράς Σύνθετη κρίση συνδιασμού σώματος - αντικειμένου</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Παιχνίδι κυνηγητού με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο Και χαμηλή ένταση Παιχνίδι κυνηγητού με η χωρίς αναπηρικά αμαξίδια με συχνά διαλείμματα Κυνηγητό σε στρώματα έρποντας, ρολάροντας ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Κινητικά παιχνίδια με τις έννοιες: Σωματικά σχήματα, επίπεδα χώρου, ευθείες καμπύλες μακριά κοντά, σύμμετρα ασύμμετρα, αργά γρήγορα ταυτόχρονα διαδοχικά, επιτάχυνση επιβράδυνση πχ. Κύκλος με τα αναπηρικά αμαξίδια, Κύκλος σε διάφορες στάσεις, ρολάρισμα σύρσιμο και δραστηριότητες σε στρώματα</p> <p>Πρόσωπο – μέρη Μπροσ – πίσω – πλάγια Χαμηλά – ψηλά Δεξιά – αριστερά Όργανα ή αντικείμενα ή συμμαθητές</p>
A.1.2. Φυσικές ικανότητες		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να βελτιώσουν και να καλλιεργήσουν τις φυσικές ικανότητές τους: Ταχύτητα, ευλυγισία, αντοχή</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν. Να αναπτύξουν</p>	<p>Ταχύτητα</p> <p>Ευλυγισία</p> <p>Αντοχή</p>	<p>Τρέξιμο με καθορισμένο χρόνο σε μικρές αποστάσεις με μεγάλα διαλείμματα (ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών)</p> <p>Τρέξιμο σε μικρές αποστάσεις με αναπηρικά αμαξίδια Παιχνίδια σε περιορισμένο χρόνο που δεν αναπτύσσουν μεγάλες εντάσεις</p> <p>Παιχνίδια με τις έννοιες: Αργά- γρήγορα Ταυτόχρονα –διαδοχικά Επιτάχυνση- επιβράδυνση</p>

<p>ψυχικές αρετές, όπως αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αποκτήσουν πίστη στον εαυτό τους και εμπιστοσύνη στις δυνάμεις τους</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία</p>	(4 ώρες)	
A2. Ορθοσωματική αγωγή		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>
A3 Γυμναστική		
<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τη</p>	<p>Ελεύθερη γυμναστική Ενόργανη γυμναστική Ρυθμική γυμναστική</p>	<p>Ασκήσεις για: τη σωστή τοποθέτηση ενός τμήματος στο χώρο, σωστό βάδισμα, αλλαγή πορείας, κα</p> <p>Απλές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών</p>

<p>δημιουργικότητα και την φαντασία τους</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στο σώμα και το πνεύμα. Να γνωρίσουν το σώμα τους και την θέση του στο χώρο</p>	(5 ώρες)	<p>ρολαρίσματα, βαρελάκια σε στρώματα Απλές ασκήσεις με βοήθεια και σε κεκλιμένο επίπεδο</p>
A4. Ασκήσεις χαλάρωσης		
<p><i>Σωματικός τομέας(Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάμψεις και παραμορφώσεις</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</p> <p style="text-align: center;">(3 ώρες)</p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπαση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</p>
A5. Αναπνευστική Αγωγή		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία Η αναπνοή στην άσκηση Εισπνοή εκπνοή Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>
B. ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
B1. Στοιχεία του ρυθμού		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις μουσικοκινητικές τους δυνατότητες. Να καλλιεργήσουν το ρυθμό στην κίνηση</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το ρυθμό Να αφυπνίσουν και να καλλιεργήσουν το ρυθμικό αισθητήριο που κρύβουν μέσα τους</p>	<p>Ρυθμική ακρίβεια Τραγούδια με ρυθμική συνοδεία Ήχος και κίνηση, Ρυθμική αγωγή Ασκήσεις χώρου με ρυθμικά χτυπήματα Κινητικός αυτοσχεδιασμός</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Μικρά τραγούδια με ρυθμική ποικιλία Αργοί και σταθεροί ρυθμοί, παλαμάκια Τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία</p>

Γ. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ		
<p><i>Σωματικός τομέας(Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αντιληπτική τους ικανότητα: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητα συντονισμού</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Ατομικά και ομαδικά παιχνίδια με προσαρμογές</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο με χαμηλή ένταση και ταχύτητα Παιχνίδια με ελαφριά μπάλλα Παιχνίδια με αναπηρικά αμαξίδια, παιχνίδια στο στρώμα ατομικά παιχνίδια ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο Ρίψη μπάλας σε στόχο Ρίψη μικρών βελών Παιχνίδι με τροποποιημένους κανονισμούς</p>
Δ. ΜΥΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΙΒΟΥ		
Δ.1 Αθλοπαιδιές		
Δ11 Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με καρότσι		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί η Καλαθοσφαίριση</p> <p><i>Συναισθηματικός</i></p>	<p>Χειρισμός της μπάλας με τα δύο χέρια (ντρίπλα)</p> <p>Πάσα-σουτ</p>	<p>Ασκήσεις χειρισμού της μπάλας όπως σε ευθεία γραμμή, περπατώντας ή τρέχοντας ανάμεσα σε εμπόδια σε διάφορες κατευθύνσεις με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο Ασκήσεις παιγνιώδους μορφής για να δοκιμάσουν και να μάθουν διάφορα είδη σουτ, διάφορα είδη πάσας ανάλογα με τις</p>

<p><i>τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>	(3 ώρες)	<p>δυνατότητες των παιδιών όπου δίνεται έμφαση στην κατάκτηση του στόχου και όχι στην τεχνική Παίζουν απλοποιημένο παιχνίδι μπάσκετ με βασικούς κανονισμούς παραολυμπιάδας για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο. Σε όλες τις δραστηριότητες μπορεί να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές όπως: τροποποίηση των κανόνων ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών, χρήση μπαλών διαφορετικών μεγεθών και βάρους, Χρήση μεγαλύτερου καλαθιού και τοποθέτηση του σε χαμηλότερο ύψος, μείωση των αποστάσεων και της ταχύτητας.</p>
Δ.1.2 Χειροσφαίριση – Χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί η χειροσφαίριση</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>	<p>Χειρισμός της μπάλας Πάσα σουτ</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις χειρισμού της μπάλας όπως σε ευθεία γραμμή, περπατώντας ή τρέχοντας ανάμεσα σε εμπόδια σε διάφορες κατευθύνσεις με ή χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο Ασκήσεις παιγνιώδους μορφής για να δοκιμάσουν και να μάθουν διάφορα είδη σουτ, διάφορα είδη πάσας ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών όπου δίνεται έμφαση στην κατάκτηση του στόχου και όχι στην τεχνική Παίζουν απλοποιημένο παιχνίδι με ή χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο. Σε όλες τις δραστηριότητες μπορεί να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές όπως: τροποποίηση των κανόνων ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών, χρήση μπαλών διαφορετικών μεγεθών και βάρους, Χρήση μεγαλύτερης εστίας, μείωση των αποστάσεων και της ταχύτητας.</p>
Δ.1.3 Πετοσφαίριση – Πετοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο-καθιστή Πετοσφαίριση		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί η Πετοσφαίριση</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>	<p>Πάσα Σέρβις</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Εξάσκηση στην πάσα Μανσέτα Σερβίς ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών Πιάσιμο της μπάλας και πέταγμα Παιχνίδι χωρίς διακοπές σε χαμηλό φιλέ Παιχνίδι σε καθιστή θέση Χρήση μπαλονιού αντί για μπάλα</p>
Δ.1.4 ποδόσφαιρο		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί το ποδόσφαιρο</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i></p>	<p>Πάσα Ντρίπλα Σούτ Κοντρόλ</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις εξάσκησης πάσας Πρώθηση μπάλας ασκήσεις κοντρόλ Παιχνίδι χωρίς αυστηρή τήρηση κανονισμών σε ορισμένο χώρο παιχνιδιού Χρήση μπαλλών διαφορετικού μεγέθους, αύξηση μεγέθους της εστίας</p>

<p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>		
<p>Δ.1.5 Στίβος</p>		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως Τιμιότητα, δικαιοσύνη αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός μετριοφροσύνη.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία.</p>	<p>Ταχύτητα Αντοχή Ρίψεις Άλματα χωρία φόρα Δρόμος με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>(7 ώρες)</p>	<p>Σκυταλοδρομίες 10-20 μέτρων με προσαρμογές Εξάσκηση στις εκκινήσεις από διάφορες θέσεις (όρθιοι, καθιστοί, μπρούμυτα , ανάσκελα, με πλάτη προς την κατεύθυνση της φοράς.</p> <p>Δρόμος αντοχής 100- 200 μέτρων με η χωρίς καρότσι.</p> <p>Εξάσκηση στις ρίψεις με πλαστικό μπαλάκι. Κορίνες, φασουλοσάκουλα Προασκήσεις για την μύηση στα άλματα με παιγνιώδη μορφή</p>
<p>Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν με την κίνηση του σώματός τους το ρυθμό.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους</p>	<p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Συγκέντρωση πληροφοριών για τους συγκεκριμένους χορούς Αντικατάσταση για περιπατητικούς μαθητές των γρήγορων βημάτων με επιτόπιες κινήσεις λίκνισματα χεριών Αντικατάσταση των βημάτων με κινήσεις χεριών και κεφαλιού για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>
ΣΤ. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την ικανότητα ανεξάρτητης επίπλευσης και μετακίνησης στο νερό</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο αυτοπειθαρχία, θάρρος Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν κανόνες ασφαλείας μέσα και έξω από το νερό Να κατανοήσουν την σημασία της αναπνοής Να γνωρίσουν την έννοια της χαλάρωσης</p>	<p>Επίπλευση-ισορροπία στο νερό Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση Αλλαγή θέσεων στο νερό</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 10 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 2 από στίβο, 2 από ορθοσωματική, 2 από την μουσικοκινητική και 4 από αθλοπαιδιές</p>	<p>Επίπλευση στην ύπτια και κατακόρυφη θέση σταδιακά με λιγότερη υποστήριξη</p> <p>Επίπλευση στην πρηνή με βοήθεια ή στήριξη Τοποθέτηση του προσώπου στο νερό και εκπνοή με κατακόρυφη βύθιση (στόμα μύτη ματια μέτωπο) Από την ύπτια σταδιακά στην κατακόρυφη με υποστήριξη</p>

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ		
ΤΑΞΕΙΣ Ε΄ - ΣΤ΄		
ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ		
A1. Καλαθοσφαίριση – Καλαθοσφαίριση με καρότσι		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί η Καλαθοσφαίριση</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>	<p>Χειρισμός καρτσιού, επανάληψη των διδαχθέντων στην Γ και Δ τάξη Χειρισμός της μπάλας με τα δύο χέρια (ντρίπλα)</p> <p>Πάσα-σουτ</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις χειρισμού της μπάλας όπως σε ευθεία γραμμή, περπατώντας ή τρέχοντας ανάμεσα σε εμπόδια σε διάφορες κατευθύνσεις με ή χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Ασκήσεις παιγνιώδους μορφής για να δοκιμάσουν και να μάθουν διάφορα είδη σουτ, διάφορα είδη πάσας ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών όπου δίνεται έμφαση στην κατάκτηση του στόχου και όχι στην τεχνική</p> <p>Παίζουν απλοποιημένο παιχνίδι μπάσκετ με βασικούς κανονισμούς παραολυμπιάδας για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο.</p> <p>Σε όλες τις δραστηριότητες μπορεί να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές όπως: τροποποίηση των κανόνων ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών, χρήση μπαλών διαφορετικών μεγεθών και βάρους, Χρήση μεγαλύτερου καλαθιού και τοποθέτηση του σε χαμηλότερο ύψος, μείωση των αποστάσεων και της ταχύτητας.</p>
A.2 Ποδόσφαιρο		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί το ποδόσφαιρο</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να</p>	<p>Πάσα Ντρίπλα Σούτ κοντρόλ</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις εξάσκησης πάσας Πρωώθηση μπάλας ασκήσεις κοντρόλ Παιχνίδι χωρίς αυστηρή τήρηση κανονισμών σε ορισμένο χώρο παιχνιδιού Χρήση μπαλλών διαφορετικού μεγέθους, αύξηση μεγέθους της εστίας</p>

<p>εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>		
A3 Χειροσφαίριση- Χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί η χειροσφαίριση</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>	<p>Χειρισμός της μπάλας</p> <p>Πάσα σουτ Μπλόκ τερματοφύλακα</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις χειρισμού της μπάλας όπως σε ευθεία γραμμή, περπατώντας ή τρέχοντας ανάμεσα σε εμπόδια σε διάφορες κατευθύνσεις με ή χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Ασκήσεις παιγνιώδους μορφής για να δοκιμάσουν και να μάθουν διάφορα είδη σουτ, διάφορα είδη πάσας ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών όπου δίνεται έμφαση στην κατάκτηση του στόχο και όχι στην τεχνική</p> <p>Παίζουν απλοποιημένο παιχνίδι με ή χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο.</p> <p>Σε όλες τις δραστηριότητες μπορεί να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές όπως: τροποποίηση των κανόνων ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών, χρήση μπαλών διαφορετικών μεγεθών και βάρους, Χρήση μεγαλύτερης εστίας, μείωση των αποστάσεων και της ταχύτητας.</p> <p>Εξάσκηση τερματοφύλακα</p>
A 4 Πετοσφαίριση- Πετοσφαίριση σε αναπηρικό αμαξίδιο - καθιστή πετοσφαίριση		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν οι μαθητές με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες</p>	<p>Πάσα Σερβίς Μανσέτα Συνεργασία παικτών</p>	<p>Εξάσκηση στην πάσα Μανσέτα Σερβίς ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών Πιάσιμο της μπάλας και πέταγμα Παιχνίδι χωρίς διακοπές σε χαμηλό φιλέ</p>

<p>κινήσεις που απαιτεί η Πετοσφαίριση</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p>	(6 ώρες)	<p>Παιχνίδι σε καθιστή θέση Χρήση μπαλονιού αντί για μπάλα</p>
Β ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ		
B. 1. Αγώνισμα στίβου		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγώνισμα του στίβου</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, την θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως. Τιμιότητα, δικαιοσύνη αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός μετριοφροσύνη.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές</p>	<p>Ταχύτητα Αντοχή Ρίψεις Άλματα χωρίς φόρα Δρόμος με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Σκυταλοδρομίες 10-20 μέτρων με προσαρμογές Εξάσκηση στις εκκινήσεις από διάφορες θέσεις (όρθιοι, καθιστοί, μπρούμυτα , ανάσκελα, με πλάτη προς την κατεύθυνση της φοράς. Δρόμος αντοχής 100- 200 μέτρων με η χωρίς καρότσι. Εξάσκηση στις ρίψεις με πλαστικό μπαλάκι. Κορίνες, φασουλοσάκουλα Προασκήσεις για την μύηση στα άλματα με παιγνιώδη μορφή</p>

<p>Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία.</p>		
Γ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ		
Γ1 Ελεύθερη γυμναστική- Ενόργανη γυμναστική- Ρυθμική γυμναστική		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές Να εκφραστούν και να δημιουργήσουν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής</p>	<p>Γυμναστική χωρίς όργανα Ενόργανη γυμναστική (στρώματα έδαφος) Ενοργανη γυμναστική (πολύζυγα) Ρυθμική γυμναστική Ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών</p> <p>(8 ώρες)</p>	<p>Άσκηση σε σχηματισμούς Κύκλου, ημικυκλίου τετραγώνου</p> <p>Απλές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής στρώματα έδαφος</p> <p>Απλές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής σε χαμηλό μονόζυγο και δίζυγο ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών Ασκήσεις ρυθμικής γυμναστικής Με στεφάνια μπάλες</p>
Γ2. Ορθοσωματική αγωγή		
<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p> <p>(4 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις</p> <p>Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>

<p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>		
Γ3 . Ασκήσεις χαλάρωσης		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάψεις και παραμορφώσεις</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπαση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</p>
Γ4. Αναπνευστική Αγωγή		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία Η αναπνοή στην άσκηση Εισπνοή εκπνοή Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>

σημασία της αναπνοής		
Σύνολο ωρών Γυμναστικής 17		
Δ. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ		
<p><i>Σωματικός τομέας(Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αντιληπτική τους ικανότητα: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητα συντονισμού</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Ατομικά και ομαδικά παιχνίδια με προσαρμογές</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο με χαμηλή ένταση και ταχύτητα Παιχνίδια με ελαφριά μπάλα Παιχνίδια με αναπηρικά αμαξίδια, παιχνίδια στο στρώμα, ατομικά παιχνίδια ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο Ρίψη μπάλας σε στόχο Ρίψη μικρών βελών Παιχνίδι με τροποποιημένους κανονισμούς</p>
Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν με την κίνηση του σώματός τους το ρυθμό. Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μνηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στην χορευτική κίνηση του χορού Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους</p>	<p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Συγκέντρωση πληροφοριών για τους συγκεκριμένους χορούς Αντικατάσταση για περιπατητικούς μαθητές των γρήγορων βημάτων με επιτόπιες κινήσεις λίκνισματα χεριών Αντικατάσταση των βημάτων με κινήσεις χεριών και κεφαλιού για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>
ΣΤ. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ικανότητα επίπλευσης στο νερό σε διάφορες θέσεις Να αναπτύξουν ικανότητα προώθησης στην πρηνή και την ύπτια</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ασφάλεια στο νερό Να μάθουν να προωθούν το σώμα του στο νερό</p>	<p>Προώθηση Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 10 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 4 από τις αθλοπαιδιές, 2 από τα παιχνίδια, 2 από τον στίβο και 2 από την γυμναστική)</p>	<p>Από ύπτια θέση προώθηση με τα χέρια επίπλευση στο νερό Πρηνή θέση με εισπνοή, εκπνοή μέσα στο νερό με η χωρίς στήριξη (χρήση αναπνευστήρα και μάσκας όπου κρίνεται απαραίτητο)</p>

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Πολλές από τις βασικές αρχές οργάνωσης του μαθήματος της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά με τις αρχές οργάνωσης του μαθήματος για μαθητές χωρίς αναπηρίες όπως:

Προσαρμοσμένη διδασκαλία,
κατάλληλο παιδαγωγικό κλίμα,
μέτρα ασφαλείας των μαθητών από πιθανά ατυχήματα,
αξιοποίηση εγκαταστάσεων και οργάνων,
απασχόληση μαθητών στην τάξη

Κάποιες από τις παραπάνω αρχές, όπως τα μέτρα ασφάλειας και η προσαρμοσμένη διδασκαλία, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία κατά την οργάνωση του μαθήματος ΠΦΑ. Είναι θεμελιώδους σημασίας όμως να επισημάνουμε ότι στην ΠΦΑ κρίνεται αναγκαίος ο σχεδιασμός του μαθήματος σε εξατομικευμένη βάση για κάθε μαθητή με κινητικές αναπηρίες. Τούτο είναι αναγκαίο γιατί τα κινητικά και μαθησιακά χαρακτηριστικά των μαθητών με αναπηρίες παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερη ποικιλία και ανομοιομορφία από ότι παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά του «τυπικού» μαθητικού πληθυσμού.

Αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι ο κάθε μαθητής ακολουθεί δικό του χωριστό πρόγραμμα ΦΑ και δεν συμμετέχει σε κοινές δραστηριότητες αλληλεπιδρώντας με τους συμμαθητές του. Ο σχεδιασμός ενός Εξατομικευμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος (ΕΕΠ) πρέπει όμως να βασίζεται στις ατομικές κινητικές ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή και μέσα από προσαρμοσμένες ομαδικές δραστηριότητες να καλύπτονται στο μέτρο του δυνατού οι προσωπικές του ανάγκες και ενδιαφέροντα καθώς επίσης να εξασκούνται οι κινητικές του ικανότητες.

Αν και δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός τρόπος για τον σχεδιασμό ενός τέτοιου εξατομικευμένου προγράμματος, το ΕΕΠ είναι ένα έγγραφο έντυπο που πρέπει βασικά να περιγράφει:

1. Το τωρινό επίπεδο ικανότητας του μαθητή που σχετίζεται με το μάθημα της ΦΑ. Η αξιολόγηση του τωρινού επιπέδου του μαθητή προτείνεται να βασίζεται σε αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια που παρέχονται από έγκυρα ή και λιγότερο επίσημα tests.

2. Ετήσιους και μεσοπρόθεσμους στόχους για τον συγκεκριμένο μαθητή. Οι ετήσιοι στόχοι πρέπει να συνδέονται κυρίως με τις ανάγκες που προκύπτουν από την αρχική αξιολόγηση του μαθητή. Οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι εξαρτώνται από τους ετήσιους, πρέπει να είναι πιο συγκεκριμένοι και να αναφέρονται σε συγκεκριμένες κινητικές δεξιότητες που θα πρέπει μαθητής να εκτελέσει μέσα στο χρονικό περιθώριο που θέτει ο μεσοπρόθεσμος στόχος.

3. Προτεινόμενη προσαρμοσμένη διδακτική μεθοδολογία για τον συγκεκριμένο μαθητή. Θέματα όπως στυλ διδασκαλίας, τεχνικές κινήτρων και μέθοδος ανάλυσης έργου συζητώνται και περιλαμβάνονται στο ΕΕΠ του συγκεκριμένου μαθητή.

4. Περιγραφή της απαραίτητης για τον μαθητή υποστήριξης για την επιτυχή συμμετοχή του στο μάθημα και την ευκολότερη κατάκτηση των ατομικών του στόχων (προσαρμοσμένος εξοπλισμός και περιβάλλον, συνεργασία ειδικοτήτων).

5. Συγκεκριμένους τρόπους τελικής αξιολόγησης της κατάκτησης των στόχων που έχουν καθοριστεί για τον κάθε μαθητή. Οι στόχοι που έχουν θεσπισθεί πρέπει να είναι μετρήσιμοι και να μπορούν να αξιολογηθούν με συγκεκριμένους τρόπους (κινητικά tests, μεθόδους παρατήρησης, κ.α).

Όσον αφορά το θέμα της ασφάλειας των μαθητών με αναπηρίες κατά το μάθημα της ΠΦΑ προτείνονται:

A) η συνεργασία του ΚΦΑ με τις άλλες ειδικότητες που μετέχουν στην ιατρική και εκπαιδευτική υποστήριξη του μαθητή με αναπηρίες. Η συμμετοχή του ΚΦΑ στην ομάδα συνεργασίας που αξιολογεί και σχεδιάζει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του κάθε μαθητή κρίνεται απαραίτητη καθώς η γνώση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε μαθητή με αναπηρίες έτσι σημαντική για την ασφαλή αλλά και αποτελεσματική οργάνωση του μαθήματος ΠΦΑ. Οι πληροφορίες που θα πρέπει να ζητήσει ο ΚΦΑ πρέπει κυρίως να σχετίζονται με δραστηριότητες που ίσως αντενδίδκνυνται στην αναπηρία του μαθητή, δραστηριότητες που χρειάζονται προσαρμογές για να εκτελεστούν και συμβουλές για την ασφάλεια του μαθητή κατά το μάθημα ΠΦΑ.

B) επειδή οι μαθητές με αναπηρίες παρουσιάζουν συνήθως μειωμένη ικανότητα ισορροπίας και συντονισμού κατά την εκτέλεση κινητικών δραστηριοτήτων είναι απαραίτητος κάποιος εξειδικευμένος εξοπλισμός για την ασφάλεια των μαθητών (ειδικά προστατευτικά κράνη, προστατευτικά γυαλιά, επιγονατίδες, επαγωγινίδες).

Τα παιδιά αυτής της ηλικίας με κινητικές αναπηρίες αν και πνευματικά ακολουθούν τον ίδιο ρυθμό ανάπτυξης με τους συνομηλίκους τους χωρίς αναπηρίες, ωστόσο η σωματική και η κινητική τους εξέλιξη δεν ακολουθεί απαραίτητα το επίπεδο ανάπτυξης των συνομηλίκων τους χωρίς κινητικές αναπηρίες. Το γεγονός αυτό καθιστά αναγκαίο κατά τον προγραμματισμό του μαθήματος να μην λαμβάνεται υπόψη μόνο η χρονολογική τους ηλικία αλλά και το επίπεδο της κινητικής τους εξέλιξης.

A και B τάξεις

Στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου προγραμματίζουμε δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολόπλευρη κινητικότητα του παιδιού και προάγουν, τη σωματική, συναισθηματική και πνευματική του ανάπτυξη. Δημιουργούμε ευκαιρίες για τα παιδιά να παίζουν μόνα τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες.

Είναι ανάγκη το παιδί στις μικρές τάξεις του Δημοτικού Σχολείου να κινείται πολύ και ελεύθερα. Είναι απαραίτητο λοιπόν να προσφέρουμε στα παιδιά ευκαιρίες για

κινητικές δραστηριότητες λαμβάνοντας υπόψιν τις ανάγκες και τις δυνατότητες τους.

Για την διδασκαλία του χορού πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Γ και Δ τάξεις

Προγραμματίζουμε κινητικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολόπλευρη κινητικότητα του παιδιού και προάγουν την σωματική, συναισθηματική και πνευματική του ανάπτυξη αλλά μπορούμε να αρχίσουμε να τα εισαγάγουμε περισσότερο στοχευμένα σε κινητικές δεξιότητες που αποτελούν μέρος των καθιερωμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Επισημαίνεται η ανάγκη προσαρμογής των καθιερωμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων στις κινητικές δυνατότητες των μαθητών.

Δημιουργούμε ευκαιρίες για τα παιδιά να παίζουν μόνα τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες.

Για την διδασκαλία του χορού και των μεθόδων χαλάρωσης πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Ε΄ και ΣΤ΄ ΤΑΞΕΙΣ

Ο προγραμματισμός του μαθήματος στις τάξεις αυτές περιλαμβάνει την διδασκαλία και εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων μέσω καθιερωμένων και προσαρμοσμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Επιπρόσθετα προτείνεται η ενασχόληση των μαθητών με παιχνίδια που ενδείκνυνται για την κινητική τους αναπηρία και συμβαδίζουν με την πνευματική τους ανάπτυξη.

Ο καθηγητής Φ.Α θα πρέπει στην αρχή του χρόνου να ετοιμάσει τον ετήσιο, τριμηνιαίο και εβδομαδιαίο προγραμματισμό του.

Στον καθηγητή επαφίεται να αποφασίσει σε ποια περίοδο του έτους θα διδάξει το κάθε αντικείμενο λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες του σχολείου (αθλητική υποδομή, αριθμός υπηρετούντων καθηγητών Φ.Α , υλικοτεχνική υποδομή που είναι απαραίτητη για τις προσαρμογές κ.α.

Όταν αρχίζει η διδασκαλία ενός αντικειμένου πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να μην διακόπτεται μέχρι να τελειώσουν τα προγραμματισμένα γι' αυτό μαθήματα.

Εάν ο καιρός είναι ακατάλληλος (βροχή, χιόνι κ.α.) και δεν υπάρχουν κατάλληλοι χώροι για άθληση θα πρέπει να γίνονται θεωρητικά μαθήματα σχετικά με αθλητικά θέματα.

Η διδασκαλία των αθλημάτων και αγωνισμάτων προσαρμοσμένων και μη θα γίνεται τόσο στους μαθητές όσο και στις μαθήτριες χωρίς διάκριση.

Για την διδασκαλία του χορού και των μεθόδων χαλάρωσης πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.
 Να διδάσκονται κατά προτεραιότητα χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό και να ακολουθούν οι υπόλοιποι

Προτεινόμενες προσαρμογές

Για την επιτυχή εξατομίκευση της διδασκαλίας αλλά και των στόχων του μαθήματος ΦΑ στο ατομικό επίπεδο ικανοτήτων του κάθε μαθητή με αναπηρίες ο ΚΦΑ πρέπει να έχει την ικανότητα να προσαρμόσει διάφορους παράγοντες που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην διαδικασία και την αποτελεσματικότητα του μαθήματος. Τέτοιες προσαρμογές αναφέρονται στον εξοπλισμό, στους κανονισμούς και στην οργάνωση των παραδοσιακών αθλοπαιδιών και δραστηριοτήτων, στον τρόπο διδασκαλίας της κινητικής μάθησης. Παρακάτω θα προτείνουμε ενδεικτικά κάποιες προσαρμογές που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο ΚΦΑ όταν διδάσκει μαθητές με κινητικές αναπηρίες. Οι προσαρμογές αυτές έχουν στόχο να διευκολύνουν μαθητές που λόγω κινητικών αναπηριών παρουσιάζουν μειωμένη δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ισορροπία, συντονισμό και ακρίβεια στις κινήσεις τους. Οι προσαρμογές αυτές δεν είναι περιοριστικές αλλά ενθαρρύνουμε τον ΚΦΑ να χρησιμοποιήσει και δικές του προσαρμογές ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των μαθητών του.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη δύναμη, ταχύτητα και αντοχή.

1. Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορύνες μπόουλινγκ, κ.α)
2. Χρησιμοποιήστε ελαφρύτερες μπάλες μεγαλύτερου ή μικρότερου μεγέθους. Χρησιμοποιήστε μπάλες που είναι ελαφρώς ξεφούσκωτες ώστε να μην κυλάνε πολύ μακριά από την θέση ρίψης τους. Επίσης για μαθητές που χρησιμοποιούν αμαξίδια μπορείτε να δέσετε την μπάλα με ένα σχοινί σε ένα σταθερό σημείο για να μην αναγκάζεται ο μαθητής να καταναλώνει δύναμη και χρόνο εξάσκησης στην επαναφορά της μπάλας μετά από την ρίψη της.
3. Μείωση των αποστάσεων και της οριοθέτησης του χώρου παιχνιδιού
4. Μείωση του χρόνου δραστηριότητας και αύξηση του χρόνου διαλείμματος / ανάπαυσης.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα ισορροπίας.

1. Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής σε θέσεις με χαμηλωμένο το κέντρο βάρους του σώματος.
2. Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής έχοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επιφάνεια στήριξης και περισσότερα σημεία επαφής με το έδαφος.
3. Αυξήστε το πλάτος των οροθετημένων γραμμών ή των δοκών ισορροπίας κατά την εκτέλεση ασκήσεων ισορροπίας.

4. Οργανώστε ασκήσεις ισορροπίας σε μαλακές επιφάνειες που προσφέρουν αυξημένη τριβή (μοκέτες, στρώματα, κ.λ.π) και αποφύγετε σκληρές και λείες επιφάνειες (παρκέ, μωσαϊκό, κλπ).
5. Διδάξτε τους μαθητές σας πως να πέφτουν με ασφάλεια. Κάποιοι πτώσεις θα είναι αναπόφευκτες με παιδιά που έχουν προβλήματα ισορροπίας.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα συντονισμού και ακρίβειας στις κινήσεις.

1. Για δραστηριότητες σύλληψης και ρίψεων αντικειμένων χρησιμοποιήστε μεγαλύτερες, ελαφρύτερες και μαλακότερες μπάλες (αερόμπαλες, μπαλόνια, φασουλοσάκουλα, μπαλάκια από αφρολέξ, κλ.π).
2. Μειώστε την απόσταση για σύλληψη ή ρίψη της μπάλας και προτιμήστε οι δραστηριότητες να μην γίνονται σε κίνηση αλλά από σταθερή θέση.
3. Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορίνες μπόουλινγκ, κ.α)

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΕΙΣ Α΄ και Β΄

Θέμα: Ελληνικά Παραδοσιακά παιχνίδια. Οργάνωση ατομικών εργασιών με καθήκον την εικαστική αποτύπωση των παραδοσιακών παιχνιδιών, τις κατασκευές παραδοσιακών παιχνιδιών (μπάλας από χαρτί, κουδουνίστρας κ.α.) τη συλλογή εικόνων, την παρουσίαση παιχνιδιών ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα. Προεκτάσεις στην Αισθητική αγωγή (Εικαστικά , Μουσική) Εμείς και ο κόσμος).

ΤΑΞΕΙΣ Γ΄ και Δ΄

Θέμα: Ομαδικά παιχνίδια, αθλήματα, προσαρμοσμένα αθλήματα. Οργάνωση ομαδικών εργασιών με αντικείμενο τη συλλογή πληροφοριών για σύγχρονα παιχνίδια της Ελλάδας και άλλων χωρών, τη συλλογή πληροφοριών με θέμα τα γνωστότερα ομαδικά αθλήματα, προσαρμοσμένα αθλήματα, το κολάζ, της κατασκευής μακέτας η οποία απεικονίζει το γήπεδο ενός ομαδικού αθλήματος, τη συλλογή φωτογραφιών με παιχνίδια ομαδικά που παίζονται στην αυλή του σχολείου ή στο πάρκο της γειτονιάς, την καταγραφή βασικών κανονισμών αθλημάτων, την παρουσίαση αθλημάτων και παιχνιδιών τα οποία έχουν μελετήσει οι μαθητές. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, τήρηση κανόνων. Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά , Μουσική), Εμείς και ο κόσμος.

ΤΑΞΕΙΣ Ε΄ και ΣΤ΄

Θέμα: Παραολυμπιακοί Αγώνες. Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με αντικείμενο την συλλογή έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού για τους παραολυμπιακούς αγώνες και την ιστορία τους, παρουσίαση παραολυμπιακών

αθλημάτων στην εκπαιδευτική κοινότητα και στην τοπική κοινωνία. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Πολιτισμός, συνεργασία, ομαδικότητα, συμβολισμός, ταξινόμηση, δομή, αλληλεπίδραση. Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή, Ιστορία, Γεωγραφία.

Θέμα: Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί. Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με αντικείμενο τη συλλογή πληροφοριών για τους χορούς και τα τραγούδια της Ελλάδας, την συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού που απεικονίζουν παραδοσιακές ελληνικές φορεσιές. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ήχος, συμμετρία, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, ισορροπία, συμβολισμός, ταξινόμηση, δομή, αλληλεπίδραση. Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική) Μελέτη Περιβάλλοντος, Γεωγραφία, Γλώσσα.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση στην Προσαρμοσμένη φυσική αγωγή μαθητών με κινητικές αναπηρίες έχει δύο βασικές κατευθύνσεις:

1) Η αξιολόγηση πρέπει να σχετίζεται άμεσα με τους μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους που αναφέρονται στο ΕΕΠ του μαθητή. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα καθορίσουν και τον σχεδιασμό του επόμενου ΕΕΠ του μαθητή. Η τελική αξιολόγηση πρέπει, κυρίως να βασίζεται σε αξιόπιστες διαδικασίες που εξασφαλίζουν αντικειμενική εκτίμηση της κινητικής κατάστασης του μαθητή κατά την διάρκεια και στο τέλος του ετήσιου προγράμματος φυσικής αγωγής.. Εξίσου σημαντικές είναι επίσης και οι διαπιστώσεις και προσωπικές παρατηρήσεις του ΚΦΑ που εφάρμοσε το πρόγραμμα ΦΑ. Τέτοιες παρατηρήσεις αφορούν την αποτελεσματικότητα των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποίησε για τον συγκεκριμένο μαθητή, τις προσαρμογές που επέλεξε για την διδασκαλία, κ.α.

2) Η αξιολόγηση των παιδιών με κινητικές αναπηρίες δεν θα πρέπει να σχετίζεται απαραίτητα με την εκμάθηση κινητικών και αθλητικών δεξιοτήτων, αν και αυτές αποτελούν στόχο του μαθήματος Φυσικής Αγωγής.. Η ιδιαιτερότητα του ρυθμού κινητικής ανάπτυξης και εξέλιξης των παιδιών με κινητικές αναπηρίες επηρεάζει άμεσα το επίπεδο βελτίωσης των κινητικών τους δεξιοτήτων. Προτείνεται λοιπόν οι άξονες στους οποίους κινείται η αξιολόγηση μαθητών με κινητικές αναπηρίες στο Δημοτικό Σχολείο να είναι: η προσπάθεια, το ενδιαφέρον, η συνεργασία η κατανόηση και αφομοίωση εννοιών σχετικών με την φυσική αγωγή, η γνώση τους γύρω από τα αθλητικά θέματα και η δημιουργικότητα των μαθητών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Block, M (2000). A teacher's guide to including students with disabilities in regular physical education. Brookes, Baltimore, USA

Block, M (1992). What is appropriate physical education for children with profound disabilities. Adapted Physical Activities Quarterly, 9, 197-213.

Cratty, B (1989). Adapted Physical Education in the Mainstream. Love Publishing Company, Denver, Colorado.

Davis, R (2002). Inclusion through sports. Human Kinetics, USA.

Μουντάκης, Κ (1992). Η φυσική αγωγή στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο. Εκδόσεις SALTO, Θεσσαλονίκη.

Seaman, J, & Depauw, K. (1989). The new adapted physical education. Mayfield Publishing Company, Mountain View, California

Sherrill, C. (1998). Adapted physical activity, recreation and sport: Crossdisciplinary and lifespan. 5th ed. Boston, MA: WCB McGraw-Hill.

Winnick, J (1995). Adapted Physical Education and Sport. Human Kinetics, USA

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
(Β-βάθμιας Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής)
 Κολιζέρα Κων/να

Το Ειδικό Γυμνάσιο-Λύκειο για μαθητές με σωματικές αναπηρίες εφαρμόζει το πρόγραμμα που ισχύει για τη Β-βάθμια Εκπαίδευση. Οι λόγοι που γίνεται αυτό είναι ότι οι μαθητές έχουν δυνατότητες να μεταβούν σε κάποια ανώτερη ή ανώτατη βαθμίδα εκπαίδευσης ή μπορεί να χρειαστεί να μετεγγραφούν σε κάποιο άλλο Γυμνάσιο-Λύκειο οπότε πρέπει να έχουν γνώση του αντικειμένου. Εξ άλλου δεδομένου ότι γνωρίζουν πως φοιτούν σε Γυμνάσιο-Λύκειο θα ήταν μειωτικό για αυτούς να παρακολουθούν πρόγραμμα διαφορετικό από των άλλων σχολείων.

Το Ειδικό Γυμνάσιο-Λύκειο θεωρείται Ειδικό ως προς την υποδομή, την επάνδρωση και τον εξοπλισμό. Δηλαδή διαθέτει ράμπες, ανελκυστήρα, ειδικά θρανία, ειδικές τουαλέτες και ειδικά σχολικά λεωφορεία για τη μεταφορά των μαθητών. Ως προς την επάνδρωση, διαθέτει ειδικό προσωπικό δηλαδή ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, εργοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, νοσηλεύτρια: αυτοί βοηθούν τους μαθητές στα καθημερινά προβλήματά τους και υποστηρίζουν τους εκπαιδευτικούς στα διάφορα θέματα που ανακύπτουν. Ακόμα υπάρχει βοηθητικό προσωπικό για να συνοδεύει τους μαθητές κατά τη μεταφορά τους από και προς το σχολείο και να εξυπηρετεί τις καθημερινές τους ανάγκες. Ως προς τον εξοπλισμό: εκτός από τα απαραίτητα για τις διάφορες θεραπείες όργανα, το ειδικό σχολείο έχει ανάγκη από Η/Υ, τηλεοράσεις και βίντεο, φωτοτυπικά κλπ συσκευές απαραίτητες για τη διδακτική τακτική. Οι μαθητές παρακολουθούν πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής στο Ειδικό Σχολείο. Αυτό όμως δεν πρέπει να αναγκάζει το πρόγραμμα σπουδών να μειώνεται, γιατί το Σχολείο είναι κέντρο μάθησης και όχι θεραπευτικό κέντρο.

Με τα δεδομένα αυτά οι διαφοροποιήσεις ως προς τη διδακτική και μόνο τακτική, εφόσον το Αναλυτικό Πρόγραμμα δεν διαφοροποιείται, μπορεί να είναι μερικές από τις παρακάτω:

- 1) Να καθιερωθεί Προκαταρκτική τάξη (και για το Γυμνάσιο και για το Λύκειο), διότι οι μαθητές έχουν ελλείψεις μαθησιακές, που προέρχονται από διάφορες αιτίες, οι οποίες είναι δύσκολο να καλυφθούν μέσα στο φόρτο του καθημερινού προγράμματος.
- 2) Η χρήση Η/Υ κατά τη διδακτική πρακτική μπορεί να είναι αποτελεσματική αλλά όχι για όλους τους μαθητές, καθώς πολλοί έχουν πρόβλημα όρασης.
- 3) Να δίνεται η ευχέρεια επισκέψεων επί τόπου για διάφορα θέματα κοινωνικοποίησης, επαφής, γνώσης ώστε να έχουν οι μαθητές άμεση εποπτεία. Λόγω δυσκολιών κίνησης πολλοί μαθητές αποκλείονται από την εμπειρία θεμάτων που αποτελούν καθημερινότητα για τους υπολοίπους, π.χ. τράπεζα, κινηματογράφος. Το σχολείο πρέπει να καλύψει αυτό το κενό.
- 4) Η εξατομικευμένη διδασκαλία είναι απαραίτητη. Στο κάθε τμήμα και ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε μαθητή ο καθηγητής προσαρμόζει τη διδασκαλία. Ακόμα και στον ίδιο μαθητή κατά τη διάρκεια της φοίτησης συμβαίνει να

διαφοροποιούνται οι απαιτήσεις. Όταν π.χ. ένας μαθητής επιστρέφει στο σχολείο μετά από μακροχρόνια νοσηλεία μπορεί να χρειάζεται διαφορετική αντιμετώπιση από ότι πριν τη νοσηλεία του.

5) Το άτομο που ζει καθηλωμένο σε μια αναπηρική καρέκλα έχει μια οπτική εικόνα του περιβάλλοντος αλλιώς από εκείνο που κινείται ελεύθερα. Αυτό είναι κάτι που δεν πρέπει να ξεχνά ο εκπαιδευτικός. Σε επίπεδο προσέγγισης πρέπει να επικρατούν τα θεωρητικά πρότυπα της ουμανιστικής φιλοσοφίας όπως ειλικρίνεια, αγάπη, αποδοχή, χιούμορ, σεβασμός και στήριξη της προσωπικότητας. Ο καθηγητής πρέπει να διαθέτει ένα τέτοιο οπλοστάσιο γιατί σε τελική ανάλυση η όλη διδακτική και παιδαγωγική εργασία επαφίεται σ' εκείνον, παρόλα τα βοηθήματα που μπορεί να διατίθενται για να εξασκήσει το λειτούργημά του.

6) Για διδακτικές ανάγκες θα πρέπει να εκδοθούν βιβλία Γραμματικής και Συντακτικού με μεγάλους χαρακτήρες, με αρκετά παραδείγματα για τη διευκόλυνση των μαθητών με προβλήματα όρασης και με επιλογή των βασικότερων κανόνων.

Το Ειδικό Σχολείο για παιδιά με αναπηρίες, καθώς έχει σκοπό, πέραν του διδακτικού, την κοινωνικοποίηση καλό θα ήταν να δεχθεί και μαθητές με άλλου είδους προβλήματα, όπως π.χ. νεφροπαθείς, δυσλεκτικούς, καρδιοπαθείς κλπ. Ένας τέτοιου είδους συμφυρμός θα ήταν ωφέλιμος τόσο για τους ανάπηρους μαθητές όσο και για τους υπολοίπους. Εφόσον το αναλυτικό πρόγραμμα είναι ίδιο με των άλλων σχολείων, η πραγματοποίηση αυτού του σχεδίου είναι θέμα ενημέρωσης των αρμοδίων φορέων.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας είναι να κατακτήσουν οι μαθητές το βασικό όργανο επικοινωνίας της γλωσσικής τους κοινότητας, ώστε να αναπτυχθούν διανοητικά και συναισθηματικά. Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του λόγου για τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, ώστε είτε ως πομποί είτε ως δέκτες του λόγου να μετέχουν στα κοινά ως ελεύθεροι δημοκρατικοί πολίτες με κριτική και υπεύθυνη στάση. Να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα δομικά και γραμματικά στοιχεία της νεοελληνικής γλώσσας στον προτασιακό και κειμενικό λόγο, ώστε να κατανοούν και να αιτιολογούν και τις τυχόν παρεκκλίσεις ή ανατροπές των παραπάνω στοιχείων. Να εκτιμήσουν, επίσης, τη σημασία της γλώσσας ως βασικού φορέα της έκφρασης και του πολιτισμού κάθε λαού. Να εκτιμήσουν την πολιτιστική τους παράδοση της οποίας βασικό στοιχείο και φορέας είναι η γλώσσα, σεβόμενοι συγχρόνως τη γλώσσα και τις πολιτιστικές αξίες άλλων λαών. Να κατανοήσουν, τέλος, οι μαθητές ότι οι αλληλεπιδράσεις των λαών αποτυπώνονται και στη γλώσσα τους.

Επισημαίνεται ότι οι στόχοι μπορούν να εφαρμόζονται σε κάθε τάξη, αρκεί να προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητές της, καθώς και στην ηλικία των μαθητών.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Οι Θεματικοί Άξονες έχουν διαφορετικό βαθμό δυσκολίας ανάλογα με την τάξη. Τα γραμματικο-συντακτικά φαινόμενα και οι επικοινωνιακές δεξιότητες διαχέονται σε όλους τους θεματικούς άξονες.

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
A, B, Γ	Ακούω και κατανοώ Κώδικες προφορικής επικοινωνίας Αξιολόγηση πληροφοριών και επιχειρημάτων	Οι μαθητές επιδιώκεται: Να αναγνωρίζουν τις διαφορές ανάμεσα στα είδη του προφορικού λόγου και να εντοπίζουν τις προθέσεις των συνομιλητών τους Να εντοπίζουν τα κύρια σημεία στο λόγο των συνομιλητών τους Να αξιολογούν τις πληροφορίες εκτιμώντας τα γλωσσικά, εξωγλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία του λόγου τους και Να θέτουν σε κριτικό έλεγχο τα επιχειρήματά τους	Επικοινωνία, Πολιτισμός, Σύστημα, Χώρος-χρόνος, Αλληλεπίδραση, Πληροφορία, Μεταβολή.

<p><i>Γραμματική</i> Παράγραφος, συνδετικές λέξεις, Περίληψη, Στίξη Άρθρο, ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμίες – κλίση Σύνταξη της πρότασης (ονοματικό και ρηματικό σύνολο, υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο, προσδιορισμοί) Είδη (κύριες, δευτερεύουσες) και σύνδεση προτάσεων (παρατακτική – υποτακτική) Χρόνοι – Εγκλίσεις – Συζυγίες του ρήματος Σημασιολογία – Λεξιλόγιο Ορθογραφία Παραγωγή – σύνθεση λέξεων Ευθύς και πλάγιος λόγος</p>	<p>Να αναγνωρίζουν τις μορφοσυντακτικές και λεξιλογικές επιλογές που κάνουν οι συνομιλητές τους ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας Να αναγνωρίζουν τον τρόπο οργάνωσης και το βαθμό σαφήνειας του εκφερόμενου λόγου</p>	<p>Σύστημα, Μεταβολή, Χώρος-χρόνος, Εξάρτηση, Συγχρονία – διαχρονία.</p>
<p><i>Πραγματολογικά στοιχεία και σχήματα λόγου</i></p>	<p>Να αναπτύσσουν τη δυνατότητα πρόσληψης του αξιακού περιεχομένου των μηνυμάτων του ομιλούντος, ανάλογα με τις πραγματολογικές και σημασιακές αποχρώσεις του λόγου του (κυριολεξία, μεταφορά, χιούμορ, ειρωνεία, υπαινιγμός</p>	<p>Πολιτισμός, Πληροφορία, Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Μεταβολή.</p>
<p>47 μεταφορά, χιούμορ, ειρωνεία, υπαινιγμός κ.λπ.)</p>		
<p>Μιλώ Α, Κώδικες προφορικής Β, επικοινωνίας Γ</p>	<p>Να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά κώδικες προφορικής επικοινωνίας για διάφορους σκοπούς και να αξιοποιούν τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία του λόγου</p>	<p>Επικοινωνία, Πολιτισμός, Σύστημα, Χώρος-χρόνος, Αλληλεπίδραση.</p>
<p>Γραμματική Βλ. Στον άξονα «Ακούω και κατανοώ»</p>	<p>Να εκφράζονται προφορικά σε προσεγμένο λόγο και με το προσωπικό ύφος τους και να προσαρμόζουν το λόγο τους στο</p>	<p>Σύστημα, Μεταβολή, Χώρος-χρόνος,</p>

		επικοινωνιακό πλαίσιο, αξιοποιώντας τα μορφοσυντακτικά και λεξιλογικά δεδομένα	Εξάρτηση, Συγχρονία –διαχρονία.
Πραγματολογικά στοιχεία και σχήματα λόγου		Να εμπλουτίζουν το λόγο τους με πραγματολογικές και σημασιακές αποχρώσεις (κυριολεξία, μεταφορά, χιούμορ, ειρωνεία, υπαινιγμός κ.λπ.)	Πολιτισμός, Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Μεταβολή.
A, B, Γ	Διαβάζω και κατανοώ Σήματα και κώδικες γραπτής επικοινωνίας Ποικιλία κειμενικών ειδών	Να αναγνωρίζουν με ευχέρεια τα μηνύματα από γραπτούς κώδικες και σήματα επικοινωνίας εντοπίζοντας τις προθέσεις του πομπού Να αναγνωρίζουν τις διαφορές ανάμεσα στα κειμενικά είδη, να εντοπίζουν τον τρόπο οργάνωσης και το ύφος τους και να αξιολογούν την αποτελεσματικότητά τους, ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας	Επικοινωνία, Πολιτισμός, Σύστημα, Χώρος-χρόνος, Αλληλεπίδραση, Πληροφορία, Ομοιότητα – διαφορά, Μεταβολή.
Γραμματική Βλ. Στον άξονα «Ακούω και κατανοώ»		Να εντοπίζουν τις μορφοσυντακτικές και λεξιλογικές επιλογές του γράφοντος και να εξετάζουν την καταλληλότητά τους ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας	Σύστημα, Μεταβολή, Χώρος-χρόνος, Εξάρτηση, Συγχρονία –διαχρονία.
Πραγματολογικά στοιχεία και σχήματα λόγου		Να αντιλαμβάνονται το αξιακό περιεχόμενο των κειμένων, ανάλογα με τις πραγματολογικές και σημασιακές αποχρώσεις τους (κυριολεξία, μεταφορά, χιούμορ, ειρωνεία, υπαινιγμός κ.λπ.)	Πολιτισμός Χώρος-χρόνος Ομοιότητα-διαφορά Μεταβολή
A, B, Γ	Γράφω Κώδικες γραπτής επικοινωνίας	Να συντάσσουν κείμενα διαφορετικού είδους ανάλογα με τον αποδέκτη, το σκοπό και την περίπτωση επικοινωνίας	Επικοινωνία, Πολιτισμός, Σύστημα, Χώρος-χρόνος, Αλληλεπίδραση.
Γραμματική Βλ. Στον άξονα «Ακούω και κατανοώ»		Να εκφράζονται γραπτά στο δοκιμιακό λόγο με το προσωπικό ύφος τους και να προσαρμόζουν το λόγο τους σε διαφορετικά κειμενικά είδη, αξιοποιώντας τα αντίστοιχα μορφοσυντακτικά και λεξιλογικά δεδομένα	Σύστημα, Μεταβολή, Χώρος-χρόνος, Εξάρτηση, Συγχρονία –διαχρονία.
Πραγματολογικά στοιχεία και σχήματα λόγου		Να εμπλουτίζουν τα κείμενά τους με πραγματολογικές και σημασιακές αποχρώσεις (κυριολεξία, μεταφορά, χιούμορ, ειρωνεία, υπαινιγμός κ.λπ.)	Πολιτισμός, Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Μεταβολή.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Κολιζέρα Κων/να

1. Ειδικοί σκοποί

Με τη διδασκαλία της Γλώσσας στο Γυμνάσιο επιδιώκονται οι παρακάτω επιμέρους σκοποί:

Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σημασία του λόγου για τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή ώστε είτε ως πομποί είτε ως δέκτες του λόγου να μετέχουν στα κοινά ως ελεύθεροι δημοκρατικοί πολίτες με κριτική και υπεύθυνη στάση για τα ζητήματα της εθνικής τους καθώς και της παγκόσμιας κοινότητας.

Με την κατάκτηση της γλώσσας να εξελιχθούν σε άτομα με ολοκληρωμένη προσωπικότητα, αυτοπεποίθηση και δημιουργική σκέψη.

Να εκτιμήσουν τη σημασία της γλώσσας ως βασικού φορέα της έκφρασης και του πολιτισμού κάθε λαού.

Να επισημάνουν τη δομή και τις ιδιαιτερότητες της εθνικής τους γλώσσας.

Να εκτιμήσουν την πολιτιστική τους παράδοση, της οποίας βασικό στοιχείο και φορέας είναι η γλώσσα.

Να κατανοήσουν ότι οι αλληλοεπιδράσεις των λαών αποτυπώνονται και στη γλώσσα τους.

Να σέβονται τη γλώσσα κάθε λαού, ως βασικό στοιχείο του πολιτισμού τους και να προετοιμάζονται να ζήσουν ως πολίτες σε μια πολυπολιτισμική Ευρώπη.

Ειδικότερα με τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας επιδιώκεται οι μαθητές:

Να αναγνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη μακρόχρονη πορεία της ελληνικής γλώσσας και τον πλούτο των διαλεκτικών της μορφών.

Να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα δομικά και γραμματικά στοιχεία της νεοελληνικής γλώσσας στον προτασιακό και κειμενικό λόγο ώστε να κατανοούν και να αιτιολογούν και τις τυχόν παρεκκλίσεις ή ανατροπές των παραπάνω στοιχείων.

Να αναγνωρίζουν και να αιτιολογούν τις επιδράσεις άλλων γλωσσών στη νεοελληνική γλώσσα.

Να κατανοήσουν ότι η προσπάθεια για τη βελτίωση του γλωσσικού επιπέδου δεν περιορίζεται μόνο στο μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας, αλλά εκτείνεται σε όλα τα μαθήματα και σε όλες τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες της σχολικής και εξωσχολικής ζωής.

Να ασκηθούν στο να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν με επιτυχία το ανάλογο επίπεδο λόγου σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας.

Να αναγνωρίζουν τις διάφορες κειμενικές μορφές, π.χ. ημερολόγιο, βιογραφικό σημείωμα, επιστολή κτλ. και να τα χρησιμοποιούν με το πιο κατάλληλο για την περίπτωση επίπεδο λόγου.

Να αναγνωρίζουν τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία της νεοελληνικής γλώσσας.

Να εκτιμήσουν την αξία του διαλόγου και να ασκηθούν στο είδος αυτό του λόγου -βασικού στοιχείου του δημοκρατικού πολιτεύματος-, καθώς και στην κριτική αντιμετώπιση διαφορετικών απόψεων.

Να διευρύνουν το λεξιλόγιό τους με τη συστηματικότερη χρήση των λεξικών.

Να εξοικειωθούν με τους χώρους των βιβλιοθηκών και γενικά των κέντρων πληροφόρησης και τεκμηρίωσης, από όπου μπορούν να αντλούν τις απαραίτητες για κάθε περίπτωση πληροφορίες.

Να εξοικειωθούν στην άντληση και συλλογή στοιχείων και πληροφοριών και στην παραγωγή λόγου τεκμηριωμένου και σύνθετου.

Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας στη σχολική και εξωσχολική ζωή.

Να μπορούν να συγκεντρώνουν στοιχεία και πληροφορίες από διάφορες πηγές (γραπτές ή προφορικές), να τις επεξεργάζονται και τέλος να συνθέτουν μια εργασία στην οποία να εκφράζουν και να τεκμηριώνουν τις δικές τους απόψεις και ιδέες.

Να εξοικειωθούν με την τεχνολογία της πληροφορικής ώστε να μπορούν να διαβάζουν και να γράφουν κείμενα μέσω των Η/Υ και να επικοινωνούν μέσω των Η/Υ ως πομπό ή δέκτης.

Ως προς τους μαθητές, που δεν έχουν την ελληνική ως πρώτη / μητρική γλώσσα (αλλοδαποί, παλιννοστούντες), επιδιώκεται η εξοικείωση και εκμάθηση της ελληνικής με τη χρήση της πρώτα σε ρεαλιστικές καταστάσεις της σχολικής και εξωσχολικής ζωής, με σεβασμό, όμως, συγχρόνως και προς την πρώτη / μητρική γλώσσα των μαθητών αυτής της κατηγορίας.

2. Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες, Διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΗ Α΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες¹
1η Ενότητα: Προφορικός και γραπτός λόγος Ο μαθητής επιδιώκεται: Να αρχίσει να συνειδητοποιεί τους παράγοντες της επικοινωνίας: ποιος μιλάει / γράφει, σε ποιον, για ποιο σκοπό, με ποιο θέμα, πού, πότε	Γνωρίσματα του προφορικού και του γραπτού λόγου στην επικοινωνία.	Ο μαθητής ακούει / διαβάζει από όλα τα γνωστικά αντικείμενα και από άλλες πηγές μια ποικιλία κειμένων και προσδιορίζει τους παράγοντες επικοινωνίας.
Να αντιληφθεί τη σημασία των διάφορων κωδίκων για την επικοινωνία και τον ιδιαίτερο ρόλο του γλωσσικού κώδικα.	Διάφοροι κώδικες επικοινωνίας – Σήματα.	Συνειδητοποιεί με κατάλληλα παραδείγματα και εικόνες την ποικιλία των κωδίκων επικοινωνίας (Κ.Ο.Κ., νοηματική γλώσσα, κώδικας διαφήμισης, γλώσσα μαθηματικών, κινησιολογικός κώδικας κ.λπ.).
Να συνειδητοποιήσει τους παράγοντες της επικοινωνίας στο γραπτό λόγο.	Ιδιαιτερότητες της γραπτής επικοινωνίας.	Μελετά διάφορα κείμενα και εντοπίζει τον πομπό και το δέκτη, το σκοπό για τον οποίο γράφτηκε το κείμενο κτλ.

Να κατανοήσει ότι υπάρχουν διάφορα σημασιολογικά είδη προτάσεων που χρησιμοποιούνται	Απλή πρόταση: καταφατικές / αρνητικές /	Εντοπίζει τις χρήσεις των διάφορων ειδών προτάσεων σε σχέση με τις περιστάσεις και την πραγματολογική τους αξία (π.χ. ερώτηση: παράκληση, προσφορά, ειρωνεία
--	---	--

1 Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3ης στήλης του πίνακα του αντίστοιχου ΔΕΠΠΣ.

διαφορετικά στο λόγο.	ερωτηματικές / θαυμαστικές-επιφωνηματικές / απορητικές προτάσεις.	κ.λπ.) Συμμετέχει σε παιχνίδια ρόλων αξιοποιώντας τα είδη των προτάσεων (Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Αισθητική Αγωγή). *
2η Ενότητα: Είδη λόγου και περιστάσεις επικοινωνίας		
Να αντιληφθεί ότι υπάρχουν διαφορετικά είδη λόγου.	Είδη προφορικού και γραπτού λόγου.	Παρακολουθεί / διαβάζει μια συζήτηση, μία ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο, ένα δελτίο καιρού, μια μουσική εκπομπή, μια διαφήμιση κ.λπ. (Φυσική, Μουσική, Λογοτεχνία).
Να συνειδητοποιήσει ότι κάθε είδος λόγου απαιτεί την ανάλογη γλωσσική ποικιλία και ότι το μέσο (δίαυλος) και η περίσταση επικοινωνίας επηρεάζουν τη μορφή και την οργάνωση του μηνύματος.	Επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου. Επιλογή κατάλληλου επιπέδου προφορικού / γραπτού λόγου.	Προσέχει τη γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται σε κάθε περίπτωση προφορικής / γραπτής επικοινωνίας (ειδικά λεξιλόγια, επίσημο / οικείο επίπεδο λόγου κ.λπ.). Μελετά ή διαβάζει δυνατά με τον κατάλληλο χρωματισμό φωνής μια ποικιλία σχολικών και εξωσχολικών κειμένων και σχολιάζει ομοιότητες, διαφορές κ.λπ.
Να αντιληφθεί το ρόλο της παραγράφου σε ένα κείμενο. Να συνειδητοποιήσει τα μέρη της παραγράφου (θεματική περίοδος - σημαντικές λεπτομέρειες – κατακλείδα).	Παράγραφος. Η παράγραφος ως νοηματική ενότητα. Τα μέρη της.	Αναλύει κείμενα διάφορων ειδών σε παραγράφους και αναγνωρίζει τη σημασία της κάθε παραγράφου για το κείμενο ως όλο (Λογοτεχνία, Ιστορία, Φυσικές Επιστήμες, Αισθητική Αγωγή). Αντιλαμβάνεται τη λειτουργία των μερών της παραγράφου και τη σημασία τους για τη δομή της.
3η Ενότητα: Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία, Περίληψη		
Να εκφράζεται σε οικείο ακροατήριο ή να γράφει απλά κείμενα, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες παραμέτρους και περιστάσεις επικοινωνίας (περιγραφή / αφήγηση, ακροατές / αναγνώστες, σαφήνεια στη	Περιγραφικός και αφηγηματικός τρόπος. Οργάνωση της περιγραφής. Βασικά στοιχεία και τεχνικές της	Διατυπώνει προφορικά ή γράφει με σαφήνεια μικρές περιγραφές και αφηγήσεις συμπεριλαμβάνοντας τις πληροφορίες που χρειάζεται ο συγκεκριμένος κάθε φορά αποδέκτης.

διατύπωση κ.λπ.).

αφήγησης.

Να προσέχει και να κατανοεί το ρόλο των λέξεων στις περιγραφές και τις αφηγήσεις.

Λεκτική διατύπωση.

Παρατηρεί και σχολιάζει το ρόλο, π.χ., των επιθέτων στην περιγραφή προσώπων, τόπων κ.λπ., ή των ρημάτων και των χρονικών προσδιορισμών στην εξέλιξη μιας αφήγησης.

Να παρακολουθεί συζητήσεις ή να διαβάζει κείμενα αξιολογώντας τα επιχειρήματα του πομπού και την αποτελεσματικότητά τους. Να ασκείται στη σύνταξη κειμένων με επιχειρηματολογία, σε θέματα κατάλληλα για την ηλικία του.

Αποφαντικός / κριτικός τρόπος.
Η επιχειρηματολογία και η οργάνωσή της.

Εντοπίζει και σχολιάζει τα επιχειρήματα ενός ομιλητή ή ενός συγγραφέα.

Αναπτύσσει κείμενα στα οποία αιτιολογεί και τεκμηριώνει την άποψή του με επιχειρήματα, σε θέματα που έχουν σχέση με τα ενδιαφέροντά του, π.χ. για το βιβλίο, για τη διαφήμιση, για τη σχολική ζωή κ.λπ. (Λογοτεχνία, Μαθηματικά κ.ά.).

Να μπορεί να αντιληφθεί μέσα από κατάλληλα παραδείγματα τη σχέση της περίληψης με το κείμενο από το οποίο προέρχεται.

Περίληψη

Μελετά κείμενα διαφόρων ειδών και τις περιλήψεις τους και παρατηρεί τη διαδικασία που οδηγεί από τα κύρια σημεία της κάθε παραγράφου στην περίληψη ενός κειμένου.

Συγκεντρώνει περιλήψεις από οπισθόφυλλα βιβλίων, από οδηγίες χρήσης παιχνιδιών, αντικειμένων, φαρμάκων και κειμένων από ιστοσελίδες του Διαδικτύου. Σχολιάζει την επάρκεια και την αυτονομία τους (Λογοτεχνία, Βιολογία, Πληροφορική).

Να κατανοήσει τη μορφική ποικιλία των κειμενικών ειδών σε συνάρτηση με τους επικοινωνιακούς σκοπούς που υπηρετούν.

Κειμενικά είδη.

Εξετάζει διαφορετικά είδη κειμένων, όπως αφηγηματικά, περιγραφικά και χρηστικά, εντοπίζει τα κυριότερα γλωσσικά και δομικά χαρακτηριστικά τους και τα αιτιολογεί με βάση το είδος λόγου στο οποίο ανήκουν.

4η Ενότητα: Ουσιαστικά και επίθετα, Περιγραφή

Να αντιληφθεί το ρόλο του ουσιαστικού στην πρόταση και στη φράση.

Ονοματική φράση.
Επιθετικός

Συζητά το ρόλο του ουσιαστικού ως κύριου συστατικού της πρότασης.

Επισημαίνει τη λειτουργία της ονοματικής φράσης στην

50

Να κατανοήσει τη συντακτική δομή της ονοματικής φράσης (άρθρο

προσδιορισμός.

πρόταση μέσα από κείμενα και παραδείγματα.

– επίθετο – ουσιαστικό).

<p>Να διακρίνει τις διαφορετικές κλίσεις των ουσιαστικών και των επιθέτων.</p>	<p>Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων.</p>	<p>Μέσα από κατάλληλους πίνακες και ασκήσεις, εξοικειώνεται με τις κλίσεις των ουσιαστικών και των επιθέτων (κείμενα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα).</p>
<p>Να αντιληφθεί τους κυριότερους μηχανισμούς λεξιλογικής δημιουργίας μέσω της παραγωγής και της σύνθεσης.</p>	<p>Παραγωγή και σύνθεση.</p>	<p>Συνειδητοποιεί μέσα από παραδείγματα τους κυριότερους τρόπους παραγωγής λέξεων και τις σημασίες των παραγωγικών καταλήξεων.</p> <p>Παρατηρεί σε κατάλληλα κείμενα ή σε παραδείγματα τον τρόπο σχηματισμού σύνθετων λέξεων. Μαθαίνει να προσέχει τα συστατικά στοιχεία μιας λέξης, και να διερευνά την τελική σημασία της, π.χ. δισ+ εγγονός = δισέγγονο, δυς + τύχη = δυστυχία.</p> <p>Συγκρίνει λέξεις που έχουν ένα κοινό συνθετικό, π.χ. γράφω, και παρατηρεί τις ποικίλες σημασίες των συνθέτων που δημιουργούνται.</p> <p>Δημιουργεί δικές του σύνθετες λέξεις ενταγμένες σε προτάσεις.</p>
<p>Να διακρίνει το ρόλο του επιθέτου και του ουσιαστικού (κυρίως) στην περιγραφή.</p>	<p>Το ουσιαστικό και το επίθετο στην περιγραφή.</p>	<p>Μέσα από κατάλληλα κείμενα και ασκήσεις, εντοπίζει την ιδιαίτερη σημασία που έχουν ορισμένα ουσιαστικά και επίθετα για μια περιγραφή, π.χ. ενός αντικειμένου ή χώρου κ.ο.κ.</p> <p>Μελετάει κείμενα και συζητάει το αποτέλεσμα από την προσθήκη του επιθέτου δίπλα στο ουσιαστικό.</p>
<p>Να κατανοήσει ότι η χρήση του προφορικού λόγου συνεπάγεται την εμφάνιση παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών στοιχείων.</p>	<p>Παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία στον προφορικό λόγο.</p>	<p>Εντοπίζει σε διάφορες περιστάσεις παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία σε έναν ομιλητή.</p>
<p>5η Ενότητα: Το ρήμα, Αφήγηση</p>		
<p>Να αντιληφθεί το ρόλο του ρήματος στην πρόταση και στη ρηματική φράση.</p>	<p>Ρηματική φράση.</p>	<p>Επισημαίνει τη λειτουργία της ρηματικής φράσης στην πρόταση και τη συγκρίνει με την ονοματική φράση μέσα από κείμενα και παραδείγματα.</p>
<p>Να συνειδητοποιήσει τη σχέση των παρεπόμενων του ρήματος με τη σημασία του.</p>	<p>Συζυγία, φωνή, ποιόν, διάθεση, χρόνος, πρόσωπο του ρήματος</p>	<p>Μελετά, μέσα από κείμενα, τις πληροφορίες που δίνουν για το ρήμα η συζυγία, η φωνή, ο χρόνος, το πρόσωπο, ο αριθμός του ρήματος και στη συνέχεια κατανοεί ότι οι πληροφορίες σχετίζονται είτε με την κλίση του ρήματος είτε με το σημασιολογικό του φορτίο.</p>

Να διακρίνει τα πλήρη από τα συνδεδετικά ρήματα.	Προτάσεις με πλήρες ρήμα και με συνδεδετικό και επίθετο / ουσιαστικό.	Εντοπίζει σε κείμενα ή φράσεις ρήματα πλήρη και ρήματα συνδεδετικά. Παρατηρεί το ρόλο των συνδεδετικών ρημάτων στην περιγραφή. Δημιουργεί το δικό του κείμενο αξιοποιώντας γραμματικά φαινόμενα που έχει διδαχτεί.
Να αντιληφθεί τους τρόπους παραγωγής ρημάτων.	Παράγωγα ρήματα	Εντοπίζει σε παραδείγματα / κείμενα παραγωγικές καταλήξεις για τη δημιουργία ρημάτων από διάφορες λεξιλογικές βάσεις (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ξένες Γλώσσες).
Να διακρίνει το ρόλο του ρήματος (κυρίως) στην αφήγηση.	Το ρήμα στην αφήγηση.	Μέσα από κατάλληλα κείμενα και ασκήσεις, εντοπίζει τη σημασία που έχουν ορισμένα ρήματα για τη λειτουργικότητα της αφήγησης.
6η Ενότητα: Σύνταξη των ουσιαστικών, Παράγραφος Να κατανοήσει τις λειτουργίες του ουσιαστικού στην πρόταση.	Συντακτικές λειτουργίες των πτώσεων.	Μελετά και διαπιστώνει ότι οι πτώσεις είναι συνάρτηση της συντακτικής λειτουργίας ενός ουσιαστικού, π.χ. ονομαστική □ υποκείμενο, αιτιατική □ αντικείμενο.
Να αντιληφθεί το ρόλο του ουσιαστικού ως ομοιόπτωτου προσδιορισμού.	Ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί (παράθεση, επεξήγηση).	Με κατάλληλα κείμενα και ασκήσεις παρατηρεί το ρόλο του ουσιαστικού ως ομοιόπτωτου προσδιορισμού και διακρίνει την παράθεση από την επεξήγηση.

51

Να αντιληφθεί το ρόλο του ουσιαστικού ως ετερόπτωτου προσδιορισμού.	Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί.	Διερευνά τις διάφορες σημασίες που μπορεί να πάρει το ουσιαστικό ως ετερόπτωτος προσδιορισμός, κυρίως στη γενική πτώση.
Να αντιληφθεί τους τρόπους σχηματισμού παράγωγων ουσιαστικών.	Παράγωγα ουσιαστικά.	Εξετάζει σε παραδείγματα ή σε κείμενα τους μηχανισμούς παραγωγής ουσιαστικών με συνδυασμό παραγωγικών καταλήξεων με διάφορες λεξιλογικές βάσεις (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από πρωτότυπο, Ξένες Γλώσσες).
Να διακρίνει τα κύρια σημεία σε ένα κείμενο που διαβάζει, αναγνωρίζοντας τις παραγράφους του, και να χρησιμοποιεί πλαγιότιτλους.	Παράγραφος, κύρια σημεία, πλαγιότιτλοι.	Σε κείμενα όλων των γνωστικών αντικειμένων εντοπίζει στην πράξη τους τρόπους ανάπτυξης των παραγράφων. Βάζει τον κατάλληλο πλαγιότιτλο στην παράγραφο (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ιστορία, Βιολογία κ.ά.).

7η Ενότητα: Άρθρα και επίθετα, Περιγραφή

<p>Να αντιληφθεί τη διαφορά ανάμεσα στο οριστικό και στο αόριστο άρθρο. Να εξοικειωθεί με τους κλιτικούς τύπους των άρθρων, απλούς και σύνθετους. Να αντιληφθεί ο μαθητής τη λειτουργία του επιθέτου στην πρόταση.</p>	<p>Το οριστικό και το αόριστο άρθρο. Κλίση των άρθρων.</p>	<p>Αναγνωρίζει σε κείμενα από διάφορα γνωστικά αντικείμενα τους τύπους και τις σημασίες των άρθρων.</p>
<p>Να αντιληφθεί τους τρόπους παραγωγής επιθέτων.</p>	<p>Επιθετικός προσδιορισμός – ουσιαστικοποίηση του επιθέτου.</p>	<p>Μελετάει κείμενα και συζητάει το αποτέλεσμα από την προσθήκη του επιθέτου δίπλα στο ουσιαστικό. Διακρίνει τη θέση του επιθέτου σε σχέση με το ουσιαστικό και συνειδητοποιεί τις επιπτώσεις στο νόημα της πρότασης από τη μετακίνηση του επιθέτου. Επισημαίνει διάφορες περιπτώσεις ουσιαστικοποίησης του επιθέτου. Ξεχωρίζει σε παραδείγματα ή σε άλλα κείμενα παραγωγικές καταλήξεις για τη δημιουργία επιθέτων από διάφορες λεξιλογικές βάσεις (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ξένες Γλώσσες).</p>
<p>Να συστηματοποιήσει τις γνώσεις του για την οργάνωση της περιγραφής στον άξονα του χώρου.</p>	<p>Παράγωγα επίθετα Περιγραφή</p>	<p>Διακρίνει σε κείμενα την οργάνωση της περιγραφής. Επιπλέον, παρατηρεί την πορεία από το γενικό στο λεπτομερές. Παρατηρεί μέσα σε κατάλληλα κείμενα την περιγραφή διαφόρων «αντικειμένων» (περιγραφή χώρου, προσώπου, καταστάσεων) (Λογοτεχνία, Βιολογία, Γεωγραφία κ.ά.).</p>
<p>8η Ενότητα: Παρατακτικός λόγος, Αφήγηση Να κατανοήσει τους τρόπους παρατακτικής σύνδεσης των προτάσεων.</p>	<p>Παρατακτική σύνδεση Σύνδεσμοι που συνδέουν τις προτάσεις παρατακτικά.</p>	<p>Αντιλαμβάνεται τη λειτουργικότητα της παρατακτικής σύνδεσης σε ένα κείμενο, π.χ. σε ένα παραμύθι. Συντάσσει κείμενα χρησιμοποιώντας παρατακτικό λόγο.</p>
<p>Να αντιληφθεί τη λειτουργία του ασύνδετου σχήματος στο κείμενο.</p>	<p>Ασύνδετο σχήμα</p>	<p>Παρατηρεί τη λειτουργικότητα του ασύνδετου σχήματος π.χ. σε ένα περιγραφικό κείμενο με πολλά επίθετα, και αντιλαμβάνεται πώς λειτουργεί η στίξη στην περίπτωση αυτή.</p>
<p>Να αντιληφθεί τις χρήσεις της στίξης στον παρατακτικό λόγο.</p>	<p>Στίξη στον παρατακτικό λόγο.</p>	<p>Κατανοεί τη λειτουργικότητα της στίξης στην παρατακτική σύνδεση και το ασύνδετο σχήμα και ασκείται στη χρήση στίξης σε αντίστοιχα κείμενα.</p>

<p>Να είναι σε θέση ο μαθητής να επισημαίνει σε ένα γραπτό κείμενο τα στοιχεία της αφήγησης (πρόσωπα, γεγονότα, αίτια των γεγονότων κτλ.) και τις τεχνικές της αφήγησης (την οπτική γωνία και το χρόνο στην αφήγηση, τον αφηγητή κ.λπ.).</p>	<p>Αφήγηση</p>	<p>Σε ένα αφηγηματικό κείμενο:</p> <ul style="list-style-type: none"> - αντιλαμβάνεται την εξέλιξη των γεγονότων διακρίνει τα περιγραφικά μέρη από τα αφηγηματικά και σχολιάζει τη λειτουργία τους, - ανιχνεύει τον αφηγητή και την οπτική γωνία της αφήγησης, σε μια πρώτη προσέγγιση, - διακρίνει τις αναδρομικές και τις προοικονομικές αφηγήσεις.
--	----------------	---

9η Ενότητα: Συνταγματικός και παραδειγματικός άξονας

52

<p>Να αντιληφθεί την ευελιξία της ελληνικής γλώσσας, με το συνδυασμό συνταγμάτων και τη μετακίνηση λεκτικών συνόλων, οριζόντια, μέσα στην πρόταση.</p>	<p>Συνταγματικός άξονας</p>	<p>Εξετάζει το συνδυασμό των συνταγμάτων στην πρόταση. Εξετάζει, επίσης, τα όρια των συνδυασμών, ώστε να δίνουν νόημα αποδεκτό στη Νεοελληνική γλώσσα. Μετακινεί λεκτικά σύνολα και σημειώνει τις σημασιολογικές διαφορές που προκύπτουν.</p>
<p>Να αντιληφθεί την οικονομία της γλώσσας με την αντικατάσταση λεκτικών μονάδων στον κάθετο άξονα.</p>	<p>Παραδειγματικός άξονας</p>	<p>Παρατηρεί την αντικατάσταση λεκτικών μονάδων με την ίδια λειτουργία. Παρατηρεί, για παράδειγμα, την αντικατάσταση του υποκειμένου ή του αντικειμένου με αντωνυμία ή με μια πρόταση. Παρατηρεί και ασκείται στην αντικατάσταση λεκτικών μονάδων με άλλες που έχουν διαφορετική σημασία, με αντίστοιχες αλλαγές στο νόημα του εκφωνήματος κάθε φορά.</p>
<p>Να κατανοεί το λεξιλόγιο μιας ποικιλίας κειμένων με θέματα που τον ενδιαφέρουν, κατάλληλα για την ηλικία του.</p>	<p>Κατανόηση του λεξιλογίου σε ποικίλα κείμενα.</p>	<p>Ασκείται στην κατανόηση του λεξιλογίου κειμένων από διάφορα είδη λόγου που διαβάσει. Αν αμφιβάλλει για τη σημασία ορισμένων λέξεων, προσπαθεί να αντιληφθεί το νόημά τους από τα συμφραζόμενα. Χρησιμοποιεί ερμηνευτικά λεξικά (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Θρησκευτικά, Μαθηματικά, Βιολογία, Χημεία).</p>
<p>Να αντιλαμβάνεται τη σημασία των λέξεων ανάλογα με τα συμφραζόμενα.</p>	<p>Μετασχηματισμός κειμένων.</p>	<p>Πάνω σε θέμα που του είναι οικείο, αλλάζει τις παραμέτρους της επικοινωνίας, ώστε να προκύψει διαφορετικό είδος λόγου, μολονότι το θέμα παραμένει το ίδιο, π.χ. μετασχηματίζει μια είδηση για τη μόλυνση του περιβάλλοντος σε επιστολή προς την τοπική αυτοδιοίκηση.</p>

10η Ενότητα: Υποτακτική σύνδεση – Σημεία στίξης

Να αντιληφθεί την ιδιαίτερη δομή και λειτουργία του υποταγμένου λόγου.	Οι δευτερεύουσες προτάσεις.	Διακρίνει μέσα από κατάλληλα κείμενα την παρατακτική σύνδεση από την υποτακτική. Μετασχηματίζει απλό παρατακτικό λόγο σε υποτακτικό και παρατηρεί τις διαφορές.
Να συνειδητοποιήσει το ρόλο των υποτακτικών συνδέσμων στο σχηματισμό δευτερευουσών προτάσεων.	Υποτακτικοί σύνδεσμοι.	Διακρίνει διάφορα είδη δευτερευουσών προτάσεων. Παρατηρεί τη συντακτική τους θέση, αλλά και τις αλλαγές στο νοηματικό τους περιεχόμενο ανάλογα με τους συνδέσμους.
Να αντιληφθεί τη λειτουργικότητα των σημείων στίξης γενικά και ειδικότερα της τελείας και του κόμματος στην παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων.	Τα κυριότερα σημεία στίξης.	Μέσα από διάφορα κείμενα (π.χ. δοκιμιακά, λογοτεχνικά, επιστημονικά) αναγνωρίζει το ρόλο των σημείων στίξης, ιδιαίτερα της τελείας και του κόμματος, στη σύνταξη της πρότασης. Ασκείται στη χρήση διάφορων σημείων στίξης στα κείμενά του. Συνειδητοποιεί τη λειτουργικότητα των σημείων στίξης και τη σχέση τους με τον προφορικό λόγο: αντιλαμβάνεται, π. χ., ότι η απορία, ο θαυμασμός, η έκπληξη δηλώνονται στο γραπτό λόγο με το θαυμαστικό, ο ερωτηματικός τόνος με το ερωτηματικό κ.λπ.
Να εξοικειωθεί με τη χρήση λεξικών διαφόρων ειδών και ιδίως ερμηνευτικών.	Χρήση λεξικών.	Μετατρέπει κείμενο προφορικού λόγου σε γραπτό σημειώνοντας τα κατάλληλα σημεία στίξης. Ασκείται στη χρήση των λεξικών και αναγνωρίζει τις συντομογραφίες και τα σύμβολά τους. Εντοπίζει με ευχέρεια και εφαρμόζει στην άγνωστη λέξη το ερμηνευμα που σχετίζεται με συγκεκριμένα συμφραζόμενα ενός κειμένου.

Σύνολο ωρών: 65

ΤΑΞΗ Β΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
1η Ενότητα: Το υποκείμενο, Παράγραφος Ο μαθητής επιδιώκεται: 53	Μορφές του υποκειμένου.	Ο μαθητής: Εντοπίζει τα υποκείμενα σε κείμενα από διάφορα γνωστικά αντικείμενα και μαθαίνει να διακρίνει τα είδη του. Σε επιλεγμένα κείμενα επιχειρεί να αντικαταστήσει τα υποκείμενα με άλλα διαφορετικής μορφής (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ιστορία, Θρησκευτικά,
Να αντιληφθεί τη λειτουργία του υποκειμένου στην πρόταση. Να συνειδητοποιήσει τις διάφορες μορφές του υποκειμένου (ουσιαστικό, αντωνυμία, πρόταση).		

Φυσική κ.ά.).

<p>Να κατανοήσει ότι το υποκείμενο συμφωνεί με το ρήμα στο πρόσωπο και τον αριθμό.</p> <p>Να αντιληφθεί ότι πολλές σύνθετες λέξεις έχουν ως α' συνθετικό αχώριστα μόρια.</p>	<p>Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος.</p> <p>Σύνθεση με αχώριστα μόρια, λόγια και μη.</p>	<p>Αντικαθιστά σε κατάλληλες ασκήσεις το πρόσωπο και τον αριθμό υποκειμένου και ρήματος.</p> <p>Εντοπίζει σε σύνθετες λέξεις από όλα τα γνωστικά αντικείμενα τα αχώριστα μόρια και τα διακρίνει σε λόγια και μη λόγια (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ιστορία, Θρησκευτικά, Φυσική κ.ά.).</p>
<p>Να αντιληφθεί, με απλό τρόπο, την οργάνωση μιας παραγράφου με διάφορους τρόπους (αιτιολόγηση, παραδείγματα, σύγκριση, αντίθεση, διαίρεση κ.λπ.), ώστε να μπορεί να υποστηρίξει τις απόψεις του.</p>	<p>Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου.</p>	<p>Μελετά κείμενα διάφορων γνωστικών αντικειμένων και αναγνωρίζει τους διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης των παραγράφων τους (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ιστορία, Θρησκευτικά, Φυσική).</p> <p>Συντάσσει κείμενα των οποίων οι παράγραφοι οργανώνονται με διαφορετικούς τρόπους.</p>
<p>2η Ενότητα: Εγκλίσεις και χρόνοι του ρήματος, Περίληψη</p>		
<p>Να κατανοήσει τις σημασίες των εγκλίσεων στις ανεξάρτητες προτάσεις (το πραγματικό, το ενδεχόμενο, το επιθυμητό κ.λπ.).</p>	<p>Εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις.</p>	<p>Μαθαίνει να αναγνωρίζει σε κατάλληλα κείμενα από τη Λογοτεχνία, την Ιστορία κ.λπ. τους τύπους και τις σημασίες των εγκλίσεων.</p> <p>Ασκείται προφορικά και γραπτά να χρησιμοποιεί τις εγκλίσεις σε δικά του παραδείγματα.</p>
<p>Να αντιληφθεί τις διαφορετικές χρονικές βαθμίδες του ρήματος στις ανεξάρτητες προτάσεις.</p>	<p>Χρόνοι.</p>	<p>Αναγνωρίζει μελετώντας κατάλληλα κείμενα τις χρονικές βαθμίδες των ρημάτων.</p> <p>Μετασχηματίζει κείμενα διάφορων γνωστικών αντικειμένων σε άλλες χρονικές βαθμίδες (Λογοτεχνία, Ιστορία, Θρησκευτικά κ.ά.)</p>
<p>Να συνειδητοποιήσει τις διαφορές ανάμεσα στα είδη συνθέτων (παρατακτικά, υποτακτικά, κτητικά κ.λπ.).</p>	<p>Τα είδη συνθέτων.</p>	<p>Αναγνωρίζει σε επιλεγμένα παραδείγματα διαφορετικά είδη συνθέτων που προέρχονται από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα.</p>
<p>Να γράφει την περίληψη ενός κειμένου με τη βοήθεια πλαγιότιτλων.</p>	<p>Περίληψη από πλαγιότιτλους.</p>	<p>Σημειώνει πλαγιότιτλους σε παραγράφους ή ευρύτερες νοηματικές ενότητες διάφορων κειμένων – ή εναλλακτικά χρησιμοποιεί πλαγιότιτλους που ήδη υπάρχουν στο κείμενο– για να γράψει την περίληψη του κειμένου (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ιστορία κ.ά.).</p>

3η Ενότητα: Συζυγίες του ρήματος

<p>Να συνειδητοποιήσει ο μαθητής: ότι η κλίση των ρημάτων βασίζεται στη διάκριση μεταξύ των δύο φωνών και ότι οι δύο αυτές φωνές δεν ταυτίζονται με τις αντίστοιχες διαθέσεις.</p>	<p>Ενεργητική και παθητική φωνή.</p>	<p>Μελετά τους πίνακες ρηματικών κλίσεων και διαπιστώνει ότι πολλά ρήματα διαθέτουν τόσο ενεργητικό όσο και παθητικό κλιτικό υπόδειγμα, ενώ άλλα μόνο το ένα ή το άλλο. Ασκεείται να αναγνωρίζει τους ρηματικούς χρόνους και στις δύο φωνές. Διαπιστώνει μέσα από κατάλληλα παραδείγματα ρημάτων ότι η ενεργητική και η παθητική φωνή δεν ταυτίζονται πάντα με τις αντίστοιχες σημασίες (διαθέσεις).</p>
<p>Να αντιληφθεί ότι η κλίση του ενεστώτα και παρατατικού των ρημάτων βασίζεται σε διπλό υπόδειγμα τόσο στην ενεργητική όσο και στην παθητική φωνή.</p>	<p>Α' και Β' συζυγία.</p>	<p>Μελετά τους πίνακες ρηματικών κλίσεων και διαπιστώνει ότι υπάρχουν δύο τρόποι κλίσης του ενεστώτα και παρατατικού πέρα από τη διάκριση των φωνών. Αναγνωρίζει σε κατάλληλα παραδείγματα ρήματα α' και β' συζυγίας.</p>
<p>Να εξοικειωθεί με το α' συνθετικό των σύνθετων λέξεων (ουσιαστικό, επίθετο, αριθμητικό, ρήμα, επίρρημα, πρόθεση, αντωνυμία).</p>	<p>Σύνθεση: α' συνθετικό.</p>	<p>Αναγνωρίζει σε κατάλληλα παραδείγματα ή κείμενα γραπτά και προφορικά (μελετώντας ένα λογοτεχνικό έργο, παρακολουθώντας ένα δελτίο ειδήσεων της τηλεόρασης κ.λπ.) τα α' συνθετικά σύνθετων λέξεων. Σχηματίζει με τα α' συνθετικά δικές του σύνθετες λέξεις</p>

54

ενταγμένες σε λειτουργικό περιβάλλον (Λογοτεχνία, Αισθητική Αγωγή, Γεωγραφία, Φυσική, Χημεία).

<p>Να μάθει να χρησιμοποιεί μεθόδους για τον έλεγχο και τη βελτίωση των κειμένων που παράγει.</p>	<p>Επανάλεγχος της γραπτής έκφρασης.</p>	<p>Λαμβάνει υπόψη τις παρατηρήσεις του καθηγητή και των συμμαθητών του και κάνει διορθώσεις στην ορθογραφία, στη στίξη, στο λεξιλόγιο κ.λπ., Βελτιώνει την οργάνωση του κειμένου, ξαναγράφει τμήμα του κυρίου μέρους, έναν άλλο επίλογο κ.λπ., Διορθώνει το κείμενό του με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή.</p>
<p>4η Ενότητα: Το αντικείμενο του ρήματος, Οργάνωση ευρύτερου κειμένου</p>		
<p>Να αντιληφθεί ότι τα ρήματα χωρίζονται σε δύο μεγάλες συντακτικές κατηγορίες (μεταβατικά και αμετάβατα) ανάλογα με το αν δέχονται ως συμπλήρωμα ένα αντικείμενο.</p>	<p>Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα και αντικείμενο.</p>	<p>Εντοπίζει σε κατάλληλα κείμενα μεταβατικά ρήματα και το αντικείμενό τους, καθώς και αμετάβατα ρήματα. Διαπιστώνει μέσα από επιλεγμένα παραδείγματα ότι ορισμένα μεταβατικά ρήματα μπορούν να εμφανίζονται με ή χωρίς αντικείμενο ανάλογα με τα συμφραζόμενα. Συντάσσει ένα κείμενο με τέτοια ρήματα και παρατηρεί τις νοηματικές αλλαγές από την παρουσία ή απουσία αντικειμένου στην πρόταση.</p>

<p>Να αντιληφθεί ο μαθητής το ρόλο του αντικειμένου στην πρόταση και τη σπουδαιότητά του ως συμπληρώματος του ρήματος. Να συνειδητοποιήσει τις διάφορες μορφές του αντικειμένου (με ουσιαστικό, αντωνυμία, πρόταση και εμπρόθετο αντικείμενο).</p>	<p>Μορφές του αντικειμένου.</p>	<p>Εντοπίζει τα αντικείμενα σε κείμενα από διάφορες γνωστικές περιοχές και αναγνωρίζει τα είδη τους. Σε επιλεγμένα κείμενα αντικαθιστά τα αντικείμενα με άλλα διαφορετικής μορφής.</p>
<p>Να αντιληφθεί ότι τα ρήματα, ανάλογα με τη σημασία τους και το γραμματικό τους τύπο διακρίνονται σε ενεργητικά, παθητικά, μέσα (αυτοπαθή) και ουδέτερα.</p>	<p>Διαθέσεις του ρήματος.</p>	<p>Αναγνωρίζει τις ρηματικές διαθέσεις μελετώντας κείμενα από διάφορα γνωστικά αντικείμενα (Λογοτεχνία, Μαθηματικά, Ιστορία, χρηστικά κείμενα). Σχηματίζει δικές του προτάσεις χρησιμοποιώντας όλες τις ρηματικές διαθέσεις. Όπου απαιτείται κάνει τις αναγκαίες αλλαγές. Μετατρέπει κατάλληλα κείμενα από την ενεργητική στην παθητική φωνή και το αντίστροφο (Λογοτεχνία, Ιστορία, Φυσική, Ξένες Γλώσσες κ.ά.).</p>
<p>Να μπορεί να οργανώνει το λόγο του σε ευρύτερο κείμενο προσέχοντας τη συνοχή και συνεκτικότητά του.</p>	<p>Οργάνωση ευρύτερου κειμένου (μακροδομής).</p>	<p>Γράφει ευρύτερα κείμενα, προσέχοντας την ομαλή μετάβαση από τη μία παράγραφο στην άλλη, καθώς και την αλληλουχία των νοημάτων. Χρησιμοποιεί σωστά βασικές συνδετικές λέξεις μεταξύ περιόδων και παραγράφων.</p>
<p>5η Ενότητα: Βαθμοί επιθέτου, Περιγραφή και αφήγηση</p>		
<p>Να συνειδητοποιήσει την έννοια της σύγκρισης μέσα από τους βαθμούς του επιθέτου.</p>	<p>Βαθμοί του επιθέτου. Σύγκριση.</p>	<p>Ασκείται στην αναγνώριση των βαθμών των επιθέτων μέσα από φράσεις και κείμενα (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση, Ιστορία, Θρησκευτικά, Ξένες Γλώσσες).</p>
<p>Να αντιληφθεί το μονολεκτικό και τον περιφραστικό σχηματισμό των παραθετικών του επιθέτου.</p>		<p>Μετασχηματίζει σε επιλεγμένες προτάσεις παραθετικά επιθέτων από τον ένα βαθμό στον άλλο. Μετατρέπει μονολεκτικά παραθετικά σε περιφραστικά και το αντίστροφο.</p>
<p>Να εξοικειωθεί με το β' συνθετικό των σύνθετων λέξεων και ευρύτερα με το συνδυασμό των δύο συνθετικών τους.</p>	<p>Σύνθεση: β' συνθετικό.</p>	<p>Αναγνωρίζει σε κατάλληλα παραδείγματα τα δύο συνθετικά σύνθετων λέξεων. Σχηματίζει με τα δύο συνθετικά δικές του σύνθετες λέξεις ενταγμένες σε λειτουργικό περιβάλλον (Λογοτεχνία, Αισθητική Αγωγή, Γεωγραφία, Φυσική, Χημεία).</p>
<p>Να ασκηθεί στον περιγραφικό και στον αφηγηματικό τρόπο, απευθυνόμενος κυρίως σε δέκτη που του είναι οικείος.</p>	<p>Οργάνωση και συνοχή περιγραφής και αφήγησης.</p>	<p>Περιγράφει με σαφήνεια ένα πείραμα στη Χημεία, ένα φαινόμενο στη Βιολογία, τη μορφολογία ενός τόπου στη Γεωγραφία κτλ. Στο μάθημα της Ιστορίας αφηγείται παραστατικά ένα ιστορικό γεγονός, προσδιορίζοντας τον τόπο, το χρόνο, τα αίτια και τα αποτελέσματα του γεγονότος, κλπ.</p>

Σε κατάλληλες περιστάσεις στην τάξη αφηγείται και στην

55

αφήγησή του ακολουθεί, συνήθως, χρονολογική σειρά στην εξέλιξη των γεγονότων· ορισμένες φορές χρησιμοποιεί και την αναδρομική αφήγηση.

Σκιαγραφεί με προσοχή τα πρόσωπα που παίρνουν μέρος στα γεγονότα της αφήγησης και, στο βαθμό που μπορεί, αιτιολογεί τις πράξεις τους.

Εφαρμόζει τη γνώση του για την περιγραφή και την αφήγηση και σε γραπτές εργασίες που γίνονται για άλλα μαθήματα, π.χ. σε μια περιγραφή στη Βιολογία ή στη Γεωγραφία, σε μια αφήγηση γεγονότων στην Ιστορία, κ.ο.κ.

Να συλλέγει υλικό από διάφορες πηγές και μαθήματα, και να το χρησιμοποιεί για να συνθέτει απλές εργασίες.

Συλλογή υλικού και σύνθεση απλών εργασιών.

Μελετά διάφορα κείμενα από τα σχολικά βιβλία, από λογοτεχνικά, επιστημονικά βιβλία κτλ. Χρησιμοποιεί τη βιβλιοθήκη του σχολείου ή της περιοχής του σε συγκεκριμένο χρόνο με τη συνεργασία του υπεύθυνου βιβλιοθήκης, για να συλλέξει το κατάλληλο υλικό. Αξιολογεί το υλικό που συνέλεξε και επιλέγει εκείνο ακριβώς που χρειάζεται για τη σύνθεση της εργασίας.

6η Ενότητα: Προσωπικές αντωνυμίες

Να εξοικειωθεί με τις σημασίες, τους συντακτικούς ρόλους και τους κλιτικούς τύπους των προσωπικών αντωνυμιών και με τις συντακτικές / μορφολογικές ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους αδύνατους και τους δυνατούς τύπους τους.

Αδύνατοι και δυνατοί τύποι προσωπικών αντωνυμιών.

Αναγνωρίζει σε επιλεγμένα κείμενα τους αδύνατους και δυνατούς τύπους των προσωπικών αντωνυμιών και τους συντακτικούς τους ρόλους.

Συγκρίνει σε κατάλληλα κείμενα τις σημασιακές χρήσεις αδύνατων και δυνατών τύπων των προσωπικών αντωνυμιών.

Να συνειδητοποιήσει τη λειτουργικότητα της χρήσης των προσωπικών αντωνυμιών (έμφαση και αντιδιαστολή) κυρίως στο επικοινωνιακό πλαίσιο του προφορικού λόγου και στη λογοτεχνία.

Η λειτουργικότητα των προσωπικών αντωνυμιών.

Συντάσσει ένα κείμενο χρησιμοποιώντας μόνο αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών και στη συνέχεια το μετατρέπει με την προσθήκη δυνατών τύπων, κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές.

Να γνωρίσει τα άλλα είδη αντωνυμιών και να εξοικειωθεί με τους συντακτικούς τους ρόλους.

Τα άλλα είδη αντωνυμιών.

Αναγνωρίζει σε επιλεγμένα κείμενα από διάφορα γνωστικά αντικείμενα τα είδη των αντωνυμιών και τα χρησιμοποιεί σε δικά του κείμενα που εντάσσει σε λειτουργικό περιβάλλον (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ιστορία κ.ά.).

<p>Να αντιληφθεί ότι οι λέξεις οργανώνονται σε ετυμολογικές οικογένειες με βάση ένα κοινό θέμα ή μια κοινή ρίζα, π.χ. γράφω, γραφή, αντιγράφω, γραφικός κ.λπ.</p>	<p>Ετυμολογικές οικογένειες λέξεων.</p>	<p>Δημιουργεί ομάδες λέξεων που διαθέτουν κοινή ρίζα. Δημιουργεί ομάδες λέξεων με την ίδια παραγωγική κατάληξη, το ίδιο α' συνθετικό και το ίδιο β' συνθετικό και εντοπίζει τις κοινές σημασίες.</p>
<p>Να κατανοήσει τις ετυμολογικές συγγένειες που υπάρχουν ανάμεσα σε λέξεις με την ίδια παραγωγική κατάληξη ή το ίδιο α' ή β' συνθετικό.</p>		
<p>7η Ενότητα: Τα επιρρήματα, Συνδετικές λέξεις</p>		
<p>Να εξοικειωθεί με τα διάφορα είδη επιρρηματικών προσδιορισμών (με επιρρήματα και επιρρηματικά σύνολα).</p>	<p>Είδη επιρρηματικών προσδιορισμών</p>	<p>Αναγνωρίζει τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς σε κατάλληλα κείμενα και διακρίνει τα είδη στα οποία ανήκουν. Σχηματίζει δικές του φράσεις χρησιμοποιώντας επιρρηματικούς προσδιορισμούς από όλα τα είδη. Σχηματίζει παράγωγα επιρρήματα μετατρέποντας επίθετα και προθετικά σύνολα. Συντάσσει κείμενα διάφορων ειδών συνδέοντας τις παραγράφους και τις προτάσεις με συνδετικές λέξεις και εκφράσεις (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ξένες Γλώσσες κ.ά.).</p>
<p>Να αφομοιώσει τους τρόπους παραγωγής επιρρημάτων.</p>	<p>Παραγωγή επιρρημάτων.</p>	<p>Σχηματίζει παράγωγα επιρρήματα μετατρέποντας επίθετα και προθετικά σύνολα.</p>
<p>Να μάθει να χρησιμοποιεί συνδετικές λέξεις και εκφράσεις σε γραπτό σύνθετο λόγο.</p>	<p>Οι συνδετικές λέξεις και εκφράσεις και οι χρήσεις τους στο λόγο.</p>	<p>Συντάσσει κείμενα διάφορων ειδών συνδέοντας τις παραγράφους και τις προτάσεις με συνδετικές λέξεις και εκφράσεις (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ξένες Γλώσσες κ.ά.).</p>
<p>56</p>		
<p>Να αναπτύσσει ποικίλα κείμενα επιλέγοντας κάθε φορά το κατάλληλο επίπεδο ύφους (λεξιλόγιο, σύνταξη, τύποι και γενικά την κατάλληλη γλωσσική ποικιλία).</p>	<p>Ανάπτυξη ποικίλων κειμένων με κατάλληλο ύφος.</p>	<p>Γράφει, σε κατάλληλα διαμορφωμένες επικοινωνιακές περιστάσεις, μια ηλεκτρονική επιστολή (e-mail) σε φιλικό του πρόσωπο, μια εργασία για την τάξη, αλλά και μια επιστολή σε επίσημο πρόσωπο, ένα κείμενο για το σχολικό περιοδικό, κ.ο.κ.</p>
<p>8η Ενότητα: Η μετοχή, Επιχειρηματολογία</p>		
<p>Να εξοικειωθεί με τα είδη μετοχών (επιρρηματικές, επιθετικές, σε -μένος).</p>	<p>Οι διάφορες μορφές μετοχής.</p>	<p>Μελετά επιλεγμένα κείμενα και εντοπίζει σε αυτά τα διάφορα είδη μετοχών. Σχηματίζει μετοχές σε -μένος από διάφορα ρήματα. Γράφει επιστολή σε φίλο του χρησιμοποιώντας τα διάφορα είδη μετοχών.</p>
<p>Να αντιληφθεί τη διαφορά της γνήσιας από την καταχρηστική σύνθεση και από τα παρασύνθετα.</p>	<p>Γνήσια και καταχρηστική σύνθεση. Παρασύνθετα.</p>	<p>Αναγνωρίζει μέσα σε κείμενα τα είδη των συνθέτων και τα χρησιμοποιεί σε δικές του προτάσεις ενταγμένες σε λειτουργικό περιβάλλον.</p>
<p>Να συνειδητοποιήσει ότι πολλά σύνθετα αποτελούνται από δύο (ή περισσότερες) ανεξάρτητες λέξεις.</p>	<p>Πολυλεκτικά σύνθετα.</p>	<p>Συντάσσει κατάλογο με τα πολυλεκτικά σύνθετα κειμένων από τα γνωστικά του αντικείμενα.</p>

<p>Να κατανοεί τα επιχειρήματα ενός ομιλητή και να κρίνει τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει (ο ομιλητής).</p> <p>Να παρακολουθεί συζητήσεις και να αξιολογεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των επιχειρημάτων που χρησιμοποιούν οι ομιλητές.</p> <p>Να αναπτύσσει γραπτά και προφορικά, σταδιακά, κείμενα με επιχειρηματολογία σε θέματα που περιέχουν αφηρημένες έννοιες.</p>	<p>Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων.</p>	<p>Κατανοεί ως ακροατής μιας συζήτησης τη θέση των ομιλητών με τη γνώση που απέκτησε για τα γνωρίσματα και την οργάνωση του προφορικού λόγου σε διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας και σχολιάζει την πειστικότητα και την αποτελεσματικότητα των επιχειρημάτων ή των συμπερασμάτων τους.</p> <p>Παίρνει θέση σε πιο απαιτητικά ζητήματα, όπως ο πόλεμος και η ειρήνη, το οικολογικό πρόβλημα κτλ., δείχνοντας ότι κατανοεί το περιεχόμενο των εννοιών που πραγματεύεται το θέμα (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά από μετάφραση και πρωτότυπο, Ιστορία, Θρησκευτικά, Φυσική κ.ά.).</p> <p>Συντάσσει ένα δικό του κείμενο χρησιμοποιώντας βασικές αρχές της επιχειρηματολογίας.</p>
<p>9η Ενότητα: Ο ορισμός</p> <p>Να κατανοήσει τη σκοπιμότητα και την τεχνική των ορισμών.</p> <p>Να μάθει να παρουσιάζει με επιχειρηματολογία και λογική αλληλουχία τις σκέψεις του σε όποιο μάθημα του δοθεί η ευκαιρία.</p> <p>Να εξοικειωθεί με τη χρήση λεξικών διαφόρων ειδών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών, ονοματικών, πραγματολογικών, λεξικών συνωνύμων και αντιθέτων, παραγώγων κτλ.).</p>	<p>Ορισμός.</p> <p>Η επιχειρηματολογία / λογική αιτιολόγηση στα άλλα μαθήματα.</p> <p>Χρήση ποικίλων λεξικών.</p>	<p>Εξασκείται στη διατύπωση ορισμών πάνω σε θέματα από τη Λογοτεχνία, τη Φυσική, τη Χημεία, τα Μαθηματικά.</p> <p>Αναπτύσσει ένα θεώρημα στη Φυσική ή στα Μαθηματικά, μια αρχή στη Χημεία κ.ο.κ., με λογική αλληλουχία και συνέπεια.</p> <p>Ασκείται στην αναζήτηση λημμάτων, καθώς και στην αναζήτηση συγκεκριμένων κάθε φορά πληροφοριών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών κ.λπ.) για τα λήμματα. Συγκρίνει διάφορα είδη λεξικών μεταξύ τους και συνηθίζει να ανατρέχει κάθε φορά στο πιο κατάλληλο για την περίπτωση.</p>

Σύνολο ωρών: 52

ΤΑΞΗ Γ΄

<p>Στόχοι</p>	<p>Θεματικές Ενότητες</p>	<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες</p>
<p>1η Ενότητα: Σύνδεση των προτάσεων</p> <p>Ο μαθητής επιδιώκεται:</p> <p>Να συγκρίνει τον παρατακτικό και τον υποταγμένο λόγο.</p>	<p>Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση.</p>	<p>Ο μαθητής:</p> <p>Διαπιστώνει μέσα από κατάλληλα κείμενα τις συντακτικές, υφολογικές κ.λπ. διαφορές της παρατακτικής σύνδεσης από την υποτακτική.</p> <p>Μετασχηματίζει παρατακτικό λόγο σε υποτακτικό και παρατηρεί τις διαφορές.</p>

<p>Να χρησιμοποιεί το λεξιλόγιο κατάλληλα, ως προς τη σημασία των λέξεων και ως προς το είδος των κειμένων.</p>	<p>Χρήση λεξιλογίου.</p>	<p>Επιλέγει και χρησιμοποιεί λέξεις που ταιριάζουν στο ύφος του κειμένου που γράφει, π.χ., χρησιμοποιεί με ακρίβεια και σαφήνεια λέξεις από την οικογένεια των λέξεων που σχετίζονται με το θέμα: “Τροφή-Πείνα”. Από την οικογένεια αυτή επιλέγει ποικιλία λέξεων, για να γράψει στο ημερολόγιό του, και διαφορετικές για να εκφράσει τον προβληματισμό του στη σχολική εφημερίδα, σε σχετικό θέμα.</p>
<p>Να σχεδιάζει και να γράφει συνθετικές / ερευνητικές εργασίες, αξιοποιώντας τις κατάλληλες πηγές.</p>	<p>Ερευνητικές εργασίες.</p>	<p>Αξιολογεί το υλικό που έχει συλλέξει από διάφορες πηγές (σχολικά βιβλία, βιβλιοθήκες, διαδικτυο κ.λπ.) και το αξιοποιεί για τη σύνθεση μιας ερευνητικής εργασίας – ατομικής ή ομαδικής–, δείχνοντας ότι αφομοίωσε το υλικό στο οποίο στηρίζεται.</p>
<p>2η Ενότητα: Ονοματικές προτάσεις – Κριτική αποτίμηση θεμάτων</p>		
<p>Να αντιληφθεί ο μαθητής ότι οι δευτερεύουσες προτάσεις χωρίζονται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το συντακτικό και νοηματικό τους ρόλο. Να εξοικειωθεί με όλα τα είδη των ονοματικών προτάσεων.</p>	<p>Ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις.</p>	<p>Αντιλαμβάνεται μέσα από κατάλληλα παραδείγματα ότι οι ονοματικές προτάσεις αντιστοιχούν στον ονοματικό όρο της πρότασης που έχει κυρίως το συντακτικό ρόλο υποκειμένου ή αντικειμένου. Μέσα από επιλεγμένα κείμενα, εξοικειώνεται με τα διάφορα είδη επιρρηματικών προτάσεων· κατανοεί ότι οι προτάσεις αυτές ανήκουν στο ευρύτερο είδος των επιρρηματικών προσδιορισμών και έχουν μεγαλύτερο σημασιακό φορτίο από τις ονοματικές (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Ιστορία, Θρησκευτικά, Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή κ.ά.).</p>
<p>Να μάθει να διακρίνει τις βουλητικές, ειδικές και ενδοιαστικές προτάσεις σε σχέση με τα ρήματα από τα οποία εξαρτώνται.</p>	<p>Βουλητικές, ειδικές και ενδοιαστικές προτάσεις.</p>	<p>Συντάσσει κείμενο, ενταγμένο σε λειτουργικό περιβάλλον, χρησιμοποιώντας υποτακτικό λόγο με βουλητικές, ειδικές και ενδοιαστικές προτάσεις.</p>
<p>Να συνειδητοποιήσει ότι η σημασία μιας λέξης εξαρτάται και μεταβάλλεται σε μεγάλο βαθμό από τα συμφραζόμενά της. Να είναι σε θέση να αντιληφθεί τη σημασία των λέξεων ανάλογα με τα συμφραζόμενά της.</p>	<p>Η πολυσημία της λέξης.</p>	<p>Παρατηρεί πως η ίδια λέξη, π.χ. θέατρο, παίρνει διαφορετική σημασία ανάλογα με τα συμφραζόμενα. Συντάσσει δικό του κείμενο ασκούμενος στην πολυσημία των λέξεων. Συγκεντρώνει κείμενα από διάφορα γνωστικά αντικείμενα και σχολιάζει την πολυσημία των λέξεων τους (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Μαθηματικά, Βιολογία κ.ά.).</p>
<p>Να διατυπώνει προφορικά ή γραπτά αιτιολογημένες κρίσεις για διάφορα θέματα που περιέχουν αφηρημένες έννοιες.</p>	<p>Κριτική αποτίμηση διάφορων θεμάτων.</p>	<p>Παρουσιάζει στους συμμαθητές του, σε ένα προφορικό ή γραπτό κείμενο, τα πρόσωπα και το θέμα μιας συζήτησης που παρακολούθησε. Σε κατάλληλες επικοινωνιακές περιστάσεις, εκφράζει προφορικά τις κρίσεις και τα σχόλιά του π.χ. για μια συναυλία που παρακολούθησε, για μια θεατρική</p>

παράσταση, για κάποιο σχολικό ή λογοτεχνικό βιβλίο, κ.ο.κ.

3η Ενότητα: Ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις, Κυριολεξία και μεταφορά

<p>Να διακρίνει τις ευθείες από τις πλάγιες ερωτήσεις και να εξοικειωθεί με τα είδη τους. Να συνειδητοποιήσει τις πραγματολογικές χρήσεις των ευθειών ερωτήσεων.</p>	<p>Ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις.</p>	<p>Ανιχνεύει σε κείμενα λογοτεχνικά, δοκιμιακά, θεατρικά, επιστημονικά και σε άλλα συναφή τις ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις και τις κατατάσσει σε είδη. Κάνει σύγκριση με αντίστοιχα φαινόμενα στις Ξένες Γλώσσες (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Αισθητική Αγωγή, Ξένες Γλώσσες κ.ά.). Μετατρέπεται ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες και το αντίστροφο κάνοντας τις απαιτούμενες αλλαγές. Αναγνωρίζει τις διαφορετικές χρήσεις των ερωτήσεων σε λειτουργικό περιβάλλον (π.χ. ερώτηση ως έκφραση παράκλησης, επιθυμίας, προσταγής κ.λπ.).</p>
<p>Να αντιληφθεί ότι οι πλάγιες ερωτήσεις ανήκουν στο ευρύτερο κειμενικό πλαίσιο του πλάγιου λόγου, όπως αυτός χρησιμοποιείται σε αφηγήσεις, αναφορές κ.λπ.</p>	<p>Ευθύς και πλάγιος λόγος.</p>	<p>Εντοπίζει μορφές πλάγιου λόγου σε επιλεγμένα κείμενα. Μετατρέπεται επιλεγμένα κείμενα από ευθύ σε πλάγιο λόγο, και το αντίστροφο, κάνοντας τις απαιτούμενες αλλαγές στη μορφή των προτάσεων (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Αισθητική Αγωγή κ.ά.).</p>
<p>Να συνειδητοποιήσει τη δυνατότητα επιλογής, που έχει ο</p>	<p>Κυριολεξία και μεταφορά.</p>	<p>Μέσα από κατάλληλα κείμενα εντοπίζει την κυριολεξία και τη μεταφορά και εξετάζει για ποιο λόγο επιλέγει ο πομπός</p>

58

ομιλητής ή ο συγγραφέας, ανάμεσα στην κυριολεκτική ή στη μεταφορική χρήση της γλώσσας, ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει. να κάνει χρήση κυριολεξίας ή μεταφοράς σε μια περιγραφή τόπου ή τοπίου, σε μια αφήγηση πραγματικών γεγονότων κ.λπ. (Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Ιστορία).

4η Ενότητα: Αναφορικές προτάσεις, συνώνυμα, ταυτόσημα, αντίθετα

<p>Να διακρίνει όλα τα είδη των αναφορικών προτάσεων. Να εξοικειωθεί με τις χρήσεις του που και τη δυνατότητα αντικατάστασής του από την αναφορική αντωνυμία ο οποίος και το αναφορικό επίρρημα όπου.</p>	<p>Είδη αναφορικών προτάσεων.</p>	<p>Εντοπίζει και κατατάσσει στα είδη τους όλες τις αναφορικές προτάσεις επιλεγμένων κειμένων. Μετασχηματίζει κατάλληλα κείμενα χρησιμοποιώντας αναφορικές προτάσεις διαφόρων ειδών. Σε συγκεκριμένα παραδείγματα αντικαθιστά το που με τα ο οποίος και όπου. Αντιλαμβάνεται πώς διαφοροποιείται το νόημα, αν στις αναφορικές προτάσεις, χρησιμοποιηθεί κόμμα, ή αν παραλειφθεί, π.χ. πέταξαν τα φρούτα (,)</p>
---	-----------------------------------	--

που ήταν σάπια.

<p>Να αντιληφθεί το πλήθος των ελληνικών λέξεων που χρησιμοποιούνται σε όλα τα γνωστικά πεδία των σπουδαιότερων ευρωπαϊκών γλωσσών.</p>	<p>Ελληνικές λέξεις σε ξένες γλώσσες.</p>	<p>Σε επιλεγμένα κείμενα διαφόρων ειδών (δοκιμιακά, ιατρικά, βιολογικά, τεχνικά κ.ο.κ.) που είναι γραμμένα στα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ιταλικά κ.λπ. αναγνωρίζει είτε αυτούσιες ελληνικές λέξεις είτε ξένες λέξεις με ελληνική ρίζα (Ξένες Γλώσσες, Φυσική, Βιολογία κ.λπ.).</p> <p>Ανιχνεύει σε διάφορες ξενόγλωσσες επιστημονικές ιστοσελίδες του Διαδικτύου λέξεις ή φράσεις που έχουν ελληνική ρίζα.</p>
<p>Να αφομοιώσει τα φαινόμενα της συνωνυμίας και της σημασιακής αντίθεσης.</p> <p>Να αναζητά συνώνυμα και αντίθετα των λέξεων, λαμβάνοντας υπόψη το ύφος του κειμένου.</p>	<p>Συνώνυμα και ταυτόσημα. Αντίθετα.</p>	<p>Εντοπίζει σε καταλόγους επιλεγμένων λέξεων τα συνώνυμα και τα αντίθετά τους, καθώς και ταυτόσημες λέξεις.</p> <p>Αναζητά συνώνυμα και αντίθετα των λέξεων σε κατάλληλα κείμενα, λαμβάνοντας υπόψη του το ύφος του κειμένου, π.χ. στο ρήμα υποδύομαι παρατηρεί τη διαφορά ύφους όταν αντικατασταθεί με το παίζω ή το παριστάνω.</p>
<p>5η Ενότητα: Τελικές και αιτιολογικές προτάσεις, Ομώνυμα, Παρώνυμα, Ανάλυση κειμένου</p>		
<p>Να εξοικειωθεί με την αναγνώριση των τελικών προτάσεων στον υποταγμένο λόγο.</p>	<p>Τελικές προτάσεις.</p>	<p>Επισημαίνει, μελετώντας κατάλληλα κείμενα, τις τελικές προτάσεις ανιχνεύοντας τους τελικούς συνδέσμους για να, να με τους οποίους εισάγονται.</p> <p>Συντάσσει δικό του κείμενο υποταγμένου λόγου εντάσσοντας και τελικές προτάσεις.</p>
<p>Να διακρίνει τους αιτιολογικούς συνδέσμους και τις άλλες λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούνται ως αιτιολογικοί σύνδεσμοι (που, καθώς, μια και, μια που κ.ά.) και με τις οποίες εισάγονται οι αιτιολογικές προτάσεις.</p>	<p>Αιτιολογικές προτάσεις.</p>	<p>Αναγνωρίζει σε επιλεγμένα κείμενα τις προτάσεις που δηλώνουν αιτία και τις μετασχηματίζει, χρησιμοποιώντας εναλλακτικές λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εισάγονται οι προτάσεις αυτού του είδους, παρατηρώντας κάθε φορά τη νοηματική απόχρωση.</p> <p>Αντιλαμβάνεται το ρόλο των αιτιολογικών συνδέσμων και προτάσεων στην ανάπτυξη επιχειρημάτων</p> <p>Συντάσσει κείμενα με επιχειρηματολογία χρησιμοποιώντας δευτερεύουσες προτάσεις διαφόρων ειδών.</p>

<p>Να αφομοιώσει το φαινόμενο των ομώνυμων / ομόηχων και παρώνυμων λέξεων.</p>	<p>Ομώνυμα και παρώνυμα.</p>	<p>Μελετώντας ένα κατάλογο λέξεων ανιχνεύει άλλες που είναι ομώνυμες /ομόηχες ή παρώνυμες σε σχέση με αυτές. Συντάσσει γραπτά ή προφορικά δικάς του προτάσεις χρησιμοποιώντας ομώνυμες / ομόηχες και παρώνυμες λέξεις.</p>
<p>Να συνειδητοποιήσει με παραγωγικό συλλογισμό ότι το κείμενο μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους ενότητες με φθίνουσα / κατιούσα πορεία (ενότητα, παράγραφος, πρόταση, λέξη).</p>	<p>Ανάλυση κειμένου με παραγωγική μέθοδο.</p>	<p>Αναλύει επιλεγμένα κείμενα από διάφορα γνωστικά αντικείμενα, ακολουθώντας την πορεία από το σύνολο (κείμενο) προς το μέρος (λέξη).</p>
<p>6η Ενότητα: Χρονικές και υποθετικές Να εξοικειωθεί με τους χρονικούς συνδέσμους (λέξεις και εκφράσεις) και τις έννοιες του προτερόχρονου, του ταυτόχρονου και του υστερόχρονου που αυτοί εκφράζουν.</p>	<p>Χρονικές προτάσεις.</p>	<p>προτάσεις, Υπωνυμία και ορισμός Μελετά αφηγηματικά κείμενα και αναγνωρίζει τα είδη των χρονικών σχέσεων που εκφράζουν οι χρονικές προτάσεις και άλλοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί. Συντάσσει ένα αφηγηματικό κείμενο χρησιμοποιώντας ποικιλία χρονικών προτάσεων.</p>
59		
<p>Να αφομοιώσει τα είδη υποθετικών προτάσεων λαμβάνοντας υπόψη τον άξονα του χρόνου και του πραγματικού - απραγματοποίητου.</p>	<p>Υποθετικές προτάσεις.</p>	<p>Ανιχνεύει τα διάφορα είδη υποθετικών λόγων σε κείμενα από διάφορα γνωστικά αντικείμενα (Λογοτεχνία, Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, Ξένες Γλώσσες).</p>
<p>Να αντιληφθεί τη σχέση υπωνυμίας μεταξύ εννοιών (υπερώνυμα – υπώνυμα).</p>	<p>Η σχέση της υπωνυμίας και ο ορισμός.</p>	<p>Εντοπίζει τις σχέσεις υπωνυμίας και ορισμού σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα (Λογοτεχνία, Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή).</p>
<p>Να κατανοήσει τη σχέση γένους – είδους που εμπεριέχει κάθε ορισμός.</p>		
7η Ενότητα: Αποτελεσματικές και εναντιωματικές προτάσεις, Μετωνυμία		
<p>Να εξοικειωθεί με τους αποτελεσματικούς συνδέσμους (λέξεις και εκφράσεις) και την έκφραση αιτίου και αποτελέσματος στις αποτελεσματικές προτάσεις.</p>	<p>Αποτελεσματικές προτάσεις.</p>	<p>Αναγνωρίζει τη νοηματική σχέση αιτίου και αποτελέσματος σε διάφορα κείμενα, που εμπεριέχουν αποτελεσματικές προτάσεις. Μετατρέπει κείμενο με παρατακτικό λόγο σε υποταγμένο λόγο αξιοποιώντας τις σχέσεις αιτίου και αποτελέσματος.</p>
<p>Να αναγνωρίζει τους εναντιωματικούς / αντιθετικούς και τους παραχωρητικούς συνδέσμους (λέξεις και εκφράσεις) που χρησιμοποιούνται για την έκφραση της εναντίωσης / αντίθεσης και της παραχώρησης.</p>	<p>Εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις.</p>	<p>Εντοπίζει το νόημα της εναντίωσης / αντίθεσης και της παραχώρησης σε διάφορα κείμενα με εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις.</p>

<p>Να αντιληφθεί ότι οι λέξεις αλλάζουν σημασία και αναφορά ανάλογα με τη χρηστική τους αξία (μετωνυμία).</p>	<p>Αλλαγή της σημασίας των λέξεων – Μετωνυμία.</p>	<p>Αναγνωρίζει φαινόμενα μετωνυμίας σε επιλεγμένα παραδείγματα και αντικαθιστά τις συγκεκριμένες λέξεις με άλλες. Επισημαίνει από διάφορα κείμενα μετωνυμικές εκφράσεις και ερμηνεύει τη λειτουργικότητά τους (Θρησκευτικά, Λογοτεχνία, Αισθητική Αγωγή).</p>
<p>8η Ενότητα: Μόρια, Στίξη, Περίληψη</p>		
<p>Να εξοικειωθεί με τα διάφορα είδη μορίων και τις σημασίες τους.</p>	<p>Τα μόρια και οι σημασίες τους.</p>	<p>Εντοπίζει μόρια σε διάφορα κείμενα, τα κατατάσσει και επισημαίνει τις σημασίες τους (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Θρησκευτικά, Θετικές Επιστήμες).</p>
<p>Να συνειδητοποιήσει τις παράλληλες σημασίες που μπορεί να πάρει η αρχική σημασία των λέξεων ή των φράσεων σε διάφορα σχήματα λόγου (λεκτικούς τρόπους).</p>	<p>Σχήματα λόγου σχετικά με τη σημασία των λέξεων / φράσεων.</p>	<p>Σε κατάλληλα κείμενα, από την καθημερινή γραπτή επικοινωνία ή και λογοτεχνικά, εντοπίζει για παράδειγμα τη συνεκδοχή, τη μετωνυμία, το σχήμα κατ' εξοχήν, τη λιτότητα, την ειρωνεία, τον ευφημισμό κ.λπ. (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Αισθητική Αγωγή).</p>
<p>Να αναγνωρίζει το σύνολο των σημείων στίξης και το λειτουργικό τους ρόλο στα κείμενα και να τα χρησιμοποιεί με ευχέρεια.</p>	<p>Η στίξη στον υποταγμένο λόγο και ευρύτερα. Η λειτουργικότητα των σημείων στίξης.</p>	<p>Χρησιμοποιεί στα κείμενά του, μεταξύ άλλων, την άνω τελεία, τις παρενθέσεις, τη διπλή τελεία, τα εισαγωγικά κ.λπ., έτσι ώστε να δίνει το κατάλληλο χρώμα στο λόγο του και να αποτυπώνει με τα σημεία στίξης τα συναισθήματά του. Χρησιμοποιεί τα κατάλληλα σημεία στίξης σε άστικτα κείμενα από διάφορα κειμενικά είδη (Λογοτεχνία, Αρχαία Ελληνικά, Θρησκευτικά, Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή κ.ά.). Παρατηρεί και σχολιάζει φαινόμενα αστιξίας ή επιλεκτικής στίξης σε διάφορα λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. υπερρεαλιστική ποίηση).</p>
<p>Να μάθει να συντάσσει περίληψη κειμένων από διάφορα είδη με έμφαση στα χρηστικά κείμενα.</p>	<p>Σύνταξη περίληψης κειμένου.</p>	<p>Μελετά προσεκτικά ένα επιλεγμένο κείμενο, κρατά σημειώσεις, γράφει πλαγιότιτλους, κάνει το σχεδιάγραμμα της περίληψης και συντάσσει την περίληψη αποφεύγοντας το σχολιασμό και την κριτική.</p>

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Θέμα: Ένα δελτίο καιρού στην τηλεόραση. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, παρακολουθούν ένα δελτίο καιρού στην τηλεόραση και καταγράφουν το ύφος της γλώσσας του παρουσιαστή, τα εξωγλωσσικά στοιχεία (στάση σώματος, κινήσιολογία, εκφράσεις του προσώπου κ.λπ.), το ειδικό λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί. Θεμελιώδεις

Διαθεματικές έννοιες: Επικοινωνία, Κώδικας, Ομοιότητα-διαφορά, Πολιτισμός κ.λπ. Προεκτάσεις στην Αισθητική αγωγή, τη Γεωγραφία, τη Φυσική.

Θέμα: Θρύλοι και παραδόσεις της περιοχής μας. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, απομαγνητοφωνούν μαρτυρίες μεγαλύτερων σχετικά με τη λαογραφική παράδοση του τόπου τους, καταγράφουν τα έθιμα που έχουν διασωθεί στον τόπο τους μέχρι σήμερα, ανιχνεύουν σε βιβλία ή στο Διαδίκτυο παραλλαγές των εθίμων του τόπου τους. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Επικοινωνία, Κώδικας, Πολιτισμός, Άτομο-κοινωνία, Αλληλεπίδραση κ.λπ. Προεκτάσεις στην Ιστορία, Λογοτεχνία, Γεωγραφία, Πληροφορική.

Θέμα: Περιγράφοντας ένα ιστορικό γεγονός. Ομαδικές εργασίες με θέμα ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός (π.χ. 28^η Οκτωβρίου 1940, η Εξέγερση του Πολυτεχνείου κ.λπ.). Μελέτη της περιγραφής των γεγονότων από αποκόμματα του Τύπου της εποχής, ηχητικών ντοκουμέντων, μουσικών συνθέσεων και τραγουδιών, αποσπασμάτων λογοτεχνικών έργων. Σύνθεση των εργασιών, ανακοινώσεις και συζήτηση. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Επικοινωνία, Κώδικας, Πολιτισμός, Άτομο-κοινωνία, Σύγκρουση κ.λπ. Προεκτάσεις στην Ιστορία, Λογοτεχνία, Μουσική, Γεωγραφία.

Θέμα: Η γλώσσα στις διάφορες επιστήμες. Συγκέντρωση ειδικού λεξιλογίου μέσα από διάφορα κείμενα με ορολογία διαφορετικών επιστημών. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες καταγράφουν το ειδικό λεξιλόγιο από έναν πολιτικό λόγο, από μία επιστημονική ανακοίνωση, από ένα δελτίο ειδήσεων, από μια νεανική ιστοσελίδα κ.λπ. και κάνουν συγκρίσεις. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Επικοινωνία, Κώδικας, Πολιτισμός, Επιστήμη, Τέχνη, Τεχνολογία κ.λπ. Προεκτάσεις στη Λογοτεχνία, τα Μαθηματικά, τις Φυσικές Επιστήμες, την Αισθητική αγωγή κ.λπ.

Θέμα: Ο άνθρωπος και η θάλασσα. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες:

- Περιγράφουν τη γεωγραφική σχέση του τόπου τους με τη θάλασσα (σύνορα, είδος θάλασσας, έκταση ακτών κτλ.),
- Μελετούν τη σύσταση του υδάτινου στοιχείου της θάλασσας (ρύπανση της θάλασσας, μετεωρολογικά φαινόμενα κτλ.),
- Αναζητούν το ρόλο της θάλασσας στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων (αισθητική απόλαυση, εικαστικές απεικονίσεις, μουσική έκφραση, στοιχείο πολιτισμού),
- Μελετούν λεξιλόγιο που συνδέεται με τη θάλασσα, ποίηση-πεζογραφία, π.χ. Ν. Καββαδίας - Α. Καρκαβίτσας κτλ.,
- Εξετάζουν τη θάλασσα ως χώρο εμπορίου και ναυτιλίας από την αρχαιότητα έως σήμερα, ως πεδίο οικονομικού και πολιτικού ανταγωνισμού, π.χ. αποικίες, πολεμικές συγκρούσεις κτλ. μέσα από τη μελέτη πηγών. Θεμελιώδεις

διαθεματικές έννοιες: Επικοινωνία, Πολιτισμός, Επιστήμη, Τέχνη, Τεχνολογία κ.λπ. Προεκτάσεις στη Λογοτεχνία, τη Γεωγραφία, τις Φυσικές Επιστήμες, την Αισθητική αγωγή κ.λπ.

Οι δραστηριότητες αφορούν όλες τις τάξεις του γυμνασίου, αρκεί να προσαρμοστούν κατάλληλα σε βαθμό δυσκολίας, ανάλογα με την τάξη στην οποία εφαρμόζονται.

3. Διδακτική μεθοδολογία

Το μάθημα της ελληνικής γλώσσας αποτελεί διδακτικό αντικείμενο σε όλο το φάσμα της εκπαίδευσης (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο). Στο δημοτικό ο κυριότερος στόχος είναι η κατάκτηση των βασικών προφορικών δεξιοτήτων καθώς και των κυριότερων δεξιοτήτων που συνδέονται με τη χρήση του γραπτού λόγου (γραφή/ανάγνωση) και η διδασκαλία της γλώσσας γίνεται σύμφωνα με την επικοινωνιακή προσέγγιση. Στο Γυμνάσιο και το Λύκειο εισάγονται κυρίως οι δεξιότητες που αφορούν τη χρήση του λόγου σε καθαρά επικοινωνιακό πλαίσιο, προϋποθέτοντας τις δεξιότητες της γραφής και ανάγνωσης. Συνεπώς, στο Γυμνάσιο και το Λύκειο συνεχίζεται με την κειμενοκεντρική διάσταση η γλωσσική διδασκαλία, που διευρύνεται και εμπλουτίζεται.

Οι κύριοι γλωσσικοί στόχοι που καθορίζουν τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος μπορούν να διατυπωθούν σε τρεις βασικούς άξονες/γενικούς στόχους όπως:

- Στη συνειδητοποίηση και οργάνωση των δομών, των λειτουργιών και των μηχανισμών, που φέρνει ήδη το παιδί από το σπίτι του (μητρική του γλώσσα) και τα οποία συγκροτούν τη γλωσσική επικοινωνία.
- Στη διεύρυνση, καλλιέργεια και εμπλουτισμό του λόγου του κάθε μαθητή.
- Στην ανάπτυξη της δημιουργικής του ικανότητας, που συντελείται τόσο με την κατανόηση, επεξεργασία και παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου, όσο και με τη βαθύτερη σχέση του με τα κείμενα, καθώς από δέκτης γίνεται πομπός, οργανώνοντας το δικό του κείμενο με συνοχή και συνεκτικότητα. Τέλος, στην ικανότητά του για πρόσληψη των κειμένων. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η γλωσσική επάρκεια του μαθητή.

Η διδακτέα ύλη καλύπτει όλα τα επίπεδα της γλώσσας (σύστημα της γλώσσας-φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο, πραγματολογία/οργάνωση του λόγου- σε συνθήκες επικοινωνίας) και όλα τα είδη του λόγου, προφορικού και γραπτού, σε όλους τους τρόπους εκφοράς του (αφηγηματικός και περιγραφικός λόγος, αποφαντικός/ κριτικός, διάλογος, επιχειρηματολογία).

Η μεθοδολογία της διδασκαλίας της γλώσσας διέπεται από τις βασικές αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης της γλώσσας, της κειμενολογίας και της διαθεματικότητας.

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για τη γλώσσα καθορίζει συγκεκριμένα πλαίσια και αρχές για την επικοινωνιακή διδασκαλία της. Αυτό που απαιτείται να γίνει με ιδιαίτερη έμφαση είναι να αξιοποιηθούν αυτές οι αρχές μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση. Οι διαθεματικές προσεγγίσεις αφορούν την οριζόντια συνεκτικότητα των επιμέρους θεματικών κλάδων,

διασφαλίζουν την ενοποίηση των γνωστικών αντικειμένων στο επίπεδο της σχολικής τάξης και γίνονται με ατομικές ή ομαδικές ερευνητικές εργασίες των μαθητών. Σε όλες τις ενότητες της γλωσσικής διδασκαλίας δίνεται ειδικό βάρος σε ερευνητικές εργασίες ομάδων μαθητών που συνδυάζουν

61

το επικοινωνιακό πλαίσιο (ποιος μιλάει, σε ποιον, με ποιο σκοπό- αποδέκτες της εργασίας) με το διαθεματικό πλαίσιο (κοινωνικό, ιστορικό, επιστημονικό κ.ά.).

Η επικοινωνιακή χρήση της γλώσσας καλλιεργεί συστηματικά την ικανότητα του παιδιού να επικοινωνεί με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας τη μορφή και το ύφος που αρμόζει σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας και στηρίζεται στο κείμενο. Με διδακτικές ενέργειες οι μαθητές ασκούνται σε ποικίλες μορφές προφορικής και γραπτής επικοινωνίας και στην παραγωγή αποτελεσματικού λόγου διάφορων ειδών και κειμενικών τύπων. Επίσης, γίνονται σεβαστά, αξιοποιούνται, εμπλουτίζονται και οργανώνονται με τη δημιουργική χρήση της γλώσσας τα γλωσσικά τους βιώματα.

Ασκούνται οι μαθητές στη χρήση της γλώσσας, δηλαδή στην παραγωγή και κατανόηση του προφορικού και γραπτού λόγου, στην επικοινωνιακή τους ικανότητα να προσαρμόζουν το λόγο στις περιστάσεις επικοινωνίας, στις μεταγλωσσικές δεξιότητες συνειδητοποίησης της λειτουργίας του γλωσσικού συστήματος ώστε με τον κατάλληλο χειρισμό να παράγουν αποτελεσματικό λόγο, μέσα από ποικίλα κείμενα και ασκήσεις που ακολουθούν κειμενογλωσσολογική και επικοινωνιακή (πραγματολογική) κατεύθυνση.

Η εξατομικευμένη διδασκαλία, οι επαναληπτικές ασκήσεις ή άλλες δραστηριότητες για τη θεραπεία προβλημάτων γραφής και γραπτού λόγου θεωρούνται απαραίτητες. Έτσι μπορούν να αντιμετωπιστούν μεμονωμένες περιπτώσεις μαθητών στο γυμνάσιο, που έχουν προβλήματα σχετικά με τη χρήση των βασικών δεξιοτήτων. Σε αυτούς πρέπει ακόμα να προστεθούν οι αλλοδαποί μαθητές και οι ομογενείς, που δεν κατέχουν σε ικανοποιητικό βαθμό την ελληνική γραφή και γλώσσα. Στο πλαίσιο των μαθημάτων αυτών οι γλωσσικές δραστηριότητες πρέπει να είναι χωρισμένες σε επίπεδα ανάλογα με τους μαθητές -και τα επιμέρους προβλήματα που αντιμετωπίζουν- και το αν αφορούν προβλήματα γραφής και εξοικείωσης με το επικοινωνιακό πλαίσιο χρήσης του λόγου.

4. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της γλώσσας θεωρείται διαδικασία συμπληρωματική με τη διδασκαλία -διδασκαλία και αξιολόγηση στοχεύουν, με τη συνεργασία καθηγητή και μαθητή, στην ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή.

Για την αξιολόγηση, εκτός από τη γραπτή παραγωγή λόγου των μαθητών στην τάξη και τις γραπτές δοκιμασίες των τετραμήνων ή των τελικών εξετάσεων, συνυπολογίζονται, επιπλέον:

Οι προφορικές και γραπτές ασκήσεις διαφόρων ειδών μέσα στην τάξη (ερωτήσεις κατανόησης, ανάπτυξης ενός θέματος, οργάνωσης του λόγου κ.λπ).

Οι αντίστοιχες εργασίες για το σπίτι, που συνήθως είναι γραπτές, αλλά μπορεί ορισμένες φορές να αποτελούν προετοιμασία για μια εισήγηση που θα κάνει ο μαθητής στην τάξη σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.

Οι συνθετικές εργασίες - διαθεματικές δραστηριότητες.

Πρέπει να τονιστεί ότι όλες οι παραπάνω εργασίες θεωρούνται Παραγωγή λόγου. Παραγωγή λόγου, δηλαδή, θεωρείται κάθε κείμενο, προφορικό και γραπτό, που παράγουν οι μαθητές σε συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας, με συγκεκριμένο σκοπό. Η έκταση αλλά και το ύφος ενός τέτοιου κειμένου καθορίζονται κάθε φορά από το είδος λόγου το οποίο παράγεται: επιστολή φιλική ή επίσημη, περιγραφή γεγονότων σε ύφος οικείο ή επίσημο, αφήγηση γεγονότων με βιωματικό τρόπο, ανάπτυξη απόψεων σε θέματα που είναι οικεία στο μαθητή και έχουν σχέση με τα ενδιαφέροντά του κ.ο.κ. Η έκταση καθορίζεται, επίσης, και από το χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους οι μαθητές, καθώς και από τη βαθμίδα της εκπαίδευσης στην οποία φοιτούν.

Έτσι, μια (γραπτή) Παραγωγή λόγου:

Τοποθετείται σε επικοινωνιακό πλαίσιο. Ορίζεται, δηλαδή, το είδος του κειμένου που θα γράψουν οι μαθητές, ο δέκτης του κειμένου, ο σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο. Με τον τρόπο αυτόν οι μαθητές αντιλαμβάνονται το επίπεδο του ύφους που θα χρησιμοποιήσουν στο κείμενό τους.

Σχετίζεται με τις ενότητες που διδάσκονται ή με ένα θεματικό πεδίο, το οποίο έχουν συζητήσει οι μαθητές.

Ορισμένες φορές απορρέει από ένα ή περισσότερα κείμενα, με τα οποία συνδέεται άμεσα ή έμμεσα το κείμενο (ή τα κείμενα) προέρχονται από το βιβλίο του μαθητή, το βιβλίο του καθηγητή, βιβλία άλλων μαθημάτων ή από άλλες πηγές στις οποίες αναζητά υλικό και δίνονται στο μαθητή μαζί με το θέμα που θα αναπτύξει. Το κείμενο (ή τα κείμενα) μπορεί να συνοδεύεται και από ορισμένες ερωτήσεις.

Είναι δυνατόν να προσδιορίζεται και η έκταση του κειμένου.

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι παραγωγή λόγου είναι, εκτός από τα κείμενα που γράφονται στις καθορισμένες ώρες στην τάξη, και ορισμένες από τις εργασίες που δίνονται για το σπίτι, εφόσον εντάσσονται στο παραπάνω πλαίσιο. Παραγωγή λόγου, ακόμα, μπορούν να θεωρηθούν και οι γραπτές ή προφορικές ασκήσεις, που γίνονται στην τάξη, για να ασκηθούν οι μαθητές σε συγκεκριμένα είδη λόγου.

Για την αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή λαμβάνονται υπόψη όλοι οι τομείς του λόγου («Ακούω», «Μιλώ», «Διαβάζω», «Γράφω»).

Αξιολογείται, δηλαδή, τόσο η ικανότητά του να παράγει, ως πομπός, λόγο προφορικό ή γραπτό, όσο και η ικανότητά του να προσλαμβάνει, ως δέκτης, προφορικό ή γραπτό λόγο. Ο διδάσκων πρέπει να έχει υπόψη του ότι είναι δυνατόν ένας μαθητής να παρουσιάζει ιδιαίτερες ικανότητες σε έναν από τους παραπάνω τομείς του λόγου, ενώ αντίθετα να παρουσιάζει αδυναμίες σε κάποιον άλλο. Είναι όμως σημαντικό να γνωρίζει και ο μαθητής ποιες είναι οι αδυναμίες αλλά και ποια τα θετικά σημεία του λόγου του, ώστε να οδηγηθεί -σταδιακά- στην αυτοαξιολόγηση της έκφρασής του.

Ειδικότερα, για την αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή ισχύουν τα παρακάτω:

Προφορική επικοινωνία

i) Ο μαθητής ως πομπός

Για την αξιολόγηση της προφορικής έκφρασης του μαθητή λαμβάνονται υπόψη:

- Η ικανότητα του μαθητή να μεταδίδει με σαφήνεια τις σκέψεις και τα συναισθήματά του·
- Η ικανότητά του να χειρίζεται ορθά τη γλώσσα (μορφοσυντακτικές δομές, λεξιλόγιο, κτλ.) και να αξιοποιεί τα παραγλωσσικά και τα εξωγλωσσικά γνωρίσματα της ομιλίας, για να «ζωντανέψει» το λόγο του.
- Η ικανότητά του να οργανώνει το λόγο του, ανάλογα με την περίπτωση της επικοινωνίας
- Η φυσικότητα και η αμεσότητα στο λόγο του μαθητή, ιδιαίτερα αν πρόκειται για προσχεδιασμένο προφορικό λόγο·
- Η ικανότητα του μαθητή να παρακολουθεί τις αντιδράσεις (λεκτικές ή μη) του ακροατηρίου του και να ανταποκρίνεται σε αυτές, π.χ. να αναθεωρεί την άποψή του λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες ή / και τα επιχειρήματα των ακροατών - δεκτών.

ii) Ο μαθητής ως δέκτης:

Για την αξιολόγηση της ικανότητας του μαθητή να προσλαμβάνει τον προφορικό λόγο λαμβάνονται υπόψη:

- Η ικανότητα του μαθητή να προσλαμβάνει και να κατανοεί διάφορα είδη προφορικού λόγου από ποικίλους πομπούς (απαντά σε ερωτήσεις κατανόησης, παράγει ο ίδιος λόγο, ο οποίος βασίζεται στο λόγο που άκουσε κ.ο.κ.).
- Η ικανότητα του μαθητή να αξιολογεί τις σκέψεις και τα επιχειρήματα του πομπού στο λόγο που ακούει, λαμβάνοντας υπόψη το σκοπό του πομπού και την περίπτωση της επικοινωνίας.

Γραπτή επικοινωνία

i) Ο μαθητής ως πομπός

Για την αξιολόγηση της γραπτής έκφρασης του μαθητή λαμβάνονται υπόψη:

- Το περιεχόμενο
- Η χρήση της γλώσσας (σύνταξη, διατύπωση, στίξη, ορθογραφία κτλ.)·
- Η οργάνωση του λόγου (συνοχή και συνεκτικότητα)·
- Η καταλληλότητα του ύφους (επιλογή του κατάλληλου λεξιλογίου, του κατάλληλου τρόπου σύνταξης, γενικά της κατάλληλης γλωσσικής ποικιλίας, ανάλογα με την περίπτωση και το είδος του κειμένου)·
- Η αποτελεσματικότητα του κειμένου (η ικανότητα του πομπού να πετύχει το σκοπό που επιδιώκει με το κείμενο, π.χ. να πείσει ή και να προκαλέσει τις επιθυμητές ενέργειες / αντιδράσεις·

ii) Ο μαθητής ως δέκτης

Για την αξιολόγηση της ικανότητας του μαθητή να προσλαμβάνει το γραπτό λόγο λαμβάνονται υπόψη:

- Η ικανότητα του μαθητή να κατανοεί ποικίλα κείμενα και να απαντά σε διάφορες ερωτήσεις που αφορούν την επεξεργασία του κειμένου (π.χ. ερωτήσεις που αφορούν το περιεχόμενο, την οργάνωση, τη γλώσσα του κειμένου κτλ.), καθώς επίσης και να ανταποκρίνεται σε διάφορες ασκήσεις που αναφέρονται στο κείμενο (π.χ. πύκνωση και ανάπτυξη του λόγου, διάγραμμα κτλ.).

- Η ικανότητα του μαθητή να αξιολογεί και να σχολιάζει τις απόψεις, που αναφέρονται σε ένα κείμενο, ανάλογα με το σκοπό του πομπτού και με το είδος λόγου το οποίο παράγει.

Τα κριτήρια της αξιολόγησης κλιμακώνονται ανάλογα με τη βαθμίδα της εκπαίδευσης (Δημοτικό, Γυμνάσιο) και με την τάξη της βαθμίδας στην οποία βρίσκεται ο μαθητής.

Συμπερασματικά πρέπει να τονιστεί ότι η αξιολόγηση στο γλωσσικό μάθημα:

- βασίζεται στις ίδιες αρχές με τη διδασκαλία,
- δρα συμπληρωματικά προς αυτή,
- προϋποθέτει τη συνεργασία ανάμεσα σε μαθητή και καθηγητή και
- έχει ως τελικό στόχο την αυτοαξιολόγηση του μαθητή και τη βελτίωση της γλωσσικής του έκφρασης.

5. Διδακτικό υλικό

- Σειρά διδακτικών εγχειριδίων νεοελληνικής γλώσσας για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου (βιβλίο μαθητή, βιβλίο καθηγητή).
- Σειρά διδακτικών εγχειριδίων για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (βιβλίο μαθητή, βιβλίο καθηγητή).
- Ανθολόγιο κειμένων (κατά κειμενικά είδη) για την άσκηση στην παραγωγή γραπτού λόγου.
- Γραμματική της νεοελληνικής γλώσσας για σχολική χρήση.
- Λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας για σχολική χρήση (και σε ηλεκτρονική μορφή).
- Εικονογραφημένο λεξικό για την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.
- Εποπτικό υλικό: Βιντεοταινίες για την Ιστορία και τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας.
- Ψηφιακοί δίσκοι δεδομένης μνήμης (cd-rom) για τη διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης γλώσσας.

6. Προδιαγραφές βιβλίων και λοιπού διδακτικού υλικού

Ευσύνοπτα τεύχη των 230 σελίδων περίπου, ένα για κάθε μία τάξη. Οι σελίδες έχουν 35-36 στίχους και κάθε στίχος 50-60 διαστήματα. Καθαρό κείμενο κατά διδακτική ενότητα 2-2,5 σελίδες, που συνοδεύεται από ασκήσεις, ερωτήσεις, πίνακες, διαγράμματα και εικονογράφηση.

Παρουσιάζονται τα διάφορα γνωστικά θέματα-φαινόμενα με τη φυσική τους σειρά.

Δίνεται έμφαση στις δραστηριότητες-συνθετικές εργασίες από τους μαθητές.

Αποφεύγονται οι επικαλύψεις και οι ανούσιες λεπτομέρειες.

Το περιεχόμενο του κειμένου πρέπει να είναι εμφανές από τις επικεφαλίδες, οι οποίες αντανakλούν τις ιδέες και παραγράφους του κειμένου.

Οι διδακτικές ενότητες συνδέονται μεταξύ τους και με άλλα μαθήματα (διαθεματικά / διεπιστημονικά), ανάλογα με τη βαρύτητα και τη σπουδαιότητα που έχει η σύνδεση αυτή.

Τα βιβλία της γλώσσας παρέχουν πάντα περισσότερη ύλη ή εναλλακτικές και διαβαθμισμένες ερωτήσεις και ασκήσεις, γι' αυτό ο αριθμός των σελίδων δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια.

Δεν μπορεί να διαχωριστεί το βιβλίο του μαθητή από τις ερωτήσεις, καθώς αυτές αναφέρονται σε κείμενα που συνεχετάζονται με τα διδασκόμενα γλωσσικά φαινόμενα.

Το βιβλίο του καθηγητή μπορεί να είναι ένα για όλες τις τάξεις, περίπου 200 σελίδων, με χαρακτήρα επιμορφωτικό.

Γλώσσα του βιβλίου είναι η δημοτική σύμφωνα με το Ν. 1566/1986 παρ.1 και την ισχύουσα Νεοελληνική Γραμματική.

Η εικονογράφηση πρέπει να έχει σύντομη επεξήγηση και θα αναφέρεται στο εξεταζόμενο θέμα

Η προτεινόμενη σχολική γραμματική θα είναι βιβλίο αναφοράς και για τις τρεις τάξεις και θα αποτελεί αναμορφωμένη έκδοση της Νεοελληνικής Γραμματικής του Μ. Τριανταφυλλίδη.

Α.Π. Σ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΣΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

Χρυσοχόου Αλεξάνδρα

Το Ειδικό Γυμνάσιο και Ειδικό Ενιαίο Λύκειο Αθηνών που στεγάζεται στην Ηλιούπολη περιλαμβάνει παιδιά με κινητική αναπηρία. Αυτό σημαίνει μια ομάδα παιδιών με ποικίλα κινητικά προβλήματα που οφείλονται σε : εγκεφαλική παράλυση, μυοπάθειες, κακώσεις νωτιαίου μυελού, δισχιδή ράχη, εκφυλιστικά νοσήματα νευρομυϊκού και σκελετικού συστήματος με προοδευτική εξέλιξη (πχ μυϊκή δυστροφία Duchenne), και ακρωτηριασμούς. Επιπλέον περιλαμβάνει και επιληπτικά παιδιά που λόγω των επιληπτικών κρίσεων δεν μπορούν να φοιτήσουν στα κανονικά σχολεία. Αυτό σημαίνει ότι το σχολείο πρέπει να καλύψει διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες.

Ειδικότερα στα παιδιά με εγκεφαλική παράλυση που αποτελούν και ένα μεγάλο ποσοστό σε κάθε τάξη, εκτός από τις κινητικές ανωμαλίες υπάρχουν και αντιληπτικές δυσκολίες, μειονεκτήματα των αισθητηρίων οργάνων και διαταραχές της γλώσσας και της ομιλίας. Τα εγκεφαλοπαθή παιδιά παρατηρούν όχι το όλο αλλά τα δευτερεύοντα στοιχεία και αδυνατούν να συλλάβουν το όλο μιας εικόνας ή λέξης. Έχουν δυσκολίες στο σχηματισμό εννοιών και δεν μπορούν εύκολα να γενικεύουν. Η έλλειψη προσοχής είναι ένα άλλο γνώρισμα των παιδιών αυτών. Έχοντας αυτά υπόψη πρέπει να τονίζουμε και στην ανάγκη να χρωματίζουμε έντονα τα κύρια σημεία του κειμένου που τους παρουσιάζουμε, ενώ είναι απαραίτητη η κατάτμηση του μαθήματος σε μικρότερες ενότητες. Στις άλλες κατηγορίες μαθητών παρατηρούνται διαταραχές συμπεριφοράς, αλλά συνήθως δεν έχει επηρεασθεί η μαθησιακή τους ικανότητα. Έτσι είτε στην πρώτη είτε στην δεύτερη περίπτωση τα αποτελέσματα με τη κατάλληλη και υπομονετική εκπαίδευση μπορεί να είναι θεαματικά.

Το Ειδικό σχολείο καλείται να προσφέρει σημαντική βοήθεια τόσο στην αυτόνομη διαβίωση όσο και στη προεπαγγελματική εκπαίδευση. Όμως οι ποικιλόμορφες ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν καθώς και τα προβλήματα που προκύπτουν από αυτές κάνουν το έργο των εκπαιδευτικών δύσκολο. Ειδικότερα στα φιλολογικά μαθήματα χρειάζεται η δημιουργία αναλυτικών προγραμμάτων που να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο τις ιδιαιτερότητες των μαθητών με κινητικές αναπηρίες αλλά και τις δυνατότητες τους. Γι' αυτό δεν μπορούμε να ζητήσουμε διαφορετική ύλη από την ήδη υπάρχουσα που δεν θα επιτρέπει στους μαθητές του Γυμνασίου να ακολουθήσουν το επίπεδο των μαθημάτων στο Λύκειο. Ακόμη δεν μπορούμε να στερήσουμε στους μαθητές του Λυκείου τις γνώσεις εκείνες που θα τους εξασφαλίσουν την πρόσβαση τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πρέπει Δε να τονίσουμε ότι για την πλειονότητα των μαθητών με κινητική αναπηρία η αυτονομία και επαγγελματική αποκατάσταση εξασφαλίζεται μόνο μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό συνεπάγεται την αναπροσαρμογή των σχολικών εγχειριδίων, την μεθόδευση της διδασκαλίας και την αξιολόγηση των μαθητών ώστε να καλύπτονται οι διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες σ' ένα κοινό πρόγραμμα.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στο θέμα της απόκτησης γνώσης στα φιλολογικά μαθήματα και κυρίως τα αρχαία ελληνικά και την νεοελληνική γλώσσα προτείνουμε ως κύριος στόχος να είναι η εξέταση ενός προβλήματος ή φαινομένου γραμματικού ή συντακτικού σε βάθος και όχι η τάση να καλυφθούν εξαντλητικά πολλά ετερόκλητα θέματα.

Οι ασκήσεις εμπέδωσης της ύλης πρέπει να οργανώνονται σε μικρότερες ενότητες απ' ό τι είναι δομημένη η ύλη στα υπάρχοντα εγχειρίδια και κυρίως στα Αρχαία Ελληνικά Α' & Β' Λυκείου καθώς και στην Έκφραση Έκθεση των τριών τάξεων του Λυκείου (Α', Β', Γ'). Καλύτερα οργανωμένη η ύλη των λογοτεχνικών κειμένων για τα Νέα Ελληνικά Κείμενα τόσο στο Γυμνάσιο όσο και στο Λύκειο.

Αναλυτικότερα: να υπάρχουν μικρές και περιεκτικές εισαγωγές στα Λογοτεχνικά ρεύματα και τις εποχές με τονισμένα τα κύρια σημεία καθώς και με χρήση πλαγιότιτλων ή η απόδοση των δύσκολων εννοιών να γίνεται με πίνακες και σχεδιαγράμματα. Τέλος τα κυριότερα φαινόμενα να υπάρχουν σημειωμένα με διαφορετικούς χαρακτήρες πάνω στο βιβλίο. Η χρήση φωτοτυπημένων σημειώσεων από τον εκπαιδευτικό έρχεται να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες. Όμως αυτό πολλές φορές δυσκολεύει τον μαθητή με κινητική αναπηρία που δεν έχει συγκεντρωμένα σε ένα εγχειρίδιο αυτά που πρέπει να επεξεργαστεί και να μάθει. Η εξατομικευμένη διδασκαλία εξυπηρετείται μ' αυτό το τρόπο και έτσι καλύπτονται πολλές διαφορετικές ανάγκες αλλά και διαφορετικά επίπεδα στην ίδια τάξη.

Ο σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών από πρωτότυπο στο Γυμνάσιο είναι να κατακτήσουν οι μαθητές όλα τα στοιχεία του γλωσσικού υλικού των αρχαίων ελληνικών (φράσεις, λέξεις, δομές, κείμενα). Αυτό είναι απαραίτητο για να μπορέσουν να συνεχίσουν οι μαθητές στο Λύκειο, πράγμα που είναι δύσκολο να επιτευχθεί με το μειωμένο ωράριο που προβλέπεται για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών. Το ίδιο μάθημα όπως και η Αρχαία Ελληνική Γραμματεία από μετάφραση στοχεύουν και στη γνώση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Πλουσιότερα εποπτικά μέσα όπως τηλεόραση, βίντεο, Η/Υ, θα βοηθούσαν πολύ προς αυτή την κατεύθυνση. Επιπλέον η χρήση Η/Υ θεωρείται απαραίτητη για μαθητές με μιοπάθειες, τετραπληγίες ή προβλήματα ομιλίας. Οι επισκέψεις σε αρχαιολογικούς, ιστορικούς χώρους θεωρείται απαραίτητη γιατί οι μαθητές με κινητικές δυσκολίες έχουν μειωμένες – λόγω πρόσβασης – κοινωνικές προσλαμβάνουσες και εμπειρίες.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Γενικά, ο τρόπος αξιολόγησης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών του Γυμνασίου και του Λυκείου, πρέπει να στοχεύει στην αποτίμηση της της επικοινωνίας τους με τα περιεχόμενα και τα συμφραζόμενα των κειμένων, της κριτικής τοποθέτησης απέναντι στα τιθέμενα ερωτήματα αλλά και της αρχαιογνωσίας και του βαθμού κατάκτησης της γλώσσας.

Όμως για τους μαθητές με κινητικές αναπηρίες οι ασκήσεις θα πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν όσοι παρουσιάζουν προβλήματα γραφής, ομιλίας, περιορισμένη φαντασία και έλλειψη κοινωνικών εμπειριών. Έτσι τα σχολικά εγχειρίδια θα ήταν προτιμότερο να έχουν ασκήσεις του τύπου πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης, σωστού ή λάθους, ναι και όχι, επανάληψης ή αντικατάστασης διαφόρων τύπων, μετασχηματισμού, συμπλήρωσης κενών, ανάπτυξης και συνδιασμού (κυρίως για τα Νέα Ελληνικά).

Βασικές αρχές στην επεξεργασία των ασκήσεων πρέπει να είναι :

Εκλογή δομής που πρέπει να εμπεδωθεί

Πρόβλεψη των δυσκολιών στη σειρά των ασκήσεων

Κλιμάκωση των δυσκολιών στη σειρά των ασκήσεων

Κλιμάκωση των δυσκολιών στο εσωτερικό κάθε άσκησης

ΛΥΚΕΙΟ

Για την διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Λύκειο πρέπει επίσης να εξυπηρετείται η πληρότητα της γνώσης με βάση την διαφορετικότητα των μαθητών με κινητικές δυσκολίες. Το περιεχόμενο Αναλυτικού Προγράμματος για μαθητές με κινητικές αναπηρίες δεν πρέπει να διαφέρει από τους στόχους και τους σκοπούς του ενιαίου Α.Π. Οι προσαρμογές πρέπει να γίνουν με ιδιαίτερη προσοχή ώστε να εξασφαλίζεται το προσβάσιμο της γνώσης στους μαθητές με κινητικές δυσκολίες χωρίς να κατεβάζουν το επίπεδο της γνώσης. Σημαντικότερη παρέμβαση πρέπει να γίνει ώστε να υπάρξει μεγαλύτερος από το προβλεπόμενο χρόνο διδασκαλίας για την εμπέδωση της απαιτούμενης ύλης. Αυτή τη στιγμή το Ειδικό Ενιαίο Λύκειο έχει την ίδια ύλη σε λιγότερο χρόνο από τον προτινόμενο στο Ενιαίο Λύκειο. Αυτό αποτελεί τροχοπέδη και δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα στην εμπέδωση της ύλης κυρίως στα μαθήματα Κατεύθυνσης.

Τέλος όπως και στο Γυμνάσιο έτσι και στο Λύκειο ιδιαίτερη σημασία δίνουμε στην εξατομικευμένη διδασκαλία και κυρίως αξιολόγηση για να μπορέσουμε να καλύψουμε την πολλαπλότητα των μαθησιακών αναγκών.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης.

α) Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (Πρωτότυπο)

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
Α Β Γ	<p>Η γνώση των βασικών στοιχείων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο γλωσσικό, σημασιολογικό – λεξιλογικό επίπεδο. Να Η παράλληλη και συνδυαστική διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού, για την αποτελεσματικότερη συνειδητοποίηση των φαινομένων της γλώσσας.</p> <p>Η συνεξέταση και η παράλληλη (χρονικά) διδασκαλία των γλωσσικών στοιχείων αρχαίας και νέας ελληνικής (πορεία από τη συγχρονία στη διαχρονία), όπου αυτό είναι εφικτό.</p> <p>Η σύντομη προβολή ποικίλων θεμάτων του αρχαίου ελληνικού βίου και πολιτισμού από την καθημερινή ζωή (θέματα εθνικά, πολιτικά, κοινωνικά/θρησκευτικά κ.ά.)</p>	<p>Οι μαθητές επιδιώκεται: εξοικειωθούν βαθμιαία με τον αρχαίο λόγο, μέσα από τη συνολική και πολυεπίπεδη προσέγγισή του (γλωσσική: γραμματική-σύνταξη, λεξιλογική, κατανόηση κειμένου).</p> <p>Να γνωρίσουν τα βασικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στη γραμματική και τη σύνταξη και να μπορούν να διακρίνουν, συγκριτικά, τις διαφορές τους με τη νέα ελληνική,</p> <p>Να εξοικειωθούν με κείμενα της αρχαίας ελληνικής, κυρίως της αττικής διάλεκτου και να ασκηθούν στην κατανόησή τους, με τη βοήθεια κατάλληλων γλωσσικών σχολίων, χωρίς τη βαθύτερη ερμηνεία τους,</p> <p>Να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον τους για τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό με τη μελέτη ποικίλων σε θεματολογία κειμένων του αρχαίου ελληνικού κόσμου (εθνικά, πολιτικά, κοινωνικά, θρησκευτικά, φιλοσοφικά, ποιητικά κ.ά.),</p>	<p>Χώρος-χρόνος, Μεταβολή, Εξέλιξη, Ομοιότητα-διαφορά, Αλληλεπίδραση, Σύγκρουση, Μεταβολή, Πολιτισμός, Παράδοση, Οργάνωση-επικοινωνία, Άτομο-κοινωνία, Εξάρτηση, Σύστημα.</p>

78

κοινωνικά, θρησκευτικά κ.ά.). Η πρόσληψη και η κατανόηση απλού, εύληπτου και ενδιαφέροντος αρχαίου κειμένου και η απόδοσή του (μετάφραση) σε νεοελληνικό λόγο. Η κατανόηση και η μετάφραση εκτενέστερων αποσπασμάτων συνεχούς κειμένου (Γ΄ τάξη)	Να αντιληφθούν τη διαχρονική διάσταση της ελληνικής γλώσσας και το ρόλο της ως φορέα και δημιουργού ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού, Να ασκηθούν στην κατανόηση και μετάφραση εκτενέστερων αποσπασμάτων συνεχούς κειμένου (Γ΄ τάξη).
--	--

β) Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (Μετάφραση)

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές Θεμελιώδεις Έννοιες .ιαθεματικής προσέγγισης
A	<i>Ομηρικά έπη Ι. Οδύσσεια (Ανθολόγιο)</i> Νόστος, ύβρις-νέμεσις-τίσις, αξίες και στάση ζωής (ξενία, φιλία, οικογένεια κ.α.).	Οι μαθητές επιδιώκεται: Να κατανοήσουν την αφοσίωση του Οδυσσέα στο νόστο και την αξία του αγώνα του ανθρώπου για την επίτευξη των στόχων του, τον ανθρωπομορφισμό των θεών και το μύθο στην ποιητική του μετάπλαση. Να εκτιμήσουν τα ομηρικά έπη ως λογοτεχνικά κείμενα στα οποία αποτυπώνεται ένας ολόκληρος κόσμος με τον πολιτισμό, τις αξίες και την κοινωνική και πολιτική του οργάνωση.	Πολιτισμός, Μεταβολή, Εξέλιξη, Χώρος-χρόνος, Μετανάστευση, Επικοινωνία.
<i>Ηροδότου Ιστορίες</i> Ανθολόγηση κειμένων με περιεχόμενο ιστορικό, γεωγραφικό – εθνογραφικό και ανεκδοτολογικό.	Να κατανοήσουν τον τρόπο που ερμηνεύει ο Ηρόδοτος το ιστορικό γεγονός της σύγκρουσης Ελλήνων και Περσών. Να αντιληφθούν τη σημασία των εθνογραφικών, γεωγραφικών και ανεκδοτολογικών παρεκβάσεων. Να κατανοήσουν τη λογοτεχνική αξία του έργου, δηλαδή τη σχέση του αφηγηματικού με τον πραγματολογικό /ιστορικό λόγο.	Σύγκρουση, Πολιτισμός, Ελευθερία, Σύστημα, Ομοιότητα-.ιαφορά (Ετερότητα), Χώρος-χρόνος, Άτομο- κοινωνία, Ισότητα.	

B	<p><i>Ομηρικά έπη II. Ιλιάδα (Ανθολόγιο)</i></p> <p>Πόλεμος, μήνις, τιμή, «Ομιλία» (εταιρική, συζυγική), φιλία, θάνατος, ανθρωπομορφισμός των θεών.</p>	<p>Να κατανοήσουν και να αξιολογήσουν τη δράση και τη συμπεριφορά του ιλιαδικού ήρωα και τον κόσμο – πολιτισμό της Ιλιάδας.</p> <p>Να διαπιστώσουν και να ερμηνεύσουν την αγριότητα του πολέμου και την τραγικότητα του ανθρώπου.</p> <p>Να εκτιμήσουν τη μετάπλαση του τρωικού μύθου σε επικό ποίημα με επίκεντρο την μήνιν του Αχιλλέα.</p> <p>Να διαπιστώσουν ομοιότητες και διαφορές της Ιλιάδας και της Οδύσσειας.</p>	<p>Σύγκρουση, Ατομο-σύνολο, Χώρος – Χρόνος, Πολιτισμός, Σύστημα, Αλληλεπίδραση, Ελευθερία, Επικοινωνία.</p>
	<p><i>Αρχαία Ελλάδα. Ο τόπος και οι άνθρωποι (Ανθολόγιο)</i></p> <p>.ημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων ελλήνων, η καθημερινή ζωή σε τόπο και χρόνο, η ενασχόλησή τους με την επιστήμη και την τεχνολογία (η αγωγή των νέων, η θέση των εφήβων, η ενδυμασία, ο καλλωπισμός, τα συμπόσια, τα εδέσματα και τα ποτά, τα επαγγέλματα, η μουσική, η τεχνολογία, η ιατρική κ.ά.).</p>	<p>Να γνωρίσουν, να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν τη δράση και τη στάση των αρχαίων Ελλήνων στα κοινά, τον τρόπο που βίωναν τα καθημερινά θέματα/προβλήματα σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο και να τα συγκρίνουν με αντίστοιχες δικές τους εμπειρίες.</p> <p>Να διαπιστώσουν και να πληροφορηθούν με ποιες επιστήμες ασχολήθηκαν οι αρχαίοι και ποια ήταν τα τεχνολογικά τους επιτεύγματα.</p> <p>Να γνωρίσουν (γεωγραφικά, ιστορικά και λογοτεχνικά) τόπους και περιοχές με τους οποίους συνδέθηκε η ζωή των Ελλήνων της αρχαιότητας.</p>	<p>Πολιτισμός, Παράδοση, Χώρος-Χρόνος, Μεταβολή, Εξέλιξη, Ανθρωπογενές περιβάλλον, Ατομο-Κοινωνία, Σύστημα, Ισότητα – ανισότητα.</p>
	<p><i>.ραματική Ποίηση</i></p>	<p>Να συνειδητοποιήσουν ότι «η τραγωδία είναι παιδί της</p>	<p>.ημοκρατία,</p>

Γ	<p>(τραγωδία-κωμωδία): <i>Ευριπίδου Ελένη</i></p> <p>.ιαφορετική εκδοχή του σχετικού με την Ελένη μύθου, ματαιότητα του πολέμου, επινοητικότητα με την οποία ο άνθρωπος ξεπερνά τα εμπόδια.</p>	<p>δημοκρατίας».</p> <p>Να κατανοήσουν: τις διαφορές της δραματικής ποίησης από τα άλλα είδη του λόγου, τις ιδιαιτερότητες του θεατρικού έργου, τις δυνατότητες διαφορετικών σκηνικών ερμηνειών και παραστάσεων του ίδιου έργου.</p> <p>Να κατανοήσουν, διερευνώντας το μύθο, τις καταστάσεις, το στοχασμό, το ήθος και το λόγο, και να αξιολογήσουν την προσπάθεια των ηρώων να καταλάβουν ποια είναι η θέση τους μέσα στον κόσμο και πώς μπορούν να την αλλάξουν με τη δράση τους, καθώς και ποια είναι η σχέση τους με τους θεούς.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν πού οφείλεται το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η τραγωδία, έξω από τα όρια τόπου, χρόνου, μόρφωσης.</p>	<p>Είδωλο, Όνομα – Σώμα, Άγνοια – Γνώση, Ξένος, Πολιτισμός, Ειρήνη – Πόλεμος, Ζωή-Θάνατος, Αλήθεια-Ψεύδος, Μεταβολή.</p>
	<p><i>Αριστοφάνη Όρνιθες</i></p> <p>.ιαφυγή των ανθρώπων από τις δυσκολίες του κόσμου στο βασίλειο του παραμυθιού, ίδρυση της πόλης των πουλιών μεταξύ ουρανού και γης, μεταξύ θεών και ανθρώπων (Νεφελοκοκκυγία).</p>	<p>Να συλλάβουν ή και να δημιουργήσουν μια κωμική κατάσταση με τη συνειδητή 'αγωγή του γέλιου'.</p> <p>Να αντιληφθούν και να χαρούν την ευτράπελη διάθεση των κειμένων, τα ευρήματα της παιχνιδιάρικης φαντασίας, της έντεχνης παρωδίας και του λεκτικού χιούμορ το οποίο ασκεί, ωστόσο, καυστική κριτική στους θεσμούς της εποχής.</p> <p>Να αντιληφθούν την ιδιαιτερότητα του 'λαϊκού' λόγου που αντιτίθεται στο λόγο της εξουσίας και προβάλλει την πολιτική και κοινωνική</p>	<p>Πραγματικότητα-Φαντασία, .ικαιοσύνη, Άτομο-Κοινωνία, Πολιτισμός, Θεός-Άνθρωπος.</p>

		επικαιρότητα, μελετώντας (όσο το επιτρέπει η μετάφραση) τη γλώσσα της κωμωδίας.	
	<p><i>Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων</i></p> <p>Κείμενα του αρχαίου ελληνικού φιλοσοφικού λόγου καίρια για τη θεμελίωση του σύγχρονου προβληματισμού σε θέματα ηθικής, πρακτικής, κοινωνικής και πολιτικής φιλοσοφίας.</p>	<p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για την ιστορία της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφικής σκέψης και να προβληματιστούν γύρω από τα ζητήματα που αυτή έθεσε σε σχέση με τον κόσμο και τον άνθρωπο.</p> <p>Να βοηθηθούν μέσα από τη γνωριμία τους με το φιλοσοφικό λόγο στην κατανόηση του αρχαίου ελληνικού κόσμου, αλλά και της επίδρασης που άσκησε στη νεότερη εποχή.</p> <p>Να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα και τη διαλεκτικότητα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφικής σκέψης.</p>	<p>Γνώση, Επιστήμη, Τέχνη, Κόσμος-Άνθρωπος, Άτομο-Κοινωνία, Νόμος, Πολιτεία, Πολιτισμός.</p>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
(μετάφραση/πρωτότυπο)

1. Ειδικοί σκοποί

Με τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας μέσα από τα επιλεγμένα κείμενα από το πρωτότυπο ή τη μετάφραση, επιδιώκεται:

η ανάδειξη της σημασίας του αρχαίου ελληνικού κόσμου, η οποία συμπυκνώνεται: στη σημασία που δόθηκε στον άνθρωπο (ανθρωποκεντρισμός), ως άτομο και ως μέλος ενός οργανωμένου συνόλου, και στη συνακόλουθη ολόπλευρη μελέτη του ανθρώπου (ανθρωπογνωσία) ως δρώντος ατόμου και πολίτη,

η κατανόηση του αρχαίου κόσμου, η επικοινωνία με τα πνευματικά και καλλιτεχνικά επιτεύγματά του και η συνειδητοποίηση της σημασίας των επιτευγμάτων αυτών για την πορεία του πολιτισμού,

η επισήμανση και η αξιολόγηση των διαχρονικών ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού,

η σύνδεση σύγχρονων επιστημονικών κατακτήσεων και επιστημολογικών θεωρήσεων με την ελληνική αρχαιότητα,

η επισήμανση της «ευρωπαϊκής διάστασης» της αρχαιότητας, δηλαδή των επιτευγμάτων της που συνέβαλαν στη θεμελίωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, αλλά, παράλληλα, και η επισήμανση των οφειλών του αρχαίου ελληνικού κόσμου σε άλλους λαούς (κυρίως της Ανατολικής Μεσογείου), η μελέτη της αρχαίας γλώσσας ως φορέα της πνευματικής δημιουργίας και η συνειδητοποίηση της αφετηρίας και της συνέχειας της ελληνικής γλώσσας και του εθνικού βίου (με επισήμανση όλων των εξελικτικών φάσεων: επιδράσεων, μεταβολών, αλλαγών και αναμείξεων) και, επομένως, η ενίσχυση της αυτογνωσίας και η κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων της πολιτισμικής μας ταυτότητας.

Ο γενικός σκοπός του μαθήματος υπηρετείται με δύο κύριες διαδικασίες, την ερμηνεία κειμένων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας (από μετάφραση και από το πρωτότυπο) και τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, οι οποίες επιδιώκουν σαφώς διακρινόμενους ειδικότερους σκοπούς.

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (πρωτότυπο)

Με τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας επιδιώκεται οι μαθητές:

να εξοικειωθούν βαθμιαία με τον αρχαίο ελληνικό λόγο συνολικά, τόσο στο επίπεδο του συστήματος της γλώσσας, όσο και στο λεξιλογικό-σημασιολογικό και στο επίπεδο της γλωσσικής κατανόησης κειμένου,

να γνωρίσουν στοιχειώδη και βασικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χωρίς επέκταση σε λεπτομέρειες, ώστε να εξοικειωθούν με τις ιδιοτυπίες της και να μπορούν να διακρίνουν τις αντιστοιχίες με τη νέα ελληνική,

να συνειδητοποιήσουν ότι η νέα ελληνική έχει τις ρίζες της στην αρχαία και αποτελεί εξέλιξη και συνέχειά της,

να εξοικειωθούν με κείμενα της αρχαίας ελληνικής, κλασικά και μεταγενέστερα, της αττικής διαλέκτου, και να ασκηθούν στη γλωσσική κατανόησή τους με τη βοήθεια πάντοτε ενός κατάλληλου γλωσσικού υπομνηματισμού, χωρίς να επιδιώκεται βαθύτερη ερμηνεία τους.

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (μετάφραση)

Με τη διδασκαλία κειμένων της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας επιδιώκεται οι μαθητές:

να γνωρίσουν την πνευματική δημιουργία των Αρχαίων Ελλήνων, όπως αυτή παραδίδεται σε κείμενα όλων των περιόδων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας - από τα ομηρικά χρόνια ως τα αλεξανδρινά- και όλων των λογοτεχνικών ειδών.

Πρόκειται για μια πνευματική δημιουργία με την οποία συνδέεται άρρηκτα ο νεοελληνικός πολιτισμός και η οποία αποτέλεσε τη βάση για τη διαμόρφωση του ελληνορωμαϊκού και του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού, γεγονός που επιβάλλει τη μελέτη της -όχι, όμως, και τη μυθοποίησή της,

να επικοινωνήσουν με περισσότερα κείμενα που προβάλλουν την ουσία του αρχαίου κόσμου, δηλαδή αντιπροσωπεύουν σημαντικές στιγμές της αρχαίας πολιτισμικής δραστηριότητας και παρέχουν τα κύρια σημεία για τη δημιουργία μιας εικόνας αυτού του κόσμου κατά το δυνατόν σφαιρικής (ως προς τα είδη και τους συγγραφείς, αλλά και ως προς τις ιδεολογικές τάσεις), ρεαλιστικής και ελκυστικής, ενδιαφέρουσας στο βαθμό που θα συνδέεται και με τη σύγχρονη ζωή και θα συστοιχεί με τις ανάγκες του σημερινού νέου ανθρώπου,

να εμβαθύνουν σε καίριες επιτεύξεις της αρχαιότητας στον πνευματικό χώρο – πάντα σε συσχετισμό και συνδυασμό με άλλων μορφών συνεκφάνσεις του αρχαίου πολιτισμού,

να δοκιμάσουν την αισθητική απόλαυση από την ανακάλυψη και εκτίμηση της λογοτεχνικής αξίας των έργων των αρχαίων ελλήνων συγγραφέων κατά τη διδασκαλία τόσο από το πρωτότυπο, όσο και από ποιοτικές μεταφράσεις,

να πληροφορηθούν, να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν τη δράση, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των ανθρώπων του αρχαίου κόσμου σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο,

να επικοινωνήσουν με διάφορα είδη αρχαίων κειμένων, να τα προσεγγίσουν ως λογοτεχνικά είδη ενταγμένα στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο και να εκτιμήσουν την προσφορά των αρχαίων στο σύγχρονο ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό.

2 Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες, Διαθεματικά σχέδια εργασίας

α. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (από το πρωτότυπο)

ΤΑΞΗ Α΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές δραστηριότητες¹
Οι μαθητές επιδιώκεται: να αντιληφθούν τη διαχρονική συνέχεια της ελληνικής γλώσσας, να εξοικειωθούν με τη δομή και την εκφραστική ιδιαιτερότητα του αρχαίου λόγου, να γνωρίσουν τα βασικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής	<i>Η διαχρονική διάσταση της ελληνικής γλώσσας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα</i> <i>Βασικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας:</i> Γράμματα, φωνήεντα, σύμφωνα, δίφθογοι, τόνοι, πνεύματα, στίξη <i>Ειδικά μορφολογικά χαρακτηριστικά της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και η λειτουργία τους στο λόγο:</i> .οτική, απαρέμφατο, μετοχή, αύξησις, αναδιπλασιασμός	Ασκήσεις που να καλύπτουν όλα τα επίπεδα της γλωσσικής διδασκαλίας, δηλαδή τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού, την κατάκτηση του λεξιλογίου, τη σύγκριση με στοιχεία της Ν.Ε. και την ικανότητα κατανόησης κειμένου. Έτσι, απαιτούνται τρεις κατηγορίες ασκήσεων: α) για τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού, αντικειμενικού τύπου: - πολλαπλής επιλογής διαφόρων τύπων - συμπλήρωσης κενών - αντιστοίχισης, διάζευξης κ.ά.

¹ Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3ης στήλης του πίνακα του αντίστοιχου .ΕΠΠΣ.

<p>γλώσσας στο γλωσσικό, σημασιολογικό – λεξιλογικό επίπεδο, <i>Σταδιακή</i></p> <p>να κατανοήσουν τα φαινόμενα της γλώσσας μέσα από την παράλληλη και συνδυαστική διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού της αρχαίας ελληνικής και της νέας ελληνικής (πορεία από τη συγχρονία στη διαχρονία) όπου αυτό είναι εφικτό,</p> <p>να μπορούν να κατανοήσουν ένα απλό, εύληπτο και ενδιαφέρον αρχαίο κείμενο και να το αποδώσουν σε νεοελληνικό λόγο,</p> <p>να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον τους για τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό με τη μελέτη ποικίλων σε θεματολογία κειμένων του αρχαίου ελληνικού κόσμου (π.χ. εθνικά, πολιτικά, κοινωνικά, θρησκευτικά κ.ά..)</p>	<p>αναδιπλασιασμός</p> <p><i>διδασκαλία του ετυμολογικού της αρχαίας ελληνικής γλώσσας:</i></p> <p>Ο σχηματισμός των λέξεων, παραγωγή λέξεων - πρωτότυπες, παράγωγες - απλές, σύνθετες, παρασύνθετες λέξεις</p> <p>Παράγωγα ρήματα</p> <p>Παράγωγα ουσιαστικά από ρήματα, που δηλώνουν το πρόσωπο που ενεργεί, ενέργεια, πάθος, κατάσταση, αποτέλεσμα ενέργειας, όργανο ή μέσο, τόπο</p> <p>Παράγωγα ουσιαστικά από ουσιαστικά: τοπικά, περιεκτικά, εθνικά, πατρωνυμικά, γονωνυμικά, υποκοριστικά, παρώνυμα</p> <p>Παράγωγα ουσιαστικά από επίθετα</p> <p>Παράγωγα επίθετα από: ρήματα και επίθετα, ουσιαστικά και επιρρήματα</p> <p>Παράγωγα επιρρήματα: τοπικά, τροπικά, ποσοτικά, χρονικά</p> <p><i>Σταδιακή διδασκαλία των φαινομένων της γραμματικής της αρχαίας ελληνικής γλώσσας:</i></p> <p>Ουσιαστικά α΄ και β΄ κλίσης.</p> <p>Φωνηεντόληκτα ουσιαστικά γ΄ κλίσης και συμφωνόληκτα σε: ων-οντος, -ας-αντος</p> <p>Επίθετα β΄ κλίσης</p> <p>Οι προσωπικές και δεικτικές αντωνυμίες</p> <p>Η οριστική ενεστώτα, παρατατικού και μέλλοντα του ρήματος ειμί – το απαρέμφατο και η μετοχή ενεστώτα και μέλλοντα</p> <p>Η οριστική, το απαρέμφατο και η μετοχή των βαρυτόνων φωνηεντολήκτων και αφωνολήκτων ρημάτων ενεργητικής και μέσης φωνής</p> <p><i>Σταδιακή διδασκαλία των φαινομένων της σύνταξης της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στα βασικά της χαρακτηριστικά:</i></p> <p>Η δομή της απλής πρότασης</p> <p>Ρήματα μεταβατικά - αμετάβατα - συνδετικά, Υποκείμενο –</p>	<p>- μετασχηματισμού φράσεων ή προτάσεων (από τον έναν αριθμό ή χρόνο στον άλλο)</p> <p>β) για την κατάκτηση του σημασιολογικού επιπέδου της γλώσσας:</p> <p>- αναγνώρισης της σημασίας των λέξεων από τα συμφραζόμενα</p> <p>- κυριολεκτικής ή μεταφορικής χρήσης της κατάλληλης λέξης σε προτάσεις που κατασκευάζουν οι μαθητές ή που τους δίδονται</p> <p>- αντιστοίχισης λέξεων ως προς τη σημασία ή το γραμματικό τύπο</p> <p>- δημιουργίας οικογενειών ομόρριζων λέξεων</p> <p>γ) για την κατανόηση και απόδοση του περιεχομένου των κειμένων:</p> <p>ανοικτού ή κλειστού τύπου κατά περίπτωση, που απαιτούν μία προσωπική στάση ή εκτίμηση του μαθητή για το θέμα του κειμένου, τη δράση ή τη στάση των προσώπων και τα περιγραφόμενα στοιχεία.</p> <p><i>Σύνδεση της διδασκαλίας των γλωσσικών φαινομένων με τα προγράμματα των πολυμέσων και γνωριμία με τις μορφές της ελληνικής γραφής (π.χ. πινακίδες της Κνωσού, γραμμική γραφή Β΄, συλλαβογράμματα και πολυγράμματα) (Ιστορία, Πληροφορική).</i></p> <p><i>Σύνδεση των κειμένων με ιστορικά γεγονότα, (π.χ. Μηδικό πόλεμοι, Πελοποννησιακός πόλεμος κ.ά.) και πολιτιστικά φαινόμενα (διάφορες μορφές της τέχνης, π.χ. πλαστική, ζωγραφική, αρχιτεκτονική) διαφόρων περιόδων που καλύπτονται από τη διδακτέα ύλη της αντίστοιχης τάξης του μαθήματος της Ιστορίας και της Λογοτεχνίας.</i></p> <p><i>Συσχέτιση της ελληνικής γλώσσας με σύγχρονους όρους της επιστήμης και της τεχνολογίας.</i></p> <p><i>Σύνδεση των γλωσσικών φαινομένων της αρχαίας και νέας</i></p>
---	---	--

	<p>αντικείμενο - κατηγορούμενο Ειδικό και τελικό απαρέμφατο. Ταυτοπροσωπία – ετεροπροσωπία</p> <p>Η μετοχή και η γενική λειτουργία της, χωρίς λεπτομέρειες (με την ονοματική της ιδιότητα, κυρίως επιθετική – κατηγορηματική, και τη ρηματική της, επιρρηματική γενικά).</p>	<p><i>ελληνικής με ανάλογα των ομιλούμενων, σήμερα, ευρωπαϊκών γλωσσών.</i></p>
--	--	---

ΤΑΞΗ Β΄

82

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές ραστηριότητες
--------	--------------------	------------------------------

<p>Οι μαθητές επιδιώκεται: να συνεχίσουν τη γνώση των βασικών στοιχείων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο γλωσσικό, σημασιολογικό – λεξιλογικό επίπεδο, Σύνθεση Νόθα Τονισμ να συνεχίσουν τη γνώση των φαινομένων της γλώσσας μέσα από την παράλληλη και συνδυαστική διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού της αρχαίας και της νέας ελληνικής (πορεία από τη συγχρονία στη διαχρονία), όπου αυτό είναι εφικτό, να μπορούν να κατανοήσουν ένα απλό, εύληπτο και ενδιαφέρον αρχαίο κείμενο και να το αποδώσουν (μεταφράσουν) σε νεοελληνικό λόγο, να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον τους για τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό με τη μελέτη ποικίλων σε θεματολογία κειμένων του αρχαίου ελληνικού κόσμου (π.χ. εθνικά, πολιτικά, κοινωνικά, θρησκευτικά κ.ά..)</p>	<p><i>Συνέχιση της διδασκαλίας του ετυμολογικού της αρχαίας ελληνικής γλώσσας:</i> λέξεων: πρώτο συνθετικό λέξη κλιτή, δεύτερο συνθετικό λέξη άκλιτη σύνθετα, παρασύνθετα ός των συνθέτων Η σημασία των συνθέτων Άλλοι τρόποι σχηματισμού λέξεων (ονοματοποιία, κύρια και καταχρηστική παραγωγή) Αλλαγή της σημασίας των λέξεων <i>Συνέχιση της διδασκαλίας των φαινομένων της γραμματικής της αρχαίας ελληνικής γλώσσας:</i> Οι άλλες εγκλίσεις των βαρυτόνων φωνηεντολήκτων και αφωνολήκτων ρημάτων (υποτακτική, ευκτική, προστακτική) ενεργητικής και μέσης φωνής Υποτακτική, ευκτική, προστακτική του ρήματος ειμί ενεστώτα και μέλλοντα Τα υπόλοιπα συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης (τα συχνότερα συναντώμενα) Επίθετα γ' κλίσης (τα συχνότερα, π.χ. τα εις: -υς -εια -υ , -ων -ων -ον -ης -ης -ες) Αντωνυμίες (οι υπόλοιπες) Προθέσεις και σύνδεσμοι (γενικά η χρήση τους) <i>Συνέχιση της διδασκαλίας των φαινομένων της σύνταξης του αρχαίου λόγου στα βασικά τους χαρακτηριστικά:</i> Κατά παράταξη και καθ' υπόταξη σύνδεση των προτάσεων Το αντικείμενο (αναλυτικότερα). Περιπτώσεις μονόπτωτων ρημάτων και ορισμένων δίπτωτων Η επαυξημένη πρόταση Οι προσδιορισμοί: Ονοματικοί, ομοιόπτωτοι και ετερόπτωτοι (γενικά – όχι όλες οι κατηγορίες) – επιρρηματικοί Επιρρηματική μετοχή – συνημμένη και απόλυτος (μόνο η</p>	<p>Ασκήσεις που να καλύπτουν όλα τα επίπεδα της γλωσσικής διδασκαλίας, δηλαδή τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού, την κατάκτηση του λεξιλογίου και την ικανότητα κατανόησης κειμένου. Έτσι, απαιτούνται τρεις κατηγορίες ασκήσεων: α) για τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού αντικειμενικού τύπου : - πολλαπλής επιλογής διαφόρων τύπων - συμπλήρωσης κενών - αντιστοίχισης, διάζευξης κ.ά. - μετασχηματισμού φράσεων ή προτάσεων (από τον έναν αριθμό ή χρόνο στον άλλο) β) για την κατάκτηση του σημασιολογικού επιπέδου της γλώσσας: - αναγνώρισης της σημασίας των λέξεων από τα συμφραζόμενα - κυριολεκτικής ή μεταφορικής χρήσης της κατάλληλης λέξης σε προτάσεις που κατασκευάζουν οι μαθητές ή που τους δίδονται - αντιστοίχισης λέξεων ως προς τη σημασία ή το γραμματικό τύπο ετυμολογίας: δημιουργίας οικογενειών ομόρριζων λέξεων, παραγωγής, σύνθεσης ή ανάλυσης λέξεων στα συνθετικά τους γ) για την κατανόηση και απόδοση του περιεχομένου των κειμένων: - ανοικτού ή κλειστού τύπου κατά περίπτωση, που απαιτούν μία προσωπική στάση ή εκτίμηση του μαθητή για το θέμα του κειμένου, τη δράση ή τη στάση των προσώπων και τα περιγραφόμενα στοιχεία <i>.ιαθεματική σύνδεση της Αρχαίας Ελληνικής με τη Νεοελληνική, Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Λογοτεχνία, με το μάθημα των Θρησκευτικών (θρησκευτικές αντιλήψεις και ηθική των αρχαίων, του χριστιανισμού και άλλων ανατολικών λαών), και με τις Θετικές και Κοινωνικές</i></p>
--	---	--

	<p>γενική απόλυτος) Οι δευτερεύουσες προτάσεις μόνο ως προς την εισαγωγή και την ονομασία τους Το ποιητικό αίτιο Απρόσωπα ρήματα γενικά - Το υποκείμενό τους και η δοτική προσωπική γενικά</p>	<p><i>επιστήμες.</i> <i>Συζήτηση για τον τρόπο ψυχαγωγίας και διασκέδασης κατά την αρχαιότητα και τη σύγχρονη εποχή.</i> <i>Καταγραφή επιστημονικών και τεχνικών όρων της ελληνικής γλώσσας και συσχέτισή τους με τη σύγχρονη ορολογία.</i> <i>Σύνδεση των γλωσσικών φαινομένων της αρχαίας και νέας ελληνικής με ανάλογα των ομιλούμενων, σήμερα, ευρωπαϊκών γλωσσών.</i></p>
--	--	--

ΤΑΞΗ Γ΄
83

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Ραστηριότητες
--------	--------------------	------------------------------

<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>να συνεχίσουν τη γνώση των βασικών στοιχείων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο γλωσσικό, σημασιολογικό – λεξιλογικό επίπεδο, Ο Η</p> <p>να συνεχίσουν τη γνώση των φαινομένων της γλώσσας μέσα από την παράλληλη και συνδυαστική διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού της αρχαίας ελληνικής και της νέας ελληνικής (πορεία από τη συγχρονία στη διαχρονία) όπου αυτό είναι εφικτό,</p> <p>να μπορούν να κατανοήσουν ένα εύληπτο και ενδιαφέρον αρχαίο κείμενο, να το αποδώσουν και να το μεταφράσουν σε νεοελληνικό λόγο,</p> <p>να αντιληφθούν τη διαχρονική διάσταση της ελληνικής γλώσσας ως δημιουργού και φορέα ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού, καθώς και των στοιχείων πολιτισμικής συνέχειας,</p> <p>να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον τους για τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό με τη μελέτη ποικίλων σε θεματολογία κειμένων του αρχαίου ελληνικού κόσμου (π.χ. εθνικά, πολιτικά, κοινωνικά, θρησκευτικά κ.ά.)</p> <p>να ασκηθούν στην κατανόηση και μετάφραση εκτενέστερων αποσπασμάτων συνεχούς κειμένου</p> <p>να γνωρίσουν την προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου όχι μόνο ως στρατιωτικής και πολιτικής ιδιοφυΐας αλλά και ως ανθρώπου</p>	<p><i>Συνέχιση της διδασκαλίας των φαινομένων της γραμματικής της αρχαίας ελληνικής γλώσσας:</i></p> <p>αόριστος β΄ των βαρυτόνων φωνηεντολήκτων και αφωνολήκτων ρημάτων ενεργητικής και μέσης φωνής παθητική φωνή (μέλλων – αόριστος)</p> <p>Τα συνηρημένα ρήματα εις –άω, -έω, -όω</p> <p>Ο μέλλων και ο αόριστος των ημιφωνώληκτων ρημάτων</p> <p>Μερικά ανώμαλα ονόματα (παις, γυνή, ναυς, χεϊρ)</p> <p>Τα ομαλά παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων και τα συχνότερα ανώμαλα.</p> <p><i>Συνέχιση της διδασκαλίας των φαινομένων της σύνταξης του αρχαίου λόγου στα βασικά τους χαρακτηριστικά:</i></p> <p>Οι προτάσεις και τα είδη τους</p> <p>Ο τρόπος σύνδεσης των προτάσεων αναλυτικότερα</p> <p>Οι δευτερεύουσες προτάσεις. Ο τρόπος εισαγωγής και η ονομασία τους. Ο κύριος τρόπος εκφοράς τους γενικά</p> <p>Περισσότερα για το αντικείμενο (ειδικότερα των δίπτωτων ρημάτων)</p> <p>Περισσότερα για την κατηγορηματική μετοχή</p> <p>Η σύγκριση. Ο β΄ όρος της σύγκρισης και ο γενικός τρόπος εκφοράς του</p> <p>.υνητικό, υποθετικό και αοριστολογικό άν. Η απόδοση του στη νέα ελληνική</p> <p><i>Γνωριμία με την προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου μέσα από επιλεγμένα αποσπάσματα της Αρριανού Αλεξάνδρου Αναβάσεως</i></p>	<p>Ασκήσεις που να καλύπτουν όλα τα επίπεδα της γλωσσικής διδασκαλίας, δηλαδή τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού, την κατάκτηση του λεξιλογίου και την ικανότητα κατανόησης και μετάφρασης κειμένου. Έτσι, απαιτούνται τρεις κατηγορίες ασκήσεων:</p> <p>α) για τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού, αντικειμενικού τύπου:</p> <ul style="list-style-type: none"> - πολλαπλής επιλογής διαφόρων τύπων – συμπλήρωσης κενών – αντιστοίχισης, διάζευξης κ.ά. - μετασχηματισμού φράσεων ή προτάσεων (από τον έναν αριθμό ή χρόνο στον άλλο <p>β) για την κατάκτηση του σημασιολογικού επιπέδου της γλώσσας:</p> <ul style="list-style-type: none"> - αναγνώρισης της σημασίας των λέξεων από τα συμφραζόμενα - κυριολεκτικής ή μεταφορικής χρήσης της κατάλληλης λέξης σε προτάσεις που κατασκευάζουν οι μαθητές ή που τους δίδονται - αντιστοίχισης λέξεων ως προς τη σημασία ή το γραμματικό τύπο - ετυμολογίας: δημιουργίας οικογενειών ομόρριζων λέξεων, παραγωγής, σύνθεσης ή ανάλυσης λέξεων στα συνθετικά τους <p>γ) για την κατανόηση και μετάφραση ενός κειμένου:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ανοικτού ή κλειστού τύπου κατά περίπτωση, που απαιτούν μία προσωπική στάση ή εκτίμηση του μαθητή για το θέμα του κειμένου, τη δράση ή τη στάση των προσώπων και τα περιγραφόμενα στοιχεία. <p><i>Προσέγγιση θεμάτων που αφορούν τον έρωτα, την αγάπη και τη γονική στοργή και σύνδεσή τους με άλλα γνωστικά αντικείμενα (Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή) και με τα προγράμματα των πολυμέσων.</i></p> <p><i>Συζήτηση για την ισότητα και ανισότητα (σχέσεις δύο φύλων,</i></p>
--	---	---

		<p>κοινωνικές τάξεις, οικονομική ανισότητα) και συσχέτιση με την εποχή μας.</p> <p>.ιασύνδεση των κειμένων με θέματα κοινωνικής και πολιτικής αγωγής για μια πρώτη επαφή των μαθητών με τα πολιτεύματα και τους νόμους, π.χ. η δημοκρατία και η κατάλυσή της στην αρχαιότητα και στη σύγχρονη εποχή.</p> <p>.ιαθεματική σύνδεση της Αρχαίας Ελληνικής με τη Νεοελληνική, Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Λογοτεχνία, με το μάθημα των Θρησκευτικών (θρησκευτικές αντιλήψεις και ηθική των αρχαίων, του χριστιανισμού και άλλων ανατολικών λαών) και με τις Θετικές και Κοινωνικές επιστήμες.</p> <p>Καταγραφή επιστημονικών και τεχνικών όρων της ελληνικής γλώσσας και συσχέτισή τους με τη σύγχρονη ορολογία.</p>
--	--	---

<p>στις σχέσεις του με τους στρατιώτες του, τους φίλους και τους αντιπάλους του.</p>	<p><i>Σύνδεση των γλωσσικών φαινομένων της αρχαίας και νέας ελληνικής με ανάλογα των ομιλούμενων, σήμερα, ευρωπαϊκών γλωσσών.</i></p> <p><i>Απόδοση απλών φράσεων της ν.ε. σε αρχαίο ελληνικό λόγο.</i></p>
--	---

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας2

Θέμα: Λόγιοι τύποι και αποφθεγματικές και παροιμιακές φράσεις στη νέα ελληνική γλώσσα. Οργάνωση ομαδικών εργασιών με αντικείμενο τη συγκέντρωση και καταγραφή λογίων τύπων και αποφθεγματικών και παροιμιακών φράσεων της αρχαίας που επιβιώνουν στους διαφόρους τομείς της καθημερινότητας (κοινωνικές σχέσεις, πολιτική, οικονομία, αθλητισμός, θρησκεία κτλ.). Ανάρτηση στην τάξη επιλεγμένων παροιμιακών ή αποφθεγματικών φράσεων. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Σύστημα, Άτομο-Κοινωνία, Παράδοση-Πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Φυσική Αγωγή, Θρησκευτικά, Λογοτεχνία.

Θέμα: Οι έφηβοι στην αρχαιότητα και στην εποχή μας: Ανάλυση ομαδικών ή ατομικών εργασιών με θέμα τη δραματοποίηση του όρκου των Αθηναίων εφήβων. Μια ομάδα μαθητών απαγγέλλει τον όρκο από το πρωτότυπο και η άλλη από μετάφραση. Ο όρκος αναρτάται στην τάξη. Άλλη ομάδα συντάσσει ανάλογο όρκο που θα έδινε ένας σύγχρονος έφηβος κατά την ενηλικίωσή του. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Σύστημα, Άτομο-Κοινωνία. **Προεκτάσεις** στην Ιστορία, Αισθητική Αγωγή, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Θρησκευτικά, Λογοτεχνία.

Θέμα: Δραματοποίηση αισωπειών μύθων: Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, μεταφέρουν μύθους του Αισώπου σε ευθύ λόγο, κατανέμουν ρόλους, κατασκευάζουν στοιχειώδη σκηνικά, κοστούμια και προσωπεία, και παρουσιάζουν τους μύθους στην τάξη με μορφή θεατρικού δρώμενου. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Εξέλιξη, Μεταβολή, Πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στη Αισθητική Αγωγή, Ιστορία, Οικιακή οικονομία, τεχνολογία, Πληροφορική.

Θέμα: Λεξικό αρχαίων ελληνικών αθλητικών όρων: Ανάλυση ομαδικών ή ατομικών εργασιών με θέμα τη συγκέντρωση όρων που αφορούν: α) αρχαία αθλήματα, β) αθλητικά όργανα, γ) αγώνες. Κατάρτιση σχετικών πινάκων. Αναζήτηση σχετικού εικαστικού υλικού. Αντιστοίχιση των αρχαίων αγωνισμάτων με τα σύγχρονα. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Εξέλιξη, Μεταβολή, Πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στη Αισθητική Αγωγή, Ιστορία, Φυσική Αγωγή, Τεχνολογία, Πληροφορική.

Θέμα : Αρριανού, Αλεξάνδρου Ανάβαση και νεοελληνική παράδοση (δημοτική και λόγια). Αναζήτηση α. νεοελληνικών παραδόσεων και λαϊκών μύθων για τον Μ. Αλέξανδρο β. λογοτεχνικών κειμένων –ποιητικών ή πεζών- (π.χ. Κ. Π. Καβάφη «Στα 200 π.Χ»). γ. εικαστικών αναπαραστάσεων του Αλεξάνδρου στη λαϊκή ζωγραφική. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-

διαφορά, Πολιτισμός. Προεκτάσεις στη Νεοελληνική Λογοτεχνία., στην Ιστορία, στην Αισθητική Αγωγή.

β. Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (μετάφραση)

ΤΑΞΗ Α΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές .ραστηριότητες³
<i>Ομηρικά έπη Ι. Οδύσσεια</i>		
<p>Με τη διδασκαλία της Οδύσσειας επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>να κατανοήσουν την Οδύσσεια ως ποιητική γεωγραφία και ως ανθρωπο - γεωγραφικό έπος, να γνωρίσουν και να κατανοήσουν με αφορμή το νόστο την περιπέτεια ενός αρχετυπικού έλληνα, ενός ήρωα που επιβιώνει, επειδή διαθέτει ευφυΐα, τόλμη και <i>τλημοσύνη</i>,</p>	<p>Ανθολόγιο που περιλαμβάνει: περιλήψεις, αναδιηγήσεις, αναγνώσεις και αναλυτική επεξεργασία ορισμένων ραψωδιών.</p> <p><i>Θέματα:</i> νόστος, ύβρις, ανθρωπομορφισμός των θεών, κοινωνική και πολιτική οργάνωση αξίες</p>	<p>Οι μαθητές:</p> <p>Συνθέτουν σύντομες εργασίες για θέματα όπως: η ύβρις στο σχήμα <i>ύβρις-νέμεσις-τίσις</i></p> <p>Προεκτείνουν την αναγνωστική εμπειρία τους με αξιοποίηση των ερωτήσεων των παράλληλων κειμένων και πληροφοριών που αντλούν από το διαδίκτυο και από προγράμματα πολυμέσων για θέματα σχετικά με την Οδύσσεια</p>

2 Τα διαθεματικά αυτά σχέδια εργασίας μπορούν να συμπληρώσουν εναλλακτικά τις αναφερόμενες στο ΑΠΣ «ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες», για τις οποίες διατίθεται περίπου το 10% του διδακτικού χρόνου και ανταποκρίνονται σε όσα προτείνονται στην τρίτη στήλη του πίνακα του .ΕΠΠΣ.

3 Οι δραστηριότητες με πλάγια γράμματα προτείνονται ως διαθεματικές και ανταποκρίνονται στις προτεινόμενες διαθεματικές έννοιες της 3ης στήλης του πίνακα του αντίστοιχου .ΕΠΠΣ.

<p>να γνωρίσουν και να κατανοήσουν το μύθο στην ποιητική μετάπλασή του και την πλοκή του, όπως δίνεται στα βασικά του στοιχεία στο προοίμιο, ως ποιητικό παρελθόν και ποιητικό παρόν (αναζήτηση, νόστος, α΄ και β΄ αγορά των θεών, εγκιβωτισμένη αφήγηση των περιπετειών του Οδυσσέα και των συντρόφων του - απόλογοι-, μνηστηροφονία), να χαρούν το παραμυθικό και φανταστικό ταξίδι του νόστου και τα στοιχεία που το χαρακτηρίζουν, να διερευνήσουν τη δομή της <i>Οδύσσειας</i>, ώστε να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις αφηγηματικές τεχνικές (ευθύς λόγος, διάλογος, μονόλογος, εγκιβωτισμός), την οπτική γωνία του αφηγητή (αφήγηση σε α΄ ή γ΄ πρόσωπο), τη λειτουργία του χρόνου ως προς την τάξη (αναδρομή, προοικονομία) και ως προς τη διάρκεια (διαστολή και συστολή του χρόνου) και τους εκφραστικούς τρόπους (περιγραφή / περιγραφική τεχνική, επαναλήψεις, επική ειρωνεία, άστοχα ερωτήματα, παρομοίωση, στοιχεία προφορικής σύνθεσης και διάδοσης του έπους: τυπικές φράσεις και σκηνές, τυπικοί στίχοι, τυπικά επίθετα) και να αξιολογήσουν, στο βαθμό που είναι δυνατόν, το λειτουργικό τους ρόλο, να κατανοήσουν τον ανθρωποκεντρικό και ανθρωπιστικό χαρακτήρα της <i>Οδύσσειας</i>, να αναγνωρίσουν, να κατανοήσουν και να αξιολογήσουν τη δράση και τη συμπεριφορά των κυριότερων, τουλάχιστον, προσώπων όχι για να αναζητήσουν πρότυπα συμπεριφοράς, αλλά για να εμβαθύνουν τη γνώση τους για τον άνθρωπο, να διαπιστώσουν ότι στην <i>Οδύσσεια</i> λειτουργεί το σχήμα <i>ύβρις</i> (μνηστήρες - Οδυσσέας),</p>	<p>πολιτική οργάνωση, αξίες και στάση ζωής, ηρωικό στοιχείο, αφηγηματικές τεχνικές, ομοιότητες και διαφορές των επών. (Συνολικά 35 διδακτικές ώρες, Σεπτέμβριος - Φεβρουάριος)</p>	<p><i>Συζητούν το θέμα: «Ο ανθρωπομορφισμός των θεών» (Ιστορία: η θρησκεία των αρχαίων ελλήνων, πολυθεΐα και μονοθεϊσμός, Λογοτεχνία: αξιοποίηση συμβόλων στη σύγχρονη Λογοτεχνία, Αισθητική Αγωγή: εικαστικές απεικονίσεις).</i> <i>Αξιοποιούν πληροφορίες της Γεωγραφίας, της Τοπικής Ιστορίας, της Φυσικής Αγωγής, της Οικιακής Οικονομίας, κ.ά. για τη διερεύνηση θεμάτων, που αναφέρονται στο έπος, όπως: τοπωνύμια, μουσικοχορευτικοί και αθλητικοί αγώνες (π.χ. στη Σχερία), διατροφή των αρχαίων, σύγκριση με το σήμερα και σύνθεση του κειμένου του μαθητή (Γεωγραφία, Γλώσσα, Λογοτεχνία, Φυσική Αγωγή και Αισθητική Αγωγή).</i> <i>Εργάζονται στο θέμα: «Ολυμπιάδες σε τόπο και χρόνο» με υποθέματα: Οι Ολυμπιάδες και η μέτρηση του χρόνου.</i> <i>Μουσικές και ποιητικές ολυμπιάδες.</i> <i>Ολυμπιάδες και εικαστικές απεικονίσεις (Ιστορία, Μουσική, Λογοτεχνία, Μαθηματικά, Τεχνολογία, Φυσική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή, Γεωγραφία).</i> <i>ραματοποιούν επεισόδια από ενότητες που προσφέρονται, σχεδιάζουν το ταξίδι του Οδυσσέα και ζωγραφίζουν διάφορα θέματα.</i> <i>Χαρακτηρίζουν τα πρόσωπα της Οδύσσειας με βάση στοιχεία του κειμένου, συγκρίνουν τη στάση και τη δράση τους με το σύγχρονο άνθρωπο, διερευνούν την επίπτωση των αξιών και των κοινωνικών συνθηκών.</i> <i>Εργάζονται με τη μέθοδο σχεδίων εργασίας σε θέματα: Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της Οδύσσειας με κειμενικά στοιχεία από την Οδύσσεια, από τον κλασικό πολιτισμό και από νεότερα</i></p>
--	--	--

<p><i>νέμεσις</i> (μνηστηροφονία), <i>τίσις</i> και ότι η δράση συντελείται σε τρία επίπεδα: Όλυμπος (θεοί), γη (θεοί-άνθρωποι), Άδης (νεκροί-Οδυσσέας), να κατανοήσουν τον πολιτισμό της <i>Οδύσσειας</i> «κόσμος»: αξίες, στάσεις, δράση, ήθη και έθιμα, κοινωνική και πολιτική οργάνωση, θεσμοί, υλικός πολιτισμός, κ.ά.</p>		<p><i>κείμενα με αξιοποίηση πληροφοριών και από το διαδίκτυο</i> (Λογοτεχνία, Ιστορία, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή). Συγκεντρώνουν από το ομηρικό κείμενο στοιχεία για ήθη και έθιμα και τα συνδέουν με αντίστοιχα της εποχής μας (Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γλώσσα, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή).</p> <p>Συζητούν το θέμα: «Κοινωνική και πολιτική οργάνωση του ομηρικού κόσμου» (Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Λογοτεχνία, Ιστορία).</p> <p>Συζητούν το θέμα: «Ο υλικός πολιτισμός του ομηρικού κόσμου» (όπλα, οικιακά σκεύη, ενδυμασία, εδέσματα) και τα συγκρίνουν με αντίστοιχα σημερινά (Λογοτεχνία, Τεχνολογία, Αισθητική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία).</p>

Ηροδότου Ιστορίες		
<p>Με τη διδασκαλία του Ηροδότου επιδιώκεται οι μαθητές: να κατανοήσουν το χώρο στον οποίο συμβαίνουν τα γεγονότα και</p>	<p>Ανθολόγιο που περιλαμβάνει: περιληπτικές αναδιηγήσεις από όλα τα βιβλία, αναγνώσεις και λήξι</p>	<p>Οι μαθητές: Μελετούν θέματα που αναφέρονται στη σημασία του ελληνικού πνεύματος και στην «ελληνική ελευθερία», όπως αυτά</p>

<p>το χρόνο κατά τον οποίο εξελίσσονται –με δεδομένη και την ιδιαιτερότητα της δομής / σύνθεσης του έργου,</p> <p>να ανιχνεύσουν τους πυρήνες του έργου, δηλαδή να διερευνήσουν τις αντιλήψεις που προκύπτουν από το έργο σχετικά με τα ανθρώπινα, όπως είναι η ιστορική εξέλιξη, η θέση των θεών στη ζωή των ανθρώπων, η έννοια της <i>ύβρεως</i> (A 29-33, 86-88, 141-144), και τους τρόπους με τους οποίους αυτές οι αντιλήψεις δημιουργούν συνοχή στο έργο,</p> <p>να κατανοήσουν την ιστοριογραφική αντίληψη του Ηροδότου, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύει το ιστορικό γεγονός της σύγκρουσης ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρσες, και να εκτιμήσουν τόσο την πρώτη απόπειρα καταγραφής οικουμενικής ιστορίας και τον ανθρωποκεντρικό της χαρακτήρα, όσο και τη σύνδεση της πολεμικής σύγκρουσης (Z102-120, H196-208) με την αντιπαράθεση του ασιατικού με τον ελληνικό κόσμο και λόγο: πολιτική–πολιτειακή, πολιτιστική - ιδεολογική σύγκρουση (Γ 80-83, Ε 49-51, 55-61, Η 8-11, 101-105),</p> <p>να αντιληφθούν τη θέση των εθνογραφικών και γεωγραφικών παρεκβάσεων στο ιστορικό έργο του Ηροδότου (B 17-27, . 5-13, 31και 36 κ.ά. και να προσεγγίσουν μέσω αυτών των παρεκβάσεων τον κόσμο της Ανατολής, όπως τον διαγράφει ο ιστορικός και, παράλληλα, να προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν τη στάση του Ηροδότου απέναντί του,</p> <p>να εκτιμήσουν την αφηγηματική τέχνη του Ηροδότου, να κατανοήσουν τη σχέση του αφηγηματικού με τον πραγματολογικό / ιστορικό λόγο, να αναζητήσουν τους αρμούς που δένουν τα δύο αυτά στοιχεία</p>	<p>αναλυτική επεξεργασία ορισμένων κεφαλαίων ή ενοτήτων.</p> <p><i>Θέματα:</i> τα περσικά, ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας, η θέση των θεών, η οπτική γωνία του ιστορικού, η αποδοχή της ετερότητας, το πλήθος των γεωγραφικών και εθνογραφικών στοιχείων, οι αφηγηματικές τεχνικές, η δομή και η σύνθεση του έργου.</p> <p>(Συνολικά 20 διδακτικές ώρες από το Μάρτιο ως το τέλος του σχολικού έτους)</p>	<p>παρουσιάζονται στον Ηρόδοτο</p> <p><i>Σχολιάζουν τον οικονομικό παράγοντα στην ιστορία του Ηροδότου, την αλαζονεία της δύναμης, την κοινωνική οργάνωση σε σχέση με τόπους και λαούς (Ιστορία, Γεωγραφία, Λογοτεχνία).</i></p> <p>Συζητούν την ιστορική και πολιτισμική διαδρομή των Μακεδόνων από την εποχή του Ηροδότου ως τις μέρες μας.</p> <p><i>Συζητούν το θέμα: «Η εθνολογία στον Ηρόδοτο» και το συνδέουν με προγράμματα πολυμέσων σε θέματα σχετικά με την εθνολογία του Ηροδότου. Αξιοποιούν το διαδίκτυο για πληροφορίες σχετικές με τους τόπους και τους λαούς της ηροδότειας ιστορίας και αναζητούν επιβιώσεις ή αλλαγές. .ηλαδή γίνεται σύγκριση με τους σύγχρονους τόπους και λαούς στα αντίστοιχα μέρη (Γεωγραφία, Πληροφορική, Ιστορία).</i></p> <p>Καταγράφουν αφηγήσεις απλών ανθρώπων για διάφορα θέματα της καθημερινής ζωής και κάνουν σύγκριση με τον κόσμο του Ηροδότου.</p> <p><i>Αναζητούν στο χάρτη τους τόπους που αναφέρει ο Ηρόδοτος και ζωγραφίζουν ό,τι τους εμπνέει από το κείμενο (Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή).</i></p> <p><i>Εργάζονται στο θέμα: «Ο πνευματικός και υλικός πολιτισμός» με στοιχεία μιας ενότητας και με υποθέματα που αντλούνται από τη διδασκόμενη ενότητα, όπως ήθη και έθιμα, κοινωνική οργάνωση, υλικός πολιτισμός. Οι μαθητές εργάζονται χωρισμένοι σε ομάδες (Ιστορία, Λογοτεχνία, Γεωγραφία, Πληροφορική, Τεχνολογία, Μαθηματικά και Φυσική για θέματα σχετικά με το Νείλο).</i></p> <p><i>Συγκεντρώνουν λεξιλόγιο που απαντά και στη νεοελληνική γλώσσα και διερευνούν αν από τις ρίζες του προκύπτουν ξένες</i></p>
---	--	---

<p>και να αντιληφθούν τη λογοτεχνική αξία του έργου, να μελετήσουν τη γλώσσα του Ηροδότου με αναφορές στο πρωτότυπο, να διερευνήσουν και να κατανοήσουν τη σύνθεση του έργου, η οποία εμπεριέχει πολλαπλότητα και ενότητα.</p>		<p><i>λέξεις (Νεοελληνική Γλώσσα, π.χ. «νευρόσπαστο» στον Ηρόδοτο και σήμερα, διερεύνηση σημασίας τότε και σήμερα, Ξένες Γλώσσες, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες).</i></p>
--	--	---

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Θέμα: Η φιλοξενία του Οδυσσέα στο νησί των Φαιάκων. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες:

- Μελετούν την κοινωνική οργάνωση της Σχερίας και τα ήθη και έθιμα της φιλοξενίας.
- Εξετάζουν τη θέση της γυναίκας και τη συγκρίνουν με τη σύγχρονη εποχή.

Θεμελιώδεις διαθεματικές

έννοιες: Άτομο-Κοινωνία, Πολιτισμός, Παράδοση, Επικοινωνία, Σύστημα. **Προεκτάσεις** στην Ιστορία, Λογοτεχνία, Κοινωνική και πολιτική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία).

Θέμα: Οι αθλητικοί αγώνες ως «παιδιά». Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες:

- Μελετούν τα είδη των αγωνισμάτων, την ακρίβεια της εκτέλεσής τους, τη διατροφή των αθλητών και τα βραβεία και εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές με το σήμερα.

- Εντοπίζουν στοιχεία σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες σε άλλα κείμενα. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Άτομο-Κοινωνία, Πολιτισμός, Παράδοση, Ομοιότητα-ιαφορά, Μεταβολή. **Προεκτάσεις** στα Αρχαία Ελληνικά, Ιστορία, Λογοτεχνία, Φυσική Αγωγή, Μαθηματικά, Πληροφορική).

Θέμα: Ο υλικός πολιτισμός της Οδύσειας. Ομαδικές εργασίες με αντικείμενο μελέτης κατηγορίες υλικών αντικειμένων (οικιακά σκεύη, όπλα, μέσα μεταφοράς κ.λπ.), σύγκρισή τους με αντίστοιχα σύγχρονα και κριτική εκτίμησή τους.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Πολιτισμός, Παράδοση, Ομοιότητα-ιαφορά, Μεταβολή. **Προεκτάσεις** στην Τεχνολογία, Λογοτεχνία, Αισθητική αγωγή).

Θέμα: Γεωγραφικά στοιχεία στις Ιστορίες του Ηροδότου. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες, καταγράφουν ποτάμια, θάλασσες και πόλεις που αναφέρονται στις Ιστορίες του Ηρόδοτου, κάνουν τη χαρτογράφησή τους και παρατηρούν την εξέλιξή τους μέχρι σήμερα. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Μεταβολή, Εξέλιξη. **Προεκτάσεις** στα Αρχαία Ελληνικά, Ιστορία, Γεωγραφία.

Θέμα: Λαοί και πολιτισμοί στις Ιστορίες του Ηροδότου. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, καταγράφουν τους λαούς και τα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά και τα σχολιάζουν. Συγκρίνουν λαούς και πολιτισμούς της εποχής του Ηροδότου και σημειώνουν την εξέλιξή τους έως σήμερα. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Μεταβολή, Εξέλιξη. **Προεκτάσεις** στα Αρχαία Ελληνικά, Ιστορία, Γεωγραφία.

ΤΑΞΗ Β΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διαθέσιμος χρόνος)	Ενδεικτικές .ραστηριότητες
Ομηρικά έπη II. Ιλιάδα		
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>να γνωρίσουν το μύθο και να κατανοήσουν την πλοκή του, να διαπιστώσουν και να κατανοήσουν πώς ο ποιητής μεταπλάθει τον επικό-τρωικό μύθο σε επικό ποίημα με κέντρο την «μήνιν» του Αχιλλέα στα κρίσιμα σημεία της (κορύφωση, εξελικτική πορεία / κατάληξη και συνέπειες για τους Αχαιούς και τους Τρώες) και, ως αφετηρία και δικαίωσή της, τη «βουλή» του .ία (.ίας δ' ετελείετο βουλή) και με βασικά θέματα τον 'πόλεμο' (συλλογική μάχη, μονομαχία, αριστεία, επώνυμες ανδροκτασίες) και την 'ομιλία' (εταιρική, συζυγική), μέσα από κειμενικά δείγματα χαρακτηριστικά για την εξέλιξη της πλοκής του μύθου, να κατανοήσουν ότι με την απόδοση του νεκρού Έκτορα και την ταφή του τερματίζεται μόνο ο πόλεμος της <i>Ιλιάδας</i>, ενώ ο τρωικός πόλεμος συνεχίζεται, να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη δράση και τη συμπεριφορά των κυριότερων ηρώων της <i>Ιλιάδας</i> τόσο σε σχέση με την εξέλιξη της πλοκής, όσο και στο πλαίσιο των αρχετυπικών ανθρώπινων σχέσεων, όχι ως προτύπων ανθρώπινης συμπεριφοράς, αλλά ως γνώσης για</p>	<p>Ανθολόγιο που περιλαμβάνει: περιλήψεις, αναδιηγήσεις, αναγνώσεις και αναλυτική επεξεργασία ορισμένων ραψωδιών.</p> <p>Θέματα: μήνις Αχιλλέα, ηρωικό – πολεμικό, ηρωικό - αντιπολεμικό στοιχείο, αξίες (φιλία, οικογένεια, γενιά, τιμή του ήρωα), αφηγηματικές τεχνικές, εκφραστικά μέσα, ομοιότητες και διαφορές των επών</p> <p>(Συνολικά 30 διδακτικές ώρες από Σεπτέμβριο έως 15 Φεβρουαρίου).</p>	<p>Οι μαθητές:</p> <p>Αναζητούν τους επικούς ήρωες στο αρχαίο δράμα, π.χ. <i>Αίας</i>, <i>Αγαμέμνων</i>, <i>Τρωάδες</i>, κ.ά., στη σύγχρονη λογοτεχνία, ελληνική και ξένη, π.χ. <i>Ελένη του Σεφέρη</i> και <i>Αγαμέμνων και Ελένη του Ρίτσου</i> κ.ά., και σχολιάζουν την επίδραση των Ομηρικών Επών στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Νέα Ελληνική και Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, στην Εικαστική Αγωγή.</p> <p>Αξιοποιούν προγράμματα πολυμέσων για θέματα σχετικά με την <i>Ιλιάδα</i></p> <p>Συζητούν τον τρόπο παρουσίασης των ομηρικών θεμάτων από τον κινηματογράφο και οργανώνουν το δικό τους παιχνίδι ρόλων με αφορμή ενότητες που διδάσκονται ή σκηνές που τους εντυπωσιάζουν και τους εμπνέουν.</p> <p>Συσχετίζουν και συγκρίνουν τα δύο έπη, την <i>Οδύσσεια</i> και την <i>Ιλιάδα</i>, σε θέματα περιεχομένου και αφηγηματικής τεχνικής.</p> <p>Καταγράφουν τον υλικό πολιτισμό της <i>Ιλιάδας</i> και ιδιαίτερα τα μέταλλα ως υλικό των όπλων και των σκευών, π.χ. σίδηρος, ορείχαλκος, τον συγκρίνουν με τον αντίστοιχο κλασικό και σύγχρονο και διερευνούν τις επιστήμες που συνέβαλαν στη σύγχρονη εξέλιξη (Ιστορία, Λογοτεχνία, Τεχνολογία, Πληροφορική, Μαθηματικά).</p> <p>Συνδέουν την <i>Ιλιάδα</i> με την αρχαιολογική έρευνα, π.χ. επισκέψεις σε μουσεία και σε σχετικούς με το έπος αρχαιολογικούς χώρους.</p> <p>Εργάζονται στο θέμα: «Τα ταφικά έθιμα».</p>

<p>τον άνθρωπο και τη συμπεριφορά του, δηλαδή να κατανοήσουν ότι πίσω από τη δράση και τη συμπεριφορά του Αχιλλέα, του Πατρόκλου, του Αγαμέμνονα, του Ιομήδη, του Οδυσσέα κ.ά., υπάρχουν η φιλία, ο θυμός, η φιλαρχία, το αίσθημα τιμής, η γενναιότητα, η πανουργία κτλ., να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τον κόσμο-πολιτισμό της <i>Ιλιάδας</i>, δηλαδή την πολιτική / στρατιωτική οργάνωση των Αχαιών, τις αξίες που εκφράζουν αυτόν τον πολιτισμό, τα ήθη, τα έθιμα, τους θεσμούς και τον υλικό πολιτισμό (αντικείμενα, κατασκευές κ.ά.), καθώς όλα στοιχειοθετούν την επική αληθοφάνεια,</p> <p>να διαπιστώσουν –στο βαθμό που αυτό είναι δυνατόν- τις ομοιότητες και διαφορές <i>Ιλιάδας</i> – <i>Οδύσσειας</i>, αφού γίνεται διδασκαλία και των δύο επών: ενός ηρωικού-πολεμικού και ενός ηρωικού – μεταπολεμικού έπους.</p>	<p><i>Αναζητούν επιβιώσεις του έπους στο λαϊκό πολιτισμό, π.χ. μοιρολόγια, ταφικά έθιμα, εκδηλώσεις πένθους. (Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Αισθητική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία).</i></p> <p>Καταγράφουν αξίες που διαχέονται στην Ιλιάδα ως στάσεις και πράξεις και κάνουν σύντομες εργασίες γι' αυτές. Τις σχολιάζουν συγκριτικά με σύγχρονες επιβιώσεις τους στο νεοελληνικό πολιτισμό.</p>	
<p>Αρχαία Ελλάδα: Ο τόπος και οι άνθρωποι</p>		
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>να γνωρίσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά περιοχών και τόπων με τους οποίους δέθηκε η ζωή των Ελλήνων στην αρχαιότητα,</p> <p>να διαπιστώσουν και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι στην αρχαιότητα απαντούσαν στα καθημερινά προβλήματα, να γνωρίσουν τις στάσεις, τις νοοτροπίες και τις συμπεριφορές που υιοθετούσαν στην κάθε περίπτωση και να τα συγκρίνουν με σύγχρονες εμπειρίες,</p> <p>να ανιχνεύσουν και να ερμηνεύσουν τις διαφορές στην αντιμετώπιση και στη βίωση των ποικίλων καθημερινών θεμάτων και να σχολιάσουν τη διαφοροποιημένη έκφραση μέσα από συγκεκριμένα κείμενα,</p> <p>να διαπιστώσουν, όσο είναι δυνατόν, ομοιότητες και διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ εποχών, γραμματειακών ειδών και συγγραφέων μέσα στο πλαίσιο ενός κοινού θέματος,</p> <p>να γνωρίσουν στάσεις ζωής, νοοτροπίες, τρόπους συμπεριφοράς και να τις</p>	<p>Ανθολόγιο που περιλαμβάνει κείμενα που αναφέρονται στους κυριότερους τόπους της αρχαίας Ελλάδας, στο δημόσιο και ιδιωτικό βίο των αρχαίων Ελλήνων, στον τρόπο βίωσης των καθημερινών θεμάτων και στην ενασχόληση των αρχαίων με την επιστήμη και την τεχνολογία.</p> <p><i>(Συνολικά 25 διδακτικές ώρες από 16 Φεβρουαρίου ως το τέλος του διδακτικού έτους).</i></p>	<p>Οι μαθητές:</p> <p><i>Συγκεντρώνουν από διάφορες περιοχές υλικό (γεωγραφικό, γεωλογικό, αρχαιολογικό) στη συνέχεια αναζητούν τις αρχαίες πόλεις και περιοχές και τις ταυτίζουν με τις σημερινές (Ιστορία, Γεωγραφία).</i></p> <p><i>Συμμετέχουν, κατά ομάδες, σε εργασίες που αφορούν διάφορα θέματα, π.χ. συνήθειες, φαγητά, εν-δυμασίες, παιχνίδια σε συγκεκριμένους αρχαίους τόπους και τα συγκρίνουν με τα σημερινά (Γεω-γραφία, Πληροφορική, Οικιακή Οικονομία, Λο-γοτεχνία).</i></p> <p><i>Καταγράφουν και σχολιάζουν αρχαία και σύγχρονα επαγγέλματα, συγκεντρώνουν τα σχετικά λεξιλόγια στην αρχαία και νέα ελληνική και στις ξένες γλώσσες (Λογοτεχνία, Οικιακή Οικονομία, Γεωγραφία, Ιστορία, Γλώσσα, Ξένες Γλώσσες).</i></p> <p>Συνδέουν τόπους και πρόσωπα μέσα από το μύθο (π.χ. Κρήτη – Σπάρτη – Λυκούργος), κατασκευάζουν καταλόγους και τους εμπλουτίζουν με σύγχρονους δημιουργούς και πνευμα-τικούς ανθρώπους από τους συγκεκριμένους τόπους.</p>

<p>συγκρίνουν με αντίστοιχες σύγχρονες εμπειρίες, να διαπιστώσουν κοινά θέματα επιστήμης και τεχνολογίας στην αρχαιότητα και τη σύγχρονη εποχή.</p>		<p>Συζητούν τις τεχνικές γνώσεις των αρχαίων και τις συγκρίνουν με τις σημερινές.</p> <p><i>Εργάζονται σε θέματα τοπικής ιστορίας, παίρνοντας αφορμή από το ανθολόγιο, όπως: οι ασχολίες των ανθρώπων στον τόπο μου και η οικονομική τους δραστηριότητα, τα ήθη και έθιμα του τόπου μου (γιορτές, εκδηλώσεις κ.ά.), το λιμάνι του τόπου μου ή η λίμνη ως βιότοπος κ.ά. (Ιστορία, Λογοτεχνία, Τεχνολογία, Γεωγραφία, Τ. Ιστορία, Οικιακή Οικονομία, Θρησκευτικά).</i></p>
---	--	--

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Θέμα: *Η πολεμική τέχνη στην ομηρική εποχή.* Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες: 89

Μελετούν την πολεμική τακτική της ομηρικής εποχής και την παραλληλίζουν με την αντίστοιχη στη σημερινή εποχή.

Συλλέγουν πληροφορίες για το είδος του οπλισμού της ομηρικής εποχής από απεικονίσεις όπλων σε γεωμετρικές και μυκηναϊκές παραστάσεις και τα ταξινομούν καταρτίζοντας σχετικούς πίνακες. Αναπαριστούν εικαστικά όπλα διαφόρων κατηγοριών. Συζητούν για την εφαρμογή επιστημονικών γνώσεων και τεχνολογικών εφευρέσεων στην κατασκευή αμυντικών και επιθετικών όπλων.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Πολιτισμός, Εξέλιξη κ.λπ. **Προεκτάσεις** στην Ιστορία, Γλώσσα, Τεχνολογία, Αισθητική αγωγή.

Θέμα: *Οι ήρωες της Ιλιάδας.* Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες:

Καταγράφουν τα κυριότερα πρόσωπα της Ιλιάδας και σημειώνουν σε χάρτη τους τόπους καταγωγής τους. Διερευνούν στο άμεσο περιβάλλον τους και στο χώρο των επωνύμων κατά πόσο συναντώνται τα ίδια ονόματα στη σύγχρονη εποχή,

καταρτίζοντας σχετικούς πίνακες. Αναζητούν τη συχνότητα εμφάνισης ενός ή περισσοτέρων ομηρικών ονομάτων σε σελίδες του τηλεφωνικού καταλόγου της περιοχής τους (σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή) και δημιουργούν σχετικά γραφήματα. Συζητούν τα συμπεράσματά τους στην τάξη. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Μεταβολή, Εξέλιξη κ.λπ. *Προεκτάσεις* στην Ιστορία, Γλώσσα, Πληροφορική, Μαθηματικά.

Θέμα: Η διατροφή στην αρχαία Ελλάδα. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες:

- Περιγράφουν γραπτά ένα αρχαίο συμπόσιο.
- Καταγράφουν και ταξινομούν φαγητά των αρχαίων.
- Καταγράφουν και ταξινομούν οικιακά σκεύη.
- Συγκρίνουν τις διατροφικές συνήθειες των αρχαίων Ελλήνων με τις σύγχρονες.

Παρουσιάζουν και συζητούν στην τάξη τα ευρήματα της έρευνάς τους.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα-διαφορά, Μεταβολή, Εξέλιξη, Πολιτισμός κ.λπ. *Προεκτάσεις* στην Ιστορία, Γλώσσα, Τεχνολογία, Οικιακή Οικονομία.

ΤΑΞΗ Γ΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Δραματική ποίηση		
<p><i>Με τη διδασκαλία της δραματικής ποίησης, γενικότερα, επιδιώκεται οι μαθητές:</i></p> <p>να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της ελληνικής σκέψης και λογοτεχνίας και παράλληλα να συνειδητοποιήσουν τη διαχρονική αξία των κειμένων της,</p> <p>να συνειδητοποιήσουν ότι «η τραγωδία είναι παιδί της δημοκρατίας»,</p> <p>να έχουν τη δυνατότητα, με μια 'θεατρική ανάγνωση' του κειμένου, να κατανοήσουν: τις διαφορές της δραματικής ποίησης από τα άλλα είδη του λόγου, τις ιδιαιτερότητες του θεατρικού έργου, τις δυνατότητες διαφορετικών σκηνικών ερμηνειών και παραστάσεων του ίδιου έργου.</p>	<p><i>Τραγωδία, κωμωδία</i></p> <p>Η σχέση της δραματικής ποίησης με τη δημοκρατία και τους πολιτικούς θεσμούς, η αγωγή του γέλιου και η ανάδειξη της καθημερινής «ανεπίσημης» ζωής του αρχαίου Έλληνα πλάι στη δημόσια εικόνα του</p>	<p>· δημιουργία φακέλου από τους μαθητές με ενημερωτικό υλικό για την αναβίωση του αρχαίου δράματος σήμερα (π.χ. θέατρα και παραστάσεις, ποικιλότητα σκηνικών εκδοχών, ενδυματολογία, φεστιβάλ κ.ά.).</p> <p>Παρακολούθηση και σχολιασμός πρότυπων θεατρικών παραστάσεων αρχαίου δράματος από βίντεο.</p> <p>Ομαδικές εργασίες με αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού και άλλου εκπαιδευτικού υλικού (cd-rom <i>· ημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων</i>, βιντεοταινία για το <i>Αρχαίο ελληνικό θέατρο</i> του Π.Ι.).</p> <p>Οργάνωση μαθητικών θεατρικών</p>

		<p>παραστάσεων (ομαδικές εργασίες για σκηνικά, χορό, μουσική κτλ.).</p> <p>Επισκέψεις σε αρχαία θέατρα (τοποθεσία, ηχητική, μέρη θεάτρου, σκηνική λειτουργία).</p>
<p><i>Ειδικότερα, με τη διδασκαλία της τραγωδίας επιδιώκεται οι μαθητές:</i></p> <p>να κατανοήσουν, διερευνώντας το μύθο, τις καταστάσεις, το στοχασμό, το ήθος και το λόγο, και να αξιολογήσουν την προσπάθεια των ηρώων να καταλάβουν ποια είναι η θέση τους μέσα στον κόσμο και πώς μπορούν να την αλλάξουν με τη δράση τους, καθώς και ποια είναι η σχέση τους με τους θεούς</p> <p>να συνειδητοποιήσουν πού οφείλεται</p>	<p><i>Ευριπίδη Ελένη</i></p> <p>.ιαφορετική εκδοχή του σχετικού με την Ελένη μύθου, ματαιότητα του πολέμου, επινοητικότητα με την οποία ο άνθρωπος ξεπερνά τα εμπόδια.</p>	<p>.ιαθεματικές εργασίες με θέμα: <i>Η Ελένη του μύθου και οι εκδοχές της στην αρχαία και τη σύγχρονη γραμματεία και τέχνη (π.χ. Ελένη του Ομήρου και του Ευριπίδη, Ελένης παλινωδία του Στησίχορου, Ελένης Εγκώμιον του Γοργία, Ελένη του Σεφέρη και Ελένη του Ρίτσου) (Γλώσσα, Λογοτεχνία, Εικαστικά).</i></p> <p>Χρήση του διαδικτύου για συγκέντρωση πληροφοριών σχετικών με κοινούς θεματικούς τόπους στην τραγωδία, στις έμμετρες μεσαιωνικές μυθιστορίες, στα δημοτικά τραγούδια, στα παραμύθια.</p>

90

<p>το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η τραγωδία, έξω από τα όρια τόπου, χρόνου, μόρφωσης</p>	<p>Συγκέντρωση ενημερωτικού υλικού και διοργάνωση συζητήσεων μέσα στην τάξη για διαχρονικά θέματα, όπως η ενοχή και η μοίρα στην αρχαιότητα και σήμερα, το κάλλος ως παράγοντας ιστορικής δράσης, η εμπλοκή του θείου στα ανθρώπινα</p> <p>Παρακολούθηση της θεατρικής</p>
--	--

	<p>παράστασης «Ελένη» (φεστιβάλ ή χρησιμοποίηση των πολυμέσων)</p>	
<p><i>Με τη διδασκαλία της κωμωδίας επιδιώκεται οι μαθητές:</i></p> <p>να συλλάβουν ή και να δημιουργήσουν μια κωμική κατάσταση με τη συνειδητή 'αγωγή του γέλιου' να αντιληφθούν και να χαρούν την ευτράπελη διάθεση των κειμένων, τα ευρήματα της παιχνιδιάρικης φαντασίας, της έντεχνης παρωδίας και του λεκτικού χιούμορ, το οποίο ασκεί, ωστόσο, καυστική κριτική στους θεσμούς της εποχής να διαπιστώσουν ότι οι ανθρωπίνι χαρακτήρες του Αριστοφάνη, η ατομικότητα και η ζωντάνια τους, η διάθεσή τους να απολαύσουν τη ζωή όπως είναι, θυμίζουν χαρακτηριστικές 'φιγούρες' του νεοελληνικού κόσμου να κατανοήσουν ότι η αριστοφανική κωμωδία με την πολυφωνία, τη διακωμώδηση γνωστών προσώπων της αθηναϊκής κοινωνίας, το θόρυβο που δημιουργεί στη σκηνή, τα τολμηρά λογοπαίγνια και υπονοούμενα επιβιώνει σε σύγχρονα λαϊκά δρώμενα και θεατρικά είδη να αντιληφθούν την ιδιαιτερότητα του λαϊκού λόγου, που αντιτίθεται στον λόγο της εξουσίας και προβάλλει την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα μελετώντας (όσο το επιτρέπει η μετάφραση) τη γλώσσα της κωμωδίας.</p>	<p><i>Αριστοφάνη Όρνιθες</i></p> <p>.ιαφυγή των ανθρώπων από τις δυσκολίες του κόσμου στο βασίλειο του παραμυθιού, ίδρυση της πόλης των πουλιών μεταξύ ουρανού και γης, μεταξύ θεών και ανθρώπων (Νεφελοκοκκυγία).</p> <p><i>Συνολικά 30 διδακτ. ώρες μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου (τραγωδία ή κωμωδία κατ' επιλογήν των διδασκόντων)</i></p>	<p>Επίσκεψη σε θεατρικά μουσεία για ενημέρωση πάνω σε σημαντικές παραστάσεις αρχαίας κωμωδίας (π.χ. <i>Όρνιθες</i> Θεάτρου Τέχνης κ.ά.).</p> <p>.ημιουργία φακέλου με υλικό από τον τύπο, φωτογραφικές εκθέσεις, σκηνογραφίες, γελοιογραφίες κ.ά. για τον κοινωνικό-σατιρικό χαρακτήρα της κωμωδίας και διοργάνωση συζήτησης με θέμα τη φύση της κωμωδίας ως θεάματος ψυχαγωγικού και διδακτικού.</p> <p><i>Γλωσσικές ασκήσεις / παίγνια μέσα στην τάξη για την κατανόηση της ιδιαίτερης γλώσσας και του ύφους της κωμωδίας και συσχετισμοί με σύγχρονα κωμικά στοιχεία (λεκτικό χιούμορ, σάτιρα της καθημερινότητας, αστεϊσμοί, παιχνίδια με τη σύνθεση των ονομάτων) (Γλώσσα).</i></p> <p>Εργασίες και δραστηριότητες με θέμα την ειρηνική συνύπαρξη όλων των όντων της φύσης, όπως υποβάλλεται μέσα από τη συνύπαρξη των πουλιών με τους θεούς και τους ανθρώπους, καθώς και με το θέμα της ουτοπίας (καταφυγή σε φανταστικούς κόσμους).</p>

Φιλοσοφικά κείμενα		
<p><i>Με τη διδασκαλία του Ανθολογίου φιλοσοφικών κειμένων επιδιώκεται οι μαθητές:</i></p> <p>να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για την ιστορία της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφικής σκέψης και να προβληματιστούν γύρω από τα ζητήματα που αυτή έθεσε σε σχέση με τον κόσμο και τον άνθρωπο</p> <p>να βοηθηθούν μέσα από τη γνωριμία τους με το φιλοσοφικό λόγο στην κατανόηση του αρχαίου ελληνικού κόσμου, αλλά και την επίδραση που άσκησε στη νεότερη εποχή</p> <p>να μάθουν να οργανώνουν λογικά τη σκέψη τους και να χρησιμοποιούν τεκμηριωμένα και λογικά</p>	<p><i>Ανθολόγιο φιλοσοφικών κειμένων</i></p> <p>Ανθολόγιο αρχαίων ελληνικών φιλοσοφικών κειμένων, τα οποία θα αντληθούν από τους Προσωκρατικούς Φιλοσόφους, τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και τους φιλοσόφους της ύστερης ελληνικής αρχαιότητας. Τα κείμενα θα προάγουν τη θεμελίωση ενός σύγχρονου προβληματισμού γύρω από θέματα ηθικής, κοινωνικής και πολιτικής φιλοσοφίας</p>	<p><i>Σύνθεση εποπτικών πινάκων με χρήση Η/Υ για τις περιόδους της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας (πρώιμη, κλασική και ύστερη) και τους αντιπροσωπευτικότερους φιλοσόφους (Πληροφορική, Ιστορία).</i></p> <p>Οργάνωση συζητήσεων φιλοσοφικής επιχειρηματολογίας με θέμα τη σύγκριση και αξιολόγηση των ποικίλων κοσμολογικών, ηθικών και πολιτικών θέσεων των αρχαίων φιλοσόφων.</p> <p><i>.ιαθεματικές ομαδικές εργασίες για την αναζήτηση των επιδράσεων του αρχαίου ελληνικού στοχασμού στην εξέλιξη της νεότερης ευρωπαϊκής φιλοσοφίας, τέχνης και επιστήμης (Ιστορία, Αισθητική αγωγή).</i></p> <p>Επισήμανση των κεντρικών θέσεων των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων για τον κόσμο,</p>

91

<p>επιχειρήματα για τη θεμελίωσή της</p> <p>να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα και τη διαλεκτικότητα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφικής σκέψης</p>	<p><i>Συνολικά 25 διδ. ώρες από την 1η Μαρτίου κ.ε.</i></p>	<p>τον άνθρωπο και τον πολιτισμό και συσχετισμοί με σύγχρονους προβληματισμούς.</p>
---	---	---

Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Ευριπίδου Ελένη

Θέμα: *Γυναικεία πρόσωπα σε πρωταγωνιστικό ρόλο.* Οργάνωση ατομικών ή ομαδικών εργασιών σχετικά με σημαντικούς γυναικείους χαρακτήρες που σκιαγραφούνται στην ελληνική Μυθολογία, σε όλες τις περιόδους της ελληνικής

ιστορίας καθώς και σε έργα της νεοελληνικής και της ξένης λογοτεχνίας. Συλλογή βιογραφικών στοιχείων, εικαστικών αναπαραστάσεων, συζήτηση για τον ρόλο κάθε προσώπου στην πλοκή του μύθου ή της ιστορίας, σύνθεση κειμενικού και άλλου υλικού για την ανάδειξη των πολλαπλών όψεων της προσωπικότητας των ηρωίδων. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Πολιτισμός, Μεταβολή, Ειρήνη-Πόλεμος κ.ά. *Προεκτάσεις* στην Ιστορία, Λογοτεχνία, Εικαστικά.

Θέμα: *Συζυγική πίστη και τιμή στην ελληνική κοινωνία.* Συλλογή στοιχείων από την ελληνική Μυθολογία, την Ιστορία, τη Λογοτεχνία, τα Θρησκευτικά, την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή για τη σύνθεση σχετικού φακέλου εργασίας. Αναζήτηση σε έντυπους και ηλεκτρονικούς καταλόγους ή συλλογές εικαστικών αναπαραστάσεων του θέματος αυτού στην ελληνική κοινωνία, παλαιά και σύγχρονη. Εντοπισμός σκηνών συζυγικής πίστης ή/και απιστίας σε κείμενα της αρχαίας και νεότερης ελληνικής γραμματείας: α. *Οδύσσεια/ Ιλιάδα*, Ευριπίδη *Άλκηστις*, *Μήδεια*, *Φαίδρα*, *Αισχύλου Ορέστεια*. β. *Το γιοφύρι της Άρτας*, Κ. Κρυστάλλη *Το κέντημα του μαντηλιού*, *Ερωτόκριτος/ Αρετούσα*, Κ. Θεοτόκη *Η τιμή και το χρήμα*. Συγκριτική παρουσίαση και σχολιασμός της μεταλλαγής στις κοινωνικές αντιλήψεις για το θέμα αυτό. Συγκέντρωση και έκθεση δημοσιογραφικού υλικού καθώς και οργάνωση συζήτησης για σύγχρονα φαινόμενα βεντέτας εξαιτίας συζυγικής απιστίας). *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Όνομα-Σώμα, Άγνοια-Γνώση, Αλήθεια-Ψεύδος κ.ά. *Προεκτάσεις* στην Ιστορία, Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή.

Θέμα: *Ο ξενιτεμός των Ελλήνων διαχρονικά.* Συλλογή στοιχείων από τον χώρο της Ιστορίας, της Λογοτεχνίας, της λαϊκής παράδοσης και σύνθεση σχετικών ατομικών ή ομαδικών εργασιών. Ενημέρωση, συγκέντρωση στατιστικών και δημογραφικών στοιχείων για τη συχνότητα του φαινομένου στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Κατάρτιση συσχετικών πινάκων. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Πολιτισμός, Μεταβολή, Άτομο-Κοινωνία, Ζωή-Θάνατος κ.ά. *Προεκτάσεις* στην Ιστορία, Λογοτεχνία, Μαθηματικά.

Αριστοφάνους Όρνιθες

Θέμα: *Εκούσια και ακούσια μετανάστευση: .ιαχρονική τάση των ανθρώπων να εγκαταλείπουν τον τόπο τους, όταν οι κοινωνικές συνθήκες το επιβάλλουν.* Ανάληψη ατομικών ή ομαδικών, σχετικών με το θέμα, εργασιών με συλλογή στοιχείων από τον χώρο της Αρχαίας Ιστορίας, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, της Λογοτεχνίας, της Αισθητικής Αγωγής κ.ά. Συγκριτική παρουσίαση και ερμηνεία στοιχείων για τη μετανάστευση που περιέχονται στα έργα *Αριστοφάνη Όρνιθες*, Μ. Ιορδανίδου *Σαν τα τρελά πουλιά*, Σ. .ημητρίου *Σαν τα χελιδόνια*, *λέλε μου* κ.ά. Οργάνωση μέσα στην τάξη, με δύο αντίπαλες ομάδες, διαλογικής αντιπαράθεσης επιχειρημάτων σχετικά με την ανάγκη ή τη δυνατότητα φυγής από την πραγματικότητα. Συγκέντρωση πληροφοριών για τη σημασία και την ιστορική εξέλιξη της έννοιας της ουτοπίας. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Πολιτισμός, Μεταβολή, Άτομο-Κοινωνία, Πραγματικότητα-Φαντασία, .ικαιοσύνη κ.ά. *Προεκτάσεις* στην Ιστορία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Λογοτεχνία, Αισθητική Αγωγή.

Θέμα: *Άνθρωπος και φύση. Συμβίωση των ανθρώπων με τα πουλιά. Είδη πουλιών.* Οργάνωση ατομικών ή ομαδικών εργασιών πάνω στη στενή σύνδεση

του ανθρώπου με τα άλλα πλάσματα της φύσης από τη σκοπιά της Περιβαλλοντικής Αγωγής, της Λογοτεχνίας, της λαϊκής παράδοσης κ.ά. Συλλογή στοιχείων από τις σχετικές φυσικές επιστήμες και οργάνωση συζητήσεων με οικολογικές προεκτάσεις. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Πολιτισμός, Άτομο-Κοινωνία, Πραγματικότητα-Φαντασία, Ικαιοσύνη, Θεός-Άνθρωπος κ.ά. *Προεκτάσεις* στη Λογοτεχνία, Περιβαλλοντική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή.

Φιλοσοφικά κείμενα

Θέμα: Η αλληλεπίδραση φιλοσοφικού στοχασμού και ιστορικοπολιτικών γεγονότων. Εκπόνηση εργασιών που διερευνούν την αλληλεπίδραση μεταξύ φιλοσοφικών θεωριών και του ιστορικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αυτές διατυπώθηκαν, σε διάφορες περιόδους της αρχαίας ελληνικής ιστορίας. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Πολιτισμός, Άτομο-Κοινωνία, Κόσμος-Άνθρωπος κ.ά. *Προεκτάσεις* στην Ιστορία.

Θέμα: Έκφραση του φιλοσοφικού λόγου με λογικά και πειστικά επιχειρήματα. Εκπόνηση εργασιών που διερευνούν τη φύση των αρχαίων ελληνικών φιλοσοφικών κειμένων ως προτύπων παραγωγής λόγου τεκμηριωμένου και καλλιεργημένου. Επίσης εκπόνηση εργασιών πάνω σε έργα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας που αφορμώνται από φιλοσοφικά θέματα της αρχαίας Ελλάδας. (λ.χ. Κ. Βάρναλη *Η απολογία του Σωκράτη*). *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Λόγος, Γνώση, Αλήθεια, Τέχνη κ.ά. *Προεκτάσεις* στη Γλώσσα, Λογοτεχνία.

Θέμα: Στενή σύνδεση φιλοσοφίας και επιστήμης στην Αρχαία Ελλάδα. Σύνταξη εργασιών με θέμα φιλοσόφους

92

που διακρίθηκαν (και) για τη διατύπωση επιστημονικών θεωριών και αξιωμάτων. Συγκέντρωση πληροφοριών από άλλα μαθήματα (π.χ. Μαθηματικά: θεώρημα του Θαλή, Πυθαγόρειο θεώρημα. Φυσική: νόμος του Αρχιμήδη, ατομική θεωρία Λεύκιππου και Δημόκριτου, παράδοξα του Ζήνωνα κ.ά.). Σύντομη παρουσίαση των συγκεκριμένων επιστημονικών και φιλοσοφικών θεωριών. Ίερεύνηση και συνειδητοποίηση της αλληλεπίδρασης της φιλοσοφίας και των θετικών επιστημών. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Γνώση, Επιστήμη, Νόμος, Κόσμος-Άνθρωπος κ.ά. *Προεκτάσεις* στα Μαθηματικά, Φυσική, Ιστορία.

Θέμα: Συγγένεια κάποιων κλάδων της φιλοσοφίας, όπως η Οντολογία και η Ηθική, με τα Θρησκευτικά. Σύνταξη εργασιών που διερευνούν ζητήματα σχετικά με τον άνθρωπο και τη ζωή, τα οποία οι ανθρώπινες κοινωνίες προσεγγίζουν από θεολογική ή φιλοσοφική σκοπιά. *Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:* Κόσμος-Άνθρωπος, Αλήθεια, Γνώση, Θεός-Άνθρωπος κ.ά. *Προεκτάσεις* στα Θρησκευτικά.

3. Γενικές αρχές οργάνωσης και μεθόδου διδασκαλίας

Η μέθοδος διδασκαλίας, για να επικοινωνήσουν οι μαθητές με την πνευματική δημιουργία των αρχαίων ελλήνων συγγραφέων, είναι

- να ασκείται η ικανότητα για κριτική αφομοίωση και αξιολογική αποτίμηση των γνώσεων,

- να διευκολύνονται οι μαθητές να ανακαλύψουν τους τρόπους/δρόμους για να φθάσουν σε προσωπική επικοινωνία με τα κείμενα και σε αισθητική απόλαυση του περιεχομένου τους,
- να ασκηθούν να ερμηνεύουν τα αρχαία κείμενα μέσα στο κοινωνικό-πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής τους και στη συνέχεια να επιχειρείται διαχρονική εκτίμησή τους, ώστε να αποφεύγονται ανεπίτρεπτοι αναχρονισμοί,
- να στηρίζεται η επικοινωνία των μαθητών με το κείμενο στο 'τί', δηλ. στην ουσία του περιεχομένου, και στο 'πώς', δηλ. στην καλλιτεχνική μορφή, και μάλιστα στη σύζευξή τους,
- να προσαρμόζεται συνεχώς στις απαιτήσεις της κάθε διδακτικής ενότητας κρατώντας το νήμα των διδακτικών στόχων, που οδηγεί με ασφάλεια προς την επίτευξη του τελικού σκοπού.

Ειδικότερα:

Κείμενα Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση:

Στο Γυμνάσιο, σ' αυτή τη βαθμίδα υποχρεωτικής εκπαίδευσης, η προσέγγιση των κειμένων παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα ότι γίνεται σε σημαντικό βαθμό με τη βοήθεια ενδιαμέσου που είναι η μετάφραση στη νεοελληνική γλώσσα, γεγονός το οποίο διευκολύνει, βέβαια, τη διδακτική διαδικασία, καθώς παραμερίζεται το γλωσσικό εμπόδιο, αλλά απαιτεί ταυτόχρονα συνεχή αναφορά στο χρόνο γραφής του συγκεκριμένου κάθε φορά κειμένου και ένταξή του στο πλαίσιο δημιουργίας του. Έχει μεγάλη σημασία το γεγονός ότι το μεταφρασμένο κείμενο είναι νέο κείμενο το οποίο έχει το δικό του δημιουργό με τη δική του ερμηνευτική εκδοχή, το δικό του κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο και τους δικούς του αποδέκτες -και από την άποψη αυτή αποτελεί σύγκλιση δύο πολιτισμών, του αρχαιοελληνικού και του νεοελληνικού.

.εδομένου ότι η διδασκαλία της Α.Ε. Γρ. από μετάφραση δεν μπορεί να αξιοποιήσει τη γλώσσα των κειμένων που αποτελεί καθεαυτή κομμάτι πολιτισμού, πρέπει να εκμεταλλευτεί το εξαιρετικά σημαντικό πλεονέκτημα της αναστροφής/ενασχόλησης με πολύ περισσότερα κείμενα και της απρόσκοπτης επικοινωνίας με τους δημιουργούς έργων μεγάλης λογοτεχνικής και, επομένως, μορφωτικής αξίας.

Επίσης η διδασκαλία του κειμένου από μετάφραση μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικό μέσο επαφής με ποικίλα σχετικά θέματα από διαφορετικά γνωστικά πεδία [π.χ. το φιλοσοφικό θέμα της *Απολογίας* του Σωκράτη μπορεί να συνδεθεί με την *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή* (απονομή της δικαιοσύνης), τα *Θρησκευτικά* (προβληματισμός γύρω από το θέμα του θανάτου), την *Αισθητική Αγωγή* (ζωγραφική αναπαράσταση του θέματος)] και να ανοίξει έτσι το δρόμο σε μια πολύπλευρη προσέγγιση της εποχής, στην οποία αυτό ανήκει, με προεκτάσεις και προς τη σύγχρονη εποχή.

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (πρωτότυπο)

Η οργάνωση της γλωσσικής διδασκαλίας στηρίζεται σε μια πλατεία αντίληψη για τη γλώσσα, που υπαγορεύει μια συνολική και πολυεπίπεδη προσέγγιση του αρχαιοελληνικού λόγου. Σύμφωνα με αυτή επιδιώκεται να γνωρίσει ο μαθητής

ικανοποιητικά τα βασικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής, με παράλληλη άσκηση σε τρία επίπεδα:

στο επίπεδο του γλωσσικού συστήματος (γραμματικής και συντακτικού)

στο σημασιολογικό επίπεδο (λεξιλόγιο)

στο επίπεδο της πρόσληψης του κειμένου (οργανωμένος λόγος).

Οι στόχοι αυτοί εξυπηρετούνται ευχερέστερα μέσω μιας διαθεματικού τύπου προσέγγισης του κειμένου, που το εντάσσει σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς και σύνδεσης με άλλα προσφερόμενα για τον σκοπό αυτό γνωστικά αντικείμενα.

Αξιοποιώντας αναλογικά την εμπειρία από τη διδασκαλία των ομιλούμενων γλωσσών, δε διδάσκουμε τα γλωσσικά στοιχεία αυτόνομα και ανεξάρτητα από το γλωσσικό τους περιβάλλον (παρά μόνο προς στιγμήν), αλλά ενταγμένα σε συγκεκριμένη μονάδα του λόγου (πρόταση, παράγραφο, μικροκείμενο).

Η διδασκαλία γραμματικής και συντακτικού προχωρεί παράλληλα και συνδυαστικά, ώστε μαζί με το σχηματισμό ενός γραμματικού τύπου να συνειδητοποιείται και η συντακτική λειτουργία του.

Η διδασκαλία προχωρεί από τα συχνότερα και απλούστερα φαινόμενα προς τα σπανιότερα και δυσκολότερα, κατά σπειροειδή διάταξη της ύλης. Είναι όμως ανάγκη να εξοικειωθούν οι μαθητές από την αρχή με ιδιαίτερους σχηματισμούς της αρχαίας ελληνικής (δοτική πτώση, απαρέμφατο, μετοχή, τόνοι, πνεύματα, αύξηση, αναδιπλασιασμός κ.ά.), για να μπορούν να κατανοούν κείμενα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Παράλληλα και συμπληρωματικά προς την κάθετη διάταξη των φαινομένων, προβλέπονται και οριζόντιες διασυνδέσεις των γλωσσικών στοιχείων, ώστε να προβάλλει εναργέστερα η λειτουργία τους στο λόγο αλλά και η μεταξύ τους σχέση.

Ιδιαίτερα αξιοποιείται η γνώση των βασικών γραμματικών/συντακτικών κατηγοριών της νέας ελληνικής για τη διδασκαλία των αντίστοιχων της αρχαίας. Η πορεία αυτή από τη συγχρονία στη διαχρονία, και όχι αντίστροφα, είναι αποτελεσματικότερη και ασφαλέστερη.

Στο σημασιολογικό επίπεδο, με την αναλυτική διδασκαλία του ετυμολογικού της αρχαίας ελληνικής, επιδιώκεται συστηματικά η ετυμολογική σύνδεση της νέας με την αρχαία ελληνική και ο σχηματισμός οικογενειών ετυμολογικά συγγενών λέξεων με προοπτική να συνειδητοποιηθεί η σημασία των λέξεων και να διευρυνθεί ο γλωσσικός ορίζοντας των μαθητών

Τέλος, η συνολική μύηση των μαθητών στον αρχαίο λόγο συνδυάζεται πάντοτε με την άσκησή τους στη γλωσσική κατανόηση απλών κειμένων. Έδομένου ότι το νόημα δε βρίσκεται στη μεμονωμένη λέξη ή φράση, στρέφουμε συστηματικά την προσοχή των μαθητών όχι σε ανεξάρτητες λέξεις ή τύπους αλλά σε οργανωμένο λόγο και τους ασκούμε στη γλωσσική κατανόησή του.

Η πρωτοβάθμια αυτή κατανόηση συμπληρώνεται και ολοκληρώνεται με τη μετάφραση, η οποία είναι σύνθετη πνευματική/γλωσσική άσκηση, κατά την οποία δεν μεταγλωττίζεται τυπικά το αρχαίο κείμενο, αλλά αναζητούνται οι νοηματικά ισοδύναμες εκφράσεις της νέας ελληνικής, για να αποδώσει το νόημα και το χρώμα του αρχαίου λόγου.

Γενικά, μολονότι είναι σαφής ο σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας, να κατακτήσουν οι μαθητές το εκφραστικό όργανο των αρχαίων ελλήνων, όλα τα στοιχεία του γλωσσικού υλικού (φράσεις, λέξεις, δομές, κείμενα) προσφέρονται με ποικίλη εικαστική και πολιτιστική στήριξη, ώστε να παραπέμπουν στον αρχαιοελληνικό κόσμο και πολιτισμό και να προσελκύεται έτσι το ενδιαφέρον των μαθητών και για τον αρχαιοελληνικό λόγο, φορέα αυτού του πολιτισμού.

Επιπλέον, από το αρχαίο ελληνικό κείμενο ξεκινούν γέφυρες επικοινωνίας προς άλλα πεδία γνώσης, οι οποίες αναδεικνύουν τον πλούτο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και τη λειτουργικότητα πολλών στοιχείων του ως προς την κατανόηση του ανθρώπινου πολιτισμού γενικά.

4. Αξιολόγηση

Γενικά, ο τρόπος αξιολόγησης του μαθήματος, μέσα στο σχολείο, πρέπει να στοχεύει στην αποτίμηση της προσωπικής στάσης των μαθητών απέναντι στα κείμενα, της επικοινωνίας τους με τα περιεχόμενα και τα συμφραζόμενα των κειμένων, της κριτικής τοποθέτησής τους απέναντι σε τιθέμενα ερωτήματα αλλά και της αρχαιογνωσίας τους και του βαθμού κατάκτησης της γλώσσας.

Αναλυτικότερα:

οι ερωτήσεις αξιολόγησης βρίσκονται σε αντιστοιχία με τους διδακτικούς στόχους και τη μέθοδο διδασκαλίας και εντάσσονται οργανικά στη διδακτική διαδικασία την οποία ανατροφοδοτούν, ώστε να είναι αποτελεσματικότερη

στο μάθημα της Α.Ε. Γρ., δεδομένου ότι ένα λογοτεχνικό κείμενο επιδέχεται πολλαπλές ερμηνευτικές αναγνώσεις και διδακτικές προσεγγίσεις, χρησιμοποιείται ποικιλία ερωτήσεων

η ποικιλία και η διαβάθμιση των ερωτήσεων επιτρέπει τον ευρύτερο και ουσιαστικότερο έλεγχο των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας με βάση τις αποκτηθείσες γνώσεις των μαθητών

η συγκέντρωση και επεξεργασία του υλικού για την εκπόνηση θεματικών και συνθετικών δημιουργικών εργασιών συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των διδακτικών ενοτήτων, οι οποίες αναφέρονται σ' αυτές

στους μαθητές ανατίθενται διαθεματικού τύπου εργασίες, οι οποίες αφορμώνται από το κείμενο και το συσχετίζουν με άλλα γνωστικά αντικείμενα αναδεικνύοντας ενδιαφέρουσες πτυχές τους.

Ειδικότερα κατά διδακτική δραστηριότητα, ενδείκνυται να χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθοι τρόποι αξιολόγησης:

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Η αξιολόγηση στο πλαίσιο του μαθήματος αποβλέπει στην εκτίμηση του βαθμού κατανόησης του κειμένου, επικοινωνίας του μαθητή με αυτό και εξοικείωσής του τόσο με τον κόσμο και τον πολιτισμό που προβάλλουν, όσο και με τον τρόπο που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση, για την ανάδειξη των στοιχείων που χαρακτηρίζουν αυτό τον κόσμο και συνθέτουν αυτό τον πολιτισμό.

Επομένως, χρησιμοποιούνται ερωτήσεις σύντομης ή εκτενέστερης απάντησης, όταν ελέγχεται πληροφοριακό υλικό. *Οι ερωτήσεις αφορούν το γραμματειακό είδος, το περιεχόμενο του κειμένου, τη δομή του κειμένου, χαρακτηρισμούς*

προσώπων, συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων του πολιτισμού, κ.ά. (βλ. διάταγμα).

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (πρωτότυπο)

Για τον έλεγχο της γλωσσικής κατάρτισης των μαθητών του Γυμνασίου οι ερωτήσεις-ασκήσεις αξιολόγησης πρέπει να καλύπτουν όλα τα επίπεδα της γλωσσικής διδασκαλίας, δηλαδή τη γνώση γραμματικής και συντακτικού, την κατάκτηση του λεξιλογίου και την ικανότητα κατανόησης κειμένου. Έτσι απαιτούνται τρεις κατηγορίες ασκήσεων:

α) Για τη γνώση της γραμματικής και του συντακτικού, αντικειμενικού τύπου:

- πολλαπλής επιλογής διαφόρων τύπων, συμπλήρωσης κενών – αντιστοίχισης, διάζευξης κ.ά.

- μετασχηματισμού φράσεων ή ολόκληρων προτάσεων (από τον ένα αριθμό στον άλλο)

β) Για την κατάκτηση του σημασιολογικού επιπέδου της γλώσσας:

- αναγνώρισης της σημασίας των λέξεων από τα συμφραζόμενα

- κυριολεξίας ή μεταφορικής χρήσης της κατάλληλης λέξης σε προτάσεις που κατασκευάζουν οι μαθητές ή που τους δίνονται

- αντιστοίχισης λέξεων ως προς τη σημασία ή το γραμματικό τύπο

- ετυμολογίας: δημιουργίας οικογενειών ομόρριζων λέξεων, παραγωγής, σύνθεσης ή ανάλυσης λέξεων στα

συνθετικά τους μέρη

γ) Για την κατανόηση του περιεχομένου των κειμένων:

- ανοικτού ή κλειστού τύπου, κατά περίπτωση, που απαιτούν μια προσωπική στάση ή εκτίμηση του μαθητή για το θέμα του κειμένου, τη δράση ή τη στάση των προσώπων και τα περιγραφόμενα στοιχεία (σε όλες τις τάξεις)

- ανάγνωσης σύντομων παράλληλων κειμένων του ίδιου ή άλλων συγγραφέων για απλές επισημάνσεις, ανάλογες με την ηλικία των μαθητών και συμβατές με τους σκοπούς της γλωσσικής διδασκαλίας (στη Β΄ και Γ΄ τάξη)

- μετάφρασης ενός τμήματος διδαγμένου κειμένου στη Γ΄ τάξη.

5. Απαιτούμενο διδακτικό Υλικό

Βιβλίο του μαθητή

Βιβλίο καθηγητή

Βιβλία αναφοράς : Γραμματική και Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής για σχολική χρήση, Συνοπτική Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας.

Συμπληρωματικό διδακτικό υλικό :CD-ROM, χάρτες, βιντεοταινίες, φωτογραφικό υλικό.

Προδιαγραφές βιβλίων και λοιπού διδακτικού υλικού

α. Αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία (από το πρωτότυπο)

Για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο Γυμνάσιο θα συγγραφούν τέσσερα βιβλία. Ένα βιβλίο με τίτλο «Αρριανού Αλεξάνδρου Ανάβαση για τη Γ΄

Γυμνασίου και άλλα τρία βιβλία, ένα για κάθε Τάξη (Α,Β,Γ), με τίτλο *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα*. Και τα τρία βιβλία αποτελούν ενιαίο σύνολο, που διαπνέεται από την ίδια αντίληψη για τη γλώσσα και τη διδασκαλία της και θα πρέπει να γραφούν από τον ίδιο συγγραφέα ή την ίδια συγγραφική ομάδα, ώστε να εξασφαλιστεί η ενότητα στην οργάνωση της γλωσσικής διδασκαλίας και η συνέχεια και συνοχή της διδακτέας ύλης.

Το γλωσσικό υλικό οργανώνεται σε διδακτικές ενότητες που περιέχουν οπωσδήποτε κείμενο, λεξιλόγιο, στοιχεία γραμματικής, συντακτικού και ποικίλες ασκήσεις:

Κάθε βιβλίο περιλαμβάνει:

α) 16 έως 18 ενότητες για κάθε τάξη (Α΄, Β΄, Γ)

β) Ειδικότερα για την Γ΄ τάξη προβλέπονται δύο βιβλία. Το ένα περιλαμβάνει 10 έως 12 ενότητες γλωσσικής διδασκαλίας για το Α΄ και Β΄ τρίμηνο και το δεύτερο 4-6 ενότητες ερμηνείας συνεχούς κειμένου (από το πρωτότυπο) για το Γ΄ τρίμηνο. Οι ενότητες του Γ΄ τριμήνου περιέχουν αποσπάσματα από την Αλεξάνδρου Ανάβαση του Αρριανού, τα οποία προβάλλουν την εκστρατεία και την προσωπικότητα του Αλεξάνδρου.

Τα κείμενα των διδακτικών ενοτήτων μπορεί να διαρθρώνονται σε θεματικές ενότητες που παραπέμπουν τους μαθητές σε πραγματικές καταστάσεις του αρχαίου ελληνικού βίου και πολιτισμού.

Η οργάνωση και διάταξη της ύλης μέσα σε κάθε διδακτική ενότητα δεν είναι αυστηρά καθορισμένη από το ..Ε.Π.Π.Σ. Υπάρχουν πολλά περιθώρια πρωτοβουλίας των συγγραφέων, ανάλογα με την εκπαιδευτική πείρα και την επινοητικότητα τους. Το ίδιο ισχύει και για την κλιμάκωση και την προοδευτική διδασκαλία των βασικών στοιχείων της γλώσσας στο εσωτερικό μιας Τάξης ή και στο σύνολο των τριών Τάξεων. Γι΄ αυτό και υπάρχει δυνατότητα περιορισμένων μετακινήσεων τμημάτων της διδακτέας ύλης, πιθανής σύμπτυξης ή ανάπτυξης τους, αν αυτό κριθεί απαραίτητο και αποτελεσματικότερο από τους συγγραφείς.

Κάθε ενότητα διαρθρώνεται κατά τρόπο που να διακρίνονται ο στόχος της, το βασικό της θέμα και η διδακτική πορεία που θα πρέπει να ακολουθηθεί κατά την επεξεργασία της.

Αναλυτικότερα, κάθε διδακτική ενότητα γλωσσικής διδασκαλίας θα πρέπει να έχει τρία μέρη:

Το Α΄ μέρος περιλαμβάνει:

- Κείμενο με τίτλο ελκυστικό και ενδιαφέροντα.
- Μικρή εισαγωγή ή ενημερωτικό σημείωμα για το διδασκόμενο κείμενο (αυτούσιο ή διασκευασμένο).
- Σχόλια γλωσσικά ή ερμηνεύματα απαραίτητα για την κατανόηση του κειμένου.
- Ερωτήσεις που κατευθύνουν συγκεκριμένα τον μαθητή στην κατανόηση του περιεχομένου του κειμένου.

Το Β΄ μέρος περιλαμβάνει:

- Στοιχεία του ετυμολογικού της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

- Λεξιλογικά-σημασιολογικά στοιχεία, τα οποία εκτός από τη σημασία των λέξεων επισημαίνουν βασικές οικογένειες λέξεων της αρχαίας ελληνικής ή συνδέουν ετυμολογικά λέξεις της νέας ελληνικής με τις αντίστοιχες ρίζες-λέξεις της αρχαίας.

Το Γ΄ μέρος περιλαμβάνει:

- Φράσεις-προτάσεις ή παραγράφους, που μπορεί να χρησιμεύσουν ως αφετηρία για τη διδασκαλία ενός γραμματικού ή συντακτικού φαινομένου, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που το κείμενο της ενότητας δεν προσφέρεται γι' αυτό τον σκοπό.

- Συστηματική διδασκαλία βασικών στοιχείων της Γραμματικής και του Συντακτικού, με βάση χαρακτηριστικά παραδείγματα αλλά κυρίως παραστατικά διαγράμματα και πίνακες, μερικούς ή γενικούς. Πολύ χρήσιμος κρίνεται ο συσχετισμός με τα αντίστοιχα φαινόμενα της νέας ελληνικής, όπου αυτό είναι δυνατό.

- Ποικίλες ασκήσεις κυρίως αντικειμενικού τύπου (πολλαπλής επιλογής, μετασχηματιστικές, συμπλήρωσης κενών, αντιστοίχισης κ.ά.) για την κατανόηση και εμπέδωση των διδασκόμενων γλωσσικών στοιχείων.

Το *επίμετρο* στο τέλος κάθε βιβλίου περιλαμβάνει μικρά παράλληλα κείμενα, επιλεγμένα κατά την κρίση των συγγραφέων, πολύ χρήσιμα για σύντομες ασκήσεις συγκριτικής ανάγνωσης και κατανόησης κειμένου. Τα κείμενα αυτά μπορεί να συνοδεύονται από σύντομο γλωσσικό ή ερμηνευτικό σχολιασμό για την καλύτερη αξιοποίησή τους.

Το βιβλίο περιέχει πλούσιο εικαστικό υλικό από τον αρχαιοελληνικό κόσμο, καθώς και χαρακτηριστικές επιγραμματικές φράσεις, ρητά ή γνωμικά, που αισθητοποιούν το πνεύμα και το ήθος των αρχαίων Ελλήνων.

Η ύλη κάθε βιβλίου αλλά και των τριών βιβλίων στο σύνολό τους αναπτύσσεται κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται η σύνδεση των επιμέρους ενοτήτων, αλλά και η συνέχεια και ολοκλήρωσή της, κατά το δυνατό, και στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου. Άλλωστε συμπλήρωση και εμπέδωσή της προβλέπεται για την Α΄ Λυκείου.

Κάθε βιβλίο θα πρέπει να έχει Λεξιλογικό Ευρετήριο για το σύνολο του γλωσσικού υλικού του βιβλίου, Συγκεντρωτικούς Πίνακες Γραμματικής και Συντακτικού για τα στοιχεία που διδάχτηκαν με το οικείο βιβλίο και Αναλυτικό Πίνακα Περιεχομένων.

Τέλος, η έκταση κάθε βιβλίου θα είναι 130-150 σελ. για την Α΄ και τη Β΄ τάξη και 160-180 για τη Γ΄ τάξη, εκτός της εικονογράφησης και των πινάκων της Γραμματικής και του Συντακτικού.

β. Αρχαία ελληνική γραμματεία (από μετάφραση)

Η διδασκαλία της Α.Ε.Γρ. στο γυμνάσιο επιδιώκει οι μαθητές αυτής της βαθμίδας υποχρεωτικής εκπαίδευσης να γνωρίσουν την πνευματική δημιουργία των αρχαίων Ελλήνων, όπως αυτή παραδίδεται σε κείμενα διαφόρων εποχών (από τα ομηρικά χρόνια ως την ύστατη αρχαιότητα) και των κυριότερων γραμματειακών ειδών –όσο, φυσικά, το επιτρέπει ο εξαιρετικά περιορισμένος χρόνος διδασκαλίας.

Η προσέγγιση αυτή παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα ότι γίνεται με τη βοήθεια ενδιαμέσου -που είναι η μετάφραση των κειμένων στη νεοελληνική δημοτική γλώσσα-, γεγονός το οποίο διευκολύνει, βέβαια, τη διδακτική διαδικασία παραμερίζοντας το γλωσσικό εμπόδιο, αλλά απαιτεί συνεχή αναφορά στον χρόνο γραφής του συγκεκριμένου κάθε φορά κειμένου και ένταξή του στο πλαίσιο δημιουργίας του. .στόσο, επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι το μεταφρασμένο κείμενο είναι νέο κείμενο, το οποίο έχει το δικό του δημιουργό με τη δική του ερμηνευτική εκδοχή, το δικό του κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο και τους δικούς του αποδέκτες -και από την άποψη αυτή αποτελεί μια ακόμη σύνδεση δυο περιόδων πολιτισμού, της αρχαιοελληνικής και της νεοελληνικής. Η παράμετρος αυτή όχι μόνο δεν μπορεί να αγνοηθεί, αλλά λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στον προσδιορισμό των επιμέρους σκοπών του μαθήματος και στην ερμηνευτική προσέγγιση του μεταφρασμένου κειμένου.

Η επιλογή των κειμένων και η κατανομή τους στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου είναι κεφαλαιώδους σημασίας και, επομένως, διέπεται από ορισμένες αρχές και στηρίζεται σε κάποια κριτήρια.

Βασικές αρχές είναι:

Η πρόσληψη, μέσω των κειμένων και στο βαθμό που αυτό είναι δυνατόν, της ουσίας του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, του οποίου συνέχεια είναι ο νεοελληνικός πολιτισμός και ο οποίος αποτέλεσε τη βάση για τη διαμόρφωση του ελληνορωμαϊκού και του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού.

Η ανάδειξη σημαντικών στιγμών της αρχαίας πολιτισμικής δραστηριότητας και η *επισήμανση των κύριων σημείων* για τη δημιουργία μιας εικόνας κατά το δυνατόν σφαιρικής (ως προς τα γραμματειακά είδη και τους συγγραφείς, αλλά και ως προς τις ιδεολογικές τάσεις), ρεαλιστικής και ελκυστικής. Είναι προφανές ότι η προσέλευση του ενδιαφέροντος των μαθητών και η συμμετοχή τους εξαρτάται από το βαθμό που το περιεχόμενο της διδασκαλίας συνδέεται και με τη σύγχρονη ζωή και συστοιχίζεται με τις ανάγκες του σημερινού νέου ανθρώπου.

Η κατανόηση από τους μαθητές του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού ως φορέα μιας ανώτερης αντίληψης για την ποιότητα της ζωής και, επομένως, ως παιδευτικής / μορφωτικής αξίας. Αυτή, όμως, η αντίληψη, ως ιστορικό προϊόν μιας συγκεκριμένης εποχής, δεν μπορεί να έχει στο σύνολό της διαχρονική ισχύ και, επομένως, είναι αυτονόητο ότι η προβολή μορφωτικών αξιών και πολιτισμικών επιτευγμάτων κατά την ερμηνεία των κειμένων δεν επιτρέπεται με κανένα τρόπο να παραπιοεί την ελληνική αρχαιότητα αποβλέποντας σε εξιδανίκευσή της.

Κριτήρια για την κατανομή των κειμένων κάθε διδακτικού αντικειμένου και στις τρεις τάξεις είναι :

Η αντιληπτική ικανότητα, η διανοητική ανάπτυξη, η εξέλιξη του ψυχισμού και τα ενδιαφέροντά των μαθητών σε συνάρτηση με την ηλικία τους, ώστε να γνωρίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα κείμενα των κυριότερων γραμματειακών ειδών και των σημαντικότερων συγγραφέων.

Η δυνατότητα τόσο γραμματειακής όσο και θεματολογικής σύνδεσης των κειμένων μεταξύ τους, ώστε να αρμολογείται η επιδιωκόμενη συνολική εικόνα και η σύνδεσή τους (διεπιστημονικότητα / διαθεματικότητα) με ζητήματα από άλλα

γνωστικά αντικείμενα, όπου αυτό είναι δυνατόν, με στόχο μία διακλαδική προσέγγιση για το 5-10% του διδακτικού χρόνου.

Για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας στο γυμνάσιο (από μετάφραση) θα συγγραφούν βιβλία, ανθολόγια ή ολόκληρα έργα για κάθε τάξη, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών.

Το περιεχόμενό τους και η οργάνωση της διδασκαλίας του κάθε γνωστικού αντικείμενου εκτίθεται αναλυτικά στο σχετικό πρόγραμμα σπουδών.

Επισημαίνεται ότι:

Το διδακτικό υλικό οργανώνεται σε ενότητες (ευρύτερες ή περιορισμένες) ανάλογα με το αντικείμενο και τις προβλεπόμενες ώρες διδασκαλίας του.

Τα κείμενα των διδακτικών ενοτήτων συνοδεύονται από τα απαραίτητα σχόλια, τις ασκήσεις-ερωτήσεις, τα παράλληλα κείμενα και το απαραίτητο εικαστικό υλικό και τους πίνακες, όπου χρειάζεται.

Η οργάνωση και διάταξη της ύλης σε κάθε ενότητα δεν είναι αυστηρά καθορισμένη από το ..Ε.Π.Π.Σ, γιατί υπάρχουν γνωστικά αντικείμενα που δίνονται υπό μορφή Ανθολογίων και κατά συνέπεια περιέχουν, εκτός από το προς επεξεργασία υλικό, περιλήψεις, αναδιηγήσεις, εισαγωγικά σημειώματα κτλ.

Κάθε ενότητα διαρθρώνεται κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στους στόχους του ..Ε.Π.Π.Σ. και του κάθε γνωστικού αντικείμενου.

Το εικαστικό υλικό συμπληρώνει το κείμενο και ευαισθητοποιεί τους μαθητές σχετικά με τις αξίες που περιέχονται στα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας από μετάφραση.

Μικρά παράλληλα κείμενα, επιλεγμένα κατά την κρίση των συγγραφέων, είναι πολύ χρήσιμα για σύντομες ασκήσεις συγκριτικής ανάγνωσης και κατανόησης κειμένου. Τα κείμενα αυτά μπορεί να συνοδεύονται από σύντομο ερμηνευτικό σχολιασμό για την καλύτερη αξιοποίησή τους.

Τέλος, η έκταση κάθε βιβλίου θα είναι ανάλογη με τις προβλεπόμενες για διδασκαλία ώρες, περίπου 250-300 σελίδες για το βιβλίο του μαθητή και τις 150 για το βιβλίο του καθηγητή.

Προβλέπονται ως συμπληρωματικό διδακτικό υλικό των βιβλίων, όπου είναι δυνατό, (CD-ROM), χάρτες, βιντεοταινίες, φωτογραφικό υλικό.

γ. Το βιβλίο του καθηγητή

Γενικά ένα βιβλίο του Καθηγητή αντιστοιχεί σε κάθε βιβλίο του μαθητή και γράφεται από τον ίδιο συγγραφέα. Έρχεται να υποβοηθήσει τον εκπαιδευτικό να κατανοήσει βαθύτερα το περιεχόμενο, τη δομή και τις μεθοδολογικές απαιτήσεις του βιβλίου του μαθητή σε συνάρτηση και με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του ..Ε.Π.Π.Σ.

**ΔΕΠΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ
ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ**

Καλύβας Β., Χρυσάγης Ν.

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Ο σκοπός της Φυσικής Αγωγής στο Γυμνάσιο είναι να συμβάλει κατά προτεραιότητα στην σωματική ανάπτυξη των μαθητών και παράλληλα να βοηθήσει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική ένταξή τους στην κοινωνία.

Προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων και η ενίσχυση της υγείας τους.

2. Ορισμός και χαρακτηριστικά των παιδιών με Κινητικές Αναπηρίες.

Κινητικές Αναπηρίες

Οι κινητικές αναπηρίες επηρεάζουν την φυσιολογική κίνηση του ατόμου δυσχεραίνοντας, ανάλογα με την σοβαρότητα, τις λειτουργικές δραστηριότητες της καθημερινής του ζωής. Μπορεί να οφείλονται σε παθήσεις, τραυματισμούς του μυοσκελετικού ή του νευρικού συστήματος. Οι κυριότεροι τύποι κινητικών αναπηριών που συναντώνται στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι οι εξής: Εγκεφαλική Παράλυση

Δισχιδής ράχη

Τραυματισμοί Νωτιαίου Μυελού

Εγκεφαλικές Κακώσεις

Παιδική, Εφηβική αρθρίτιδα

Αρθρογρίπωση

Μυϊκές δυστροφίες

Ακρωτηριασμοί

1) Εγκεφαλική Παράλυση

Ορισμός:

Η εγκεφαλική παράλυση είναι μία νευρολογική διαταραχή που προκαλείται από βλάβη στις κινητικές περιοχές του εγκεφάλου. Μπορεί να συμβεί κατά την κύηση, τον τοκετό και στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού. Ανάλογα με το είδος της νευρομυϊκής διαταραχής διακρίνεται σε σπαστική, αθетωσική, αταξική ή μικτή μορφή. Ανάλογα με την κατανομή της βλάβης στο σώμα διακρίνεται σε τετραπληγία, διπληγία, τριπληγία και μονοπληγία..

Χαρακτηριστικά:

Η εγκεφαλική παράλυση χαρακτηρίζεται από:

Διαταραχές στον μυϊκό τόνο, έλλειψη νευρομυϊκού συντονισμού, μυϊκή αδυναμία

Επιπρόσθετα μπορεί να συνυπάρχουν:

Νοητική καθυστέρηση, Διαταραχές στη όραση, την ακοή και την ομιλία, διάσπαση προσοχής και ψυχολογικά προβλήματα

2) Δισχιδής ράχη

Ορισμός: Η δισχιδής ράχη είναι μια εκ γενετής πάθηση, η οποία οφείλεται σε ατελή ανάπτυξη της σπονδυλικής στήλης κατά τις 4 πρώτες εβδομάδες της εμβρυϊκής ζωής. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται ατελής κλείσιμο του οστέινου σπονδυλικού τόξου ενός σπονδύλου από την αυχενική έως την οσφυϊκή μοίρα της σπονδυλικής στήλης προκαλώντας νευρολογικές διαταραχές.

Χαρακτηριστικά

Οστικές παραμορφώσεις, διαταραχές της στάσης, κατακλίσεις, μώλωπες, ουρολοιμώξεις, παχυσαρκία

3) Τραυματισμοί νωτιαίου μυελού

Ορισμός: Είναι κακώσεις στην σπονδυλική στήλη που προκαλούν βλάβη στο νωτιαίο μυελό με αποτέλεσμα την απώλεια της κίνησης και της αισθητικότητας από το σημείο της βλάβης και κάτω. Η σοβαρότητα του τραυματισμού εξαρτάται από την θέση και την έκταση της βλάβης που έχει υποστεί ο νωτιαίος μυελός. Η διαταραχή μπορεί να έχει την μορφή τετραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα τα άνω και κάτω άκρα και την μορφή παραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα κυρίως τα κάτω άκρα .

Χαρακτηριστικά

Σπαστικότητα, διαταραχές αισθητικότητας, κατακλίσεις, προβλήματα θερμορύθμισης, μυϊκή ατροφία, διαταραχές στην ουροδόχο κύστη, σεξουαλική δυσλειτουργία, οστεοπόρωση, καρδιαγγειακά προβλήματα, μυϊκές βραχύνσεις, διαταραχές στην στάση του σώματος και ψυχολογικά προβλήματα..

4) Εγκεφαλικές κακώσεις

Οι εγκεφαλικές κακώσεις προκαλούν μερική ή ολική αναπηρία και επιδρούν αρνητικά στον ψυχισμό του ατόμου. Η σοβαρότητα της κάκωσης εξαρτάται από την θέση, την έκταση της βλάβης και από το είδος της θεραπευτικής αγωγής.

Χαρακτηριστικά

Διαταραχές μνήμης και ομιλίας, διάσπαση προσοχής, δυσλειτουργία της ουροδόχου κύστης, επιληπτικές κρίσεις, σπαστικότητα, έλλειψη νευρομυϊκού συντονισμού, διαταραχές αισθητικότητας, αναπνευστικά και ψυχολογικά προβλήματα.

5) Μυϊκές δυστροφίες

Είναι ομάδα κληρονομικών ασθενειών που προκαλούν μυϊκή αδυναμία εξαιτίας της προοδευτικής εκφύλισης των μυϊκών ινών. Υπάρχουν διάφοροι τύποι μυϊκής δυστροφίας αλλά η συνηθέστερη είναι η μυϊκή δυστροφία Duchenne η οποία εμφανίζεται στην ηλικία των 2-6 ετών. Η ασθένεια είναι προοδευτική και τελικά το παιδί καταλήγει σε αναπηρικό αμαξίδιο με την πάροδο δεκαετίας , ενώ το προσδόκιμο ζωής ανέρχεται περίπου στα 20 χρόνια.

Χαρακτηριστικά

Μυϊκή ατροφία, Χαρακτηριστικό βάδισμα (νήσειο), μυϊκές βραχύνσεις, Ανάπτυξη συνδετικού ιστού στους μύες, διαταραχές στην στάση(λόρδωση), αναπνευστικά προβλήματα, πτωχή μυϊκή αντοχή.

6) Αρθρογρίπωση

Εκ γενετής πάθηση κατά την οποία προσβάλλονται οι αρθρώσεις και οφείλεται σε εκφύλιση του νωτιαίου μυελού.

Χαρακτηριστικά

Δυσκαμψία, λέπτυνση των άκρων, μυϊκή αδυναμία, αντικατάσταση του μυϊκού με λιπώδη και συνδετικό ιστό, περιορισμένη λειτουργικότητα.

7) Νεανική αρθρίτιδα

Χρόνια αρθρίτιδα που εμφανίζεται στην παιδική ή την εφηβική ηλικία. Πρόκειται για πάθηση αγνώστου αιτιολογίας κατά την οποία οι αρθρώσεις παρουσιάζουν φλεγμονή και σταδιακή μείωση του εύρους κίνησης.

Χαρακτηριστικά

Οίδημα στις αρθρώσεις, πόνος ευαισθησία δυσκαμψία, δυσκολία στην βάδιση, μυϊκή ατροφία.

8) Ακρωτηριασμοί

Ακρωτηριασμός είναι η αφαίρεση τμήματος ή μέλους του σώματος. Η αιτία μπορεί να είναι τραυματισμός, κακοήθεις όγκοι, αγγειακές βλάβες, δυσμορφίες κα. Ο ακρωτηριασμός μπορεί να προκαλέσει σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα, και γιαυτό ο ασθενής θα πρέπει να προετοιμασθεί ψυχολογικά και να γίνει προγραμματισμένο χειρουργείο.

3. Άξονες, γενικοί στόχοι, θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
Α΄	Αθλοπαιδιές: <i>Πετοσφαίριση-καθιστή πετοσφαίριση</i> <i>Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i> <i>Ποδόσφαιρο</i>	<p>Να γνωρίσουν οι μαθητές και να μάθουν τη βασική τεχνική των κυριότερων αθλημάτων για να βρουν αυτό που τους αρέσει ή τους ταιριάζει περισσότερο.</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων με η χωρίς προσαρμογές.</p> <p>Να κατανοήσουν το δικαίωμα ισότιμης συμμετοχής και του άλλου στο παιχνίδι.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: σύνθετες κινητικές δεξιότητες, κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p>	<p>Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση-ισορροπία-νόμος), ομοιότητα-διαφορά-ισότητα, μεταβολή, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα-σύγκρουση-εξάρτηση-ενέργεια)</p>

		<p>Να διατηρήσουν τη σωματική τους υγεία και ευεξία.</p> <p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις υγιεινής και πρώτων βοηθειών.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία της εφαρμογής των κανόνων στο παιχνίδι.</p> <p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος</p>	
<p>Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία με προσαρμογές</p> <p>Άλμα σε μήκος</p> <p>Άλμα χωρίς φόρα</p> <p>Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας</p> <p>Ρίψη κορίνας</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε ορισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να καλλιεργήσουν τις φυσικές τους ικανότητες. αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με τα αρχαία ελληνικά αγωνίσματα.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), ομοιότητα-διαφορά-ισότητα, μεταβολή (εξέλιξη-ανάπτυξη), αλληλεπίδραση (συνεργασία- σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>	
<p>Γυμναστική:</p> <p><i>Ενόργανη γυμναστική</i></p> <p><i>Ρυθμική γυμναστική</i></p> <p><i>Ελεύθερη γυμναστική</i></p> <p>Ορθοσωματική αγωγή</p> <p>Ασκήσεις χαλάρωσης</p> <p><i>Αναπνευστική αγωγή</i></p>	<p>Να βελτιώσουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν σωστή στάση σώματος.</p> <p>Να βελτιώσουν την αναπνευστική τους ικανότητα.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), σύστημα (δομή-ταξινόμηση-οργάνωση-ισορροπία-συμμετρία), μεταβολή, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, ομοιότητα-διαφορά</p>	
<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί.</p> <p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και</p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού.</p>	<p>Παράδοση, πολιτισμός, Τέχνη, άτομο-σύνολο, Επικοινωνία, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα)</p>	

	<p>δυνατό ρυθμό</p> <p><i>Ένας τοπικός χορός</i></p> <p><i>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</i></p>	<p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: απλές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού και εθίμων της ελληνικής λαϊκής παράδοσης.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	
	<p><i>Παιχνίδια</i></p> <p>Ομαδικά, Ατομικά, Παραδοσιακά, Ελεύθερα και Οργανωμένα</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p>	<p>Να γνωρίσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας.</p> <p>Να μάθουν να τηρούν τους κανόνες.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Επικοινωνία-Πολιτισμός</p>
	Κολύμβηση	<p>Να μάθουν να ισορροπούν και να αλλάζουν θέσεις στο νερό</p> <p>Να μάθουν να προωθούνται στο νερό</p> <p>Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης στο νερό</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν και να χαρούν στο νερό</p> <p>Να αναπτύξουν αυτοπειθαρχία σεβασμό επικοινωνία</p>	<p>Βύθιση επίπλευση</p> <p>Πρώθηση</p>

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
Β´	<p>Αθλοπαιδιές:</p> <p><i>Πετοσφαίριση-καθιστή</i></p>	<p>Να κατανοήσουν την έννοια του "ευ αγωνίζεσθαι".</p> <p>Να κατανοήσουν τα οφέλη της άσκησης στο σώμα και στο πνεύμα.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες : αντοχή, δύναμη, ταχύτητα,</p>	<p>Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση- ισορροπία-νόμος), ομοιότητα- διαφορά-ισότητα, μεταβολή,</p>

	<p><i>πετοσφαίριση</i> <i>Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i> <i>Ποδόσφαιρο</i> <i>Χειροσφαίριση-χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i> <i>Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</i></p>	<p>ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν.</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων με η χωρίς προσαρμογές και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την Ολυμπιακή και Αθλητική Παράδοση.</p> <p>Να κρίνουν ποιο άθλημα τους ταιριάζει περισσότερο είτε για χόμπι είτε πρωταθλητικά (εκτός σχολείου).</p> <p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	<p>αλληλεπίδραση, (συνεργασία, συλλογικότητα- σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>
	<p>Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Δρόμοι ταχύτητας Δρόμοι αντοχής Σκυταλοδρομία με προσαρμογές Άλμα σε μήκος Άλμα χωρίς φόρα Αλτικές ασκήσεις Ρίψη ελαστικής σφαίρας Ρίψη κορίνας Ακοντισμός Φυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε αναγνωρισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να δοκιμάσουν τις δυνατότητες τους στα αθλήματα για να δουν τις δυνατότητες τους.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p> <p>Να κατανοήσουν τις έννοιες: αθλητισμός – πρωταθλητισμός.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), ομοιότητα- διαφορά-ισότητα, μεταβολή (εξέλιξη-ανάπτυξη), αλληλεπίδραση (συνεργασία- σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>
	<p>Γυμναστική:</p> <p><i>Ενόργανη γυμναστική</i> <i>Ρυθμική γυμναστική</i> <i>Ελεύθερη γυμναστική</i> Ορθοσωματική αγωγή Ασκήσεις χαλάρωσης Αναπνευστική αγωγή</p>	<p>Να βελτιώσουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν σωστή στάση σώματος</p> <p>Να βελτιώσουν την αναπνευστική τους ικανότητα</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις πρώτων βοηθειών.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση-ισορροπία-συμμετρία), επικοινωνία</p>

	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί.</p> <p><i>(Επανάληψη χορών Α΄ τάξης)</i></p> <p><i>Ένας τοπικός χορός</i></p> <p><i>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</i></p>	<p>Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες τους στο χορό.</p> <p>Να εκτιμήσουν την αρμονία, τον ρυθμό, τη συμμετρία, την αισθητική της κίνησης.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη λαϊκή μας παράδοση και την πολιτιστική μας κληρονομιά.</p> <p>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της μουσικής και του τραγουδιού των παραδοσιακών χορών.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν ότι ο χορός είναι τρόπος ζωής.</p>	<p>Παράδοση, πολιτισμός, Τέχνη, άτομο-σύνολο, επικοινωνία, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα)</p>
	<p><i>Παιχνίδια</i></p> <p>Ομαδικά, Ατομικά, Παραδοσιακά, Ελεύθερα και Οργανωμένα</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p>	<p>Να γνωρίσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας.</p> <p>Να μάθουν να τηρούν τους κανόνες.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Επικοινωνία-Πολιτισμός</p>
	Κολύμβηση	<p>Να μάθουν να ισορροπούν και να αλλάζουν θέσεις στο νερό</p> <p>Να μάθουν να προωθούνται στο νερό</p> <p>Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης στο νερό</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν και να χαρούν στο νερό</p> <p>Να αναπτύξουν αυτοπειθαρχία σεβασμό επικοινωνία</p>	<p>Βύθιση επίπλευση</p> <p>Πρώθηση</p>

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
-------------	--------------------------------------	---	---

Γ'	<p>Αθλοπαιδιές: <i>Πετοσφαίριση-καθιστή</i> <i>πετοσφαίριση</i> <i>Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i> <i>Χειροσφαίριση-χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i> <i>Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</i></p>	<p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων με ή χωρίς προσαρμογές και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς</p> <p>Να κρίνουν πιο άθλημα τους ταιριάζει περισσότερο είτε για χόμπι είτε πρωταθλητικά (εκτός σχολείου).</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία του σεβασμού του αντιπάλου και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν τη συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν το δημοκρατικό τρόπο επίλυσης των διαφορών.</p> <p>Να αναπτύξουν κριτική σκέψη στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού και των Ολυμπιακών Αγώνων (αναβολικά, ρατσισμός, καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων).</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για "διά βίου" άσκηση και την ωφέλεια που προκύπτει από αυτή.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο της διατροφής σε συνδυασμό με την άσκηση.</p> <p>Να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους.</p>	<p>Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση- ισορροπία-νόμος), μεταβολή, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα-σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>
	<p>Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Δρόμοι ταχύτητας Δρόμοι αντοχής Σκυταλοδρομία με προσαρμογές Άλμα σε μήκος Άλμα χωρίς φόρα Αλτικές ασκήσεις Ρίψη ελαστικής σφαίρας Ρίψη κορίνας Ακοντισμός Φυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε ορισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να βρουν το αγώνισμα που τους αρέσει περισσότερο και να ασχοληθούν αργότερα είτε ως χόμπι είτε για πρωταθλητισμό (εκτός σχολείου).</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), μεταβολή (εξέλιξη-ανάπτυξη), αλληλεπίδραση (συνεργασία- σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>
	<p>Γυμναστική: <i>Ενόργανη γυμναστική</i> <i>Ρυθμική γυμναστική</i> <i>Ελεύθερη</i></p>	<p>Να βελτιώσουν ασκήσεις των προηγούμενων τάξεων.</p> <p>Να αναπτύξουν σωστή στάση σώματος</p> <p>Να βελτιώσουν την αναπνευστική τους ικανότητα</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση- ισορροπία-συμμετρία), μεταβολή επικοινωνία, αλληλεπίδραση,</p>

	<p>γυμναστική Ορθοσωματική αγωγή Ασκήσεις χαλάρωσης Αναπνευστική αγωγή</p>	<p>υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση. Να αναπτύξουν ιδιαίτερους δεσμούς φιλίας και συνεργασίας με τους συνασκούμενους και τους αντιπάλους.</p>	ομοιότητα-διαφορά
	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί. <i>Επανάληψη χορών Α' και Β' τάξης</i> <i>Ένας τοπικός χορός</i> <i>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</i></p>	<p>Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες τους στο χορό. Να εκτιμήσουν την αρμονία, τον ρυθμό, τη συμμετρία, την αισθητική της κίνησης. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη λαϊκή μας παράδοση και την πολιτιστική μας κληρονομιά. Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της μουσικής και του τραγουδιού των παραδοσιακών χορών. Να συνειδητοποιήσουν ότι ο χορός είναι τρόπος ζωής.</p>	<p>Παράδοση, πολιτισμός Τέχνη, άτομο-σύνολο, επικοινωνία, αλληλεπίδραση (συνεργασία- συλλογικότητα)</p>
	<p><i>Παιχνίδια</i></p> <p>Ομαδικά, Ατομικά, Παραδοσιακά, Ελεύθερα και Οργανωμένα</p> <p>Slalom Boccia <i>Βελάκια</i></p>	<p>Να γνωρίσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας. Να μάθουν να τηρούν τους κανόνες. Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία. Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων</p>	<p>Χώρος-Χρόνος Ατομο-Σύνολο Ομοιότητα-Διαφορά Επικοινωνία-Πολιτισμός</p>
	Κολύμβηση	Να μάθουν να ισορροπούν και να αλλάζουν θέσεις στο νερό	Βύθιση επίπλευση Πρωώθηση

		Να μάθουν να προωθούνται στο νερό Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης στο νερό Να ψυχαγωγηθούν και να χαρούν στο νερό Να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση σεβασμό επικοινωνία	
--	--	---	--

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Ειδικοί σκοποί

Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)

- Ανάπτυξη των αντιληπτικών ικανοτήτων: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, αντίληψη μέσω της αφής, ικανότητες συντονισμού
- Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων: απλές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες, περίπλοκες προσαρμοστικές δεξιότητες.
- Ανάπτυξη των φυσικών σωματικών ικανοτήτων: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.
- Καλλιέργεια του ρυθμού.
- Ανάπτυξη της μη λεκτικής επικοινωνίας: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.
- Βελτίωση στοιχειωδών και θεμελιωδών κινητικών προτύπων: μετακίνηση στον χώρο, ισορροπία, χειρισμός αντικειμένων- βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκτισμα, σύλληψη μπάλας, που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).
- Η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.α.).
- Η προαγωγή της υγείας και ευεξίας: καρδιοαναπνευστική λειτουργία. Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων και συστημάτων, που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικός τομέας

Κοινωνικοί στόχοι: Ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της θετικής αυτοαντίληψης και αυτοπεποίθησης και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.

Ηθικοί στόχοι. Ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.

Γνωστικός τομέας

Γνωστικοί στόχοι: Απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό. Γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Ολυμπιακή ιδέα και κίνηση. Απόκτηση γνώσεων που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών.

Συνειδητοποίηση της ανάγκης για "δια βίου" άσκηση ή άθληση και της ωφέλειας που προκύπτει από αυτή, καθώς και απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).

Αισθητικοί στόχοι. Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου. Προτεραιότητα όμως έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων, η ενίσχυση της υγείας τους, καθώς και η επίτευξη των υπολοίπων στόχων.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Φυσικής Αγωγής στο Γυμνάσιο είναι: α) Παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στην χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα (προσαρμοσμένα και μη) για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και δ) η κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.

2. Στόχοι, θεματικές ενότητες (χρόνος), προτεινόμενες δραστηριότητες**ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ		
Α.1.Πετοσφαίριση- Πετοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο-καθιστή Πετοσφαίριση		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος. Να αναπτύξουν τις φυσικές τους ικανότητες: ευκινησία ευλυγισία, ταχύτητα, δύναμη. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι Να συμμετέχουν ισότιμα στον αγώνα χωρίς αποκλεισμούς λόγω δυνατοτήτων. Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αντιμετωπίζουν με σύνεση τη νίκη και την ήττα.</p> <p>Γνωστικός τομέας <i>Επιδιώκεται οι μαθητές:</i> Να μάθουν τους κανονισμούς του αθλήματος (πετοσφαίριση ορθίων, πετοσφαίριση καθοστών) Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για «δια βίου» άσκηση ή άθληση και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή.</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί</p> <p>(11 ώρες)</p>	<p>Πάσα με τα δάκτυλα.</p> <p>Πάσα με τους πήχεις. Χρήση μεγαλύτερης και ελαφρύτερης μπάλας Χρήση μπαλονιού αντί για μπάλα Σερβίς</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι - στοιχειώδεις κανονισμοί Παιχνίδι σε χαμηλό φιλέ Σημ Στην καθιστή πετοσφαίριση τα παιδιά φορούν μακριές φόρμες η και επιγονατίδες</p>
<p>A.2 Καλαθοσφαίριση-Καλαθοσφαίριση με καρότσι</p>		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος Να αναπτύξουν τις φυσικές τους ικανότητες: ευκινησία ευλυγισία, ταχύτητα, δύναμη και αντοχή. Να ενεργοποιήσουν τις κινητικές τους ικανότητες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στις ικανότητες τους και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Να ενεργοποιήσουν τις πνευματικές τους ικανότητες. Να αναπτύξουν τη φαντασία τους και την εφευρετικότητά τους. Να αναπτύξουν τη συγκέντρωση της προσοχής για τη βελτίωση της προσαρμοστικότητας</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του μπάσκετ. Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο τους στην ομάδα</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί</p> <p>(11 ώρες)</p>	<p>Στάση παίκτη – μετακινήσεις, μετακινήσεις και ελιγμοί με το αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Είδη πάσας: πάσα από το στήθος, σκαστή Ντρίπλα: "επιτόπια και προχωρητική", όταν τα κινητικά χαρακτηριστικά το επιτρέπουν</p> <p>Στρόβιλος "πίβοτ": στηθικός και νωτιαίος "με το αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Σουτ από στάση: "ελεύθερη βολή" θέση ποδιών, κορμού, χεριών κλπ.,</p> <p>Σουτ με κίνηση με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι - στοιχειώδεις κανονισμοί. Ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών χρησιμοποιούνται ελαφρύτερες μπάλες, στεφάνια αντί για καλάθι, μεγαλύτερο και σε μικρότερο ύψος καλάθι</p>
A.3. Ποδόσφαιρο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του ποδοσφαίρου. Να καλλιεργήσουν το ταλέντο τους. Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα ευκινησία, ευλυγισία, αντοχή, δύναμη.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p>	<p>Τεχνική (Έμφαση δίνεται στο αποτέλεσμα και όχι στην τεχνική)</p> <p>Κανονισμοί</p>	<p>Είδη πάσας: Με διάφορα μέρη του ποδιού ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Είδη υποδοχής "σταμάτημα" της μπάλας: Με το πέλμα, με το εσωτερικό του ποδιού και της κνήμης, με το μηρό ανάλογα με τις δυνατότητες</p> <p>Πρώθηση και έλεγχος της μπάλας "κοντρόλ"</p>

<p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν κριτική σκέψη απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού, όπως είναι η βία, η χυδαιολογία και το ντόπινγκ Να διαμορφώσουν φίλαθλο πνεύμα.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p><i>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την ανάγκη ύπαρξης των κανονισμών για το παιχνίδι. Να αποδέχονται τις αποφάσεις των διαιτητών. Να κατανοήσουν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στο σώμα και στο πνεύμα.</i></p>	<p>(11 ώρες)</p>	<p>ευθύγραμμη μετακίνηση με τη μπάλα</p> <p>Ντρίπλα: "Μετακίνηση της μπάλας</p> <p>Κεφαλιά: απλή κεφαλιά με το μέτωπο.</p> <p>Σουτ: με διάφορα μέρη του ποδιού</p> <p>Λαβές του τερματοφύλακα ανάλογα με τα κινητικά χαρακτηριστικά</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι. Τροποποίηση των κανονισμών όπου κρίνεται απαραίτητο. Αύξηση μεγέθους της εστίας ανάλογα με τα κινητικά χαρακτηριστικά των παιδιών</p>
--	------------------	--

B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

<h3>B.1 Αγώνισμα στίβου</h3>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγώνισμα του στίβου. Να αναπτύξουν κινητικές δραστηριότητες στο περιβάλλον.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αγαπήσουν και να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία με προσαρμογές</p> <p>Άλμα σε μήκος</p> <p>Άλμα χωρίς φόρα</p> <p>Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας</p> <p>Ρίψη κορίνας</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: Με ή χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο Εκκίνηση από διάφορες θέσεις Βασική τεχνική του διασκελισμού "τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, θέση κορμού, αναπνοή". Εκκίνηση δρόμου αντοχής. Συνεχής δρόμος 2'-10' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου.</p> <p>Σκυταλοδρομία: Απλή μεταβίβαση της σκυτάλης</p> <p>Άλμα σε μήκος:</p>

<p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία του σώματος και του πνεύματος. Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο της διατροφής. Να αποκτήσουν γνώσεις για τις μορφές αθλητισμού ξεκινώντας από τα αρχαία χρόνια και φτάνοντας μέχρι κα σήμερα. Να ανακαλύψουν το αθλητικό πρότυπο που τους ταιριάζει.</p>	<p>(15 ώρες)</p>	<p>Άλμα με συσπειρωτική τεχνική "φορά, πάτημα, αιώρηση, προσγείωση" ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας Βασική τεχνική ρίψης. Ρίψη με μετακίνηση. Ακοντισμός: Ρίψη μικρής μπάλας "τύπου τένις" χωρίς και με φορά</p> <p>Φυσική κατάσταση: Δραστηριότητες για την ανάπτυξη βασικών φυσικών ικανοτήτων "αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, συναρμογή".</p>
--	------------------	--

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

<p>Γ.1. Ελεύθερη γυμναστική- Ενόργανη γυμναστική- Ρυθμική γυμναστική</p>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές:</p>	<p><i>Ενόργανη Γυμναστική</i></p> <p><i>Ρυθμική γυμναστική</i> Γυμναστική χωρίς όργανα Ενόργανη γυμναστική (στρώματα έδαφος) Ενόργανη γυμναστική (πολύζυγα) Ρυθμική γυμναστική Ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών</p>	<p>Ενόργανη Γυμναστική: Άσκηση σε σχηματισμούς Κύκλου, ημικυκλίου τετραγώνου Απλές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής στρώματα έδαφος Απλές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής σε χαμηλό μονόζυγο και δίζυγο ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών Άσκήσεις ρυθμικής γυμναστικής Με στεφάνια μπάλες</p> <p>Ρυθμική γυμναστική: Απλές κινήσεις με σχοινάκια, μπάλες, κορδέλες, στεφάνια "</p>

<p>Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους.</p> <p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής.</p>		
Γ2. Ορθοσωματική αγωγή		
<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>
Γ3 . Ασκήσεις χαλάρωσης		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάψεις και παραμορφώσεις</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p><i>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</i></p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπαση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p><i>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</i></p>
<p>Γ4. Αναπνευστική Αγωγή</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία Η αναπνοή στην άσκηση Εισπνοή εκπνοή Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>
<p>Σύνολο 20 ώρες</p>		

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του</p>	<p>Πανελλήνιοι Τοπικοί</p>	<p>Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς. (Περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται</p>
--	-------------------------------------	--

<p>ρυθμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μνηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στην κίνηση του χορού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους.</p>	<p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</p> <p>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.)</p>
<p>Ε. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας(Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αντιληπτική τους ικανότητα: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητα συντονισμού</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Ατομικά και ομαδικά παιχνίδια με προσαρμογές</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p> <p>(16 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο με χαμηλή ένταση και ταχύτητα Παιχνίδια με ελαφριά μπάλα Παιχνίδια με αναπηρικά αμαξίδια, παιχνίδια στο στρώμα, ατομικά παιχνίδια ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο Ρίψη μπάλας σε στόχο Ρίψη μικρών βελών Παιχνίδι με τροποποιημένους κανονισμούς</p>
---	---	---

ΣΤ. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ

<i>Σωματικός τομέας</i>	Πρώθηση	Επίπλευση στην ύπτια και πρηνή θέση
-------------------------	---------	-------------------------------------

<p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ικανότητα επίπλευσης στο νερό σε διάφορες θέσεις Να αναπτύξουν ικανότητα προώθησης στην πρηνή και την ύπτια</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ασφάλεια στο νερό Να μάθουν να προωθούν το σώμα του στο νερό</p>	<p>Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 12 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 4 από τις αθλοπαιδιές, 3 από τα παιχνίδια και 5 από τον στίβο)</p>	<p>Από ύπτια θέση προώθηση με τα χέρια Πρηνή θέση με εισπνοή, εκπνοή μέσα στο νερό με η χωρίς στήριξη (χρήση αναπνευστήρα και μάσκας όπου κρίνεται απαραίτητο)</p>
	<p>Σύνολο ωρών: 90</p>	

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
A. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>A.1. Πετοσφαίριση- Πετοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο-καθιστή Πετοσφαίριση</p>		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σύνθετες και περίπλοκες δεξιότητες του αθλήματος. Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές ικανότητές τους για την κίνηση σε συγκεκριμένο χώρο. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν τη σημασία της συνεργασίας και της επικοινωνίας στον αγώνα. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια με σεβασμό στον αντίπαλο Να αντιμετωπίζουν με σύνεση τη νίκη και την ήττα.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να γνωρίσουν βασικούς κανόνες υγιεινής και πρώτων βοηθειών για το άθλημα.</i></p>	<p>Τεχνική Κανονισμοί</p> <p>(8 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης.) Μπλόκ</p> <p>Εφαρμογή κανονισμών μίνι πετοσφαίρισης</p> <p>Τοποθέτηση παικτών στο γήπεδο: Όταν η ομάδα υποδέχεται τη μπάλα από σέρβις.</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι.</p>
A.2. Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα ευκινησία, ευλυγισία, δύναμη. Να αποκτήσουν μεγαλύτερη ακρίβεια στην εκτέλεση των κινήσεων. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση,</p>	<p>Τεχνική Κανονισμοί Τακτική</p> <p>(8 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης). Πάσα πάνω από το κεφάλι, μακρινή πάσα Απλές μορφές προσποίησης. Απλές μορφές προπετάσματος: "σκρην" με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Στροφή του αναπηρικού αμαξιδίου με ταυτόχρονο χτύπημα και πιάσιμο της μπάλας Ατομική τακτική (θέση του παίκτη ανάμεσα σε αντίπαλο και καλάθι)</p>

<p>τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλου, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν τους κανονισμούς του μπάσκετ και να προσπαθήσουν να παίξουν σύμφωνα με αυτούς. Να κατανοήσουν την σημασία της προσπάθειας και συμμετοχής στο παιχνίδι.</p>		<p>Εμπέδωση με παιχνίδι.</p>
<p>A.3. Ποδόσφαιρο</p>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες για την κίνηση τους στον αγωνιστικό χώρο. Να συμμετέχουν σε σχολικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αναπτύξουν την αυτενέργεια και την υπευθυνότητα τους.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν τη σημασία της διατροφής για το άθλημα και γενικά για τη ζωή. Να κατανοήσουν το ρόλο του ατόμου στην ομάδα.</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί.</p> <p>(8 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης).</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών και με τον αριθμό των μαθητών της τάξης</p>
<p>A.4. Χειροσφαίριση-Χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</p>		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα.</i> <i>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν. Να αναπτύξουν τη συνεργασία την ομαδικότητα την αυτενέργεια την υπευθυνότητα και την επικοινωνία. Να αναπτύξουν σεβασμό για το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</i></p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί</p> <p>(8 ώρες)</p>	<p>Στάσεις του παίκτη - υποδοχή μπάλας.</p> <p>Είδη πάσας: βασική, πάσα πάνω από το κεφάλι, σκαστή από στάση και κίνηση</p> <p>Ντρίπλα: συνδυασμός ντρίπλας, και πάσας. Σουτ: βασικό, "ρίψη πάνω από το κεφάλι" Μπλοκ. Θέσεις και τρόποι απόκρουσης του τερματοφύλακα. Σε όλες τις δραστηριότητες μπορεί να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές όπως: τροποποίηση των κανόνων ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών, χρήση μπαλών διαφορετικών μεγεθών και βάρους, Χρήση μεγαλύτερης εστίας, μείωση των αποστάσεων και της ταχύτητας.</p>
<p>A.5.Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες για το άθλημα <i>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν. Να αναπτύξουν τη συνεργασία την ομαδικότητα την αυτενέργεια την υπευθυνότητα και την επικοινωνία. Να αναπτύξουν σεβασμό για το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</p>	<p>Τεχνική Κανονισμοί</p> <p>(8 ώρες)</p>	<p>Χειρισμός καρτσιού σε διάφορες κατευθύνσεις εμπρός, πίσω , στροφή Πάσα για ακρίβεια , πάσα για απόσταση</p>
---	--	---

B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

B.1 Αγώνισμα στίβου

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου. Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές δυνατότητες του οργανισμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να γνωρίσουν και να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα σύμφωνα με την Ολυμπιακή Παράδοση. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία. Να γνωρίσουν τα αρχαία και σύγχρονα Ολυμπιακά αγωνίσματα. Να συγκρίνουν τις ικανότητες τους στα διάφορα αγωνίσματα.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία με προσαρμογές</p> <p>Άλμα σε μήκος Άλμα χωρίς φόρα</p> <p>Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας Ρίψη κορίνας</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p> <p>(15 ώρες)</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: (Επανάληψη στοιχείων τεχνικής Α' τάξης) Αγώνες δρόμου μέχρι 50 μέτρα με ή χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο Εκκίνηση από διάφορες θέσεις Βασική τεχνική του διασκελισμού "τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, θέση κορμού, αναπνοή". Εκκίνηση δρόμου αντοχής. Συνεχής δρόμος 2'-10' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου.</p> <p>Σκυταλοδρομία: Απλή μεταβίβαση της σκυτάλης Άλμα σε μήκος: Άλμα με συσπειρωτική τεχνική "φορά, πάτημα, αιώρηση, προσγείωση" ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας Βασική τεχνική ρίψης. Ρίψη με μετακίνηση. Ακοντισμός: Ρίψη μικρής μπάλας "τύπου τένις" χωρίς και με φορά</p> <p>Φυσική κατάσταση: Δραστηριότητες για την ανάπτυξη βασικών φυσικών ικανοτήτων "αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, συναρμογή" ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών.</p>
--	--	---

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Γ.1. Ενόργανη γυμναστική –Ελεύθερη Γυμναστική-Ρυθμική Γυμναστική

Σωματικός τομέας	Ενόργανη γυμναστική	(Όπως και στην Α' τάξη).
------------------	---------------------	--------------------------

<p>(Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο. Να καλλιεργήσουν την ελεύθερη και δημοκρατική έκφραση.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους. Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής. Να εκτιμήσουν την αισθητική των κινήσεων.</p>	<p>Ρυθμική γυμναστική Ελεύθερη γυμναστική</p>	<p>Η ποιότητα και η ένταση των ασκήσεων να είναι προσαρμοσμένες στις δυνατότητες των μαθητών.</p>
<p>Γ2. Ορθοσωματική αγωγή</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>
<p>Γ3 . Ασκήσεις χαλάρωσης</p>		

<p>Σωματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάψεις και παραμορφώσεις</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπαση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</p>
<p>Γ4. Αναπνευστική Αγωγή</p>		
<p>Σωματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία Η αναπνοή στην άσκηση Εισπνοή εκπνοή Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>
<p>Σύνολο 16 ώρες</p>		

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μνηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση του χορού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να γνωρίσουν την Ελληνική σκέψη και τον Ελληνικό Πολιτισμό.</p>	<p>Πανελλήνιοι</p> <p>Τοπικοί</p> <p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</p> <p>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη των χορών της Α΄ τάξης.</p> <p>Συγκέντρωση πληροφοριών για τους συγκεκριμένους χορούς</p> <p>Περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.)</p> <p>Αντικατάσταση για περιπατητικούς μαθητές των γρήγορων βημάτων με επιτόπιες κινήσεις λίκνισματα χεριών</p> <p>Αντικατάσταση των βημάτων με κινήσεις χεριών και κεφαλιού για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>
<p>Ε. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Ατομικά και ομαδικά παιχνίδια με προσαρμογές</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p> <p>(13 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο με χαμηλή ένταση και ταχύτητα</p> <p>Παιχνίδια με ελαφριά μπάλα</p> <p>Παιχνίδια με αναπηρικά αμαξίδια, παιχνίδια στο στρώμα, ατομικά παιχνίδια ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Ρίψη μπάλας σε στόχο</p> <p>Ρίψη μικρών βελών</p> <p>Παιχνίδι με τροποποιημένου κανονισμούς</p>
---	---	---

ΣΤ. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ

<p><i>Σωματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ικανότητα επίπλευσης στο νερό σε διάφορες θέσεις Να αναπτύξουν ικανότητα προώθησης στην πρηνή και την ύπτια</p>	<p>Προώθηση Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 12 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 5 από τις</p>	<p>Επίπλευση στην ύπτια και πρηνή θέση</p> <p>Από ύπτια θέση προώθηση με τα χέρια</p> <p>Πρηνή θέση με εισπνοή, εκπνοή μέσα στο νερό με η χωρίς στήριξη (χρήση αναπνευστήρα και μάσκας όπου κρίνεται απαραίτητο)</p>
---	--	--

<p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ασφάλεια στο νερό Να μάθουν να προωθούν το σώμα του στο νερό</p>	<p>αθλοπαιδιές, 2 από τα παιχνίδια και 5 από τον στίβο)</p>	
<p>Σύνολο ωρών: 90</p>		

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
A.1.Πετοσφαίριση-Πετοσφαίριση καθιστών		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να καλλιεργήσουν τα βασικά στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος.</i> <i>Να αναπτύξουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα.</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την ετοιμότητα και την αγωνιστικότητα τους. Να αναπτύξουν τον αυτοέλεγχο και την πειθαρχία τους.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να μάθουν τους κανονισμούς του αθλήματος και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς.</i> <i>Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για «δια βίου» άσκηση ή άθληση και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή.</i></p>	<p>Τεχνική Τακτική Κανονισμοί</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α΄ και Β΄ τάξεων.</p> <p>Καρφί σε χαμηλό φιλέ</p> <p>Παιγνίδι με βασική εφαρμογή των κανονισμών</p>
A.2. Καλαθοσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν δεξιότητες στο μπάσκετ. Να καλλιεργήσουν συστηματικά τα βασικά στοιχεία της τεχνικής που μπάσκετ Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αντιμετωπίζουν με μετριοφροσύνη και με σύνεση τη νίκη και την ήττα. Να αντιμετωπίζουν με σεβασμό και κατανόηση τον αντίπαλο και τις ιδιαιτερότητες του.</p>	<p>Τεχνική Ατομική Αμυντική τακτική Ατομική Επίθετική τακτική Ομαδική τακτική</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α΄ και Β΄ τάξεων. Πάσα χέρι με χέρι Ατομική άμυνα(χέρι στην μπάλα, θέση ανάμεσα σε αντίπαλο και καλάθι</p> <p>Απλές μορφές επίθεσης και αιφνιδιασμού "θέσεις και μετακινήσεις παικτών με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Ομαδική τακτική άμυνας και επίθεσης, μορφές άμυνας και επίθεσης με το αναπηρικό αμαξίδιο</p>

<p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να μάθουν τους κανονισμούς του μπάσκετ και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς..</i> <i>Να κατανοήσουν τη σημασία του δίκαιου και αληθινού αγώνα.</i></p>		<p>Παιχνίδι με βασική εφαρμογή των κανονισμών</p>
<p>A.3. Χειροσφαίριση- Χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</p>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις κινητικές δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα. Να αναπτύξουν την κιναισθητική τους αντίληψη: την οπτική τους αντίληψη, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</i></p>	<p>Τεχνική Αμυντική τακτική Επιθετική τακτική</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Β΄ τάξης).</p> <p>Ατομική άμυνα Ατομική επίθεση</p> <p>Παιχνίδι με προσαρμογές</p> <p>Παιχνίδι με βασική εφαρμογή των κανονισμών</p>
<p>A4 Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>		
<p>Σωματικός τομέας Να αναπτύξουν κινητικές</p>	<p>Τεχνική</p>	<p>Χειρισμός καρτσιού σε διάφορες κατευθύνσεις</p>

<p>δεξιότητες για το άθλημα <i>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν. Να αναπτύξουν τη συνεργασία την ομαδικότητα την αυτενέργεια την υπευθυνότητα και την επικοινωνία. Να αναπτύξουν σεβασμό για το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</p>	<p>Κανονισμοί</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>εμπρός, πίσω , στροφή Πάσα για ακρίβεια , πάσα για απόσταση</p>
--	-----------------------------------	---

B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

B.1 Αγώνισμα στίβου

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου. Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές δυνατότητες του οργανισμού τους. Να αναπτύξουν την ικανότητά τους για έλεγχο της κίνησης.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία</p> <p>Άλμα σε μήκος</p> <p>Άλτικές ασκήσεις</p> <p>Σφαιροβολία</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: (Επανάληψη στοιχείων τεχνικής Β' τάξης) Αγώνες δρόμου μέχρι 60 μέτρα με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο Εκκίνηση από διάφορες θέσεις Βασική τεχνική του διασκελισμού "τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, θέση κορμού, αναπνοή". Εκκίνηση δρόμου αντοχής. Συνεχής δρόμος 2'-10' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου. Δρόμος διάρκειας μέχρι 5' σε ομαλό έδαφος</p> <p>Σκυταλοδρομία: Απλή μεταβίβαση της σκυτάλης Άλμα σε μήκος: Άλμα με συσπείρωτική τεχνική "φορά, πάτημα, αιώρηση, προσγείωση" ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Άλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας Βασική τεχνική ρίψης.</p>
---	--	--

<p>αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με την Ολυμπιακή Παράδοση. Να συγκρίνουν τις ικανότητες τους στα διάφορα αγωνίσματα και αυτό που θα ήθελαν να κάνουν και εκτός σχολείου ερασιτεχνικά ή πρωταθλητικά. Να κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ αθλητισμού και πρωταθλητισμού. Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού(αναβολικά, εμπορευματοποίηση κ. ά. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία των κινήσεων των διαφόρων αθλημάτων.</p>	<p>(10 ώρες)</p>	<p>Ρίψη με μετακίνηση. Ρίψη φασουλοσάκουλου Ακοντισμός: Ρίψη μικρής μπάλας "τύπου τένις" χωρίς και με φορά Φυσική κατάσταση: Δραστηριότητες για την ανάπτυξη βασικών φυσικών ικανοτήτων "αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, συναρμογή".</p>
---	------------------	---

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Γ.1. Ενόργανη γυμναστική-Ελεύθερη γυμναστική-Ρυθμική γυμναστική

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p>	<p>Ενόργανη γυμναστική Ελεύθερη γυμναστική Ρυθμική γυμναστική</p>	<p>Επανάληψη των ασκήσεων των προηγούμενων τάξεων.</p>
---	---	--

<p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο. Να εκφραστούν και να δημιουργήσουν μέσα από την κίνηση.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>		
<p>Γ2. Ορθοσωματική αγωγή</p>		
<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του <i>Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</i></p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος <i>Η λειτουργία των μελών του σώματος</i></p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>

Γ3 . Ασκήσεις χαλάρωσης		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάψεις και παραμορφώσεις</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπαση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</p>
Γ4. Αναπνευστική Αγωγή		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία Η αναπνοή στην άσκηση Εισπνοή εκπνοή Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>
<p>Σύνολο 12 ώρες</p>		

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μνηθούν στο τραγούδι, στο</p>	<p>Πανελλήνιοι χοροί Τοπικοί χοροί Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών (6 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη των χορών των προηγούμενων τάξεων). Αντικατάσταση για περιπατητικούς μαθητές των γρήγορων βημάτων με επιτόπιες κινήσεις λίκνισματα χεριών Αντικατάσταση των βημάτων με κινήσεις χεριών και κεφαλιού για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους</p>
---	---	--

<p>ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να γνωρίσουν την Ελληνική σκέψη και τον Ελληνικό Πολιτισμό.</p>		<p>συγκεκριμένους χορούς. (Περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.)</p>
Ε. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Ατομικά και ομαδικά παιχνίδια με προσαρμογές</p> <p>Slalom Boccia Βελάκια</p> <p>(8 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια με γρήγορο βάδισμα σε περιορισμένο χώρο με χαμηλή ένταση και ταχύτητα Παιχνίδια με ελαφριά μπάλα Παιχνίδια με αναπηρικά αμαξίδια, παιχνίδια στο στρώμα, ατομικά παιχνίδια ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο Ρίψη μπάλας σε στόχο Ρίψη μικρών βελών</p> <p>Παιχνίδι με τροποποιημένου κανονισμού</p>

Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ικανότητα επίπλευσης στο νερό σε διάφορες θέσεις Να αναπτύξουν ικανότητα προώθησης στην πρηνή και την ύπτια</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ασφάλεια στο νερό Να μάθουν να προωθούν το σώμα του στο νερό</p>	<p>Προώθηση Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 8 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 4 από τις αθλοπαιδιές, 1 από τα παιχνίδια 2 από τον στίβο και 1 από τον χορό)</p>	<p>Από ύπτια θέση προώθηση με τα χέρια επίπλευση στο νερό Πρηνή θέση με εισπνοή, εκπνοή μέσα στο νερό με η χωρίς στήριξη (χρήση αναπνευστήρα και μάσκας όπου κρίνεται απαραίτητο)</p>
<p>Σύνολο ωρών: 60</p>		

3. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Πολλές από τις βασικές αρχές οργάνωσης του μαθήματος της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά με τις αρχές οργάνωσης του μαθήματος για μαθητές χωρίς αναπηρίες όπως:

Προσαρμοσμένη διδασκαλία, κατάλληλο παιδαγωγικό κλίμα, μέτρα ασφαλείας των μαθητών από πιθανά ατυχήματα, αξιοποίηση εγκαταστάσεων και οργάνων, απασχόληση μαθητών στην τάξη

Κάποιοι από τις παραπάνω αρχές, όπως τα μέτρα ασφαλείας και η προσαρμοσμένη διδασκαλία, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία κατά την οργάνωση του μαθήματος ΠΦΑ. Είναι θεμελιώδους σημασίας όμως να επισημάνουμε ότι στην ΠΦΑ κρίνεται αναγκαίος ο σχεδιασμός του μαθήματος σε εξατομικευμένη βάση για κάθε μαθητή με κινητικές αναπηρίες. Τούτο είναι αναγκαίο γιατί τα κινητικά και μαθησιακά χαρακτηριστικά των μαθητών με αναπηρίες παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερη ποικιλία και ανομοιομορφία από ότι παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά του «τυπικού» μαθητικού πληθυσμού.

Αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι ο κάθε μαθητής ακολουθεί δικό του χωριστό πρόγραμμα ΦΑ και δεν συμμετέχει σε κοινές δραστηριότητες αλληλεπιδρώντας

με τους συμμαθητές του. Ο σχεδιασμός ενός Εξατομικευμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος (ΕΕΠ) πρέπει όμως να βασίζεται στις ατομικές κινητικές ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή και μέσα από προσαρμοσμένες ομαδικές δραστηριότητες να καλύπτονται στο μέτρο του δυνατού οι προσωπικές του ανάγκες και ενδιαφέροντα καθώς επίσης να εξασκούνται οι κινητικές του ικανότητες.

Αν και δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός τρόπος για τον σχεδιασμό ενός τέτοιου εξατομικευμένου προγράμματος, το ΕΕΠ είναι ένα έγγραφο έντυπο που πρέπει βασικά να περιγράφει:

Το τωρινό επίπεδο ικανότητας του μαθητή που σχετίζεται με το μάθημα της ΦΑ. Η αξιολόγηση του τωρινού επιπέδου του μαθητή προτείνεται να βασίζεται σε αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια που παρέχονται από έγκυρα ή και λιγότερο επίσημα tests.

2. Ετήσιους και μεσοπρόθεσμους στόχους για τον συγκεκριμένο μαθητή. Οι ετήσιοι στόχοι πρέπει να συνδέονται κυρίως με τις ανάγκες που προκύπτουν από την αρχική αξιολόγηση του μαθητή. Οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι εξαρτώνται από τους ετήσιους, πρέπει να είναι πιο συγκεκριμένοι και να αναφέρονται σε συγκεκριμένες κινητικές δεξιότητες που θα πρέπει μαθητής να εκτελέσει μέσα στο χρονικό περιθώριο που θέτει ο μεσοπρόθεσμος στόχος.

3. Προτεινόμενη προσαρμοσμένη διδακτική μεθοδολογία για τον συγκεκριμένο μαθητή. Θέματα όπως στυλ διδασκαλίας, τεχνικές κινήτρων και μέθοδος ανάλυσης έργου συζητώνται και περιλαμβάνονται στο ΕΕΠ του συγκεκριμένου μαθητή.

4. Περιγραφή της απαραίτητης για τον μαθητή υποστήριξης για την επιτυχή συμμετοχή του στο μάθημα και την ευκολότερη κατάκτηση των ατομικών του στόχων (προσαρμοσμένος εξοπλισμός και περιβάλλον, συνεργασία ειδικοτήτων).

5. Συγκεκριμένους τρόπους τελικής αξιολόγησης της κατάκτησης των στόχων που έχουν καθοριστεί για τον κάθε μαθητή. Οι στόχοι που έχουν θεσπισθεί πρέπει να είναι μετρήσιμοι και να μπορούν να αξιολογηθούν με συγκεκριμένους τρόπους (κινητικά tests, μεθόδους παρατήρησης, κ.α).

Όσον αφορά το θέμα της ασφάλειας των μαθητών με αναπηρίες κατά το μάθημα της ΠΦΑ προτείνονται:

Α) η συνεργασία του ΚΦΑ με τις άλλες ειδικότητες που μετέχουν στην ιατρική και εκπαιδευτική υποστήριξη του μαθητή με αναπηρίες. Η συμμετοχή του ΚΦΑ στην ομάδα συνεργασίας που αξιολογεί και σχεδιάζει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του κάθε μαθητή κρίνεται απαραίτητη καθώς η γνώση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε μαθητή με αναπηρίες έτσι σημαντική για την ασφαλή αλλά και αποτελεσματική οργάνωση του μαθήματος ΠΦΑ. Οι πληροφορίες που θα πρέπει να ζητήσει ο ΚΦΑ πρέπει κυρίως να σχετίζονται με δραστηριότητες που ίσως αντενδείκνυνται στην αναπηρία του μαθητή, δραστηριότητες που χρειάζονται προσαρμογές για να εκτελεστούν και συμβουλές για την ασφάλεια του μαθητή κατά το μάθημα ΠΦΑ.

Β) επειδή οι μαθητές με αναπηρίες παρουσιάζουν συνήθως μειωμένη ικανότητα ισορροπίας και συντονισμού κατά την εκτέλεση κινητικών δραστηριοτήτων είναι απαραίτητος κάποιος εξειδικευμένος εξοπλισμός για την ασφάλεια των μαθητών (ειδικά προστατευτικά κράνη, προστατευτικά γυαλιά, επιγονατίδες, επαγγωνίδες).

Τα παιδιά αυτής της ηλικίας με κινητικές αναπηρίες αν και πνευματικά ακολουθούν τον ίδιο ρυθμό ανάπτυξης με τους συνομηλίκους τους χωρίς αναπηρίες, ωστόσο η σωματική και η κινητική τους εξέλιξη δεν ακολουθεί απαραίτητα το επίπεδο ανάπτυξης των συνομηλίκων τους χωρίς κινητικές αναπηρίες. Το γεγονός αυτό καθιστά αναγκαίο κατά τον προγραμματισμό του μαθήματος να μην λαμβάνεται υπόψη μόνο η χρονολογική τους ηλικία αλλά και το επίπεδο της κινητικής τους εξέλιξης.

ΤΑΞΗ Α΄ + Β΄ + Γ΄

Ο καθηγητής Φ.Α. θα πρέπει στην αρχή του χρόνου να ετοιμάσει τον ετήσιο, τριμηνιαίο και εβδομαδιαίο προγραμματισμό του. Στον καθηγητή επαφίεται να αποφασίσει σε ποια περίοδο του έτους θα διδάξει το κάθε αντικείμενο λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες του σχολείου (αθλητική υποδομή, αριθμός υπηρετούντων καθηγητών Φ.Α., κ.ά.). Όταν αρχίζει η διδασκαλία ενός αντικειμένου, πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να μη διακόπτεται μέχρι να τελειώσουν τα προγραμματισμένα γι' αυτό μαθήματα. Εάν ο καιρός είναι ακατάλληλος (βροχή, χιόνι κ.ά) και δεν υπάρχουν κατάλληλοι χώροι για άθληση θα πρέπει να γίνονται θεωρητικά μαθήματα σχετικά με αθλητικά θέματα. Η διδασκαλία των αθλημάτων και αγωνισμάτων θα γίνεται τόσο στους μαθητές όσο και στις μαθήτριες χωρίς διάκριση. Επισημαίνεται η ανάγκη προσαρμογής των καθιερωμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων στις κινητικές δυνατότητες των μαθητών. Επιπρόσθετα προτείνεται η ενασχόληση των μαθητών με παιχνίδια που ενδείκνυνται για την κινητική τους αναπηρία και συμβαδίζουν με την πνευματική τους ανάπτυξη. Όπου ενυπάρχει το στοιχείο του κινδύνου, πρέπει να τηρούνται όλοι οι κανόνες ασφαλείας για την αποφυγή ατυχημάτων. Για την διδασκαλία του χορού και των μεθόδων χαλάρωσης πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής. Να διδάσκονται κατά προτεραιότητα οι τοπικοί χοροί και να ακολουθούν οι υπόλοιποι.

Προτεινόμενες προσαρμογές

Για την επιτυχή εξατομίκευση της διδασκαλίας αλλά και των στόχων του μαθήματος ΦΑ στο ατομικό επίπεδο ικανοτήτων του κάθε μαθητή με αναπηρίες ο ΚΦΑ πρέπει να έχει την ικανότητα να προσαρμόσει διάφορους παράγοντες που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην διαδικασία και την αποτελεσματικότητα του μαθήματος. Τέτοιες προσαρμογές αναφέρονται στον εξοπλισμό, στους κανονισμούς και στην οργάνωση των παραδοσιακών αθλοπαιδιών και δραστηριοτήτων, στον τρόπο διδασκαλίας της κινητικής μάθησης. Παρακάτω θα προτείνουμε ενδεικτικά κάποιες προσαρμογές που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο ΚΦΑ όταν διδάσκει μαθητές με κινητικές αναπηρίες. Οι προσαρμογές αυτές

έχουν στόχο να διευκολύνουν μαθητές που λόγω κινητικών αναπηριών παρουσιάζουν μειωμένη δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ισορροπία, συντονισμό και ακρίβεια στις κινήσεις τους. Οι προσαρμογές αυτές δεν είναι περιοριστικές αλλά ενθαρρύνουμε τον ΚΦΑ να χρησιμοποιήσει και δικές του προσαρμογές ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των μαθητών του.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη δύναμη, ταχύτητα και αντοχή.

1. Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορύνες μπόουλινγκ, κ.α)
2. Χρησιμοποιήστε ελαφρύτερες μπάλες μεγαλύτερου ή μικρότερου μεγέθους. Χρησιμοποιήστε μπάλες που είναι ελαφρώς ξεφούσκωτες ώστε να μην κυλάνε πολύ μακριά από την θέση ρίψης τους. Επίσης για μαθητές που χρησιμοποιούν αμαξίδια μπορείτε να δέσετε την μπάλα με ένα σχοινί σε ένα σταθερό σημείο για να μην αναγκάζεται ο μαθητής να καταναλώνει δύναμη και χρόνο εξάσκησης στην επαναφορά της μπάλας μετά από την ρίψη της.
3. Μείωση των αποστάσεων και της οριοθέτησης του χώρου παιχνιδιού
4. Μείωση του χρόνου δραστηριότητας και αύξηση του χρόνου διαλείμματος / ανάπαυσης.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα ισορροπίας.

Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής σε θέσεις με χαμηλωμένο το κέντρο βάρους του σώματος.

Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής έχοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επιφάνεια στήριξης και περισσότερα σημεία επαφής με το έδαφος.

Αυξήστε το πλάτος των οροθετημένων γραμμών ή των δοκών ισορροπίας κατά την εκτέλεση ασκήσεων ισορροπίας.

Οργανώστε ασκήσεις ισορροπίας σε μαλακές επιφάνειες που προσφέρουν αυξημένη τριβή (μοκέτες, στρώματα, κ.λ.π) και αποφύγετε σκληρές και λείες επιφάνειες (παρκέ, μωσαϊκό, κλπ).

Διδάξτε τους μαθητές σας πως να πέφτουν με ασφάλεια. Κάποιες πτώσεις θα είναι αναπόφευκτες με παιδιά που έχουν προβλήματα ισορροπίας.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα συντονισμού και ακρίβειας στις κινήσεις.

Για δραστηριότητες σύλληψης και ρίψεων αντικειμένων χρησιμοποιήστε μεγαλύτερες, ελαφρύτερες και μαλακότερες μπάλες (αερόμπαλες, μπαλόνια, φασουλοσάκουλα, μπαλάκια από αφρολέξ, κλ.π).

Μειώστε την απόσταση για σύλληψη ή ρίψη της μπάλας και προτιμήστε οι δραστηριότητες να μην γίνονται σε κίνηση αλλά από σταθερή θέση.

Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορίνες μπόουλινγκ, κ.α)

4. Προτεινόμενες πρόσθετες συνθετικές δραστηριότητες και διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΗ Α'

Θέμα: Η εκπαίδευση των μαθητών στην αρχαία Ελλάδα (Μουσική-Γυμναστική).

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών και στοιχείων που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την εικαστική απόδοση της γυμναστικής των μαθητών στην αρχαία Ελλάδα, τη συλλογή εικόνων, που έχουν αναφορά στην εκπαίδευση, από αρχαία αγγεία, την κατασκευή οργάνων γυμναστικής της αρχαιότητας, τη συγκριτική παρουσίαση της εκπαίδευσης των νέων στην αρχαία Ελλάδα με την εκπαίδευση σήμερα. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

ΤΑΞΗ Β'

Θέμα: Ο αθλητισμός στην Ελλάδα κάποτε

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την καταγραφή στοιχείων από τις πρώιμες μορφές του αθλητισμού, τον αθλητισμό στην αρχαία Ελλάδα, τις μονομαχίες της Ρωμαϊκής περιόδου, τις μορφές άθλησης στην Βυζαντινή εποχή, τους αθλητικούς αγώνες των αρματολών και των κλεφτών, την εικαστική απόδοση των αθλημάτων της κάθε περιόδου, τη συγκριτική παρουσίαση του αθλητισμού στις διάφορες εποχές. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

Θέμα: Πανελλήνιοι αθλητικοί αγώνες (στην αρχαία Ελλάδα)

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα, την καταγραφή των πανελλήνιων αγώνων (Ίσθμια, Νέμεα, Παναθήναια, Πύθια, Ολύμπια), την παρουσίαση αθλημάτων – αθλητών – επάθλων - δικαιοδοτικών οργάνων, παρουσίαση πολιτιστικών αγώνων της αρχαιότητας, τη συγκέντρωση ποιημάτων αρχαίων συγγραφέων που αναφέρονται στους πανελλήνιους αγώνες, την εικαστική απόδοση σκηνών από αυτούς τους αγώνες (αθλητές, ελλανοδίκες, αμφικτύονες, θεατές, κήρυκες, φιλόσοφοι κ.ά). Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος.

Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

ΤΑΞΗ Γ'

Θέμα: «Άσκηση και Υγεία» ή «Δια βίου άσκηση»

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την καταγραφή των ωφελειών της άσκησης, τη βιντεοσκόπηση ή τη φωτογράφιση αθλημάτων αναψυχής (πεζοπορία, ορειβασία κ.ά.), τη συμμετοχή σε αθλήματα του βουνού και της θάλασσας, τη μελέτη της πυραμίδας μεσογειακής διατροφής, την κατασκευή αυτής της πυραμίδας στο μάθημα της Τεχνολογίας. Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, άτομο. Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στην Οικιακή . Οικονομία, στην Πληροφορική, στη Λογοτεχνία.

Θέμα: Νέες Τεχνολογίες και Παραολυμπιακά αθλήματα

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα, την παρουσίαση με φωτογραφικό υλικό των συνθηκών προπόνησης και άθλησης ατόμων με ειδικές ανάγκες σε παλαιότερες εποχές σε σύγκριση με τη σημερινή εποχή, τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με τη εξέλιξη στην κατασκευή σύγχρονων αναπηρικών αμαξιδίων που διευκολύνουν την συμμετοχή των αθλητών σε διάφορα αθλήματα, την κατασκευή σύγχρονων προσθετικών μελών που επιτρέπουν σε ακρωτηριασμένους αθλητές να αγωνίζονται όρθιοι, την παρουσίαση – εκδήλωση στη σχολική μονάδα με θέμα: Νέες Τεχνολογίες και Παραολυμπιακά αθλήματα Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, άτομο, κοινωνία. Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στην Οικιακή Οικονομία, στη Λογοτεχνία, στην Πληροφορική.

5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση στην Προσαρμοσμένη φυσική αγωγή μαθητών με κινητικές αναπηρίες έχει δύο βασικές κατευθύνσεις:

1) Η αξιολόγηση πρέπει να σχετίζεται άμεσα με τους μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους που αναφέρονται στο ΕΕΠ του μαθητή. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα καθορίσουν και τον σχεδιασμό του επόμενου ΕΕΠ του μαθητή. Η τελική αξιολόγηση πρέπει, κυρίως να βασίζεται σε αξιόπιστες διαδικασίες που εξασφαλίζουν αντικειμενική εκτίμηση της κινητικής κατάστασης του μαθητή κατά την διάρκεια και στο τέλος του ετήσιου προγράμματος φυσικής αγωγής.. Εξίσου σημαντικές είναι επίσης και οι διαπιστώσεις και προσωπικές παρατηρήσεις του ΚΦΑ που εφάρμοσε το πρόγραμμα ΦΑ. Τέτοιες παρατηρήσεις

αφορούν την αποτελεσματικότητα των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποίησε για τον συγκεκριμένο μαθητή, τις προσαρμογές που επέλεξε για την διδασκαλία, κ.α.

2) Η αξιολόγηση των παιδιών με κινητικές αναπηρίες δεν θα πρέπει να σχετίζεται απαραίτητα με την εκμάθηση κινητικών και αθλητικών δεξιοτήτων, αν και αυτές αποτελούν στόχο του μαθήματος Φυσικής Αγωγής. Η ιδιαιτερότητα του ρυθμού κινητικής ανάπτυξης και εξέλιξης των παιδιών με κινητικές αναπηρίες επηρεάζει άμεσα το επίπεδο βελτίωσης των κινητικών τους δεξιοτήτων. Προτείνεται λοιπόν οι άξονες στους οποίους κινείται η αξιολόγηση μαθητών με κινητικές αναπηρίες στο Γυμνάσιο να είναι: η προσπάθεια, το ενδιαφέρον, η συνεργασία η κατανόηση και αφομοίωση εννοιών σχετικών με την φυσική αγωγή, η γνώση τους γύρω από τα αθλητικά θέματα και η δημιουργικότητα των μαθητών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Block, M (2000). A teacher's guide to including students with disabilities in regular physical education. Brookes, Baltimore, USA

Block, M (1992). What is appropriate physical education for children with profound disabilities. Adapted Physical Activities Quarterly, 9, 197-213.

Cratty, B (1989). Adapted Physical Education in the Mainstream. Love Publishing Company, Denver, Colorado.

Davis, R (2002). Inclusion through sports. Human Kinetics, USA.

Μουντάκης, Κ (1992). Η φυσική αγωγή στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο. Εκδόσεις SALTO, Θεσσαλονίκη.

Seaman, J, & Depauw, K. (1989). The new adapted physical education. Mayfield Publishing Company, Mountain View, California

Sherrill, C. (1998). Adapted physical activity, recreation and sport: Crossdisciplinary and lifespan. 5th ed. Boston, MA: WCB McGraw-Hill.

Winnick, J (1995). Adapted Physical Education and Sport. Human Kinetics, USA

**ΔΕΠΠΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ
ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ
ΛΥΚΕΙΟ**

Καλύβας Β., Χρυσάγης Ν.

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Ο σκοπός της Φυσικής Αγωγής στο Λύκειο είναι να συμβάλει κατά προτεραιότητα στην σωματική ανάπτυξη των μαθητών και παράλληλα να βοηθήσει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική ένταξή τους στην κοινωνία.

Προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων και η ενίσχυση της υγείας τους. Επίσης στο Λύκειο δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να επιλέξουν τα αθλήματα με τα οποία επιθυμούν να ασχοληθούν (σύμφωνα με τις κινητικές τους δυνατότητες) έτσι ώστε να ασχολούνται με τα συγκεκριμένα αθλήματα και εκτός σχολείου ακόμη και σε επίπεδο αγωνιστικού αθλητισμού.

2. Ορισμός και χαρακτηριστικά των παιδιών με Κινητικές Αναπηρίες.

Κινητικές Αναπηρίες

Οι κινητικές αναπηρίες επηρεάζουν την φυσιολογική κίνηση του ατόμου δυσχεραίνοντας, ανάλογα με την σοβαρότητα, τις λειτουργικές δραστηριότητες της καθημερινής του ζωής. Μπορεί να οφείλονται σε παθήσεις, τραυματισμούς του μυοσκελετικού ή του νευρικού συστήματος.. Οι κυριότεροι τύποι κινητικών αναπηριών που συναντώνται στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι οι εξής:

Εγκεφαλική Παράλυση
Δισχιδής ράχη
Τραυματισμοί Νωτιαίου Μυελού
Εγκεφαλικές Κακώσεις
Παιδική, Εφηβική αρθρίτιδα
Αρθρογρίπωση
Μυϊκές δυστροφίες
Ακρωτηριασμοί

1) Εγκεφαλική Παράλυση

Ορισμός:

Η εγκεφαλική παράλυση είναι μία νευρολογική διαταραχή που προκαλείται από βλάβη στις κινητικές περιοχές του εγκεφάλου. Μπορεί να συμβεί κατά την κύηση, τον τοκετό και στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού. Ανάλογα με το είδος της νευρομυϊκής διαταραχής διακρίνεται σε σπαστική, αθետωσική, αταξική ή μικτή μορφή. Ανάλογα με την κατανομή της βλάβης στο σώμα διακρίνεται σε τετραπληγία, διπληγία, τριπληγία και μονοπληγία..

Χαρακτηριστικά:

Η εγκεφαλική παράλυση χαρακτηρίζεται από:

Διαταραχές στον μυϊκό τόνο, έλλειψη νευρομυϊκού συντονισμού, μυϊκή αδυναμία
Επιπρόσθετα μπορεί να συνυπάρχουν:

Νοητική καθυστέρηση, Διαταραχές στη όραση, την ακοή και την ομιλία, διάσπαση προσοχής και ψυχολογικά προβλήματα

2) Δισχιδής ράχη

Ορισμός: Η δισχιδής ράχη είναι μια εκ γενετής πάθηση, η οποία οφείλεται σε ατελή ανάπτυξη της σπονδυλικής στήλης κατά τις 4 πρώτες εβδομάδες της εμβρυϊκής ζωής. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται ατελής κλείσιμο του οστέινου σπονδυλικού τόξου ενός σπονδύλου από την αυχενική έως την οσφυϊκή μοίρα της σπονδυλικής στήλης προκαλώντας νευρολογικές διαταραχές.

Χαρακτηριστικά

Οστικές παραμορφώσεις, διαταραχές της στάσης, κατακλίσεις, μώλωπες, ουρολοιμώξεις, παχυσαρκία

3) Τραυματισμοί νωτιαίου μυελού

Ορισμός: Είναι κακώσεις στην σπονδυλική στήλη που προκαλούν βλάβη στο νωτιαίο μυελό με αποτέλεσμα την απώλεια της κίνησης και της αισθητικότητας από το σημείο της βλάβης και κάτω. Η σοβαρότητα του τραυματισμού εξαρτάται από την θέση και την έκταση της βλάβης που έχει υποστεί ο νωτιαίος μυελός. Η διαταραχή μπορεί να έχει την μορφή τετραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα τα άνω και κάτω άκρα και την μορφή παραπληγίας όπου είναι επηρεασμένα κυρίως τα κάτω άκρα .

Χαρακτηριστικά

Σπαστικότητα, διαταραχές αισθητικότητας, κατακλίσεις, προβλήματα θερμορύθμισης, μυϊκή ατροφία, διαταραχές στην ουροδόχο κύστη, σεξουαλική δυσλειτουργία, οστεοπόρωση, καρδιαγγειακά προβλήματα, μυϊκές βραχύνσεις, διαταραχές στην στάση του σώματος και ψυχολογικά προβλήματα..

4) Εγκεφαλικές κακώσεις

Οι εγκεφαλικές κακώσεις προκαλούν μερική ή ολική αναπηρία και επιδρούν αρνητικά στον ψυχισμό του ατόμου. Η σοβαρότητα της κάκωσης εξαρτάται από την θέση, την έκταση της βλάβης και από το είδος της θεραπευτικής αγωγής.

Χαρακτηριστικά

Διαταραχές μνήμης και ομιλίας, διάσπαση προσοχής, δυσλειτουργία της ουροδόχου κύστης, επιληπτικές κρίσεις, σπαστικότητα, έλλειψη νευρομυϊκού συντονισμού, διαταραχές αισθητικότητας, αναπνευστικά και ψυχολογικά προβλήματα.

5) Μυϊκές δυστροφίες

Είναι ομάδα κληρονομικών ασθενειών που προκαλούν μυϊκή αδυναμία εξαιτίας της προοδευτικής εκφύλισης των μυϊκών ινών. Υπάρχουν διάφοροι τύποι μυϊκής δυστροφίας αλλά η συνηθέστερη είναι η μυϊκή δυστροφία Duchenne η οποία εμφανίζεται στην ηλικία των 2-6 ετών. Η ασθένεια είναι προοδευτική και τελικά το παιδί καταλήγει σε αναπηρικό αμαξίδιο με την πάροδο δεκαετίας , ενώ το προσδόκιμο ζωής ανέρχεται περίπου στα 20 χρόνια.

Χαρακτηριστικά

Μυϊκή ατροφία, Χαρακτηριστικό βάδισμα (νήσειο), μυϊκές βραχύνσεις, Ανάπτυξη συνδετικού ιστού στους μύες, διαταραχές στην στάση(λόρδωση), αναπνευστικά προβλήματα, πτωχή μυϊκή αντοχή.

6) Αρθρογρίπωση

Εκ γενετής πάθηση κατά την οποία προσβάλλονται οι αρθρώσεις και οφείλεται σε εκφύλιση του νωτιαίου μυελού.

Χαρακτηριστικά

Δυσκαμψία, λέπτυνση των άκρων, μυϊκή αδυναμία, αντικατάσταση του μυϊκού με λιπώδη και συνδετικό ιστό, περιορισμένη λειτουργικότητα.

7) Νεανική αρθρίτιδα

Χρόνια αρθρίτιδα που εμφανίζεται στην παιδική ή την εφηβική ηλικία. Πρόκειται για πάθηση αγνώστου αιτιολογίας κατά την οποία οι αρθρώσεις παρουσιάζουν φλεγμονή και σταδιακή μείωση του εύρους κίνησης.

Χαρακτηριστικά

Οίδημα στις αρθρώσεις, πόνος ευαισθησία δυσκαμψία, δυσκολία στην βάδιση, μυϊκή ατροφία.

8) Ακρωτηριασμοί

Ακρωτηριασμός είναι η αφαίρεση τμήματος ή μέλους του σώματος. Η αιτία μπορεί να είναι τραυματισμός, κακοήθεις όγκοι, αγγειακές βλάβες, δυσμορφίες κ.α. Ο ακρωτηριασμός μπορεί να προκαλέσει σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα, και γιαυτό ο ασθενής θα πρέπει να προετοιμασθεί ψυχολογικά και να γίνει προγραμματισμένο χειρουργείο.

3. Άξονες, γενικοί στόχοι, θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
A'	Αθλοπαιδιές: <i>Πετοσφαίριση-καθιστή πετοσφαίριση</i> <i>Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i> <i>Ποδόσφαιρο</i> <i>Boccia</i> <i>Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</i>	<p>Να γνωρίσουν οι μαθητές και να μάθουν τη βασική τεχνική των κυριότερων αθλημάτων για να βρουν αυτό που τους αρέσει ή τους ταιριάζει περισσότερο.</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων με ή χωρίς προσαρμογές.</p> <p>Να κατανοήσουν το δικαίωμα ισότιμης συμμετοχής και του άλλου στο παιχνίδι.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να διατηρήσουν τη σωματική τους υγεία και ευεξία.</p> <p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις υγιεινής και πρώτων βοηθειών.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία της εφαρμογής των κανόνων στο παιχνίδι.</p> <p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και</p>	<p>Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση-ισορροπία-νόμος), ομοιότητα-διαφορά-ισότητα, μεταβολή, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα-σύγκρουση-εξάρτηση-ενέργεια)</p>

		θάρρος	
	<p>Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Δρόμοι ταχύτητας Δρόμοι αντοχής Σκυταλοδρομία με προσαρμογές Άλμα σε μήκος Άλμα χωρίς φόρα Αλτικές ασκήσεις Ρίψη ελαστικής σφαίρας Ρίψη κορίνας Ακοντισμός Φυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε ορισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να καλλιεργήσουν τις φυσικές τους ικανότητες. αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με τα αρχαία ελληνικά αγωνίσματα.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), ομοιότητα-διαφορά-ισότητα, μεταβολή (εξέλιξη-ανάπτυξη), αλληλεπίδραση (συνεργασία- σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>
	<p>Γυμναστική:</p> <p><i>Ενόργανη γυμναστική</i></p> <p><i>Ρυθμική γυμναστική</i></p> <p><i>Ελεύθερη γυμναστική</i></p> <p>Ορθοσωματική αγωγή Ασκήσεις χαλάρωσης Αναπνευστική αγωγή</p>	<p>Να βελτιώσουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), σύστημα (δομή-ταξινόμηση-οργάνωση-ισορροπία-συμμετρία), μεταβολή, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, ομοιότητα-διαφορά</p>
	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί.</p> <p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</p> <p><i>Ένας τοπικός χορός</i></p> <p><i>Ελεύθερη χορογραφία με</i></p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: απλές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού και εθίμων της ελληνικής λαϊκής παράδοσης.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση, πολιτισμός, Τέχνη, άτομο-σύνολο, Επικοινωνία, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα)</p>

	<i>τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</i>		
	Άλλες αθλητικές δραστηριότητες <i>Επιτραπέζια αντισφαίριση</i> <i>Τοξοβολία</i> <i>Slalom</i> <i>Βελάκια</i> <i>Κ.α</i>	<p>Να γνωρίσουν οι μαθητές και να μάθουν τη βασική τεχνική περισσοτέρων αθλημάτων</p> <p>Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών, δύναμη, ικανότητα συγκέντρωσης, ταχύτητα αντίδρασης, ισορροπία</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος</p>	Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση-ισορροπία-νόμος), ομοιότητα-διαφορά-ισότητα, μεταβολή, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα-σύγκρουση-εξάρτηση-ενέργεια
	Κολύμβηση	<p>Να μάθουν να ισορροπούν και να αλλάζουν θέσεις στο νερό</p> <p>Να μάθουν να προωθούνται στο νερό</p> <p>Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης στο νερό</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν και να χαρούν στο νερό</p> <p>Να αναπτύξουν αυτοπειθαρχία σεβασμό επικοινωνία</p>	Βύθιση επίπλευση Πρωώθηση

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
<i>Β´</i>	<p>Αθλοπαιδιές:</p> <p><i>Πετοσφαίριση-καθιστή πετοσφαίριση</i></p> <p><i>Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i></p>	<p>Να κατανοήσουν την έννοια του "ευ αγωνίζεσθαι".</p> <p>Να κατανοήσουν τα οφέλη της άσκησης στο σώμα και στο πνεύμα.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες : αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν.</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς.</p>	Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση- ισορροπία-νόμος), ομοιότητα- διαφορά-ισότητα, μεταβολή, αλληλεπίδραση, (συνεργασία,συλλογικότητα-σύγκρουση- εξάρτηση-ενέργεια)

	<p><i>Ποδόσφαιρο</i></p> <p><i>Χειροσφαίριση-χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i></p> <p><i>Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</i></p> <p><i>Boccia</i></p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την Ολυμπιακή και Αθλητική Παράδοση.</p> <p>Να κρίνουν ποιο άθλημα τους ταιριάζει περισσότερο είτε για χόμπι είτε πρωταθλητικά (εκτός σχολείου).</p> <p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	
	<p>Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Δρόμοι ταχύτητας Δρόμοι αντοχής Σκυταλοδρομία με προσαρμογές Άλμα σε μήκος Άλμα χωρίς φόρα Αλτικές ασκήσεις Ρίψη ελαστικής σφαίρας Ρίψη κορίνας Ακοντισμός Φυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε αναγνωρισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να δοκιμάσουν τις δυνατότητες τους στα αθλήματα για να δουν τις δυνατότητες τους.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p> <p>Να κατανοήσουν τις έννοιες: αθλητισμός – πρωταθλητισμός.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), ομοιότητα- διαφορά-ισότητα, μεταβολή (εξέλιξη-ανάπτυξη), αλληλεπίδραση (συνεργασία- σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>
	<p>Γυμναστική:</p> <p><i>Ενόργανη γυμναστική</i></p> <p><i>Ρυθμική γυμναστική</i></p> <p><i>Ελεύθερη γυμναστική</i></p> <p>Ορθοσωματική αγωγή Ασκήσεις χαλάρωσης Αναπνευστική αγωγή</p>	<p>Να βελτιώσουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες: σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις πρώτων βοηθειών.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση-ισορροπία-συμμετρία), επικοινωνία</p>
	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί.</p>	<p>Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες τους στο χορό.</p> <p>Να εκτιμήσουν την αρμονία, τον ρυθμό, τη συμμετρία, την αισθητική της κίνησης.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και</p>	<p>Παράδοση, πολιτισμός, Τέχνη, άτομο-σύνολο, επικοινωνία, αλληλεπίδραση (συνεργασία-</p>

	(Επανάληψη χορών Α΄ τάξης) Ένας τοπικός χορός Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών	το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη λαϊκή μας παράδοση και την πολιτιστική μας κληρονομιά. Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της μουσικής και του τραγουδιού των παραδοσιακών χορών. Να συνειδητοποιήσουν ότι ο χορός είναι τρόπος ζωής.	συλλογικότητα)
	Άλλες αθλητικές δραστηριότητες Επιτραπέζια αντισφαίριση Τοξοβολία Slalom Βελάκια Κ.α	Να γνωρίσουν οι μαθητές και να μάθουν τη βασική τεχνική περισσότερων αθλημάτων Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών, δύναμη, ικανότητα συγκέντρωσης, ταχύτητα αντίδρασης, ισορροπία Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων	Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση-ισορροπία-νόμος), ομοιότητα-διαφορά-ισότητα, μεταβολή
	Κολύμβηση	Να μάθουν να ισορροπούν και να αλλάζουν θέσεις στο νερό Να μάθουν να προωθούνται στο νερό Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης στο νερό Να ψυχαγωγηθούν και να χαρούν στο νερό Να αναπτύξουν αυτοπειθαρχία σεβασμό επικοινωνία	Βύθιση επίπλευση Πρώθηση

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
Γ΄	Αθλοπαιδιές: Πετοσφαίριση-καθιστή πετοσφαίριση Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό	Να κρίνουν πιο άθλημα τους ταιριάζει περισσότερο είτε για χόμπι είτε πρωταθλητικά (εκτός σχολείου). Να κατανοήσουν τη σημασία του σεβασμού του αντιπάλου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Να συνειδητοποιήσουν τη συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας. Να συνειδητοποιήσουν το δημοκρατικό τρόπο επίλυσης των διαφορών.	Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση- ισορροπία-νόμος), μεταβολή, αλληλεπίδραση (συνεργασία-συλλογικότητα-σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)

	<p><i>αμαξίδιο</i></p> <p><i>Ποδόσφαιρο</i></p> <p><i>Χειροσφαίριση-χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</i></p> <p><i>Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</i></p> <p><i>Boccia</i></p>	<p>Να αναπτύξουν κριτική σκέψη στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού και των Ολυμπιακών Αγώνων (αναβολικά, ρατσισμός, καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων).</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για "διά βίου" άσκηση και την ωφέλεια που προκύπτει από αυτή.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο της διατροφής σε συνδυασμό με την άσκηση.</p> <p>Να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους.</p>	
	<p>Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία με προσαρμογές</p> <p>Άλμα σε μήκος</p> <p>Άλμα χωρίς φόρα</p> <p>Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας</p> <p>Ρίψη κορίνας</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε ορισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να βρουν το αγώνισμα που τους αρέσει περισσότερο και να ασχοληθούν αργότερα είτε ως χόμπι είτε για πρωταθλητισμό (εκτός σχολείου).</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), μεταβολή (εξέλιξη-ανάπτυξη), αλληλεπίδραση (συνεργασία- σύγκρουση-εξάρτηση- ενέργεια)</p>
	<p>Γυμναστική:</p> <p><i>Ενόργανη γυμναστική</i></p> <p><i>Ρυθμική γυμναστική</i></p> <p><i>Ελεύθερη γυμναστική</i></p> <p>Ορθοσωματική αγωγή</p> <p>Ασκήσεις χαλάρωσης</p> <p><i>Αναπνευστική αγωγή</i></p>	<p>Να βελτιώσουν και να τελειοποιήσουν ασκήσεις των προηγούμενων τάξεων.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να αναπτύξουν ιδιαίτερους δεσμούς φιλίας και συνεργασίας με τους συνασκούμενους και τους αντιπάλους.</p> <p>Να τελειοποιήσουν τις ασκήσεις των προηγούμενων τάξεων.</p>	<p>Διάσταση (χώρος-χρόνος), σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση- ισορροπία-συμμετρία), μεταβολή επικοινωνία, αλληλεπίδραση, ομοιότητα-διαφορά</p>
	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί.</p> <p><i>Επανάληψη</i></p>	<p>Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες τους στο χορό.</p> <p>Να εκτιμήσουν την αρμονία, τον ρυθμό, τη συμμετρία, την αισθητική της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση, πολιτισμός</p> <p>Τέχνη, άτομο-σύνολο, επικοινωνία, αλληλεπίδραση</p>

	<p><i>χορών Α΄ και Β΄ τάξης</i></p> <p><i>Ένας τοπικός χορός</i></p> <p><i>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</i></p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη λαϊκή μας παράδοση και την πολιτιστική μας κληρονομιά.</p> <p>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της μουσικής και του τραγουδιού των παραδοσιακών χορών.</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν ότι ο χορός είναι τρόπος ζωής.</p>	(συνεργασία-συλλογικότητα)
	<p><i>Άλλες αθλητικές δραστηριότητες</i></p> <p><i>Επιτραπέζια αντισφαίριση</i></p> <p><i>Τοξοβολία</i></p> <p><i>Slalom</i></p> <p><i>Βελάκια</i></p> <p><i>Κ.α</i></p>	<p>Να γνωρίσουν οι μαθητές και να μάθουν τη βασική τεχνική περισσότερων αθλημάτων</p> <p>Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών, δύναμη, ικανότητα συγκέντρωσης, ταχύτητα αντίδρασης, ισορροπία</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p>	Άτομο-σύνολο, σύστημα (δομή-ταξινόμηση οργάνωση-ισορροπία-νόμος), ομοιότητα-διαφορά-ισότητα, μεταβολή
	Κολύμβηση	<p>Να μάθουν να ισορροπούν και να αλλάζουν θέσεις στο νερό</p> <p>Να μάθουν να προωθούνται στο νερό</p> <p>Να γνωρίσουν τρόπους χαλάρωσης στο νερό</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν και να χαρούν στο νερό</p> <p>Να αναπτύξουν αυτοπειθαρχία σεβασμό επικοινωνία</p>	Βύθιση επίπλευση Πρώθηση

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ**

ΛΥΚΕΙΟ

1. Ειδικοί σκοποί

Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)

- Διατήρηση και βελτίωση των αντιληπτικών ικανοτήτων: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, αντίληψη μέσω της αφής, ικανότητες συντονισμού
- Διατήρηση και βελτίωση κινητικών δεξιοτήτων: απλές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες, περίπλοκες προσαρμοστικές δεξιότητες.
- Διατήρηση και βελτίωση των φυσικών σωματικών ικανοτήτων: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.
- Καλλιέργεια του ρυθμού.
- Διατήρηση και βελτίωση της μη λεκτικής επικοινωνίας: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.
- Διατήρηση και βελτίωση στοιχειωδών και θεμελιωδών κινητικών προτύπων: μετακίνηση στον χώρο, ισορροπία, χειρισμός αντικειμένων- βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκτισμα, σύλληψη μπάλας, που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).
- Η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.α.).
- Η προαγωγή της υγείας και ευεξίας: καρδιοαναπνευστική λειτουργία. Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων και συστημάτων, που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικός τομέας

- Κοινωνικοί στόχοι: Ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της θετικής αυτοαντίληψης και αυτοπεποίθησης και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.
- Ηθικοί στόχοι. Ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη, συνεπή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.

Γνωστικός τομέας

- Γνωστικοί στόχοι: Απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό. Γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Ολυμπιακή ιδέα και κίνηση. Απόκτηση γνώσεων που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη

μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών.

- Συνειδητοποίηση της ανάγκης για "δια βίου" άσκηση ή άθληση και της ωφέλειας που προκύπτει από αυτή, καθώς και απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).
- Αισθητικοί στόχοι. Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του Λυκείου. Προτεραιότητα όμως έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων, η ενίσχυση της υγείας τους, καθώς και η επίτευξη των υπολοίπων στόχων.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Φυσικής Αγωγής στο Λύκειο είναι: α) κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στην χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα (προσαρμοσμένα και μη) για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και δ) η κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.

2. Στόχοι, θεματικές ενότητες (χρόνος), προτεινόμενες δραστηριότητες

ΤΑΞΗ: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ		
A.1. Πετοσφαίριση- Πετοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο-καθιστή Πετοσφαίριση		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές τους ικανότητες: ευκινησία ευλυγισία, ταχύτητα, δύναμη.</p> <p>Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι</p> <p>Να συμμετέχουν ισότιμα στον αγώνα χωρίς αποκλεισμούς λόγω δυνατοτήτων.</p> <p>Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας και επικοινωνίας.</p> <p>Να αντιμετωπίζουν με σύνεση τη νίκη και την ήττα.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να μάθουν τους κανονισμούς του αθλήματος (πετοσφαίριση ορθίων, πετοσφαίριση καθοστών)</p> <p>Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για «δια βίου» άσκηση ή άθληση και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή.</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί</p>	<p>Πάσα με τα δάκτυλα.</p> <p>Πάσα με τους πήχεις.</p> <p>Σερβίς</p> <p>Μπλόκ</p> <p>Καρφί σε χαμηλό φιλέ</p> <p>Χρήση μεγαλύτερης και ελαφρύτερης μπάλας</p> <p>Χρήση μπαλονιού αντί για μπάλα</p> <p>Παιχνίδι σε χαμηλό φιλέ</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι – στοιχειώδεις η και πλήρεις κανονισμοί ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών και του αριθμού των μαθητών της τάξης</p> <p>Σημ Στην καθιστή πετοσφαίριση τα παιδιά φορούν μακριές φόρμες η και επιγονατίδες</p>
<p>A.2. Καλαθοσφαίριση-Καλαθοσφαίριση με καρότσι</p>		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές τους ικανότητες: ευκινησία, ευλυγισία, ταχύτητα, δύναμη και αντοχή.</p> <p>Να ενεργοποιήσουν τις κινητικές τους ικανότητες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στις ικανότητες τους και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.</p> <p>Να ενεργοποιήσουν τις πνευματικές τους ικανότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία τους και την εφευρετικότητά τους.</p> <p>Να αναπτύξουν τη συγκέντρωση της προσοχής για τη βελτίωση της προσαρμοστικότητας</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του μπάσκετ.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο τους στην ομάδα</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Τακτική</p> <p>Κανονισμοί</p>	<p>Στάση παίκτη – μετακινήσεις, μετακινήσεις και ελιγμοί με το αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Είδη πάσας: πάσα από το στήθος, σκαστή, πάνω από το κεφάλι, μακρινή πάσα</p> <p>Ντρίπλα: "επιτόπια και προχωρητική", όταν τα κινητικά χαρακτηριστικά το επιτρέπουν</p> <p>Στρόβιλος "πίβοτ": στηθικός και νωτιαίος "με το αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Σουτ από στάση: "ελεύθερη βολή" θέση ποδιών, κορμού, χεριών κλπ.,</p> <p>Σουτ με κίνηση με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Απλές μορφές προπετάσματος: "σκρην" με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Στροφή του αναπηρικού αμαξιδίου με ταυτόχρονο χτύπημα και πιάσιμο της μπάλας</p> <p>Ατομική τακτική (θέση του παίκτη ανάμεσα σε αντίπαλο και καλάθι)</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι - Στοιχειώδεις η και πλήρεις κανονισμοί ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών και τον αριθμό των μαθητών της τάξης</p> <p>Ανάλογα με τις κινητικές δυνατότητες των παιδιών χρησιμοποιούνται ελαφρύτερες μπάλες, στεφάνια αντί για καλάθι, μεγαλύτερο και σε μικρότερο ύψος καλάθι</p>
---	---	--

A.3. Ποδόσφαιρο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του ποδοσφαίρου.</p> <p>Να καλλιεργήσουν το ταλέντο τους.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα ευκινησία, ευλυγισία, αντοχή, δύναμη.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να αναπτύξουν κριτική σκέψη απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού, όπως είναι η βία, η χυδαιολογία και το ντόπινγκ</p> <p>Να διαμορφώσουν φίλαθλο πνεύμα.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p><i>Επιδιώκεται οι μαθητές:</i></p> <p><i>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την ανάγκη ύπαρξης των κανονισμών για το παιχνίδι.</i></p> <p><i>Να αποδέχονται τις αποφάσεις των διαιτητών.</i></p> <p><i>Να κατανοήσουν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στο σώμα και στο πνεύμα.</i></p>	<p>Τεχνική (Έμφαση δίνεται στο αποτέλεσμα και όχι στην τεχνική)</p> <p>Κανονισμοί</p>	<p>Είδη πάσας: Με διάφορα μέρη του ποδιού ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Είδη υποδοχής "σταμάτημα" της μπάλας: Με το πέλμα, με το εσωτερικό του ποδιού και της κνήμης, με το μηρό ανάλογα με τις δυνατότητες</p> <p>Πρώθηση και έλεγχος της μπάλας "κοντρόλ" ευθύγραμμη μετακίνηση με τη μπάλα</p> <p>Ντρίπλα: "Μετακίνηση της μπάλας</p> <p>Κεφαλιά: απλή κεφαλιά με το μέτωπο.</p> <p>Σουτ: με διάφορα μέρη του ποδιού</p> <p>Λαβές του τερματοφύλακα ανάλογα με τα κινητικά χαρακτηριστικά</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι ανάλογα με τις κινητικές δυνατότητες των παιδιών και τον αριθμό των παιδιών της τάξης</p> <p>Τροποποίηση των κανονισμών όπου κρίνεται απαραίτητο. Αύξηση μεγέθους της εστίας ανάλογα με τα κινητικά χαρακτηριστικά των παιδιών</p>
A.4 Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο		
<p>Σωματικός τομέας</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί</p>	<p>Χειρισμός καρτσιού σε διάφορες κατευθύνσεις εμπρός, πίσω, στροφή</p>

<p>δεξιότητες για το άθλημα Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν. Να αναπτύξουν τη συνεργασία την ομαδικότητα την αυτενέργεια την υπευθυνότητα και την επικοινωνία. Να αναπτύξουν σεβασμό για το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</i></p>		<p>Πάσα για ακρίβεια , πάσα για απόσταση</p>
<p><i>A.5 Boccia</i></p>		
<p>Σωματικός τομέας <i>Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας <i>Να αναπτύξουν ομαδικότητα, συνεργασία, αυτοεκτίμηση, αυτοσυγκέντρωση</i></p> <p>Γνωστικός τομέας <i>Να γνωρίσουν στοιχεία τεχνικής, στρατηγικής και τακτικής του αθλήματος</i></p>	<p>Τεχνική Προασκήσεις για ρίψη με ακρίβεια Τεχνικές ρίψεων Κανονισμοί</p>	<p>Ρίψη μπάλας με στόχο το σταμάτημά της όσο το δυνατόν πιο κοντά σε μια ευθεία γραμμή Ρίψη μπάλας με στόχο την προσέγγιση της μπάλας στόχου Ρίψη μπάλας με στόχο την απομάκρυνση της μπάλας στόχου από συγκεκριμένη περιοχή</p>
<p>Σύνολο αθλοπαιδιών 16 ώρες</p>		

B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

<i>B.1 Αγώνισμα στίβου</i>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου.</p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δραστηριότητες στο περιβάλλον.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p>Να αγαπήσουν και να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου.</p> <p>Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία του σώματος και του πνεύματος.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο της διατροφής.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις για τις μορφές αθλητισμού ξεκινώντας από τα αρχαία χρόνια και φτάνοντας μέχρι κα σήμερα.</p> <p>Να ανακαλύψουν το αθλητικό πρότυπο που τους ταιριάζει.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία με προσαρμογές</p> <p>Άλμα σε μήκος</p> <p>Άλμα χωρίς φόρα</p> <p>Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας</p> <p>Ρίψη κορίνας</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας:</p> <p>Με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Εκκίνηση από διάφορες θέσεις</p> <p>Βασική τεχνική του διασκελισμού "τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, θέση κορμού, αναπνοή".</p> <p>Αγώνες δρόμου μέχρι 50 μέτρα με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Εκκίνηση δρόμου αντοχής. Συνεχής δρόμος 2'-10' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου.</p> <p>Σκυταλοδρομία:</p> <p>Απλή μεταβίβαση της σκυτάλης</p> <p>Άλμα σε μήκος:</p> <p>Άλμα με συσπειρωτική τεχνική "φορά, πάτημα, αιώρηση, προσγείωση" ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p> <p>Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας</p> <p>Βασική τεχνική ρίψης.</p> <p>Ρίψη με μετακίνηση.</p> <p>Ακοντισμός:</p> <p>Ρίψη μικρής μπάλας "τύπου τένις" χωρίς και με φορά</p> <p>Φυσική κατάσταση:</p> <p>Δραστηριότητες για την ανάπτυξη βασικών φυσικών ικανοτήτων "αντοχή, δύναμη,</p>

		ταχύτητα, ευλυγισία, συναρμογή".
--	--	----------------------------------

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Γ.1. Ελεύθερη γυμναστική- Ενόργανη γυμναστική- Ρυθμική γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους.</p> <p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής.</p>	<p>Ενόργανη Γυμναστική</p> <p>Ενόργανη γυμναστική (στρώματα έδαφος)</p> <p>Ενόργανη γυμναστική (πολύζυγα)</p> <p>Ρυθμική γυμναστική</p> <p>Ρυθμική γυμναστική</p> <p>Ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών</p> <p>Ελεύθερη γυμναστική</p> <p>Γυμναστική χωρίς όργανα</p>	<p>Ενόργανη Γυμναστική:</p> <p>Άσκηση σε σχηματισμούς Κύκλου, ημικυκλίου τετραγώνου</p> <p>Απλές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής στρώματα έδαφος</p> <p>Απλές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής σε χαμηλό μονόζυγο και δίζυγο ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών</p> <p>Ασκήσεις ρυθμικής γυμναστικής</p> <p>Με στεφάνια μπάλες</p> <p>Ρυθμική γυμναστική:</p> <p>Απλές κινήσεις με σχοινάκια, μπάλες, κορδέλες, στεφάνια "</p>
Γ2. Ορθοσωματική αγωγή		

<p style="text-align: center;"><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p style="text-align: center;"><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p style="text-align: center;"><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>
Γ3 . Ασκήσεις χαλάρωσης		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάψεις και παραμορφώσεις</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπαση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</p>
<p><i>Γ4. Αναπνευστική Αγωγή</i></p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία</p> <p>Η αναπνοή στην άσκηση</p> <p>Εισπνοή εκπνοή</p> <p>Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής</p> <p>Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>
<p>Σύνολο 8 ώρες Γυμναστικής</p>		

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μνηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στην κίνηση του χορού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου</p>	<p>Πανελλήνιοι Συρτός</p> <p>Τοπικοί</p> <p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</p> <p>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς.</p> <p>(Περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.)</p>
---	---	---

ΤΟΥΣ.		
Ε. ΆΛΛΕΣ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		

<p style="text-align: center;"><i>Σωματικός</i> <i>τομέας(Ψυχοκινητικός)</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών, δύναμη, ικανότητα συγκέντρωσης, ταχύτητα αντίδρασης, ισορροπία</p> <p>Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης (τοξοβολία-σκολίωση)</p> <p style="text-align: center;"><i>Συναισθηματικός</i> <i>τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p style="text-align: center;"><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Τοξοβολία Επιτραπέζια αντισφαίριση Slalom Βελάκια</p> <p>Τεχνική Κανονισμοί</p> <p>(11 ώρες)</p>	<p>Τοξοβολία Λαβή του τόξου με η χωρίς προσαρμογές, στόχευση, απελευθέρωση</p> <p>Επιτραπέζια αντισφαίριση Λαβή της ρακέτας με η χωρίς προσαρμογή, χειρισμός της ρακέτας</p> <p>Slalom Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Βελάκια Ρίψη μικρών βελών</p> <p>Παιχνίδι με τροποποιημένους κανονισμούς</p>
--	---	--

ΣΤ. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ικανότητα επίπλευσης στο νερό σε διάφορες θέσεις Να αναπτύξουν ικανότητα προώθησης στην πρηνή και την ύπτια</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ασφάλεια στο νερό Να μάθουν να προωθούν το σώμα του στο νερό</p>	<p>Προώθηση Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 7 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 2 από τις αθλοπαιδιές, 2 από τις άλλες αθλητικές δραστηριότητες παιχνίδια, 1 από τον στίβο και 2 από τους χορούς)</p>	<p>Προώθηση από πρηνή θέση με ή χωρίς πλευστικό βοήθημα ανάλογα με τις δυνατότητες. Εκμάθηση των στυλ υπτίου και ελευθέρου με έμφαση στην προώθηση και όχι στις τεχνικές λεπτομέρειες ανάλογα με τις δυνατότητες. Από ύπτια θέση προώθηση με τα χέρια Πρηνή θέση με εισπνοή, εκπνοή μέσα στο νερό με ή χωρίς στήριξη (χρήση αναπνευστήρα και μάσκας όπου κρίνεται απαραίτητο)</p>
<p>Σύνολο ωρών: 90</p>		

ΤΑΞΗ: Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ**Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ**

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
---------------	------------------------------------	-----------------------------------

A.1. Πετοσφαίριση- Πετοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο-καθιστή Πετοσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σύνθετες δεξιότητες του αθλήματος. Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές ικανότητές τους για την κίνηση σε συγκεκριμένο χώρο. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν τη σημασία της συνεργασίας και της επικοινωνίας στον αγώνα. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια με σεβασμό στον αντίπαλο Να αντιμετωπίζουν με σύνεση τη νίκη και την ήττα.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να γνωρίσουν βασικούς κανόνες υγιεινής και πρώτων βοηθειών για το άθλημα.</i></p>	<p>Τεχνική Τακτική Κανονισμοί</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης.</p> <p>Τοποθέτηση παικτών στο γήπεδο: Όταν η ομάδα υποδέχεται τη μπάλα από σέρβις.</p> <p>Παιχνίδι με προσαρμογές Παιχνίδι με στοιχειώδεις η και πλήρεις κανονισμούς ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών και του αριθμού των παιδιών της τάξης</p>
A.2. Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα ευκινησία, ευλυγισία, δύναμη. Να αποκτήσουν μεγαλύτερη ακρίβεια στην εκτέλεση των κινήσεων. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p>	<p>Τεχνική Κανονισμοί Τακτική</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης).</p> <p>Ομαδική τακτική άμυνας και επίθεσης, μορφές άμυνας και επίθεσης με το αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Απλές μορφές επίθεσης και αιφνιδιασμού "θέσεις και μετακινήσεις παικτών με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Παιχνίδι με στοιχειώδεις η και πλήρεις κανονισμούς ανάλογα με τις δυνατότητες</p>

<p>Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας και επικοινωνίας.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλου, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να κατανοήσουν τους κανονισμούς του μπάσκετ και να προσπαθήσουν να παίξουν σύμφωνα με αυτούς.</p> <p>Να κατανοήσουν την σημασία της προσπάθειας και συμμετοχής στο παιχνίδι.</p>	<p>(10 ώρες)</p>	<p>των μαθητών και του αριθμού των παιδιών της τάξης</p>
<p>A.3. Ποδόσφαιρο</p>		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες για την κίνηση τους στον αγωνιστικό χώρο. Να συμμετέχουν σε σχολικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αναπτύξουν την αυτενέργεια και την υπευθυνότητα τους.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να κατανοήσουν τη σημασία της διατροφής για το άθλημα και γενικά για τη ζωή.</i> <i>Να κατανοήσουν το ρόλο του ατόμου στην ομάδα.</i></p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί.</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης).</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών και με τον αριθμό των μαθητών της τάξης</p>
A.4. Χειροσφαίριση-Χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα.</i> <i>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν. Να αναπτύξουν τη συνεργασία την ομαδικότητα την αυτενέργεια την υπευθυνότητα και την επικοινωνία. Να αναπτύξουν σεβασμό για το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Κανονισμοί</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Στάσεις του παίκτη - υποδοχή μπάλας.</p> <p>Είδη πάσας: βασική, πάσα πάνω από το κεφάλι, σκαστή κλπ. Από στάση και κίνηση μ</p> <p>Ντρίπλα: συνδυασμός ντρίπλας, και πάσας.</p> <p>Σουτ: βασικό, "ρίψη πάνω από το κεφάλι"</p> <p>Μπλοκ. Θέσεις και τρόποι απόκρουσης του τερματοφύλακα.</p> <p>Σε όλες τις δραστηριότητες μπορεί να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές όπως: τροποποίηση των κανόνων ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών, χρήση μπαλών διαφορετικών μεγεθών και</p>

<p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</i></p>		<p>βάρους, Χρήση μεγαλύτερης εστίας, μείωση των αποστάσεων και της ταχύτητας.</p>
<p>A.5.Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>		
<p><i>Σωματικός τομέας</i></p> <p>Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες για το άθλημα <i>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν. Να αναπτύξουν τη συνεργασία την ομαδικότητα την αυτενέργεια την υπευθυνότητα και την επικοινωνία. Να αναπτύξουν σεβασμό για το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</p>	<p>Τεχνική Κανονισμοί</p>	<p>Χειρισμός καροτσιού σε διάφορες κατευθύνσεις εμπρός, πίσω , στροφή Πάσα για ακρίβεια , πάσα για απόσταση</p>
<p>A.6. Boccia</p>		

<p>Σωματικός τομέας</p> <p><i>Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p><i>Να αναπτύξουν ομαδικότητα, συνεργασία, αυτοεκτίμηση, αυτοσυγκέντρωση</i></p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Να γνωρίσουν στοιχεία τεχνικής, στρατηγικής και τακτικής του αθλήματος</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Προασκήσεις για ρίψη με ακρίβεια</p> <p>Τεχνικές ρίψεων</p> <p>κανονισμοί</p>	<p>Ρίψη μπάλας με στόχο το σταμάτημά της όσο το δυνατόν πιο κοντά σε μια ευθεία γραμμή</p> <p>Ρίψη μπάλας με στόχο την προσέγγιση της μπάλας στόχου</p> <p>Ρίψη μπάλας με στόχο την απομάκρυνση της μπάλας στόχου από συγκεκριμένη περιοχή</p>
<p>Σύνολο 23 ώρες Αθλοπαιδιών</p>		

B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

<p>B.1 Αγώνισμα στίβου</p>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου.</p> <p>Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές δυνατότητες του οργανισμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να γνωρίσουν και να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές:</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία με προσαρμογές</p> <p>Άλμα σε μήκος</p> <p>Άλμα χωρίς φόρα</p> <p>Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας</p> <p>Ρίψη κορίνας</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: (Επανάληψη στοιχείων τεχνικής Α' τάξης)</p> <p>Αγώνες δρόμου μέχρι 50 μέτρα με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Εκκίνηση από διάφορες θέσεις</p> <p>Βασική τεχνική του διασκελισμού "τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, θέση κορμού, αναπνοή".</p> <p>Εκκίνηση δρόμου αντοχής. Συνεχής δρόμος 2'-10' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου.</p> <p>Σκυταλοδρομία: Απλή μεταβίβαση της σκυτάλης</p> <p>Άλμα σε μήκος: Άλμα με συσπειρωτική τεχνική "φορά, πάτημα, αιώρηση, προσγείωση" ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών</p>

<p>όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου.</p> <p>Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα σύμφωνα με την Ολυμπιακή Παράδοση.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία.</p> <p>Να γνωρίσουν τα αρχαία και σύγχρονα Ολυμπιακά αγωνίσματα.</p> <p>Να συγκρίνουν τις ικανότητες τους στα διάφορα αγωνίσματα.</p>	<p>(5 ώρες)</p>	<p>Αλτικές ασκήσεις Ρίψη ελαστικής σφαίρας Βασική τεχνική ρίψης. Ρίψη με μετακίνηση. Ακοντισμός: Ρίψη μικρής μπάλας "τύπου τένις" χωρίς και με φορά</p> <p>Φυσική κατάσταση: Δραστηριότητες για την ανάπτυξη βασικών φυσικών ικανοτήτων "αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, συναρμογή".</p>
---	-----------------	---

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Γ.1. Ενόργανη γυμναστική –Ελεύθερη Γυμναστική-Ρυθμική Γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Να καλλιεργήσουν την ελεύθερη και δημοκρατική έκφραση.</p>	<p>Ενόργανη γυμναστική Ελεύθερη γυμναστική Ρυθμική γυμναστική</p>	<p>(Όπως και στην Α' τάξη).</p> <p>Η ποιότητα και η ένταση των ασκήσεων να είναι προσαρμοσμένες στις δυνατότητες των μαθητών.</p>

<p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους.</p> <p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής.</p> <p>Να εκτιμήσουν την αισθητική των κινήσεων.</p>		
<p>Γ2. Ορθοσωματική αγωγή</p>		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>
<p>Γ3 . Ασκήσεις χαλάρωσης</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάψεις και παραμορφώσεις</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπασση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</p>
<p><i>Γ4. Αναπνευστική Αγωγή</i></p>		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία Η αναπνοή στην άσκηση Εισπνοή εκπνοή Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>
<p>Σύνολο 12 ώρες Γυμναστικής</p>		

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μνηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση του χορού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να γνωρίσουν την Ελληνική σκέψη και τον Ελληνικό Πολιτισμό.</p>	<p>Πανελλήνιοι</p> <p>Τοπικοί</p> <p>Σαμαρίνας Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη των χορών της Α΄ τάξης.</p> <p>Συγκέντρωση πληροφοριών για τους συγκεκριμένους χορούς Αντικατάσταση για περιπατητικούς μαθητές των γρήγορων βημάτων με επιτόπιες κινήσεις λίκνισματα χεριών Αντικατάσταση των βημάτων με κινήσεις χεριών και κεφαλιού για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Τοπικοί Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς. (Περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.)</p>
<p>Ε. ΆΛΛΕΣ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών, δύναμη, ικανότητα συγκέντρωσης, ταχύτητα αντίδρασης, ισορροπία</p> <p>Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης (τοξοβολία-σκολίωση)</p> <p style="text-align: center;"><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Τοξοβολία Επιτραπέζια αντισφαίριση Slalom Βελάκια</p> <p>Τεχνική Κανονισμοί</p> <p>(15 ώρες)</p>	<p>Τοξοβολία Λαβή του τόξου με ή χωρίς προσαρμογές, στόχευση, απελευθέρωση</p> <p>Επιτραπέζια αντισφαίριση Λαβή της ρακέτας με ή χωρίς προσαρμογή, χειρισμός της ρακέτας</p> <p>Slalom Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Βελάκια Ρίψη μικρών βελών</p> <p>Παιχνίδι με τροποποιημένους κανονισμούς</p>
--	---	--

ΣΤ. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ικανότητα επίπλευσης στο νερό σε διάφορες θέσεις Να αναπτύξουν ικανότητα προώθησης στην πρηνή και την ύπτια</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ασφάλεια στο νερό Να μάθουν να προωθούν το σώμα του στο νερό</p>	<p>Προώθηση Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση</p> <p>(εφόσον υπάρχει δυνατότητα 7 ώρες). Οι ώρες αυτές θα προκύψουν ως εξής: 3 από τις αθλοπαιδιές, 2 από τους χορούς και 2 από τις άλλες αθλητικές δραστηριότητες)</p>	<p>Προώθηση από πρηνή θέση με ή χωρίς πλευστικό βοήθημα ανάλογα με τις δυνατότητες. Εκμάθηση των στυλ υπτίου και ελευθέρου με έμφαση στην προώθηση και όχι στις τεχνικές λεπτομέρειες ανάλογα με τις δυνατότητες. Από ύπτια θέση προώθηση με τα χέρια Πρηνή θέση με εισπνοή, εκπνοή μέσα στο νερό με η χωρίς στήριξη (χρήση αναπνευστήρα και μάσκας όπου κρίνεται απαραίτητο)</p>
<p>Σύνολο ωρών: 90</p>		

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ**Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ**

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Α.1.Πετοσφαίριση-Πετοσφαίριση καθιστών</p>		

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να καλλιεργήσουν τα βασικά στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος.</i></p> <p><i>Να αναπτύξουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα.</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την ετοιμότητα και την αγωνιστικότητα τους. Να αναπτύξουν τον αυτοέλεγχο και την πειθαρχία τους.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να μάθουν τους κανονισμούς του αθλήματος και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς.</i></p> <p><i>Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για «δια βίου» άσκηση ή άθληση και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή.</i></p>	<p>Τεχνική</p> <p>Τακτική</p> <p>Κανονισμοί</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α΄ και Β΄ τάξεων.</p> <p>Παιγνίδι με βασική η και πλήρη εφαρμογή των κανονισμών ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών και του αριθμού των μαθητών της τάξης.</p>
A.2. Καλαθοσφαίριση-καλαθοσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν δεξιότητες στο μπάσκετ.</p> <p>Να καλλιεργήσουν συστηματικά τα βασικά στοιχεία της τεχνικής που μπάσκετ</p> <p>Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αντιμετωπίζουν με μετριοφροσύνη και με σύνεση τη νίκη και την ήττα.</p> <p>Να αντιμετωπίζουν με σεβασμό και κατανόηση τον αντίπαλο και τις</p>	<p>Τεχνική</p> <p>Ατομική Αμυντική τακτική</p> <p>Ατομική Επίθετική τακτική</p> <p>Ομαδική τακτική</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α΄ και Β΄ τάξεων.</p> <p>Ατομική άμυνα(χέρι στην μπάλα, θέση ανάμεσα σε αντίπαλο και καλάθι</p> <p>Απλές μορφές επίθεσης και αιφνιδιασμού "θέσεις και μετακινήσεις παικτών με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Ομαδική τακτική άμυνας και επίθεσης, μορφές άμυνας και επίθεσης με το αναπηρικό αμαξίδιο</p>

<p>ιδιαιτερότητες του.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p><i>Να μάθουν τους κανονισμούς του μπάσκετ και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς..</i></p> <p><i>Να κατανοήσουν τη σημασία του δίκαιου και αληθινού αγώνα.</i></p>		<p>Παιγνίδι με βασική εφαρμογή η και πλήρη των κανονισμών ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών και του αριθμού των παιδιών της τάξης</p>
<p>A.3. Χειροσφαίριση- Χειροσφαίριση με αναπηρικό αμαξίδιο</p>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να αναπτύξουν τις κινητικές δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα.</p> <p>Να αναπτύξουν την κιναισθητική τους αντίληψη: την οπτική τους αντίληψη, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p><i>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</i></p>	<p>Τεχνική</p> <p>Αμυντική τακτική</p> <p>Επιθετική τακτική</p>	<p>(Επανάληψη θεμάτων Β' τάξης).</p> <p>Ατομική άμυνα</p> <p>Ατομική επίθεση</p> <p>Παιχνίδι με προσαρμογές</p> <p>Παιγνίδι με βασική εφαρμογή των κανονισμών</p>
<p>A4 Ποδόσφαιρο</p>		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές</p>	<p>Τεχνική Τακτική</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α' κα Β' τάξης).</p>

<p>τους ικανότητες για την κίνηση τους στον αγωνιστικό χώρο. Να συμμετέχουν σε σχολικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αναπτύξουν την αυτενέργεια και την υπευθυνότητα τους.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να κατανοήσουν τη σημασία της διατροφής για το άθλημα και γενικά για τη ζωή.</i> <i>Να κατανοήσουν το ρόλο του ατόμου στην ομάδα.</i></p>		<p>Εμπέδωση με παιχνίδι ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών και με τον αριθμό των μαθητών της τάξης</p>
<p>A.5 Ράγκμπυ σε αναπηρικό αμαξίδιο</p>		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Να αναπτύξουν κινητικές δεξιότητες για το άθλημα <i>Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ψυχαγωγηθούν και να εκτονωθούν. Να αναπτύξουν τη συνεργασία την ομαδικότητα την αυτενέργεια την υπευθυνότητα και την επικοινωνία. Να αναπτύξουν σεβασμό για το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: <i>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος.</i></p>	<p>Τεχνική Τακτική Κανονισμοί</p>	<p>Χειρισμός καροτσιού σε διάφορες κατευθύνσεις εμπρός, πίσω , στροφή Πάσα για ακρίβεια , πάσα για απόσταση Ατομική αμυντική τακτική Σκρήν</p>

A.6 Boccia		
<p>Σωματικός τομέας</p> <p><i>Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών</i></p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p><i>Να αναπτύξουν ομαδικότητα, συνεργασία, αυτοεκτίμηση, αυτοσυγκέντρωση</i></p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p><i>Να γνωρίσουν στοιχεία τεχνικής, στρατηγικής και τακτικής του αθλήματος</i></p>	<p>Τεχνική</p> <p>Προασκήσεις για ρίψη με ακρίβεια</p> <p>Τεχνικές ρίψεων</p> <p>Τακτική</p> <p>κανονισμοί</p>	<p>Ρίψη μπάλας με στόχο το σταμάτημά της όσο το δυνατόν πιο κοντά σε μια ευθεία γραμμή</p> <p>Ρίψη μπάλας με στόχο την προσέγγιση της μπάλας στόχου</p> <p>Ρίψη μπάλας με στόχο την απομάκρυνση της μπάλας στόχου από συγκεκριμένη περιοχή</p> <p>Παιχνίδι με πλήρη εφαρμογή των κανονισμών</p>
Σύνολο 11 ώρες Αθλοπαιδιών		

B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

B.1 Αγωνίσματα στίβου		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου.</p> <p>Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές δυνατότητες του οργανισμού τους.</p> <p>Να αναπτύξουν την ικανότητά τους για έλεγχο της κίνησης.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή,</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας</p> <p>Δρόμοι αντοχής</p> <p>Σκυταλοδρομία</p> <p>Άλμα σε μήκος</p> <p>Άλτικές ασκήσεις</p> <p>Σφαιροβολία</p> <p>Ακοντισμός</p> <p>Φυσική κατάσταση</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: (Επανάληψη στοιχείων τεχνικής Β' τάξης)</p> <p>Αγώνες δρόμου μέχρι 60 μέτρα με η χωρίς αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Εκκίνηση από διάφορες θέσεις</p> <p>Βασική τεχνική του διασκελισμού "τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, θέση κορμού, αναπνοή".</p> <p>Εκκίνηση δρόμου αντοχής. Συνεχής δρόμος 2'-10' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου.</p> <p>Δρόμος διάρκειας μέχρι 5' σε ομαλό έδαφος</p>

<p>επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με την Ολυμπιακή Παράδοση. Να συγκρίνουν τις ικανότητες τους στα διάφορα αγωνίσματα και αυτό που θα ήθελαν να κάνουν και εκτός σχολείου ερασιτεχνικά ή πρωταθλητικά. Να κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ αθλητισμού και πρωταθλητισμού. Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού(αναβολικά, εμπορευματοποίηση κ. ά. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία των κινήσεων των διαφόρων αθλημάτων.</p>	<p>(4 ώρες)</p>	<p>Σκυταλοδρομία: Απλή μεταβίβαση της σκυτάλης Άλμα σε μήκος: Άλμα με συσπειρωτική τεχνική "φορά, πάτημα, αιώρηση, προσγείωση" ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών Αλτικές ασκήσεις</p> <p>Ρίψη ελαστικής σφαίρας Βασική τεχνική ρίψης. Ρίψη με μετακίνηση. Ρίψη φασουλοσάκουλου Ακοντισμός: Ρίψη μικρής μπάλας "τύπου τένις" χωρίς και με φορά</p> <p>Φυσική κατάσταση: Δραστηριότητες για την ανάπτυξη βασικών φυσικών ικανοτήτων "αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, συναρμογή".</p>
--	-----------------	--

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Γ.1. Ενόργανη γυμναστική-Ελεύθερη γυμναστική-Ρυθμική γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Να εκφραστούν και να δημιουργήσουν μέσα από την κίνηση.</p> <p>Γνωστικός τομέας</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Ενόργανη γυμναστική</p> <p>Ελεύθερη γυμναστική</p> <p>Ρυθμική γυμναστική</p>	<p>Επανάληψη των ασκήσεων των προηγούμενων τάξεων.</p>
Γ2. Ορθοσωματική αγωγή		

<p style="text-align: center;"><i>Σωματικός τομέας</i> (Ψυχοκινητικός)</p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.</p> <p style="text-align: center;"><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p style="text-align: center;"><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος του Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος <i>Η λειτουργία των μελών του σώματος</i></p>	<p>Ασκήσεις ραχιαίων και κοιλιακών μυών Ασκήσεις διάτασης Συμμετρικές, ετερόπλευρες ασκήσεις Σωστή θέση στο αναπηρικό αμαξίδιο, σωστή στάση με την χρήση περιπατητήρα η, ορθοτικών ή βακτηριών Χρήση καθρέπτη για διόρθωση στάσης με οπτική ανατροφοδότηση</p>
Γ3 . Ασκήσεις χαλάρωσης		

<p><i>Σωματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαλαρώσουν τα μέρη του σώματος τους και να προλάβουν συγκάψεις και παραμορφώσεις</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν πως χαλαρώνει το σώμα τους</p>	<p>Διδασκαλία μεθόδων χαλάρωσης</p>	<p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές αναπνέουν με το διάφραγμα.</p> <p>Από ύπτια θέση σε στρώματα οι μαθητές εκτελούν ισομετρικές συστολές στα κάτω και άνω άκρα και στη συνέχεια χαλαρώνουν (σύσπαση – χαλάρωση).</p> <p>Από καθιστή θέση εκτελούν ανύψωση των ώμων και χαλαρώνουν</p> <p>Από καθιστή θέση οι μαθητές παίρνουν βαθιά εισπνοή και στη συνέχεια εκπνέει αργά.</p> <p>Οι παραπάνω δραστηριότητες προτείνεται να γίνονται σε ήρεμο περιβάλλον με την συνοδεία κλασσικής μουσικής.</p>
<p><i>Γ4. Αναπνευστική Αγωγή</i></p>		

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν και να βελτιώσουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής</p>	<p>Η αναπνοή σε ηρεμία</p> <p>Η αναπνοή στην άσκηση</p> <p>Εισπνοή εκπνοή</p> <p>Εξάσκηση εισπνοής, εκπνοής</p>	<p>Ασκήσεις εισπνοής εκπνοής</p> <p>Παιχνίδια για εξάσκηση αναπνοής με μικρά μπαλάκια, μπαλόνια</p>
<p>Σύνολο 6 ώρες Γυμναστικής</p>		

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

<p><i>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μνηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση.</p>	<p>Πανελλήνιοι χοροί</p> <p>Τοπικοί χοροί</p> <p>Συρτός στα τρία, αργοί χοροί με σταθερό και δυνατό ρυθμό</p> <p>Ελεύθερη χορογραφία με τον ρυθμό των παραδοσιακών χορών</p> <p style="text-align: center;">(3 ώρες)</p>	<p>(Επανάληψη των χορών των προηγούμενων τάξεων).</p> <p>Αντικατάσταση για περιπατητικούς μαθητές των γρήγορων βημάτων με επιτόπιες κινήσεις λίκνισματα χεριών</p> <p>Αντικατάσταση των βημάτων με κινήσεις χεριών και κεφαλιού για μαθητές σε αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους</p>
--	--	--

<p>Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να γνωρίσουν την Ελληνική σκέψη και τον Ελληνικό Πολιτισμό.</p>		<p>συγκεκριμένους χορούς. (Περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.)</p>
<p>Ε. ΑΛΛΕΣ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p>		
<p><i>Σωματικός τομέας</i> Να αναπτύξουν οπτικοκινητικό συντονισμό, νευρομυϊκό συντονισμό, ακρίβεια κίνησης, δυνατότητα ελέγχου των μυών, δύναμη, ικανότητα συγκέντρωσης, ταχύτητα αντίδρασης, ισορροπία</p> <p>Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης (τοξοβολία-σκολίωση)</p> <p style="text-align: center;"><i>Συναισθηματικός τομέας</i></p> <p>Επιδιώκεται οι μαθητές: Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων</p>	<p>Τοξοβολία Επιτραπέζια αντισφαίριση Slalom Βελάκια</p> <p>Τεχνική Κανονισμοί</p> <p style="text-align: center;">(6 ώρες)</p>	<p>Τοξοβολία Λαβή του τόξου με η χωρίς προσαρμογές, στόχευση, απελευθέρωση</p> <p>Επιτραπέζια αντισφαίριση Λαβή της ρακέτας με η χωρίς προσαρμογή, χειρισμός της ρακέτας</p> <p>Slalom Ελιγμοί με αναπηρικό αμαξίδιο</p> <p>Βελάκια Ρίψη μικρών βελών</p> <p>Παιχνίδι με τροποποιημένους κανονισμούς</p>

Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ

<p><i>Σωματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ικανότητα επίπλευσης στο νερό σε διάφορες θέσεις Να αναπτύξουν ικανότητα προώθησης στην πρηνή και την ύπτια</p> <p><i>Συναισθηματικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν να ψυχαγωγηθούν</p> <p><i>Γνωστικός τομέας</i> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ασφάλεια στο νερό Να μάθουν να προωθούν το σώμα του στο νερό</p>	<p>Προώθηση Βύθιση Αναπνοή Χαλάρωση</p> <p>Εφόσον υπάρχει δυνατότητα 4 ώρες : (2 ώρες από τις αθλοπαιδιές, και 2 από τις άλλες αθλητικές δραστηριότητες)</p>	<p>Προώθηση από πρηνή θέση με ή χωρίς πλευστικό βοήθημα ανάλογα με τις δυνατότητες. Εκμάθηση των στυλ υπτίου και ελευθέρου με έμφαση στην προώθηση και όχι στις τεχνικές λεπτομέρειες ανάλογα με τις δυνατότητες. Από ύπτια θέση προώθηση με τα χέρια Πρηνή θέση με εισπνοή, εκπνοή μέσα στο νερό με η χωρίς στήριξη (χρήση αναπνευστήρα και μάσκας όπου κρίνεται απαραίτητο)</p>
<p>Σύνολο ωρών: 60</p>		

3. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Πολλές από τις βασικές αρχές οργάνωσης του μαθήματος της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά με τις αρχές οργάνωσης του μαθήματος για μαθητές χωρίς αναπηρίες όπως:

- Προσαρμοσμένη διδασκαλία,
- κατάλληλο παιδαγωγικό κλίμα,
- μέτρα ασφαλείας των μαθητών από πιθανά ατυχήματα,
- αξιοποίηση εγκαταστάσεων και οργάνων,
- απασχόληση μαθητών στην τάξη

Κάποιοι από τις παραπάνω αρχές, όπως τα μέτρα ασφαλείας και η προσαρμοσμένη διδασκαλία, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία κατά την οργάνωση του μαθήματος ΠΦΑ. Είναι θεμελιώδους σημασίας όμως να επισημάνουμε ότι στην ΠΦΑ κρίνεται αναγκαίος ο σχεδιασμός του μαθήματος σε εξατομικευμένη βάση για κάθε μαθητή με κινητικές αναπηρίες. Τούτο είναι αναγκαίο γιατί τα κινητικά και μαθησιακά χαρακτηριστικά των μαθητών με αναπηρίες παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερη ποικιλία και ανομοιομορφία από ότι παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά του «τυπικού» μαθητικού πληθυσμού.

Αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι ο κάθε μαθητής ακολουθεί δικό του χωριστό πρόγραμμα ΦΑ και δεν συμμετέχει σε κοινές δραστηριότητες αλληλεπιδρώντας με τους συμμαθητές του. Ο σχεδιασμός ενός Εξατομικευμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος (ΕΕΠ) πρέπει όμως να βασίζεται στις ατομικές κινητικές ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή και μέσα από προσαρμοσμένες ομαδικές δραστηριότητες να καλύπτονται στο μέτρο του δυνατού οι προσωπικές του ανάγκες και ενδιαφέροντα καθώς επίσης να εξασκούνται οι κινητικές του ικανότητες.

Αν και δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός τρόπος για τον σχεδιασμό ενός τέτοιου εξατομικευμένου προγράμματος, το ΕΕΠ είναι ένα έγγραφο έντυπο που πρέπει βασικά να περιγράφει:

1. Το τωρινό επίπεδο ικανότητας του μαθητή που σχετίζεται με το μάθημα της ΦΑ. Η αξιολόγηση του τωρινού επιπέδου του μαθητή προτείνεται να βασίζεται σε αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια που παρέχονται από έγκυρα ή και λιγότερο επίσημα tests.
2. Ετήσιους και μεσοπρόθεσμους στόχους για τον συγκεκριμένο μαθητή. Οι ετήσιοι στόχοι πρέπει να συνδέονται κυρίως με τις ανάγκες που προκύπτουν από την αρχική αξιολόγηση του μαθητή. Οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι εξαρτώνται από τους ετήσιους, πρέπει να είναι πιο συγκεκριμένοι και να αναφέρονται σε συγκεκριμένες κινητικές δεξιότητες που θα πρέπει μαθητής να εκτελέσει μέσα στο χρονικό περιθώριο που θέτει ο μεσοπρόθεσμος στόχος.
3. Προτεινόμενη προσαρμοσμένη διδακτική μεθοδολογία για τον συγκεκριμένο μαθητή. Θέματα όπως συγλ διδασκαλία, τεχνικές κινήτρων και μέθοδος ανάλυσης έργου συζητώνται και περιλαμβάνονται στο ΕΕΠ του συγκεκριμένου μαθητή.
4. Περιγραφή της απαραίτητης για τον μαθητή υποστήριξης για την επιτυχή συμμετοχή του στο μάθημα και την ευκολότερη κατάκτηση των ατομικών του στόχων (προσαρμοσμένος εξοπλισμός και περιβάλλον, συνεργασία ειδικοτήτων).
5. Συγκεκριμένους τρόπους τελικής αξιολόγησης της κατάκτησης των στόχων που έχουν καθοριστεί για τον κάθε μαθητή. Οι στόχοι που έχουν θεσπισθεί πρέπει να είναι μετρήσιμοι και να μπορούν να αξιολογηθούν με συγκεκριμένους τρόπους (κινητικά tests, μεθόδους παρατήρησης, κ.α).

Όσον αφορά το θέμα της ασφάλειας των μαθητών με αναπηρίες κατά το μάθημα της ΠΦΑ προτείνονται:

Α) η συνεργασία του ΚΦΑ με τις άλλες ειδικότητες που μετέχουν στην ιατρική και εκπαιδευτική υποστήριξη του μαθητή με αναπηρίες. Η

συμμετοχή του ΚΦΑ στην ομάδα συνεργασίας που αξιολογεί και σχεδιάζει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του κάθε μαθητή κρίνεται απαραίτητη καθώς η γνώση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε μαθητή με αναπηρίες έτσι σημαντική για την ασφαλή αλλά και αποτελεσματική οργάνωση του μαθήματος ΠΦΑ. Οι πληροφορίες που θα πρέπει να ζητήσει ο ΚΦΑ πρέπει κυρίως να σχετίζονται με δραστηριότητες που ίσως αντενδείκνυνται στην αναπηρία του μαθητή, δραστηριότητες που χρειάζονται προσαρμογές για να εκτελεστούν και συμβουλές για την ασφάλεια του μαθητή κατά το μάθημα ΠΦΑ.

Β) επειδή οι μαθητές με αναπηρίες παρουσιάζουν συνήθως μειωμένη ικανότητα ισορροπίας και συντονισμού κατά την εκτέλεση κινητικών δραστηριοτήτων είναι απαραίτητος κάποιος εξειδικευμένος εξοπλισμός για την ασφάλεια των μαθητών (ειδικά προστατευτικά κράνη, προστατευτικά γυαλιά, επιγονατίδες, επαγγωνίδες).

Τα παιδιά αυτής της ηλικίας με κινητικές αναπηρίες αν και πνευματικά ακολουθούν τον ίδιο ρυθμό ανάπτυξης με τους συνομηλίκους τους χωρίς αναπηρίες, ωστόσο η σωματική και η κινητική τους εξέλιξη δεν ακολουθεί απαραίτητα το επίπεδο ανάπτυξης των συνομηλίκων τους χωρίς κινητικές αναπηρίες. Το γεγονός αυτό καθιστά αναγκαίο κατά τον προγραμματισμό του μαθήματος να μην λαμβάνεται υπόψη μόνο η χρονολογική τους ηλικία αλλά και το επίπεδο της κινητικής τους εξέλιξης.

ΤΑΞΗ Α΄ + Β΄ + Γ΄

Ο καθηγητής Φ.Α. θα πρέπει στην αρχή του χρόνου να ετοιμάσει τον ετήσιο, τριμηνιαίο και εβδομαδιαίο προγραμματισμό του.

Κατά την διδασκαλία της ΠΚΑ στο Λύκειο δίνεται έμφαση στην καλλιέργεια αθλημάτων (προσαρμοσμένων και μη) τα οποία αρέσουν στους μαθητές. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές αποκτούν συνήθειες και ασχολούνται με τα συγκεκριμένα αθλήματα και εκτός σχολείου. Επισημαίνεται ότι τα αθλήματα τα οποία θα επιλεγούν θα είναι σύμφωνα με τις κινητικές δυνατότητες των μαθητών. Επίσης στον προγραμματισμό του ΚΦΑ θα πρέπει να περιλαμβάνονται και άξονες που αφορούν την βελτίωση της στάσης του σώματος, της αναπνευστικής λειτουργίας καθώς και της ικανότητας ελέγχου της μυϊκής τάσης μέσω των ασκήσεων χαλάρωσης.

Στον καθηγητή επαφίεται να αποφασίσει σε ποια περίοδο του έτους θα διδάξει το κάθε αντικείμενο λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες του σχολείου (αθλητική υποδομή, αριθμός υπηρετούντων καθηγητών Φ.Α., κ.ά.).

Εάν ο καιρός είναι ακατάλληλος (βροχή, χιόνι κ.ά) και δεν υπάρχουν κατάλληλοι χώροι για άθληση θα πρέπει να γίνονται θεωρητικά μαθήματα σχετικά με αθλητικά θέματα.

Η διδασκαλία των αθλημάτων και αγωνισμάτων θα γίνεται τόσο στους μαθητές όσο και στις μαθήτριες χωρίς διάκριση. Επισημαίνεται η ανάγκη προσαρμογής των καθιερωμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων στις κινητικές δυνατότητες των μαθητών.

Όπου ενυπάρχει το στοιχείο του κινδύνου, πρέπει να τηρούνται όλοι οι κανόνες ασφαλείας για την αποφυγή ατυχημάτων.

Για την διδασκαλία του χορού και των μεθόδων χαλάρωσης πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Να διδάσκονται κατά προτεραιότητα οι τοπικοί χοροί και να ακολουθούν οι υπόλοιποι.

Προτεινόμενες προσαρμογές

Για την επιτυχή εξατομίκευση της διδασκαλίας αλλά και των στόχων του μαθήματος ΦΑ στο ατομικό επίπεδο ικανοτήτων του κάθε μαθητή με αναπηρίες ο ΚΦΑ πρέπει να έχει την ικανότητα να προσαρμόσει διάφορους παράγοντες που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην διαδικασία και την αποτελεσματικότητα του μαθήματος. Τέτοιες προσαρμογές αναφέρονται στον εξοπλισμό, στους κανονισμούς και στην οργάνωση των παραδοσιακών αθλοπαιδιών και δραστηριοτήτων, στον τρόπο διδασκαλίας της κινητικής μάθησης. Παρακάτω θα προτείνουμε ενδεικτικά κάποιες προσαρμογές που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο ΚΦΑ όταν διδάσκει μαθητές με κινητικές αναπηρίες. Οι προσαρμογές αυτές έχουν στόχο να διευκολύνουν μαθητές που λόγω κινητικών αναπηριών παρουσιάζουν μειωμένη δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ισορροπία, συντονισμό και ακρίβεια στις κινήσεις τους. Οι προσαρμογές αυτές δεν είναι περιοριστικές αλλά ενθαρρύνουμε τον ΚΦΑ να χρησιμοποιήσει και δικές του προσαρμογές ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των μαθητών του.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη δύναμη, ταχύτητα και αντοχή.

1. Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορύνες μπόουλινγκ, κ.α)
2. Χρησιμοποιήστε ελαφρύτερες μπάλες μεγαλύτερου ή μικρότερου μεγέθους. Χρησιμοποιήστε μπάλες που είναι ελαφρώς ξεφούσκωτες ώστε να μην κυλάμε πολύ μακριά από την θέση ρίψης τους. Επίσης για μαθητές που χρησιμοποιούν αμαξίδια μπορείτε να δέσετε την μπάλα με ένα σχοινί σε ένα σταθερό σημείο για να μην αναγκάζετε ο μαθητής να καταναλώνει δύναμη και χρόνο εξάσκησης στην επαναφορά της μπάλας μετά από την ρίψη της.
3. Μείωση των αποστάσεων και της οριοθέτησης του χώρου παιχνιδιού
4. Μείωση του χρόνου δραστηριότητας και αύξηση του χρόνου διαλείμματος / ανάπαυσης.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα ισορροπίας.

1. Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής σε θέσεις με χαμηλωμένο το κέντρο βάρους του σώματος.
2. Φροντίστε κατά την δραστηριότητα να ασκείται ο μαθητής έχοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επιφάνεια στήριξης και περισσότερα σημεία επαφής με το έδαφος.
3. Αυξήστε το πλάτος των οροθετημένων γραμμών ή των δοκών ισορροπίας κατά την εκτέλεση ασκήσεων ισορροπίας.
4. Οργανώστε ασκήσεις ισορροπίας σε μαλακές επιφάνειες που προσφέρουν αυξημένη τριβή (μοκέτες, στρώματα, κ.λ.π) και αποφύγετε σκληρές και λείες επιφάνειες (παρκέ, μωσαϊκό, κλπ).
5. Διδάξτε τους μαθητές σας πως να πέφτουν με ασφάλεια. Κάποιες πτώσεις θα είναι αναπόφευκτες με παιδιά που έχουν προβλήματα ισορροπίας.

Προσαρμογές για μαθητές με μειωμένη ικανότητα συντονισμού και ακρίβειας στις κινήσεις.

1. Για δραστηριότητες σύλληψης και ρίψεων αντικειμένων χρησιμοποιήστε μεγαλύτερες, ελαφρύτερες και μαλακότερες μπάλες (αερόμπαλες, μπαλόνια, φασουλοσάκουλα, μπαλάκια από αφρολέξ, κλ.π).
2. Μειώστε την απόσταση για σύλληψη ή ρίψη της μπάλας και προτιμήστε οι δραστηριότητες να μην γίνονται σε κίνηση αλλά από σταθερή θέση.
3. Μειώστε το ύψος σε στόχους και αυξομειώστε το μέγεθος τους (καλάθι μπάσκετ, δίχτυ βόλεϊ, κορίνες μπόουλινγκ, κ.α)

4. Προτεινόμενες πρόσθετες συνθετικές δραστηριότητες και διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΗ Α'

Θέμα: Η εκπαίδευση των μαθητών στην αρχαία Ελλάδα (Μουσική-Γυμναστική).

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών και στοιχείων που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την εικαστική απόδοση της γυμναστικής των μαθητών στην αρχαία Ελλάδα, τη συλλογή εικόνων, που έχουν αναφορά στην εκπαίδευση, από αρχαία αγγεία, την κατασκευή οργάνων γυμναστικής της αρχαιότητας, τη συγκριτική παρουσίαση της εκπαίδευσης των νέων στην αρχαία Ελλάδα με την εκπαίδευση σήμερα. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

ΤΑΞΗ Β'**Θέμα: Ο αθλητισμός στην Ελλάδα κάποτε**

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την καταγραφή στοιχείων από τις πρώιμες μορφές του αθλητισμού, τον αθλητισμό στην αρχαία Ελλάδα, τις μονομαχίες της Ρωμαϊκής περιόδου, τις μορφές άθλησης στην Βυζαντινή εποχή, τους αθλητικούς αγώνες των αρματολών και των κλεφτών, την εικαστική απόδοση των αθλημάτων της κάθε περιόδου, τη συγκριτική παρουσίαση του αθλητισμού στις διάφορες εποχές. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

Θέμα: Πανελλήνιοι αθλητικοί αγώνες (στην αρχαία Ελλάδα)

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα, την καταγραφή των πανελλήνιων αγώνων (Ίσθμια, Νέμεα, Παναθήναια, Πύθια, Ολύμπια), την παρουσίαση αθλημάτων – αθλητών – επάθλων - δικαιοδοτικών οργάνων, παρουσίαση πολιτιστικών αγώνων της αρχαιότητας, τη συγκέντρωση ποιημάτων αρχαίων συγγραφέων που αναφέρονται στους πανελλήνιους αγώνες, την εικαστική απόδοση σκηνών από αυτούς τους αγώνες (αθλητές, ελλανοδίκες, αμφικτύονες, θεατές, κήρυκες, φιλόσοφοι κ.ά). **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

ΤΑΞΗ Γ'**Θέμα: «Άσκηση και Υγεία» ή «Δια βίου άσκηση»**

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την καταγραφή των ωφελειών της άσκησης, τη βιντεοσκόπηση ή τη φωτογράφιση αθλημάτων αναψυχής (πεζοπορία, ορειβασία κ.ά.), τη συμμετοχή σε αθλήματα του βουνού και της θάλασσας, τη μελέτη της πυραμίδας μεσογειακής διατροφής, την κατασκευή αυτής της πυραμίδας στο μάθημα της Τεχνολογίας. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, άτομο.

Προεκτάσεις στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στην Οικιακή . Οικονομία, στην Πληροφορική, στη Λογοτεχνία.

Θέμα: Νέες Τεχνολογίες και Παραολυμπιακά αθλήματα

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα, την παρουσίαση με φωτογραφικό υλικό των συνθηκών προπόνησης και άθλησης ατόμων με ειδικές ανάγκες σε παλαιότερες εποχές σε σύγκριση με τη σημερινή εποχή, τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με τη εξέλιξη στην κατασκευή σύγχρονων αναπηρικών αμαξιδίων που διευκολύνουν την συμμετοχή των αθλητών σε διάφορα αθλήματα, την κατασκευή σύγχρονων προσθετικών μελών που επιτέπουν σε ακρωτηριασμένους αθλητές να αγωνίζονται όρθιοι, την παρουσίαση – εκδήλωση στη σχολική μονάδα με θέμα: Νέες Τεχνολογίες και Παραολυμπιακά αθλήματα **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, άτομο, κοινωνία. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στην Οικιακή Οικονομία, στη Λογοτεχνία, στην Πληροφορική.

5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση στην Προσαρμοσμένη φυσική αγωγή μαθητών με κινητικές αναπηρίες έχει δύο βασικές κατευθύνσεις:

1) Η αξιολόγηση πρέπει να σχετίζεται άμεσα με τους μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους που αναφέρονται στο ΕΕΠ του μαθητή. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα καθορίσουν και τον σχεδιασμό του επόμενου ΕΕΠ του μαθητή. Η τελική αξιολόγηση πρέπει, κυρίως να βασίζεται σε αξιόπιστες διαδικασίες που εξασφαλίζουν αντικειμενική εκτίμηση της κινητικής κατάστασης του μαθητή κατά την διάρκεια και στο τέλος του ετήσιου προγράμματος φυσικής αγωγής.. Εξίσου σημαντικές είναι επίσης και οι διαπιστώσεις και προσωπικές παρατηρήσεις του ΚΦΑ που εφάρμοσε το πρόγραμμα ΦΑ. Τέτοιες παρατηρήσεις αφορούν την αποτελεσματικότητα των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποίησε για τον συγκεκριμένο μαθητή, τις προσαρμογές που επέλεξε για την διδασκαλία, κ.α.

2) Η αξιολόγηση των παιδιών με κινητικές αναπηρίες δεν θα πρέπει να σχετίζεται απαραίτητα με την εκμάθηση κινητικών και αθλητικών δεξιοτήτων, αν και αυτές αποτελούν στόχο του μαθήματος Φυσικής Αγωγής.. Η ιδιαιτερότητα του ρυθμού κινητικής ανάπτυξης και εξέλιξης των παιδιών με κινητικές αναπηρίες επηρεάζει άμεσα το επίπεδο βελτίωσης των κινητικών τους δεξιοτήτων. Προτείνεται λοιπόν οι άξονες στους οποίους κινείται η αξιολόγηση μαθητών με κινητικές αναπηρίες στο Λύκειο να είναι: η προσπάθεια, το ενδιαφέρον, η συνεργασία η κατανόηση και αφομοίωση εννοιών σχετικών με την φυσική αγωγή, η γνώση τους γύρω από τα αθλητικά θέματα και η δημιουργικότητα των μαθητών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Block, M (2000). A teacher's guide to including students with disabilities in regular physical education. Brookes, Baltimore, USA

Block, M (1992). What is appropriate physical education for children with profound disabilities. Adapted Physical Activities Quarterly, 9, 197-213.

Cratty, B (1989). Adapted Physical Education in the Mainstream. Love Publishing Company, Denver, Colorado.

Davis, R (2002). Inclusion through sports. Human Kinetics, USA.

Μουντάκης, Κ (1992). Η φυσική αγωγή στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο. Εκδόσεις SALTO, Θεσσαλονίκη.

Seaman, J, & Depauw, K. (1989). The new adapted physical education. Mayfield Publishing Company, Mountain View, California

Sherrill, C. (1998). Adapted physical activity, recreation and sport: Crossdisciplinary and lifespan. 5th ed. Boston, MA: WCB McGraw-Hill.

Winnick, J (1995). Adapted Physical Education and Sport. Human Kinetics, USA

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Παπαδοπούλου Μαργαρίτα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα Ειδικά Γυμνάσια και Ειδικά Ενιαία Λύκεια για παιδιά με κινητικές δυσκολίες φοιτούν μαθητές με κινητικές αναπηρίες που μπορεί να οφείλονται σε εγκεφαλική παράλυση(με συνοδά προβλήματα) , μυοπάθειες, κακώσεις νωτιαίου μυελού, εκφυλιστικά νοσήματα νευρομυϊκού και σκελετικού συστήματος με προοδευτική εξέλιξη- ακρωτηριασμούς κ.λ.π. Αρκετοί λοιπόν μαθητές παρουσιάζουν προβλήματα γραφής, διαταραχές μνήμης και ομιλίας, επιληπτικές κρίσεις, αδυναμία ανάπτυξης μαθηματικής σκέψης, έλλειψης κοινωνικών εμπειριών, περιορισμένη φαντασία και μειωμένη προσοχή στα διδακτικά ερεθίσματα χωρίς όμως αυτός να είναι ο γενικός κανόνας.Οι περισσότεροι μαθητές των ειδικών γυμνασίων και ενιαίων λυκείων μπορούν και θέλουν να παρακολουθήσουν με ίσους όρους το πρόγραμμα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπως αυτό εφαρμόζεται σε όλα τα άλλα σχολεία. Σε περίπτωση μεταγραφής τους σε άλλο, μη ειδικό, σχολείο πρέπει να έχουν όλες τις απαιτούμενες γνώσεις για να συμβαδίζουν με τους συμμαθητές τους.Επι πλέον έχουν δικαίωμα στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση καθώς και στην αγορά εργασίας με όλα τα εφόδια που οφείλει να τους δώσει η πολιτεία.Φοιτούν σε ειδικό γυμνάσιο ή λύκειο γιατί αυτό τους προσφέρει κάποια πλεονεκτήματα που δυστυχώς δεν έχει το σχολείο της γειτονιάς του. Υπάρχει κατάλληλη υποδομή αφού διαθέτει ράμπες, ανελκυστήρα, ειδικά θρανία, ειδικές τουαλέτες και ειδικά σχολικά λεωφορεία για τη μεταφορά των μαθητών. Είναι επανδρωμένο με ειδικό επιστημονικό προσωπικό, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, έργο- λόγο- φυσικοθεραπευτές και νοσηλευτές που βοηθούν τους μαθητές και υποστηρίζουν τους εκπαιδευτικούς στο έργο τους καθώς και ειδικό βοηθητικό προσωπικό που βοηθά τους μαθητές στις μετακινήσεις τους και τους εξυπηρετεί στις καθημερινές ανάγκες τους.Τέλος είναι εξοπλισμένα με Η/Υ , τηλεοράσεις, video, φωτοτυπικά κ.λ.π. που είναι απαραίτητα στην εκπαιδευτική τακτική καθώς και όργανα θεραπειών και γυμναστικής.Όλα αυτά είναι απαραίτητα για την εκπαιδευτική διαδικασία και δεν πρέπει να μειώνουν το πρόγραμμα γιατί το σχολείο είναι κέντρο μάθησης και όχι θεραπευτικό κέντρο.Για να χωρέσουν όμως θεραπείες και μαθήματα στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα των 35 ωρών και με δεδομένο ότι υπάρχουν και μαθητες με σοβαρές μαθησιακές ελλείψεις είναι απαραίτητο ένα ειδικό αναλυτικό πρόγραμμα που θα αφορά όμως μόνο στην προκαταρκτική τάξη του γυμνασίου και θα καλύπτει τα κενά που υπάρχουν από το δημοτικό καθώς και στην προκαταρκτική τάξη του λυκείου και θα προετοιμάζει τα παιδιά για τις αυξημένες απαιτήσεις του λυκείου αφού εκεί οι ώρες που διατίθενται για βασικά μαθήματα είναι αρκετά μειωμένες (ΦΕΚ 1558 Τβ /21-11-01).Έτσι στο ειδικό γυμνάσιο και λύκειο ο εκπαιδευτικός οφείλει να διδάξει το Α.Π.Σ. όπως αυτό ορίζεται με κάποιες τροποποιήσεις που μπορεί να είναι οι ακόλουθες .

1)Ευρεία χρήση των νέων τεχνολογιών και εφαρμογή των δραστηριοτήτων που περιγράφονται στα εγχειρίδια των λογισμικών The Geometer's sketchpad, Cabri

II και Function Probe όπως αυτές προτείνονται στο βιβλίο οδηγιών για τη διδασκαλία των μαθηματικών του Π.Ι.

2)Εξατομικευμένη διδασκαλία ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε μαθητή που προϋποθέτει την ύπαρξη μικρών και ευέλικτων τμημάτων.

3)Αποφυγή των πολύ δύσκολων ασκήσεων καθώς και αυτών που απαιτούν πολύπλοκα σχήματα, πράξεις και κατασκευές.

4)Χρήση φωτοτυπιών με μεγάλα γράμματα για ασκήσεις , τεστ και περιλήψεις όπου κρίνεται αναγκαίο.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Ο καθηγητής που θα αξιολογήσει στα μαθηματικά τον μαθητή με κινητική αναπηρία θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τα παρακάτω

1)Κάθε μαθητής είναι μια ξεχωριστή περίπτωση και δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται όλοι με τον ίδιο τρόπο. Σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν όπως και οι μαθητές χωρίς κινητικό πρόβλημα.Υπάρχουν όμως και μαθητές που η φυσική τους κατάσταση είναι τόσο ευαίσθητη ώστε οποιαδήποτε “πίεση” για περισσότερη προσπάθεια όχι μόνο είναι μάταιη αλλά και επικίνδυνη .Οπωσδήποτε ο εκπαιδευτικός, είτε εργάζεται σε ΣΜΕΑ είτε κανονικό σχολείο και έχει στην τάξη του μαθητή με ειδικές ανάγκες οφείλει να ζητήσει τη συνεργασία των ειδικών επιστημόνων (φυσιοθεραπευτών, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, νοσηλευτών) για να γνωρίσει σε βάθος τα προβλήματα του μαθητή του.

2)Αν ο μαθητής γράφει και μιλάει χωρίς δυσκολία τότε μπορεί να αξιολογείται γραπτά ή προφορικά όπως και οι υπόλοιποι μαθητές.Σε κάθε περίπτωση ο καθηγητής πρέπει να έχει υπομονή και κατανόηση γιατί μπορεί ο ρυθμός της ανταπόκρισης να είναι πιο αργός από το συνηθισμένο.

3)Αν η κίνηση των χεριών δεν είναι καλή τότε ο καθηγητής πρέπει να περιοριστεί στην προφορική εξέταση (όπως αυτή γίνεται για όλους τους φυσικώς αδύνατους μαθητές).Αν και η ομιλία δεν είναι καλή πράγμα που συμβαίνει πολύ συχνά στις εγκεφαλικές παραλύσεις πρέπει να αναζητηθούν άλλοι τρόποι επικοινωνίας, ώστε να μπορέσει ο μαθητής να αποδώσει αυτά που γνωρίζει και να συμμετέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η χρησιμοποίηση του Η/Υ με την βοήθεια των κατάλληλων ειδικών προσαρτημάτων εφόσον ο μαθητής έχει εξοικειωθεί με αυτόν τον τρόπο εργασίας. Σε πολύ βαριές περιπτώσεις, και όταν η χρησιμοποίηση Η/Υ δεν είναι δυνατή, ο μόνος τρόπος να αξιολογηθεί ο μαθητής είναι να σχολιάζει με νοήματα(ένα “ναι” ή ένα “όχι”, κλείσιμο των ματιών, κούνημα του κεφαλιού) τις απαντήσεις που δίνουν οι συμμαθητές του ή να απαντά έτσι στις ερωτήσεις του καθηγητή του.

Επαναλαμβάνουμε ότι σε κάθε περίπτωση απαραίτητο είναι ο καθηγητής να διαθέτει μεγάλα αποθέματα αγάπης, ειλικρίνειας, αποδοχής, χιούμορ, υπομονής, κατανόησης και να σέβεται και να στηρίζει την προσωπικότητα του μαθητή.Σε τελική ανάλυση, παρόλα τα βοηθήματα που μπορεί να του διατίθενται, όλη η διδακτική και παιδαγωγική εργασία επαφίενται στον καθηγητή.

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ Η/Υ ΑΠΟ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Γενικώς οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες έχουν πολύ καλή σχέση με τον Η/Υ. Η αναγκαστική τους ακινησία τους επιτρέπει να ασχολούνται πολλές ώρες, να επικοινωνούν, να αναζητούν πληροφορίες και να κάνουν τις εργασίες τους στο σπίτι με τη βοήθεια Η/Υ. Οι καθηγητές που έχουν τις απαραίτητες γνώσεις και στα σχολεία τους υπάρχει ο αναγκαίος εξοπλισμός (υπολογιστές και λογισμικό) μπορούν να σχεδιάζουν τα μαθήματά τους με τρόπο που να τους επιτρέπει την εφαρμογή των δραστηριοτήτων που προτείνονται στις αντίστοιχες παραγράφους του βιβλίου των οδηγιών όπως αυτές δίνονται κάθε χρόνο από το Π.Ι. και περιλαμβάνονται στα εγχειρίδια των λογισμικών The Geometer's Sketchpad, Cabri II, Function Probe.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Ο σκοπός της διδασκαλίας των Μαθηματικών εντάσσεται στους γενικότερους σκοπούς της Εκπαίδευσης και αφορά τη συμβολή στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του μαθητή και την επιτυχή κοινωνική ένταξή του, εφόσον τα Μαθηματικά:

Ασκούν τον μαθητή στην μεθοδική σκέψη, στην ανάλυση, στην αφαίρεση, στη γενίκευση, στην εφαρμογή, στην κριτική και στις λογικές διεργασίες και τον διδάσκουν να διατυπώνει τα διανοήματά του με τάξη, σαφήνεια, λιτότητα και ακρίβεια.

Αναπτύσσουν την παρατηρητικότητα, την προσοχή, τη δύναμη αυτοσυγκέντρωσης, την επιμονή, την πρωτοβουλία, τη δημιουργική φαντασία, την ελεύθερη σκέψη, καλλιεργούν την αίσθηση της αρμονίας, της τάξης και του ωραίου και διεγείρουν το κριτικό πνεύμα.

Είναι απαραίτητα στην καθημερινή ζωή και ιδιαίτερα στο χώρο εργασίας αλλά και για την ανάπτυξη και εξέλιξη των άλλων επιστημών και ιδιαίτερα της Τεχνολογίας, της Οικονομίας και των Κοινωνικών Επιστημών.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Ι. ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Ειδικοί σκοποί

Με τη διδασκαλία των Μαθηματικών στο Γυμνάσιο επιδιώκονται οι παρακάτω επιμέρους σκοποί:

Η απόκτηση βασικών μαθηματικών γνώσεων και ικανοτήτων.

Η καλλιέργεια της Μαθηματικής Γλώσσας ως μέσου επικοινωνίας αλλά και περιγραφής πραγματικών φαινομένων και καταστάσεων.

Η σταδιακή κατανόηση των βασικών χαρακτηριστικών της δομής των Μαθηματικών.

Η εξοικείωση με τη διαδικασία παραγωγής συλλογισμών και την αποδεικτική διαδικασία.

Η σταδιακή ανάπτυξη της ικανότητας για επίλυση προβλημάτων και αντιμετώπιση πραγματικών καταστάσεων.

Η ανάδειξη της εφαρμοσιμότητας και πρακτικής χρήσης των Μαθηματικών από την αρχαιότητα ως της μέρες μας, τόσο στις θετικές όσο και στις ανθρωπιστικές και κοινωνικοοικονομικές επιστήμες.

Η ανάδειξη της δυναμικής διάστασης της μαθηματικής επιστήμης που εκφράζεται μέσα από τη ραγδαία ανάπτυξή της, και της σημασίας της ως απαραίτητου εργαλείου όλων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Η καλλιέργεια θετικής στάσης απέναντι στα Μαθηματικά, χωρίς την οποία η κατανόηση των μαθηματικών εννοιών και προτάσεων αποβαίνει εξαιρετικά δυσχερής.

2. Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες

ΤΑΞΗ Α΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (Διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές ³ Δραστηριότητες
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ – ΑΛΓΕΒΡΑ		
Φυσικοί αριθμοί		
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να κατανοήσουν τους φυσικούς αριθμούς ως αποτέλεσμα απαρίθμησης. Να αντιστοιχούν τους φυσικούς αριθμούς με σημεία του άξονα. Να συγκρίνουν φυσικούς αριθμούς.	1. Φυσικοί αριθμοί, Διάταξη Φυσικών, Στρογγυλοποίηση. 2. (1 ώρα)	Επανάληψη της γραφής, της διάταξης και της στρογγυλοποίησης των Φυσικών αριθμών μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες, όπως, π.χ.: - Να γράψετε στην καθομιλουμένη γλώσσα τους αριθμούς 38907, 410020, 21001. - Να διατάξετε σε αύξουσα και σε φθίνουσα τάξη τους αριθμούς 10101, 11001, 10110, 11010 και 11100,

Να στρογγυλοποιούν φυσικούς αριθμούς.	χρησιμοποιώντας το κατάλληλο από τα σύμβολα $>$, $<$. - Να στρογγυλοποιήσετε στην επόμενη δεκάδα όσους από τους παρακάτω φυσικούς επιτρέπεται: - Α.Φ.Μ. 040716132 - ταχ. κώδ. 15235 - 30508 tn - αριθ. τηλ. 6016374 - Υψόμετρο 2453m
---------------------------------------	--

<p>Να προσθέτουν, να αφαιρούν και να πολλαπλασιάζουν φυσικούς αριθμούς.</p> <p>Να προσθέτουν, να αφαιρούν και να πολλαπλασιάζουν φυσικούς αριθμούς με υπολογιστή (κομπιουτεράκι) τσέπης.</p> <p>Να γνωρίζουν τις ιδιότητες των πράξεων και να τις χρησιμοποιούν στον υπολογισμό της τιμής μιας παράστασης.</p> <p>Να εκτελούν τις πράξεις σε μια αριθμητική παράσταση με την προβλεπόμενη προτεραιότητα. (Με τη βοήθεια ή μη του υπολογιστή τσέπης)</p>	<p>3. Πρόσθεση, αφαίρεση και πολλαπλασιασμός φυσικών αριθμών</p> <p>4. (2 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη της πράξης της πρόσθεσης, της αφαίρεσης και του πολλαπλασιασμού των Φυσικών αριθμών και κυρίως των ιδιοτήτων τους μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες</p> <p>Για να διαπιστώσουν οι μαθητές την επιμεριστική ιδιότητα μπορεί να δοθούν δραστηριότητες όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Με τη βοήθεια του παρακάτω σχήματος να δικαιολογήσετε γιατί ισχύει $4 \square (9+6) = 4 \square 9 + 4 \square 6$ $4 \square (15 - 6) = 4 \square 15 - 4 \square 6$
<p>Να κατανοήσουν την έννοια της δύναμης και να μπορούν να διαβάζουν δυνάμεις.</p> <p>Να υπολογίζουν δυνάμεις με μικρό εκθέτη και για τις δυνάμεις του 10 να εφαρμόζουν τις ισότητες:</p> <p>Να εφαρμόζουν την προτεραιότητα των πράξεων στον υπολογισμό παραστάσεων με δυνάμεις και παρενθέσεις</p>	<p>5. Δυνάμεις Φυσικών αριθμών</p> <p>6. (2 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη των δυνάμεων του 10 θα γίνει μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες, όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Γράψτε σε αναπτυγμένη μορφή με βάση το 10 τον αριθμό 2376 - Ποιος είναι ο αριθμός <p style="text-align: center;">;</p> <p>«Συστήματα αρίθμησης (Ιστορική εξέλιξη - Μετάβαση από το ένα σύστημα αρίθμησης στο άλλο)» (Μαθηματικά, Ιστορία, Γεωγραφία, Πληροφορική - Τεχνολογία).</p>
<p>Να γνωρίζουν την ταυτότητα της ευκλείδειας διαίρεσης.</p> <p>Να υπολογίζουν το ηλίκο και το υπόλοιπο της ευκλείδειας διαίρεσης δύο ακεραίων και να γράφουν την όη</p>	<p>7. Ευκλείδεια διαίρεση</p> <p>8. Διαιρετότητα</p> <p>9. Χαρακτήρες διαιρετότητας.</p> <p>10. Μέγιστος κοινός</p>	<p>Τοποθέτηση συγκεκριμένου αριθμού φωτογραφιών σε άλμπουμ, όταν:</p> <p>α) Είναι γνωστός ο αριθμός των φωτογραφιών που θα τοποθετηθούν σε κάθε σελίδα και</p> <p>β) Είναι γνωστός ο αριθμός των σελίδων που θα</p>

<p>ισότητα αυτής. Να κατανοήσουν ότι οι εκφράσεις: «Ο Δ είναι πολλαπλάσιο του δ», «Ο δ είναι διαιρέτης του Δ», «Ο Δ διαιρείται με τον δ» είναι ισοδύναμες με την έκφραση: «Η ευκλείδεια διαίρεση του Δ με τον δ είναι τέλεια».</p> <p>Να γνωρίζουν ποιοι αριθμοί λέγονται πρώτοι και ποιοι σύνθετοι.</p> <p>Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τα κριτήρια διαιρετότητας με 2, 4, 5, 10 καθώς και με 3, 9.</p> <p>Να αναλύουν δύο ή περισσότερους αριθμούς σε γινόμενο πρώτων παραγόντων και να βρίσκουν με αυτόν τον τρόπο το Μ.Κ.Δ. και το Ε.Κ.Π. αυτών.</p>	<p>11. διαιρέτης 12. Ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο 13. Ανάλυση αριθμού σε γινόμενο πρώτων παραγόντων. 14. (3 ώρες)</p>	<p>χρησιμοποιηθούν. Αναγνώριση ισοτήτων που προκύπτουν ή όχι από ευκλείδεια διαίρεση</p>
<p>Κλάσματα</p>		

<p>Να κατανοήσουν την έννοια του κλάσματος μέσα από διαδικασίες χωρισμού σε μέρη ενός «όλου».</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του κλάσματος μέσα από διαδικασίες αναζήτησης σχέσης μεταξύ ομοειδών ποσοτήτων.</p> <p>Να υπολογίζουν με την μέθοδο αναγωγής στη μονάδα την τιμή ενός μέρους από το όλο.</p> <p>Να υπολογίζουν την τιμή του όλου από τη τιμή ενός μέρους του.</p>	<p>15. Η έννοια του κλάσματος</p> <p>16. (2 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη της έννοιας του κλάσματος μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες, όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ποια είναι η σχέση του τμήματος AK με το τμήμα AB; Αν το AB είναι 32cm πόσο είναι το AK; - Ένας πατέρας έχει ύψος 180 cm, ενώ ο γιος του 150 cm. Τι μέρος του ύψους του πατέρα είναι το ύψος του γιου του; - Ένα βιβλίο έχει 250 σελίδες από τις οποίες τα $\frac{2}{5}$ είναι εικονογραφημένες, πόσες είναι αυτές; - Σε κάποια γενέθλια από την τούρτα έμειναν 3 κομμάτια που αποτελούν το $\frac{1}{4}$ της τούρτας. Πόσα ήταν αρχικά όλα τα κομμάτια της τούρτας;
--	---	---

<p>Να κατανοήσουν την έννοια των ισοδύναμων κλασμάτων.</p> <p>Να απλοποιούν κλάσματα.</p> <p>Να μετατρέπουν κλάσματα σε ομώνυμα.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τη «χιαστί» ιδιότητα για τον έλεγχο της ισοδυναμίας των κλασμάτων :</p> <p>«Αντότε»</p>	<p>17. Ισοδύναμα κλάσματα</p> <p>18. (1 ώρα)</p>	<p>Για την κατανόηση της έννοιας των ισοδύναμων κλασμάτων πρέπει να χρησιμοποιηθούν μοντέλα που θα αναπαριστούν διαδικασίες μοιράσματος και διαδικασίες μέτρησης.</p>
<p>Να συγκρίνουν κλάσματα.</p> <p>Να αντιστοιχούν τα κλάσματα με σημεία της ευθείας των αριθμών.</p>	<p>19. Σύγκριση κλασμάτων</p> <p>20. (1 ώρα)</p>	
<p>Να προσθέσουν και να αφαιρούν κλάσματα και να λύνουν σχετικά προβλήματα.</p>	<p>21. Πρόσθεση και Αφαίρεση κλασμάτων</p> <p>22. (2 ώρες)</p>	<p>Για να κατανοήσουν οι μαθητές την ανάγκη μετατροπής κλασμάτων σε ομώνυμα, προκειμένου να τα προσθέσουμε, πρέπει να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα παραστατικά μοντέλα</p>

<p>Με κατάλληλες δραστηριότητες να αντιμετωπιστεί το λάθος, που συνήθως κάνουν οι μαθητές κατά την πρόσθεση κλασμάτων, να προσθέτουν αριθμητές και παρονομαστές. Για παράδειγμα:</p> <p>– Να βάλετε σε αύξουσα τάξη τα κλάσματα</p> <p>«Τα κλάσματα στη Μουσική και την Αρχιτεκτονική.» (Μαθηματικά, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή).</p>

<p>Να πολλαπλασιάζουν κλάσματα.</p> <p>Να βρίσκουν τον αντίστροφο ενός αριθμού</p> <p>Να διαιρούν κλάσματα.</p> <p>Να μετατρέπουν ένα σύνθετο κλάσμα σε απλό.</p> <p>Να γνωρίζουν τις ιδιότητες των πράξεων, να μπορούν να τις διατυπώνουν με τη βοήθεια συμβόλων και να τις χρησιμοποιούν στον υπολογισμό της τιμής μιας παράστασης.</p>	<p>23. Πολλαπλασιασμός και Διαίρεση κλασμάτων</p> <p>24. (4 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη της πράξης του πολλαπλασιασμού κλασμάτων μέσα από δραστηριότητες, όπως π.χ.</p> <p>- Τα $\frac{2}{3}$ των πλακών μιας αυλής είναι χρωματιστές. Από τις πλάκες αυτές τα $\frac{3}{4}$ είναι κόκκινες. Ποιο μέρος του πεζοδρομου καταλαμβάνουν οι πλάκες αυτές;</p>
<p>Δεκαδικοί αριθμοί</p>		
<p>Να μετατρέπουν ένα δεκαδικό κλάσμα σε δεκαδικό αριθμό και αντίστροφως, έναν δεκαδικό αριθμό σε κλάσμα.</p> <p>Να κατανοήσουν τους δεκαδικούς αριθμούς ως αποτελέσματα μετρήσεων.</p> <p>Να αναγνωρίζουν την αξία των ψηφίων ενός δεκαδικού αριθμού.</p> <p>Να αντιστοιχούν τους δεκαδικούς αριθμούς με σημεία του άξονα.</p> <p>Να συγκρίνουν δεκαδικούς αριθμούς.</p> <p>Να στρογγυλοποιούν δεκαδικούς αριθμούς.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του δεκαδικού κλάσματος ως δεκαδικού</p>	<p>25. Δεκαδικά κλάσματα</p> <p>26. Δεκαδικοί αριθμοί</p> <p>27. Διάταξη Δεκαδικών αριθμών</p> <p>28. Στρογγυλοποίηση</p> <p>29. (2 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες, όπως π.χ.</p> <p>- Να βάλετε τους δεκαδικούς: 5,04, 5,004, 5,41, 5,014, 5,041, 5,4 σε αύξουσα τάξη, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο σύμβολο της ανισότητας.</p> <p>- Να στρογγυλοποιήσετε το 96,84351:</p> <p>α) στο δέκατο,</p> <p>β) στο εκατοστό, κτλ.</p> <p>- Χωρίζουμε το τμήμα AB σε 30 ίσα τμήματα. Πόσο είναι το κάθε τμήμα;</p> <p>45cm</p>
<p>πηλίκου και να μπορούν να γράφουν ένα δεκαδικό κλάσμα ως δεκαδικό και ως ποσοστό.</p>	<p>(Το κάθε τμήμα θα έχει μήκος του 45, δηλαδή)</p> <p>- Στον δεκαδικό: $\square 0$, $\square 9$ λείπουν δυο ψηφία του. Ποιος είναι ο μεγαλύτερος δεκαδικός, χωρίς ίδια ψηφία που μπορείτε να γράψετε;</p>	

<p>Να εκτελούν πράξεις με δεκαδικούς αριθμούς.</p> <p>Να εκτελούν πράξεις με δεκαδικούς αριθμούς με τη βοήθεια υπολογιστή τσέπης.</p> <p>Να γνωρίζουν τις ιδιότητες των πράξεων και να τις χρησιμοποιούν στον υπολογισμό της τιμής αριθμητικών παραστάσεων.</p> <p>Να υπολογίζουν δυνάμεις με βάση δεκαδικό αριθμό (με τη βοήθεια ή μη του υπολογιστή τσέπης).</p> <p>Να εκτελούν τις πράξεις σε μια αριθμητική παράσταση με την προβλεπόμενη προτεραιότητα (με τη βοήθεια ή μη του υπολογιστή τσέπης).</p>	<p>30. Πράξεις με δεκαδικούς αριθμούς.</p> <p>31. Δυνάμεις με βάση δεκαδικό αριθμό</p> <p>32. (4 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη των πράξεων μέσα από δραστηριότητες που αφορούν εφαρμογές των ιδιοτήτων των πράξεων και μέσα από κατάλληλα προβλήματα και δραστηριότητες, για παράδειγμα:</p> <p>– Χωρίς να εκτελέσετε τις πράξεις να εκτιμήσετε το αποτέλεσμα:</p> <p>245 □ 0,74</p> <p>3,8 □ 0,97</p>
<p>Να γράφουν πολύ «μεγάλους» αριθμούς σε τυποποιημένη μορφή.</p>	<p>33. Τυποποιημένη μορφή μεγάλων αριθμών.</p> <p>34. (1 ώρα)</p>	<p>Να αναζητήσετε σε κατάλληλες πηγές και να γράψετε τις απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις:</p> <p>– Πόσα περίπου ερυθρά αιμοσφαίρια υπάρχουν σε έναν υγιή άνθρωπο;</p> <p>– Πόσα km είναι 1 έτος φωτός;</p> <p>«Τα αστρικά μεγέθη και οι μεγάλοι αριθμοί» (Μαθηματικά, Γεωγραφία).</p>
<p>Να γνωρίσουν τις βασικές μονάδες μέτρησης μεγεθών και τη μετατροπή τους από τη μια στην άλλη.</p>	<p>35. Μονάδες μέτρησης</p> <p>36. (2 ώρες)</p>	<p>«Οι μετρήσεις από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα» (Μαθηματικά, Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή).</p>
Εξισώσεις και προβλήματα		
<p>Να κατανοήσουν την έννοια της εξίσωσης.</p> <p>Να ελέγχουν αν κάποιος αριθμός είναι λύση εξίσωσης.</p> <p>Να λύνουν με τη βοήθεια του ορισμού των πράξεων εξισώσεις της μορφής:</p> <p>$a+x=\beta$, $x-a=\beta$, $a-x=\beta$, $ax=\beta$, $a:x=\beta$ και $x:a=\beta$</p>	<p>Η έννοια της εξίσωσης</p> <p>Οι εξισώσεις:</p> <p>$a+x=\beta$, $x-a=\beta$, $a-x=\beta$, $ax=\beta$, $a:x=\beta$ και $x:a=\beta$</p> <p>37. (2 ώρες)</p>	<p>Να τονιστεί με κατάλληλες δραστηριότητες η διαδικασία επιλογής της μεταβλητής και η «μετάφραση» σε μαθηματική γλώσσα ενός πραγματικού προβλήματος.</p>

<p>Να λύνουν προβλήματα, τεσσάρων πράξεων.</p> <p>Να λύνουν απλά προβλήματα με τη βοήθεια των εξισώσεων των παραπάνω μορφών.</p>	<p>Επίλυση προβλημάτων</p> <p>38. (3 ώρες)</p>	<p>Προβλήματα που προέρχονται από τα μαθηματικά ή από τις εμπειρίες και το περιβάλλον των μαθητών έτσι ώστε, να δοθεί η ευκαιρία για να παρουσιαστούν διάφορες ευρετικές στρατηγικές επίλυσης προβλήματος, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - σχεδιάζω έναν πίνακα, ένα διάγραμμα ή μια γραφική παράσταση - δοκιμάζω απλούστερους αριθμούς και εργάζομαι με ειδικές περιπτώσεις - βρίσκω ένα μοντέλο. - υποθέτω και ελέγχω.
Ποσοστά		
<p>Να κατανοούν την έννοια των</p>	<p>39. Ποσοστά</p>	<p>Μελέτη των εκλογικών καταλόγων της χώρας με</p>
<p>ποσοστών και να διαπιστώνουν την χρησιμότητα τους στις εφαρμογές.</p> <p>Να γράφουν ένα δεκαδικό κλάσμα ως ποσοστό και αντιστρόφως</p> <p>Να λύνουν προβλήματα με ποσοστά</p> <p>Να παριστάνουν ποσοστά με διαγράμματα</p>	<p>40. (3 ώρες)</p>	<p>σκοπό τον υπολογισμό:</p> <p>A) Του ποσοστού των ψηφισάντων,</p> <p>B) Του ποσοστού των έγκυρων ψηφοδελτίων, των άκυρων και των λευκών,</p> <p>Γ) Του ποσοστού που έλαβε κάθε κόμμα τόσο σε όλη την επικράτεια όσο και στις διάφορες περιοχές της χώρας,</p> <p>Δ) Του ποσοστού που έλαβε κάθε κόμμα σε κάθε φύλο χωριστά.</p> <p>(Μαθηματικά, Πολιτική Οικονομία, Γεωγραφία, κ.λπ.).</p>
Ανάλογα ποσά-Αντιστρόφως ανάλογα ποσά		
<p>Να σχεδιάζουν ένα σύστημα ημιαξόνων.</p> <p>Να βρίσκουν τις συντεταγμένες ενός σημείου.</p> <p>Να βρίσκουν ένα σημείο όταν δίνονται οι συντεταγμένες του</p>	<p>41. Παράσταση σημείων στο επίπεδο.</p> <p>42. (1 ώρα)</p>	<p>Μελέτη διαγραμμάτων (καμπύλη ανάπτυξης βρεφών, καμπύλες θερμοκρασίας κτλ.)</p> <p>Σχεδίαση ευθυγράμμων σχημάτων, με βάση τις συντεταγμένες χαρακτηριστικών τους σημείων.</p>

<p>Να κατανοήσουν την έννοια του λόγου.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια της αναλογίας.</p> <p>Να επιλύουν εξισώσεις της μορφής μέσω αναζήτησης της τέταρτης αναλόγου.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι γενικά</p>	<p>43. Λόγος δύο αριθμών</p> <p>44. Αναλογία</p> <p>45. (2 ώρες)</p>	<p>Χρήση διαφόρων ειδών σχέσεων από την καθημερινή ζωή π.χ. η σύνθεση μίας μπλούζας είναι 80% βαμβάκι, 20% πολυεστέρας. Να εκφρασθεί η σύνθεση με τη βοήθεια λόγου.</p> <p>Δραστηριότητες σύγκρισης μηκών και μεγέθυνσης γεωμετρικών σχημάτων, (π.χ. μπορούν να χρησιμοποιηθούν όμοια ορθογώνια παραλληλόγραμμα διαφόρων διαστάσεων σε τετραγωνισμένο χαρτί και να αναζητηθεί ο λόγος των μηκών των πλευρών τους). Η έννοια των όμοιων σχημάτων να εμφανισθεί με μία μη τυπική διατύπωση. Οι λόγοι των μηκών να παραλληλισθούν με τους λόγους των περιμέτρων των σχημάτων, (π.χ. Ο λόγος των μηκών των πλευρών δύο τετραγώνων είναι 1:3. Ποιος είναι ο λόγος των περιμέτρων τους;)</p> <p>Χρήση πραγματικών καταστάσεων μεγέθυνσης και σμίκρυνσης, (π.χ. χάρτες, μηχανήμα προβολής διαφανειών, ιστορίες του Γκιούλιβερ κλπ.), για να κατανοήσουν οι μαθητές την έννοια της κλίμακας.</p> <p>«Η αναλογία στη φύση και στην τέχνη Η (π.χ. χρυσή τομή)».</p> <p>(Μαθηματικά, Αισθητική Αγωγή, Ιστορία, Γεωγραφία κτλ.).</p>
<p>Να αναγνωρίζουν αν υπάρχει αναλογία στη μεταβολή δύο μεγεθών.</p> <p>Να συμπληρώνουν πίνακες ανάλογων ποσών όταν δίνεται ο λόγος τους.</p> <p>Να υπολογίζουν το λόγο δύο αναλόγων ποσών, όταν δίνονται οι πίνακές τους.</p> <p>Να χρησιμοποιούν το ποσοστό ως ειδική περίπτωση συντελεστή</p>	<p>Α ν ά λ ο γ α</p> <p>Π ο σ ά -</p> <p>46. Ιδιότητες αναλόγων ποσών.</p> <p>47. (2 ώρες)</p>	<p>Τα ανάλογα ποσά σε διάφορες περιοχές της ανθρώπινης δραστηριότητας π.χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η σχέση διαστήματος και χρόνου σε μια ευθύγραμμη ομαλή κίνηση. - Σχέση περιμέτρου τετραγώνου και πλευράς του.
<p>αναλογίας.</p>		

<p>Να αναπαριστούν γραφικά μια σχέση αναλογίας και να οδηγηθούν στη διαπίστωση ότι τα σημεία με συντεταγμένες τα ζεύγη των αντίστοιχων τιμών δύο αναλόγων ποσών βρίσκονται σε μία ημιευθεία με αρχή την αρχή των αξόνων.</p>	<p>48. Γραφική αναπαράσταση σχέσης αναλογίας</p> <p>49. (1 ώρα)</p>	
<p>Να οργανώνουν τα δεδομένα ενός προβλήματος αναλογικά σε πίνακα και με βάση τον πίνακα να κατασκευάζουν όπου κρίνεται απαραίτητο και τη γραφική παράσταση.</p> <p>Να λύνουν τα προβλήματα εφαρμόζοντας, όπου κρίνεται απαραίτητο τις ιδιότητες των αναλόγων ποσών σε δύο πλαίσια: αριθμητικό και γραφικό.</p>	<p>50. Προβλήματα αναλογιών</p> <p>51. (2 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες όπου ο συντελεστής αναλογίας να μην είναι μόνο της μορφής τιμή/κιλό, τιμή/μέτρο, διάστημα/μονάδα χρόνου κ.τλ., όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Καθαρίζω 5 κιλά κεράσια και παίρνω 3 κιλά καθαρά κεράσια (χωρίς κουκούτσια). Αν καθαρίσω 7 κιλά κεράσια τι ποσότητα καθαρών κερασιών θα πάρω; - Δυο όμιλοι μπάσκετ προτείνουν τις εξής τιμές <p>Α΄ όμιλος : Εγγραφή 1,80€ και 0,30€ ανά παιχνίδι. Β΄ όμιλος: 0,60€ ανά παιχνίδι. Σε ποιο όμιλο συμφέρει να εγγραφεί κάποιος;</p> <p>Στα προβλήματα να περιλαμβάνονται και δεκαδικοί αριθμοί μικρότεροι της μονάδας. Για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα 240 gr φέτας κοστίζουν 2€. Ποια είναι η τιμή του κιλού;
<p>Να διακρίνουν αν δύο ποσά είναι αντιστρόφως ανάλογα.</p> <p>Να κατασκευάζουν πίνακες αντίστοιχων τιμών αντιστρόφως ανάλογων ποσών.</p> <p>Να παριστάνουν με σημεία ενός συστήματος αξόνων τα ζεύγη των αντίστοιχων τιμών δύο αντιστρόφως ανάλογων ποσών και να χαράσσουν την καμπύλη που περνά απ' αυτά.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι το γινόμενο των αντίστοιχων τιμών δύο</p>	<p>52. Αντιστρόφως ανάλογα ποσά</p> <p>53. (2 ώρες)</p>	<p>Τα αντιστρόφως ανάλογα ποσά σε διάφορες περιοχές της ανθρώπινης δραστηριότητας π.χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Σχέση αριθμού ημερών και εργατών που απαιτούνται για την κατασκευή συγκεκριμένου έργου. - Σχέση ταχύτητας και χρόνου που απαιτείται για να διανύσει ένα κινητό μια συγκεκριμένη απόσταση.

<p>αντιστρόφως αναλόγων ποσών είναι σταθερό.</p> <p>Να λύνουν προβλήματα εφαρμόζοντας τις ιδιότητες των αντιστρόφως ανάλογων ποσών.</p>		
<p>Θετικοί και αρνητικοί αριθμοί</p>		
<p>Να κατανοήσουν την ανάγκη εισαγωγής των αρνητικών αριθμών.</p> <p>Να εκφράζουν μεγέθη ή μεταβολές μεγεθών με θετικούς ή αρνητικούς αριθμούς.</p>	<p>54. Θετικοί και Αρνητικοί Αριθμοί (Ρητοί αριθμοί)</p> <p>55. Η ευθεία των</p>	<p>Δραστηριότητες που αναφέρονται σε μεγέθη τα οποία επιδέχονται αντίθεση (π.χ. θερμοκρασία, υψόμετρο, κέρδος - ζημιά κτλ.), με σκοπό να διαφανεί η ανάγκη εισαγωγής των αρνητικών αριθμών.</p>
<p>Να παριστάνουν ένα ρητό με σημείο ενός άξονα.</p> <p>Να γνωρίζουν την έννοια της απόλυτης τιμής ενός ρητού και με τη βοήθεια αυτής και του προσήμου του ρητού να αντιστοιχούν τον ρητό με ένα σημείο του άξονα.</p> <p>Να βρίσκουν με ακρίβεια ή με προσέγγιση τον ρητό που αντιστοιχεί σε ένα σημείο του άξονα.</p> <p>Να γνωρίζουν ποιοι ρητοί είναι αντίθετοι και ποια είναι η σχετική τους θέση στον άξονα.</p> <p>Να συγκρίνουν δυο ρητούς και να γνωρίζουν τη θέση τους πάνω στον άξονα.</p> <p>Να διατάσουν δυο ή περισσότερους ρητούς.</p>	<p>56. ρητών</p> <p>57. Τετμημένη σημείου</p> <p>58. Απόλυτη τιμή ρητού</p> <p>59. Αντίθετοι ρητοί.</p> <p>60. Σύγκριση ρητών</p> <p style="text-align: center;">61. (3 ώρες)</p>	

<p>Να βρίσκουν το άθροισμα δυο ρητών αριθμών.</p> <p>Να βρίσκουν το άθροισμα πολλών ρητών αριθμών.</p> <p>Να γνωρίζουν τις ιδιότητες της πρόσθεσης και τη σημασία τους στον υπολογισμό αθροισμάτων πολλών προσθετέων.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι η διαφορά α-β ορίζεται ως η μοναδική λύση της εξίσωσης δηλαδή ότι ισχύει η ισοδυναμία:</p> <p>Να βρίσκουν τη διαφορά δυο ρητών αριθμών.</p> <p>Να υπολογίζουν αριθμητικές παραστάσεις με προσθέσεις και αφαιρέσεις.</p> <p>Να κάνουν απαλοιφή παρενθέσεων.</p>	<p>62. Πρόσθεση ρητών αριθμών</p> <p>63. Αφαίρεση ρητών.</p> <p>64. (3 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες που αναφέρονται σε προσθέσεις και αφαιρέσεις μεγεθών, τα οποία παίρνουν θετικές και αρνητικές τιμές, όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Συνολικό κέρδος μιας επιχείρησης (έσοδα – έξοδα) - Τελική θέση ενός ανελκυστήρα που ξεκινά από έναν όροφο ή ένα υπόγειο και ανεβοκατεβαίνει. - Μεταβολή θερμοκρασίας.
<p>Να βρίσκουν το γινόμενο δυο ρητών αριθμών.</p> <p>Να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν τις ιδιότητες του γινομένου ρητών αριθμών.</p> <p>Να υπολογίζουν αριθμητικές παραστάσεις.</p> <p>Να εφαρμόζουν την επιμεριστική ιδιότητα.</p>	<p>65. Πολλαπλασιασμός ρητών αριθμών</p> <p>66. (2 ώρες)</p>	<p>Παρουσίαση του κανόνα πολλαπλασιασμού ρητών με κατάλληλα παραστατικά και αριθμητικά μοντέλα. π.χ.</p> $2 \cdot (-3) = -6$ $3 \cdot (-3) = -9$ <p>.....</p> <p>- (διπλασιασμός, τριπλασιασμός κ.λπ. της ζημιάς μιας επιχείρησης)</p> $3 \cdot (-4) = -12$ $2 \cdot (-4) = -8$ $1 \cdot (-4) = -4$ $0 \cdot (-4) = 0$ $(-1) \cdot (-4) = 4$ $(-2) \cdot (-4) = 8$ <p>.....</p> <p>(αύξηση κατά 4 μονάδες)</p>
<p>Να γνωρίζουν ότι το πηλίκο α:β ορίζεται ως η μοναδική λύση της εξίσωσης δηλαδή ότι ισχύει η ισοδυναμία:</p> <p>Να βρίσκουν το πηλίκο δυο ρητών.</p>	<p>67. Διάρθρωση ρητών αριθμών</p> <p>68. (2 ώρες)</p>	

<p>Να γνωρίζουν ότι το γινόμενο και το πηλίκο δυο ρητών είναι ομόσημοι αριθμοί. Να κατανοήσουν το πηλίκο δυο ρητών και ως λόγο.</p>		
<p>Να διακρίνουν τους ρητούς που δεν γράφονται ως δεκαδικοί ή περιοδικοί δεκαδικοί. Να μετατρέπουν ένα κλάσμα σε δεκαδικό ή περιοδικό δεκαδικό και αντιστρόφως.</p>	<p>69. Δεκαδική μορφή ρητών 70. (1 ώρα)</p>	
<p>Να γνωρίσουν την έννοια της δύναμης a^v, με a ρητό και v φυσικό και να μπορούν να υπολογίζουν τέτοιες δυνάμεις. Να γνωρίζουν τις ιδιότητες των δυνάμεων με εκθέτη φυσικό και να τις εφαρμόζουν στον υπολογισμό αριθμητικών παραστάσεων . Να γνωρίσουν την έννοια της δύναμης , με τον ρητό και v φυσικό και να υπολογίζουν τέτοιες δυνάμεις. Να γνωρίζουν τις ιδιότητες των δυνάμεων με εκθέτη ακέραιο και να μπορούν να υπολογίζουν αριθμητικές παραστάσεις με δυνάμεις. Να γνωρίζουν ότι: και με τη βοήθεια της ισότητας αυτής να μπορούν να υπολογίζουν δυνάμεις με βάση κλασματικό αριθμό και εκθέτη αρνητικό ακέραιο. Να εκτελούν τις πράξεις με την προβλεπόμενη προτεραιότητα των πράξεων. Να γράφουν αριθμούς σε τυποποιημένη μορφή ,να εκτελούν πράξεις με αυτούς και να τους συγκρίνουν</p>	<p>71. Δυνάμεις ρητών αριθμών με εκθέτη ακέραιο 72. Τυποποιημένη μορφή μεγάλων και μικρών αριθμών. 73. (4 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες με τις οποίες οι μαθητές, αφού διαπιστώσουν ότι και , θα ασκηθούν μέσα από πραγματικά κυρίως προβλήματα στην τυποποιημένη μορφή των αριθμών.</p>
<p>ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ</p>		
<p>Βασικές γεωμετρικές έννοιες</p>		

<p>Να σχεδιάζουν και να συμβολίζουν επίπεδα, σημεία, ευθείες, ευθύγραμμο τμήματα, ημιευθείες και ημιεπίπεδα.</p> <p>Να διακρίνουν τη διαφορά ανάμεσα σε ευθύγραμμο τμήμα που ορίζουν δύο σημεία και σε ευθεία που διέρχεται από δύο σημεία.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι ενώ από δύο σημεία διέρχεται μοναδική ευθεία και ότι από ένα σημείο διέρχονται άπειρες ευθείες.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι από τρία μη συνευθειακά σημεία διέρχεται μοναδικό επίπεδο, ενώ από ένα ή από δύο σημεία διέρχονται άπειρα.</p>	<p>74. Επίπεδο, 75. Σημείο, 76. Ευθ. Τμήμα, 77. Ευθεία, 78. Ημιευθεία, Ημιεπίπεδο. 79. (2 ώρες)</p>	<p>Ερευνητικές δραστηριότητες της μορφής:</p> <p>– Πόσες ευθείες περνούν από 4 σημεία;</p> <p>(Να διακρίνετε περιπτώσεις)</p> <p>– Πόσα είναι τα σημεία τομής 4 ευθειών που τέμνονται ανά δύο;</p> <p>(Να διακρίνετε περιπτώσεις)</p> <p>Cabri II, Δραστηριότητα 1α και 1β, σελ.9</p>
<p>Να κατανοήσουν την έννοια της γωνίας και να μπορούν να σχεδιάζουν, να συμβολίζουν και να διαβάζουν γωνίες.</p> <p>Να γνωρίσουν τα είδη των γραμμών και να μπορούν να διακρίνουν τις κυρτές</p>	<p>Γωνία, Γραμμή, Επίπεδα σχήματα,</p>	<p>Δραστηριότητες, όπως π.χ.</p> <p>– Ποιες γωνίες και ποια ευθ. σχήματα σχηματίζονται από τις παρακάτω ευθείες</p>
<p>να μπορούν να διακρίνουν τις κυρτές από τις μη κυρτές πολυγωνικές γραμμές.</p> <p>Να γνωρίσουν την έννοια του ευθύγραμμου σχήματος και να μπορούν να διακρίνουν το κυρτό από το μη κυρτό ευθύγραμμο σχήμα.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι δύο ευθύγραμμο σχήματα είναι ίσα αν συμπίπτουν, όταν τοποθετηθούν το ένα πάνω στο άλλο.</p>	<p>Ευθ. Σχήματα, Ίσα σχήματα 80. (2 ώρες)</p>	

<p>Να γνωρίζουν ότι κάθε τμήμα έχει συγκεκριμένο μήκος, το οποίο να μπορούν να υπολογίζουν.</p> <p>Να γνωρίζουν τις μονάδες μέτρησης μήκους στο δεκαδικό μετρικό σύστημα, τον συμβολισμό τους και τις μεταξύ τους σχέσεις.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι δύο ευθύγραμμα τμήματα είναι ίσα αν και μόνο αν έχουν ίσα μήκη.</p> <p>Να συγκρίνουν ευθύγραμμα τμήματα, με το χάρακα και με το διαβήτη.</p> <p>Να κατασκευάζουν τμήμα δοθέντος μήκους με αρχή γνωστό σημείο πάνω σε γνωστή ευθεία.</p> <p>Να βρίσκουν την απόσταση σημείων με χάρακα (υποδεκάμετρο)</p> <p>Να γνωρίζουν ότι κάθε τμήμα έχει μοναδικό μέσο, το οποίο να μπορούν να προσδιορίσουν με τη βοήθεια χάρακα.</p> <p>Να βρίσκουν μέσο ενός ευθύγραμμου τμήματος. με το χάρακα.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι το ευθύγραμμο τμήμα AB είναι η μικρότερη σε μήκος γραμμή από όλες τις γραμμές με το μικρότερο μήκος, που συνδέει τα σημεία A και B.</p>	<p>Μέτρηση ευθ. τμημάτων. Σύγκριση ευθ. τμημάτων Ισότητα ευθ. τμημάτων. Απόσταση σημείων Μέσο ευθ. τμήματος. 81. (2 ώρες)</p>	
<p>Να προσθέτουν και να αφαιρούν ευθ τμήματα</p>	<p>Πρόσθεση και αφαίρεση ευθ. Τμημάτων 82. (1 ώρα)</p>	<p>Δραστηριότητες όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Με μέτρηση να βρείτε ποιος είναι ο συντομότερος και ποιος ο μακρύτερος δρόμος για να πάει κανείς από το A στο B: ο δρόμος ΑΓΒ, ο ΑΔΕΒ ή ο ΑΒ; - Στην ημιευθεία με αρχή Β βρείτε σημείο Δ έτσι ώστε το μήκος ΒΔ να ισούται με την περίμετρο του τριγώνου ΑΒΓ.

<p>Να γνωρίζουν ότι κάθε γωνία έχει μοναδικό μέτρο το οποίο να μπορούν να υπολογίσουν.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι το μέτρο μιας γωνίας εξαρτάται από το «άνοιγμα και μόνο των πλευρών της.</p> <p>Να γνωρίζουν τη βασική μονάδα μέτρησης γωνιών (και τις υποδιαιρέσεις της).</p> <p>Να υπολογίζουν με μοιρογνωμόνιο το μέτρο μιας γωνίας.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι δύο γωνίες είναι ίσες αν και μόνο αν έχουν το ίδιο μέτρο.</p> <p>Να να σχεδιάζουν γωνίες όταν γνωρίζουν το μέτρο τους.</p> <p>Να συγκρίνουν γωνίες με διαφανές χαρτί ή με μοιρογνωμόνιο.</p> <p>Να γνωρίζουν τι είναι η διχοτόμος μιας γωνίας, ότι κάθε γωνία έχει μοναδική διχοτόμο και να μπορούν να τη σχεδιάζουν με τη χρήση μοιρογνωμονίου ή με δίπλωση του φύλλου σχεδίασης.</p>	<h2 style="text-align: center;">Μέτρηση γωνιών</h2> <p>Σύγκριση γωνιών Ισότητα γωνιών Διχοτόμος γωνίας Ισότητα ευθύγραμμων σημάτων 83. (2 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες, όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να σχεδιαστεί η πορεία μίας ακτίνας φωτός η οποία προσπίπτει σε καθρέπτη και ανακλάται. - Να σχεδιαστεί η κίνηση μιας μπάλας μπιλιάρδου μέχρι και 4 ανακλάσεις στις πλευρές του μπιλιάρδου.
<p>Να γνωρίζουν και να σχεδιάζουν διάφορα είδη γωνιών (οξεία, ορθή, αμβλεία).</p> <p>Να διαπιστώνουν με τη βοήθεια του μοιρογνωμονίου αν μια γωνία είναι οξεία, ορθή ή αμβλεία.</p> <p>Να διαπιστώνουν αν δύο ευθείες είναι κάθετες.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι από ένα σημείο Α άγεται μια και μόνο κάθετη στην ε και να μπορούν να τη χαράσσουν με την βοήθεια του μοιρογνωμονίου ή του γνώμονα.</p>	<p>84. Είδη γωνιών Κάθετες ευθείες 85. (2 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες που αποσκοπούν στο να ασκηθούν οι μαθητές στη χάραξη κάθετης σε ευθεία από ένα σημείο της ή από ένα σημείο εκτός αυτής, όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να σχεδιαστούν οι κάθετες στην ευθεία ε από τα σημεία Α, Β και Γ.
<p>Να αναγνωρίζουν και να σχεδιάζουν εφεξής γωνίες.</p> <p>Να υπολογίζουν το άθροισμα δύο ή και περισσοτέρων γωνιών (όταν το άθροισμα των μέτρων τους είναι μικρότερο ή ίσο από 180°).</p>	<p>86. Εφεξής και διαδοχικές γωνίες 87. Άθροισμα γωνιών 88. (2 ώρες)</p>	

<p>Να γνωρίζουν πότε δύο γωνίες είναι παραπληρωματικές και πότε συμπληρωματικές.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι, όταν οι μη κοινές πλευρές δύο εφεξής γωνιών είναι αντικείμενες ημιευθείες οι γωνίες είναι παραπληρωματικές και αντιστρόφως.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι, όταν οι μη κοινές πλευρές δύο εφεξής γωνιών είναι κάθετες ημιευθείες, οι γωνίες είναι συμπληρωματικές και αντιστρόφως.</p> <p>Να υπολογίζουν και να σχεδιάζουν την παραπληρωματική και τη συμπληρωματική δοθείσης γωνίας.</p> <p>Να γνωρίζουν πότε δύο γωνίες λέγονται κατακορυφήν και ότι οι κατακορυφήν γωνίες είναι ίσες.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να σχεδιάζουν</p>	<p>89. Παραπληρωματικές- Συμπληρωματικές γωνίες</p> <p>90. Κατακορυφή γωνίες</p> <p>91. (2 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες, όπως π.χ.</p> <p>– Να βρεθούν όλα τα ζεύγη των κατακορυφήν, συμπληρωματικών και παραπληρωματικών γωνιών</p>
--	---	--

<p>δύο κατακορυφήν γωνίες.</p>		
<p>Να γνωρίζουν πότε δύο ευθείες είναι παράλληλες.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι αν δύο ευθείες είναι κάθετες σε μια τρίτη, τότε θα είναι μεταξύ τους παράλληλες.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι από ένα σημείο Α εκτός ευθείας ε άγεται μια και μόνο ευθεία ε' παράλληλη προς την ε και να μπορούν να τη χαράσσουν με τη βοήθεια του μοιρογνωμονίου ή του γνώμονα.</p>		<p>92. Θέσεις ευθειών στο επίπεδο</p> <p>93. (2 ώρες)</p>
<p>Να κατανοήσουν τι σημαίνει απόσταση σημείου από ευθεία και να μπορούν να την υπολογίζουν με τη βοήθεια γνώμονα και βαθμολογημένου κανόνα.</p> <p>Να κατανοήσουν τι σημαίνει απόσταση δύο παραλλήλων και να μπορούν να την υπολογίζουν με τη βοήθεια γνώμονα και χάρακα (βαθμολογημένος κανόνας).</p>	<p>94. Απόσταση σημείου από ευθεία.</p> <p>95. Απόσταση παραλλήλων</p> <p>96. (1 ώρα)</p>	<p>Υπολογισμός από τους μαθητές του πλάτους του δρόμου και του πεζοδρομίου του σχολείου τους.</p> <p>Cabri II ,Δραστηριότητα 1α και 1β ,σελ., 15 και 17</p>

<p>Να κατανοήσουν την έννοια του κύκλου, να αναγνωρίζουν τα στοιχεία του και να μπορούν να τον σχεδιάζουν.</p> <p>Να διακρίνουν τον κύκλο από τον κυκλικό δίσκο.</p> <p>Να σχεδιάζουν με κανόνα και διαβήτη ένα τρίγωνο, όταν δίνονται οι τρεις πλευρές του.</p>	<p>97. Κύκλος και στοιχεία του κύκλου</p> <p>98. (1 ώρα)</p>	<p>Για την κατανόηση της έννοιας του κύκλου και την εξάσκηση στο σχεδιασμό του, να δοθούν δραστηριότητες, όπως π.χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δίνεται ένας χάρτης με σημειωμένες σ' αυτόν διάφορες πόλεις. Η πόλη Α έχει μια επέτειο στην οποία είναι προσκεκλημένες όσες πόλεις βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 20 km. Ποιες πόλεις θα παρευρεθούν στην επέτειο; <p>Να γραμμοσκιάσετε την περιοχή μέσα στην οποία βόσκει ένα άλογο, το οποίο είναι δεμένο με σχοινί μήκους 10m.</p>
<p>Να γνωρίζουν ότι ως μέτρο ενός τόξου ορίζεται το μέτρο της αντίστοιχης επίκεντρης γωνίας.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι στον ίδιο κύκλο (ή σε ίσους), ίσες επίκεντρες γωνίες βαίνουν σε ίσα τόξα και αντιστρόφως και με τη βοήθεια αυτού του συμπεράσματος να μπορούν να κατασκευάζουν με κανόνα και διαβήτη γωνία ίση με δεδομένη.</p> <p>Να σχεδιάζουν με κανόνα και διαβήτη ένα τρίγωνο όταν δίνονται:</p> <ul style="list-style-type: none"> - δύο πλευρές και η περιεχόμενη γωνία - μια πλευρά και οι προσκείμενες σ' αυτήν γωνίες 	<p>99. Επίκεντρη γωνία-Σχέση επίκεντρης γωνίας και αντιστοίχου τόξου -Μέτρηση τόξου</p> <p>100. (2 ώρες)</p>	
<p>Να διακρίνουν αν μια ευθεία είναι τέμνουσα ή εφαπτομένη του κύκλου.</p> <p>Να σχεδιάζουν την εφαπτομένη ενός κύκλου σε ένα σημείο του.</p>	<p>101. Θέσεις ευθείας και κύκλου</p> <p>102. (2 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες κατασκευών διατυπωμένες με μορφή διαδοχικών βημάτων, για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> α) Χαράξτε κύκλο Κ κέντρου Ο και πάρε σημείο Α εκτός του κύκλου. β) Χαράξτε την ΟΑ. γ) Πάρτε το μέσο Κ του ΟΑ και χάραξε κύκλο με κέντρο Κ και ακτίνα ΚΟ. δ) Ονομάστε Β και Γ τα σημεία τομής των δύο κύκλων. ε) Φέρτε τις ευθείες ΑΒ και ΑΓ. στ) Ποια είναι η θέση των ευθειών ΑΒ και ΑΓ και του κύκλου με κέντρο το Ο;
Συμμετρία		
<p>Να αναγνωρίζουν σχήματα με άξονα ή</p>	<p>Συμμετρία ως</p>	<p>Παρουσίαση φωτογραφιών και εικόνων με σχήματα</p>

<p>άξονες συμμετρίας.</p> <p>Να γνωρίζουν πότε δυο σημεία είναι συμμετρικά ως προς ευθεία.</p> <p>Να γνωρίζουν πότε δυο σχήματα είναι συμμετρικά ως προς ευθεία και ότι τα συμμετρικά ως προς ευθεία σχήματα είναι ίσα.</p> <p>Να βρίσκουν το συμμετρικό σημείου, ευθ. τμήματος, ευθείας, τριγώνου, γωνίας και κύκλου ως προς μια ευθεία και να γνωρίζουν τις γεωμετρικές ιδιότητες που απορρέουν από τη συμμετρία αυτή .</p>	<p>προς άξονα. Άξονας συμμετρίας</p> <p>103. (3 ώρες)</p>	<p>που έχουν άξονα ή άξονες συμμετρίας. Η διαπίστωση της συμμετρίας θα γίνει με διπλωση κατά μήκος του άξονα ο οποίος άλλοτε είναι χαραγμένος και άλλοτε όχι.</p> <p>Για να συμπεράνουν οι μαθητές ότι «Το συμμετρικό ως προς άξονα δ μιας ευθείας ϵ παράλληλης προς τη δ είναι ευθεία παράλληλη προς τη δεδομένη» μπορεί να δοθεί η παρακάτω δραστηριότητα:</p> <p>α) Πάρτε δύο ευθείες ϵ και δ που είναι παράλληλες μεταξύ τους.</p> <p>β) Πάρτε δύο σημεία A και B της ευθείας ϵ και βρείτε τα συμμετρικά τους A' και B' ως προς την ευθεία δ.</p> <p>γ) Χαράξτε την ευθεία ϵ' που διέρχεται από τα σημεία A' και B'.</p> <p>δ) Ποια είναι η συμμετρική της ευθείας ϵ ως προς την ευθεία δ και ποια είναι η συμμετρική της γωνίας ως προς την ευθεία δ;</p> <p>ε) Τι είναι η γωνία B και γιατί;</p> <p>στ) Τι είναι οι ευθείες ϵ και ϵ' προς την ευθεία AA' ;</p> <p>ζ) Τι είναι οι ευθείες ϵ και ϵ' μεταξύ τους;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάδειξη της χρησιμότητας της συμμετρίας με κατάλληλες και ενδιαφέρουσες δραστηριότητες από την καθημερινή ζωή ή άλλα γνωστικά αντικείμενα όπως π.χ. - Να χαράξετε την πορεία του φωτός όταν ανακλάται σε επιφάνεια - Στο παρακάτω σχήμα τα σημεία B και B' είναι συμμετρικά ως προς την ευθεία ϵ. Να βρείτε με τη βοήθεια μόνο του κανόνα το συμμετρικό του A ως προς την ευθεία ϵ. - Ποιοι είναι οι άξονες συμμετρίας του σχήματος
---	--	--

		<p>που δημιουργείται από δυο κύκλους με διαφορετικές ακτίνες όταν i) έχουν το ίδιο κέντρο ii) όταν έχουν διαφορετικά κέντρα;</p> <p>- Ποιοι είναι οι άξονες συμμετρίας του σχήματος που δημιουργείται από δυο ίσους τεμνόμενους κύκλους;</p> <p>Να βρείτε το συμμετρικό ενός τριγώνου ως προς την ευθεία ϵ και το συμμετρικό του νέου τριγώνου ως προς μια άλλη ευθεία ζ. Τι σχέση έχουν το αρχικό και το τελευταίο τρίγωνο; Να επαναλάβετε το ίδιο και με μια τρίτη ευθεία.</p>
--	--	---

<p>Να χαράσσουν τη μεσοκάθετο ενός ευθύγραμμου τμήματος με τη βοήθεια βαθμολογημένου κανόνα και γνώμονα.</p> <p>Να γνωρίζουν τη χαρακτηριστική ιδιότητα της μεσοκαθέτου ευθύγραμμου τμήματος.</p> <p>Να χαράσσουν τη μεσοκάθετο ενός ευθύγραμμου τμήματος με κανόνα και διαβήτη.</p>	<p>104. Μεσοκάθετος ευθύγραμμου τμήματος.</p> <p>105. (2 ώρες)</p>	<p>Για να ανακαλύψουν οι μαθητές την χαρακτηριστική ιδιότητα της μεσοκαθέτου ευθυγράμμου τμήματος μπορεί να δοθούν οι ακόλουθες δραστηριότητες:</p> <p>- α) Πάρτε τη μεσοκάθετο ϵ ενός τμήματος AB και θεωρήστε τυχαίο σημείο της M.</p> <p>β) Βρείτε το συμμετρικό του τμήματος MA ως προς την ϵ.</p> <p>γ) Να συγκρίνετε τα MA και MB.</p> <p>δ) Ποια ιδιότητα έχουν τα σημεία της μεσοκαθέτου ϵ;</p> <p>-α) Πάρτε ένα σημείο M που ισαπέχει από τα άκρα</p>
--	--	--

<p>του AB.</p> <p>β) Φέρτε τη διχοτόμο δ της γωνίας .</p> <p>γ) Με δίπλωση κατά μήκος της ευθείας δ βρείτε ποιο είναι το συμμετρικό της ημιευθείας MA και στη συνέχεια ποιο είναι το συμμετρικό του A ως προς τη δ.</p> <p>δ) Τι είναι η δ στο AB;</p> <p>Για να αναδειχθεί η σπουδαιότητα της μεσοκαθέτου του ευθύγραμμου τμήματος να δοθεί η ακόλουθη δραστηριότητα:</p> <p>-Να βρεθεί το σημείο της όχθης ενός ποταμού το οποίο ισαπέχει από δύο χωριά A και B.</p> <p>Cabri II, Δραστηριότητα 1 και 2 ,σελ. 19-21.</p>
--

<p>Να αναγνωρίζουν σχήματα με κέντρο συμμετρίας.</p> <p>Να γνωρίζουν τα βασικά γεωμετρικά σχήματα με κέντρο συμμετρίας και τις γεωμετρικές ιδιότητες που απορρέουν από τη συμμετρία αυτή.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι η συμμετρία ως προς κέντρο O είναι μια στροφή γύρω από το O κατά γωνία 180°.</p> <p>Να γνωρίζουν πότε δυο σημεία είναι συμμετρικά ως προς σημείο.</p> <p>Να γνωρίζουν πότε δυο σχήματα είναι συμμετρικά ως προς σημείο και ότι τα συμμετρικά ως προς σημείο σχήματα είναι ίσα.</p> <p>Να κατασκευάζουν το συμμετρικό σημείου, ευθ. τμήματος, ευθείας, γωνίας,</p>	<p>Συμμετρία ως προς σημείο.</p> <p>Κέντρο συμμετρίας.</p> <p>106. (3 ώρες)</p>	<p>Για να διαπιστώσουν οι μαθητές ότι το συμμετρικό ως προς κέντρο O μιας ευθείας είναι ευθεία παράλληλη προς αυτή, μπορεί να δοθεί η επόμενη δραστηριότητα:</p> <p>α) Πάρτε ένα σημείο O και μια ευθεία ϵ και φέρτε την απόσταση OA του O από την ϵ</p> <p>β) Πάρτε και άλλο ένα σημείο B της ϵ, βρείτε τα συμμετρικά A' και B' των A και B ως προς O και ονομάστε ϵ' την ευθεία $A'B'$.</p> <p>γ) Ποια είναι η συμμετρική της ϵ ως προς το O;</p> <p>δ) Ποιο είναι το συμμετρικό της γωνίας OA;</p> <p>ε) Τι είναι μεταξύ τους οι γωνίες και ;</p> <p>στ) Τι είναι η γωνία O;</p> <p>ζ) Τι είναι οι ϵ', ϵ στην AA';</p>
---	--	--

<p>τριγώνου, πολυγώνου και κύκλου ως προς σημείο.</p>		<p>η) Τι είναι οι ε, ε' μεταξύ τους; «Η Συμμετρία στη Φύση και στη Τέχνη» (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Φυσική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή) The Geometer's Sketchpad, σελ.14, σελ.61-62,σελ.63-64.</p>
<p>Να γνωρίζουν πώς ονομάζονται τα ζεύγη των γωνιών που σχηματίζονται από την τομή δύο παραλλήλων με μία τέμνουσά τους.</p> <p>Να διαπιστώνουν ότι όλες οι οξείες (ή όλες οι αμβλείες) γωνίες, που σχηματίζουν δύο παράλληλες, που τέμνονται από τρίτη ευθεία είναι μεταξύ τους ίσες.</p> <p>Να διαπιστώνουν ότι μια οξεία και μια αμβλεία γωνία από τις γωνίες που σχηματίζονται από την τομή δύο παραλλήλων από τρίτη ευθεία είναι παραπληρωματικές.</p>	<p>107. Παράλληλες ευθείες που τέμνονται από μια άλλη ευθεία. 108. (2 ώρες)</p>	<p>Η διαπίστωση του ότι «Οι εντός και εναλλάξ γωνίες δύο παραλλήλων ευθειών που τέμνονται από τρίτη είναι ίσες» να γίνει με διαφανές χαρτί ή με μέτρηση. Cabri II,δραστηριότητα,σελ.27</p>
<p>Τρίγωνα – Παραλληλόγραμμα - Τραπέζια</p>		
<p>Να γνωρίζουν ότι το άθροισμα των γωνιών ενός τριγώνου είναι 180.</p> <p>Να γνωρίζουν τα είδη των τριγώνων.</p> <p>Να γνωρίζουν τις ιδιότητες του ισοσκελούς και του ισοπλεύρου τριγώνου.</p>	<p>109. Στοιχεία τριγώνου. 110. Άθροισμα γωνιών τριγώνου 111. Είδη τριγώνων 112. Ιδιότητες ισοσκελούς τριγώνου (4 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες στις οποίες γίνεται χρήση των συμμετρίας ως προς άξονα να διαπιστώσουν οι μαθητές τις βασικές ιδιότητες του ισοσκελούς τριγώνου.</p>

<p>Να γνωρίζουν ποιο τετράπλευρο ονομάζεται παραλληλόγραμμο, ποιο ορθογώνιο, ποιο ρόμβος ποιο τετράγωνο, και ποιο τραπέζιο.</p> <p>Να χαράσσουν τα ύψη του παραλληλογράμμου και του τραπέζιου.</p> <p>Να γνωρίζουν τις ιδιότητες του παραλληλογράμμου, του ορθογωνίου, του ρόμβου και του ισοσκελούς τραπέζιου.</p>	<p>113. Παραλληλόγραμμο, 114. Ορθογώνιο. 115. Ρόμβος, 116. Τραπέζιο, 117. Ισοσκελές τραπέζιο και 118. Ιδιότητες αυτών. 119. (4 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες στις οποίες γίνεται χρήση των συμμετριών ως προς κέντρο και ως προς άξονα να διαπιστώσουν οι μαθητές τις βασικές ιδιότητες του παραλληλογράμμου, ορθογωνίου κτλ. The Geometer's Sketchpad,σελ. 14</p>
---	---	--

ΤΑΞΗ Β΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
ΑΛΓΕΒΡΑ		
120. (2 ώρες)		<p>Με κατάλληλες δραστηριότητες να γίνει επανάληψη των πράξεων και των ιδιοτήτων τους στο σύνολο των ρητών αριθμών και στη συνέχεια να διδαχθεί η προβλεπόμενη ύλη της Άλγεβρας Β΄ Γυμνασίου.</p>
Εξισώσεις – Ανισώσεις		
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να εκφράζουν με μεταβλητές διάφορες καταστάσεις της καθημερινής ζωής.</p> <p>Να απαλείφουν παρενθέσεις και να κάνουν αναγωγή όμοιων όρων με τη βοήθεια της επιμεριστικής ιδιότητας.</p>	<p>121. Η έννοια της μεταβλητής 122. (1 ώρα)</p>	<p>Ανάδειξη της σημασίας της επιμεριστικής ιδιότητας στην απλοποίηση παραστάσεων και στην επίλυση εξισώσεων</p>

<p>Να κατανοήσουν την έννοια της εξίσωσης και τη σχετική ορολογία.</p> <p>Να επιλύουν εξισώσεις πρώτου βαθμού με έναν άγνωστο.</p> <p>Να επιλύουν ένα τύπο ως προς μια μεταβλητή, θεωρώντας τον ως εξίσωση με άγνωστο τη μεταβλητή αυτή.</p>	<p>123. Εξισώσεις α' βαθμού</p> <p>124. Επίλυση τύπων</p> <p>125. (4 ώρες)</p>	<p>Με κατάλληλα παραστατικά μοντέλα (π.χ. ζυγαριά) να εξηγηθεί στους μαθητές ότι:</p> <p>αν $\alpha = \beta$, τότε $\alpha \pm \gamma = \beta \pm \gamma$,</p> <p>$\alpha \square \gamma = \beta \square \gamma$ και $\gamma \neq 0$</p> <p>Ανάδειξη της χρησιμότητας της επίλυσης τύπων με προβλήματα από τα Μαθηματικά και άλλα γνωστικά αντικείμενα (Φυσική, Χημεία, κτλ), με δραστηριότητες, όπως π.χ.:</p> <p>- Η σχέση που συνδέει τους βαθμούς Φαρενάιτ με τους βαθμούς Κελσίου είναι $F = 1,8C + 32$. Αν οι ενδείξεις ενός θερμομέτρου Φαρενάιτ ήταν κατά σειρά -3°, 0°, 4°, 12°, 17°, 8°, 2°, -7°, ποιες ήταν οι αντίστοιχες θερμοκρασίες ενός θερμομέτρου Κελσίου;</p>
<p>Να διακρίνουν τα δεδομένα από τα</p>	<p>126. Επίλυση</p>	<p>Επιλεγμένα προβλήματα τα οποία θα</p>
<p>ζητούμενα του προβλήματος.</p> <p>Να κάνουν εισαγωγή του αγνώστου.</p> <p>Να καταστρώνουν την εξίσωση, να την επιλύουν, να ελέγχουν το αποτέλεσμα και να καταγράφουν την απάντηση.</p>	<p>127. προβλημάτων με τη χρήση εξισώσεων</p> <p>128. (4 ώρες)</p>	<p>προσπαθήσουν οι μαθητές να λύσουν με πρακτική αριθμητική αλλά και με εξισώσεις, με σκοπό να αναδειχθεί η υπεροχή ως προς τη λειτουργικότητα της μεθόδου επίλυσης προβλημάτων με εξισώσεις.</p>
<p>Να λύνουν ανισώσεις πρώτου βαθμού με έναν άγνωστο και να παριστάνουν τις λύσεις στον άξονα.</p> <p>Να βρίσκουν τις κοινές λύσεις δυο ή περισσότερων ανισώσεων πρώτου βαθμού.</p> <p>Να λύνουν απλά προβλήματα ανισώσεων πρώτου βαθμού.</p>	<p>129. Ανισώσεις α' βαθμού</p> <p>130. (4 ώρες)</p>	<p>Με κατάλληλα παραστατικά μοντέλα να διαπιστώσουν οι μαθητές ότι:</p> <p>Αν $\alpha < \beta$, τότε $\alpha \pm \gamma < \beta \pm \gamma$</p> <p>Αν $\alpha < \beta$ και $\gamma > 0$, τότε $\alpha \gamma < \beta \gamma$ &</p> <p>Αν $\alpha < \beta$ και $\gamma < 0$, τότε $\alpha \gamma > \beta \gamma$ &</p>

Πραγματικοί αριθμοί		
<p>Να γνωρίζουν το Πυθαγόρειο θεώρημα και το αντίστροφο του.</p> <p>Να ελέγχουν αν ένα τρίγωνο με γνωστές πλευρές είναι ορθογώνιο.</p>	<p>131. Πυθαγόρειο θεώρημα 132. (2 ώρες)</p>	<p>Με τη βοήθεια κατάλληλων σχημάτων οι μαθητές θα διαπιστώσουν τη σχέση που συνδέει το άθροισμα των εμβαδών των τετραγώνων, που έχουν πλευρές τις κάθετες πλευρές ενός ορθογωνίου τριγώνου, με το εμβαδόν του τετραγώνου που έχει πλευρά την υποτεινούσα.</p> <p>«Προσπάθειες απόδειξης του Πυθαγόρειου θεωρήματος» (Ιστορία). The Geometer's Sketchpad, Οπτική επίδειξη του Πυθαγορείου Θεωρήματος,σελ22</p>
<p>Να γνωρίζουν την έννοια του συμβόλου , με $a \geq 0$.</p> <p>Να υπολογίζουν τετραγωνικές ρίζες θετικών αριθμών:</p> <ul style="list-style-type: none"> - με δοκιμές - με τη βοήθεια πινάκων - με τη βοήθεια του υπολογιστή τσέπης. 	<p>133. Τετραγωνική ρίζα θετικού αριθμού 134. (3 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες στις οποίες διαφαίνεται η ανάγκη εισαγωγής της τετραγωνικής ρίζας και των άρρητων αριθμών.</p> <p>Με κατάλληλες δραστηριότητες να διαπιστώσουν οι μαθητές ότι η εξαγωγή της τετραγωνικής ρίζας είναι η αντίστροφη διαδικασία της ύψωσης στο τετράγωνο</p> <p>«Ο υπολογισμός της τετραγωνικής ρίζας από τους Βαβυλώνιους μέχρι σήμερα» (Μαθηματικά, Ιστορία, Γεωγραφία, Πληροφορική).</p>
<p>Να γνωρίζουν ότι υπάρχουν αριθμοί που δεν μπορούν να γραφούν με τη μορφή , όπου a, β ακέραιοι και $\beta \neq 0$.</p> <p>Να γνωρίζουν ποιοι αριθμοί αποτελούν το σύνολο των πραγματικών αριθμών.</p> <p>Να παριστάνουν έναν αριθμό της μορφής , όπου a θετικός ακέραιος, με σημείο του άξονα των πραγματικών</p>	<p>Άρρητοι αριθμοί - 135. Πραγματικοί αριθμοί 136. (2 ώρες)</p>	<p>«Ο ρόλος του αριθμού στην Ιστορία, την Τέχνη και την Επιστήμη». (Μαθηματικά, Αισθητική αγωγή, Ιστορία, Λογοτεχνία, Μουσική).</p>

<p>αριθμών. Να γνωρίζουν ότι οι άρρητοι αριθμοί δεν είναι μόνο οι θετικές ή οι αρνητικές ρίζες θετικών ακεραίων ή ρητών. </p>		
<p>Να επιλύουν σχετικά προβλήματα.</p>	<p>Ανάδειξη της σπουδαιότητας του Πυθαγόρειου Θεωρήματος με δραστηριότητες που προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών, όπως π.χ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Μπορούμε να σηκώσουμε όρθιο το ντουλάπι ; <p>Να κατασκευάσετε γεωμετρικά ένα τετράγωνο με εμβαδόν ίσο προς το άθροισμα των εμβαδών των δυο τετραγώνων.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Προβλήματα υπολογισμού περιμέτρων και εμβαδών πολυγώνων στα οποία απαιτείται η χρήση του πυθαγόρειου θεωρήματος. 	
Συναρτήσεις		
<p>Να εκφράζουν ένα μέγεθος συναρτήσει ενός άλλου, εφόσον αυτό είναι δυνατό. Να συμπληρώνουν πίνακα τιμών μιας συνάρτησης. Να κατανοήσουν την έννοια του πεδίου ορισμού μιας συνάρτησης και να βρίσκουν το πεδίο ορισμού της συνάρτησης ενός απλού προβλήματος από τα δεδομένα του.</p>	<p>137. Η έννοια της συνάρτησης 138. (2 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες από την καθημερινή εμπειρία, με τις οποίες οι μαθητές θα διαπιστώσουν ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, η τιμή ενός μεγέθους καθορίζεται μοναδικά από την τιμή ενός άλλου μεγέθους και να βρουν τις σχέσεις που συνδέουν τα μεγέθη αυτά, όπως π. χ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το κόστος μιας διαδρομής με ταξί ως συνάρτηση της απόστασης. - Το εμβαδόν ενός τετραγώνου ως συνάρτηση του μήκους της πλευράς του. <p>Function Probe,σελ 18-21,22-25</p>

<p>Να βρίσκουν τις συντεταγμένες ενός σημείου.</p> <p>Να βρίσκουν ένα σημείο όταν δίνονται οι συντεταγμένες του.</p> <p>Να βρίσκουν τις συντεταγμένες του συμμετρικού ενός σημείου ως προς τους άξονες και την αρχή των αξόνων.</p> <p>Να υπολογίζουν την απόσταση δυο σημείων αν είναι γνωστές οι συντεταγμένες τους.</p> <p>Να σχεδιάζουν τη γραφική παράσταση</p>	<p>139. Καρτεσιανές συντεταγμένες</p> <p>140. Γραφική παράσταση συνάρτησης</p> <p>141. (3 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες οι οποίες αποσκοπούν στην ανάγνωση, κατασκευή και ερμηνεία των γραφικών παραστάσεων, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που περιγράφουν τη λύση πραγματικών προβλημάτων.</p> <p>«Η αισθητοποίηση φαινομένων, γεγονότων ή καταστάσεων μέσα από την κατασκευή αναπαραστάσεων (πίνακες, διαγράμματα κλπ.)» (Μαθηματικά, Ιστορία, Φυσική, Βιολογία, Γεωγραφία).</p>
--	--	---

<p>μιας συνάρτησης από τον αντίστοιχο πίνακα τιμών.</p> <p>Να βρίσκουν κατά προσέγγιση τις συντεταγμένες ενός σημείου της γραφικής παράστασης.</p> <p>Να ελέγχουν αν ένα σημείο ανήκει ή όχι στη γραφική παράσταση μιας συνάρτησης.</p>		
<p>Να προσδιορίζουν τη σχέση που συνδέει τις αντίστοιχες τιμές δυο ανάλογων ποσών.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι η γραφική παράσταση της συνάρτησης $y=ax$ διέρχεται από την αρχή των αξόνων, έχει κλίση a και να μπορούν να τη σχεδιάζουν.</p> <p>Να βρίσκουν την εξίσωση μιας ευθείας που διέρχεται από την αρχή των αξόνων, αν γνωρίζουν την κλίση της.</p>	<p>142. Η συνάρτηση</p> <p>143. $y = ax$</p> <p>144. (3 ώρες)</p>	<p>Διευκρίνιση του ρόλου του a για τη συνάρτηση $y=ax$. Ως δραστηριότητα, μπορεί να δοθεί στους μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να σχεδιάσουν στο ίδιο σύστημα αξόνων τα διαγράμματα διαστήματος - χρόνου μιας ευθύγραμμης ομαλής κίνησης με ταχύτητες 2m/s και 3m/s αντιστοίχως. - Να υπολογίσουν την ταχύτητα ενός κινητού που κινείται ευθύγραμμα και ομαλά, αν γνωρίζουν το διάγραμμα διαστήματος - χρόνου.

<p>Να γνωρίζουν ότι η γραφική παράσταση της συνάρτησης $y=ax+\beta$ είναι μια παράλληλη μετατόπιση της $y=ax$ και να μπορούν να σχεδιάζουν την ευθεία αυτή.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι κάθε εξίσωση της μορφής $ax+\beta y=\gamma$ με $a\neq 0$ ή $\beta\neq 0$, παριστάνει ευθεία και να μπορούν να την σχεδιάζουν.</p> <p>Να προσδιορίζουν τα σημεία τομής των αξόνων και της ευθείας $ax+\beta y=\gamma$.</p> <p>Να βρίσκουν την εξίσωση μιας ευθείας από στοιχεία της γραφικής της παράστασης.</p>	<p>145. Η συνάρτηση 146. $y = ax+\beta$ 147. (3 ώρες)</p>	<p>Ανάδειξη της σπουδαιότητας της συνάρτησης $y=ax+\beta$ με δραστηριότητες από τις άλλες επιστήμες και την καθημερινή ζωή, όπως π.χ.:</p> <p>Να δοθεί σε χαρτί μιλιμετρέ το διάγραμμα ταχύτητας-χρόνου ($v-t$) σε μια ομαλά επιβραδυνόμενη κίνηση και να ζητηθεί από τους μαθητές να βρουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ποια είναι η αρχική ταχύτητα του κινητού, -Σε πόσο χρόνο θα σταματήσει το κινητό, -Ποια σχέση συνδέει την ταχύτητα με τον χρόνο κάθε χρονική στιγμή και -Ποια είναι η ταχύτητα του κινητού σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές.
<p>Να γνωρίζουν τη σχέση που συνδέει δυο αντιστρόφως ανάλογα ποσά.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι η γραφική παράσταση της συνάρτησης έχει κέντρο συμμετρίας την αρχή των αξόνων και άξονες συμμετρίας τις διχοτόμους των γωνιών των αξόνων και να μπορούν να τη σχεδιάζουν.</p> <p>Να γνωρίζουν το ρόλο του a για τη γραφική παράσταση της συνάρτησης .</p>	<p>148. Η συνάρτηση 149. Η υπερβολή 150. (2 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες στις οποίες θα ζητηθεί από τους μαθητές να ανακαλύψουν, να μελετήσουν και να παραστήσουν γραφικά τη σχέση που συνδέει την ταχύτητα u που πρέπει να έχει ένα κινητό (όταν κινείται ευθύγραμμα και ομαλά), για να διανύσει μια απόσταση 120 km σε χρόνο t .</p>
Περιγραφική Στατιστική		
<p>Να κατανοούν τις έννοιες: πληθυσμός, δείγμα.</p>	<p>151. Βασικές έννοιες της Στατιστικής : 152. Πληθυσμός 153. Δείγμα 154. (2 ώρες)</p>	<p>Ανάδειξη της σπουδαιότητας ενός αξιόπιστου και αντικειμενικού δείγματος για την εξαγωγή συμπερασμάτων μιας έρευνας. Η ανάδειξη αυτή θα γίνει με αναφορά σε διάφορες δημοσκοπήσεις, όπως είναι π.χ. εκείνες που έγιναν για τις προεδρικές εκλογές των Η.Π.Α. το 1936 και το 1946 και απέτυχαν</p>

		παταγωδώς στις προβλέψεις τους, επειδή το δείγμα που επιλέχτηκε, αν και μεγάλο, δεν ήταν αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού.
<p>Να κατανοήσουν τη χρησιμότητα των γραφικών παραστάσεων.</p> <p>Να αντλούν πληροφορίες από τις γραφικές παραστάσεις.</p> <p>Να κατασκευάζουν μια συγκεκριμένη γραφική παράσταση των δεδομένων</p>	<p>155. Γραφικές παραστάσεις:</p> <p>156. Εικονογράμματα</p> <p>157. Ραβδογράμματα</p>	<p>Για να κατανοήσουν οι μαθητές τις έννοιες αυτές προτείνεται, αφού προσκομίσουν στατιστικό υλικό από διάφορα έντυπα (εφημερίδες, περιοδικά κτλ.) και διάφορους φορείς (Στατιστική υπηρεσία κτλ.), να εξοικειωθούν με αυτό και στη συνέχεια να ενθαρρυνθούν μέσα από δραστηριότητες να κάνουν</p>
<p>γραφική παράσταση των δεδομένων ενός πίνακα.</p> <p>Να παρουσιάζουν τα συμπεράσματα μιας έρευνας.</p>	<p>158. Κυκλικά διαγράμματα</p> <p>159. Χρονογράμματα.</p> <p>160. (3 ώρες)</p>	<p>οι ίδιοι ατομικά ή και σε ομάδες στατιστικές έρευνες, ακολουθώντας τα βασικά βήματα μιας στατιστικής έρευνας που είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> -συλλογή στοιχείων, -κατανομή συχνοτήτων, -παρουσίαση με πίνακα και διαγράμματα, -συμπεράσματα. <p>«Διαμόρφωση στάσεων και τάσεων στις σύγχρονες κοινωνίες» (Στατιστική, Γλώσσα, Λογοτεχνία, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία).</p>
<p>Να συντάξουν πίνακα κατανομής συχνοτήτων.</p> <p>Να κατασκευάζουν την κατάλληλη γραφική παράσταση μιας κατανομής συχνοτήτων.</p>	<p>161. Κατανομή συχνοτήτων και σχετικών συχνοτήτων</p> <p>162. (2 ώρες)</p>	
<p>Να ομαδοποιούν στατιστικά δεδομένα και να παριστάνουν ομαδοποιημένες κατανομές με διαγράμματα.</p> <p>Να παριστάνουν μια ομαδοποιημένη κατανομή με ιστόγραμμα.</p>	<p>163. Ομαδοποίηση παρατηρήσεων.</p> <p>164. (3 ώρες)</p>	

<p>Να βρίσκουν τη μέση τιμή και τη διάμεσο μιας κατανομής.</p> <p>Να βρίσκουν τη μέση τιμή μιας ομαδοποιημένης κατανομής.</p> <p>Να βρίσκουν τις αθροιστικές συχνότητες μιας κατανομής και να σχεδιάζουν το πολύγωνο των αθροιστικών συχνοτήτων.</p> <p>Να βρίσκουν τη διάμεσο μιας ομαδοποιημένης κατανομής με τη βοήθεια του πολυγώνου των αθροιστικών συχνοτήτων.</p>	<p>165. Μέση τιμή</p> <p>166. Διάμεσος</p> <p>167. Διασπορά</p> <p>168. (5 ώρες)</p>	<p>Για να διαπιστώσουν οι μαθητές ότι οι κατανομές με την ίδια διάμεσο ή μέση τιμή μπορεί να είναι πολύ διαφορετικές, μπορούν να δοθούν δραστηριότητες, όπως π.χ.:</p> <p>Να μελετηθούν αρχικά οι αποδοχές όλων των υπαλλήλων μιας μεγάλης επιχείρησης και στη συνέχεια οι αποδοχές όλων των υπαλλήλων της επιχείρησης, πλην των στελεχών της, και να εξαχθούν συμπεράσματα που να αφορούν τη μέση τιμή και τη διάμεσο.</p>
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ		
169. (2 ώρες)	<p>Με κατάλληλες δραστηριότητες να γίνει επανάληψη των βασικών εννοιών της Γεωμετρίας της Α΄ Γυμνασίου και στη συνέχεια να διδαχθεί η προβλεπόμενη ύλη της Γεωμετρίας της Β΄ Γυμνασίου.</p>	
Τριγωνομετρία - Διανύσματα		
<p>Να γνωρίζουν πώς ορίζεται το ημίτονο και το συνημίτονο οξείας γωνίας.</p> <p>Να υπολογίζουν το ημίτονο και το συνημίτονο οξείας γωνίας ορθογωνίου τριγώνου όταν δίνονται οι πλευρές του.</p> <p>Να υπολογίζουν το ημίτονο και το συνημίτονο μιας οξείας γωνίας με τη βοήθεια του υπολογιστή τσέπης.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι δύο γωνίες που έχουν το ίδιο ημίτονο και συνημίτονο είναι ίσες και να μπορούν να σχεδιάζουν μια γωνία της οποίας δίνεται το ημίτονο ή το συνημίτονο.</p> <p>Να γνωρίζουν πώς μεταβάλλεται το ημίτονο και το συνημίτονο οξείας γωνίας όταν μεταβάλλεται η γωνία.</p> <p>Να υπολογίζουν με τη βοήθεια του ημιτόνου και του συνημιτόνου διάφορες αποστάσεις.</p> <p>Να γνωρίζουν και να</p>	<p>170. Ημίτονο και συνημίτονο οξείας γωνίας</p> <p>171. (5 ώρες)</p>	<p>Υπολογισμός του ύψους του κτιρίου που θα φτάσει η σκάλα ενός πυροσβεστικού οχήματος, αν είναι γνωστό το μήκος της και η γωνία που σχηματίζει με το έδαφος.</p>

<p>υπολογίζουν τους τριγωνομετρικούς αριθμούς των γωνιών 30 , 45 , 60.</p>		
<p>Να γνωρίζουν πώς ορίζεται η εφαπτομένη μιας οξείας γωνίας ορθογωνίου τριγώνου.</p> <p>Να υπολογίζουν την εφαπτομένη μιας οξείας γωνίας ορθογωνίου τριγώνου όταν δίνονται οι πλευρές του.</p> <p>Να υπολογίζουν την εφαπτομένη μιας οξείας γωνίας με τη βοήθεια του υπολογιστή τσέπης.</p> <p>Να σχεδιάζουν μια γωνία της οποίας δίνεται η εφαπτομένη.</p> <p>Να γνωρίζουν πώς μεταβάλλεται η εφαπτομένη οξείας γωνίας, όταν μεταβάλλεται η γωνία.</p> <p>Να υπολογίζουν με τη βοήθεια της εφαπτομένης διάφορες αποστάσεις.</p>	<p>172. Εφαπτομένη οξείας γωνίας</p> <p>173. (2 ώρες)</p>	<p>Υπολογισμός του ύψους ενός δένδρου ή ενός κτιρίου από το μήκος της σκιάς του και της γωνίας που σχηματίζουν οι ακτίνες του ήλιου με το έδαφος.</p> <p>«Υπολογισμός του ύψους των πυραμίδων» (Ιστορία).</p>
<p>Να κατανοήσουν την ανάγκη παράστασης ορισμένων μεγεθών με διανύσματα.</p> <p>Να γνωρίζουν τα στοιχεία ενός διανύσματος.</p> <p>Να γνωρίζουν πότε δυο διανύσματα είναι ίσα, πότε αντίθετα και να μπορούν να σχεδιάζουν τέτοια διανύσματα.</p>	<p>174. Η έννοια του διανύσματος</p> <p>175. Μέτρο διανύσματος</p> <p>176. (1 ώρα)</p>	<p>Να δοθούν δραστηριότητες στις οποίες να διαφαίνεται η ανάγκη εισαγωγής της έννοιας του διανύσματος (μετατόπιση, ταχύτητα, δύναμη κτλ.).</p>

<p>Να βρίσκουν το άθροισμα και τη διαφορά διανυσμάτων</p> <p>Να αναλύουν ένα διάνυσμα σε δύο κάθετες συνιστώσες και να υπολογίζουν τα μέτρα των συνιστωσών αν δίνεται το μέτρο του διανύσματος και η γωνία που σχηματίζει με μια από τις συνιστώσες.</p>	<p>177. Πρόσθεση και αφαίρεση διανυσμάτων</p> <p>178. Ανάλυση διανύσματος σε δύο κάθετες συνιστώσες</p> <p>179. (3 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες από την καθημερινή ζωή, όπως είναι π.χ. οι διαδοχικές μετατοπίσεις, σύνθεση δυνάμεων κτλ., από τις οποίες θα προκύψει ο τρόπος πρόσθεσης και αφαίρεσης διανυσμάτων.</p>
<p>Εμβαδά επιπέδων σχημάτων</p>		
<p>Να κατανοήσουν την έννοια του εμβαδού επίπεδης επιφάνειας και ότι αυτό εξαρτάται από τη μονάδα μέτρησης που χρησιμοποιούμε.</p>	<p>180. Εμβαδόν επίπεδης επιφάνειας</p> <p>181. (2 ώρες)</p>	<p>Για να κατανοήσουν οι μαθητές την έννοια του εμβαδού και ότι αυτό εξαρτάται από τη μονάδα μέτρησης, να δοθούν στους μαθητές κατάλληλες ασκήσεις και δραστηριότητες, όπως π.χ.</p> <p>– Δίνονται ένα τετράγωνο και δυο ορθογώνια και ισοσκελή τρίγωνα, των οποίων οι κάθετες πλευρές έχουν μήκος όσο και η πλευρά του τετραγώνου.</p> <p>Να κατασκευάσετε, χρησιμοποιώντας και τα τρία αυτά σχήματα, ένα ορθογώνιο, ένα τραπέζιο και ένα ορθογώνιο τρίγωνο.</p>
<p>Να γνωρίζουν τις μονάδες μέτρησης εμβαδού στο δεκαδικό σύστημα, το διεθνή συμβολισμό τους και τις μεταξύ τους σχέσεις.</p>	<p>Μονάδες μέτρησης επιφανειών</p> <p>182. (3 ώρες)</p>	<p>Για την αισθητοποίηση των μονάδων εμβαδού θα χρησιμοποιηθεί χαρτί μιλιμετρέ, θα σχεδιαστούν σε αυτό από τους μαθητές οι μονάδες dm^2, cm^2, mm^2 και θα βρεθεί ο συντελεστής διαδοχικών μετατροπών από το m^2 στις υποδιαιρέσεις του.</p>

1		
<p>Να υπολογίζουν το εμβαδόν των επίπεδων σχημάτων:</p> <p>ορθογωνίου τριγώνου παραλληλογράμμου τραπεζίου.</p>	<p>184. Εμβαδά επίπεδων σχημάτων 185. (6 ώρες)</p>	<p>Να δοθούν ως δραστηριότητες προβλήματα υπολογισμού:</p> <p>-Εμβαδών πολυγώνων με χωρισμό ή συμπλήρωση της επιφανείας τους: - Κόστους βαφής της αίθουσάς τους.</p>
Μέτρηση κύκλου		
<p>Να γνωρίζουν την έννοια της εγγεγραμμένης γωνίας και σχεδιάζουν τέτοιες γωνίες.</p> <p>Να γνωρίζουν τη σχέση του μέτρου μιας επίκεντρης γωνίας και του μέτρου του αντίστοιχου τόξου.</p> <p>Να γνωρίζουν τη σχέση του μέτρου μιας εγγεγραμμένης γωνίας και του μέτρου του αντίστοιχου τόξου.</p>	<p>186. Εγγεγραμμένες γωνίες 187. (2 ώρες)</p>	
<p>Να γνωρίζουν τον ορισμό του κανονικού πολυγώνου.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι ένα κανονικό πολύγωνο εγγράφεται σε κύκλο.</p> <p>Να υπολογίζουν την γωνία και την κεντρική γωνία κανονικών πολυγώνων.</p>	<p>188. Κανονικά πολύγωνα 189. (3 ώρες)</p>	<p>«Τα κανονικά πολύγωνα στην Φύση και στη Τέχνη» (Φυσική, Ιστορία, Αισθητική αγωγή).</p>

<p>Να υπολογίζουν το μήκος ενός κύκλου, όταν γνωρίζουν την ακτίνα του.</p> <p>Να υπολογίζουν το μήκος ενός τόξου όταν δίνεται η ακτίνα του κύκλου και το μέτρο του τόξου σε μοίρες ή σε ακτίνια.</p>	<p>190. Μήκος κύκλου</p> <p>191. Μήκος τόξου</p> <p>192. (4 ώρες)</p>	<p>Για την εύρεση του μήκους του κύκλου οι μαθητές να κάνουν μόνοι τους μια πρώτη εκτίμηση του π με τη βοήθεια διάφορων αντικειμένων π.χ. νομισμάτων, τροχών κτλ.</p> <p>Κατόπιν θα κάνουν τη γραφική παράσταση για να διαπιστώσουν την αναλογία των μεγεθών Γ και δ, τα οποία συνδέονται με τη σχέση $\Gamma = \pi \delta$.</p> <p>Ο τύπος του μήκους του τόξου θα προκύψει μέσω της τέταρτης αναλόγου.</p>
--	--	---

<p>Να υπολογίζουν το εμβαδόν ενός κυκλικού δίσκου, όταν γνωρίζουν την ακτίνα του.</p> <p>Να υπολογίζουν το εμβαδόν κυκλικού τομέα όταν δίνεται η ακτίνα του κύκλου και το μέτρο του αντίστοιχου τόξου σε μοίρες ή σε ακτίνια.</p>	<p>193. Εμβαδόν κύκλου</p> <p>Εμβαδόν κυκλικού τομέα</p> <p>194. (4 ώρες)</p>	<p>Για τον υπολογισμό του εμβαδού του κύκλου μπορεί να δοθεί η ακόλουθη δραστηριότητα:</p> <p>- Να χωριστεί από τους μαθητές ο κύκλος σε όσο το δυνατόν πιο πολλούς κυκλικούς τομείς, να τους τοποθετήσουν κατάλληλα τον ένα δίπλα στον άλλον, να διαπιστώσουν ότι έτσι σχηματίζεται ένα σχήμα που προσεγγίζει ορθογώνιο με βάση και ύψος ρ,</p>
---	--	--

Γεωμετρικά στερεά - Μέτρηση στερεών

<p>Να αναγνωρίζουν τη σχετική θέση</p> <ul style="list-style-type: none"> - δύο επιπέδων στο χώρο - δύο ευθειών στο χώρο - μιας ευθείας και ενός επιπέδου στο χώρο. <p>Να διαπιστώνουν αν μια ευθεία είναι κάθετη σε ένα επίπεδο.</p>	<p>195. Σχετικές θέσεις επιπέδων και ευθειών</p> <p>196. Ευθεία κάθετη σε επίπεδο</p> <p>197. Απόσταση σημείου από επίπεδο</p> <p>198. Απόσταση παραλλήλων επιπέδων.</p> <p>199. (2 ώρες)</p>	<p>«Ο Χώρος» (Μαθηματικά, Ιστορία, Φυσική, Βιολογία, Αισθητική Αγωγή, Χημεία).</p>
--	--	--

<p>Να αναγνωρίζουν αν ένα στερεό είναι πρίσμα και το είδος του πρίσματος.</p> <p>Να υπολογίζουν το εμβαδόν της παράπλευρης και της ολικής επιφάνειας ορθού πρίσματος.</p> <p>Να αναγνωρίζουν αν ένα στερεό είναι κύλινδρος και να υπολογίζουν το εμβαδόν της κυρτής και της ολικής επιφάνειας ορθού κυλίνδρου.</p> <p>Να γνωρίσουν τις μονάδες μέτρησης όγκου στο δεκαδικό μετρικό σύστημα, τις μεταξύ τους σχέσεις και το διεθνή συμβολισμό τους.</p> <p>Να υπολογίζουν τον όγκο ορθού πρίσματος και κυλίνδρου.</p>	<p>Πρίσμα - Κύλινδρος και στοιχεία αυτών.</p> <p>200. Εμβαδόν επιφάνειας πρίσματος και κυλίνδρου</p> <p>201. Μονάδες μέτρησης όγκου</p> <p>202. Όγκος πρίσματος και κυλίνδρου</p> <p>203. (3 ώρες)</p>	
<p>Να αναγνωρίζουν αν ένα στερεό είναι πυραμίδα και το είδος της πυραμίδας αυτής.</p> <p>Να υπολογίζουν το εμβαδόν της παράπλευρης και της ολικής επιφάνειας της πυραμίδας, καθώς και τον όγκο της.</p> <p>Να αναγνωρίζουν αν ένα στερεό είναι κώνος και να υπολογίζουν το εμβαδόν</p>	<p>Πυραμίδα – κώνος και στοιχεία αυτών.</p> <p>204. Εμβαδόν επιφανείας πυραμίδας και κώνου</p> <p>205. Όγκος</p>	<p>Για την εύρεση του τύπου που δίνει τον όγκο πυραμίδας, θα μετρήσουν οι μαθητές πόσες φορές χρειάζονται το περιεχόμενο της για να γεμίσουν ένα πρίσμα με την ίδια βάση και το ίδιο ύψος (για το γέμισμα των στερεών μπορεί να χρησιμοποιηθεί π.χ. άμμος ή αλεύρι).</p> <p>Οι τύποι των αντίστοιχων μεγεθών για την πυραμίδα και τον κώνο θα προκύψουν αναλογικά από τους</p>
<p>της κυρτής και της ολικής επιφάνειας και τον όγκο του.</p>	<p>206. πυραμίδας και κώνου</p> <p>207. (4 ώρες)</p>	<p>προηγούμενους τύπους.</p>
<p>Να αναγνωρίζουν τη σφαίρα και να υπολογίζουν τον όγκο και την επιφάνεια της.</p>	<p>Σφαίρα και στοιχεία αυτής</p> <p>Μέτρηση σφαίρας</p> <p>208. (4 ώρες)</p>	<p>Για την ανακάλυψη του τύπου του όγκου της Σφαίρας, να προσδιορίσουν οι μαθητές πειραματικά τη σχέση του όγκου της σφαίρας προς τον όγκο του κυλίνδρου που έχει βάση με ίδια ακτίνα ρ και ύψος 2ρ</p> <p>«Γεωγραφικές συντεταγμένες» (Μαθηματικά, Γεωγραφία, Ιστορία).</p>

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
ΑΛΓΕΒΡΑ		
Αλγεβρικές παραστάσεις		
Οι μαθητές πρέπει: Να εμπεδώσουν τις τεχνικές των τεσσάρων πράξεων καθώς και τις βασικές τους ιδιότητες. Να εμπεδώσουν τις ιδιότητες των δυνάμεων. Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τις ιδιότητες των ριζών:	Πράξεις με αριθμούς (επαναλήψεις – συμπληρώσεις) (5 ώρες)	Με κατάλληλες δραστηριότητες να γίνει επανάληψη των τεσσάρων πράξεων και των δυνάμεων και των ιδιοτήτων τους. Στη συνέχεια, με κατάλληλα αριθμητικά παραδείγματα θα διαπιστώσουν οι μαθητές ότι ισχύουν οι ιδιότητες των ριζών, τις οποίες και θα αποδείξουν. «Η έννοια της Απόδειξης» (Μαθηματικά, Ιστορία, Γλώσσα, Λογοτεχνία).
Να βρίσκουν την αριθμητική τιμή μιας αλγεβρικής παράστασης. Να διακρίνουν αν μια αλγεβρική παράσταση είναι μονώνυμο ή πολυώνυμο και να προσδιορίζουν το βαθμό του. Να διακρίνουν αν δύο πολυώνυμα είναι ίσα. Να προσθέτουν, να αφαιρούν, να πολλαπλασιάζουν και να διαιρούν μονώνυμα. Να προσθέτουν και να αφαιρούν πολυώνυμα. Να χρησιμοποιούν την αναγωγή των όμοιων όρων για την απλούστευση της γραφής ενός πολυωνύμου.	Μονώνυμα και πολυώνυμα Πράξεις με μονώνυμα Πρόσθεση και Αφαίρεση πολυωνύμων (4 ώρες)	Οι έννοιες του μονωνύμου και του πολυωνύμου εισάγονται με τη βοήθεια γνωστών τύπων, όπως π.χ. ο τύπος του εμβαδού κύκλου, ο τύπος υπολογισμού του τόκου κτλ.
Να πολλαπλασιάζουν μονώνυμο με	Πολλαπλασιασμός	
πολυώνυμο, καθώς και πολυώνυμο με πολυώνυμο.	Πολυωνύμων	(2 ώρες)

<p>Να γνωρίζουν τις βασικές ταυτότητες</p> $(α±β)^2 = α^2 ± 2αβ + β^2$ $(α+β)(α-β) = α^2 - β^2$ $(α±β)^3 = α^3 ± 3α^2β + 3αβ^2 ± β^3$ $α^3 + β^3 = (α+β)(α^2 - αβ + β^2)$ $α^3 - β^3 = (α-β)(α^2 + αβ + β^2)$ <p>και να μπορούν να τις αποδεικνύουν.</p> <p>Να αποδεικνύουν μια απλή ταυτότητα.</p>	<p>209. Αξιοσημείωτες ταυτότητες (5 ώρες)</p>	<p>Να γίνει γεωμετρική ερμηνεία της ταυτότητας</p> $(α+β)^2 = α^2 + 2αβ + β^2$ <p>και να δοθεί ως δραστηριότητα η γεωμετρική ερμηνεία μερικών άλλων ταυτοτήτων. Η ενασχόληση αυτή των μαθητών με τις ταυτότητες θα τους βοηθήσει να τις κατανοήσουν καλύτερα και να διαπιστώσουν τη μαθηματική συνάφεια Άλγεβρας και Γεωμετρίας.</p>
<p>Να μετατρέπουν πολυώνυμα σε γινόμενο παραγόντων στις περιπτώσεις που:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Οι όροι έχουν κοινό παράγοντα ή εμφανίζεται κοινός παράγοντας με χωρισμό των όρων σε ομάδες -Είναι διαφορά τετραγώνων -Είναι ανάπτυγμα τετραγώνου -Είναι τριώνυμο της μορφής $x^2 + (α+β)x + αβ$ -Είναι άθροισμα ή διαφορά κύβων. <p>Να βρίσκουν το Ε.Κ.Π. και το Μ.Κ.Δ. αλγεβρικών παραστάσεων.</p>	<p>Παραγοντοποίηση αλγεβρικών παραστάσεων Ε.Κ.Π. και Μ.Κ.Δ. αλγεβρικών παραστάσεων (8 ώρες)</p>	<p>Με κατάλληλες δραστηριότητες να αναδειχθεί η σημασία της παραγοντοποίησης για την απλοποίηση ρητών παραστάσεων και την επίλυση εξισώσεων.</p>
<p>Να βρίσκουν το πηλίκο και το υπόλοιπο της διαίρεσης ενός πολυωνύμου P(x) με ένα άλλο πολυώνυμο Q(x) και να γράφουν την ταυτότητα της Ευκλείδειας διαίρεσης του P(x) με το Q(x).</p>	<p>Διαίρεση πολυωνύμων (3 ώρες)</p>	
<p>Να γνωρίζουν την έννοια της ρητής αλγεβρικής παράστασης. Να απλοποιούν ρητές παραστάσεις. Να πολλαπλασιάζουν και να διαιρούν ρητές παραστάσεις. Να προσθέτουν και να αφαιρούν ρητές παραστάσεις.</p>	<p>Ρητές αλγεβρικές παραστάσεις (5 ώρες)</p>	
<p>Εξισώσεις</p>		
<p>Να λύνουν εξισώσεις πρώτου βαθμού. Να αναγνωρίζουν αν μια εξίσωση έχει μοναδική λύση ή είναι αδύνατη ή είναι ταυτότητα.</p>	<p>Η εξίσωση (1 ώρα)</p>	

<p>Να λύνουν εξισώσεις δευτέρου βαθμού με ανάλυση σε γινόμενο παραγόντων.</p> <p>Να βρίσκουν το πλήθος των λύσεων μιας εξίσωσης δευτέρου βαθμού και να υπολογίζουν τις λύσεις της με τη βοήθεια του τύπου.</p> <p>Να μετατρέπουν ένα τριώνυμο σε γινόμενο παραγόντων.</p> <p>Να λύνουν προβλήματα που οδηγούν σε εξισώσεις δευτέρου βαθμού.</p>	<p>Εξισώσεις δευτέρου βαθμού</p> <p>Προβλήματα εξισώσεων δευτέρου βαθμού (7 ώρες)</p>	<p>Η εισαγωγή της εξίσωσης δευτέρου βαθμού θα γίνει με κατάλληλες δραστηριότητες από την καθημερινή ζωή, τη Φυσική (ελεύθερη πτώση, βολή προς τα άνω, κτλ.), την Οικονομία (ανατοκισμός για δυο έτη, κτλ.).</p>
<p>Να λύνουν κλασματικές εξισώσεις που μετασχηματίζονται σε εξισώσεις πρώτου και δευτέρου βαθμού</p>	<p>Κλασματικές εξισώσεις (3 ώρες)</p>	<p>Η εισαγωγή της κλασματικής εξίσωσης να γίνει με δραστηριότητες από άλλα γνωστικά αντικείμενα, π.χ. Φυσική (συνδεσμολογία αντιστάσεων), Χημεία κτλ.</p>
<p>Να γνωρίζουν να αποδεικνύουν και να χρησιμοποιούν τις ιδιότητες της διάταξης.</p> <p>Να υπολογίζουν προσεγγιστικές τιμές απλών παραστάσεων, αν είναι οι προσεγγιστικές τιμές των μεταβλητών τους.</p> <p>Να λύνουν ανισώσεις πρώτου βαθμού με έναν άγνωστο.</p>	<p>Ανισότητες Ανισώσεις με έναν άγνωστο (4 ώρες)</p>	<p>Με κατάλληλα γεωμετρικά μοντέλα να διαπιστώσουν οι μαθητές τις ιδιότητες των ανισοτήτων και στη συνέχεια να τις αποδείξουν αλγεβρικά</p>
<p>Συστήματα γραμμικών εξισώσεων</p>		
<p>Να παριστάνουν γραφικά μια γραμμική εξίσωση.</p> <p>Να λύνουν γραφικά ένα γραμμικό σύστημα.</p> <p>Να λύνουν ένα γραμμικό σύστημα με τη μέθοδο:</p> <ul style="list-style-type: none"> -της αντικατάστασης -των αντίθετων συντελεστών. <p>Να λύνουν προβλήματα με τη βοήθεια συστημάτων.</p>	<p>Η έννοια της γραμμικής εξίσωσης</p> <p>Η έννοια του γραμμικού συστήματος και γραφική επίλυση του</p> <p>Αλγεβρική επίλυση γραμμικού συστήματος</p>	<p>Η γραφική επίλυση θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν την έννοια της λύσης ενός συστήματος ως ζεύγους αριθμών και επίσης να κατανοήσουν ότι ένα σύστημα μπορεί να είναι αδύνατο ή να έχει άπειρες λύσεις.</p>

	(7 ώρες)	
Συναρτήσεις		
<p>Να σχεδιάζουν τη γραφική παράσταση της συνάρτησης $y=ax^2$ γνωρίζοντας ότι αυτή έχει κορυφή την αρχή των αξόνων και άξονα συμμετρίας τον άξονα των y.</p> <p>Να βρίσκουν, προσεγγιστικά, την εξίσωση της παραβολής από τη γραφική της παράσταση.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι η γραφική παράσταση της συνάρτησης $y=ax^2+bx+c$ είναι η παραβολή $y=ax^2$ μετατοπισμένη παράλληλα προς τους άξονες και έχει κορυφή το σημείο</p> <p>και να μπορεί να την σχεδιάζει.</p>	<p>Η $y=ax^2$ συνάρτηση</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Η εισαγωγή της τετραγωνικής συνάρτησης θα γίνει με κατάλληλα παραδείγματα όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - το εμβαδόν y τετραγώνου πλευράς x είναι $y=x^2$, - το εμβαδόν ορθογωνίου με βάση x διπλάσια από το ύψος είναι $y=2x^2$, - το εμβαδόν κυκλικού δίσκου ακτίνας x είναι $y=\pi x^2$. <p>Με κατάλληλες δραστηριότητες να κατανοήσουν οι μαθητές τη σχέση του συντελεστή a με το σχήμα και τη θέση της παραβολής $y=ax^2$ ως προς τον άξονα των x.</p>
Πιθανότητες		
<p>Να ορίζουν ένα σύνολο με περιγραφή ή αναγραφή των στοιχείων του και να το παριστάνουν με διάγραμμα Venn.</p> <p>Να κατανοούν πότε δυο σύνολα είναι ίσα και πότε ένα σύνολο είναι υποσύνολο ενός άλλου συνόλου.</p> <p>Να βρίσκουν την ένωση και την τομή δυο συνόλων, καθώς και το συμπλήρωμα ενός συνόλου.</p>	Σύνολα	(3 ώρες)
<p>Να γνωρίζουν τι λέγεται πείραμα τύχης, τι δειγματικός χώρος και τι ενδεχόμενο.</p> <p>Να βρίσκουν το δειγματικό χώρο ενός πειράματος τύχης με τη βοήθεια δένδρογράμματος ή σχετικού πίνακα.</p> <p>Να βρίσκουν τα ενδεχόμενα AB, $\bar{A}B$ και $A\bar{B}$.</p> <p>Να γνωρίζουν ποιο ενδεχόμενο ονομάζεται βέβαιο, ποιο αδύνατο, καθώς και ποια ενδεχόμενα</p>	<p>Δειγματικός χώρος</p> <p>Ενδεχόμενα</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Προβλήματα εύρεσης δειγματικού χώρου π.χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Σε αγώνες play off πρωταθλήματος καλαθοσφαίρισης - Σε διαδοχικές ρίψεις ενός νομίσματος.

λέγονται ασυμβίβαστα και ποια αντίθετα.		
<p>Να γνωρίζουν τον κλασικό ορισμό της πιθανότητας.</p> <p>Να γνωρίζουν τους κανόνες λογισμού των πιθανοτήτων (προσθετικό νόμο των πιθανοτήτων) και να τους χρησιμοποιούν στις εφαρμογές.</p>	Έννοια της πιθανότητας (3 ώρες)	«Η μεταβίβαση χαρακτηριστικών από γενιά σε γενιά (Νόμος του Μέντελ)» (Βιολογία, Ιστορία).
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ		
Ισότητα-Ομοιότητα		
<p>Να γνωρίζουν ότι δύο τρίγωνα είναι ίσα αν και μόνον αν έχουν τις αντίστοιχες πλευρές και γωνίες ίσες μία προς μία.</p> <p>Να γνωρίζουν τα κριτήρια ισότητας τριγώνων.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα κριτήρια ισότητας στη σύγκριση τριγώνων.</p>	Ισότητα τριγώνων (5 ώρες)	Επεξήγηση της σημασίας των κριτηρίων ισότητας τριγώνων, με δραστηριότητες που αναφέρονται σε παραλληλόγραμμα και κύκλο.
<p>Να γνωρίζουν ότι ο λόγος δύο ευθύγραμμων τμημάτων είναι ίσος με το λόγο των μηκών τους ως προς οποιαδήποτε μονάδα μέτρησης.</p> <p>Να υπολογίζουν το λόγο δύο ευθυγράμμων τμημάτων.</p>		Λόγος ευθύγραμμων τμημάτων (2 ώρες)
Να γνωρίζουν το θεώρημα του Θαλή και να μπορούν να το χρησιμοποιούν στον υπολογισμό μηκών.		Θεώρημα του Θαλή (2 ώρες)

<p>Να βρίσκουν το ομοιόθετο ενός πολυγώνου με κέντρο ένα σημείο O και λόγο ένα θετικό αριθμό λ.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι το ομοιόθετο ενός πολυγώνου ως προς ένα σημείο O και με λόγο έναν θετικό αριθμό λ είναι μια μεγέθυνση του αρχικού πολυγώνου αν $\lambda > 1$ και μια σμίκρυνση αυτού αν $0 < \lambda < 1$.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι δύο πολύγωνα λέγονται όμοια, όταν το ένα από αυτά είναι μεγέθυνση του άλλου.</p> <p>Να γνωρίζουν (χωρίς απόδειξη) ότι σε δυο όμοια ευθύγραμμα σχήματα οι ομόλογες γωνίες είναι ίσες και οι ομόλογες πλευρές είναι ανάλογες.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τα κοινά χαρακτηριστικά των ομοίων τριγώνων και να εντοπίζουν τις πιθανές διαφορές τους.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι δυο τρίγωνα είναι</p>	<p>Ομοιοθεσία Ομοιότητα (6 ώρες)</p>	<p>Η παρουσίαση της ομοιοθεσίας να γίνει με τη βοήθεια μιας δραστηριότητας όπως η παρακάτω:</p> <p>Να ζητηθεί από τους μαθητές:</p> <p>α) Να πάρουν ένα πολύγωνο π.χ. ένα τετράπλευρο $AB\Gamma\Delta$ και να θεωρήσουν ένα οποιοδήποτε εσωτερικό του σημείο O.</p> <p>β) Να χαράξουν τις ημιευθείες OA, OB, OG και $O\Delta$ και πάνω σε αυτές να πάρουν τμήματα OA', OB', OG' και $O\Delta'$ διπλάσια των OA, OB, OG και $O\Delta$ αντιστοίχως και να φτιάξουν το τετράπλευρο $A'B'\Gamma'\Delta'$.</p> <p>γ) Να συγκρίνουν με μέτρηση τις γωνίες και τις πλευρές του νέου πολυγώνου με τις αντίστοιχες γωνίες και πλευρές του αρχικού.</p> <p>Αφού διαπιστώσουν οι μαθητές ότι το καινούργιο τετράπλευρο είναι μεγέθυνση του αρχικού να επαναλάβουν το β' βήμα παίρνοντας τμήματα OA'', OB'', OG'' και $O\Delta''$ τριπλάσια, τετραπλάσια καθώς και μισά κτλ. Των OA, OB, OG και $O\Delta$ αντιστοίχως και να βγάλουν ανάλογα συμπεράσματα.</p>
<p>όμοια αν έχουν δυο γωνίες ίσες.</p>	<p>Η παρουσίαση της ομοιότητας θα γίνει με δραστηριότητες, όπως π.χ.</p> <p>- Να δοθεί στους μαθητές μια σμίκρυνση ή μια μεγέθυνση ενός πολυγώνου και να τους ζητηθεί να καταλήξουν σε συμπεράσματα που αφορούν τα ομόλογα στοιχεία του πολυγώνου αυτού.</p> <p>- Να δοθεί στους μαθητές ένας χάρτης και να τους ζητηθεί να υπολογίσουν την πραγματική απόσταση δυο πόλεων αν είναι γνωστή η κλίμακα ή την κλίμακα αν είναι γνωστή η πραγματική απόσταση δυο πόλεων.</p> <p>«Η ομοιότητα στη Φύση και την Τέχνη» (Ιστορία, Αισθητική Αγωγή, Φυσική, Βιολογία, Λογοτεχνία).</p>	
<p>Να χρησιμοποιούν τη σχέση των εμβαδών δύο όμοιων πολυγώνων για τον υπολογισμό εμβαδών.</p>	<p>Εμβαδά ομοίων σχημάτων (2 ώρες)</p>	<p>Προβλήματα υπολογισμού εμβαδών σχημάτων που είναι σχεδιασμένα υπό κλίμακα, π.χ. υπολογισμός εμβαδού διαμερίσματος από τα σχέδια του Μηχανικού, υπολογισμός κατά προσέγγιση της επιφάνειας ενός νησιού κτλ.</p>
<p>ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΑ</p>		

<p>Να γνωρίζουν πως ορίζονται οι τριγωνομετρικοί αριθμοί γωνίας φ με $0^\circ \leq \varphi \leq 180^\circ$, με τη βοήθεια ενός ορθοκανονικού συστήματος συντεταγμένων.</p> <p>Να υπολογίζουν τριγωνομετρικούς αριθμούς με τη βοήθεια ενός ορθοκανονικού συστήματος συντεταγμένων.</p>	<p>Τριγωνομετρικοί αριθμοί γωνίας φ με $0^\circ \leq \varphi \leq 180^\circ$ (2 ώρες)</p>	
<p>Να γνωρίζουν τη σχέση που συνδέει τους τριγωνομετρικούς αριθμούς παραπληρωματικών γωνιών και να υπολογίζουν τριγωνομετρικούς αριθμούς αμβλείας γωνίας με βάση αυτή τη σχέση.</p> <p>Να γνωρίζουν ότι η ισότητα των ημιτόνων δύο γωνιών δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη και την ισότητα των γωνιών.</p>	<p>Τριγωνομετρικοί αριθμοί παραπληρωματικών γωνιών (2 ώρες)</p>	<p>Προβλήματα της Φυσικής που αναφέρονται στο έργο δυνάμεων, οι οποίες έχουν ίδιο μέτρο και σχηματίζουν παραπληρωματικές γωνίες με τον άξονα κίνησης.</p>
<p>Να γνωρίζουν και να μπορούν να αποδεικνύουν τις βασικές ταυτότητες :</p> $\eta\mu^2 \omega + \sigma\upsilon\nu^2 \omega = 1, \epsilon\varphi\omega$ <p>Να χρησιμοποιούν τις βασικές ταυτότητες για την απόδειξη απλών τριγωνομετρικών ταυτοτήτων.</p>	<p>Σχέσεις μεταξύ τριγωνομετρικών αριθμών μιας γωνίας (4 ώρες)</p>	<p>Δραστηριότητες υπολογισμού των τριγωνομετρικών αριθμών γωνίας από το ημίτονο ή το συνημίτονό της.</p>
<p>Να γνωρίζουν τους νόμους των ημιτόνων και συνημιτόνων και να τους εφαρμόζουν στη λύση προβλημάτων.</p>	<p>Νόμος ημιτόνων Νόμος συνημιτόνων (5 ώρες)</p>	<p>Επίλυση προβλημάτων άλλων γνωστικών αντικειμένων.</p> <p>Ως εφαρμογή – δραστηριότητα να ζητηθεί:</p> <p>α) Ο υπολογισμός του μέτρου της συνισταμένης δύο δυνάμεων $F_1=3\text{N}$ και $F_2=4\text{N}$ που σχηματίζουν γωνία 60°.</p> <p>β) Η ανάλυση μιας δύναμης $F=10\text{N}$ σε δύο συνιστώσες F_1 και F_2 που σχηματίζουν με την F γωνίες 40° και 70° αντιστοίχως και ο υπολογισμός των μέτρων τους.</p>

Πρόσθετα διαθεματικά σχέδια εργασίας

Θέμα: Η ομοιότητα στη Φύση και την Επιστήμη: Συλλογές εικόνων, φωτογραφιών, σχημάτων κ.λπ. και παρατηρήσεις επ' αυτών. Κατασκευή όμοιων σχημάτων και χαρτών με δεδομένη κλίμακα. Αναγνώριση ομοιοτήτων σε δομές των οργανισμών έμβιων όντων. Θεμελιώδεις Διαθεματικές Έννοιες: Ομοιότητα-διαφορά, μεταβολή, χώρος, χρόνος.

Προεκτάσεις: στην Αισθητική Αγωγή, Ιστορία, Φυσική, Βιολογία, Λογοτεχνία.

Θέμα: Αστρονομικές παρατηρήσεις - Διαστημικά ταξίδια: Αστρονομικές παρατηρήσεις, αποστάσεις, τροχιές και ταχύτητες ουρανίων σωμάτων, το μοντέλο του ηλιακού μας συστήματος (Νόμοι του Kepler). Θεμελιώδεις Διαθεματικές Έννοιες: Ομοιότητα-διαφορά, μεταβολή, χώρος, χρόνος, σύστημα. Προεκτάσεις: στη Φυσική, Αστρονομία, Τεχνολογία, Χημεία, Βιολογία, Ιστορία.

Θέμα: Τεχνικά έργα: Αναφορές σε φημισμένα τεχνικά έργα, όπως Λυδός ποταμός, Ευπαλίνειο όρυγμα, Διώρυγες Σουέζ, Παναμά, Κορίνθου, σύζευξη Μάγχης, Ρίου-Αντιρίου κ.ά. Θεμελιώδεις Διαθεματικές Έννοιες: Ομοιότητα-διαφορά, χώρος, χρόνος, εξέλιξη, πολιτισμός. Προεκτάσεις: στην Ιστορία, Τεχνολογία, Γεωγραφία, Φυσική, Οικονομία.

Θέμα: Η υιοθέτηση από την Αρχιτεκτονική, κατά τα διάφορα στάδια εξέλιξης της, συγκεκριμένων γεωμετρικών σχημάτων: Διερεύνηση του ρόλου συγκεκριμένων γεωμετρικών σχημάτων στην Αρχιτεκτονική. Θεμελιώδεις Διαθεματικές Έννοιες: Χώρος-χρόνος, εξέλιξη, πολιτισμός. Προεκτάσεις: στην Ιστορία, Αισθητική Αγωγή, Θρησκευτικά, Λογοτεχνία.

Θέμα: Η αισθητοποίηση φαινομένων, γεγονότων ή καταστάσεων μέσα από την κατασκευή αναπαραστάσεων: Αποτύπωση φαινομένων, γεγονότων, καταστάσεων με διάφορους τρόπους (πίνακες, γραφικές παραστάσεις, διαγράμματα κλπ.) και συγκριτική μελέτη αυτών. Θεμελιώδεις Διαθεματικές Έννοιες: Ομοιότητα-διαφορά, χώρος, χρόνος, μεταβολή, εξέλιξη. Προεκτάσεις: στη Φυσική, Βιολογία, Γεωγραφία, Ιστορία.

3. Διδακτική μεθοδολογία

Η επίτευξη των γενικών στόχων της Μαθηματικής εκπαίδευσης αποτελεί, όπως είναι φυσικό, αντικείμενο συνεχούς αναζήτησης και προβληματισμού. Το παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας (έμφαση στα αποτελέσματα της μαθηματικής δημιουργίας και στον τρόπο παρουσίασής τους) αμφισβητείται. Τόσο το τελικό "προϊόν" της μαθηματικής δημιουργίας όσο και ο τρόπος παρουσίασής του υποβαθμίζει την διαδικασία μέσω της οποίας φτάνουμε σε αυτό.

Οι σύγχρονες αντιλήψεις σχετικά με τη διδασκαλία και μάθηση των Μαθηματικών θεωρούν τα Μαθηματικά όχι μόνο ως το αποτέλεσμα αλλά και τη δραστηριότητα μέσω της οποίας παράγεται το αποτέλεσμα αυτό. Με αυτή την έννοια τα Μαθηματικά δεν αποτελούν μόνο ένα σύστημα γνώσεων αλλά και μια διαδικασία σύλληψης, οργάνωσης και τεκμηρίωσης αυτών των γνώσεων.

Αν δεχτούμε, επομένως, ότι η διδασκαλία των Μαθηματικών δεν αφορά μόνο γνώσεις και κατάκτηση ενός συγκεκριμένου επιπέδου ικανοτήτων, αλλά περιλαμβάνει διαδικασίες μάθησης που καλύπτουν τις διαστάσεις που έχουμε ήδη περιγράψει, οι στόχοι της μαθηματικής εκπαίδευσης εκφράζονται πληρέστερα με όρους δραστηριοτήτων, παρά με όρους παρατηρήσιμων συμπεριφορών.

Η επιλογή των δραστηριοτήτων γίνεται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που αναφέρονται στους γενικούς στόχους της μαθηματικής εκπαίδευσης και η

διατύπωσή τους επιτρέπει την εμπλοκή, εφόσον είναι δυνατόν, του συνόλου των μαθητών της τάξης.

Για τους μαθητές αυτό σημαίνει ότι έχουν την ευκαιρία να σκεφτούν και να ενεργήσουν στο δικό τους προσωπικό επίπεδο και να διατυπώσουν τους δικούς τους επιμέρους στόχους.

Για το δάσκαλο αυτό σημαίνει υψηλό βαθμό αυτενέργειας και πρωτοβουλίας. Πρέπει να είναι ικανός να διακρίνει πίσω από τη διατύπωση μιας δραστηριότητας τους γενικούς στόχους της μαθηματικής εκπαίδευσης και να τους προσαρμόσει στις ιδιαιτερότητες της τάξης του.

Γ Ι Α Τ Η Σ Ω Σ Τ Η Ε Π Ι Λ Ο Γ Η Δ Ρ Α Σ Τ Η Ρ Ι Ο Τ Η Τ Α Σ

ε π ι σ η μ α ί ν ε τ α ι ό τ ι :

Μια δραστηριότητα πρέπει:

Να είναι κατανοητή από όλους τους μαθητές και να μην επιτρέπει παρανοήσεις και υπονοούμενα.

Να αφήνει περιθώρια για έρευνα και αυτενέργεια.

Να ενθαρρύνει την συνεργατικότητα και την ομαδική εργασία, προτρέποντας τους μαθητές και τις ομάδες σε νοητικό ανταγωνισμό.

Να μην επιτρέπει άμεση προσέγγιση σε μια και μοναδική λύση.

Το πρόβλημα από το οποίο προκύπτει η δραστηριότητα πρέπει να είναι πλούσιο σε εμπλεκόμενες έννοιες να είναι αρκετά σημαντικό αλλά όχι δύσκολο, ώστε να μπορεί να αντιμετωπιστεί από τους μαθητές.

Η επεξεργασία του προβλήματος να μπορεί να γίνει, όπου αυτό είναι δυνατό, σε δύο τουλάχιστον πλαίσια (π. χ. αριθμητικό - γραφικό) μεταξύ των οποίων ο μαθητής θα μπορέσει να κάνει τις κατάλληλες αντιστοιχίσεις.

Επιδιώκοντας τους γενικούς στόχους της μαθηματικής εκπαίδευσης μέσω επεξεργασίας κατάλληλων δραστηριοτήτων, οι μαθητές μαθαίνουν να ερευνούν, να αιτιολογούν κατ' αναλογία, να εκτιμούν την ισχύ πιθανών λύσεων, να επιχειρηματολογούν υπέρ της λύσης που προτείνουν και να εκφράζονται στη μαθηματική γλώσσα

εκτιμώντας την ισχύ της ως εργαλείο επικοινωνίας. Αυτοί είναι οι πραγματικοί στόχοι της μαθηματικής εκπαίδευσης, δηλαδή «οι στόχοι, αφορούν την ίδια τη διαδικασία μάθησης και δεν αποτελούν απλά μετρήσιμο αποτέλεσμα».

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι μια διαδικασία μάθησης, που στηρίζεται σε επεξεργασία δραστηριοτήτων, δεν θα οδηγήσει σε κάποια «προϊόντα» μάθησης που οι υποστηρικτές της πρώτης προσέγγισης εκφράζουν με τη μορφή παρατηρήσιμων συμπεριφορών. Απλά οι στόχοι της μαθηματικής εκπαίδευσης έχουν μεγάλο εύρος και δεν μπορούν να περιοριστούν σε μια σείρα έκφραση «προϊόντος».

Με βάση τα προηγούμενα, προκύπτει ότι για κάθε τάξη η διδασκαλία των Μαθηματικών πρέπει να οργανωθεί στη βάση μιας συνύπαρξης ενός σχεδιασμού κατάλληλων και πλούσιων δραστηριοτήτων και ενός προγραμματισμού μιας επιθυμητής τελικής συμπεριφοράς. Άλλωστε, η περιγραφή των στόχων με όρους επιδιωκόμενων «προϊόντων», όταν πρόκειται για απόκτηση υψηλού επιπέδου διανοητικών ικανοτήτων είναι συχνά ατελής, αν όχι και ανέφικτη (π.χ. δεν

μπορείς να εκφράσεις με τη μορφή «προϊόντος» την αναλογική σκέψη ή την κριτική ικανότητα). Γι' αυτό και η διδασκαλία πρέπει να οργανωθεί στη βάση δραστηριοτήτων για την επίτευξη των γενικών στόχων της μαθηματικής εκπαίδευσης, με τους συγκεκριμένους μετρήσιμους στόχους να ενέχουν το ρόλο του παραδείγματος για το διδάσκοντα, προκειμένου αυτός να βοηθηθεί στη μετάφραση των γενικών στόχων.

Είναι σημαντικό να παρέχονται στους μαθητές δικλείδες ασφαλείας στην αναζήτηση της γνώσης. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα πολλαπλής προσέγγισης μιας έννοιας όπως:

-Μέσω διαφόρων τύπων αναπαραστάσεων (συμβολικά, με γραφικές παραστάσεις, με πίνακες, με γεωμετρικά σχήματα)

-Διαθεματικά

-Με αναφορά στην Ιστορία των Μαθηματικών (η Ιστορία των Μαθηματικών είναι ένα πεδίο πλούσιο σε ιδέες για τη διδακτική προσέγγιση μιας έννοιας).

4. Αξιολόγηση

Εφόσον ληφθούν υπόψη οι βασικές αρχές της αξιολόγησης που αναφέρονται στη γενική εισαγωγή του ΔΕΠΠΣ, ειδικά για το μάθημα των Μαθηματικών θα πρέπει επιπλέον να λαμβάνονται υπόψη:

A) Η φιλοσοφία και οι στόχοι του Δ.Ε.Π.Π.Σ. των Μαθηματικών.

B) Το περιεχόμενο πάνω στα οποίο εστιάζεται η διδασκαλία, δηλαδή:

-Οι βασικότερες έννοιες που αναμένεται οι μαθητές να γνωρίζουν.

-Οι σπουδαιότερες διαδικασίες και τεχνικές που αναμένεται οι μαθητές να έχουν μάθει.

-Τα είδη των αναπαραστάσεων που πρέπει οι μαθητές να μπορούν να χρησιμοποιούν (π.χ. σχήματα, πίνακες τιμών, γραφήματα κτλ.).

-Τα είδη των διασυνδέσεων μέσα και έξω από τα Μαθηματικά που αναμένεται οι μαθητές να είναι ικανοί να κάνουν.

Γ) Τα είδη των διαδικασιών σκέψης που αναμένεται να μάθουν να χρησιμοποιούν οι μαθητές. Για παράδειγμα, αν μπορούν:

-Να αναλύουν και να ερμηνεύουν.

-Να υπολογίζουν και να συγκρίνουν.

-Να οργανώνουν πληροφορίες και δεδομένα.

-Να σχεδιάζουν και να κατασκευάζουν.

-Να διατυπώνουν, να εικάζουν και να υποθέτουν.

-Να αιτιολογούν, να επιχειρηματολογούν και να αποδεικνύουν.

Δ) Τα είδη των καταστάσεων που οι μαθητές πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν, όπως είναι για παράδειγμα:

-Καθαρά μαθηματικά προβλήματα.

-Εφαρμογές των Μαθηματικών (π.χ. προβλήματα μεγίστου - ελαχίστου, γραμμικού προγραμματισμού κτλ.).

-Πραγματικά προβλήματα τα οποία πρέπει να μοντελοποιηθούν και να μαθηματικοποιηθούν.

Ε) Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες οι μαθητές παράγουν το έργο για το οποίο αξιολογούνται π.χ.

-Οι χρονικοί περιορισμοί που υπάρχουν.

-Αν εργάζονται ατομικά ή ομαδικά και αν τους δίνεται η ευκαιρία για ανατροφοδότηση και διόρθωση.

-Το διδακτικό και εποπτικό υλικό που έχουν στη διάθεσή τους, κτλ.

5. Απαιτούμενο διδακτικό υλικό

Το διδακτικό υλικό το απαραίτητο για τη διδασκαλία των Μαθηματικών αποτελείται από το «Βιβλίο για τον μαθητή», το «Βιβλίο για τον Καθηγητή» και το «Εποπτικό υλικό».

Βιβλίο για τον μαθητή:

Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενό του το εγχειρίδιο του μαθητή πρέπει να είναι συμβατό με το Πρόγραμμα Σπουδών και να έχει συνταχθεί και διαρθρωθεί με τρόπο που να εξυπηρετεί το σκοπό και τους στόχους της διδασκαλίας των Μαθηματικών στην αντίστοιχη βαθμίδα. Στην κατεύθυνση αυτή οφείλει:

-Να είναι οργανωμένο σε ομοιογενείς ενότητες των οποίων το περιεχόμενο και το ύφος διασφαλίζουν τη συνέχεια και την ενότητα στις διδασκόμενες έννοιες.

-Κάθε ενότητα να περιλαμβάνει εισαγωγικό τμήμα, το οποίο προετοιμάζει το μαθητή για το περιεχόμενό της, τον κατατοπίζει για τις πιθανές σχέσεις της με τις υπόλοιπες ενότητες του βιβλίου, τον πληροφορεί για το σκοπό της διδασκαλίας της και τους στόχους που αναμένεται να επιτευχθούν με την ολοκλήρωσή της.

-Το περιεχόμενο κάθε ενότητας είναι αναγκαίο να έχει συνταχθεί έτσι ώστε να αναδεικνύει τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα διάφορα αντικείμενα που εμπíπτουν στη μελέτη των Μαθηματικών, προκειμένου να ενισχύεται η οριζόντια σύνδεση τους (διαθεματικότητα) και η διεπιστημονικότητα κατά την εξέταση διαφόρων θεμάτων.

Επίσης στα σχολικά εγχειρίδια πρέπει να περιλαμβάνεται η καταγραφή των μεγάλων ιστορικών στιγμών που καθόρισαν διαδοχικά την πορεία των Μαθηματικών ώστε ο μαθητής να αποκτά γνώση της γένεσης των ιδεών τους,

προϋπόθεση απαραίτητη για την κατάκτηση κάθε γνωστικού αντικείμενου. Παράλληλα πρέπει να δίνεται έμφαση στις σύγχρονες επιστημονικές κατακτήσεις, όπως επίσης και στις συνέπειες τους σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Αναφορικά με τη διδακτική προσέγγιση του βιβλίου θα πρέπει να καλλιεργεί την ανάπτυξη ερευνητικού πνεύματος στο μαθητή και να υιοθετεί όπου και όσο είναι δυνατόν το ανακαλυπτικό μοντέλο μάθησης. Θα πρέπει επίσης να είναι ανοικτό σε διαφορετικούς τρόπους χρήσης ώστε να ενθαρρύνει τον εκπαιδευτικό να αναπροσαρμόζει τη διδασκαλία του ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της τάξης του.

Βιβλίο για τον καθηγητή:

Οφείλει να περιέχει ενδεικτικές διδακτικές οδηγίες που αξιοποιούν τα διαφορετικά είδη των προτεινόμενων διδακτικών προσεγγίσεων, βιβλιογραφικές αναφορές πηγές από το Διαδίκτυο, και ενημερωτικά στοιχεία για τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα, δηλαδή πληροφορίες ιδιαίτερα απαραίτητες για τον εκπαιδευτικό, κυρίως αυτόν που είναι διαφορετικής ειδικότητας από το αντικείμενο που διδάσκει.

Στις ενδεικτικές διδακτικές ενέργειες που παρέχονται στον εκπαιδευτικό πρέπει να συμπεριλαμβάνονται οι μέγιστες και οι ελάχιστες απαιτήσεις που επιδιώκεται να ικανοποιηθούν με την ολοκλήρωση της διδασκαλίας, ώστε να υποβοηθείται η

προσαρμογή της στις δυνατότητες της τάξης. Θα πρέπει επίσης να περιέχονται πρόσθετες ερωτήσεις, προβλήματα και ασκήσεις από αυτά που περιλαμβάνονται στο Βιβλίο του μαθητή.

Εποπτικό υλικό: Το εποπτικό αποτελείται από διαφάνειες, εκπαιδευτικό λογισμικό, ταινίες βίντεο κ.α. Είναι αποδεκτό ότι το μαθησιακό περιβάλλον στο οποίο εμπλέκονται όλες οι αισθήσεις και αναπτύσσεται η επικοινωνίας δημιουργεί της καλύτερες δυνατές συνθήκες οικοδόμησης της γνώσης. Στη δημιουργία του περιβάλλοντος αυτού συμβάλλουν, εκτός των συμβατικών μέσων και οι νέες τεχνολογίες. Έτσι, η χρήση ενός κατάλληλου εκπαιδευτικού λογισμικού μπορεί αφενός να διευρύνει τα όρια μιας αναπαράστασης και αφετέρου να δώσει τη δυνατότητα πολλαπλής αναπαράστασης μίας έννοιας με την ταυτόχρονη εξέλιξη (σε διαφορετικά πλαίσια) ενός φαινομένου ή γεγονότος. Κατά αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται τόσο η δημιουργία όσο και η διατήρηση ερευνητικού κλίματος.

6. Προδιαγραφές διδακτικών βιβλίων Μαθηματικών Γυμνασίου

α) Βιβλίο του μαθητή

Το μαθηματικό περιεχόμενο θα πρέπει να είναι συμβατό με το αντίστοιχο Α.Π.Σ και το Δ.Ε.Π.Π.Σ. των Μαθηματικών. Μέσα από την ανάπτυξη του περιεχομένου θα πρέπει με τρόπο σαφή να παρουσιάζεται η βαθμιαία ανάπτυξη των μαθηματικών εννοιών. Κατά την ανάπτυξη του μαθηματικού περιεχομένου, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών όσο και οι γνώσεις που θα διδαχθούν αργότερα ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή μετάβαση από τάξη σε τάξη.

-Τα ιστορικά σημειώματα δεν είναι απαραίτητο να εντάσσονται ξεχωριστά και στο τέλος κάθε ενότητας. Μπορεί (όπου αυτό κρίνεται) να παρουσιάζονται (με σύντομο τρόπο) και σε ενδιάμεσα σημεία του κειμένου.

-Το βιβλίο να έχει παραρτήματα με αλφαβητικό ευρετήριο, ευρετήριο ονομάτων και βιβλιογραφία.

-Στο τέλος του βιβλίου θα δίνονται υποδείξεις ή λύσεις των προτεινόμενων ασκήσεων.

-Ο συμβολισμός που θα χρησιμοποιείται (εκτός των μαθηματικών συμβόλων) θα πρέπει να είναι συμβατός με τον χρησιμοποιούμενο και στα άλλα γνωστικά αντικείμενα.

-Οι προτεινόμενες ασκήσεις και τα προβλήματα να είναι κλιμακούμενης δυσκολίας.

Η χρησιμοποιούμενη γλώσσα, θα πρέπει να είναι όχι μόνο επιστημονικά ακριβής, αλλά και εύληπτη και κατανοητή από τους μαθητές της αντίστοιχης τάξης ώστε να μην παρουσιάζονται προβλήματα κατανόησης του περιεχομένου.

Κατά την συγγραφή θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το νοητικό επίπεδο των μαθητών και οι προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους, αφού έτσι εξασφαλίζεται η μεγιστοποίηση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος.

Το βιβλίο πρέπει να είναι φιλικό προς τον μαθητή, να διακρίνεται από ποικιλία και πρωτοτυπία ως προς την εμφάνισή του και να είναι ευχάριστο και εύχρηστο.

Οι σύγχρονες απόψεις για τη διδασκαλία και μάθηση των Μαθηματικών θεωρούν ότι τα Μαθηματικά αποτελούν όχι μόνο ένα σύνολο γνώσεων αλλά και διαδικασία μέσω της οποίας οικοδομούνται αυτές οι γνώσεις. Η μάθηση δεν είναι

μια παθητική αποδοχή “έτοιμης” γνώσης , αλλά μια διαδικασία οικοδόμησης. Έτσι, η παράθεση του περιεχομένου θα πρέπει να συνοδεύεται και από τις διαδικασίες σύλληψης τεκμηρίωσης και οργάνωσης αυτού του περιεχομένου. Μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες μπορεί να αναδεικνύονται τόσο οι νέες γνώσεις όσο και το πεδίο εφαρμογής των γνώσεων που έχουν ήδη οικοδομηθεί. Στα σχολικά βιβλία θα πρέπει να αναδεικνύεται η στενή σχέση των Μαθηματικών με τον πραγματικό κόσμο. Η πραγματικότητα μπορεί να αποτελεί τόσο σημείο εκκίνησης της διδασκαλίας όσο και στόχο της καθώς προσφέρει με άμεσο και βιωματικό τρόπο πρόσβαση στη γνώση.

Θα πρέπει επίσης να γίνεται αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας ως παράγοντα διαμόρφωσης ενός πλούσιου σε ερεθίσματα μαθησιακού περιβάλλοντος. Στην αρχή κάθε ευρύτερης ενότητας να αναφέρονται οι στόχοι αυτής της ενότητας.

Ο τρόπος δόμησης του κειμένου της διδακτικής ενότητας πρέπει να εξασφαλίζει τόσο τη νοηματική συνοχή όσο και την πληροφοριακή πληρότητα. Αυτό σημαίνει ότι τα κείμενα που αναπτύσσουν έννοιες έχουν διαφορετική δομή από κείμενα που αναφέρονται σε διαδικασίες δράσης και μεθοδολογίας.

Η δόμηση με σαφήνεια των παραγράφων όσο και η σύνδεσή τους θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που να καθίσταται σαφής η πορεία πληροφόρησης και σκέψης του κειμένου.

β) Βιβλίο του καθηγητή

Το βιβλίο του καθηγητή από μόνο του φυσικά δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ανάγκη μιας επιμόρφωσης που στοχεύει στην ενημέρωση του εκπαιδευτικού για τις νέες απόψεις σχετικά με τη διδακτική των Μαθηματικών. Μπορεί, ωστόσο, να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό να εφαρμόσει τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις που προτείνει το Π.Σ. να του δώσει ιδέες για την οργάνωση της διδασκαλίας του, να του επισημάνει σημεία της ύλης τα οποία οι μαθητές δυσκολεύονται να κατανοήσουν ή τείνουν να παρανοούν και τέλος να του προτείνει συμπληρωματικές πηγές για να ανανεώσει και να επεκτείνει τις γνώσεις του. Ένα τέτοιο βιβλίο οφείλει να περιέχει:

-Αναλυτικές ενδεικτικές διδακτικές ενέργειες για τη διδασκαλία όλων των εννοτήτων του σχολικού βιβλίου.

Προτεινόμενο διδακτικό υλικό για κάθε ενότητα και τρόπο αξιοποίησής του.

-Υποδειγματικές απαντήσεις των ερωτήσεων, ασκήσεων, προβλημάτων του σχολικού βιβλίου.

-Πρόσθετες ερωτήσεις, ασκήσεις και προβλήματα.

-Επισημάνσεις για τις παρανοήσεις και τις εναλλακτικές ιδέες των μαθητών και τρόπους αντιμετώπισής τους.

-Ενδεικτικό ετήσιο προγραμματισμό της ύλης.

-Προτεινόμενη βιβλιογραφία και άλλες πηγές πληροφόρησης (π.χ. δικτυακούς τόπους κτλ.).

II ΕΝΙΑΙΟ ΛΥΚΕΙΟ

Το ειδικό ενιαίο λύκειο έχει υποχρέωση να παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης και πρόσβασης στις πηγές πληροφόρησης καθώς η γνώση αποτελεί στοιχειώδη αρχή κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Με το ισχύον λοιπόν εκπαιδευτικό σύστημα όπου το λύκειο οδηγεί κατ'ευθείαν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το Α.Π. που προετοιμάζει τους μαθητές με κινητικές αναπηρίες δε μπορεί να διαφέρει από αυτό που ακολουθούν όλα τα λύκεια . Με δεδομένο όμως το γεγονός ότι στο ωρολόγιο πρόγραμμα των ειδικών λυκείων υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις ώρες βασικών μαθημάτων, όπως μείωση κατά 1 ώρα στη Γεωμετρία Α και Β λυκείου, στην Άλγεβρα και Μαθηματικά κατ/σης Β λυκείου καθώς και τα Μαθηματικά κατ/σης Γ λυκείου γίνεται φανερό ότι η εξισορρόπηση πρέπει να γίνει με την αποφυγή κάποιων εξεζητημένων ασκήσεων ή όπου είναι δυνατόν τη χρησιμοποίηση περισσότερων ωρών από αυτές που διατίθενται για θεραπείες.

Πρόταση για τα Αναλυτικά Προγράμματα στην Βιολογία Γυμνασίου

Μερκούρης Τάσος

Γενικά.

Έχουν τεθεί εξαρχής πολλοί περιορισμοί από την ομάδα εργασίας για την διατύπωση απόψεων σχετικά με τα αναλυτικά προγράμματα των μαθημάτων που έχω αναλάβει να προτείνω ως αναγκαία για μαθητές με βαριές κινητικές αναπηρίες. Κατά την άποψή μου οφείλουμε να τροποποιήσουμε τα αναλυτικά προγράμματα σε τέτοιο βαθμό που να μη θίγονται οι βασικοί στόχοι που έχει θέση το Π.Ι. και συνεπώς η ισοτιμία των μαθητών μας, αλλά να συμπεριλαμβάνονται και στόχοι που είναι απαραίτητοι στην ομάδα των μαθητών μας.

Ξεκινώντας από τα απλούστερα, από την μορφή των ενχειρίδιων, επιβάλλεται η αλλαγή του δεσίματος των βιβλίων με σκοπό το εύκολο ξεφύλλισμα από τον μαθητή και την σταθεροποίηση της σελίδας. Επίσης το μέγεθος των γραμμάτων πρέπει να αυξηθεί, κάτι πολύ σημαντικό για τα περισσότερα παιδιά με εγκεφαλική παράλυση. Οι εικόνες είναι πολύ σημαντικές και ένα πολύ βασικό βοήθημα τόσο για την γνωριμία με το αντικείμενο όσο και για την κατανόηση. Απαιτούνται πολλές εικόνες, με μεγάλη ευκρίνεια και καλά διατυπωμένο το αντικείμενο. Εικόνες όπως οι 3 και 5 σελ. 17 ‘ΒΙΟΛΟΓΙΑ’ Α΄ Γυμνασίου, δεν κρίνονται ως ικανά κατανοητές.

Τρόπος αξιολόγησης και διδαχτικού διάλογου. Ο προτεινόμενος από τα σχολικά εγχειρίδια τρόπος αξιολόγησης δεν μπορεί να δώσει τα ανάγκα αποτελέσματα λόγω προβλημάτων τόσο στην δυνατότητα γραφής και λόγου ή ελεγχμένης κίνησης του μαθητή για μια επαρκή επικοινωνία. Η συμμετοχή του επίσης στην τάξη δεν μπορεί να περιορίζεται σε μονολεκτικές απαντήσεις ή και ακόμη χειρότερα σε ναι-όχι. Επιβάλλεται η εξεύρεση άλλων μεθόδων και τρόπων συμμετοχής και ανάπτυξης της σκέψης.

Έλλειψη εμπειριών. Έλλειψη οπτικών, απτικών και κινητικών εμπειριών και παραστάσεων με κύρια αίτια το κινητικό τους πρόβλημα, περιβαλλοντολογικά και κοινωνικά εμπόδια. Επισκέψεις, εκδρομές και δραστηριότητες εκτός τάξης κατάλληλα προετοιμασμένες και με ανάλογο περιεχόμενο μπορούν να καλύψουν πολλές έλλειψεις. Ακόμη απόκτηση εμπειριών μέσα στην τάξη με απλό εποπτικό υλικό και εικόνες. Ακόμη προσαρμοσμένες ασκήσεις όπως ελεγχμένη και κατάλληλη κίνηση του παιδιού με το αναπηρικό αμαξίδιο για την έννοια της αδρανείας.

Ανάπτυξη της φαντασίας μέσα από την συνηθισμένη σχολική εργασία και μάθηση.

Μεγαλύτερη προσπάθεια ανάπτυξης της προσοχής, συγκριτικά με τους κανονικούς μαθητές, μέσα από συνεχή εξάσκηση στην καθημερινή σχολική πράξη.

Ερεθίσματα και πρόκληση ενδιαφέροντος. Η ιδιάζουσα κακή ψυχολογική κατάσταση που αναπτύσσεται κατά την εφηβική περίοδο και μάλιστα σε παιδιά με επιδεινούμενο κινητικό πρόβλημα και η έλλειψη ενδιαφέροντος αποτελεί δύσκολο πρόβλημα για τον εκπαιδευτικό.

Ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Η νέα τεχνολογία προσφέρει πολλαπλές δυνατότητες σε όλα σχεδόν τα άτομα με προβλήματα κίνησης και αποτελεί χρησιμότερο εργαλείο στους τομείς μάθησης και καθημερινής ζωής. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν καθημερινά μέσα στην τάξη ως αναπόσπαστο μέρος των μαθητικών δραστηριοτήτων.

Ασκήσεις. Γενικές παρατηρήσεις, ισχύουν και για τις δύο τάξεις.

Οι ασκήσεις να περιέχονται σε ξεχωριστό εγχειρίδιο ευκολόχρηστο από μαθητές με κινητικά προβλήματα. Οι ασκήσεις κατά το δυνατόν να ολοκληρώνονται στη τάξη.

Ως προς το περιεχόμενο, εκτός των άλλων, να περιληφθούν δύο ακόμη κατηγορίες. Ομαδικές ασκήσεις στις οποίες ένα παιδί με καλό κινητικό γράφει σε συνεργασία με τα υπόλοιπα της τάξης. Ασκήσεις με λέξεις κλειδιά για την κατανόηση του μαθήματος. Είναι σημαντικό να συνηθίσουν να εργάζονται κατ' αυτό το τρόπο και για την παραπέρα εξέλιξη τους, στοχεύουμε στο να αποκτήσουν περιεκτικό λόγο λαμβάνοντας υπόψη την μειωμένη δυνατότητα έκφρασης του λόγου πολλών μαθητών μας. Στην Γ Γυμνασίου να έχει αποκτήσει ο μαθητής επαρκώς την δυνατότητα χρήσης λέξεις κλειδιά.

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ.

Προτάσεις για το περιεχόμενο.

Όπου αναφέρεται στην οργάνωση και την λειτουργία του ανθρώπινου σώματος.

Γνωριμία με το ανθρώπινο σώμα, όχι του ιδανικού που προβάλλεται ως απόλυτο αγαθό. Σκοπός η αποδοχή από τα παιδιά του δικού τους σώματος (σε όποια κατάσταση και αν είναι), η κατανόηση ότι αποτελεί μέρος του είναι τους και αγάπη ως πολυτίμου εργαλείου. Αποτελεί, ως γνωστόν, πολύ σπουδαίο παράγοντα για την συνολική εξέλιξη του παιδιού.

Σελ. 37, θα μπορούσε να παρουσιαστεί εικόνα παιδιού με κινητικό πρόβλημα, π.χ. αναπηρικό καροτσάκι.

Στήριξη.

Αναφορά στην αξία και την δυνατότητα μηχανικής στήριξη παιδιών με αναπηρίες, καροτσάκι, ορθοστάτες κ.ά.

Οστά.

Αναφορά και σε παθήσεις σκελετού με σκοπό εξοικείωσης του μαθητή με την εικόνα του "μη κανονικού" σώματος (του δικού του ή του συμμαθητή του) με τρόπο που να μη προκαλεί φόβο αλλά να κατανοείται η χρησιμότητά του στο βαθμό που του επιτρέπει η βλάβη.

Κίνηση-επικοινωνία.

Αναφορά σε νευρομυικές παθήσεις Ό,τι πιο πάνω.

Αναπαραγωγή.

Αναφορά στις δυσκολίες και στη δυνατότητα ερωτικής ζωής των ατόμων με προβλήματα.

Κυκλοφορία - μεταφορά - αποβολή ουσιών.

Αναφορά σε προβλήματα που μπορούν να προκληθούν από τον τρόπο ζωής. Π.χ. παχυσαρκία, καρδιαγγειακές παθήσεις, λιθιάσεις νεφρών κ.ά.

Αναπνευστικό. Αναφορά σε προβλήματα που αφορούν το αναπνευστικό σύστημα λόγω συγκεκριμένων παθήσεων των παιδιών.

Δραστηριότητες.

Γνωριμία με τους οργανισμούς.

Επαφή με ζώντες οργανισμούς π.χ. το σαλιγκάρι, ο γαιοσκώληκας, τα δίθυρα κ.α. (οργανισμοί που μπορούν να βρεθούν και να μεταφερθούν στη τάξη).

Ψηλαφίσει, όπου είναι δυνατή, παρατήρηση.

Γνωριμία με τους φυτικούς οργανισμούς, τα μέρη του φυτού κ.λ.π. κατά τρόπο βιωματικό. Η ψηλαφίσει διαφορετικού φύλου φυτού θα βοηθήσει στη κατανόηση της έννοιας λείου-αδρού σε παιδιά που στερούνται απτικής παραστάσεων.

Να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην εργασία στο πεδίο (βοτανικός κήπος, δασάκι, ακτή κ.λ.π.) όπου ο μαθητής μπορεί να εμπλουτίσει τις εμπειρίες του, να του παρέχει ευεξία και να εξασκείται σε διάφορες δεξιότητες.

Μικροσκόπιο. Πολλά παιδιά δεν μπορούν να εστιάσουν σε συγκεκριμένο οπτικό πεδίο και ασκήσεις μικροσκοπίου δεν μπορεί να γίνουν. Προτείνεται η μακροσκοπική παρατήρηση των παρασκευασμάτων των ασκήσεων με πραγματικές εικόνες παρμένες από μικροσκόπιο.

Γ΄ Γυμνάσιου.

1. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5. Εμπλουτισμός των ενοτήτων με πολλές εικόνες από μικροσκοπικά παρασκευάσματα.

2. Αναφορά στις ασθένειες που προκαλούν κινητική αναπηρία με σκοπό την αποδοχή τους, την αντιμετώπιση με αισιοδοξία και την δυνατότητα που έχει ο άνθρωπος να ζήσει και να ολοκληρωθεί παρά τις δυσκολίες που φέρει. (Για την ανάπτυξη παρομοίων θεμάτων απαιτείται η συμβολή ειδικού. Εδώ τα θέματα αναφέρονται ακροθιγώς).

3. 3.1. Αντισύλληψη. Χρήση προφυλακτικού από φορείς γενετικών παθήσεων. Ο ρόλος και η αναγκαιότητα του γενετιστή.

3.2. Για την κατανόηση της αντιγραφής, μεταγραφής και γονιδιακής έκφρασης κρίνεται απαραίτητη η χρήση εποπτικού μέσου π.χ. παζλ. Με τα κομμάτια του παζλ μπορούν οι μαθητές να κατανοήσουν την αλληλουχία των βάσεων του DNA, το καθορισμό της αλληλουχίας του RNA καθώς την δημιουργία των πολυπεπτιδίων.

3.3. Αναφορά στα νεότερα επιτεύγματα της Γενετικής και της προοπτικής που ανοίγεται για μια σειρά γενετικών παθήσεων με έμφαση στη μυική δυστροφία τύπου Duchenne και στη νωτιαία μυική ατροφία.

3.4. Αναφορά στους μηχανισμούς κληρονομικότητας και στις παθήσεις που επιφέρουν κινητική αναπηρία.

5 και 6.

Και για τα δύο κεφάλαια, για λόγους που ήδη έχουν αναφερθεί, κρίνεται απαραίτητη η βιωματική μάθηση στο πεδίο. Πολλές επισκέψεις σε οικολογικούς χώρους καθώς και μουσειακούς οφείλουν να γίνουν κατά την διάρκεια της τελευταίας γυμνασιακής τάξης.

Πρόταση για τα Αναλυτικά Προγράμματα Γεωγραφία Γυμνάσιου (Α΄ και Β΄ τάξη).

Μερκούρης Τάσος

Γενικά

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε κατά τόπους επίσκεψη προκειμένου οι μαθητές να γνωρίσουν γεωγραφικούς όρους και φαινόμενα. Π.χ. ακτή, ποτάμι, λίμνη, ιζηματογενή πετρώματα κ.α.

Κατανόηση του χώρου. Δημιουργία χαρτών διαδρόμων όπου κινείται ο μαθητής π.χ. σπίτι – σχολείο, σχολείο – μουσείο. Σχέση απόστασης – χρόνου με μετρήσεις και αναφορά των παραμέτρων.

Γνωριμία με τα δημόσια καταστήματα της περιοχής του σχολείου π.χ. Τράπεζα, Ταχυδρομείο, Φαρμακείο κ.λ.π.

Μέσα μαζικής μεταφοράς. Χρησιμοποίηση των μέσων μεταφοράς (λεωφορεία, μετρό).

Γνωριμία των άλλων χωρών μέσα και από χαρακτηριστικά τους στοιχεία όπως μουσική, ενδυμασίες, χαρακτηριστικά αρχιτεκτονήματα.

Χρήση πολλών εικόνων με σαφή περιεχόμενο.

Ασκήσεις με την χρήση εικόνων με σκοπό την κατανόηση των βλεπόμενων. Συσχέτιση παραστάσεων του πεδίου με εικόνες του βιβλίου.

Ως προς τις ασκήσεις να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις στη Βιολογία.

Α΄ Γυμνασίου.

Ενότητα 1^η .

Μαθ. 2. Αναλυτικά για τα υπομνήματα.

Μαθ. 3. Απλές δραστηριότητες για την κατανόηση της έννοιας κλίμακα.

Μαθ. 4 και 5. Δραστηριότητες εκτός τάξης για εμπλουτισμό των παραστάσεων και γνωριμία με τους γεωγραφικούς όρους (π.χ. ακτή, κόλπος, ποταμός, λόφος, βουνό κ.λ.π.).

Μαθ. 6. Απτικές παραστάσεις γεωγραφικών ανάγλυφων.

Ενότητα 2^η .

Μαθ. 7. Δεν κατανοούνται εύκολα τα μεγέθη. Δραστηριότητες συγκρίσεως μεγεθών.

Μαθ. 12. Σύνδεση των καιρικών συνθηκών με την ζωή μας. Πως εμείς αντιμετωπίζουμε τις καιρικές συνθήκες.

Ενότητα 2^η.

Μαθ. 33. Όλοι οι άνθρωποι αναπτύσσουν δραστηριότητες ανάλογα των δυνατοτήτων τους.

Μαθ. 35. Ο πληθυσμός περιλαμβάνει και άτομα που αποκλίνουν από τον μέσο άνθρωπο και ονομάζουμε άτομα με ειδικές ανάγκες.

Μαθ. 38. Και οι ανάπηροι μπορεί να αποτελούν κεφάλαιο στο ανθρώπινο δυναμικό ενός κράτους.

Μαθ. 47 και 48. Αναφορά στην προσβασιμότητα των πόλεων από ανθρώπους με κινητικά προβλήματα.

Γεωγραφία Β΄ Γυμνασίου.

Ενότητα 1^η.

1. Κατανόηση του χώρου. Δημιουργία χαρτών διαδρόμων όπου κινείται ο μαθητής. (Συνέχεια προηγούμενης τάξης). Ασκήσεις κλίμακας.
2. Ομαδική δραστηριότητα με διάφορους χάρτες καθημερινής χρήσης.
3. Πολλές δραστηριότητες κατανόησης του χώρου.
5. Προσανατολισμός στο χάρτη. Τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Ενότητα 2^η.

9. Αναφορά στα άτομα με αναπηρίες της Ευρώπης.

11. Αναφορά στα άτομα με αναπηρίες της Ελλάδος.

12. Αναφορά στον ανθρωπισμό και την αξία του ανθρώπου στον πολιτισμό της Ευρώπης.

15. Πόλεις για όλους τους ανθρώπους (άτομα με κινητικά προβλήματα) και προσπελασιμότητα σε όλους τους χώρους (οικίες, σχολεία, πανεπιστήμια, δημόσια καταστήματα κ.ά.) και με όλα τα συγκοινωνιακά μέσα ταξί, λεωφορεία, τραίνα, μετρό.

Ενότητα 3^η.

18. Κατανόηση των μεγεθών στο χρόνο.

21. Απτικές "απεικονίσεις" ανάγλυφου.

Σημείωση.

Σε πολλά μαθήματα είναι δυνατόν να συμπεριληφθούν ασκήσεις πεδίου, γνωριμίας με γεωφυσικά φαινόμενα.

Αναφορές στην δυνατότητα συμμετοχής στην εργασία των αναπήρων.

Αναφορές με σκοπό την δραστηριοποίηση των μαθητών σε θέματα καθημερινότητας.

